Վասն արդարության

5 / 2005

´ áõÝ Ð ³ Ûáó 4497 ³ ÙÇ

FOR THE SAKE OF JUSTICE

5 / 2005

Core Armenian 4497

(55)

¶ÉË ³ íáñ ËÙµ³ ·Çñ
È º ì àÜ ê ² ð ¶ êÚ² Ü

¶Ç ï ³ Ï ³ Ý ËÙµ³ ·ñ³ Ï ³ Ý ËáñÑáõñ¹

è àô´ º Ü ² ì ² ¶Ú² Ü
Æñ³ í ³ µ ³ Ý ³ Ï ³ Ý ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ, å ñáý»ëáñ

ê º Ü ² ð º ì Þ² îÚ² Ü
ÐÐ ¶ ² ² ³ Ï ³ ¹»ÙÇÏáë, ÷ÇÉÇëá ÷ ³Û³ Ï ³ Ý
·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ

Ðà ì Ð² ÜÜ º ê Ðà ì ê º öÚ² Ü
Æñ³ í ³ µ ³ Ý ³ Ï ³ Ý ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ, å ñáý»ëáñ

Ø² Üà ôÎ ØÎ ð î âÚ² Ü
è ¸ êáóÇ³É³ Ï ³ Ý ¨ Ù³ ÝÏ ³ í ³ ñÅ³ Ï ³ Ý
·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ Ï ³ ¹»ÙÇ³ ÛÇ ÃÕÃ³ ÏÇó ³ Ý¹ ³ Ù

¶ º ì à ð ¶ ä àÔà êÚ² Ü
öÇÉÇëá ÷ ³Û³ Ï ³ Ý ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ

Ø º È ê ê ² ÜÂà Ú² Ü
´ ³ Ý ³ ëÇñ³ Ï ³ Ý ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ, å ñáý»ëáñ

¶ ² ðÆÎ ø º è Ú² Ü
ø ³ Ô³ ù³ Ï ³ Ý ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ

¶Ç ï ³ Ï ³ Ý ËáñÑñ¹ ³ ï áõ
¶ ð² ì ÆÎ ´ ² ´ ² Ú² Ü
ÐÐØ³ ÝÏ ³ í ³ ñÅ³ Ñá·»µ ³ Ý ³ Ï ³ Ý
·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ Ï ³ ¹»ÙÇ³ ÛÇ ³ Ï ³ ¹»ÙÇÏáë

ÊÙµ³ ·ÇñÝ»ñ
ÆðÆÜ² Ð² Î à´ Ú² Ü
ê à ü Ú² ´ ² ´ ² Ú² Ü
ê ÂÆ ì ´ È à ôØ

Ð³ Ù³ Ï ³ ñ·ã³ ÛÇÝ Ó¨ ³ íáñáÕ
² ðØ º Ü ú ê Æ ä à ì

Editor-in-Chief
LEVON SARGSYAN

Scientific Editorial Board

RUBEN AVAGYAN
Doctor of Law, Professor

SEN AREVSHATYAN
Academician of the RA National Academy of Sciences,
Doctor of Philosophy

HOVHANNES HOVSEPYAN
Doctor of Law, Professor

MANUK MKRTCHYAN
Associate Member of the RF Academy of Soci
Pedagogical Sciences

GEVORK POGHOSYAN
Doctor of Philosophy

MELS SANTOYAN
Doctor of Philology, Professor

GARIK KERYAN
Doctor of Politology

Scientific Consultant
GRAVIK BABAYAN
Academician of RA Academy of Pedagogical and
Psychological Sciences

Editors
IRINA HAKOBYAN
SOFIA BABAYAN
STEVE BLOOM

Designer
² ðØ º Ü ú ê Æ ä à ì

§ì ² êÜ ² ð¸ ² ð à ô Â º ² Ü¦ Ñ³ Ý¹»ëÝ ÁÝ¹ ·ñÏí³ Í ¿ ³ ï »Ý³ ËáëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ
³ ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ ï å³ ·ñÙ³ Ý Ñ³ Ù³ ñ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ ³ Ùë³ ·ñ»ñÇ ÐÐ ´ ² ðÕð² ¶ à ôÚÜ
à ð² Î² ì à ðØ² Ü Ð² ÜÕÜ² Ä à Ô à ì Æ óáõó³ ÏáõÙ:

FOR THE SAKE OF JUSTICE is included in the list of reviews appropriate for theses results publication of THE RA HIGH QUALIFICATION COMMISSION.

Æóðí àë “ÂÀÑÍ ÀÐÄÀÐÓÒÅÀÍ” (“Âî è ì ÿ ñï ðàâåäëèâî ñòè”) âêëþ ÷åí â ñï èñî ê
äî ïóù åí í ûõ ÂÛÑØÅÉ ÀÒÒÅÑÒÀÖÈÎÍÍÎÉ ÊÎÌÈÑÑÈÅÉ ÐÀ äëÿ ïóáëèêàöèè
ðåçóëüòàòîâ äèññåðòàöèîííûõ ðàáîò.

Ð² êò º Ü` ÐÐ, ù. ì ³ Ý³ Óáñ, ÞÇñ³ Ï ³ óáõ I Ýñµ., 2
Ð»é. (+374 322) 2-29-67, Ð»é./ý³ ùë (+374 322) 4-47-81
¿É. ÷áë ï vasn@acrpc.am
URL http://www.acrpc.am

ADDRESS: 1 Shirakatsi Lane, Building 2, Vanadzor, RA
Tel. (+374 322) 2-29-67, Tel./Fax (+374 322) 4-47-81
E-mail: vasn@acrpc.am
URL: http://www.acrpc.am

ÐÆØÜ² ¸ ð ì º È ¾ 1989Ã.
FOUNDED IN 1989

¶ñ³ Ýóí³ Í ¿ ÐÐ ² ñ¹ ³ ñ³ ¹ ³ ï áõÃÛ³ Ý
Ý³ Ë³ ñ³ ñáõÃÛáõÝáõÙ
¶ñ³ ÝóÙ³ Ý íÏ³ Û³ Ï ³ Ýª ÃÇí 1016

ê ï áñ³ ·ñí³ Í ¿ ï å³ ·ñáõÃÛ³ Ý 30.09.2005
Ì³ í³ ÉÁª 5.5 ï å³ ·ñ. Ù³ ÙáõÉ, ï å³ ù³ Ý³ ÏÁª 1500

Ðà ôÞ ² ¶ Æð Ð º ÔÆÜ ² ÎÆÜ

Ðá¹ í ³ ÍÝ»ñÇ ÁÝ¹ áõÝÙ ³ Ý Ï ³ ñ·Á

§ì ³ëÝ ³ñ¹ ³ñáõÃ» ³ Ý¦ Ñ ³ Ý¹ »ëáõÙ ï å ³ ·ñáõÃÛ ³ Ý Ñ ³ Ù ³ ñ Ý»ñÏ ³ Û ³ ó í áÕ ·Ç ï ³ Ï ³ Ý Ñá¹ - í ³ ÍÝ»ñÁ`

1. ËÙµ ³ ·ñáõÃÛ ³ ÝÁ Ñ ³ ÝÓÝ í áõÙ »Ý ¿É. ÷áë ï Ç ÙÇçáóáí Ï ³ Ù åÝ ³ ÏÇ ï áí (floppy disk).
2. áõÝ»ÝáõÙ »Ý Ñ ³ Ù ³ å ³ ï ³ ëË ³ Ý ³ Ù ÷á ÷ áõÙÝ»ñ (³ Ý ·É»ñ»Ý, éáõë»ñ»Ý, Ñ ³ Û»ñ»Ý É»½áõÝ»ñÇó áñ¨¿ »ñÏáõëáí` Ï ³ Ë í ³ Í ³ ÛÝ µ ³ ÝÇó, Ã» Ñá¹ í ³ ÍÝ ÇÝã É»½íáí ¿).
3. å ³ ñáõÝ ³ ÏáõÙ »Ý ·ñ ³ Ï ³ ÝáõÃÛ ³ Ý ó ³ ÝÏ.
4. µáí ³ Ý¹ ³ ÏáõÙ »Ý ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï ÑÕáõÙ-Í ³ ÝáÃ ³ ·ñáõÃÛáõÝÝ»ñ.
5. ËÙµ ³ ·ñáõÃÛ ³ ÝÝ »Ý Ý»ñÏ ³ Û ³ ó í áõÙ` ÑÝ ³ ñ ³ í áñÇÝë ½»ñÍ Ñ ³ Ù ³ Ï ³ ñ·ã ³ ÛÇÝ Ùáõ ï ù ³ ·ñÙ ³ Ý ëË ³ ÉÝ»ñÇó.
6. éáõë»ñ»Ý Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÁ Ñ ³ Ù ³ Ï ³ ñ·Çã Ùáõ ï ù ³ ·ñí ³ Í »Ý ÉÇÝáõÙ éáõë ³ Ï ³ Ý ï ³ é ³ ï »ë ³ Ïáí (font) (ãû· ï ³ ·áñÍ»É Times New Roman, Arial, Courier ¨ ³ ÛÉ µ ³ ½Ù ³ É»½áõ ï ³ é ³ ï »ë ³ ÏÝ»ñ).
7. ·ñ ³ ýÇÏ ³ Ï ³ Ý ý ³ ÛÉ»ñÁ (ÝÏ ³ ñÝ»ñ, ·ñ ³ ýÇÏ ³ Ï ³ Ý ûµÛ»Ï ï Ý»ñ ¨ ³ ÛÉÝ) áõÝ»ÝáõÙ »Ý Ýí ³ ½ ³ ·áõÛÝÁ 300 dpi Ï» ï ³ ÛÇÝ Ë ï áõÃÛáõÝ.
8. ¨ ï ³ éÁ Ý»ñÏ ³ Û ³ ó í áõÙ ¿ Ù»Ï ·ñ ³ ÝÇßáí` ¨ (»õ-Ç ÷áË ³ ñ»Ý).
9. Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÁ ÏÇó áõÝ»ÝáõÙ »Ý ³ ÝÑñ ³ Å»ß ï ï íÛ ³ ÉÝ»ñ Ñ»ÕÇÝ ³ Ï(Ý»ñ)Ç Ù ³ ëÇÝ (³ Û¹ Ã í áõÙª Ñ»é ³ Ëáë ³ Ñ ³ Ù ³ ñ):

Ðá¹ í ³ ÍÝ»ñÇ ÁÝ ï ñáõÃÛ ³ Ý Ï ³ ñ·Á

§ì ³ëÝ ³ñ¹ ³ñáõÃ» ³ Ý¦ Ñ ³ Ý¹ »ëÇ ËÙµ ³ ·ñáõÃÛáõÝáõÙ ë ï ³ ó í ³ Í Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÇ Ý ³ ËÝ ³ Ï ³ Ý ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝÁ Ï ³ ï ³ ñáõÙ ¿ Ñ ³ Ý¹ »ëÇ ·ÉË ³ íáñ ËÙµ ³ ·ÇñÁ, ³ ÛÝáõÑ» ï ¨ Ñá¹ í ³ ÍÁ ÑÝ ³ ñ ³ íáñ ÙÇ-çáóÝ»ñáí áõÕ ³ ñÏ íáõÙ ¿ Ñ ³ Ý¹ »ëÇ ·Ç ï ³ Ï ³ Ý ËÙµ ³ ·ñ ³ Ï ³ Ý ËáñÑñ¹Ç Ñ ³ Ù ³ å ³ ï ³ ëË ³ Ý ³ Ý-¹ ³ Ù(Ý»ñ)ÇÝ` ·ñ ³ ËáëáõÃÛ ³ Ý:

î å ³ ·ñí áõÙ »Ý ¹ñ ³ Ï ³ Ý ·ñ ³ ËáëáõÃÛ ³ Ý ³ ñÅ ³ Ý ³ ó ³ Í Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÁ:

¶ñ ³ ËáëáõÃÛ ³ Ý Ñ ³ Ù ³ ñ ËÙµ ³ ·ñáõÃÛáõÝÁ Ï ³ ñáÕ ¿ ¹ÇÙ»É Ý ³ ¨ ³ ÛÉ` áã ËÙµ ³ ·ñ ³ Ï ³ Ý ËáñÑñ¹Ç ³ Ý¹ ³ Ù ·Ç ï Ý ³ Ï ³ Ý-Ù ³ ëÝ ³ ·» ï Ç: ÀÝ¹ áõÝ»ÉÇ »Ý Ý ³ ¨ Ñá¹ í ³ ÍÇ Ñ»ÕÇÝ ³ ÏÇ áõÕ ³ ñÏ ³ Í` Çñ Ñá¹ í ³ - ÍÇÝ í»ñ ³ µ»ñáÕ ·ñ ³ ËáëáõÃÛáõÝÝ»ñ, »Ã» í»ñçÇÝÝ»ñÇë Ñ»ÕÇÝ ³ ÏÁ ·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñ Ï ³ Ù Ã»ÏÝ ³ Íáõ ¿:

¶Ç ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ï áñÝ»ñÇ ¨ Ã»ÏÝ ³ ÍáõÝ»ñÇ Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÁ Ï ³ ñáÕ »Ý ã·ñ ³ Ëáëí»É:

î å ³ ·ñáõÃÛ ³ Ý Ý ³ Ë ³ ï »ëí ³ Í Ñá¹ í ³ ÍÝ»ñÁ, Ñ»ÕÇÝ ³ ÏÝ»ñÇ Ñ» ï Ý ³ Ë ³ å»ë Ñ ³ Ù ³ Ó ³ ÛÝ»óÝ»-Éáí, ËÙµ ³ ·ñí áõÙ »Ý: ÊÙµ ³ ·ñí ³ Í í»ñçÝ ³ Ï ³ Ý ï ³ ñµ»ñ ³ ÏÇ` Çñ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹ áõÝ»ÉÇ ÉÇÝ»ÉÁ Ñ ³ - í ³ ë ï áõÙ ¿ Ñá¹ í ³ ÍÇ Ñ»ÕÇÝ ³ ÏÁ:

Ø²Üì ºÈ ì²ð¸ºðºêÚ²Ü

ØÆæ²¼¶²ÚÆÜØ²ð¸²êÆð²Î²Ü Æð²ì àôÜøÆÄ²Ø²Ü²Î²ÎÆò ÜàðØºðÆ²ðî²òàÈàôØÀ Þ²Ð²ØÆð Þ²Ð²ØÆðÚ²ÜÆ §àðà¶²ÚÂö²è²ò¦¶ðøàôØ

Ø³ñ¹³ëÇñáôÃÛáôÝÁ (É³ï. *humanness - Ù³ñ¹Ï³-ÛÇÝ, Ù³ñ¹³í³Û»É)* Ñ³½³ñ³ÙÛ³ÏÝ»ñÇ ³ÝóÛ³É áõ-Ý»óáÕ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ó»éù µ»ñ³Í µÝ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù»Í³·áõÛÝ ³ñÅ»ùÝ»ñÇó ¿, Çñ³-íáõÝùÇ ÙÇ ×ÛáõÕ, áñÝ ³ñ¹Ç Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³ÝáõÙ ¹³ñ-Ó»É¿ Ññ³ï³å ËÝ¹Çñ Ñ³Ù³ÛÝ Ù³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ:

Ð³Ûï ÝÇ¿, áñ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ Ñ³ï Ï³å»ë ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ¹³ëÇñ³Í³Ý Çñ³íáõÝùÇ Ù³ëÇÝ ³é³-çÇÝ ³Ý·³Ù å³ßïáÝ³å»ë ËáëÍ»ó 18-ñ¹¹³ñáõÙ: ºíñá-å³ÛáõÙ ¨ ÐÛáõëÇë³ÛÇÝ ²Ù»ñÇÏ³ÛáõÙ ï³ñµ»ñ ëáóÇ³É³-Ï³Ý Ë³í»ñÇ ÙÇç¨ µ³ËáõÙÝ»ñ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Ý: Ì³×³-é³Ï³ÝÝ»ñÁ ¨ Ýáñ Ï³½Ù³íáñíáÕ ÙÇçÇÝ ¹³ë³Ï³ñ·Á å³Ûù³ñáõÙ ¿ÇÝ ³ÝÓÇ ³½³ïáõÃÛ³Ý ¨ Çñ³í³Ñ³í³ë³-ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: ÀÝ¹ áñáõÙ` ÐÛáõëÇë³ÛÇÝ ²Ù»ñÇÏ³ÛáõÙ ·³ÕáõÃÝ»ñÇ å³Ûù³ñÁ µñÇï³Ý³Ï³Ý ÉÍÇó ³½³ï í»ÉáõÑ³Ù³ñ ³í³ñï í»ó 1775Ã. ÑáõÉÇëÇ 4-ÇÝ ÅÝ¹áõÝí³Í ²Ý-Ï³ËáõÃÛ³Ý Ñéã³Ï³·ñáí: üñ³ÝëÇ³ÛáõÙ ÁÝ¹Ñ³ñáõÙÝ»-ñÁ ÏñáõÙ ¿ÇÝ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ µÝáõÛÃ. ÙÇ ÏáÕÙÇó ª Ã³·³-íáñÁ, ³½ÝÍ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ »Ï»Õ»óÇÝ, ÙÛáõë ÏáÕÙÇó ª Çñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ å³Ûù³ñÁ µñÇ Ñ³ë³ñ³Ï ÅáÕáíáõñ-¹Á: 1789Ã. ï»ÕÇ áõÝ»ó³í µáÉáñÇë Ñ³Ûï ÝÇ ýñ³ÝëÇ³-Ï³Ý Ñ»Õ³÷áËáõÃÛáõÝÁ, ÝáõÛÝ Ãí³Ï³ÝÇÝ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÝ ÁÝ¹áõÝ»ó Ø³ñ¹áõ ¨ ù³Õ³ù³óáõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ñéã³Ï³·ÇñÁ: ²ÛÝå»ë áñ, ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ·³Õ³÷³ñÁ å³ïÙ³Ï³Ýáñ»Ý å³ÛÙ³Ý³-íáñí³Í »ñ¨áõÛÃ ¿ñ, áñÇ ÷ÇÉÇëá÷³Û³Ï³Ý ³ñÙ³ï Ý»ñÁ Ñ³ëÝáõÙ »Ý ÙÇÝã¨ ³ÝÏÇÏ Å³Ù³Ý³ÏÝ»ñÁ ¨ ÑáõÝ³Ï³Ý ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛáõÝÁ:

ØÇçÇÝ ¹³ñ»ñáõÙ ùÝÝ³ñÏíáõÙ ¿ÇÝ ³ûëå»ë ÏáãÍ³Í §µÝ³Ï³ÝÇñ³íáõÝùÝ»ñÁ¦: Àë ï ³Û¹ ï»ëáõÃÛ³Ý` Ù³ñ¹Ç µÝ» ûÅï í³Í ¿ áñáß³ÏÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñáí, ¨ áã ÙÇ ³ñù³, ÝáõÛÝÇëÏ »Ã» Ý³ ³ñù³ ¿ §²ëï ÍáÏ³Ùùáí¦, ãÇ Ï³ñáÕ ËÉ»É Ýñ³ÝÇó ³Û¹ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ: ²ÉµÝÇ³ÛáõÙ ÙÇçÇÝ ¹³ñ»ñÇ ÷ÇÉÇëá÷³Ý»ñÇ` Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇÝ í»ñ³-µ»ñáÕ ³ßË³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ç ÙÇ »Ý µ»ñí»É §Ï³ÝáõÝ¦ Ïáãíáõ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ÅáÕáí³ÍáõÇ Ù»ç: ´Ý³Ï³Ý Çñ³-íáõÝùÝ»ñÇ ÷ÇÉÇëá÷³ÛáõÃÛáõÝÁ Ù»Í³å»ë û·Ý»ó 18-ñ¹¹³ñáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ Ùß³Ï»ÉÇë: ø³Õ³ù³Ï³Ý ³ñÙ³ï Ý»ñÁ ËáñÝáõÙ »Ý ÙÇÝã¨ ³ÛÝ å³ïÙ³Ï³Ý ¹³-ñ³ßñç³ÝÁ, »ñµ ²Ý·ÉÇ³ÛáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³í Ñ»Õ³÷áËáõ-ÃÛáõÝ (1640-1660ÃÃ.), ¨ áñáß ëáóÇ³É³Ï³Ý Ë³í»ñ ëÏë»-óÇÝ å³Ûù³ñ»É µéÝ³Ï³ÉÝ»ñÇ ¹»Ù: Ð»ÝóØ»Í´ñÇï³ÝÇ-³ÛáõÙ ÅÝ¹áõÝí»ó´ÇÉÉ (úñ»Ýë·Çñù) Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù³-ëÇÝ (1689Ã.), áñáí Ñ³ë ï³ï í»óÇÝ µñÇï³Ý³Ï³Ý Åá-ÕáíñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ: úñÇÝ³Ï Ï³ñáÕ¿Í³é³Ù»É Ý³¨ ³Ý·ÉÇ³Ï³Ý å³éÉ³Ù»ÝïÇ 1697Ã. ÁÝ¹áõÝ³Í Ð³µ»³ë Îáñåáõë ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ³Ïï Á, áñÁ Ïáãí³Í¿ñ ÛáõÙ-ñ³ù³ÝáõÃÛáõñ ³ÝÓÇ å³ßï å³Ý»É ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕ-ÙÇó ·áñÍ³¹ñí³Í ³Ý³ñ¹³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, ûñÇÝ³Ï, ³Ý-ÑÇÙÝ µ³ÝÏ³ñÏáõÃÛáõÝÇó, áñå»ë ·»ñÇ ÃßÝ³ÙáõÝ Ñ³ÝÓÝ»ÉáõÓ¨ ³ÛÉÝ:

ºÉÝ»ÉáíÍ»ñÁß³ñ³¹ñí³ÍÇóª å»ïù¿ÝßÉ, áñ ³ÛëûñÙ³ÙµáÕç ³ßË³ñÑáõÙß³ïÏ»Ý ÉáëáõÙÙ³ñ¹áõ Çñ³íáõÝù-Ý»ñÇ Ù³ëÇÝ: Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ áÏÝ³Ñ³ñáõÙ »Ý ¨¹Ù³ñ¹ÇÏ, ¨¹ å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ²Ù»Ý³Ù»Í ã³ñÇùÁ, Ã»ñ¨ë, å³ïÙ³ñ½ÙÝ¿: ÆëÏ å³ïÙ³ñ½ÙÇ ×Çñ³ÝÝ»ñÇó Ù³ñ¹áõÝ å³ßïå³Ý»ÉÝ ³Ù»Ý¨ÇÝ ¿É Ýáñ ·³Õ³÷³ñã¿: ´³ÛÓ ÇÝã-å»±ë: Æ±Ýã ûñ»ÝùÝ»ñáí: Æ±Ýã³ÏáõÝùÝ»ñÇó ¿µËáõÙ Ù³ñ-¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÁ` é½Ù³Ï³Ýµ³ËáõÙÝ»ñÇ ¹»å-ùáõÙ: ÆÝãåÇëÇ± ³éÝãáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ¹³-ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÝáñÙ»ñÁ ³ÝóÛ³ÉÇ Çñ³í³Ï³Ý Ùïùç å³ïÙáõÃÛ³Ý Ñ»ï ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë, Ñ³ÛáóÅ³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ áõ Çñ³í³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý å³ïÙáõÃÛ³Ý Ñ»ï³Ù³ëÝ³íáñ³å»ë: Ð»Ýó³ÛëÙ³ëÇÝ¿ Ù»ñ Ñá¹í³ÍÁ:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó³ßË³ñÑáõÙ½³Ý·í³Í³ÛÇÝáãÝã³ó-Ù³Ý½»ÝùÇ µ³½Ù³ÃÇí ï»ë³ÏÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙÝ áõ Ýñ³Ýáñ³Ýáñ ï»ë³ÏÝ»ñÇ íñ³ Ï³ï³ñíáÕ áõëáõÙÝ³ëÇñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ Ù»Ï ³Ý·³Ù¨ë Ù»½ëï ÇÅáõÙ »Ý ÝáñáíÇ·Ý³-Ñ³ï»É å³ï»ñ³½ÙÇ Å³Ù³Ý³Ï½ÇÝí³Í Ù³ñ¹áõ ·áñÍá-ÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ïñ³Ù³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ: ÊÇëï å³Ñ³Ýç¿ ³é³ç³ÝáõÙ Ýáñ áñ³ÏáõÙÝ»ñ·ïÝ»É¹Åí³ñ µÝáõÃ³·ñ-íáÕ §é³½Ù³Ï³Ý Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: ²Ûë ³Ù»ÝáíÉ½µ³ÕíáõÙ¿§½ÇÝí³Í ÁÝ¹Ñ³ñáõÙ-Ý»ñÇ Çñ³íáõÝù¦·ÇïáõÃÛáõÝÁ, áñÁ ÙÇ ù³ÝÇ ï³ëÝ³Ù-Û³ÏÝ»ñÇ å³ïÙáõÃÛáõÝ áõÝÇ: ê³Ï³ÛÝëË³É í³Í å»ÝÙ É Ç-ÝÇ, »Ã» Ýß»Ýù, áñ ¹ñ³å³ïÙ³Çñ³í³Ï³Ý ë³ÕÙ»ñÁ Ó¨³íáñí»É »Ý ³é³çÇÝ ÇëÏ å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ Ñ»ï ÙÇ³-ëÇÝ: àñ å³ï»ñ³½ÙÁã³ñÇù¿, µáÉáñë·Çï»ÝÙ: ²Ûëå»ë, ³é³çÇÝ ³ßË³ñÑ³Ù³ñïÅ ËÉ»ó 10 ÙÇÉÇáÝ ÏÛ³Ýù, 20 ÙÇÉÇáÝ Ù³ñ¹ Ë»Õ³Ý¹³Ù ¹³ñÓ³í: ¼áÑí»ó ³ÛÝù³Ý Ù³ñ¹, áñù³Ý ÙÇÝã¨ ³Û¹ ½áÑí»É¿ñ »íñáå³Ï³Ý µáÉáñ å³ï»ñ³½ÙÝ»ñáõÙ ÙÇ ³ÙµáÕç Ñ³½³ñ³ÙÛ³ÏÇ ÁÝÃ³ó-ùáõÙ: ºñÏñáñ¹ ³ßË³ñÑ³Ù³ñïáõÙ ëå³Ý í»ó 50 ÙÇÉÇáÝ Ù³ñ¹, ï³ëÝÛ³Ï ÙÇÉÇáÝ³íáñ Ù³ñ¹ÇÏ ¹³ñÓ³Ý Ë»Õ³Ý-¹³Ù, áãÝã³ó³Ý ëáíÇó áõ Ñ³Ù³×³ñ³ÏÇó: Þí»Ûó³ñ³óÇ ·ÇïÝ³Ï³Ý Ä³Ý Ä³Ï´³µ»ÉÇ Ñ³ßí³ñÏáõÙáí`Ù³ñ¹Ï³-ÛÇÝ å³ïÙáõÃÛ³Ý í»ñçÇÝ ³í»ÉÇ ù³Ý 5560 ï³ñÇÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Í 14513 å³ï»ñ³½ÙÝ»ñáõÙ ½áÑí»É¿3 ÙÇÉÇ³ñ¹ 600 ÙÇÉÇáÝ Ù³ñ¹: ²Û¹ å³ï»ñ³½Ù-Ý»ñÇ Ñ³ëóñ³Í ÝÛáõÃ³Ï³Ý íÝ³ëÁ, ·ñáõÙ¿´³»ñáÉÁ, Ï³½ÙáõÙ¿ 500 ÙÇÉÇáÝ ùíÇÝï ÇÉÇáÝ ßí»Ûó³ñ³Ï³Ý ýñ³ÝÏ: ºÅ» ³Û¹·áõÙ³ñÁí»ñ³Í»Ùù áëÏáõ¨ áñå»ë·á-ïÇÏ³å»Ùù Ñ³ë³ñ³Ï³ÍÇ ßáõñçÁ, ³å³Ïë ï³óíÇ 40 Ñ³½³ñ ÏÇÉáÙ»ïñ ßñç³·Íáí, 10 ÏÙÉ³ÛÝáõÃÛ³Ùµ, 8 Ù Ñ³ë ïáõÃÛ³Ùµ áëÏÛ³ ·áïÇ: Ü»ñÏ³ÛáõÙë ³ßË³ñÑáõÙ Ïáõï³Ï í³Í¿1 ÙÇÉÇáÝ 300 Ñ³½³ñ³ÛÝåÇëÇ³ïáÙ³ÛÇÝ éáõÙµ, áñåÇëÇÝ 1945Ã. ·óí»ó Ü³·³ë³ÏÇÇ¨ ÐÇñáëÇ-Ù³ÛÇ íñ³: ²í»Éáñ¹ã¿ÝßÉ, áñ ÙÇ³ÛÝ ³Û¹Ù³Ñ³µ»ñ½»Ý-ùáí Ï³ñ»ÉÇ¿ 50 ³Ý·³Ù áãÝã³óÝ»É Ù»ñ ÙáÉáñ³ÏÁ¹:

ÆÝãå»ë Çñ³í³óÇáñ»Ý ÝÏ³ï»É¿ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ-¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ å³ïÙáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Ù»Í³·áõÛÝ Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñÇó Ù»ÏÁª Ã³Ý ä Ç Ï ï»Ý, §Ø³ñ-¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ³ñÙ³ïÝ»ñÁß³ï ³í»ÉÇ ËáñÝ»Ý, ù³Ý»ñÏ³ñÅ³Ù³Ý³Ï Ï³ñíáõÙ¿ÇÝ Ý»Õ ³ßË³ñÑ³-Û³óù áõÝ»óáÕ áñáß»íñáå³óÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñ, áíù»ñ Ñ³Ï-í³Í¿ÇÝ Ýñ³ Í³·áõÙÁ Ñ³Ù³ñ»É ÙÇçÇÝ¹³ñ»ñÁ¦²:

¼ÇÝí³Í µ³ËáõÙÝ»ñáõÙ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝ-ùÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñÇ áõ ÁÝ¹·ñÏÙ³Ý Ù³ëÇÝ å³ïÏ»ñ³óáõÙ-Ý»ñÁ ï³ñµ»ñ å³ïÙ³Ï³Ý¹³ñ³ßñç³ÝÝ»ñáõÙ ï³ñµ»ñ »Ý »Õ»É: ¸³ ï»ëÝáõÙ »ÝùÝáõÙÝÇëÏ ÝáõÛÝ ÅáÕáíñ¹Ç ï³ñµ»ñ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ë³í»ñÇ áõ ëáóÇ³É³Ï³Ý ËÙ-µ»ñÇ ûñÇÝ³Ïáí: ¸Åµ³Ë ï³µ³ñ, ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ¹³-ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³ÙµÙµ³ÕíáõÙ ³ñ¹Ç·Ç ï³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ·ñ»Ã» ³ãù³ÃáÕ »Ý ³ñ»É å³ï»-ñ³½ÙÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÇ ÑÝ³·áõÙÝ` ßáõñç ÑÇÝ·Ñ³½³ñ³Ù-Û³ ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñ áõÝ»óáÕ Ñ³Û ÅáÕáíñ¹Ç å³ïÙáõÃÛ³Ý ³Ûë ÏáÕÙÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ: Ã»ñ¨ë¹³ ¿å³ï×³-

éÁ, áñ Ä³Ý äÇÏ ï»Ý ¹Å·áÑáõÙ ¿ Çñ ·áñÍÁÝÏ»ñÝ»ñÇó áõ Ýñ³Ýó ³ÝÑ»é³ ï»ëáõÃÛáõÝÇó: ØÇÝã ûñë ß³ ï ë³ÑÙ³Ý³-÷³Ï ¿ Ý»ñÏ³Ù³óíáõÙ ÙÇç³½·³ÙÇÝ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ å³ïÙáõÃÛ³Ý í³Õ ßñç³ÝÁ, áñÁ Ï³Ù ÁÝ¹-Ñ³Ýñ³å»ë Ñ»ï³½áïí³Í ã¿, Ï³Ù ³Ýµ³í³ñ³ñ, ÃéáõóÇÏ áõ Ù³Ï»ñ»ëáñ»Ý¿ áõëáõÙÝ³ëÇñí³Í:

Ð³Ùáó é³½Ù³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ å³ïÙáõÃÛáõÝÁ Ù»½ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¿ï³ÉÇë Ñ»ï¨»É ÑÝ³·áõÙÝ Å³Ù³Ý³Ï-Ý»ñÇó Ù»ñ Ý³ËÝÇÝ»ñÇí³ñ³Í å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ ÑÇÙÝ³-Ï³Ý Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇÝ` ëÏë³Í µñáÝ½»¹³ñÇó (III-II Ñ³½³ñ³ÙÙ³ÏÝ»ñø.³.), »ñµ Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ë³ÕÙÝ³íáñí»É »Ý áã ÙÇ³ÙÝ ½áñ³í³ñ¨ »ÝÃ³Ï³Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ÙÉ¨ Ù³ñï³¹³ßï áõÙ Ï³Ù Ýñ³-ÝÇó ¹áõñë Ñ³Ï³é³Ïáñ¹Ç Ñ»ï Ýñ³ÝóÇó ÙáõñÙ³ù³ÝãÙáõ-ñÇí³ñùÁ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·áÕ ³é³ÝÓÇÝ ¹ñáõÙÃÝ»ñ: ÆÑ³ñ-Ï», Ù»Ï Ñá¹í³ÍÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ ùÝÝ³ñ-Ï»É í»ñáÑÇßÙ³É ËÝ¹ñÇÝ ³éÝãíáÕ µ³½Ù³ÃÇí Ñ³ñó»ñ, áõë ï Ç ÙÇã¨ Þ³Ñ³ÙÇñ Þ³Ñ³ÙÇñÙ³ÝÇ §àñá·³ÙÃ ÷³-é³ó¦ ·ñùÇÝ ³Ý¹ñ³¹³éÝ³ÉÁ` µ»ñ»ÝùÙÇ ù³ÝÇ ÷³ë-ï»ñ:

Ð³Ùï ÝÇ ¿, áñ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÙÇÝ å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç íÏ³Ù³Ïáãí³Í ÑÝ³·áõÙÝ é³½Ù³Ï³Ý¹³ßÇÝùÝ»ñÇó Ù»ÏÁ ÏÝùù»É »Ý Ë»Ã³Ï³Ý å»ï áõÃÙ³Ý êáõåå ÇÉáõÉËáõÙ³ I ¨ Ð³Ù³ë³-²½Ç ó»Õ³å»ï áõÃÙ³Ý Ðáõ·³ÝÝ³ Ã³.³íáñ-Ý»ñÁ` ø.³. XIV ¹³ñáõÙ: ²Ùë Ù³ëÇÝ ï»Õ»Ï³óÝáõÙ »Ý Ë»-Ã³Ï³Ý ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ³: ¸ñ³ÝóÇó »ñ¨áõÙ ¿, áñ Ð³Ù³ë³Ý ØÇï³ÝÇÇ (áñÇ ¹»Ù ¿É ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ áõÕÕí³Í ¿ñí»ñáÑÇßÙ³É é³½Ù³Ï³Ý ¹³ßÇÝùÁ) ¹»Ù å³ï»ñ³½Ù-Ý»ñÁ í³ñ»É ¿ áã ÙÇ³ÙÝ Ë»Ã»ñÇ Ñ»ï Ñ³Ù³ï»Õ, ³ÙÉ ³é³ÝÓÇÝ ¹»åù»ñáõÙ Ý³¨ ÇÝùÝáõñáõÙÝ: Ð»ï¨³µ³ñª ¹³ßÝ³Ïó³ÙÇÝ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ áã ÙÇ³ÙÝ ã¿ÇÝ ·»ñ³¹³ëíáõÙ å»ï áõÃÙ³Ý ß³Ñ»ñÇÝ, ³ÙÉ¨ ï íÙ³É å³ñ³-·³ÙáõÙ ëï áñ³¹³ëíáõÙ ¿ÇÝ: Î íÙ³É ßñç³ÝÇÝ ¿ í»ñ³µ»-ñáõÙ é³½Ù³·»ñÇÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ýñ³Ýó Ñ»ï í³ñí»Éáõ Ï³ñ·Ç (Ýñ³Ýó ÷áË³Ý³ÏÙ³Ý¨ ³ÙÉÝ) Ù³ëÇÝ ³é³çÇÝ ·ñ³íáñ ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏÁ: Ð³Ù³ë³-²½Ç Çñ³í³Ñ³çáñ¹Ý ¿ñ ø.³. IX ¹. å³ï ÙáõÃÛ³Ý ³ëå³ñ»½ Çç³Í ì³ÝÇ ²Ùñ³ñ³ïÙ³Ý Ã³.³íáñáõÃÛáõÝÁ, áñÝ Çñí³ñ³Í å³ï»ñ³½ÙÝ»ñáõÙ áã ÙÇ³ÙÝ Ï³-ñáÕ³ó»É¿ ¹ÇÙ³Ï³Ù»É Ñ½áñ Ñ³ñ¨³Ý ²ëáñ»ëï³ÝÇ ×ÝßÙ³ÝÁ, ³ÙÉ¨ ÙÇ³íáñ»É Ð³ÙÏ³Ï³Ý É»éÝ³ßË³ñÑÇ ·ñ»Ã» ³ÙµáÕç µÝ³Ïãáõ ÃÙ³ÝÁ` Ù»½ï³ÉáíÅ³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÙÇ-ç³½·³ÙÇÝ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ¹ñáõÙÃÝ»ñÇÝ·ñ»Ã» Ñ³Ù³ñÅ»ù í³ñí»óÁÕáõÃÛ³Ý¹³ë³-Ï³Ý ûñÇÝ³ÏÝ»ñ: ì³ÝÇÃ³·³íáñÝ»ñÇ (²ñ·ÇßïÇI, ê³ñ-¹áõñÇ II, èáõë³I¨ ³ÙÉÝ) ÃáÕ³Í ³ñÓ³Ý³·ñáõÃÛáõÝÝ»-ñáõÙ µ³½áõÙ ûñÇÝ³ÏÝ»ñ Ï³Ý å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ Å³Ù³-Ý³Ï Ñ³Ï³é³Ïáñ¹Ç ·»ñÇÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ý»ñáÕ³ÙÇï í»ñ³µ»ñÙáõÝùÇ, å³ñïí³Í Ñ³Ï³é³Ïáñ¹Ç Çñ³íáõÝù-Ý»ñÁ Ñ³ñ·»Éáõ, ÇÝùÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ ãáï Ý³Ñ³ñ»Éáõ ¨ ³ÙÉÝÇ Ù³ëÇÝ: ´»ñ»ÝùÙÇ³ÙÝ ÙÇ ûñÇÝ³Ï. §èáõë³Ýª (èáõë³I - Ø.ì.) ê³ñ¹áõñÇÇ (ê³ñ¹áõñ II - Ø.ì.) áñ¹ÇÝ ³ëáõÙ ¿. ²ñ¹ÇÝÇ ù³Õ³ùÇ àõñ½³Ý³ ³ñù³Ý (ØáõÍ³ÍÇñ) »Ï³í ³éç¨ë: ì»ñóñ»óÇ (ÇÝÓ íñ³) Ýñ³ ³ùµáÕç ½áñùÁ Í»ñ³Ï-ñ»Éáõ Ñá·ëÁ¦4: ¸Åí³ñ ã¿ ÝÏ³Ï»É ßáõñç »ñ»ùÑ³½³ñ³Ù-Ù³ í³Õ»ÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ³Ù¹ï áõ»ÑÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ ÏÇñ³é³Í å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ ÝáñÙ»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³-ÝáõÃÛáõÝÁ` 1949Ã. û·áë ïáëÇ 12-Ç ÄÝ¨Ç III Ñ³Ù³Ó³Ù³-·ñÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ:

Ð³Ï³é³Ïáñ¹Ç ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ý»ñáÕ³Ùïáõ³Ý ÷³Ù-ÉáõÝ ûñÇÝ³Ï¿ 371Ã. Ñ³Ùáó µ³Ý³ÏÇ` ëå³ñ³å»ï Øáõß»Õ Ø³ÙÇÏáÝÙ³ÝÇ ·ÉË³íáñáõÃÛ³Ùµ, ê³ë³ÝÙ³Ý ä³ñë-Ï³ëï³ÝÇ Þ³åáõÑ II Ã³·³íáñÇ µ³Ý³ÏÇÝ ÒÇñ³íÇ ¹³ßïáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³í×³Ï³ï³Ù³ñïáõÙ Í³Ýñå³ñ-ïáõÃÛ³Ý Ù³ïÝ»Éáõ ÷³ëïÁ: Ø³ñï³¹³ßïÇó Ù³½³-åáõñÍ ×áÕáåñ³Í Þ³åáõÑÁ ÙÇ Ï»ñå Ï³ñáÕ³ÝáõÙ ¿ ³½³ïí»É Ñ»ï³åÝ¹áõÙÇó áõ ÷ñÏ»É Çñ ÏÙ³ÝùÁ, ë³Ï³ÙÝ ²ñ¨»ÉùÇ Ñ½áñ ïÇñ³Ï³ÉÇ Ï³Ý³ÝáóÁ ·»ñíáõÙ¿: Î³Ý³Ùù áã Ã» å³Ñí»óÇÝ §å³ïí³íáñ¦ ·»ñáõÃÛ³Ý Ù»ç, ³ÙÉª ëå³ñ³å»ïÇ Ññ³Ù³Ýáí, Ù»Í å³ïÇíÝ»ñáí ³ñÓ³Ïí»-óÇÝ, áñ §áÕç áõ ³Ý³ñ³ï ·Ý³Ý ä³ñëÇó Þ³åáõÑ Ã³-·³íáñÇ Ùáï¦: Ð³ÙÅáÕáíñ¹Ç å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç µ³½Ù³-ÃÇí ¹»åù»ñ Ï³Ý, áñ å³ñïí³Í Ñ³Ï³é³Ïáñ¹Ç íÇñ³-íáñ ½ÇÝíáñÝ»ñÇ ÝÍ³ïÙ³Ùµ ÑÇñ³íÇ Ù³ÙñÙ³Ï³Ý Ñá·³-ï³ñáõÃÛáõÝ »Ý ¹ñë¨áñ»É Ý³¨ Ñ³ÙÏ³Ý³Ùù: Ð³ÙÅáÕáíñ-¹Ç² å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÇ ¹ñáõÙÃÝ»ñÝ áõëáõÙÝ³-ëÇñ»Éáõ ¹³ë³Ï³Ý ûñÇÝ³Ï¿ Ý³¨ §ê³ëáõÝóÇ¸ ³íÇÃ¦ ³½·³ÙÇÝ¿åáëÁ: ²Ùëå»ë`áË»ñÇÙ ÃßÝ³Ùáõ ¹»Ù Ïéí»ÉÇë, »ñµÙï³¹Çñ¿Ýñ³Ý³ÝËÝ³ áãÝã³óÝ»É, ¸³íÇÃÝ³ßË³-ïáõÙ¿Çñ Ñ³Ù³ñãë ï»ÕÍ»É³é³í»É ß³Ñ³í»ï å³ÙÙ³Ý-Ý»ñ. Ñ³ÝÏ³ñÍ³ÏÇ ãÇ Ñ³ñÓ³Ï íáõÙ ãÝ³Ë³å³ï ñ³ë ï-í³Í Ñ³Ï³é³Ïáñ¹Ç íñ³: ¸³íÇÃÁ »ñÏáõ ³Ý·³Ù¿ ·ñá-ÑáõÙ ÃßÝ³Ùáõ µ³Ý³ÏÇ íñ³: ºñÏáõ ¹»åùáõÙ ¿É Ý³ ãÇ Ùá-é³ÝáõÙ Ï³Ý·Ý»óÝ»É Çñ ÓÇÝ ¨ ³½¹³ñ³ñ»É, áñ ÃßÝ³ÙÇÝ ³ñÃÝ³Ý³, ½»ÝùÍ»ñóÝÇ áõ å³ïñ³ë ï íÇ Ïéí»Éáõ: Ð³-Ï³é³Ïáñ¹Ç ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý í»ñ³µ»ñÙáõÝ-ùÁ Ñ³Ù ÅáÕáíáõñ¹Ý ³ñï³Ñ³Ù³Ï»É¿ Ý³¨ ûñ»Ýë¹ñáñ»Ý: ä³ï»ñ³½ÙÇ Çñ³íáõÝùÇ ³Ù»Ý³ï³ñµ»ñ Ñ³ñó»ñÇ Ï³-ÝáÝ³Ï³ñ·Ù³ÝÝ»Ý ÝíÇñí³Í Ü»ñë»ë ÞÝáñÑ³Éáõ ÏáÕÙÇó 1166Ã. ·ñí³Í §ÂáõÕÃ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³ÝÁ¦, ØËÇÃ³ñ ¶ßßÇ §¸³ï³ëï³Ý³·Çñù Ð³ÙáóÁ¦ (1184Ã.) ¨ êÙµ³ï ¶áõÝ¹ëï³µÉÇ (êå³ñ³å»ï) Ï³½Ù³Í §¸³ï³ëï³Ý³-·ÇñùÁ¦ (1265Ã.), áñáÝù XII-XIII ¹³ñ»ñÇ Ñ³ÙÙÇçÝ³¹³ñ-Ù³Ý Çñ³í³Ï³Ý Ù ïùÇ ³ÝÏñÏÝ»ÉÇ ÑáõßÃ³ñÓ³ÝÝ»ñ »Ý: Â»ñ¨ë ³ÝÑ³í³Ý³Ï³Ý¿ Ãíáõù, áñ Ù»½³ÝÇó áõÃ Ñ³ñ-Ùáõñ ï³ñÇ ³é³ç Ñ³Ù Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áñÍáõÙ ¿ÇÝ å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ ³ÙÝåÇëÇ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý ûñ»ÝùÝ»ñ, ÇÝãåÇëÇù ãÏ³Ý ÝáõÙÝÇëÏ Ù»ñ ûñ»ñáõÙ: Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ½ÇÝí³Í ÁÝ¹Ñ³ñáõÙÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÁ ³ñ·»ÉáõÙ ¿ ÙÇ³ÙÝ ÙÇÝã¨ 15 ï³ñ»Ï³Ý »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ñ³í³ù³·ñáõÙÁ ½ÇÝ-í³Í áõÅ»ñáõÙ: ²Ù¹ï³ñÇùÇ ³ñ³Ï³Ý ë»éÇ ÙáõñÙ³ù³Ýã-ÙáõñùÑ³Õ³ù³óÇ Ï³ñáÕ¿Ñ³Ù³ñí»É Ù³ñïÇÏ:

Ð»Ýó ÙÇçÝ³¹³ñÙ³Ý Ñ³Ù Çñ³í³Ï³Ý Ùï ùÇ ÝÙ³Ý µ³ñÓñ Ù³Ï³ñ¹³Ïáí ¿ñ, Ñ³í³Ý³µ³ñ, å³ÙÙ³Ý³íáñ-í³Í Þ³Ñ³ÙÇñ Þ³Ñ³ÙÇñÙ³ÝÇ §àñá·³ÙÃ ÷³é³óÇ¦ (1788Ã.) Ç Ñ³Ùï ·³ÉÁ` áñå»ë ³å³·³ ³ÝÏ³Ë Ñ³ÙÏ³-Ï³Ý å»ï áõÃÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³é³ç³ñÏíáÕ ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÛáõÝ: ÐÇñ³íÇ, ³åß»óÝáõÙ¿Þ³Ñ³ÙÇñÙ³ÝÇ Çñ³í³Ï³Ý, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ»é³ï»ëáõÃÛáõÝÁ: §àñá-·³ÙÃ ÷³é³ó¦-áõÙ Ý»ñÏ³Ù³óí³Í ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ý³Ë³·ÍÇ Ù³ëÇÝ Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý ·ÇïáõÃÛáõÝ»ñÇ ¹áÏïáñ, åñáý»ëáñ ÌÉ³¹ÇÙÇñ Ù³½³ñÙ³ÝÁ ·ñáõÙ¿. §Ð³ÙïÝÇ¿, áñ ³ßË³ñÑáõÙ ²ØÜ-Ç ³é³çÇÝ ë³ÑÙ³Ý³-¹ñáõÃÛáõÝÝ ëï»ÕÍí»É¿ 1779 Ãí³Í³ÝÇÝ, ÙÇ ÷áùñ ³í»-ÉÇ áõß» Ý³¨ üñ³ÝëÇ³ÙÇ ³é³çÇÝ ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ (1789Ã.): ºí ³Ñ³ ³ßË³ñÑáõÙ ³é³çÇÝ ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÙ³Ý ÁÝ¹áõÝáõÙÇó í»ó ï³ñÇ ³é³ç ÐÝ¹Ï³ë ï³ÝÇØ³¹-ñ³ë ù³Õ³ùáõÙ ... ÙÇ ÑÇëÝ³ÙÙ³ Ñ³Ù Ù³ñ¹ ëï»ÕÍáõÙ¿ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ, ³ÙÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ, áñÁ áñå»ë ÇÝùÝáõñáõÙÝ å»ï áõÃÙáõÝ ·áÙáõÃÛáõÝ ãáõÝ»ñ, ³ÙÉ Ï»ñå ³ë³Í` Ç¹»³É³Ï³Ý Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ë³ÑÙ³Ý³-¹ñáõÃÛáõÝÁ¦5: *Þ³Ñ³ÙÇñÙ³ÝÁ, ÷³ë ï áñ»Ý, ³ßË³ñÑáõÙ ³é³çÇÝÁ ë ï»Õí»ó ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝ,* ³ÙÝ ¿É` Ñ»é³-íáñ ÐÝ¹Ï³ë ï³ÝáõÙ:

§àñá·³ÙÃ ÷³é³óáõÙ¦ í»ñÑ³ÝíáõÙ ¿ µ³Ý³ÏÇÝ ¨, ³éÑ³ë³ñ³Ï, ½ÇÝíáñ³Ï³Ý ÏÙ³ÝùÇÝ ³éÝãíáÕ Ñ³ñó»ñÇ µ³í³Ï³Ý Ù»Í ßñç³Ý³Ï (å»ï áõÃÙ³Ý ½ÇÝí³Í áõÅ»ñÇ Ï³éáõóí³ÍùÇó ÙÇÝã¨ Ññ³ÙÏ³½ÙÇ ù³Ý³ÏÁ, å³ñï³-Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ¨ ³ÙÉÝ): ²ÙÝ Ý»ñ³éáõÙ¿ Ý³¨ ½áÑí³Í Ï³Ù ·»ñÇ ÁÝÏ³Í ½ÇÝíáñ³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ³ñ-ó»ñÁ: ì»ñçÇÝÇë ³Ý¹ñ³½³éÝ³Ýù ùÇã ³í»ÉÇ Ù³Ýñ³-Ù³ëÝáñ»Ý, ù³ÝÇ áñ ³ÙÝ ³ñï³óáÉáõÙ¿Ñ³ÙáóÉ³½Ù³ñ-í»ëï Ç¨ é³½Ù³Ï³Ý ³ÙµáÕç å³ïÙáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óáõ-ÙÁ` ÙÇÝã¨ XVIII ¹³ñÇ »ñÏñáñ¹ Ï»ëÁ: §àñá·³ÙÃ ÷³é³-óáõÙ¦ í»ñÑ³ÝíáõÙ »Ý Çñ³í³Ï³Ý ÝáñÙ»ñ, áñáÝù ³ÙëûñÇëÏ Ý³Ë³ÝÓ»ÉÇ-µ³ÕÓ³ÉÇ »Ý Ù»½Ñ³Ù³ñ, ÇëÏ XVIII ¹³-ñáõÙ áõÕÕ³ÏÇ ³ÑÑ³í³Ý³Ï³Ý¿ÇÝ: ¶»ñÇ ½ÇÝíáñ³Ï³Ý-Ý»ñÇ Ñ»ï í³ñí»Éáõ Ï³ñ·Ç Ù³ëÇÝ 316-ñ¹ Ñá¹í³ÍáõÙ Ï³ñ¹áõÙ »Ýù. §ÚáõñÙ³ù³ÝãÙáõñ ·»ñÇ ÁÝÏ³Í ½ÇÝíáñ³-Ï³Ý³ ë ï Ç× ³Ý³íáñ Ï³Ù Õ»Ï³í³ñ å³ßïáÝÙ³, »Ã»

»ñ¹Ù³Ùµ ¨ ëïáñ³·ñáõÃÛ³Ùµ Ëáëï³ÝáõÙ ¿, áñ ïíÛ³É å³ï»ñ³½ÙÇ ÁÝÃ³óùáõÙ, áñÇ Å³Ù³Ý³Ï ÇÝùÁ ·»ñí»õ, ÙÇÝã¨ Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Ñ³ëï³ïÙ³Ý å³ÑÁ, ½»Ýù ãÇ µ³ñÓñ³óÝÇ Ñ³Ûáó ½áñùÇ ¹»Ù¨ Çñ»Ý·»ñÇí»ñóÝáÕÁ áñÅ³ÙÇÝ Ï³ÝãÇ` ÇëÏáõÛÝ ÑÝ³½³Ý¹í»Éáí ÏÝ»ñÏ³Û³Ý³¨ ÏÁÝ¹áõÝÇ ·»ñáõ Çñ íÇ×³ÏÁ, Ýñ³Ý ïñíáõÙ¿ ³½³ï³ñÓ³ÏÙ³Ý ÃáõÕÃ, Áëï áñÇ`Ý³ ³½³ï-³ÝÏ³ßÏ³Ý¹Ï³ñáÕ¿ ³å ñ»É³ÛÝ ï³ñ³Íùáõù, áñÁ Ýå³ï³Ï³Ñ³ñÙ³ñ¿·ï-ÝáõÙ Çñ»Ý ·»ñáÕÁ. Ý³ Ï³É³ÝùÇó ³½³ïáõÙ¿, ëå³-ëáõÙ Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Ñ³ëï³ïÙ³ÝÁ: Ê³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Å³-Ù³Ý³Ï Ýñ³ Ñ»ï í³ñíáõÙ »Ý Áëï Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Ñ³-Ù³Ó³ÛÝ³·ñÇ¦[6]:

â³÷³½³Ýó Ù³ñ¹³ëÇñáõÃÛ³Ùµ¿ ³ãùÇ ÁÝïÝáõÙ Ý³¨ ·»ñÇÝ»ñÇÝ å³Ñå³Ý»ÉáõÏ³ñ·Á: 317-ñ¹ Ñá¹í³ÍÁí»ñ³µ»ñáõÙ¿ ¹ñ³ Ñ»ï Ï³å í³Í Í³Ëë»ñÇÝ (Ñ³ïáõÏß»ßïáõÙ »Ý Ï»ñ³ÏáõñÁ, Ñ³·áõëïÁ, ¹»ÕáñÙÁ): ÀÝ¹áñáõÙ` ÝáõÛÝÇëÏ ³ÛÝ ¹»å ùáõÙ, »ñµ Ù³ñ¹³ëÇñáõÃÛ³Ý³Ûë ãï»ëÝí³Í ¹ñë¨áñáõÙÁ ÙÇ³ÏáõÙ³ÝÇ¿, ÇëÏ ÃßÝ³ÙÇ »ñÏÇñÁ Ññ³Å³ñíáõÙ¿ Ñá·³É áã ÙÇ³ÛÝ ·»ñí³Í Ñ³Ûáó ½ÇÝíáñÝ»ñÇ, ³ÛÉ¨ Çñ ÃáÕ³Í ·»ñÇÝ»ñÇ Ñá·ë»ñÁ, ³ñ·»É-íáõÙ »Ý Ýñ³Ýó Ù³Ñ³å³ïÇÅÁ¨ ³ÝÓÇ ÇÝùÝ³ëÇñáõÃÛáõ-ÝÁ íÇñ³íáñáÕ ³ÛÉ ³ñ³ñùÝ»ñ: ²é³í»É³·áõÛÝÁ, áñ ÃáõÛ-É³ïñíáõÙ¿, ·»ñÇÝ»ñÇÝ §¹³ï³å³ñï»É Ð³Û³ëï³ÝáõÙ Í³é³Û³Ï³Ý íÇ×³ÏÇ¦, ³ÛëÇÝùÝª ³ßË³ï»óÝ»É`ë»÷³-Ï³Ý ³ßË³ï³Ýùáí Çñ Ï»Ýë³Ï³Ý Í³Ëë»ñÁ Ñá·³Éáõ Ýå³ï³Ïáí ÙÇçáóÝ»ñ Ñ³ÛÃ³ÛÃ»Éáõ Ñ³Ù³ñ[7]:

ä³ï»ñ³½ÙÇ Å³Ù³Ý³Ï Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Å³-Ù³Ý³Ï³ÏÇó, ³Ý·³Ù³Ù»Ý³ËÇë ï¨ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇ å³Ñ-å³ÝÙ³Ý ûñÇÝ³Ï»Ý å³ï»ñ³½ÙÇ Å³Ù³Ý³Ï Ñ³ÕáñÙ-¹³ÏóáõÃÛ³Ý, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÃÕÃ³ÏóáõÃÛ³Ý Ï³ñ·Ç áõå³ß³ñí³Í µÝ³Ï³í³Ûñ»ñÇó ¹áõñë ·³Éáõ Ï³ñ·Ç Ù³-ëÇÝ 312, 322 ¨ 323 Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ[8]:

Ê³Õ³Õ µÝ³ÏãáõÃÛ³ÝÁ ½ÇÝíáñ³Ï³ÝÇó ï³ñµ»ñ³-Ï»Éáõ ã·»ñ³½³Ýóí³Í ûñÇÝ³ÏÝ»ñ »Ý ûï³ñ³ßË³ñÑÇó ÷³Ë³Í ¨ Ù»ñ»ñÏñáõÙ å³ë ï³Ý³Í ³ÝÓ³Ýó¨ ûï³ñ-Ý»ñÇ` Ð³Ûáó ³ßË³ñÑÇó ¹áõñë·³Éáõ Ï³ñ·Á Ï³ÝáÝ³-Ï³ñ·áÕ 325 ¨ 327 Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ` å³ï»ñ³½ÙÇ Å³Ù³-Ý³Ï[9]:

¼áõ·³Ñ»é³µ³ñ ùÝÝ³ñÏíáõÙ »Ý ÇÝãå»ë ³é³Ýó ¹Ç-Ù³¹ñáõÃÛ³Ý Ñ³ÝÓÝí³Í µÝ³Ï³í³Ûñ»ñÇ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý Ñ»ï í³ñí»Éáõ Ï³ñ·Á, ³ÛÝå»ë¿É ·ñ³íí³Í ³ÙñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ å³Ñå³ÝáõÙÁ: ÆëÏ ³ÝÓÝ³ïáõñ »Õ³Í µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ·áõÙù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³Ñå³ÝÙ³Ý Ù³ëÇÝ 390-ñ¹ Ñá¹í³ÍÝ áõÕÕ³ÏÇ Ñ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý Ýß³Ý¿ ¹ÝáõÙ Ñ³Ï³é³ÏáñÇ` ³ÝÓÝ³ïáõñ »Õ³Í µÝ³Ï³í³Ûñ»ñÇ Ë³Õ³Õ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý¨ Ñ³Ûáó å»ïáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³-óÇÝ»ñÇ ÙÇç¨` ³é³Ýó ÝáõÛÝÇëÏ Ó¨³Ï³Ý ï³ñµ»ñáõ-ÃÛ³Ý[10]:

§¶»ñáõÝ ëå³ÝáõÇ å³ïÅÇ Ù³ëÇÝ¦ 489-ñ¹ Ñá¹í³-ÍáõÙ Ï³ñ¹áõÙ »Ýù. §ºÃ» ½ÇÝíáñÁ Ï³Ù Ññ³Ù³Ý³ï³ñÁ ë³éÝ³ñÛáõÝ Ï»ñåáí ëå³ÝáõÙ¿ ³ÝÙ»Õ ·»ñáõÝª Ù³Ñ³-å³ïÅÇ¿ »ÝÃ³ñÏíáõÙ¦[11]: ÜÏ³ï»Ýù, áñ ³Ûë ¹»åùáõÙ Ã³·³íáñ³Ï³Ý, ÇßË³Ý³Ï³Ý Ï³Ù ³ÛÉ Í³·áõÙ ãáõÝ»-óáÕ, ÇÝãå»ë Ý³¨ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý ³éáõÙáí áñ¨¿ Ï³ñ¨áñáõÃÛáõÝ ãÝ»ñÏ³Ù³óÝáÕ ·»ñÇÝ Çñ Çñ³íáõÝùÝ»-ñáí Ñ³í³ë³ñ»óíáõÙ¿ Ð³Ù³ëï³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇÝ, ù³ÝÇ áñ ÙÇ³ÛÝ ³Ù¹ ¹»åùáõÙ¿ñ Ù³ñ¹³ëå³ÝÇ Ñ³Ù³ñ Ù³Ñ³å³ïÇÅ ë³ÑÙ³ÝíáõÙ: ê³ áã ÙÇ³ÛÝ Ù»ñ ï³ñ³-Í³ßñç³ÝáõÙ, ³ÛÉ¨ ³ÙµáÕç ³ßË³ñÑáõÙ ãëëí³Í Ù³ñ¹³-ëÇñ³Í³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÝáñÙ¿, áñÇÝ Ñ³Ù³ñÅ»ù ùñ»³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ ÝáñÙ ÙÇÝã ³Ù¹ »ñµ»ù ãÇ »Õ»É áã ÙÇ »ñÏñáõÙ:

º½ñ³Í³óáõÃÛáõÝÁ Ù»ÏÝ¿. í³ÕáõÓ ³ñ¹»Ý Å³Ù³-Ý³ÏÝ¿ í»ñ³Ý³Ù»É Ñ³Ù Ù³ñ¹áõ Ï»ñå³ñÁ, áñå»ë½Ç Ù»ñ ·ÇÏ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç å³ïÙ³Ï³Ý ³ÝóÙ³ÉáõÙ Ïáï»ñáõÃÛ³Ý Ñ³ÛÇ Ï»ñå³ñç ÷áÉ³ñ»Ý ³ñÙ³ï³ïáñíÇ Ñ³ÕÃ³Ý³-ÏáÕ, ÁÝ¹ áñáõÙ` Ù»Í³Ñá·³µ³ñ å³ï»ñ³½Ù»Éáí Ñ³Õ-Ã³Ý³ÏÝ»ñÇó Ñ»ïá Ñ³Ï³é³ÏáñÇÝ Ý»ñáÕ Ñ³ÛÇ Ï»ñ-å³ñÁ: ÆëÏ³Ûë³éáõÙáí Þ³Ñ³ÙÇñ Þ³Ñ³ÙÇñÛ³ÝÇ §àñá-·³ÛÃ ÷³é³ó¦ ÑÇ³Ý³ÉÇ ³ßË³ïáõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³ëÇ-ñáõÃÛáõÝÝ ³ÛëûñáõÙ ÙÇ³ÛÝ ·Çï³×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý, ³ÛÉ¨ ·áñÍÝ³Ï³Ý ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝÇ:

---

1 î»ïë “Ïðàâäà”, 30 äåêàáðÿ, 1959ß.
2 §ÞñÇ³¹³ñÓ¦, Ð³Ù³Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ³Ûë³·Çñ, ÃÇí 4, ë»å ï»Ùµ»ñ, 2004Ã., ¿ç 7:
3 î»ïë Ð³Û ÅáÕáíñ¹Ç å³ï ÙáõÃÛ³Ý ùñ»ë ïáÙ³ïÇ³, Ñ.1, º ñ¨³Ý, 1981Ã., ¿ç 8-9:
4 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 83:
5 *Ù³½³ñÛ³Ý ì.è.* àÕçáõÙÝÇ Ëáëù §Ð³Û Çñ³íáõÝùÇ Ñáõß³ñÓ³ÝÝ»ñ¦ ÅáÕáí³ÍáõÇ ßÝáñÑ³Ý¹»ëÇÝ //, ,,ÅÕ Ì ÍÞÈ-XXI ÂÅÊ,, 2001Ã., N15, ¿ç 3-5:
6 *²í³·Û³Ý è.Ð.* Ð³Û Çñ³í³Ï³Ý Ù ïÙÇ ·³ÝÓ³ñ³Ý (Ù.Ã.³. IX¹.-Ù.Ã.XIX¹.), Ñ.2, º ñ¨³Ý, §ØÜÆÆ ºØ-XXI¹.¦, 2002Ã., ¿ç 140:
7 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 140:
8 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 141:
9 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 142-143:
10 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 163:
11 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 180:

REPREZENTATION OF MODERN NORMS OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS IN SHAHAMIR SHAHAMIRYAN'S BOOK "THE DECOY OF GLORY"

MANVEL VARDERESYAN

Summary

Proceeding from modern norms of international human rights (war rights) the author made a historical excursion for the first time and on the basis of numerous facts tried to represent Armenian's historical way, who have fire thousand years' past and traditions concerning war rights since the 3th millennium A. C. up to the second half of the XVIII century A. D.
Analyzing proper articles of the book the author represents development of the legal-humane rights concerning the Armenian military art and history up to the second half of the XVIII century .Thus, in spite of the long -lasting absence of Armenian state system, however, the creation of temporal and canonical norms of rights has never stopped, and what is more, it continued also in colonies. It enriched the experience of international right creative. activity proper to principles of modern international humane, norms which nowadays have as theoretical - cognitive, as certain educational practical - applied meaning for creation of rights system of Armenian new independent statehood because history is not only the past, but it is also a lesson for present and future generation.

ÎÒÐÀÆÅÍÍÈÅ ÑÎÂÐÅÌÅÍÍÛÕ ÍÎÐÌ ÌÅÆÄÓÍÀÐÎÄÍÎÃÎ ÃÓÌÀÍÍÛÕ ×ÅÑÊÈÕ ÏÐÀÂ Â ÊÍÈÃÅ ØÀÀÌ ÈÐÀ ØÀÀÌ ÈÐÍÀ "ÇÀÏÀÄÍß ÑÈÀÂÛ"

ÌÀÍÂÅË ÂÀÐÄÅÐÅÑßÍ

Ðåçþìå

Èñõîäÿ èç ñîâðåìåííõõ íîðì ìåæäóíàðîäíîãî ãóìàíèòàðíîãî ïðàâà (ïðàâà âîéí),äîêóìåíòèðóåò ñîâðåìåííóþ ýïîõóðè÷åñêîå ýêñêóðñ,íà îñíîâåå ìíîãî÷èñëåííõõ ôàêòîâ ïóòàåòñÿ ïðåäñòàâèòü èñòîðè÷åñêèé ïóòü àðìÿíñêîãî âîåííîãî è ïðàâîâûõ òðàäèöèé îòíîñèòåëüíî ïðàâà âîéí, ñ ðåðåòóåäîî òûñÿ÷åëåòèÿ äî í.ý.
Àíàëèçèðóÿ ñîîòâåòñòâóþ ùèå ñòàòüè "Çàïàäíîå ñëàâû" Ø àà ì èðà Ø àà ì èðÿíà, àâòîð ïðåäñòàâëÿåò ðàçâèòèå ïðàâîâîãî-ãóìàíèñòè÷åñêèõ íîðì, êàñàþ ùèõñÿ àðìÿíñêîãî âîåííîãî èññëéñòâàà è âîåííîé èñòîðèè, äî II ïîëîâèíû XVIII åâêà. Òàêèì îáðàçîì íåñìîòðÿ íà äëèòåëüíîå îòñóòñòâèå àðìÿíñêîé äîñóäàðñòâåííîñòè, òåì íå ìåíåå, íèêîãäàà íå ïðåðûâàëîñü ñîçäàíèå ñîâðåìåííîãî ïîçèòèâíîãî ïðàâà, ïîñêîë�êó ïîïîëíÿëî ýêñïåðèìåíò ìåæäóíàðîäíîãî ïðàâà. Ýòî ïîçâîëÿåò ñîâðåìåííóþ ãóìàíèòàðíóþ ïðàâîâóþ ñèñòåìó ñîçäàâàòü ñ ïîçèöèè ñîâðåìåííîãî ãóìàíèòàðíîãî ïðàâà, êîòîðîå â íàñòîÿùåå âðåìÿ ìîæåò ñîäåðæàòü ïðàêòè÷åñêè ïðèìåíÿåìóþ ñìûñëîâóþ íàãðóçêó äëÿ ñîçäàíèÿ ñóâåðåííîãî íîâîãî ãîñóäàðñòâà ñîâðåìåííîãî àðìÿíèíà, ïîñêîë�êó ïðîøëîå íå ïîñòîÿííî - ýòî íå òîëüêî ïðî-ëîå, íîíà ÿâëÿåòñÿ òàêæå óðîêîì ïîíÿòíîãî è ïîñëåäóþ ùåãî ïîêîëåíèÿ.

²ðØºÜÐ²ðàôÂÚàôÜÚ²Ü

ºäØÐ

ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý ³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáñ¹

üºØÆÜÆêî²Î²Ü Þ²ðÄØ²Ü ¶Æî²îºê²Î²ÜÐ²ÚºÒ²ÎºîÀ

Ü»ÙÇÝÇ½Ù µ³éÁ ²ñ¨Ùáõï ùáõÙ É³ÛÝ ï³ñ³ÍáõÙ ¿ëï³ó»É 18-ñ¹ ¹³ñÇ 80-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇó: ²Ûï »½ñáõÛÃÇ »ñ¨³Ý ·³ÉÁ Ï³åí³Í ¿ñ ³ÛÝ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ»ï, áíù»ñ Ñ³Ý¹»ë ¿ÇÝ ·³ÉÇë áã ÙÇ³ÛÝ Ñ³ÝáõÝ Ï³Ý³Ýó Ñ³ñ³×áõÝáñ»Ý Ù»Í³óáÕ ëáóÇ³É³-Ï³Ý ¹»ñÇ, ³ÛÉ¨ ÏÝÁçª Çñ»Ý áñå»ë ÇÝùÝáõñáõÛÝ áõ ³½³ï ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛáõÝ Ñ³Ù³ñ»Éáõ ¨, ³Ù»Ý³-Ï³ñ¨áñÁ, Çµñ¨ ³Ûï¹åÇëÇÝ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ ¹ñë¨áñí»Éáõ Çñ³íáõÝùÇ: ê³Ï³ÛÝ ù³ÝÇ áñ Ñ»ï³Ûï¹áõ ÏÝáç Ã»³ Ù³ëÝ³íáñ, Ã»³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ¹»ñ»ñÝ ÁÝ¹É³ÛÝí»É áõ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ïñ»É, ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ ÝáõÛÝå»ë ÁÝ¹É³ÛÝí»É-÷á÷áËí»É ¿ª Ý»ñ³é»Éáí ù³Õ³-ù³Ï³Ý, Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ, ïÝï»ë³Ï³Ý, ë»ùëáõ³É, é³ë³-Û³Ï³Ý, ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý¨ ³ÛÉã³÷áõÙÝ»ñ:

²Ù»ñÇÏ³óÇ ·ñáÕ ²¹ñÇ»Ý³ èÇãÇ Ï³ñÍÇùáíª ý»ÙÇ-ÝÇ½ÙÁµ³ñáÛ³·Çï áõÃÛáõÝ¿¨Ù»Ãá¹³µ³ÝáõÃÛáõÝ: ²Ý·-ÉÇ³óÇ ëáóÇáÉá· øñÇëï àõÇÝ·áÝÁÏ³ñÍáõÙ ¿, áñ ý»ÙÇ-ÝÇ½ÙÁ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ ¿` ÙÇï í³Í Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ù»ç ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó ¨ Ï³Ý³Ýó ÙÇç¨ áõÅ»ñÇ Ñ³ñ³µ»-ñ³ÏóáõÃÛ³Ý ÷á÷áËÙ³ÝÁ: ²Ù»ñÇÏ³óÇ ùÝÝ³¹³ï ´»É ÐáõùëÁ ý»ÙÇÝÇ½ÙÁë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿ áñå»ë ëáóÇ³É³Ï³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý ¨ ù³Õ³ù³Ï³Ý å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñé³ë³Û³Ï³Ý, ¹³ë³Ï³ñ·³ÛÇÝ ¨ë»ùëáõ³É·»ñ³Ï³Ûáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý ËÝ¹ñáõÙ: Àë ï Ï³Ý³¹áõÑÇ ³Ï-ïÇíÇë ï, ³Ï³¹»ÙÇÏáë ÈÇÝ¹³ ø³ñïÇÇª ëåÇï³Ï³-ÙáñÃ ý»ÙÇÝÇë ïáõÑÇÝ»ñÁ å»ï ù¿ ·Çï³Ïó»Ý, áñ ·»Ý-¹»ñÁ ÙÇ³Ï Ï³ï»·áñÇ³Ý ã¿, ¨ ³ÛÝ ÙÇßï ã¿, áñ ·»ñ³-Ï³ÛáõÙ¿ ÏÝáç ³½»ï³·ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ÙÕíáÕ å³Ûù³ñÇ Ñ³Ù³ï»ùë ïáõÙ:

âÝ³Û³Í ë³ÑÙ³ÝáõÙÝ»ñÇ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝª ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ ï»ë³µ³ÝÝ»ñÇÝ (Ù³ëÝ³íáñ³å»ëª æ³·»-ñÇÝ ¨ èáï»Ýµ»ñ·ÇÝ) Ùï³Ñá·áõÙ »Ý ³é³í»É³å»ë Ñ»ï¨Û³É ãáñë Ñ³ñó»ñÁ:

²é³çÇÝ. ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ ï»ë³µ³ÝÝ»ñÁ ÷áñÓáõÙ »Ý µáÉáñ ëáóÇ³É³Ï³Ý ¨ ÇÝëï Çï áõóÇáÝ³É Ñ³ñ³µ»ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñáõÙ µ³ó³Ñ³Ûï»É ·»Ý¹»ñáí å³ÙÙ³Ý³íáñ-í³Í µÝáõÛÃ: ²Ûë ÷áËÑ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ áñáßáõÙ »Ý, Ã» á·í ¨ Çªýã ¿ ³ÝáõÙ, áõÙ Ñ³Ù³ñ »ÝùÙ»ÝùÙ ³Û¹ ³ÝáõÙ, á·í »ÝùÙ»ÝùÙ ¨ Çªýã Ï³ñáÕ »ÝùÙ³Ý³É:

ºñÏñáñ¹. ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³-éáõóí³Í »Ý áñå»ë ËÝ¹ñ³Ñ³ñáõÛó Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñ¨Ý»ñ³éí³Í »Ý ëáóÇ³É³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ ³ÝÑ³í³-ë³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ¨ Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·: ÀÝ-ï³ÝÇùÁ, ÏñÃáõÃÛáõÝÁ, ëáóÇ³É³Ï³Ý Ï³óáõÃÛáõÝÁ, ³ß-Ë³ï³ÝùÁ, ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, Ùß³ÏáõÛÃÁ ëáóÇ³-É³å»ë Ï³éáõóí³Í »Ý ·»Ý¹»ñÇ, ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý, ¹³ë³-Ï³ñ·Ç¨ é³ë³ÛÇ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóáí:

ºññáñ¹. ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ µÝ³-Ï³Ý áõ ³Ý÷á÷áË ã»Ý ¹Çï íáõÙ. ¹ñ³ÝùÁ ÁÝÏ³ÉíáõÙ »Ý áñå»ë å³ïÙ³Ï³Ý áõ ëáóÇáÙß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ³ñ¹ÛáõÝù, í»ñ³Ï³éáõóÙ³Ý ³é³ñïÏ³: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë ý»ÙÇ-ÝÇë ï³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ ÁÝ¹É³ÛÝáõÙ¿ ·Çï»ÉÇùÝ»-ñÁ ÏÝáç ¿ÙåÇñÇÏé» ³ÉáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ, Ï³éáõóáõÙ¿ï³-Ý³Ýó ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñª Ï³Ý³Ýó Ù³-ëÇÝ:

âáññáñ¹. ëáóÇ³É³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ï-Ù³Ùµ ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ ï»ë³µ³ÝÝ»ñÁ µ³ó³Ñ³Ûï ù³Õ³-ù³Ï³Ý ÙáÏ»óáõÙ »Ý óáõó³µ»ñáõÙ: ü»ÙÇÝÇë ïáõÑÇÝ»-ñÁ Ù³ñï³Ññ³í»ñ »Ý Ý»ï»É³ÛÝ ³Ù»ÝÇÝ, ÇÝã Çñ»Ýù áñ³ÏáõÙ »Ý é³ë³Û³Ï³Ý, ¹³ë³Ï³ñ·³ÛÇÝ, ë»ùëáõ³É¨ ÇßË³Ý³Ï³Ý ³í³Ý¹³Ï³Ý ÷áËÑ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝó ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ³éÏ³¿ ïÕ³Ù³ñ¹áõ Ý³Ë³-å³ïáõÃÛáõÝÁª ÏÝáç, ëåÇï³Ï³ÙáñÃÇÝÁª áã ëåÇï³-Ï³ÙáñÃÇ, Ù»Í³Ñ³ë³ÏÇÝÁª »ñ»Ë³Ý»ñÇ, ýÇ½Çï³å»ë ÉÇ³ñÅ»ù ³ÝÓ»ñÇÝÁª ýÇ½Çï³å»ë Ã»ñÇÝ»ñÇ, ù³Õ³ù³-óÇÝ»ñÇÝÁª áã ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³ßË³-ïáÕÝ»ñÇÝÁª ã³ßË³ïáÕÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ: ê³Ï³ÛÝ ý»-ÙÇÝÇ½ÙÇ Ñ³í³ù³Ï³Ý ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ»éáõ »Ý ³í³ñïáõÝ ÉÇÝ»Éáõó, ¨ ÝÙ³ÝÝ³Ë³å³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹»Ù å³Ûù³ñÁ ß³ñáõÝ³Ïáõù ¿:

1950-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇ í»ñç»ñÇÝ ²Ù»ñÇÏ³ÛáõÙ Ç¹»³É³Ï³Ý ¿ñ Ñ³Ù³ñáõÙ ·»Õ»óÇÏ, ÏñÃí³Í, Çñ ³ÙáõëÝáí áõ »ñ»Ë³Ý»ñáí ½µ³Õí³Í ÏÇÝÁ, áí ïáõÝ áõ-Ý»ñ ³ñí³ñÓ³ÝáõÙ, ³í ïáÙ»ù»Ý³¨ ³ÛÉÝ: ê³Ï³ÛÝ ³Û¹ Ç¹»³ÉÇÝ Ñ³ë³Í Ï³Ý³Ûù Çñ»Ýó µ³í³ñ³ñí³Í ã¿ÇÝ ½·áõÙª Çñ»Ýù ¿É ãÑ³ëÏ³Ý³Éáí ¹ñ³å³ï×³éÝ»ñÁ:

Ð»ïå³ï»ñ³½ÙÛ³Ý ßñç³ÝáõÙ É³ÛÝ ï³ñ³ÍáõÙ ëï³ó³í Ï³Ý³ÓÇáõÃÛ³Ý ³ÛÝ å³ïÏ»ñ³óáõÙÁ, áñÁ Ýí³½»óÝáõÙ ¿ñ ³ÝÓÝ³ÛÇÝ ½³ñ·³óÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ: Î³Ý³Ûù ëÏë»óÇÝ ÃáÕÝ»É áõëáõÙÝ³Ï³Ý Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁª ·»ñ³¹³ë»Éáí ÙÇ³ÛÝ Ù»Ï¹»ñª ³í³Ý¹³Ï³ÝÁ: ÎÝáç×³Ï³ï³·ÇñÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ¿ñ Í³-·áõÙÝ³µ³Ýáñ»Ý ïñí³Í, ¨ ³Û¹ å³ï×³éáí ÇßËáõÙ¿ñ ³ÛÝ Ï³ñÍÇùÁ, áñ ïÝáç Ñ³Ù³ñ ãÇ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É ÝáõÛÝ³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý¨ ³×Ù³Ý ÑÇùÝ³ËÝ¹Çñ:

ºÝÃ³¹ñíáõÙ¿ñ, áñ ³ÝÑñ³Å»ßï¿ ÷ßñ»É³ÛÝ Ï³ñÍ-ñ³ïÇå»ñÁ, áñáÝù ÏÝáçÁ Ï³åáõÙ »Ý µ³ó³é³å»ë ¹³ëï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, ËÝ³ÙùÇ, ëå³ë³ñÏÙ³Ý, ÇëÏ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýóª Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ»ï (³ÛëÇÝùÝª Ñ³ë³-ñ³Ï³Ï³Ý ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý ³ÛÝ Ï³ñÍñ³ïÇå»ñÁ, ÁëïáñáÝóª ÁÝïñáÕÝ»ñÝ Çñ»Ýó Ó³ÛÝ»ñÁ ï³ÉÇë ¿ÇÝ ïÕ³-Ù³ñ¹Ï³Ýó, ÇëÏ ·áñÍ³ïáõÝ»ñÁ ·»ñ³¹³ëáõÙ ¿ÇÝ ³ß-Ë³ï³ÝùÇí»ñóÝ»É ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó):

ÎÝáç¹»ñÁ Ï³å³Í¿ ³ÛÝåÇëÇ ³í³Ý¹áõÙÃÝ»ñÇ¨ ûñ»ÝùÝ»ñÇ Ñ»ï, áñáÝù ³ñ·»Éù »Ý¹³éÝáõÙ ¹»åÇÑ³-çáÕáõÃÛáõÝ ï³ÝáÕ ×³Ý³å³ñÑÇÝ: Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç Ï³ ³ÛÝ Ñ³ÙáÏ½ÙáõÝùÁ, áñ Ï³Ý³Ûù ýÇ½ÇÏ³å»ë¨ Ùï³íáñ ³éáõÙáí Çµý» Ýí³½½³ñ·³ó³Í »Ý, ¨ ³Û¹

Ñ³Ùá½ÙáõÝùÁ Ë³Ý·³ñáõÙ ¿ Ýñ³Ýó Ý»ñáõÅÇ ¹ñë¨áñÙ³ÝÁ: ºÃ» Ï³Ý³ÙÙù ëï³Ý³Ý ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³í³ë³ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñ, ³å³ ÏÑ³ëï³ï íÇ ë»é»ñÇ Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝ:

ü»ÙÇÝÇ½ÙÇ ³½³ï³Ï³Ý-¹³ë³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÁ, »ÉÝ»Éáí ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇó, áñ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ³éÙ³Ùµ Ýå³ëïáõÙ ¿ ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó, Ñ³Ïí³Í ¿ñ ÏÝáçÁ Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏáõ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ¨ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý í»ñ³÷áËÙ³Ý·áñÍÇÝ: ºÝÃ³¹ñíáõÙ ¿ñ, áñ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ÷á÷áËÙ³Ý ßÝáñÑÇí Ï³Ý³Ûù ÏÏ³ñáÕ³Ý³Ý ïÕ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ»ï Ùñó³Ïó»Ë` ÇÝãå»ë Ñ³í³ë³ñÁ Ñ³í³ë³ñÇ Ñ»ï:

Æ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ Ñ³í³ë³ñ³å³ßï³Ï³Ý (µ³ñ»Ï»ó³ÛÇÝ) ³½³ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ýª ý»ÙÇÝÇëï-Ý»ñÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿ÇÝ, áñ ÏÇÝÁ å»ïù¿ ³é³í»ÉáõÃÛáõÝ-Ý»ñ áõÝ»Ý³ (åá½Çï Çí Ëïñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ): ¶»Ý¹»ñ³Ûáñ»Ý ã»½áù ûñ»ÝùÝ»ñÇó ³ÝÑñ³Å»ßï¿ñ ³ÝóÝ»É·»Ý-¹»ñ³ÛÝáñ»Ý Ñ³ïáõÏ ûñ»ÝùÝ»ñÇ, áñáÝù ³ÛñÇÝ»ñÇÝ, ÙÇ³ÛÝ³Ï Ù³Ûñ»ñÇÝ, ³ÙáõëÝ³ÉáõÍí³Í Ï³Ý³Ýó é»³É ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ Ïï³ÛÇÝ:

Ð»ï¨³µ³ñ, ³½³ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÝ áõÕÕáñ¹í³Í ¿ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ³½³ïáõÃÛ³Ý í»ñ³·Ý³Ñ³ïÙ³ÝÁ, Ñ³Ý¹»ë¿·³ÉÇë Ñ³ÝáõÝ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ³éáõÙáí ã»½áù Ù³ñ¹³ëÇñáõÃÛ³Ý, Ñ³ÝáõÝ Ñ³Ù³Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ³ÛÝ ³ñ-Å»ùÝ»ñÇ ÏáÕÙÝáñáßÙ³Ý, áñáÝù Ñ³í³ë³ñ »Ý ïÕ³-Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÝ»ñÇÝ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ñ³ÝáõÝ·áÛáõ-ÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ·áñÍ»Éáõ Ó·ïÙ³Ýª ã¹Ý»Éáí ³ñÙ³ï³Ï³Ý í»ñ³÷áËÙ³Ý Ýå³-ï³Ï:

²ñÙ³ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÁª áñå»ë 20-ñ¹ ¹³ñÇ »ñ¨áõÛÃ, ë»ñïáñ»Ý Ï³å í¿³ñ¹Ç Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³-ÝÇ ³ÛÝåÇëÇ ÙÇïáõÙÝ»ñÇ Ñ»ï, ÇÝãåÇëÇù »Ý ÙÇç³ÝÓ-Ý³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ áõß³¹ñáõ-ÃÛ³Ý Ù»Í³óáõÙÁ, Ù³ÛñáõÃÛ³Ý ÝÏ³ïÙ³Ùµ í»ñ³µ»ñ-ÙáõÝùÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÁ:

²ñÙ³ï³Ï³Ý·³Õ³÷³ñ³ËáëáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ ¿ Ñ»ï¨ÛÉ³ ¹ñáõÛÃÝ»ñÇÝ. Ï³Ý³ÛÙ å³ïÙ³Ï³Ýáñ»Ý »Õ»É »Ý ³é³çÇÝ ×ÝßÍ³Í ËáõÙµÁ, Ï³Ý³Ýó ×ÝßáõÙÁ ×ÝßÙ³Ý ³é³í»É ï³ñ³ÍÍ³Í ¨ áõÅ»Õ Ó¨Ý ¿: ²ñÙ³ï³-Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÁ ëáíáñ³µ³ñ Ïáã ¿ ³ÝáõÙ áã ÙÇ³ÛÝ í»ñç ï³É Ï³åÇï³ÉÇ½ÙÇÝ, ³ÛË¨ ÷áË»É ÁÝï³ÝÇùÁª·áÝ» áñå»ë ïÝïë³Ï³Ý ÇÝëïÇïáõï ¨ »ñ»Ë³Ý»ñÇ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÇÝëïÇïáõï: ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ ³éÙ³Ùµª ³ñÙ³ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÁ Ñ³Ý¹»ë¿·³ÉÇë Ñû·áõïëá-óÇ³É³Ï³Ý, ïÝïë³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý, Ñá·»µ³Ý³-Ï³Ý ï³ñµ»ñ å ñ³Ïïç Ï³Ý»ñÇ: ü»ÙÇÝÇëïáõÑÇÝ»ñÁ ó³ÝÏ³ÝáõÙ »Ý Çñ»Ýù Ï»ñïë Çñ»Ýó ³å³·³Ý áõ ïÝûñÇÝ»É Çñ»Ýó ×³Ï³ï³·ÇñÁ:

²ñÙ³ï³Ï³Ý·³Õ³÷³ñ³ËáëáõÃÛ³Ý ÑÇÙùáõÙ ¹ñí³Í¿ïÕ³Ù³ñ¹áõ ¨ ÏÝáç·áÛ³µ³Ý³Ï³Ý ï³ñµ»ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ: ÎÇÝÁ ëïñÏ³óíáõÙ ¿ïÕ³Ù³ñ-¹áõ ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³Ý³óíáÕ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ÙÇçá-óáí. ÏÇÝÁ §ë»é³ÛÇÝ ¹³ë³Ï³ñ·¦ ¿ (³ñÙ³ï³Ï³ÝÝ»-ñÁ, ÝáõÛÝÇëÏ Ë½»Éáí Ï³å»ñÁ Ù³ñùëÇ½ÙÇ Ñ»ï, Ñ³-×³Ë û·ï³·áñÍáõÙ ¿ÇÝ í»ñçÇÝÇë Ï³ï»·áñÇ³Ï³Ý ³å³ñ³ïÁ), áñÇ ×ÝßÙ³Ý¨ëïñÏ³óÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ Ëáñ áõ ³Ýï»ë³Ý»É»Ý, ÇÝãå»ë åÝ¹áõÙ ¿ êáõÉ³ÙÇÃ ü³Ù»ñëÃááõÝÁ` ³Ù¹ áõÕÕáõÃÛ³ÝÁ å³ïÏ³ÝáÕ Çñ³é³-í»É Ñ³ÛïÝÇ ³ßË³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏáõÙ (§ë»éÇ ¹Ç³-É»ÏïÇÏ³¦, 1970):

ì»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áñ »Õ³Ý³ÏÁ ÏÝáç ë»ùëáõ³ÉáõÃÛ³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÝ ¿ (ë»ùëáõ³É Ñ»-ï³åÝ¹áõÙÁ, Ï³Ý³Ýó ÝÏ³ïÙ³Ùµ µéÝáõÃÛáõÝÁ, åáéÝ-Ï³·ñáõÃÛáõÝÁ, ³ÙÉ³óáõÙÁ, ³ñÑ»ëï³Ï³Ý ÍÇÅáõÙÝ»ñÁ, ÑÕÇáõÃÛáõÝÁ Ï³ÝË³ñ·»ÉáÕ ÙÇçáóÝ»ñÇ û·ï³·áñÍÙ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÝ»ñÁ, Ñ³ñÏ³¹ñ³Ï³Ý ï³ñ³ë»ùëáõ³ÉáõÃÛáõÝÁ):

ê. ü³Ù»ñëÃááõÝÁ åÝ¹áõÙ ¿ñ, áñ Ñ³ÛñÇßË³ÝáõÃÛáõ-ÝÁ ÑÇÙÝí³Í ¿ ë»é»ñÇ Ï»Ýë³µ³Ý³Ï³Ý µ³Å³ÝÙ³Ý íñ³: ºñ»Ë³ÛÇ ÍÝÝ¹³µ»ñáõÃÛ³Ý¨¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ ÏÝáçÁ ¹³ñÓÝáõÙ »Ý å³Ï³ë ß³ñÅáõ-Ý³Ï, áõëïÇ ¨ª ïÕ³Ù³ñ¹áõó ³í»ÉÇ Ï³ËÛ³É: ê»éÁ ÑÇÙù ¿ Í³é³ÛáõÙ ß³Ñ³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: Ð»ÕÇÝ³ÏÇ Ï³ñÍÇ-ùáíª ÏÇÝÁ Ý»ñÏ³ÛáõÙë ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ëï³ó»É ³½³ï í»Éáõ í»ñ³ñïÙ³¹ñáõÃÛ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ ýÇ½Ç-Ï³å»ë Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³Éáõó. ÑÕÇáõÃÛáõÝÁ Ï³-ñáÕ¿ ÷áË³ñÇÝí»É³ñÑ»ëï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñáí:

Ø³ÛñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÁ ³ñÙ³ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½-ÙÇ áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ï»ÝïñáÝáõÙ ¿: ²é³ç³ñÏïáõÙ ¿ ÷á-Ë»É Ù³ÛñáõÃÛ³Ý µáõÝ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ, áñÇ ¹»åùáõÙ §Ï»Ýë³µ³Ý³Ï³Ý¦ Ù³ÛñÝ ³ñ¹»Ý ÝáõÛÝ³Ï³Ý ã¿ §ëáóÇ-³É³Ï³Ý¦ Ùáñ Ñ»ï, Ã»¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ åÝ¹áõÙ ¿, áñ É³í³·áõÛÝ Ù³ÛñÁ Ï»Ýë³µ³Ý³Ï³Ý Ù³ÛñÝ ¿: ÀÝ¹-ëÙÇÝ` ÏÇÝÁ ãå»ïù¿Ññ³Å³ñíÇ »ñ»Ë³ ÍÝ»Éáõó, áñÁ áã ÙÇ³ÛÝ·áÑ³óáõÙ¿ï³ÉÇë, ³ÛÉ¨ Ï³ñ¨áñ ¹»ñ¿Ë³ÕáõÙ Ýñ³ ³ÝÓÝ³ÛÇÝ ½³ñ·³óÙ³Ý ·áñÍáõÙ: ë³Ï³ÛÝ ÏÝáçÁ å»ïù¿ ³½³ï»É ³ÛÝ Ù³ÛñáõÃÛáõÝÇó, áñÁ Ýñ³Ý å³ñ-ï³¹ñáõÙ¿Ñ³ÛñÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, ¨ Ýñ³Ý å»ïù¿ï³É Çñ ë»÷³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÁ í»ñ³ÑëÏ»ÉáõÑÝ³ñ³íáñáõ-ÃÛáõÝ:

²ñÙ³ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÁ ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝ ã¹³ñÓ³í: ùã µáÉáñ »ñÏñÝ»ñáõÙ ¿ñ ³ÛÝ Ý»ñÏ³Ù³óí³Í áõÅ»Õ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáí: ê³Ï³ÛÝ Ýñ³ ³½¹»-óáõÃÛáõÝÁ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ¹»ñ»ñÇ í»ñ³ÇÙ³ëï³íáñÙ³Ý íñ³ ³éÝãí»ó ß³ï áÉáñïÝ»ñÇ Ñ»ïªë»ùëáõ³ÉÇó ÙÇÝã¨ù³Õ³ù³Ï³Ý: Ùñ³ ³½¹»óáõÃÛ³Ý ßÝáñÑÇí ¿ñ Ý³¨, áñù³Õ³ù³Ï³Ý Ï³ñ·»ñáõÙ ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÁ Ñ³-í³ë³ñáõÃÛ³Ý áõ ÝÙ³ÝáõÃÛ³Ý ³½³ï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó (·»Ý¹»ñ³ÛÝáñ»Ý ã»½áù Ùï»óáõÙÇó) ³é³çù³ÛÉ ³ñ»ó ¹»åÇï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝ (·»Ý¹»-ñ³ÛÝáñ»Ý½·³ÛáõÝ Ùáï»óáõÙ):

ü»ÙÇÝÇ½ÙÁ ëï³ÝáõÙ ¿ñ Ýáñ áñ³Ï: ²é³ç³ó³Ý ý»-ÙÇÝëï³Ï³Ý ß³ñÅÙ³Ý Ýáñ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñª Ù³ñùëÇë-ï³Ï³Ý¨ëáóÇ³ÉÇë ï³Ï³Ý ý»ÙÇÝÇ½ÙÝ»ñ: ¸ñ³Ýó ·É-Ë³íáñ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ ÑÇÙÝíáõÙ ¿ÇÝ ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ áõ ¹³-ë³Ï³ñ·³ÛÇÝ ³ÝÑ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý¨Ù³ëÝ³íáñë»÷³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÇÝëïÇïáõïÝ»ñÇ ÷áË³¹³ñÓ Ï³åÇ íñ³: ²ûë áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»ç ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ ³ÛÝ ¿ñ, áñ ³é³çÇÝÝ»ñÁ ¹³ë³Ï³ñ·³ÛÇÝ ³ÝÑ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿ÇÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ëáóÇ³É³Ï³Ý ë-ïÇ×³Ý³Ï³ñ·»ñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõ ³é³çÝ³ÛÇÝ Ó¨, »ñÏ-ñáñ¹Ý»ñÁ ¹³ë³Ï³ñ·Ý áõ ë»éÁ ¹Çïáõù ¿ÇÝ Ñ³ñ³µ»-ñ³Ï³Ýáñ»Ý ÇÝùÝ³í³ñÑ³Ù³Ï³ñ·»ñ, áñáÝóÇó ÛáõñÙ³-ù³ÝáõÃÛáõñÁ ëï»ÕÍáõÙ ¿ Çñ ³ëïÇ×³Ý³Ï³ñ·Á:

ü»ÙÇÝÇ½ÙÇ Ù³ñùëÇëï³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÁ ß»ß-ïáõÙ ¿ Ï³åÇï³ÉÇëï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÛáõñÙ³Ñ³ï-ïáõÃÛáõÝÁ, ÙÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·, áñÝ ³é³ç¿µ»ñáõÙ ¹³ë³-Ï³ñ·³ÛÇÝ ³ÝÑ³í³ë³ñáõÃÛáõÝ, ÇÝãå»ë Ý³¨ª ÏÝáç ïÝ-ï»ë³Ï³Ý Ï³ËáõÙ ïÕ³Ù³ñ¹áõó: ¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ³ÝÑ³-í³ë³ñáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ¿í»ñ³Ý³ÉÙÇ³ÛÝ ³ÛÝ¹»åùáõÙ,

»ñµí»ñ³Ý³Ý Ï³åÇï³ÉÇ½ÙÝáõ ¹³ë³Ï³ñ·»ñÁ: §ê»ùëáõ³ÉáõÃÛáõÝÁ ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ Ñ³Ù³ñ ÝáõÛÝ µ³ÝÝ ¿, ÇÝã ³ßË³ï³ÝùÁ Ù³ñùëÇ½ÙÇ Ñ³Ù³ñ¦:

ý»ÙÇÝÇ½ÙÇ Ù³ñùëÇëï³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³-í»É ëáõñ µ³Ý³í»××»ñÇó Ù»ÏÁ Í³·»ó §ï Ý³ÛÇÝ ï Ý ï»-ëáõÑÇÝ»ñÇ ³ßË³ï³í³ñóÇ¦ Ñ³ñóÇ Ï³å³ÏóáõÃÛ³Ùµ: Î³Ý³Ýó ï Ý³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ù»ÏÝ³µ³Ý»É áñå»ë Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ ³ñï³¹ñáõÃÛ³ÝÁ, ÇëÏ Ï³-Ý³Ýóª áñå»ë ÙÇ ¹³ë³Ï³ñ·Ç, áñ Ñ³í»É³É ³ñÅ»ù ¿ ëï»ÕÍáõÙ ï Ý³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùáõÙ:

§²ßË³ï³í³ñÓ ï Ý³ÛÇÝ ï Ý ï»ëáõÑÇÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ¦ .³Õ³÷³ñÁª áñå»ë å³ÛÙ³ñÇ Ï³ñ·³Ëáë, ³ñï³óá-ÉáõÙ ¿ñ ³ÛÝ ý»ÙÇÝÇëï³Ï³Ý å³ï Ï»ñ³óáõÙÁ, Áëï áñÇ` ï Õ³Ù³ñ¹áõ ¨ ÏÝáç Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ÁÝï³-ÝÇùáõÙ áõÝ»Ý ÝáõÛÝ åÇëÇ ëáóÇ³É³Ï³Ý ÇÙ³ëï, ÇÝãåÇ-ëÇÝ áõÝ»Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç:

´áÉáñ Ï³Ý³Ûù áõÝ»Ý Ù»Ï ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÇáñÓ, áñÁ í»-ñ³µ»ñáõÙ ¿ Ù³ÛñáõÃÛ³ÝÁ ¨ ë»ùëáõ³ÉáõÃÛ³ÝÁ: ´áÉáñ Ï³Ý³Ûù Ï³ï³ñáõÙ »Ý ï Ý³ÛÇÝ ³ßË³ï³Ýù ¨ ï Õ³-Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³Ù»Ù³ï áõÝ»Ý ó³Íñ ³ëï Ç×³ÝÇ ³½³-ï áõÃÛáõÝ: Î³Ý³Ûù áõÝ»Ý ³í»ÉÇ »ñÏ³ñ ³ßË³ï³Ýù³-ÛÇÝ ûñª ¹ñ³ ¹ÇÙ³ó ëï³Ý³ÉáÍ ÝÛáõÃ³Ï³Ý áõ Ñáõ½³-Ï³Ý ³í»ÉÇ Ýí³½ Ñ³ïáõóáõÙ, ù³Ý ï Õ³Ù³ñ¹ÇÏ. Ýñ³Ýù ³í»ÉÇ ùÇã »Ý Ù³ëÝ³ÏóáõÙ áñáßáõÙÝ»ñÇ ÁÝ-¹áõÝÙ³ÝÁ, ³í»ÉÇ ÷áùñ ë»ùëáõ³É µ³í³ñ³ñáõÃÛáõÝ »Ý ëï³-ÝáõÙ: Î³Ý³Ýó ³½³ï³·ñÙ³ÝÑ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï¿áã ÙÇ³ÛÝ ï Ý ï»ë³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ í»ñ³÷áËáõÙ, ³ÛÉ¨ §í»ñ³ñï³¹ñáÕ³Ï³Ý¦ áÉáñï Ç í»ñ³Ï³éáõóáõÙ: Ø³ñ-¹ÇÏ å»ïù¿ áõÝ»Ý³Ý ÍÝ»ÉÇáõÃÛ³Ý, »ñ»Ë³Ý»ñÇ ¹³ë-ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý í»ñ³ÑëÏÙ³Ý ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ ³ÝÏ³Ë ë»éÇó (ûñÇÝ³Ïª »ñ»Ë³ÛÇÝ ËÝ³Ù»ÉáõÑ³Ù³ñ ³ñÓ³Ïáõñ¹, ×ÏáõÝ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ·ñ³ýÇÏ): ²Ûë ÇÙ³ëï áí Ñ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÝ ÁÝ¹É³ÛÝíáõÙ ¿ áã ÙÇ³ÛÝ Ï³Ý³Ýó, ³ÛÉ¨ ï Õ³Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³Ù³ñ (³Ûë ëÏ½µáõÝùÁ Ñ»ï³·³ÛáõÙ É³ÛÝ ï³ñ³ÍáõÙ ëï³ó³í êÏ³Ý¹ÇÝ³í-Û³Ý »ñÏñÝ»ñáõÙ, áñï»Õß³ï ï Õ³Ù³ñ¹ÇÏ ³ñÓ³ÏáõñÇ »Ý í»ñóÝáõÙ »ñ»Ë³ ËÝ³Ù»ÉáõÑ³Ù³ñ):

Ø³ñùëÇëï³Ï³Ý ¨ ëáóÇ³ÉÇëï³Ï³Ý .³Õ³÷³-ñ³ËáëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ñÓ³Ý 1960-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇ Ï³Ý³Ýó Ýáñ ß³ñÅÙ³Ý ß³ï ËÙµ»ñÇ ·³Õ³÷³ñ³Ëá-ëáõÃÛáõÝÁ: 1970-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇ Ï»ë»ñÇÝ ëáóÇ³-ÉÇëï ý»ÙÇÝÇëï Ý»ñÁ ëÏë»óÇÝ ÏáñóÝ»É Çñ»Ýó áõÅÁ, Ù»Í Ãíáí ÏÇÝ Ù³ñùëÇëï Ý»ñ Ñ»é³ó³Ý ëáóÇ³ÉÇëï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë Ï³Ý³Ýó ß³ñÅáõÙÇó:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. §¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ» ï³½á ï áõÃÛáõÝÝ»ñ. Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Ñ³ë³-ñ³ÏáõÃÛ³Ý ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ÙßÏáõÛÃÁ¦, ºñ¨³Ý, 2002:
2. *². ì. ØËÇÃ³ñÛ³Ý,* ¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ï»ëáõÃÛ³Ý Ý»ñ³ÍáõÃÛáõÝ (ÙÇç³é³ñÏ³Û³Ï³Ý ¹³ëÁÝÃ³ó), ºñ¨³Ý, 2002:
3. *ê. ².´³µ³Û³Ý,* ¶»Ý¹»ñ ¨ Çñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ. Ï³Ý³Ýó Çñ³-íáõÝùÝ»ñÁ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ï»ùëï áõÙ, ºñ¨³Ý, 2002:
4. §Î³Ý³Ýó ß³ñÅáõÙÁ Ð³Û³ë ï³ÝáõÙ, Ý³Ë³å³ï íáõÃÛáõÝ-Ý»ñ ¨ ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ»é³ÝÏ³ñÝ»ñ¦, ºñ¨³Ý, 2002:
5. *². ì. ÜÇÏáÕáëÛ³Ý,* ä³ï ÙáõÃÛ³Ý ·»Ý¹»ñ³ÛÇÝ ¹ÇëÏáõñëÁ, ºñ¨³Ý, 2003:
6. ¶»Ý¹»ñ³ÛÇÝ Ñ» ï³½á ï áõÃÛáõÝÝ»ñ, ºñ¨³Ý, 2002:

SCIENTIFIC-THEORETICAL ASPECT OF FEMININE MOVEMENT

ARMEN HAROUTYUNYAN

Applicant of General Pedagogics Cheir ESPU

Summray

The phenomenon of feminism as the movement for women rights, the essence of feminism in the USA, Canada and European countries are described.

Classification of feminism and its characteristics is also examined.

ÍÀÓ×Í Î-ÒÅÎÐÅÒÈ×ÅÑÊÈÉ ÀÑÏÅÊÒ ÔÅÌÈÍÈÑÒÈ×ÅÑÊÎÃÎ ÄÂÈÆÅÍÈß

ÀÐÌÅÍ ÀÐÓÒÞÍßÍ

Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Îáùåé ïåäàãîãèêè ÅÃÏÓ

Ðåçþìå

Â ñòàòüå ðàññìîòðåíî ÿâëåíèå ôåìèíèçìà êàê äâèæåíèÿ çà ïðàâà æåíùèí, ñóùíîñòü ôåìèíèçìà â ÑØÀ, Êàíàäå è åâðîïåéñêèõ ñòðàíàõ.

Ðàññìîòðåíû òàêæå âîïðîñû êëàññèôèêàöèè ôåìèíèçìà è åå õàðàêòåðèñòèêà.

úðÆÜ²ð²ð ö²êî²ÂÔÂÆ öàöàÊàôÂÚàôÜÜºðàì îð²´ºð²ÎÀª ÈðØÞ²ÎØ²Ü Îðàî

²ð²ÚÆÎ ä²äÆÎÚ²Ü

2003 Ãí³Ï³ÝÇ Ù³ÛÇëÇ Ñ³Ýñ³ùíáí ãÁÝ¹áõÝí³Í ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ ·ÍÇÝ Ù»ñ ÏáÕÙÇó ³Ý¹ñ³¹³ñÓ Å³Ù³Ý³ÏÇÝ Ï³ï³ñí»É ¿: ø³ÝÇ áñ Ýáñ Ý³Ë³ ·ÇÍÁß³ï ³éáõÙÝ»ñáí ÏñÏÝáõÙ ¿ Ý³ËáñÇÝ, áõëïÇ ³ÝÇÙ³ëï ¿ ÝáõÛÝ Ñ³ñó»ñÇ í»ñ³µ»ñÙ³É ÏñÏÝ»É Ù»Ï³Ý·³Ù ³ñ¹»Ý ³ëí³ÍÁ, ¨ µ³í³ñ³ñ ¿ëáëÏ µ³í³Ï³-Ý³Ý³É Ñ³Ù³å³ï³ëËë³Ý ÑÕáõÙáí¹: ²ÛÅÙ ÷áñÓ»Ýù Ý»ñ-Ï³Ù³óÝ»É ÙÇ ù³ÝÇ ÝÍ³ï³éáõÙÝ»ñ Ýáñ Ý³Ë³ ·ÍÇ í»-ñ³µ»ñÙ³É (Ç ¹»å, áñÇ *Ý³Ë³·ÇÍ,* Ã» *÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»-ñáí* ï³ñµ»ñ³Ï ÉÇÝ»ÉÁ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»-ñÁ ÝáõÛÝÇëÏ ß÷áÃáõÙ »Ý):

ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý³Ë³·Ç-ÍÁ å³Ñå³Ý»É ¿ Ï³é³í³ñÙ³Ý ³ÛëåëëÏáâí³Í ÏÇë³-Ý³Ë³·³Ñ³Ï³Ý Ó¨Á: Üñ³ÝáõÙ ³éÏ³ »Ý ÇÝãåëë Ý³-Ë³·³Ñ³Ï³Ý (Ü³Ë³·³ÑÝ ÁÝïñíáõÙ ¿ ³é³Ýó ËáñÑñ-¹³ñ³ÝÇ ÙÇç³Ù ïáõÃÛ³Ý, Ñá¹í³Í 50), ³ÛÝåëë ¿É ËáñÑñ-¹³ñ³Ý³Ï³Ý (Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ ÃáõÛÉ å³ï³ëË³-Ý³ ïáõÃÛáõÝ ¿ ÏñáõÙ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ³éç¨, Ñá¹í³Í 77) Ñ³Ýñ³å» ïáõÃÛ³ÝÁ µÝáñáß ³é³ÝÓÝ³Ñ³ ï ÏáõÃÛáõÝ-Ý»ñ:

Â»å» ï êÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³-ÝáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý Çñ³í³Ï³Ý ³ëï Ç×³Ý³Ï³ñ·áõÃÛáõÝ ·áÛáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ, ÝáõÛÝÇëÏ ÝßÍ³Í ã¿, Ã» áí ¿ Çñ³Ï³Ý³ó-ÝáõÙ ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ Ï³é³-í³ñáõÃÛáõÝÁ Ñ³ßí»ï áõ ¿ »ñÏñÇ Ü³Ë³·³ÑÇÝ (ûñÇÝ³Ï`Ñá¹í³Í 88.1). ÷³ëï áñ»Ý ³éÏ³ ¿ ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ÙáÝÇ½Ù: ÆßË³ÝáõÃÛ³Ý Ï»Ý ï ñáÝ³óáõÙÁ Ü³Ë³·³-ÑÇ ¨ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ó»éùáõÙª å»ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ-·áõÙ ë³ÑÙ³Ý³¹ñáñ»Ý ³Ùñ³·ñí³Í í ï áñÇ ï³ñÇ½ÙÇ ¹ñë¨áñáõÙ ¿: ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ ¨ áõÕÕ³ÏÇ ùí»³ñÏáõÃÛ³Ý ×³-Ý³å³ÑÑáí ÁÝïñí³Í Ü³Ë³·³ÑÁ de facto ·ïÝíáõÙ ¿ å»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ëïÇ×³Ý³Ï³ñ-·áõÃÛ³Ý í»ñÇÝ ³ëïÇ×³ÝÇÝ: ºñÏñÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý å»-ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ Ü³Ë³·³ÑÇÝ: ¸ñ³ÝáõÙ Ñ³Ùá½í»Éáõ Ñ³Ù³ñ µ³í³Ï³Ý¿ áõëáõÙÝ³ëÇñ»É Ü³Ë³·³ÑÇ ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³-Ï³Ý ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ²:

Ðá¹í³Í 3-Á ·áñÍáÕ êÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù»Ù³ï ÏñÏ»É¿Ù»Ï µ³éÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝ. Ñá¹í³ÍÇó ¹áõñë¿ÙÝ³-ó»É *Ð³Û³ëï³ÝÇ³* µ³éÁ: ²Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, Ñá¹í³ÍÇ Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ Ñ»éáõ¿ Ï³ï³ñÛ³É ÉÇÝ»Éáõó: ØÇ ß³ñù Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñÇ µ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝÁ (ÝßÍ³Í »Ý Ñ³-çáñ¹Çí) ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ å³ñ³ß³-ÑáõÙÝ»ñÇ ½·³ÉÇ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ ÃáÕÝáõÙ: ²ÝÑñ³-Å»ßï¿ñ, Ã»ñ¨ë, Ñá¹í³ÍÁ Ó¨³Ï»ñåÉ. ßÐ³Ýñ³ùí»Ý»ñ, ÇÝãå»ë Ý³¨ *Ë»É³ÙÇï å³ñµ»ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ùµ ¨ûñ»Ý-ùáí ë³ÑÙ³Ýí³Í* Ï³ñ·áí Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý Ü³Ë³·³ÑÇ, ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ, ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñ-Ù³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³½³ï ÁÝïñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³ÝóÏ³óíáõÙ »Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ, Ñ³í³ë³ñ, áõÕÕ³ÏÇ ÁÝïñ³Ï³Ý Çñ³-íáõÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³`·³Õïï ÝÇ ùí»³ñÏáõÃÛ³Ùµ¦: ²ÛëåëëÝ³¨ 1990Ã. Ïáå»ÝÑ³·»ÝÙ³Ý ËáñÑñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý ÁÝ¹áõ-Ý³Í ÷³ëï³ÃÕÃÇÝ ÙÇ³ó³Í Ð³Û³ëï³ÝÁ Çñ ëï³ÝÓ-Ý³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ï³ñ»Éáõ í»ñ³µ»ñÙ³É Ñëï³Ï»ñ³ßËÇùÝ»ñ Ïëï³ÝÓÝ»ñ:

ºÃ» êÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñá¹í³Í 4-Ç ³é³çÇÝ Ù³ëÝ ÇÝã-áñ Ï»ñå ÑÝ³ñ³íáñ¿ ÷áñÓ»É ËÙµ³·ñ»É, ³å³ »ñÏ-ñáñ¹ Ù³ëÁ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë »ÝÃ³Ï³ ¿ ÉÇáíÇÝ ÷á÷áË-Ù³Ý:

§ÆßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»ÉÇë ÅáÕáíáõñ¹Ý áõ å»ï áõÃÛáõÝÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ïí³Í »Ý ³ÛÙ¹ Çñ³íáõÝùÝ»-ñáí`áñå»ë ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý ·áñÍáÕ Çñ³íáõÝù¦:

ê³ ÝßÝ³Ý³Ïáõù¿, áñ ÅáÕáíáõñ¹Á (ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ÏñáÕÁ, Ñá¹í³Í 2), ³ÛëÇÝùÝ ÇÝùÁ` ÇßËáÕÁ, ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ¿ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñáí: ²ÛëË³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ Çñ §ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý¦ ß³ñáõÝ³-ÏáõÃÛáõÝÝ ¿ ·ï»É Ñ³çáñ¹` 5-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ Ù»ç: §ä»ï³-Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÛ³ÝÁ ¨ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý…¦: ä»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ Ð³Û³ëï³Ý å»ï áõÃÛ³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ ¿, Ð³Û³ëï³Ý å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ å³ï Ï³-ÝáõÙ¿ ÅáÕáíñ¹ÇÝ, ¨ ÅáÕáíáõñ¹Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³-Ï³Ý³óÝáõÙ¿ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ ¨ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³-Ù³å³ï³ëË³Ý: ÄáÕáíáõñ¹Á ãÇ Ï³ñáõ ÏÇñ³é»É ÙÇç³½-·³ÛÇÝ Çñ³í³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÁ, ÝáõÛÝÇëÏ Ýñ³Ýù, áñáÝó ÙÇ-³ó»É¿Ð³Û³ëï³Ý å»ï áõÃÛáõÝÁ:

ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý »ñÏñáñ¹ ·ÉáõËÁ, ãÝ³Û³Í ÏáãíáõÙ¿ §Ø³ñ¹áõ ¨ ù³Õ³ù³óáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»-ñÁ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¦, Ý»ñ³éáõÙ¿ Ý³¨ Ñá¹í³ÍÝ»ñ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ: ÊáëùÁ í»ñ³µ»ñáõÙ¿ Ñá¹í³Í 45-47-áí ë³ÑÙ³Ýí³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»-ñÇÝ³:

ØÇ³Å³Ù³Ý³Ï ÑÇÙÝ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ¨ ³½³-ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ï³Ù áñ ÝáõÛÝÝ ¿ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ³Ùñ³·-ñáõ·ÉáõËÁ ÉÇ¿Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñáí, µ³óÁáÕáõÙÝ»ñáí ¨ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñáí:

Ðá¹í³Í 15. §ÚáõñÇ³ù³ÝáÛáõñ áù áõÝÇ ÏÛ³ÝùÇ Çñ³-íáõÝù¦: Ðá¹í³ÍÇ ³ÛëåÇëÇ` ³é³çÇÝ Ñ³Û³óùÇó §ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý¦ Ãí³óáÕ Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ ãÇ Ñ³Ù³å³-Ï³ëË³ÝáõÙ ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ¨ ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³-íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹³ßÝ³·ñÇÝ. §ÚáõñÇ³-ù³ÝáÛáõñ áù áõÝÇ ÏÛ³ÝùÇ ³ÝùÏ³ñ»ÉÇ Çñ³íáõÙ¦ (Ñá¹-í³Í 6.1): Ðá¹í³Í 15-Çó *³Ýû ï³ñ»ÉÇ* µ³éÇ ûï³ñáõÙÁ ÃáõÛÉ¿ï³ÉÇë »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ ÏÛ³ÝùÇ Çñ³íáõÝùÁ, ÉÇÝ»-Éáí µ³ó³ñÓ³Ï Çñ³íáõÝù, Ï³ñáÕ¿Ù³ñ¹áõó ûï³ñí»É:

Ðá¹í³Í 17, 1-ÇÝ Ù³ë §àã áù åå»ï ù¿ »ÝÃ³ñÏíÇ Ëáßï³Ý·áõÙÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³ÝÙ³ñ¹Ï³ÛÇÝ Ï³Ù Ýí³ë ï³óÝáÕ í»ñ³µ»ñÙáõÝùÇ Ï³Ù å³ï ÅÇ¦: ²Ûë Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ ¨ë ãÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ ÙÇç³½·³Û-ÝáñÑ»Ý ÁÝ¹áõÝí³Í ë³ÑÙ³ÝÙ³ÝÁ. ×ÇßÏ ¿ª§ËáßÏ³Ý·áõÙ-Ý»ñÇ Ï³Ù ¹³Å³Ý, ³ÝÙ³ñ¹Ï³ÛÇÝ Ï³Ù ³ñÅ³Ý³å³ï-íáõÃÛáõÝÁ Ýí³ë ï³óÝáÕ í»ñ³µ»ñÙáõÝùÇ Ï³Ù å³ï ÅÇ¦:

Ðá¹í³Í 17, 2-ñ¹Ù³ë. §Ø³ñ¹áõÝ ãÇ Ï³ñ»ÉÇ³é³Ýó Çñ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»É ·Ç ï³Ï³Ý… ÷áñÓ»ñÇ¦: ²Ûë Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ ¨ë ãÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ ¸³ßÝ³·-ñÇÝ. §… àã áù ãÇ Ï³ñáÕ³é³Ýó Çñ ³½³ï³ñï³Ñ³Ûï-í³Í Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏí»É µÅßÏ³Ï³Ý Ï³Ù ·Çï³Ï³Ý ÷áñÓ»ñÇ …¦ (Ñá¹í³Í 7):

Ðá¹í³Í 19. §ÚáõñÇ³ù³ÝáÛáõñ áù áõÝÇ Çñ Ë³Ëï-í³Í Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ í»ñ³Ï³Ý·Ý»ÉáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Çñ»Ý Ý»ñÏ³Ûï³óí³Í Ù»Õ³¹ñ³ÝùÇ ÑÇùÝ³íáñí³ÍáõÃÛáõÝÁ å³ñ½»ÉáõÑ³Ù³ñÑ³í³ë³ñáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ, ³ñ-¹³ñáõÃÛ³Ý µáÉáñ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇ å³Ñå³ÝÙ³Ùµ, ³ÝÏ³Ë¨ ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É¹³ï³ñ³ÝÇ ÏáÕÙÇó áÕç³ÙÇï Å³ÙÏ»-ïáõÙ Çñ·áñÍÇ Ññ³å³ñ³Ï³ÛÇÝ ùÝÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝù¦:

Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ÑÇùÝ³ñ³ñ ³½³ïáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ»íñáå³Ï³Ý Ñ³Ù³-Ó³ÛÝ³·ñÇ 6-ñ¹ª ³ñ¹³ñ³óÇ ¹³ï³ùÝÝáõÃÛ³Ý Ñá¹í³-ÍÇÝ µ³í³Ï³ÝÇÝ §ÝÙ³Ý¦ Ñá¹í³Í¿, ë³Ï³ÛÝ, ÁÝ¹³Ù»ÝÁ ÝÙ³Ý: ¸³ñÓÛ³É¹áõñë»Ý ÙÝ³ó»É ÙÇ ß³ñù¿³Ï³Ý Ñ³ë-

Ï³óáõÃÛáõÝÝ»ñ. §… *ûñ»ÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³* ëï»ÕÍí³Í ³Ý-Ï³Ë áõ ³Ý³ã³é ¹³ï ³ñ³ÝÇ … ³ñ¹³ñ³óÇ ¨ Ññ³å³-ñ³Ï³ÛÇÝ ¹³ï ³ùÝÝáõÃÛ³Ý …¦:

§²Ýûï³ñ»ÉÇ¦, §¹³Å³Ý¦, §³ñÅ³Ý³å³ï íáõÃÛáõ-ÝÁ¦, §³½³ï ³ñï³Ñ³Ûï í³Í¦, §ûñ»ÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ëï»ÕÍí³Í¦, §³Ý³ã³é¦ ¨ §³ñ¹³ñ³óÇ¦ µ³é-³ñï³-Ñ³Ûï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ÝÏ³ëï³Í, ÇÙ³ëï³ íáñáõÙ ¨ ³ñÅ¨áñáõÙ »Ý Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ:

Ðá¹í³Í 18. §ÚáõÑ³ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ Çñ Çñ³íáõÝù-Ý»ñÇ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹³ï³Ï³Ý, ÇÝãå»ëÝ³¨ å»-ï³Ï³Ý ³ÛÉ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³éç¨ Çñ³í³Ï³Ý å³ßï å³-ÝáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÙÇçáõÝ»ñÇ Çñ³íáõÝù¦: ²ÛÝ, áñ ³ÝÓÝ ³Ûï Çñ³íáõÝùÁ áõÝ»ñÝ³¨ ³é³Ýó ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç ·ñ»Éáõ, ·Çï»Ý Ý³¨ Ñá¹í³ÍÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ8: ¼³ñÙ³Ý³ÉÇÝ ³ÛÝ ¿, áñ ³ÝÓÇ Ë³Ëï í³Í Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å³ßï å³ÝíáõÙ »Ý å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ *³éç¨, ¨ áã Ã» ÏáÕÙÇó:*

Ðá¹í³Í 37. §êáóÇ³É³Ï³Ý ³å³ÑáíáõÃÛ³Ý Í³-í³ÉÁ … ë³ÑÙ³ÝíáõÙ »Ý ûñ»Ýùáí¦, Ñá¹í³Í 38. §ÚáõÑ³-ù³ÝãÛáõñ áù áõÝÇ ûñ»Ýùáí ë³ÑÙ³Ýí³Í »Õ³Ý³ÏÝ»ñáí µÅßÏ³Ï³Ý û·ÝáõÃÛáõÝ … Çñ³íáõÝù¦: Üßí³Í Ù»çµ»ñáõÙ-Ý»ñÝ Çñ»Ýó §³Ý³Õ³ñï¦ Ñ³Ù»ñ»ÝáÍ ³ñÅ³ÝÇ »Ý Çñ³-í³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³ï áõÏ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý:

Üßí³Í »ñÏáõ Ñá¹í³ÍÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý »ñ³ß-Ë³íáñÁ Ã»ñ¨ë Ñá¹í³Í 48-Ý ¿: ²Ù¹ »ñ»ù Ñá¹í³ÍÝ»ñÇ Ñ³Ù³¹ñáõÙÇó Ï³ñ»ÉÇ¿ »½ñ³Ï³óÝ»É. áñ ³Ûë µ³é³ÏáõÛ-ïÁáñ¨¿ áñáß³ÏÇ Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ ãáõÝÇÙ³ñ¹áõ ¨ ù³Õ³-ù³óáõ ëáóÇ³É³Ï³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý ¨ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ Çñ³-íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÝ ³å³-Ñáí»ÉáõÑ³Ù³ñ:

Ðá¹í³Í 44-Ç ³Ùñ³·ñáõÙÁ å³ñ½³å»ë³í»ÉáñÁ ¿: ²ÛÝ áã ÙÇ ³ÛÝë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñ¿Ý³Ë³ï»ëáõÙ, ³ÛË¨ Ù»Ï³Ý·³Ù¨ë ùáÕ³ñÏí³Í Çñ³íáõÝùÝ»ñ¿ï³ÉÇë å»-ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇÝ: ²ûë å»ë, ûñÇÝ³Ï, Ñá¹í³Í 24, 2-ñ¹ Ù³ë. §´Ý³Ï³ñ³ÝÁ Ï³ñáÕ¿ Ëáõ½³ñÏ-í»É ÙÇ³ÛÝ ûñ»ÝùáÍë³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí …¦: ê³ë³Ñ-Ù³Ý³¹ñáñ»Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ ¿ µÝ³Ï³ñ³ÝÇ ³Ý-Ó»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ: Ðá¹í³Í 43. §ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 23-25-ñ¹ (µÝ³Ï³Ý³µ³ñ`Ñá¹í³Í 24-Á Ý»-ñ³é Ù³É) Ñá¹í³ÍÝ»ñáí … ³Ùñ³·ñí³Í … Çñ³íáõÝù-Ý»ñÝáõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏíÍ»É ÙÇ³ÛÝ ûñ»ÝùáÍ …¦: ²í»ÉÇÝ, ³Ù¹ ÝáõÛÝ` Ñá¹í³Í 23-25-Á Ï³ñ»ÉÇ¿ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï»É Ý³¨ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ Ñá¹í³Í 44-Ç: Ð»ï¨³µ³ñ, µÝ³Ï³ñ³ÝÇ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý Çñ³-íáõÝùÁ Ï³ñ»ÉÇ¿ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï»É.

³) ¹³ï³ñ³ÝÇ áñáõÙ³Ùµ (Ñá¹í³Í 24, 2-ñ¹ Ù³ë),

µ) »Ã» ¹³ ³ÝÑñ³Å»ß ï ¿ (Ñá¹í³Í 43),

·) é³½Ù³Ï³Ý Ï³Ù ³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³-Ý³Ï (Ñá¹í³Í 44):

²ÛÝ, áñ µÝ³Ï³ñ³ÝÇ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý Çñ³-íáõÝùÁ µ³ó³ñÓ³Ï ã¿, Ëë Ï³Ï ë³ÑÙ³Ý³í³Í ¿ ³Ù¹ Çñ³-íáõÝùÝ ³Ùñ³·ñáÕ Ñá¹í³ÍáõÙ, ¨ áã ÙÇ ³ÝÑñ³Å»ß ï áõ-ÃÛáõÝ ãÏ³ ÝáõÛÝ Çñ³íáõÝùÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÁ ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ùñ³·ñ»É ÙÇ ù³ÝÇ ³Ý·³Ù:

Ðá¹í³Í 44. §Ø³ñ¹áõ ¨ ù³Ó³ù³óáõ ³é³ÝÓÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ áõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñ, µ³ó³éáõÃÛ³Ùµ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 15, 17-22 ¨ 42-ñ¹ Ñá¹í³ÍÝ»ñáõÙ Ýß-í³ÍÝ»ñÇ … Ï³ñáÕ »Ý … ë³ÑÙ³Ý³÷³Ïí»É é³½Ù³Ï³Ý ¨ ³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï¦:

1995 Ã. ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç áãÇÝã Ýßí³Í ã¿ ³ñ-ï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏÙ³Ý Ù³ë»ÇÝ: ²ÛÝ Ý»-ñ³é»ÉÝ ³ÝÏ³ëï³Í ³é³çÁÝÃ³ó ù³ÛÉ ¿: ø³ÝÇ áñ ³ñ-ï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý Çñ³í³Ï³Ý é»ÅÇÙÁ ÏáãÍ³Í ¿ å³ßï-å³Ý»ÉáõÑ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ ¨ å»ïáõÃÛáõÝÁ áñ¨¿ Ý»ñ-ùÇÝ, ÇëÏé³½Ù³Ï³Ý¹ñáõÃÛ³Ý Çñ³í³Ï³Ý é»ÅÇÙÁ` áñ¨¿ ³ñï³ùÇÝ ëå³éÝ³ÉÇùÇó, ³å³ §é³½Ù³Ï³Ý¹ñáõ-ÃÛáõÝ¦ ¨ §³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛáõÝ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, µÝ³Ï³Ý³µ³ñ, ã»Ý Ï³ñáõÑ³í³ë³ñ³½áñ ÉÇÝ»É¨ »ñÏáõ ¹»åùáõÙ ¿É ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï»É ÝáõÛÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

¶³Õïï ÝÇù å¿, áñ Ñ»Ýó å»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó »Ý Ë³Ëï íáõÙ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝù-Ý»ñÁ, ¨, Ñ» ï¨³µ³ñ, ³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý ÇÝëï Çï áõ-ïÁ å»ïù ¿ Ñ³ñÏ»Õ³Í Ï»ñåáí Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·í³Í ÉÇÝÇ ÐÇÙÝ³Ï³Ý ûñ»ÝùáõÙ: ²ñ¹³ñ³óÇ ¨ ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý ÏÉÇÝ»ñ, áñ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÝ ÇÝãå»ë áñ Ï³ñ·³íá-ñáõÙ ¿ å»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÁ ëáíá-ñ³Ï³Ý å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ, ³Ûº å»ë ¿É Ï³ñ·³íáñ»ñ Ý³¨ ³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ: ²ûë ï»Õ ×ÇßÏ ÏÉÇÝ»ñ Ñë-ï³Ïáñ»Ý ë³ÑÙ³Ý³½³ï»É, Ã» á'ñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ã»Ý Ï³ñáÕ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏíÍ»É é³½-Ù³Ï³Ý ¹ñáõÃÛ³Ý, ¨ áñáÝù` ³ñï³Ï³ñ·¹ñáõÃÛ³Ý Å³-Ù³Ý³Ï: ê³ Ï³ñáÕ ¿ñ ½ëå³ß³åÇÏÇ ¹»ñ Ï³ï³ñ»É å»-ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ¨ µ³ó³é»É ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ã³ñ³ß³ÑáõÙÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ³½³ïáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï:

Ðá¹í³Í 49. §Ð³Ûë³ïÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ü³-Ë³·³ÑÁ å»ïáõÃÛ³Ý ·ÉáõËÝ ¿: … Ð»ï¨áõÙ ¿ ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ý å³ÑÅ³ÝÙ³ÝÁ, ³å³ÑáíáõÙ ûñ»Ýë¹Çñ, ·áñÍ³¹Çñ ¨ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ µÝ³Ï³ÝáÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ …¦: Ðá¹í³ÍÇ ³ÛëåÇëÇ Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ áã ³ÛÉ ÇÝã¿, »Ã» áã Çñ³í³Ï³Ý ÑÇÙù Ù³Ë³·³ÑÇ` ÅáõÃáíñ¹Ç ³ÝáõÝÇó Ñ³Ý¹»ë·³Éáõ Ñ³Ù³ñ: ê³ ÝßÝ³Ý³ÏáõÙ ¿, áñ Ù³Ë³·³ÑÁ ¹³¹³ñáõÙ ¿ Ñ³Ý¹»ë·³É áñå»ë å»-ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÇÝ Ù³ñÙÇÝ (ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ×ÛáõÕ) ¨ í»ñ¿³ÍíáõÙ Ù³ñÙÝÇ, áñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ¿ Çß-Ë³ÝáõÃÛ³Ý »ñ»ù ×ÛáõÕ»ñÇ (ûñ»Ýë¹Çñ, ¹³ï³Ï³Ý¨ ·áñ-Í³¹Çñ) í»ñ³ÑëÏÙ³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñ: ²ë í³ÍÇÝ Ñ³å³-óáõÛó` Ù³Ë³·³ÑÇ ·ñ»Ã» ³Ýë³ÑÙ³Ý³÷³Ï ÉÇ ³½áñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ùñ³·ñí³Í »Ý ³é³ÝÓÇÝ ·ÉËáí: ²í»ÉÇÝ` Ù³Ë³·³ÑÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ ÙÇ Ù³ëÁ ³Ùñ³·ñí³Í ¿ Ý³¨ ÙÛáõë ·ÉáõËÝ»ñáõÙ (³Ûº Ù³ëÇÝ Ýßí³Í¿ë ï áñ¨):

Ðá¹í³Í 49-Ý ³ÙµáÕÇáõÃÛ³Ùµ Ñ³Ï³ëáõÙ¿ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñá¹í³Í 2-ÇÝ, Áë ï áñÇ` §Ð³Ûë³ï³ÝÇ Ð³Ý-ñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ å³ï³Ï³ÝáõÙ ¿ ÅáÕáíñ¹ÇÝ¦: ÆÝãå»ë å³ñ½»óÇÝù, Ù³Ë³·³ÑÁ í»ñ³¹³ë-Ûë³É ¿ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý »ñ»ù ×ÛáõÕ»ñÇó: Ð»ï¨³µ³ñ` ³ÏÝ-Ñ³Ûï ¿, áñ·áñÍ áõÝ»Ýù ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý µ³ñÓñ³·áõÙÝ »ñ-ÏáõÏñáÕÝ»ñÇ Ñ»ï`Ù³Ë³·³Ñ¨ ÅáÕáíáõñ¹, ÙÇÝã¹»é ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ÙÇ³Ï ³ÕµÛáõñ Ï³ñáÕ ¿ ÉÇÝ»É µ³ó³é³å»ë ÅáÕáíáõñ¹Á:

²ÛÝ, áñ Ñá¹í³Í 49-Á Ù³Ë³·³ÑÇÝ í»ñ¿¹³ëáõÙ ûñ»Ýë¹Çñ, ·áñÍ³¹Çñ¨ ¹³ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, ÷³ëï áõÙ¿Ý³¨ Ñá¹í³Í 5-Á. §ä»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ¿ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ¨ ûñ»Ýù-Ý»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý` ûñ»Ýë¹Çñ, ·áñÍ³¹Çñ¨ ¹³-ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñ³Ýç³ï Ù³Ý¨ Ñ³í³-ë³ñ³ÏßëÙ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³¦: Ù³Ë³·³ÑÁ ãÇ Ù ï ÝáõÙ ³Ûë ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»ç. Ý³¹ñ³ÝóÇó … í»ñ¿:

Ðá¹í³Í 83.4. 5-ñ¹ Ù³ë. §Ì»ñ³ÑëÏÇã å³É³ï Ç Ý³-Ë³·³ÑÁ Ýß³Ý³Ï íáõÙ¿Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ù³Ë³·³ÑÇ ³é³ç³ñÏáõÃÛ³Ùµ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó¦: ¶³Õï ÝÇù ã¿, áñ í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ï Ç ÑÇÙÝ³Ï³Ý·áñÍ³éáõÛÃÝ ³Ù-µáÕç å»ï³Ï³Ý ï Ý ï»ëáõÃÛ³Ý (Ý»ñ³éÛ³É` å»ï³Ï³Ý µÛáõç»Ç Ï³ï³ñÙ³Ý) ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÝ ¿: êñ³ Ñ»ï Ù»Ï ï»Õ` í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ï Á »ÝÃ³ñÏíáõÙ¿ ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý ËáñÑñ¹³ñ³ÝÇÝ ¨ Çñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ Ýñ³Ý Ý»ñÏ³Ûº³óÝáõÙ¿ ï³ñ»Ï³Ý Ñ³ßí»ï íáõ-ÃÛáõÝ: ²ûëÇÝùÝ` í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ï Ý ûÅ³Ý¹³Ïáõù¿ ËáñÑñ¹³ñ³ÝÇÝ ¹Çï áñ¹áõÙ (ÙáÝÇï áñÇÝ·) Çñ³Ï³Ý³ó-Ý»É å»ï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë` ýÇÝ³Ýë-Ý»ñÇ Ñ³ñóáõÙ: ²ûëå»ë¿ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý »ñÏñÝ»-ñáõÙ, ë³Ï³ûÝ áã Ð³Ûº³ëï³ÝáõÙ: ¼ñÏí»Éáí í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ï Ç Ý³Ë³·³ÑÇ Ã»ÏÝ³Íáõ ³é³ç³¹ñ»Éáõ ÑÝ³ñ³-

íáñáõÃÛáõÝÇó` ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÁ í»ñçÝ³Ï³Ý³å»ë ÏáñóÝáõÙ ¿ å»ï³Ï³Ý ýÇÝ³ÝëÝ»ñÁ í»ñ³ÑëÏ»Éáõ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÁ: ²Ûë ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÁ ËáñÑñ¹³ñ³ÝÇÝ Ã»Ïáõ½ ¨ ÷áùñ, ë³Ï³ÛÝ ÇÝã-áñ ã³÷áí ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝ ¿ñ ï³-ÉÇë å³Ñå³Ý»É ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ï³ñ³Ýç³ï Ù³Ý ÑÇÙÝ³-ñ³ñ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÁ` Ñ³Ï³ïßÇéÝ»ñÇ ¨ ½ëåáõÙÝ»ñÇ Ñ³-Ù³Ï³ñ·Á:

Ðá¹í³Í 62.1-ÇÝ Ù³ëÁ ¨ Ñá¹í³Í 91-Á Ñëï³Ïáñ»Ý ë³ÑÙ³ÝáõÙ »Ý, Ã» áñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÝ »Ý Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ûñ»Ýë¹Çñ ¨ ¹³ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Ð³Û³ëï³-ÝáõÙ: ê³Ï³ÛÝ áãÇÝã ÝßÍ³Í ã¿, Ã» áñ Ù³ñÙÇÝÝ ¿ Çñ³Ï³-Ý³óÝáõÙ ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ: ê³ãÇ Ï³ñ»ÉÇ ÁÝ-¹³Ù»ÝÁ Ñ³Ù³ñ»É µ³óÃáÕáõÙ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñ»ÕÇ-Ý³ÏÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: ÜÙ³Ý µ³óÃáÕáõÙ ·áõó» Ï³ñ»ÉÇ ¿Ñ³-Ù³ñ»É, »Ã» Ù»ñ »ñÏñÇ Ù³Ûñ ûñ»ÝùÁ íëï³Ñ»ÇÝù ·ñ»Éáõ áõÙ ³ë»ë, ÙÇ³ÛÝ áã Ñ³Û ³½·Ç §ÁÝïñÛ³É¦ ûñ»Ýë¹ÇñÝ»-ñÇÝ: ÆÝã¨¿, ÷³ëï Á ÙÝáõÙ¿ ÷³ëï. ·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Ù»Ýù ã»Ýù áõÝ»Ý³¸ »Ã» ÇÑ³ñÏ» ÷á÷áËí³Í ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ÁÝ¹áõÝíÇ, áñù³Ý ¿É áñ¹³ å³Ñ³Ýçáõù¿ ³Û¹ ÝáõÛÝ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñá¹-í³Í 5-Á:

Ð³Ù³Ó³ÛÝ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ýª ²Ä Ï³éáõóí³ÍùÁ ë³ÑÙ³ÝíáõÙ¿ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ù µ ûñ»ÝùáÍ (Ñá¹í³Í 73), ¹³ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ï³éáõóí³ÍùÁ` ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ù µ ûñ»Ýùáí ... Çñ ÇëÏ ³é³ç³ñÏáí (³Ûë ï»Õ ÑÝ³ñ³ íáñ ã¿ ãÑÇß»É Ñá¹í³Í 74.1-Á ¨ 75-Á), ÇÝãå»ë Ý³¨ Ù³Ë³·³ÑÇ Ñ³Ù³Ý³·ñáí: Ùßí³Í ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñ-ÙÇÝÝ»ñÇ Ï³éáõóí³ÍùÝ»ñÇ í»ñ³µ»ñÛ³É §³Ù»Ý ÇÝã å³ñ½¿¦: §ä³ñ½¿¦ Ý³¨, Ã» ÇÝãáõ áãÇÝã ãÏ³ Ù³Ë³·³-ÑÇ í»ñ³µ»ñÛ³É. Ý³ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇó ¹³ñÓÛ³É... í»ñ¿:

Ðá¹í³Í 91. §Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ³ñ¹³ñ³¹³ï áõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ »Ý ÙÇ³ÛÝ¹³ï³-ñ³ÝÝ»ñÁ` ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ ¨ ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³-å³ï³ëË³Ý¦: Ð»ñÃ³Ï³Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÁ. ÇÝãå»ë å»ïù¿ í³ñí»Ý¹³ï³ñ³ÝÝ»ñÁ, »Ã» Ë³Ëï í»É¿ ÐÐù³Õ³ù³óáõ ³ÛÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ, áñáÝù ³Ùñ³·ñí³Í »Ý ºíñåå³Ï³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ñáí Ï³Ù¸³ßÝ³·ñ»ñÇó áñ¨¿ Ù»ÏáÍ:

Ðá¹í³Í 97. §¸³ï³íáñÁ ¨ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³ï³Ý¹³-ï³ñ³ÝÇ³Ý¹³ÙÁ å»Ý Ï³ñáÕ áñå»ë Ù»Õ³¹ñÛ³É Ý»ñ·-ñ³íí»É Ï³Ù¹³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí í³ñã³Ï³Ý å³ï³ë-Ë³Ý³ïíáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏí»É ³é³Ýó ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÛ³Ùµ Ý³Ë³ï»ëí³Í Ù³ñÙÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ý: ¸³-ï³íáñÁ ¨ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ ³Ý¹³ÙÁ å»Ý Ï³ñáÕ Ó»ñµ³Ï³É í»É, µ³ó³éáõÃÛ³Ùµ ³ÛÝ ¹»å ù»ñÇ, »ñµ ³ÛÝ Ï³ï³ñíáõÙ¿Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛ³Ý í³ÛñáõÙ ¨ µËáõÙ¿ ·áñÍÇ ùÝÝáõÃÛ³Ý ß³Ñ»ñÇó: ÜÙ³Ý ¹»å ù»ñáõÙ Ó»ñµ³-Ï³ÉÙ³Ý Ù³ëÇÝ ³ÝÙÇç³å»ë ï»Õ»Ï³óíáõÙ »Ý Ð³Ýñ³-å»ï áõÃÛ³Ý Ù³Ë³·³ÑÁ »õ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý³µ³ñ`í×é³µ»Ï¹³ï³ñ³ÝÇ Ý³Ë³·³ÑÁ Ï³Ù ê³ÑÙ³Ý³¹ñ³-Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ý³Ë³·³ÑÁ¦: ²Ù»Ý ÇÝã å³ñ½¿ ¨ Ñë-ï³Ï: ê³Ï³ÛÝ Ñá¹í³ÍÇ í»ñçÇÝ Ù³ëÁ §Ë³ÕÇó¦ ¹áõñë¿ ÃáÕÝáõÙ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇÝ: ºÃ» Ó»ñµ³Ï³ÉíáõÙ¿³é³-çÇÝ³ï Ù³ÝÇ, í»ñ³ùÝÝÇã Ï³Ù í×é³µ»Ï¹³ï³ñ³ÝÇ¹³-ï³íáñ, ³å³ ï»Õ»Ï³óíáõÙ »Ý Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý Ù³-Ë³·³ÑÁ. »Ã» Ó»ñµ³Ï³ÉíáõÙ¿ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ ¹³ï³íáñÁ, ³å³ ï»Õ»Ï³óíáõÙ »Ý Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý Ù³Ë³·³ÑÁ ¨ ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ý³Ë³-·³ÑÁ: ÆëÏ »Ã» ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³ï³ñ³ÝÇ Ó»ñµ³-Ï³É³Í¹³ï³íáñÁ ÝßÝ³Ý³Ïí»É¿²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ÏáÕ-ÙÇó, »±ñµ Ï³Ù ³Û¹ Ù³ëÇÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ï»Õ»Ï³ó-íáõ±Ù¿²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÁ, Ýñ³ Ý³Ë³·³ÑÁ:

öá÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ áñ¨¿ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ãÇ ÁÝÓ»éÝ»É ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý¹³-ï³ñ³ÝÇÝ ë»÷³Ï³Ý Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛ³Ùµ »½ñ³Ï³óáõ-ÃÛáõÝ ï³É Ï³Ù ÁÝ¹áõÝ»É áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝí³Í Çñ³í³Ï³Ý³Ï ïÇ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³ÝÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»Éáõ í»-ñ³µ»ñÛ³É: ²Ý·³Ù 2003Ã. Ý³Ë³·ÇÍÁ ³Ûë ³éáõÙáí ½·³ÉÇ ³é³çÁÝÃ³ó¿ñ ³ñÓ³Ý³·ñ»É. Ñá¹í³Í 100.1.1.-Á ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÇÝ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ñ ï³ÉÇë Ù»ÏÝ³µ³Ý»É ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ, ¨ áñáÝù §... í»ñçÝ³Ï³Ý »Ý ¨ áõÅÇ Ù»ç »Ý ÙïÝáõÙ Ññ³å³ñ³ïÙ³Ý å³ÑÇó¦:

ÆÝãå»ë ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç, ³ÛÝå»ë ¿É ³ÛÉ Çñ³í³Ï³Ý ³Ï ï»ñáõÙ µ³í³Ï³Ý ß³ï »Ý §íÝ³ëÇ Ñ³-ïáõóáõÙ¦, §ÁÝï³ÝÇùÇ ß³Ñ»ñ¦, §³ÝÑÝ³ñÇÝáõÃÛáõÝ¦ ¨ ³ÛÉ ÝÙ³Ý³ïÇå Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù áñáß³ÏÇáõ-ÃÛáõÝÇó ½áõñÏ »Ý: ºí ¹³ï³ñ³ÝÁ ÝÙ³Ý ¹»å ù»ñáõÙ å»ïù¿ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³ áñáß»Éáõ, Ã» ÇÝã¿ ÝÏ³ïÇ³éÝíáõÙ §íÝ³ëÇ Ñ³ïáõóáõÙ¦, §ÁÝï³ÝÇùÇß³-Ñ»ñ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñ ³ë»Éáí, Ù»ÏÝ³µ³Ý»Éáõ §³Ý-Ñ³ÕÃ³Ñ³ñ»É áõÅ¦ Ï³Ù §µ³ñÇ Ñ³Ùµ³í¦ Ñ³ëÏ³óáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ: ¸³ï³ñ³ÝÇÝ ë»÷³Ï³Ý ¹³ï áÕáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»Éáõ Ñ³ñóáõÙ ÇÝùÝáõñáõÙÝáõÃÛáõÝ ï³Éáí` ³í»ÉÇ ÏÙ»Í³óíÇ Ýñ³ ³ÝÏ³ËáõÃÛáõÝÁ:

²Ûë ï»Õ ï»ÕÇÝ ¿ ÑÇß³ï³Ï»É ²ØÜ ¶»ñ³·áõÙÝ ¹³-ï³ñ³ÝÇ 1803Ã. áñáßáõÙÁ *Ø»ñµÛáõñÇÝ Ø»¹ÇëáÝÇ ¹»Ù* ·áñÍáí, áñÁ Ý³Ë³·³ÑáõÙ ¿ñ æáÝ Ø³ñß³ÉÁ. ¹³ï³ñ³-ÝÁ Çñ áñáßÙ³Ý Ù»ç Ýß»É¿ñ, áñ §¹³ï³ñ³ÝÁ ÝÇëï Á í³-ñáõÙ¿Ýñ³ Ñ³Ù³ñ, áñ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý ïõåäïèñà-íèÿ ÏÇñ³éÇ ³ÛÝå»ë, ÇÝãå»ë ÇÝùÁ ¹³ ÁÝÏ³ÉáõÙ¿, ¨ Ï³-ñáÕ¿ã»ÕÛ³É Ñ³Û ï³ñ³ñ»É ÎáÝ·ñ»ëÇ ÁÝ¹áõÝ³Í ³Ï ïÁ, áñÁ ãÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ ·»ñ³·áõÙÝ Çñ³íáõÝùÇÝ¦:

¸³ï³ñ³ÝÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ Ïáãí³Í¿³å³Ñá-í»É Çñ³íáõÝùÇ ïÇñ³å»ïáõÃÛáõÝÁ: Ð»ï¨³µ³ñ¹³ï³-ñ³ÝÁ å»ïù¿áõÝ»Ý³ ³ÛÝåÇëÇ Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù åå»ïù¿áõÝ»Ý³Ý áã ·áñÍ³¹Çñ ¨áã¿É ûñ»Ýë¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ÀÝ¹áõÝ»Éáí áñáßáõÙ/í×Çé` ¹³ï³-ñ³ÝÁ ûñ»ÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ Ï³ñáõ¿³ÝÓÇÝ ½ñÏ»É ³½³-ïáõÃÛáõÝÇó, µéÝ³·³ñ³í»É ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ ³ÛÉÝ: ²Ûë ³Ù»ÝÁ ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý¿. ¹³ï³ñ³ÝÁ ¹³ï³-å³ñïáõÙ¿ ³ÝÓÇÝ Çñ³í³Ë³ËïÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: ºí áõ-ñ»ÙÝ ÇÝãáõ± ÝáõÛÝ Ï»ñå ãí³ñí»É å»ï³Ï³Ý ÇßË³Ýáõ-ÃÛ³Ý Ù³ñÙÝÇ ·áñÍáÕáõÃÛ³Ý Ï³Ù ³Ý·áñÍáõÃÛ³Ý ¹»å-ùáõÙ:

ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç ÷áñÓ¿³ñí»É å³Ñå³Ý»É ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñ³Ýç³ïÙ³Ý ëÏ½µáõÝùÁ ¨ Ñá¹-í³Í 5-Ç å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ: §²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ ÉÇ³½áñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ ë³ÑÙ³ÝíáõÙ »Ý ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ¦ (Ñá¹-í³Í 62), §Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ë³Ñ-Ù³ÝíáõÙ »Ý ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ ¨ûñ»ÝùÝ»ñáí¦ (Ñá¹-í³Í 85), §¸³ï³ñ³ÝÝ»ñÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ï³½Ù³-íáñÙ³Ý áõ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³ñ·Á ë³ÑÙ³ÝíáõÙ »Ý ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ ¨ûñ»ÝùÝ»ñáí¦ (Ñá¹í³Í 94): ÆëÏ ÇÝãå»±ë »Ý ë³ÑÙ³ÝíáõÙ Ù³Ë³·³ÑÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»-ñÁ, ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³ñ·Á: ²Û¹Ù³ëÇÝ` áã ÙÇ Ëáëù:

§ä³ï·³Ù³íáñÁ áÇ Ï³ñáÕ ½µ³Õ»óÝ»É ....¦ (Ñá¹-í³Í 65), §Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý ³Ý¹³ÙÁ ãÇ Ï³ñáÕ ½µ³Õ-í»É...¦ (Ñá¹í³Í 88), §¸³ï³íáñÁ ¨ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÇ ³Ý¹³ÙÁ å»Ý Ï³ñáÕ ½µ³Õ»óÝ»É ...¦ (Ñá¹-í³Í 98)` Ù»çµ»ñÛ³É Ñá¹í³ÍÝ»ñÁ Ïáãí³Í »Ý ÑÝ³ñ³íá-ñÇÝë Ñëï³Ï ë³ÑÙ³Ý»Éáõ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ·áñÍ»Éáõë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ, ë³Ï³ÛÝ ¹³ñÓÛ³É áãÇÝã ÝßÍ³Í ã¿ Ù³ËÇ³·³ÑÇ Ù³ëÇÝ, Ã» ÇÝã áõÇ Ï³ñáÕ ³Ý»É Ù³Ë³·³ÑÁ, áñÇó ïñ³Ù³µ³ÝáñÃ»Ý Ñ»ï¨áõÙ¿` Ù³Ë³·³ÑÁ Ï³ñáÕ¿³Ý»É... ³Ù»Ý ÇÝã: àõ-ß³¹ñáõÃÛ³Ý ³ñÅ³ÝÇ¿³Ý³¨ Ñá¹í³Í 83-Á: ºÃ» ÷áñÓ»Ýù ³ë ï Ç×³Ý³Ï³ñ·»É ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ï»ÕÝ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý µáõñ·áõÙ, ³å³ å³ñ½¿, áñ §í³ÛñÁÝÃ³ó Ñ³çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛ³Ùµ¦ Ù³Ë³·³Ñ-ËáñÑñ¹³ñ³Ý-Ï³-

é³í³ñáõÃÛáõÝ-¹³ï³ñ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÝ »Ý: êñ³Ýó å»ïù¿ Ñ³çáñ¹»Ý ³Ûë Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ëï»ÕÍí³Í ¨ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ Ý³Ë³ï»ëí³Í ÙÙáõë Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ: ²Ûë Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÇ ëï»ÕÍáõÙÁ Ý³Ë³ï»ëí³Í ¿ Ñá¹í³Í 83-áí: ÊáëùÁ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï-å³ÝÇ, Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ ¨ í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ù³ëÇÝ ¿: Ð³ïÏ³Ýß³Ï³ÝÝ ³ÛÝ ¿, áñ í»ñçÇÝ »ñÏáõ Ï³-éáõÛóÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÝ áõÕÕ³ÏÇ ³éÝãáõÃÛáõÝ áõÝÇ å»ï³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ û·ï³·áñÍÙ³Ý Ñ»ï, ÇëÏ ³é³-çÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ ³Ûª áÉáñïáõÙ áñ¨¿ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ: ÆÝãå»ë Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ Ý³Ë³·³ÑÇÝ, ³ÛÝå»ë ¿É í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ý³Ë³·³ÑÇÝ (ëñ³Ý ³ñ¹»Ý ³Ý¹-ñ³¹³ñÓ»É »Ýù) ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÝ Çñ³íáõÙ áõÝÇ Ýß³-Ý³Ï»Éáõ ÙÇ³ÛÝ Ù³Ë³·³ÑÇ ³é³ç³ñÏáõÃÛ³Ùµ:

ÜÏ³ïÇ áõÝ»Ý³Éáí ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, Ã» ÇÝãåÇëÇ Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ïÝïë»Ï³Ý, ³Ûë ¹»åùáõÙ` ýÇ-Ý³Ýë³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ·áõó» ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ ¿, áñ Ù³Ë³·³ÑÁ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ áõÝÇ Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ Ý³Ë³·³ÑÇ Ýß³Ý³Ï-Ù³Ý ·áñÍáõÙ (µ³Ûó áã ÙÇ ¹»åùáõÙ` í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ó¨³íáñÙ³Ý ·áñÍáõÙ): êñ³Ýáí Ù³Ë³·³ÑÁ ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÇ Ñ»ï ÙÇ³ëÇÝ §å³ï³ëÉ³Ý³ï íáõÃÛáõÝ¦ ¿ ëï³ÝÓÝáõÙ Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ ÏáÕÙÇó §Ð³Ûë³ï³-ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ·Ý»ñÇ Í³ÛáõÝáõÃÛáõÝÝ ³å³-Ñáí»Éáõ¦ Ñ³ñóáõÙ: ÜÙ³Ý Ñ³ñó»ñáí §Ù ïÑá·í³Í¦ Ù³-Ë³·³Ñ áõÝ»Ý³ÉÁ å³ïÇí ¿ Ûáõñ³ù³Ýãûáõñ å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: ÆëÏ »Ã» Ù³Ë³·³ÑÁ Ùï³Ñá·í³Í ¿ Ý³¨Ù³ñ-¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý ËÝ¹ñáí, ³å³ »ñÏÇñÝ ³Ý ï³ñ³ÏáõÙ-ë»ÉÇáñ»Ý áõÝÇ ÅáÕáíñ¹³í³ñ Ù³Ë³·³Ñ: ê³Ï³ÛÝ Ù³ñ-¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ñóáí ÏáãÍ³Í ¿ ½µ³ÕÍ»É Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÁ, áñÇÝ Ýß³Ý³ÏáõÙ ¿ ËáñÑñ-¹³ñ³ÝÁ` ÙÇ³ÛÝ ³é³Ýó Ù³Ë³·³ÑÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ý: Î³ñ»ÉÇ± ¿, ³ñ¹Ûáù, Ñ» ï¨áõÃÛáõÝ ³Ý»É, áñ Ù³Ë³·³ÑÁ Ùï³Ñá· ã¿ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ³½³-ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý ËÝ¹ñáí: ´Ý³Ï³Ý³-µ³ñ` áã. ³Ù»Ý¨ÇÝ å³ñï³¹Çñ ã¿ ¨ ÝáõÛÝÇëÏ ³Ýó³ÝÏ³-ÉÇ ¿, áñ Ù³Ë³·³ÑÁ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³ Ø³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ Ýß³Ý³ÏÙ³Ý ·áñÍáõÙ: ²Ûª-å»ë¿ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý »ñÏñÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëáõÙ, ³Ûª-å»ë¿ Ý³¨ í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ý³Ë³·³ÑÇ Ýß³Ý³Ï-Ù³Ý ¹»åùáõÙ: ²Ûª áõÝÑ³Ý¹»ñÓ, Ñá¹í³ÍÇó å³ñ½ »½ñ³-Ï³óíáõÙ ¿. ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ý³Ë³·³ÍÇ Ñ»ÕÇÝ³Ï-Ý»ñÝ ³é³í»É Ï³ñ¨áñ »Ý ¹Çï»É Ù³Ë³·³ÑÇ áõÕÕ³ÏÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝÁ Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ ¨ í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ý³Ë³·³ÑÇ ¨ áã Ã» Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÙÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ Ýß³Ý³ÏÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ:

Ð»ï³ùñùÇñ ¿, Ã» ÇÝãå»ë¿ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ Ø³ñ-¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßï å³ÝÇ, Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ Ý³Ë³·³ÑÇ ¨ í»ñ³ÑëÏÇã å³É³ïÇ Ý³Ë³·³ÑÇ å³ß-ïáÝ³ÝÏáõÃÛ³Ý ·áñÍáÝÃ³óÁ: ²Ûëå»ë. ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç ÝßÍ³Í¿ ÙÇ³ÛÝ Ï»Ýï ñáÝ³Ï³Ý µ³ÝÏÇ Ý³Ë³-·³ÑÇ å³ßïáÝ³ÝÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ, ¨ ÇÑ³ñÏ» ÝÙ³Ý³é³-ç³ñÏáõÃÛáõÝ Ï³ñáÕ¿ ³Ý»É ... Ù³Ë³·³ÑÁ:

ÆëÏ ÙÛáõë »ñÏáõ å³ßïáÝÛ³ÝÝ»ñÇÝ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ý³¨å³ßïáÝ³ÝÏ ³Ý»É ûñ»ÝùáÍ ë³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí (ãÝ³-Û³Í ³Ûë Ù³ëÇÝ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ù»ç áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý áãÇÝã ÝßÍ³Í ã¿):

ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ý³Ë³·ÍáõÙ Ñëï³Ï ë³ÑÙ³Ý-Í³Í ã¿ ³ñï³Ï³ñ· Ï³Ù é³½Ù³Ï³Ý ¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³-Ý³Ï Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Çñ³í³ëáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÁ. Ù³ëÝ³íáñ³å»ë` Çñ³íáõÙù áõ-ÝÇ±, ³ñ¹Ûáù, Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÝ Çñ íëï³ÑáõÃÛ³Ý Ñ³ñ-óÁ ¹Ý»É ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíáõÙ (Ñ³ïÏ³å»ë` µÛáõç»Ç ÁÝ-¹áõÝÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï), »ñµ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ Ñ³Û-ï³ñ³ñí³Í¿ ³ñï³Ï³ñ· Ï³Ù é³½Ù³Ï³Ý ¹ñáõÃÛáõÝ:

Ð³çáñ¹ Ñ³ñóÁ, áñÇÝ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ ãÇ å³-ï³ëË³ÝáõÙ, ³ÛÝ ¿, Ã» ²Ã-Ý Çñ³íáõÝù áõÝÇ±, ³ñ¹Ûáù, ³Ýíëï³ÑáõÃÛáõÝ Ñ³Ûï Ý»É Ï³é³í³ñáõÃÛ³ÝÁ, »Ã».

³) Ñ³Ù³Ó³ÛÝ Ñá¹í³Í 59-Ç ë³ÑÙ³Ý³Í Ï³ñ·Ç, ëÏ-ë»É¿ Ù³Ë³·³ÑÇ ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý ³ÝÑ-Ý³ñÇÝáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É ·áñÍáÝÃ³ó,

µ) Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ù³Ë³·³ÑÁ, Ñá¹í³Í 58-Ç ë³ÑÙ³Ý³Í Ï³ñ·Ç Ñ³Ù³Ó³ÛÝ, Ññ³Å³ñ³Ï³Ý¿ Ý»ñÏ³-Û³óñ»É ²Ã:

º íë Ù»Ï Ñ³ñó ¨ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÇó µËáõ ³Ý-ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý »½ñ³Ï³óáõÃÛáõÝ. »Ã» Ð³Û³ë ï³ÝÇ ÙÇÝã¨ 100 µÝ³ÏÇã áõÝ»óáÕ áñ¨¿ Ñ³Ù³ÛÝùáõÙ Ñ³Ûï³-ñ³ñí³Í¿ ³ñï³Ï³ñ· ¹ñáõÃÛáõÝ (²ë ï³Í ÙÇ ³ñ³ëó»), ³å³ Ï³é³í³ñáõÃÛ³ÝÁ ³Ýíëï³ÑáõÃÛáõÝ Ñ³Ûï Ý»ÉáõÙ³ëÇÝ áñáßÙ³Ý Ý³Ë³·ÇÍ ÑÝ³ñ³íá±ñ¿ Ý»ñÏ³Û³óÝ»É, Ã» áã: ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý Ñá¹í³Í 84, 2-ñ¹ Ù³ëÇó å»ïù¿ »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ` áã: ²Ñ³ ¨ ³Ýï ñ³Ù³µ³Ý³-Ï³Ý »½ñ³Ï³óáõÃÛáõÝÁ:

---

1 î»ë §Ì³ëÝ ³ñ¹³ñáõÃ»³Ý¦, 41, 2003:
2 î»ë ÝáõÛÝÁ:
3 î»ë ÝáõÛÝÁ:

LEGAL DOCUMENT WITH AMENDMENTS IN NEED OF DEVELOPMENT

ARAYIK PAPIKYAN

Summary

The article presents a certain consideration on the new version of Constitutional reforms, which is going to be presented for public vote in November 2005.

Analyzing some articles and terms the author states that the document is not faultless. The author refers to faults as essential omissions rather than faults, which are the obstacles on the way of forming a democratic country.

ÍÅÎÁÕÎÄÈÌ ÎÑÒÜ ÐÀÇÐÀÁÎÒÊÈ ÂÀÐÈÀÍÒÀ ÈÇÌÅÍÅÍÉÉ ÇÀÊÎÍÎÄÀÒÅÜÑÊÎÃÎ ÄÎÊÓÌÅÑÒÀ

ÀÐÀÈK ÏÀÏÈKßÍ

Ðåçþìå

Ñòàòüÿ ïðåäñòàâëÿåò îïðåäåëåííóþ òî÷êó çðåíèÿ íà íîâóþ âåðñèþ êîíñòèòóöèîííûõ ðåôîðì, êîòîðóþ äîëæåíû áûòü ïðåäñòàâëåíû äëÿ ðåôåðåíäóìà â íîÿáðå 2005.

Àíàëèçèðóÿ íåêîòîðûå ñòàòüè, àâòîð óòâåðæäàåò, ÷òî óêàçàííûé äîêóìåíò ìåòî ïîðåøåíñòè. Àâòîð òòì÷åâàò îøèáêè, ÿâëÿþù èåñÿ ïðåïÿòñòâèåì â ñòðîèòåëüñòâå äåìîêðàòè÷åñêîãî ãîñóäàðñòâà.

Ð²êð²Î²Ü ²Üì î²Ü¶àôÂÚàôÜÀ àðäºê ²¼¶²ÚÆÜ ²Üì î²Ü¶àôÂÚ²Ü ´²Ô² ¸ðÆâ

¶àè ¸ºðÒÚ²Ü

Ø»ñ »ñÏñÇ ëáóÇ³É-ï³Ý ï»ë³Ï³Ý ¨ Çñ³í³ù³Õ³ù³-Ï³Ý ½³ñ·³óáõÙÝ»ñÁ ÑÇÙù »Ý ï³ÉÇë »ÝÃ³¹ñ»Éáõ, áñ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç ï»ÕÇ ¿ áõÝ»ÝáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý ¹»ñÇ ¨ ÝßÃ³Ý³ÏáõÃÛ³Ý ÁÝÏ³ÉÙ³Ý ÷á-÷áËáõÃÛáõÝ: Æ Ñ³Ûï »Ý »Ï»É ÝáñÙáï»óáõÙÝ»ñ, Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý Ï»Ýë³·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÷áË·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ ëï³ó»É ¿ ³ÛÉ µÝáõÛÃ, å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝ³íáñ Ï»Ýë³·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý ÑÇÙÙùáõÙ ¹ñíáõÙ »Ý ³ÛÉ ·áñÍáÝÝ»ñ áõã³÷áñßÇãÝ»ñ:

²ÛË ³Ù»ÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñ»óÇÝ ³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ýªáñå»ë Ù»Ï ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ³ÙµáÕçáõÃÛ³Ý, ¨ Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ýª áñå»ë í»ñçÇÝÇë µ³Õ³¹ñÇãÇ, ³å³ÑáíÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï Ýáñ Ùá ï»óáõÙÝ»ñÇ ¨ Ñ³Ù»ó³Ï³ñ·»ñÇ Ùß³ÏáõÙÁ: Áë ï áñáõÙª ³ÝÑñ³Å»ß ï ¿ áõß³¹ñáõÃÛ³Ý ³ñÅ³Ý³óÝ»É áã ÙÇ³ÛÝ å»ïáõÃÛ³Ý, ³ÛÉ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ ³ÝÑ³ïÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ áõ ûñÇÝ³-Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³Ý Ýå³ï³ïáí Çñ³Ï³Ý³óíáÕ Ñ³Ù³ÉÇñ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛ³Ý µ³ñÓ-ñ³óáõÙÁ: ì»ñçÇÝ Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³ÝáõÙ ÐÐ-áõÙ ³ÛË áõÕ-ÕáõÃÛ³Ùµ µ³í³Ï³Ý Éáõñç ù³ÛÉ»ñ »Ý Ó»éÝ³ñÏí»É, ë³-Ï³ÛÝ Ñ³ñÏ ¿ Ý³¨ Ýß»É, áñ ·áñÍÁÝÃ³óÁ ¹»é¨ë ·ïÝíáõÙ ¿ ½³ñ·³óÙ³Ý ÷áõÉáõÙ:

Æñ³í³µ³Ý³Ï³Ý ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áÙáõÃÛáõÝ áõÝÇ Ï³ñÍÇù, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇª Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ ¿ ¹Çï³ñÏí»É ÙÇ³ÛÝ áñå»ë ³½·³ÛÇÝ ³Ý-í ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç µ³ÕÏ³óáõóÇã ï³ññ ¨ ³Ý-ç³ï ·áÙáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³É ãÇ Ï³ñáÕ: ²ÛË Ùáï»óÙ³Ý å³ñ³-·³ÛáõÙ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÁ »ñ³ßË³íáñáÕ ÝáñÙ»ñÝ ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñÍÇù ³å³ÑáíáÕ ÝÛáõÃ»ñÇó, ÃË ï íáõÙ ¿ Ýñ³Ýó ÷áË Ï³å í³-ÍáõÃÛáõÝÁ, í»ñçÇÝÝ»ñÇë Ñ³Ù³ï»ÕÓÝ»ñ·áñÍáõÃÛáõÝÁ ¹Çï-íáõÙ ¿ áñå»ë ÙÇÙÙ³ÝóÇó ³Ýç³ï ·áÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ñ³-Ù³Ï³ñ·»ñ: ÜÙ³Ý Ùá ï»óáõÙÁ ¨ë ³ñ¹³ñ³óí³Í ã¿:

Ð»ï¨³µ³ñ, ÐÐ ³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù»ó³-Ï³ñ·Á Ùß³Ï»ÉÇë Ï³Ù §²Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝÙ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇë ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³ë Ï³óáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ýå³Ù-Ù³Ýáñ»Ý å»ïù¿ ï»Õ ·ïÝÇ §Ï»Ýë³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ûñÇÝ³Ï³Ýß³Ñ¦ ³ñï³Ñ³Ù;ïáõÃÛáõÝÁ:

Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÁ ëáóÇ³É³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ù³ëÝÇÏÝ ¿. ¿áõÃÛáõÝÁ Ù³ñ¹Ï³Ýó ³ÛÝ-åÇëÇ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ, Ï»Ýë³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõ-Ý»óáÕ ß³Ñ»ñÇ å³Ñå³ÝáõÙÝ áõ ³å³ÑáíáõÙÝ ¿, áñáÝù ³ÝÑñ³Å»ß å³ÛÙ³ÝÝ»ñ »Ý ë ï»ÕÍáõÙ ³ÝÓÇ µ³½Ù³ÏáÕ-Ù³ÝÇ ½³ñ·³óÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý áõ å»-ïáõÃÛ³Ý µÝ³Ï³ÝáÝ Ï»Ýë³·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: àõë-ïÇ, ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³é³ñÏ³ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ. 1. Ù³ñ-¹Áª Ýñ³ ÏÛ³ÝùÝ áõ ³éáÕçáõÃÛáõÝÁ, Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõ ³½³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, 2. ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, 3. ïÝï»ëáõ-ÃÛáõÝÁ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁª í»ñçÇÝÇë ÝÛáõÃ³Ï³Ý ¨ Ñá·¨áñ ³ñÅ»ùÝ»ñÁ, 4. å»ïáõÃÛáõÝÁª ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý Ï³ñ·Á, ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ³ÙµáÕç³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, ÇÝùÝÇëë³-ÝáõÃÛáõÝÁ, 5. ÇÝãå»ë Ý³¨ µáÉáñ ³ÛÝ ·áñÍáÝÝ»ñÁ, áñáÝù Ïáãí³í»Ý ³ÝÓÇ, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, å»ïáõÃÛ³Ý½³ñ·³ó-Ù³Ý ¨ Ï³ÝáÝ³íáñ Ï»Ýë³·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ ³Ý-Ññ³Å»ß å³ÛÙ³ÝÝ»ñ ³å³ÑáíÙ»É:

²Ýí ï³Ý·áõÃÛ³ÝÁ ëå³éÝ³óáÕ í ï³Ý·Á Ï³½ÙáõÙ »Ý ³ÛÝ ·áñÍáÝÝ»ñÝ áõ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ, áñáÝù Ï³ñáÕ »Ý íÝ³ë Ñ³ëóÝ»É Ï³Ù íÝ³ë Ñ³ëóÝ»Éáõ ëå³éÝ³ÉÇùÇ ï³Ï ¹Ý»É í»ñÁ Ãí³ñÏí³Í ûµÙ»Ï ï Ý»ñÁ: ¸ñ³Ùù Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É ÇÝãå»ë Ñ³Ýñáñ»Ý í ï³Ý·³íáñ ³ñ³ñùÝ»ñÁ, ³ÛÝå»ë ¿É ëáóÇ³É³Ï³Ý, ï»ËÝá·»Ý µÝáõÛÃÇ íÝ³ë³µ»ñ ³ÛÉ »ñ¨áõÛÃÝ»ñÁ: ´³óÇ ³Ûª í ï³Ý·Á Ï³ñáÕ ¿ µË»É ³ÛÝåÇëÇ ³ñï³-Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇó, áñáÝù å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í »Ý ëáóÇ³É³Ï³Ý µ³ËáõÙÝ»ñáí, ï³ñ»ñ³ÛÇÝ ³Õ»ï Ý»ñáí, Ñ³Ù³×³ñ³ÏÝ»ñáí:

ÀÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý ëáõµÛ»Ï ï ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ å»ïáõÃÛáõÝÁ, áñÁ å»ï³Ï³Ý Ù³ñ-ÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç, Çñ³Ï³Ý³óíáÕ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇ, ûñ»Ýë¹Çñ, ·áñÍ³¹Çñ, ¹³ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóáí »ñ³ßË³íáñáõÙ ¨ å³ßï å³ÝáõÙ ¿Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ¨ å»ï³Ï³Ý ß³Ñ»ñÁ ³ñï³ùÇÝ áõ Ý»ñùÇÝ í ï³Ý·Ý»ñÇó: ÀÝ¹ëÙÇÝª å»ï³Ï³Ý Ù³ëß ï³µáí ·áñÍáõÙ »Ý ³Ýí ï³Ý-·áõÃÛáõÝ ³å³ÑáíáÕ ÇÝãå»ë Ñ³ï áõÏ Ù³ñÙÇÝÝ»ñ, áñáÝó ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ÙÇ ï í³Í ¿ Ñ»Ýó ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³ÝÁ, ³ÛÝå»ë ¿É ³ÛÝåÇëÇ Ù³ñÙÇÝÝ»ñ, áñáÝù Çñ»Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ »Ý ³Û¹åÇëÇ ·áñÍ³éáõÃ:

Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí í»ñá·ñÛ³ÉÁ` Ï³ñáÕ »Ýù ³ë»É, áñ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÝ ³ÝÓÇ, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, å»ïáõÃÛ³Ý` Ï»Ýë³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ûñÇÝ³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ å³ßï å³Ýí³ÍáõÃÛáõÝÝ ¿ëáóÇ³É³Ï³Ý, ï»ËÝá·»Ý µÝáõÛÃÇ Ï³Ù µÝ³Ï³Ýª Ñ³ÝñáñÃ»Ý í ï³Ý·³íáñ ³ÛÉ »ñ¨áõÛÃÝ»ñÇó, áñÝ ³å³Ñáííáõù ¿ ¹ñ³Ñ³Ù³ñÉÇ ½áñí³Í Ï³ñ·áí áõ »Õ³Ý³ÏÝ»ñáí: Áë ï áñáõù` å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇó ÛáõÑ³ù³ÝáÛáõñÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³-ÑáíÙ³ÝÁ Ù³ëÝ³ïóáõÙ ¿ÛáõñáíÇ: ºÃ» ûñ»Ýë¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï Çñ³í³Ï³Ý Ñ»Ýù ¿ë ï»ÕÍáõÙ, ³å³·áñÍ³¹Çñ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáí ·áñÍ³¹Çñ-Ï³ñ·³¹ñÇã ·áñÍ³éáõÛÃ, ÏÛ³ÝùÇ ¿ Ïáãáõù ³ÛË áÉáñïÇÝ í»ñ³µ»ñáÕ ûñ»ÝùÝ»ñÁ: ¸ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, ³ñ-¹³ñ³¹³ïáõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáí, ÝáõÛÝå»ë ûÃ³Ý¹³-ÏáõÙ ¿ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³ÝÁ:

êáõÛÝ Ñá¹í³ÍáõÙ Ù»ñ ËÝ¹ÇñÁ ¨ ·ÉË³íáñ Ýå³ï³ïÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ¿áõÃÛ³Ý µ³ó³Ñ³Ù-ïáõÙÝ ¿ª ³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ í»ñ-çÇÝÇë ¹»ñÁ µ³ó³Ñ³Ù;ï»ÉáõÙÇçáóáí:

²Ýí ï³Ý·áõÃÛ³ÝÁ í»ñ³µ»ñáÕ Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ »Ý ¿ÏáÉá·Ç³Ï³Ý, å»ï³Ï³Ý, ï»Ýï»ë³Ï³Ý, é³½Ù³Ï³Ý, ï»ËÝáÉá·Ç³Ï³Ý, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ¨ ³ÛÉ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝ-Ý»ñÁ: *Ø»ñ Ï³ñíÇùáí, ³ÛË µáÉáñÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ñ³Ù³ËÙµ»É ¨ Ï»Ýïñáý³óÝ»É Ù»Ï, ³ÛÝ ¿ª §³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý Ù»ç, ù³ÝÇ áñ í»ñçÇÝÝ»ñë áõÕÕí³Í »Ý Ù»Ï ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ýå³ï³ïÇª »ñÏñÇ, µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ³Ý-í ï³Ý·áõÃÛ³Ý ¨ Ï»Ýë³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³ÝÁ:* ´³óÇ ³Û¹ª ¹ñ³ÝùµáÉáñÝ ¿É ëáóÇ³É³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ù³ëÝ »Ý Ï³½ÙáõÙ: àõë ïÇ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõ-ÃÛ³Ý ¿áõÃÛáõÝÁ µ³ó³Ñ³Ù;ï»ÉáõÙ Ñ³Ù³ñ, Ý³Ë¨³é³ç, ³ÛÝ å»ï ù¿ ¹Çï³ñÏí»É ëáóÇ³É³Ï³Ý, ½³ï³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõ-ÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ: Ð»ï¨³µ³ñ, ×ÇßïãÝ³ÛÝ Ñ»ÕÇÝ³Ï-Ý»ñÁ, áñáÝù Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÁ ï³ñ³Ý-ç³ïáõÙ »Ý ½³ï³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ÇÝëï ÇïáõÙ Çó ¨ ³ÛÝ ¹Çï³ñÏáõÙ ëáóÇ³É³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³-Ï³ñ·Çó ¹áõñë:

ì³ñã³Ï³Ý ¨ Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý ³ÛÉ ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ß³ï Ñ³×³Ë §Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝ¦ Ñ³ë Ï³óáõÃÛáõÝÁ ³é³í»É í ï³Ý·Ç ³ÕµÛáõñÝ»ñÁ ë³ÑÙ³-Ý³÷³Ï³ïáõÙ ¿ ¹ñ³ÝÓ ëË³É û·ï³·áñÍÙ³Ùµ å³ÛÙ³Ý³-íáñí³Í µ³ó³ë³Ï³Ý Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý ¨ Ï³Ý-Ë³ñ·»ÉÙ³Ý, ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÇ å³Ñå³ÝÙ³Ý, ï³ñ»ñ³ÛÇÝ ³Õ»ï Ý»ñÇ Ñ»ï¨³ÝùáÍ ë ï»ÕÍí³Í ³ñï³-Ï³ñ·Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ, ÉÇó»Ý½ÇáÝ-ÃáõÙÉ³ï í³Ï³Ý Ñ³Ù³-Ï³ñ·Ç áÉáñï áõÙ ³é³ç³óáÕ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³Ïáí:

Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ÝÙ³Ý Ù»ÏÝáõ-ÃÛáõÝÝ ³ÝÑÇÙÝ¿ ¨ ëË³É: â å»ï ù¿Ùáé³Ý³É, áñ Ñ³ë³ñ³-

Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÝ ³é³í»É³å»ë Ï³ËÍ³Í¿ ³ÛÉ ëáóÇ³É³Ï³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇó, áñáÝù, ³å³Ñáí»Éáí ³½·³-ÛÇÝ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý áÕç Ñ³Ù³Ï³ñ·Á, ³å³ÑáíáõÙ »Ý Ý³¨ëáóÇ³É³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý µáÉáñ µ³ÕÏ³óáõóÇã-Ý»ñÁ, ³Û¹ ÃíáõÙª Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ: ²Ùë³Ù»ÝÁ ÑÇÙù ¿ ï³ÉÇë »½ñ³Ï³óÝ»Éáõ, áñ í»ñçÇÝë Ý»ñ³-éáõÙ ¿ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³í»ÉÇ É³ÛÝ ßñç³Ý³Ï, ù³Ý Ãí³ñÏí³Í¿ í»ñ¨áõÙ:

ØÇ³Å³Ù³Ý³Ï, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý ÇÝë ï Ç ï áõ ï Á å» ï ù ¿ ³Ýç³ï»É ëáóÇ³É³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý-·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Çó: ¸ñ³ ³ÝÑñ³Å»ß ï áõÃÛáõÝÁ å³Ù-Ù³Ý³íáñí³Í¿ ³ÛÝåÇëÇ ûµÛ»Ï ï Çí ·áñÍáÝÝ»ñáí, áñáÝù áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý å³ñï³¹ñáõÙ »Ý í»ñçÇÝë áõëáõÙÝ³ëÇñ»É ³½·³ÛÇÝ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙª áñå»ë Ñ³ñ³-µ»ñ³Ï³Ýáñ»Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝ »ñ¨áõÛÃ:

ø³ÝÇ áñ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ ëáóÇ³-É³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ù³ëÝ¿ Ï³½ÙáõÙ, ³å³ í»ñçÇ-ÝÇë µÝáñáß »Ý Ý³¨ëáóÇ³É³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³ï-Ï³ÝÇßÝ»ñÁ: Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí ³Ûë ³Ù»ÝÁª Ï³ñáÕ »Ýù ³ë»É, áñ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁª áñå»ë ëáóÇ³É³-Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý ï³ñ³ï»ë³Í, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³ÛÝ Ï³ñ·³íáñáõª ÙÇÙÛ³Ýó ÷áË-Ï³å³Ïóí³Í ÝáñÙ»ñÇ ³ÛÝåÇëÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·¿, áñÁ »ñ³ß-Ë³íáñáõÙ¿ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝ³íáñ Ï»Ýë³·áñÍáõ-Ý»áõÃÛáõÝÁ, ³ÝÓ³Ýó, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, å» ï áõÃÛ³Ý ï»Ý-ë³Ï³Ý (ûñÇÝ³Ï³Ý) ß³Ñ»ñÁ ¨ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ, å»-ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ÝË³Ã³ñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ, Ñ³Ý-ó³íáñ ¨ Ñ³Ï³Çñ³í³Ï³Ý ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ÝË³ñ-·»ÉáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ëáóÇ³É³Ï³Ý, ï»ËÝá·»Ý µÝáõÃÛÃÇ Ï³Ù Ï³Ù³ÛÇÝ ³ÛÝåÇëÇ µ³ó³ë³Ï³Ý »ñ¨áõÛÃÝ»ñÇ Ï³Ù¹ñ³Ýó ëå³éÝ³ÉÇùÇ í»ñ³óáõÙÁ, áñÁ Ï³ñáÕ ¿ íÝ³ë Ñ³ëóÝ»É Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ï³ññ Ñ³Ý¹Çë³óáÕ ûµÛ»Ï ï Ý»ñÇÝ:

²ÛëåÇëáíª Ï³ñáÕ »Ýù ³ë»É, áñ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ý-í ï³Ý·áõÃÛáõÝÁª áñå»ë ³½·³ÛÇÝ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³-Ù³Ï³ñ·Ç µ³ÕÏ³óáõóÇã, ³é³í»É³å»ë ëáóÇ³É-Çñ³í³-Ï³Ý Ï³ï»·áñÇ³ ¿, Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÝ ³å³ÑáíáÕ Çñ³íáõÝùÇ ÝáñÙ»ñÇ å³Ñå³ÝÙ³Ý ¨ Çñ³ó-Ù³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ó¨³íáñí³Í Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·, áñÇ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉáõÃÛáõÝÁ »ñ³ßË³íáñíáõÙ¿ å» ï áõÃÛ³Ý, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÏáõÙÇó: ì»ñçÇÝÇë µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÝ »Ý Ï³½ÙáõÙ ÙÇÙÛ³Ýó Ñ» ï ÷áËÏ³å³Ïóí³Í, Ñ³ñ³µ»ñ³Ï³Ýáñ»Ý Ï³ÙáõÝ ³ÛÝåÇëÇ ï³ññ»ñ, áñáÝù µÝáõÃ³ ·ñíáõÙ »Ý ÝÛáõÃ³Ï³Ý, Ï³Ù³ÛÇÝ ¨ Çñ³í³Ï³Ý Ñ³ï Ï³ÝÇßÝ»ñáí: Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ »Ý Ï³½ÙáõÙ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Çñ³í³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù Ï³½ÙáõÙ »Ý í»ñçÇÝë áõëáõÙÝ³ëÇñ»É ³Ï³Ý, Çñ³í³Ï³Ý ÑÇÙùÁ: ¸ñ³Ýù »Ý³ ï Ý ï»ëáõÃÛ³Ý µ³½Ù³Ó¨áõÃÛáõÝÁ, Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ¨ Ù³ëÝ³íáñß³Ñ»ñÇ ³å³-ÑáíÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ß ï áõÃÛáõÝÁ, ³ñï³ùÇÝ ¨ Ý»ñùÇÝ í ï³Ý·Ý»ñÇó Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛ³Ý ³ñ¹-ÛáõÝùáõÙ ³é³ç³óáÕ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ÐÐ ê³ÑÙ³-Ý³¹ñáõÃÛ³Ùµ, ûñÇÝ³Ï, »ñ³ßË³íáñíáõÙ¿ Ù ï ùÇ, ËÕ×Ç ¨ ¹³í³Ý³ÝùÇ ³½³ï áõÃÛáõÝÁ (23 Ñá¹í.): àõë ï Ç, ï³ñµ»ñ ³Õ³Ý¹Ý»ñÁ, »Ã» ÝáõÛÝÇë Ï ë å³éÝáõÙ »Ý Ñ³ë³ñ³ Ï áõÃÛ³Ý ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áÁ ¨ Ï³ñáÕ »Ý í ï³Ý-·³íáñ ÉÇÝ»É, ã»Ý Ï³ñáÕ ³Ýí»ñ³å³Ñáñ»Ý ³ñ·»Éí»É áñ-å»ë ³½·³ÛÇÝ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³ÝÁ ë å³éÝ³óáÕ »ñ¨áõÛÃ: Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ï³Ù³ÛÇÝ µáí³Ý¹³-ÏáõÃÛáõÝÝ »Ý Ï³½ÙáõÙ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ (³Ý·áñÍáõÃÛáõ-ÝÁ) ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý µÝ³·³í³éáõÙ: Àë ï áñáõÙª ¹ñ³Ýù Ï³ñáÕ »Ý ¹ñë¨áñí»É ÇÝãå»ë ³ÝÑ³ï³å»ë, ³ÛÝå»ë ¿É Ïáõ-É»Ï ïÇí Ó¨áí: Î³ÙùÝ ³ÝÑ³ï³å»ë ¹ñë¨áñíáõÙ¿ ³Ý-Ó³Ýó·Çï³Ïóí³Í ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñáí, ³Ý·áñÍáõÃÛ³Ùµ Ï³Ù Íñ³·ñí³Í Ýå³ï³ÏÇÝ Ñ³ëÝ»Éáõ áõÕÕí³ÍáõÃÛ³Ùµ (ûñÇÝ³Ïª å»ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ Ï³½Ù³ÉáõÍáÕ ù³ñá½ãáõÃÛáõÝÁ Ï³Ù ëáóÇ³É³Ï³Ý µ³ËáõÙÝ»ñ Ññ³Ññ»-ÉÁ): Î³Ù³ÛÇÝ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Ñ³Ù³å³-ï³ëË³Ý»É ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ ¨ í»ñçÇÝÇë ³Ùñ³åÝ¹Ù³ÝÁ (ûñÇÝ³Ïª ë³ÑÙ³ÝÍ³Í Ï³ñ·áí ½»ÝÙ Ó»éù µ»ñ»ÉÁ) Ï³Ù Ñ³Ï³é³ÏÁª ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³-Ï³ñ·ÇÝ íÝ³ë Ñ³ëóÝ»ÉÁ (ûñÇÝ³Ïª å ûñÇÝ³µ³ñ ½»ÝÙ Ó»éù µ»ñ»ÉÁ):

Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³é³ÝÓÝ³ÏÇ áõß³¹ñáõÃÛ³Ý¿ ³ñÃ³ÝÇ å»ï³Ï³Ý Ï³ÙùÁ, áñÁ ¹ñë¨áñíáõÙ¿ ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³ÝµÝ³·³-í³éáõÙ å»ï³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛ³Ùµ: ä»ï³Ï³Ý Ï³ÙùÁ, áñÝ ³ñï³Ñ³Ù³ï íáõÙ¿ Çñ³-íáõÝùÇ ÝáñÙ»ñáõÙ, Ñ³Ù³å³ñï³¹Çñ¿ ¨ Ï³ÝËáñáßáõÙ¿ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇ í³ñùÁ Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ:

Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç Çñ³í³Ï³Ý µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÝ »Ý Ï³½ÙáõÙ ³ÛÝ ³å³ÑáíáõÙ Çñ³í³ÝáñÙ»ñÁ: Ð»Ýó ¹ñ³Ýó Çñ³óÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ¿É Ó¨³íáñíáõÙ¿ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÍï³Ý·áõÃÛáõÝÁ:

¶ð²Î²ÜùàÂÚàõÙ

1. *Êîíäðàøîâ Ä. Ï.* Îá ù åñòâåííàÿ áåçîïàñíîñòü è àäìèíèñòðàòèâíî-ïðàâîâûå ñðåäñòâà åå îáåñïå÷åíèÿ. Ì., 1998.
2. *Åðìîëîâ Â. Í.* Íàöèîíàëüíàÿ áåçîïàñíîñòü êàê ñîöèàëüíî-ïðàâîâàÿ êàòåãîðèÿ. Åê., 1996,
3. *Òóìàíîâ Ã. À., Ôðèçêî Â. È., Ïðîõîæåâ Ë. À.* Íàöèîíàëüíàÿ áåçîïàñíîñòü: îñíîâû òåîðèè. Ì., ÐÀÃÑ, 1995.
5. *Àíèêèéåíêî Ñ. À.* Äàìèíèñòðàòèâíî-ïðàâîâîå îáåñïå÷åíèå îá ùåñòâåííîé áåçîïàñíîñòè. Ì., 1994.

PUBLIC SECURITY COMPOSITE PART OF NATIONAL SECURITY

GOR DERDZYAN

Summary

In the article there is an attempt to motivate that public security as one of consistent national security chiefly is a public - legal category and system of public relations, formed as a result of proving and realization of legal norms, providing public security, inviolability of which is guaranteed by state and society. This system includes such stable elements of interconnected interrelations, which are characterized by material, volitional and legal qualities.

ÎÁÙÃÑÒÂÀÍÍÀß ÁÀÇÎÏÀÑÍÎÑÒÙ ÊÀÊ ÑÎÑÒÀÂÍÀß ×ÀÑÒÙ ÍÀÖÈÎÍÀËÜÍÎÉ ÁÀÇÎÏÀÑÍÎÑÈ

ÃÎÐ ÄÀÐÖß Í

Ðåçþìå

Â ñòàòüå ñäåëàíà ïîïûòêà îáîñíîâàòü, ÷òî îáùåñòâåííàÿ áåçîïàñíîñòü, êàê îäíà èç ñîñòàâëÿþù ùèõ íàöèîíàëüíîé áåçîïàñíîñòè, ïðåäñòàâëÿåò îá ùåñòâåííî-ïðàâîâîé êàòåãîðèè è ñèñòåìà îáùåñòâåííûõ îòíîøåíèé, ñôîðìèðîâàííàÿ â ðåçóëüòàòå ñîððàíåíèÿ è ðåàëèçàöèè ïðàâîâûõ íîðì, îáåñïå÷èâàþù ùèõ îáùåñòâåííóþ áåçîïàñíîñòü, íåïðèêîñíîâåííîñòü êîòîðîé ãàðàíòèðóåò ãîñóäàðñòâî è îáùåñòâî. Â ñîâðåìåííîé ýòîé ñèñòåìå ûê âêëþ÷åíû òàêèå ñòàáèëüíûå ýëåìåíòû âçàèìîñâÿçàííûõ îáùåñòâåííî-ïîëèòè÷åñêèõ ïðîöåññîâ è îòíîøåíèé, êîòîðûå îïðåäåëÿþò ñîäåðæàíèå è ïðàâîâûì è êà÷åñòâåííûì

È º ì à Ü Ð ² ð à ô Â Ú à ô Ü Ú ² Ü

º ä Ø Ð

À Ý ¹ Ñ ³ Ý á ô ñ Ù ³ Ý Ï ³ í ³ ñ Å á ô Ã Û ³ Ý ³ Ù µ Ç á Ý Ç Ñ ³ Û ó á ñ ¹

§ ¸ Ä ì ² ð ¦ ¸ º è ² Ð ² ê Ü º ð Æ ì º ð ² ¸ ² ê î Æ ² ð ² Î à ô Â Ú ² Ü º ì Æ Ü ø Ü ² ¸ ² ê î Æ ² ð ² Î à ô Â Ú ² Ü Ð ² Ø ² Î ² ð ¶ Æ Î ² ¼ Ø ² Î º ð ä Ø ² Ü Ð Æ Ø Ü ² Ê Ü ¸ Æ ð Ü º ð À

âÝ³Û³Í §¹Åí³ñ¦ ¹³ë ï Ç³ñ³Ï»ÉÇáõÃÛ³Ý ÑÇÙ-Ý³ËÝ¹ñÇ áõÕÕáõÃÛ³Ùµ Ï³ï³ñí³Í Ñ» ï³½á ï áõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇÝ` Ù»Ýù Ï³ñÍáõÙ »Ýù« áñ ¹»é¨ë Ñ³ñï »Õ³Í Ëáñáõ Ã Û³Ùµ ¨ ³ÙµáÕçáõÃÛ³Ùµ âÇ Ùß³Ï í»É Ù³ÝÏ³-í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³-ÏáõÃÛ³Ý ·Çï³Ï³Ýáñ»Ý ÑÇÙÝ³ íáñí³Í ³ÛÝåçëÇ Ñ³Ù³-Ï³ñ·, áñÁ ÑÝ³ñ³ íáñ ÉÇÝÇ½³Ý·í³Í³µ³ñ ÏÇñ³é»É Ñ³Ý-ñ³ÏñÃ³Ï³Ý ¹åñáóÇ åñ³Ï ï Çï³ÛáõÙ Ýáñ ëáóÇ³É-ï Ý ï»-ë³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ: ºí ¹³ ³ÛÝ ¹»åùáõÙ, »ñµ ¹åñáóÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³½ÙáõÙ í»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ áã Ã» å³Ï³ë»É, ³ÛÉ ³í»É³ó»É¿ ÝÙ³Ý ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ ÃÇíÁ` Ï³å í³Í ßáõ-Ï³Û³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ë ï³ï Ù³Ý Ñ» ï: àõë-ï Ç ³ñ¹Ç å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ËÇë ï Ï³ñ¨áñíáõÙ ¿ ³Û¹ ÑÇÙ-Ý³ËÝ¹ñÇ ·Çï³Ï³Ý Ùß³ ÏáõÙÁ ¨ Ýñ³ Ý»ñ¹ñáõÙÁ Ù³ÝÏ³-í³ñÅ³Ï³Ý åñ³Ï ï ÇÏ³ÛáõÙ:

Ì»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á (³Û¹ Ñ³ë Ï³-óáõÃÛ³Ý É³ÛÝ ÇÙ³ë ï áí) ÁÝ¹·ñÍáõÙ ¿ áõÕÕçã ³ßË³ ï³Ý-ùÁ áã ÙÇ³ÛÝ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ, ³ÛÉ¨ ³ÛÝ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ» ï, áñáÝù áõÝ»Ý í³ñùÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý ¨ ùñ» ³ÍÇÝ Ë³Ã³ñáõÙ-Ý»ñ: Ü»Õ ÇÙ³ë ï áí` ¹³ ³ßË³ ï³Ýù ¿ ¹Åí³ñ, Ù³ÝÏ³-í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ³Ýã³ ÷³Ñ³ë Çñ³í³½³ÝóÝ»ñÇ Ñ» ï` ³ÝÏ³Ë Ýñ³Ýó ë»éÇó, ½µ³ÕÙáõÝùÇ ï»ë³ÏÇó:

Ø»ñ Ñ» ï³½á ï áõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÁ í»ñ³¹³ë-ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý-Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ûñÇÝ³ã³÷áõÃÛáõÝÝ»ñÇ µ³ó³Ñ³Ù³ïáõÙÝ ¿, ³ÛëÇÝùÝ` ³ÛÝ Ñ³ñóÇ å³ï³ëË³ÝÁ, Ã» ÇÝãå»ë ½³Ý³½³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇ, Ý»ñ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³½¹»óáõÃÛáõÝÝ»ñÇ (Ù³ÝÏ³í³ñ-Å³Ï³Ý, ÏÛ³ÝùÇ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇ) ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ» ï¨³ÝùáÍ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Çñ³-Ï³Ý³ÝáõÙ ³ÝóÇ Ï»ñï³í³ÍùáõÙ, áñáÝù ÄáõÙÉ »Ý ï³ÉÇë-Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹åñáó³Ï³ÝÇ í³ñùÁ Ñ³ëóÝ»É ëáóÇ³É³Ï³Ý ÝáñÙ³ÛÇ` §²ß³Ï»ñï³Ï³Ý í³ñùÇ Ï³ÝáÝÝ»ñÇÝ¦ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý:

¸ åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý µ³ñÓÇÃáÕáõ-Ã Û³Ý¨ Çñ³í³Ë³ëï áõÙÝ»ñÇ å³ï×³éÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇ-ñáõÃÛ³Ý ¨ Ý³Ë³Ï³ÝËÙ³Ý áõÕÇÝ»ñÇ Ñ» ï³½á ï áõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝÙÝ»ñÝ ³ñï³óáÉí³Í »Ý ê. ²ñ½áõÙ³ÝÛ³ÝÇ, ì. ´ñáõ ï Û³ÝÇ, ¶. ¸³íÇ¹áíÇ, Úáõ. ¶»ñµ»¨Ç, ¾. ¸ñ³-ÝÇßã¨³ÛÇ, É. ¼Ûáõµ ÇÝÇ, ¶. ØÇÝÏáí ëÏáõ, Æ. Ü¨ëÏáõ, ê. ¸Úá-íáë»Éáí³ÛÇ, ê. úë ï ñáí ëÏáõ, Ø. êÉ»Ù³ëÏÇÝÇ, ì. ê»ÝÏáÛÇ, ì. äÇñáÅÏáíÇ, ¶. àõÙ³ÝáíÇ ¨ áõñÇßÝ»ñÇ ³ßË³ ï áõÃÛáõÝ-Ý»ñáõÙ: ²Û¹ Ñ» ï³½á ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ óáõÙó »Ý ï³ÉÇë, áñ ³Ýã³÷³Ñ³ë Çñ³í³Ë³Ë ï áõÝ»ñÇ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÁ (70-80 ï áÏáëÁ) ³ÝóÛ³Éáõ Ù»Õ»É»Ý¹Åí³ñ¹³ë ï Ç³ñ³Ï»-ÉÇ »ñ»Ë³Ý»ñ ¨ Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ë-Ý»ñ: Ðá·»µ³Ý³Ï³Ý ¨ µÅßÏ³·Ç ï³Ï³Ý Ñ» ï³½á ï áõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ï íÛ³ÉÝ»ñáí` ¹³ µ³ó³ ï ñíáõÙ ¿, ÇÝãå»ë Ýß»É »ÝÙ í»ñ¨áõÙ, ÙÇ ß³ñù ·áñÍáÝÝ»ñáí` µ³ñáÛ³Ñá·»µ³Ý³-Ï³Ý« ÁÝ ï³Ý»Ï³Ý ÙÃÝáÉáñï ï ¨ ÍÝáÕÝ»ñÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý³Ý·ñ³·Çï áõÃÛáõÝ, Ý³Ë³¹åñáó³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÝ»-ñÇ ¨ ¹åñáóÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³¹³ë ï Ç³ñ³Ïã³Ï³Ý ³ßË³-ï³ÝùÇ µ³ó»ñ ¨ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ¹åñáóÇ ÙÇÏñáßñç³ÝáõÙ Áë ï µÝ³ÏáõÃÛ³Ý í³ÛñÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»-é³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñ» ï ï³ñí»ÉÇù ³ñï³¹åñáó³Ï³Ý ¹³ë ï Ç-³ñ³Ïã³Ï³Ý ³ßË³ ï³ÝùÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ýñ³Ýó ³½³ï Å³Ù³Ý³Ï Ç³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ýå³ï³Ï³ëÉ³ó Ñ³Ù³Ï³ñ-·Çµ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝ, ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ µ³ó³ë³Ï³Ý ËÙµ³-íáñáõÙÝ»ñÇ ³½¹»óáõÃÛáõÝ ÙÇÏñáßñç³ÝáõÙ, µ³ïáõÙ Ï³Ù ÷áÕáóáõÙ, ÝÙ³Ý ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý é³ÝÓ-Ý³Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³Ý ï»ëáõÙ ¨ ³ÛÉÝ:

§¸Åí³ñ¦ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ÑÇÙáõÝùÝ»ñÇ µ³ó³Ñ³Ûï Ù³Ý ³éáõÙáí Ù»Í Ýß³Ý³Ï áõÃÛáõÝ áõÝ»Ý Ñá·»µ³ÝÝ»ñ ê. èáõµÇÝß ï»ÛÝÇ, ². È»áÝ ï¨Ç, ². ¼³ åáñáÅ»óÇ, ². Îáí³ÉÛáÇ, È. ´áÅáíÇãÇ, È. êÉ³íÇÝ³ÛÇ, Ø. Ü»ÛÙ³ñÏÇ ³ßË³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ. Ýñ³ÝùÑ» ï³½á ï »É »Ý ¹åñáó³Ï³ÝÇ ³ÝóÇ Ó¨³íáñÙ³Ý ûñÇÝ³-ã³÷áõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Üñ³Ýó: àñå»ë ï³ó³Í ï íÛ³ÉÝ»ñÇ Ñ³Ù³-Ó³ÛÝ` ³ñï³ùÇÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ Ó¨³íáñáõÙ »Ý ¹åñáó³Ï³-ÝÇ ³ÝóÇ µ³ñáÛ³Ï³Ù³ÛÇÝ áñ³Ï Ý»ñÁ áã ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý, ³ÛÉ ÙÇçÝáñ¹³µ³ñ. ¹ñ³Ýù µ»Ï íáõÙ »Ý »ñ»Ë³ÛÇ ³ñ¹»Ý Ó¨³íáñí³Í ·Çï »ÉÇùÝ»ñÇ, í³ñùÇ ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñÇ ¨ëáíáñáõÙÃÝ»ñÇ ÷áñÓÇ åñÇ½Ù³ÛáÍ ¨ ë ï³ÝáõÙ ³ÝóÝ³ÛÇÝ »ñ³Ý·³íáñáõÙ: ²Û¹ ¿ å³ï×³éÁ, áñ ÙÇ¨ÝáõÙÝ ûµÛ»Ï ïÇí å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ ÙÇ³ï»ë³Ï ã»Ý ³½¹áõÙ ï³ñµ»ñ »ñ»Ë³Ý»-ñÇ í ñ³. ¹ñ³ÝùÇ Çñ³óíáõÙ »Ý ÙÇ ¹»åùáõÙ ³ÝóÇ ¹ñ³Ï³Ý, ÇëÏ ÙÛáõë ¹»åùáõÙ` µ³ó³ë³Ï³Ý áñ³ÏÇ Ó¨³íáñÙ³Ùµ:

²ÝÓÁ Ó¨³íáñíáõÙ¿ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç, ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý ßÝáñÑÇí: ê³Ï³ÛÝ ÙÇ¨ÝáõÛÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÝ ë ï»Õ-Íáõ Ù ¿ ï³ñµ»ñ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñ` Ï³Ë-í³Í ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñÇó: àñå»ë½Ç ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛáõ-ÝÁ ÉÇÝÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï, Ñ³ñÏ³íáñ¿ ³ñï³ùÇÝ å³Ñ³ÝÇ-Ý»ñÁ í»ñ³Í»É Ý»ñùÇÝ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÇ. ³Û¹ ¹»åùáõÙ »ñ»-Ë³Ý ÏóÝÏ³Ý³ ÇÝùÁ ÉáõÍ»É ¹³ë ï Ç³ñ³ÏÇ ³é³ç³¹ñ³Í ËÝ¹ÇñÁ:

Ø»ñ »ñÏñáõÙ Ó¨³íáñí³Í í»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ý áõÝÇ »ñ»ù »ÝÃ³Ñ³Ù³Ï³ñ·. ³é³çÇÝ` ³ÝÓÇ µ³ó³ë³Ï³Ý áñ³ÏÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³Ý í³Õ÷áõÉ, »ñÏñáñ¹` Ñ³ï áõÏ ·Çß»ñûÃÇÏ ¹åñáóÝ»ñ, ¹³ë ï Ç³ñ³Ïã³Ï³Ý-³ß-Ë³ï³ÝùÛ³ÛÇÝ ·³ÕáõÃÝ»ñ ³Ýã³÷³Ñ³ë Ý»ñ Ñ³Ù³ñ, »ñ-ñáñ¹` áõÕÕçã-³ßË³ï³ÝùÛ³ÛÇÝ ·³ÕáõÃÝ»ñ` Ù»Í³Ñ³ë³Ï-Ý»ñÇ Ñ³Ù³ñ: Þ³ï ó³ÝÏ³ÉÇ ¿, áñ ³é³í»É Ï³ï³ñÛ³É ÉÇ-Ý»ñ ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍ»ñ ³é³çÇÝ »ÝÃ³Ñ³Ù³Ï³ñ·Å: ²ÛëÏ»Õ Ï³ñÇù ¿ ½·³óíáõÙ ³Û¹ ·áñÍÇ µáí³Ý¹³Ï³ÛÇÝ ÏáÕÙÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý-Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ ÑÇÙÝ³ñ³ñ Ùß³ÏÙ³Ý: ²Û¹ ³ßË³ï³ÝùÁ å»ï ù ¿ ëÏë»É ¹»é¨ë áõë³ÝáÕ³Ï³Ý Ýë ï³ñ³ÝÇó: ²å³-·³ Ù³ÝÏ³í³ñÅÝ»ñÁ å³ñï³íáñ »Ý ÇÙ³Ý³É Ù³ÝÏ³-í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ í»ñ³¹³ë ï Ç³-ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ÑÇÙáõÝùÝ»ñÁ ¨ Ù»Áá¹ÇÏ³Ý (Ï³å í³Í Ýñ³Ýó ã³é³ç³¹ÇÙ»Éáõ, µ³ó³ë³-Ï³Ý í³ñùÇ Ñ³ÕÃ³Ñ³ñÙ³Ý Ñ» ï): ºñÏñáñ¹ »ÝÃ³Ñ³Ù³-Ï³ñ·Ý³é³í»É Ñ» ï³½á ï í³Í ¿ (². Ø³Ï³ñ»ÝÏá, Î. äÉ³-ï áÝáí, ¼. ê³ï»ÙÇñáí, È. ì»ë ï ÇÝ³, ì. ØÛ³ëÇß¨, ì. Îáõ-ý³¨, Î. Æ·áß³¨, ´. ÈáÙáí, ². ´á¹³É¨, ê. ¼áõñÏáí, Ü. ¸á-ñáý»¨, ¸. ü»É¹ß ï»ÛÝ, È. ¼Ûáõµ ÇÝ, ì. ²Ý¹ñÇ»ÝÏá ¨ áõñÇß-Ý»ñ):

ì»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »ñÑáñ¹ »ÝÃ³Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ·áñÍáõÙ ¿ ³í»ÉÇ Ï³ï³ñÛ³É ¨ Ï³½Ù³Ï»ñå³í³Í:

Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ³ß³Ï»ñï Ý»ñÇ í»ñ³-¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ³ÛÝ ³Ù»ÝÇ Ï»Ý³ñáÝ³-óáõÛÝ ¿, ÇÝã ë ï»ÕÍ»É »Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ, Ù³ÝÏ³í³ñ-ÅáõÃÛáõÝÁ ¨ ³ÛÉ ·Çï áõÃÛáõÝÝ»ñ ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ ã³é³-ç³¹ÇÙ»Éáõ, ¹Åí³ñ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³ÕÃ³Ñ³ñÙ³Ý, ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ Çñ³í³Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ Ý³Ë³Ï³ÝË-Ù³Ý Ñ³Ù³ñ, ¨ ÇÝã ë ï»ÕÍí»É¿ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, ÇÝù-Ý³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ í»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³-å»ñÇ ï»ëáõÃÛ³Ùµ:

Ø»ñ Ï³ñÍÇùáí` ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝÇ áñáß³ÏÇ Ï³å Ù³Ý-Ï³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÇ ³ÝÓÇ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ Ýñ³ µ³ó³ë³Ï³Ý í³ñ-ù³·ÍÇ ÇñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇç¨: ²Ù»ÝÇó ³é³ç, ÇÝãå»ë ÝÏ³ï»É »ÝÙ í»ñ¨áõÙ, ³ãùÇ ¿ ½³ñÝáõÙ Ýñ³Ýó ³ÝÑ³ï³-

å³ßï³Ï³Ý áõÕõí³ÍáõÃÛáõÝÁ, Ù ï³ÑáñÇ½áÝÇ ë³ÑÙ³Ý³-÷³ÏáõÃÛáõÝÁ ¨ Ï³ÛáõÝ µ³ñáÛ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÇ µ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝÁ, ÇëÏ ³é³í»É Ñ³×³Ë`µ³ó³ë³Ï³Ý í»ñ³µ»ñÙáõÝùÁ µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÝáñÙ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ: ÜñÇ³Ýó Ù»ç ã»Ý ¹³ë ï Ç³ñ³Ï í»É ÝáñÙ³É å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñ ¨ ×Çß ï í»ñ³µ»ñÙáõÝù ¹ñ³Ýó µ³í³ñ³ñÙ³Ý ÝÏ³ï Ù³Ùµ: ÜÙ³Ý ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÁ ã»Ý Ù ï³ÍáõÙ Çñ»Ýó ³å³·³ÛÇ Ù³ëÇÝ, áñáß³ÏÇÝå³ï³ÏÝ»ñ ã»Ý ¹ÝáõÙ, ã»Ý Ý³ËáñáßáõÙ, Ã» ÇÝã »Ý ¹³éÝ³Éáõ: Üñ³Ýó Ï»Ýë³Ï³Ý åÉ³ÝÝ»ñÁ ë³ÑÙ³Ý³-÷³ÏáõÙ »Ý Ù»ñÓ³íáñ Ñ»é³ÝÏ³ñáí ¨ Ñ»ÝáõÙ »Ý Çñ»Ýó å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ ³éûñÛ³ µ³í³ñ³ñÙ³Ý íñ³: Ø³ÝÏ³-í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ 450 ¹»é³Ñ³ëÇ µÝáõÃ³·ñ»ñÇ í»ñ-ÉáõÍáõÃÛáõÝÁ (ë ï³óí³Í áõëáõóÇãÝ»ñÇó, ¹³ëÕ»ÏÝ»ñÇó, ÍÝáÕÝ»ñÇó ¨ ³ÛÉ ³ÝÓ³ÝóÇó) óáõÙó ¿ ï³ÉÇë, áñ Ýñ³Ýó Ñ³ïáõÏ ¿ ë ï³ËáëáõÃÛáõÝÁ, ÏáåïáõÃÛáõÝÁ (80 ïáÏáë), ÃáõÉ³Ï³ÛáõÃÛáõÝÁ ¨ ÍáõÉáõÃÛáõÝÁ (82 ïáÏáë), ³·ñ»ëÇ-íáõÃÛáõÝÁ (71 ïáÏáë), ³Ýå³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛáõÝÁ (56 ïáÏáë) ¨ ³ÛÉÝ: ºÃ» ëË»Ù³ïÇÏáñ»Ý å³ï Ï»ñ³óÝ»Éáõ ÉÇ-Ý»ÝùÙ³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÇ ³ÝÓÇ ïÇ-å³Ï³Ý µÝáõÃ³·ÇñÁ, Ýñ³ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ¹ÇÙ³ÝÏ³ñÁ, ³å³ ³ÛÝ ÏÏ³½ÙíÇ Ñ» ï¨Ù³É ï³ññ»ñÇó. 1) ³ÝÑ³ï³-å³ßï³Ï³Ý µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, 2) Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ÁÝ¹áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ Ñ» ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ µ³ó³Ï³-ÛáõÃÛáõÝ, 3) ³ÝÓÇ µ³ó³ë³Ï³Ý áñ³ÏÝ»ñÇ ï Çñ³å»ï áõÙ, 4) ³ý»Ï ï³ÛÇÝ-ÏáÝýÉÇÏ ï³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝ ßñç³-å³ïÇÙ³ñ¹Ï³Ýó ÝÏ³ïÙ³Ùµ (¹ÛáõñÙ³µáñµáùáõÃÛáõÝ, ³Ý-Ñ³í³ë³ñ³ïßéí³ÍáõÃÛáõÝ, 5) å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ å³ñ-½áõÝ³ÏáõÃÛáõÝ ¨ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÃÛáõÝ:

Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»ñ³-¹³ëï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á Ù»ñ Ï³½Ù³Ï»ñåÏ ÷áñÓÝ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùáõÙ ³Ýó»É¿Ñ» ï¨Ù³ÉÑÇÙÝ³Ï³Ý ÷áõÉ»ñÁ:

²é³çÇÝ ÷áõÉ` ³ÛÝ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ ëï áõÙ· Ñ³ßí³éáõ-ÙÁ, áñáÝÙ Ï³ñÇù »Ý ½·áõÙ í×é³Ï³Ý Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÙÇç³Ù ï áõÃÛ³Ý: ²ëï »Õ áõß³¹ñáõÃÛáõÝÁ ¹³ñÓíáõÙ ¿ ³é³í»É í³Õ ÷áõÉáõÙ ¹ÁÍ³ñ ¹³ëï Ç³ñ³Ï»ÉÇáõÃÛ³Ý Ç Ñ³Ûï µ»ñÙ³Ý íñ³¸»ñµ ¹»é¨ë Ýáñ¿ ÝÏ³ï áõÙ ¹»é³Ñ³-ëÇ Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³ë³Ï³ÏÇóÝ»ñÇ ÏáÉ»Ï ï Çíç, ÍÝáÕÝ»ñÇ, ³é³ÝÓÇÝ áõëáõóÇãÝ»ñÇ Ñ» í: ¸³ëÕ»ÏÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹Ñ³Ýñ³ó í³ï íÛ³ÉÝ»ñÁ ¹ÁÍ³ñ ¹»é³Ñ³ëÇ í»ñ³µ»ñ-Û³É·ñ³ÝóíáõÙ »Ý Ñ³ïáõÏ ï»ïñáõÙ (Ï³Ù ù³ñï³ñ³-ÝáõÙ) Ï³Ù ¹³ëÕ»ÏÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ûñ³·ñáõÙ: Ð³-Ù³¹åñáó³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ Ï³ï³ñáõÙ ¿ ¹åñáóÇ ïÝû-ñ»ÝÁ: ÆÑ³ñÏ», »ñ»Ë³Ý»ñÇó áã áù ã·ÇïÇ ³Û¹ Ù ï³ÑÕ³-óáõÙÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ, ãÇ ½·áõÙ Çñ»Ý áñå»ë áõÕÕù³Ý ûµÛ»Ï ï:

ºñÏñáñ¹ ÷áõÉ` ¹»é³Ñ³ëÇ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý Ñ³Ý·Ù³-Ý³ÉÇó, Ù³Ýñ³ïñÏÇï, µ³½Ù³ÏáÕÙ³ÝÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõ-ÃÛáõÝÁ: Ø»ÝùÙ Ù»ñ Ñ» ï³½áïáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ áã ÙÇ³ÛÝ ³ñÓ³Ý³·ñ»É »Ýù, áñ ¹»é³Ñ³ëÁ ¹ÛáõñÙ³·ñ·Çé¿, ÍáõÛÉ Ï³Ù ëï³ËáëÇ, ³ÛÉ¨ ÇÝãáõ¨¿Ý³ ³Û¹åÇëÇÝ, ÇÝãå»ë¿Çñ»Ý ½·áõÙ ÁÝï³ÝÇùáõÙ, ÇÝãÝ¿ÝñÙ³Ý ×ÝßáõÙ ¨ ³ÛÉÝ: ²Ûë µáÉá-ñÁ¹³ñÓ»É »Ý Ù»ñí»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý ³é³ñÏ³Ý: Ð³Û³óù »Ýù Ó·»É Ý³¨ Ýñ³ ³ÝóÛ³ÉÇ, Ù³ÝÏáõÃÛ³Ý íñ³, Í³ÝáÃ³ó»É »Ýù Ýñ³ µÅßÏ³Ï³Ý ë ï áõ·Ù³Ý ï íÛ³ÉÝ»ñÇÝ:

¸»é³Ñ³ëÇ Ë³éÝí³ÍùÇ, Ñáõ½³Ï³Ý ³åñáõÙÝ»ñÇ ¹ñë¨áñÙ³Ý Ó¨»ñÇ, Ù ï³ÍáÕáõÃÛ³Ý, ÑÇßáÕáõÃÛ³Ý, ÁÙµéÝ-Ù³Ý, áõß³¹ñáõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, µ³ñá-Û³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇ µáÉáñ ï íÛ³ÉÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõ-ÃÛáõÝÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ ï í»É ¹³ëÕ»ÏÇÝ Ï³½Ù»ÉáõÝ³ËÝ³Ï³Ý µÝáõÃ³·Çñ, áñÁ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáÉ»Ï ï Çí-íáõÙ ùÝÝ³ñÏí»É¿¨ß ï Ï í»É¹åñáóÇ Õ»Ï³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕ-ÙÇó (ï»ë·Í³å³ï Ï»ñ 1):

§¸ÅÍ³ñ¦ ¹»é³ÝÓÇ ³Û¹åÇëÇ ÏáÉ»Ï ï Çí Ñ»-ï³½áïáõÃÛáõÝÁ Ù»½ Ó»ñµ³½³ï»ó ëáõµÛ»Ï ï Çí Ç½ÙÇó, Ñ³å»»åáñ»Ý Ï³Û³óíáÕ áñáßáõÙÝ»ñÇó: Ð³çáñ¹ ÷áõÉáõÙ Ù»ÝùÑ³Ù³ï»Õë³ÑÙ³Ý»óÇÝù ¹³ëï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý å³Û-Ù³ÝÝ»ñÁ ¨ Ùß³Ï»óÇÝù ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñ: §¸Å-í³ñ¦ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ùÝÝ³ñÏí»óÇÝ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ëáñÑñ¹Ç ÝÇë ïáõÙ« ÇëÏ ³ÝÑñ³Å»ß ïáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ` Ý³¨ ¹³ë³-ñ³ÝÇ ÍÝáÕ³Ï³Ý Ï³Ù Ñ³Ù³¹åñáó³Ï³Ý ÅáÕáíáõÙ: Ø»ñ ·áñÍáõáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ùß ï³å»ë Ïñ»É »Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í µÝáõÛÃ: ¸åñáóÝ³åñáõÙ¿Çñ³éûñÛ³ ÏÛ³Ýùáí, ¨ »ñ»Ë³-Ý»ñÁ µÝ³í ¿É ã»Ý Ï³ë Ï³ÍáõÙ« áñ Çñ»ÝóÇó áñ¨¿ Ù»ÏÇÝ ³é³ÝÓÝ³óñ»É »Ý ÇµñÇ¨ §¹Åí³ñ¦ ¹³ëï Ç³ñ³ÏíáÕ:

§¸Åí³ñ¦ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ ¹ñë¨áñí»ó ³Ý-Ñ³ï³Ï³Ý Ùáï»ó ¹»ó áõÙ: Ø»Í ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»ó³í³ß³-Ï»ñï³Ï³Ý ÏáÉ»Ï ï Çíç Ñ³Ù³ËÙµáõÙÁ« ³ß³Ï»ñï³Ï³Ý ÇÝùÝ³í³ñáõÃÛ³Ý ³ßË³ï³ÝùÇ ³Ï ï Çí³óáõÙÁ« ³ñï³-¹³ë³ñ³Ý³Ï³Ý ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Ù³Ýñ³½ÝÇÝ Ùß³ÏáõÙÁ:

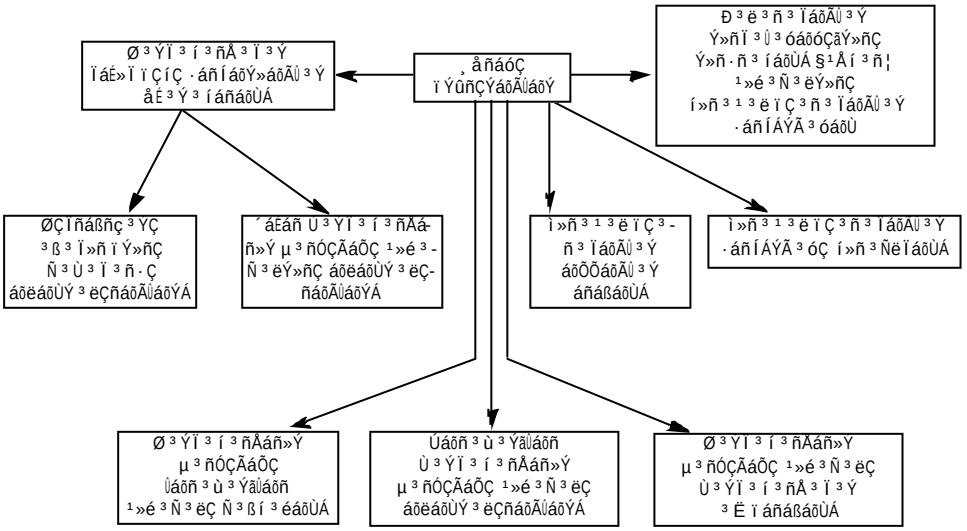

¶í³å³ï Ï»ñ 1Û §¸ÅÍ³ñ¦ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ
í»ñ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñ¹åñáó³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á

¼áõ·ÁÝÃ³ó³µ³ñ ³ßË³ï³Ùù ï³ñí»óÝ³¨ ÍÝáÕÝ»ñÇ Ñ» ï: ¸ñ³ÝÇó µ³óÇ` Ù»Ùù ÷áñÓ»É »Ùù áõëáõÙÝ³ëÇñ»É¹å-ñáóÇ ÙÇÏñáßñç³ÝáõÙ Áëï µÝ³ÏáõÃÛ³Ý í³ÛñÇ Ï³½Ù³-Ï»ñåã³Ï³Ý Ý»ñ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ð³ë ï³ï í»É¿ë ï»ÕÍ³·áñÍ³ï³Ý Ï³å ¹åñáóÇ ³ßË³-ï³ÏÇóÝ»ñÇ Ñ³Ù³ÛÝùÇ ³í³·³Ýáõ ¨ ÍÝáÕÝ»ñÇ Ñ» ï:

²ñ¹ÛáõÝùáõÙ` Ñ³Ý·»É »Ùù ³ÛÝ »½ñ³Ï³ÓáõÃÛ³Ý« áñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»ñ³¹³ë-ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ Ï³Ë í³Í ¿ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Û¹ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ñÇ Ùß³Ïí³ÍáõÃÛ³Ý

³ëïÇ×³ÝÇó ¨ åñ³Ï ïÇÏ³ÛáõÙ í»ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñùáÑÇßÛ³É ¹ñáõÛÃÝ»ñÇ Çñ³óÙ³Ý Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÇó¦

1. Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñ» ïï³ñíáÕ ¹³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý³ßË³ï³ÝùÇ µáÉáñ áÉáñ ï-Ý»ñÇÝ ³éÝãíáÕ Ñá·»µ³Ý³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·Çï»ÉÇù-Ý»ñÇ ÏÇñ³éáõÙ:

2. Ø³ÝÏ³í³ñÁáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÇ ³ÝÓÇ ¨ ³ÛÝ ÙÇÏñáÙÇç³í³ÛñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ« áñÁ å³ÛÙ³-Ý³íáñ»É¿ Ýñ³ µ³ñÓÇÃáÕáõÃÛáõÝÁ:

3. Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÇ í³ñùÇ ßïÏÙ³Ý Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÁ` ³Ë ï áñáßáõÙÁ (Ñá·»µ³Ý³Ù³Ý-Ï³í³ñÅ³Ï³Ý« µÅßÏ³Ï³Ý):

4. ²ÛÝ µ³ó³ë³Ï³Ý« ùñ»³ÍÇÝ ·áñÍáÝÝ»ñÇ ã»½áù³-óáõÙÁ« áñáÝù Ý»ñ·áñÍáõÙ »Ý Ýñ³ íñ³:

5. ¸ñ³Ï³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇ ³Ùñ³Ï³ÛáõÙÁ ¨ Ý»ñ·áñÍáõÃÛ³Ý áõÅ»Õ³óáõÙÁ Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³-Ñ³ëÝ»ñÇ íñ³:

6. Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»-ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ ÑÝ³ñ³íáñ å³ï³Ñ³-Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñ³óáõÙÁ:

7. Ø³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý µ³ñÓÇÃáÕÇ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»-ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ·áñÍáÝÃ³óÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙÁ µáÉáñ ³ëïÇ×³ÝÝ»ñáõÙ ¨ Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ»ñáõÙ` ³ÛÝ Ñ³ßíáí« áñé³óÇáÝ³É Ï»ñåáí ÙáµÇÉÇ½³óí»Ý ¹åñáóÇ« ÁÝïÝÇùÇ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ç³Ýù»ñÁ:

´³ñÓñ ¹³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý Ý»ñ·áñÍáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ Ï³ËÍ³Í¿ ³ÛÝ ·áñÍáÝÝ»ñÇ ×³Ý³ãáõÙÇó ¨ Ñ³ßí³éáõÙÇó« áñáÝù ÃáõÛÉ »Ý ï³ÉÇë ×ÇßÏ áñáß»É¹³ë-ïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ í»ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý áõÕÓáõÃÛáõÝÁ (ï»ë·Í³å³ïÏ»ñ 2):

ºÃ» ¹³ëïÇ³ñ³ÏÁ Ñ³ßíÇ ãÇ ³éÝáõÙ ³Û¹ µáÉáñÁ« ³å³ ³é³ç³ÝáõÙ »Ý ÙÇ ß³ñù µ³ó³ë³Ï³Ý Ñ» ï¨³ÝÙ-Ý»ñ: ºñµ»ÙÝ Ó¨³íáñíáõÙ »Ý áã ³ÛÝ Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¨ áñ³ÏÝ»ñÁ« áñ Ç ÝÏ³ïÇ¿áõÝ»ó»É¹³ëïÇ³ñ³ÏÁ: ºñµ»ÙÝ Ý»ñ·áñÍáõÃÛáõÝÁ ÙÝáõÙ¿ ³Ý³ñ¹ÛáõÝÙ« »ñµ»ÙÝ ³é³ç³-ÝáõÙ »Ý µ³ó³ë³Ï³Ý Ñáõ½³Ï³Ý ³åñáõÙÝ»ñ:

¸³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý ÑÇÙÝ³Ñ³ñó»ñÇ í»ñ³µ»ñÛ³É ïíÛ³ÉÝ»ñÇ ·Çï³Ï³Ý ûµÛ»Ï ïÇíáõÃÛáõÝÁ Ï³Ëí³Í¿ ·Çï³Ï³Ý ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ûµÛ»Ï ïÇíáõÃÛáõÝÇó« Ñ»ï³½áïáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ×ÇßïÁÝïñáõÃÛáõÝÇó« ·Çï³-Ï³Ý ÷³ëï»ñÇ µ³½Ù³ÏÇ ëïáõ·áõÙÇó: Ø»½ Ñ³Ù³ñ³ÛÛ¹Ýå³ï³ÏÇÝ Í³é³Û»É¿ ·Çï³Ï³Ý ÝÛáõÃ»ñÇ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³-óáõÙÁ: Ø»ÝÙ û·ï³·áñÍ»É»ÝÙ ÷³ëï»ñÇ Ñ³Ù³¹ñÙ³Ý áõÑ³Ï³¹ñÙ³Ý ½³Ý³½³Ý ï»ë³ÏÝ»ñÁ¨ ÙßÙ³Ï»É ÝÛáõÃ»ñÁ Ñ»ï¨³ÛÙ³É Ï³ñ·áí¦

◆ Ñ»ï³½áïáõÃÛ³Ùµëï³óí³Í ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõÑ ÷³ëïÇëï áõÛ·ß³ñ³¹ñáõÙ.

◆ ÝáõÛÝ³ÝÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ Ó»éù µ»ñí³Í ÷³ëï»ñÇ ÙÇ³·áõÙ³ñáõÙ.

◆ ³ÛÝ ÷³ëï»ñÇ ÁÝïñáõÃÛáõÝ« áñáÝù ï»Õ »Ý ·ï»É³Ù»ÝáõÑ` ³ÝÏ³Ë å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇó«

◆ ·ÉË³íáñÇ¨ »ñÏñáñ¹³Ï³ÝÇ ³é³ÝÓÝ³óáõÙ Ñ»ï³-½áïáõÃÛ³Ý ÷³ëï³Ï³Ý ÝÛáõÃ»ñáõÙ«

◆ ³ÛÝ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ·³Õ³÷³ÑÇ ³é³ÝÓÝ³óáõÙ« áñÁ ÙÇ-³íáñáõÙ¿ ÝÙ³Ý Ñ³ñ³ÏÇó Ù ï³å³ï Ï»ñÝ»ñÁ (å³ï Ï»-ñ³óáõÙÝ»ñÁ):

Ö·ï»É »Ýù å³Ñå³Ý»É Ù»ÃáÏ³Ï³Ý Ï³ñ¨áñ å³-Ñ³ÝçÝ»ñÇó Ù»ÏÁ` Ñ³Ù³ÉÇñáõÃÛáõÝÁ: ø³ÝÇ áñ Ù»ÝùáõëáõÙÝ³ëÇñáõÙ »Ýù ½³ñ·³óáÕ ³ÝÓÁ` Ýñ³ ÉÇÝ»ÉÇáõÃÛ³Ý ³Ù»Ý³µ³ñ¹`¹»é³Ñ³ëáõÃÛ³Ý ï³ñÇùáõÙ« ³å³ ³Û¹Ñ³Ý-·³Ù³ÝùÁ ëïÇåáõÙ¿Ù»½ ËáñÃ³å»ë Í³ÝáÃ³Ý³É ³ÛÝ ·Çï áõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ« áñáÝù ³éÝãíáõÙ »Ý ³ÝÓÇ Ó¨³íáñÙ³Ý ·áñÍáÝÃ³óÇÝ` ³ÝÓÇ ÷ÇÉÇëá÷³Ûï³Ý¨ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ« ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ÝÇ½ÇáÉá-·Ç³ÛÇÝ« ï³ñÇù³ÛÇÝ¨ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³-ÝÁ:

¶Çïáõ ÃÛáõÝÝ ³ÛÅÙ« ÇÝãå»ë³ë»É »Ýù« ·ïÝáõÙ ¿« áñÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý µ³ñÓÇÃáÕáõÃÛáõÝÁ ¹»åÇ Çñ³í³-Ë³ËïáõÙÝ»ñÁ ï³ÝáÕ áõÕáõ ëÏÇ½µÝ¿: Ð³ÝóÙ³·áñÍáõ-ÃÛáõÝÝ ³ÝÓÇ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ó¨³Ë»ÕÙ³Ý »ñÏ³ñ³ï¨·áñÍ-ÁÝÃ³óÇ ûñÇÝ³ã³÷Ñ»ï¨³ÝùÝ¿« áñÁ å»ïù¿Ñ³ÕÃ³Ñ³-ñ»É:

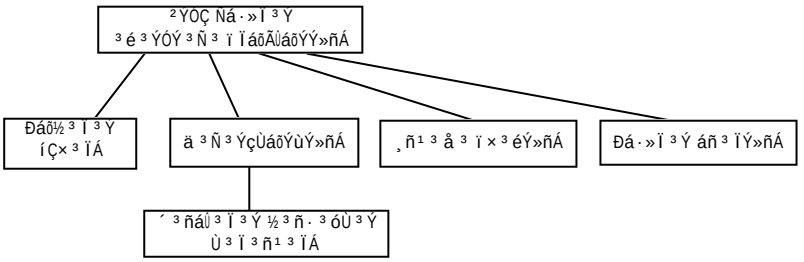

¶Í³å³ïÏ»ñ 2¦ ¸³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ í»ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý áõÕÓáõÃÛáõÝÁ ×ÇßïáñáßáÕ ·áñÍáÝÝ»ñÁ

PROBLEM OF ORGANIZING SYSTEM OF RE-UPBRINGING AND SELF-UPBRINGING OF TEENAGERS WITH DEFFICIENCIES

LEVON HAROUTYUNYAN

Summary

In the article the problem of organizing the system of re-upbringing and self-upbringing of teenagers with defficiencies are examined.
The author points out that the main problem of the research work is to find out the legislations to organize the levels of upbringing. That's to say he tries to give an answer to the question what changes occur in a person because of realizing various factors and influences. As a result the behauiour of a pupil aut of pedagogocal control comes to a social norm - «Corresponding to the rules of a pupil's behaviour.

ÎÑÍÎÂÛ ÑÈÑÒÀÌÛ ÎÐÃÀÍÈÇÀÖÈÈ ÂÎÑÍÈÒÀÍÈß È ÑÀÌÎÂÎÑÍÈÒÀÍÈß "ÒÐÓÄÄÍÛÕ" ÏÎÄÐÎÑÒÊÎÂ

ËÅÂÎÍ ÀÐÓÒÞÍßÍ

Ðåçþìå

Â ñòàòüå ðàññìàòðèâàþòñÿ îñíîâû îðãàíèçàöèè âîñïèòàíèÿ è ñàìîâîñïèòàíèÿ "òðóäíûõ" ïîäðîñòêîâ.
Âàòîð îòìå÷àåò, ÷òî îñíîâíîé çàäàà÷åé èññëåäîâàíèÿ ÿâëÿåòñÿ âûÿâëåíèå îðãàíèçàöèîííî-ïðàâîâûõ ñïîñîáîâ çàêîíîìåðíîãî ïîñòðîåíèÿ. Ñäåëàíà ïîïûòêà îòâåòèòü íà âîïðîñ: êàêèå ìîðàëüíûå ôàêòîðû â ðåçóëüòàòå âîçäåéñòâóåò íà ôîðìèðîâàíèå ëè÷íîñòè è ïðèâîäÿò íà ïîâåäåíèå ó÷àùåãîñÿ ê íîðìå, òî.å. â ñîîòâåòñòâèè ñ "Ï ðàâèëàìè ïîâåäåíèå ó÷àùèõñÿ".

Î²ðºÜ² ¸²ØÚ²Ü

ºäØÐ
ÀÝ¹Ñ³ÝáõñÙ³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý³ÙµÇáÝÇÑ³ÛóáñÁ

¼àð²Îàâ²ÚÆÜî²ðÆøÆ ä²î²ÜÆÜºðÆ Æð²ì²¶Æî²Îòàôâ²ÚÜ Òºì²ìàðØ²Ü ä²ÚØ²ÜÜºðÀ

Ø³ñ¹áõ ÏÛ³ÝÙÇ ½³ñ·³óáõÙÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ Ï³å-í³Í ¿ Ýñ³ëáóÇ³É³Ï³Ý ¿áõÃÛ³Ý Ñ»ï, å³ÛÙ³-Ý³íáõíáõÙ ¿ ÁÝï³ÝÇùÇ, ¹åñáóÇ, ÙÇç³í³ÛñÇ ³½¹»óáõÃÛ³Ùµ:

ä³ï³ÝÇÝ»ñÇ Çñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛáõÝÁ Ñá·»µ³Ýáñ»Ý Ý³Ë Ó¨³íáñíáõÙ ¿ ÁÝï³ÝÇùáõÙ: ÀÝï³ÝÇùÁ, ÉÇÝ»Éáí ï ÍÛ³É å»ïáõÃÛ³Ý ÷áùñ ÙÁ¹»ÉÁ, Çñ³í³·Çï³Ï-óáõÃÛ³Ý Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý Ý³Ë³ÑÇÙùÝ ¿: ÀÝï³ÝÇùÝ¿ å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñù³Õ³ù³óÇ Ï»ñï áõÙ, ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛáõÝ Ï»ñå³íáñáõÙ, Ù³ñ¹áõ Ù»ç Ï³½Ù³-íáñáõÙ ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛáõÝ: Ì ÝáÕÝ»ñÝ Çñ»Ýó µ³ñá-Û³Ï³ÝÝÏ³ñ³·ñáí Ñá·»µ³Ýáñ»Ý ³½¹áõÙ »Ý »ñ»Ë³ÙÇ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý ¨ Ï³ÛáõÝ³óÙ³Ý íñ³: ´³-ñ»Ýå³ëï ÁÝï³ÝÇùáõÙ »Ý Ñá·»µ³Ýáñ»Ý Ùß³Ï íáõÙ ³ÝÓÇ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý ¨ í³ñù³·ÍÇÉ³í³·áõÙÝ Ñ³ï Ïáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù ¹³éÝáõÙ »Ý Ýñ³ ÏÛ³ÝùÇ áõÕ»ÏÇóÝ»-ñÁ. áñù³Ý Ñ³Ù»ñ³ßË áõ ³ÙáõñÇ ÁÝï³ÝÇùÁ, ³ÛÝù³Ý Ýå³ëï³íáñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñ »Ý ëï»ÕÍíáõÙ ³ÝÓÇ ×Çßï ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, Çñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñ-Ù³Ý Ñ³Ù³ñ:

´³ñáÛ³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³Ý ³½¹³ÏÝ»ñÇó ¿ Ý³¨ ÙÇç³í³ÛñÁ: ²ÝÑ³ïÝ³ åñáõÙ, ëáíáñáõÙ, ³ßË³-ïáõÙ ¿ ³ÛÉÙ³ñ¹Ï³ïáõÝ»ó³Í ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñáõÙ: ØÇç³í³ÛñÝ¿, áñÉ³í Ï³Ù í³ï Ñ³ñ³µ»-ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ¿ Ñ³ëï³ïáõÙ ³ÝÑ³ïÇ¨ Ýñ³ ßñç³å³-ïÇ ÙÇç¨, ³½¹áõÙ Ýñ³ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý, Ñ³ÙáÁ½ÙáõÝù-Ý»ñÇ ¨ µ³ñáÛ³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇ íñ³: ØÇç³í³ÛñáõÙ »Ý ëï»ÕÍíáõÙ Ñá·»µ³Ý³Ï ÙÃÝáÉáñï, Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý íÇ×³ÏÝ»ñ, ïñ³Ù³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñ: Þ÷Ù³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ ³ÝßáõßïÑÝ³ñ³íáñ »Ý ÏáÝÝéÇÏï³ÛÇÝ Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñ, å»ïù ¿ ·ïÝ»É ¹ñ³Ýó ÉáõÍÙ³Ý Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý áõÕÇÝ»ñÁ:

Æñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý ß»ÕáõÙÝ»ñÇ Ñ³ë³ñ³Ï³-Ï³Ý ÑÇÙùÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏáÝýéÇÏï³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ý: Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ïÝïë³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý, Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ¨ µ³ñáÛ³Çñ³í³Ï³Ý ÏáÝýéÇÏï³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³å³Ï³ÛáõÝ³ó-ÝáõÙ »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³ñ·Á, å³ï×³é ¹³éÝáõÙ »ñÇï³-ë³ñ¹ë»ñÝ¹Çáã ×ÇßïÏ³ë ïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý:

²Ù¹åÇëÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ËáëùãÇ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É ×ÇßïÇñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý Ù³ëÇÝ: Æñ³-í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ï³ÛáõÝ³óÙ³Ý ËÝ¹ñáõÙ å»ïù¿É³í å³ïÏ»ñ³óÝ»É ß»ÕáõÙÝ»ñÇ Ý³Ë³Ï³ÝËÙ³Ý Ñá·»µ³-Ý³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ: Æñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñáõÙÁ Ï³å í³Í ¿ áã ÙÇ³ÛÝ ³ÝÑ³ïÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý, ³ÛÉ¨ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»óáÕ ·áñÍÁÝ-Ã³óÝ»ñÇ Ñ»ï: Ø³ñ¹ÇÏ ÙÇßï ã¿, áñ Ñ³ëÏ³ÝáõÙ »Ý Ñ³-ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ ûñÇÝ³ã³÷ »ñ¨áõÃÁ»ñÁ, Ï³ñá-Õ³ÝáõÙ ³ñÅ»ù³íáñ»É ßñç³å³ïÇÙ³ñ¹Ï³Ýó ·áñÍáõ-Ý»áõÃÛáõÝÁ, í³ñù³·ÇÍÁ: ÖÇßï ³ñÅ»ù³íáñ»ÉÁ µ³ñá-Û³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÝ¿, ÇëÏ ÝÙáõÃ³-Ï³Ý áõ Ñá·¨áñ ³ñÅ»ùÝ»ñÝ ³Ï ïÇíáñ»Ý Ýå³ëïáõÙ »Ý Ù³ñ¹Ï³Ýó Çñ³í³Ï³Ý ¨ µ³ñáÛ³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³ÝÁ: Ì»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ ÷áñÓ¿³ñíáõÙ ³Ù-ñ³åÝ¹»ÉáõÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Çñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛáõÝÁ: ¸³å»ï³Ï³Ý·áñÍ¿, å»ïáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿³å³ÑáíÇ ³ÝÑ³ïÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å³ßïå³ÝáõÃÛáõÝÁ, áñáí-Ñ»ï¨ Çñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ëáñ³óáõÙÁ Ýå³ëïáõÙ¿ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ÛáõÝ³óÙ³ÝÁ, ÇëÏ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ÁÙµéÝáõÙÁ ¨ å³ÑÅ³ÝáõÙÁ Ï³å³ÑáíÝ»Ý å»ïáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ë³ñ³-ÏáõÃÛ³Ý ÷áË³¹³ñÓ ÙÇ³ëÝáõÃÛáõÝÁ: úñ»ÝùÝ»ñÇ Ï³-ï³ñáõÙÁ Ï³å í³Í ¿ ³ÛÝµ³ÝÇÑ»ï`Çñ³í³Ï³±Ý¿å»-ïáõÃÛáõÝÁ, Ã»áã, ÇëÏ Çñ³í³Ï³ÝáñÙ»ñÁ å»ïù¿Ñ³-Ù³å³ï³ëË³Ý»óÝ»É Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»-ñÇÝ:

Ø»ñ »ñÏñáõÙ ÁÝ¹áõÝí³Í ûñ»ÝùÝ»ñÁ ÏÛ³ÝùáõÙ ·áñÍ³¹ñ»ÉáõËÝ¹ñáõÙ Ï³Ý ¹Åí³ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù Ï³åí³Í »Ý »ñÏñÇ ëáóÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý íÇ×³ÏÇ, Ñ³-ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï: Þ³ï-ß³ï»-ñÁ, Ñ³ïÏ³å»ë å³ï³ÝÇÝ»ñÁ, Í³ÝáÃã»Ý ûñ»ÝùÝ»-ñÇÝ, Ùï³ÍáõÙ »Ý, áñ ÇÑ³íáõÝùÁ ¨ å³ñïÏ³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ Ù»Í»ñÇ ·áñÍÝ»Ý: ä³ï³ÝÇÝ»ñÇÝ, å»ïù¿ µ³ó³ïñ»É, Í³ÝáÃ³óÝ»É ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ, Ñ³ñëï³óÝ»É Ýñ³Ýó å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ, å³ñ½³µ³Ý»É Çñ»Ýó ï»ÕÝáõ ¹»ñÁÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ: ä»ïù¿áõß-³¹ñáõÃÛáõÝÁ Ï»Ýï ñáÝ³óÝ»É ëáóÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáÕÙÝáñáßáõÙÝ»ñÇ íñ³: ºÃ» å³ï³ÝÇÝ É³í å³ï Ï»ñ³óÝÇ Çñ³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ, Ï³ñáÕ¿ ×ÇßïÏáÕÙÝáñáßí»É, ËáõË³÷»É ÑÝ³ñ³íáñ Çñ³í³Ë³ÉïáõÙÝ»ñÇó, å³ßå³Ý»É Çñ ß³Ñ»ñÁ:

ä³ï³ÝÇÝ»ñÇ Çñ³í³Ï³Ý ÏñÃáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÁ å»-ï³Ï³Ý Ñá·³ÍáõÃÛ³Ý Ï³ñÇù áõÝÇ: Ð³ñï³íáñ¿å»-ï³Ï³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏáíÉáõÍ»É Ýñ³Ýó áõëÙ³Ý¨ ¹³ëïÇ-³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñÁ:

¸åñáóÝ»ñáõÙ å»ïù¿Ù»Í áõß³¹ñáõÃÛáõÝ ¹³ñÓÝ»É ³í³. ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ Çñ³í³Ï³Ý ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³ÝÁ: Üñ³Ýó å»ïù¿Ý»ñßÝã»É, áñ Çñ»Ýù»Ý å»ïáõÃÛ³Ý å³ï³. ³Ý Ï»ñïáÕÝ»ñÁ: ²ÛëáõÕÓáõÃÛ³Ùµ, å»ï³-Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÇ Ñ»ï Ù»Ï ï»Õ, ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ å»ïù¿ï³Ý»Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ù³ÝÏ³í³ñÅÝ»ñÝáõ Ñá·»µ³ÝÝ»ñÁ, Çñ³í³å³ÑåÝ³ÝáÉáñïÇÝ»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÁ:

§ºñ»Ë³ÙÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ 13-ñ¹ Ñá¹í³ÍÁ ë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿, áñ »ñ»Ë³ÙÇ ËÝ³ÙùÁ ¨ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ »Ý ÑÇÙÝ³Ï³-ÝáõÙ ÁÝï³ÝÇùáõÙ, ¹ñ³ Ñ³Ù³ñ å³ï³ëË³Ý³ïíáõ-ÃÛáõÝ »Ý ÏñáõÙ ÍÝáÕÝ»ñÁ Ï³Ù ûñÇÝ³Ï³Ý Ý»ñÏ³Ù³óáõ-óÇãÝ»ñÁ, ÇÝãå»ëÝ³¨ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ÉÇ³½áñí³Í å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ: Ð»ÝóÝñ³ÝùÙ å»ïù¿ëï»Õ-Í»Ý³ÝÑñ³Å»ßï å³ÛÙ³ÝÝ»ñ »ñ»Ë³ÙÇ ÉÇ³ñÅ»ù½³ñ-·³óÙ³Ý, ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý, ÏñÃáõÃÛ³Ý, ³éáÕçáõ-ÃÛ³Ý å³ÑåÝ³ÝÙ³Ý, ÁÝï³ÝÇùáõÙ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ÇÝùÝáõñáõÙÝ ÏÛ³ÝùÇ Ý³Ë³å³ï³ñ³ëï Ù³Ý Ñ³-Ù³ñ:

ÀÝï³ÝÇùáõÙ »ñ»Ë³ÙÇ ÉÇ³ñÅ»ù ËÝ³ÙùÁ ¨ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ ³å³ÑáíÉáõ Ýå³ï³Ïáí å»ïáõÃÛáõÝÁ ¨ Ýñ³ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÝ û·ÝáõÃÛáõÝ »Ý óáõÙó ï³ÉÇë ÍÝáÕÝ»ñÇÝ Ï³Ù ³ÛÉ ûñÇÝ³Ï³Ý Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÇ, »ñ»Ë³ÙÇ µ³ñ»Ï»óáõÃÛáõÝ³å³ÑáíÉáõ Ñ³Ù³ñ ËñÇ³ëáõëáõÙ »Ý ÁÝï³ÝÇùÇÝ

³ç³ÏóáÕ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý, Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ËáñÑñ-¹³ï í³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ:

´³ñáÛ³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇ ³ñÙ³ïÝ»ñÁ Ó·íáõÙ »Ý ³½-·³ÛÇÝ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý ËáñÙ»ñÁ, ¹ñ³Ýù ³ñï ³Ñ³Ûï-íáõÙ »Ý ³½·³ÛÇÝ ÇÝùÝ³·Çï ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç, µ³Ûó ëáóÇ³É³Ï³Ý óÝóáõÙÝ»ñÁ íÝ³ëáõÙ »Ý µ³ñáÛ³Ï³Ý Ýáñ-Ù»ñÁ, ÇÝãÁ å³ñ½áñáß ³ñï ³Ñ³Ûï íáõÙ ¿ Ù»ñ Å³Ù³-Ý³ÏÝ»ñáõÙ:

²ÛëûñÃ³ï³ÝÇÝ»ñÇ ·»ñ³ÏßéáÕ Ù³ëÇ Ñá·»µ³-ÝáõÃÛáõÝÁ µáÉáñáíÇ ãÇ Ñ³Ù³å³ï³ëËï³ÝáõÙ ÏÛ³ÝùÇ í»ñ³µ»ñÛ³É Ý³ËÏÇÝ å³ï Ï»ñ³óáõÙÝ»ñÇÝ: ²ÝÑ³Ù³-ï»Õ»ÉÇÝ ß³ï³ó»É ¿ Ù»ñ ÏÛ³ÝùáõÙ. ß³ï »ñ»Ë³Ý»ñ ¹³ñÓ»É »Ý Ã³÷³é³ßñçÇÏÝ»ñ, ÙáõÃ³óÏ³ÝÝ»ñ, ¹åñáó ã»Ý Ñ³×³ËáõÙ, ³í»ÉÇÝ` Ý»ñ·ñ³ííáõÙ »Ý Ñ³Ýó³íáñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç: Ðá·»Ï³Ý µÝ³Ï³ÝáÝ ½³ñ·³óÙ³Ý áõ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý ËÝ¹ñáõÙ Ù»Í ¿ ¨'ÍÝáÕÝ»ñÇ, ¨' å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ¹»ñÁ, áñáíÑ»ï¨ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÝ Çíç×³ÏÇã»Ý ÇÝùÝ³ùÝÝ³¹³ï áõÃÛ³Ùµ µ³ó³Ñ³Ûï»É Ï³Ù ÁÝÏ³É»É ë»÷³Ï³Ý ëË³ÉÝ»ñÁ:

Ø³ñ¹áõ µ³ñáÛ³Ï³Ý ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ Ù»ç µáÉáñáíÇÝ Ýáñ ÇÙ³ëï ¿ëï³ó»É ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ: ²Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ ³ÝÙÇç³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ÷áË³-ñ»Ý ÙÇç³í³ÛñÇ ³½¹»óáõÃÛ³Ùµ ³é³ç³ó»É ¿ *Ñ³ñÏ³-¹ñ³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ:* Þ³ï ¹»åù»ñáõÙ å³ï³ÝÇ-Ý»ñÁ Ï³ñÍáõÙ »Ý, Ã» Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõ ëË³ÉÝ»ñÇ ÷á-Ë³¹³ñÓ ùáÕ³ñÏáõÙÁ ÁÝÏ»ñ³ëÇñáõÃÛáõÝ ¿, ÙÇÝã¹»é¹³ ÙÇ³ÛÝ Ñ³Ý·»óÝáõÙ ¿ ³Ýó³ÝÏ³ÉÇ Ñ» ï¨³ÝùÝ»ñÇ: àñå»ë½Ç í»ñ³Ï³Ý·ÝíÇ ×ßÙ³ñÇ ï ÁÝÏ»ñ³ëÇñáõÃÛáõ-ÝÁ, ³ÛÝ å»ïù ¿ ¹ñíÇ ³éáÕç ÑÇÙùÇ íñ³, ¨ ³Ûë ï»Õ ³é³í»É ù³Ý Ù»Í ¿ ÍÝáÕÝ»ñÇ ¹»ñÁ: êË³É ÁÝÏ»ñ³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý Ë½áõÙÁ å»ïù ¿ Ý³Ë³å³ïñ³ë ï»É Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ³ñ¹³ñ³ó í³Í ÑÝ³ñÝ»ñáí: âå» ï ù ¿ ÙÇ³Ý·³ÙÇó Ýë»Ù³óÝ»É ë ï»ÕÍí³Í áã ×Çß ï ÁÝÏ»ñ³-Ï³Ý Ï³å»ñÁ. Ñ³ñÏ³íáñ¿µ³ó³ïñ³Ï³Ý »Õ³Ý³Ïáí Ýñ³Ýó»ï å³Ñ»É³Ý³éáÕç ÙÇç³í³ÛñÇó, Ñ³ë Ï³Ý³ÉÇ ¹³ñÓÝ»É í»ñÓÇÝÇë Ñ³í³Ý³Ï³Ý ³Ýó³ÝÏ³ÉÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÁ, å³ï³ÝÇÝ»ñÇ ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ù-ñ³åÝ¹»É µ³ñáõ¨ ·»Õ»óÇÏÇ ÁÝÏ³ÉáõÙÁ:

ê³Ï³ÛÝ ÁÝÏ»ñ³Ï³Ý ÙÇç³í³ÛñÁ, áñÝ ³ÝÓÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³Ý ·áñÍáõÙ Ñ³×³Ë ³í»ÉÇ Ù»Í ¹»ñ ¿ Ë³Õáõù, ß³ï ¹»åù»ñáõÙ ¹áõñë ¿ ÙÝáõÙ ÍÝáÕÝ»ñÇ ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÇó: ò³íáù, ùÇã ã»Ý Ñ³ñ-µ»óáÕ, ³ÝÑ³ßï ÍÝáÕÝ»ñÁ, áñáÝó ³Ý³éáÕç ÷áËÑ³-ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³Ý ï³ñ³Ïáõë»ÉÇáñ»Ý µ³ó³ë³-µ³ñ »Ý ³Ýñ³¹³éÝáõÙ å³ï³ÝÇÝ»ñÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý íñ³: àõ Ã»¨ ³Ûº¹åÇëÇ ÍÝáÕÝ»ñÇÝ ¹³ï³ñ³ÝÇ í×éáí »ÝÃ³ñÏáõÙ »Ý ùñ»³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ï íáõÃÛ³Ý, ÇëÏ ÐÐ ùñ»³Ï³Ý ûñ»Ýë·ñùÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ` ÁÝ¹ÑáõåÃ ½ñÏáõÙ ÍÝáÕ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇó, Ï³ ³ÛÉÁÝï ñ³Ýù³ÛÇÝ ÉáõÍáõÙ` å³ï³Ýáõ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ ËÝ³Ù³Ï³ÉáõÃÛ³Ý ¨ Ñá·»µ³ñÓáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ËÝ³ÙùÇÝ Ñ³ÝÓÝ»ÉÁ Ï³Ù ·Çß»ñûÃÇÏ Ñ³ë ï³ïáõÃÛáõÝáõÙ ï»Õ³íáñ»ÉÁ: ²ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí Ñ³ñó¿Í³·áõÙ` ·Çß»ñûÃÇÏÁ áñù³-Ýáí Ï³ñáÕ¿ ÷áË³ñÇÝ»É ÁÝï³ÝÇùÇÝ: ò³í³ÉÇ¿, µ³Ûó ÷³ë ï. ³Ûëûñ ³ñ¹»Ý µ³½Ù³ÃÇí å³ï³ÝÇÝ»ñÇ ×³-Ï³ï³·ñ»ñÁ Ù»Í Ñ³ñó³Ï³ÝÇ ï³ï»Ý ¹ñí³Í:

Ð³ÛïÝÇ¿, áñ å³ï³ïáõÃÛ³Ý µÝ³íáñáõÃÛ³Ý Ï³ÛáõÝáõ-ÃÛ³Ý Ñ»ï ÷áËíáõÙ »Ý Ýñ³ Çñ³í³Ï³Ý å³Ñ³ÝÇÝ»ñÁ: ²ÝÓÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ µ³ó³Ñ³Ûï»ÉáõÙ Ñ³Ù³ñ å»ïù¿ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý Ùá ï»óáõÙ óáõó³µ»ñ»É, ×³Ý³ã»É Ýñ³Ý»ñ³ßË³ñÑÁ, µÝ³íáñáõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝ-Ý»ñÁ, ÇëÏ ¹³Ï³å í³Í¿¹»é³Ñ³ëÇ ³ÝÓÝ³Ï³Ý ÏÛ³Ý-ùÇÑ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇ, Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ»ï áõÝ»ó³Í Ñ³ñ³-µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý Ñ»ï, Ù³Ý³í³Ý¹áñ ¹»é³Ñ³ëÇ Ùï³íáñ½³ñ·³óÙ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ ÷áË-íáõÙ¿ Ýñ³ Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ:

ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛ³Ý 35-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³-Ó³ÛÝ` Ûáõñ³ù³Ýãûáõñ »ñ»Ë³ áõÝÇ ÏñÃáõÃÛáõÝ ëï³Ý³-Éáõ Çñ³íáõÝù: ä»ï³Ï³Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³½Ù³-Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å³ÛÙ³ÝÝ»ñ »Ý ëï»ÕÍáõÙ »ñ»Ë³ÛÇ, å³ï³Ýáõ ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, ï³Õ³Ý¹Ç ¹ñë¨áñ-Ù³Ý, Ùï³íáñ ¨ ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý ÁÝ¹áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: êï»ÕÍí³Í »Ý Ñ³Ýñ³ÏñÃ³Ï³Ý, Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý, ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý, ÙßÏáõÃ³ÛÇÝ, Ù³ñ-½³Ï³Ý Ï»ÝïñáÝÝ»ñ: ²ßË³ï³ÝùÝ»ñ »Ý ï³ñíáõÙ ï³Õ³Ý¹³íáñ å³ï³ÝÇÝ»ñÇ Ñ³ÛïÝ³µ»ñÙ³Ý, Ýñ³Ýó ¹³ëï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ ÏñÃáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ñ³-Ù³å³ï³ëË³Ý Íñ³·ñ»ñëï»ÕÍ»Éáõ áõÕÕáõÃÛ³Ùµ:

²ÛÅÙ` ù³Õ³ù³Ï³Ý ¨ëáóÇ³É³Í³Ý í»ñ³÷áËáõÙ-Ý»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³ÝáõÙ, »ñµ áñáß³ÏÇ ¹Åí³ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñ »Ý ëï»ÕÍí»É Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ, Ïñ-Ã³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ·ïÝíáõÙ ¿ ³ÝÏ³ÛáõÝ íÇ×³ÏáõÙ: ä³ñï³¹Çñ ³Ýí×³ñ áõëáõóÙ³Ý Ñ»ï ÙÇ³ëÇÝ å»ïáõ-ÃÛáõÝÁ ÃáõÉ³ï ñáõÙ¿ í×³ñáíÇ áõëáõóáõÙÁ:

Ø²Î-Ç Ð³Ù³Ó³ÛÝ³·ñÇ 29-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ ¹ñáõÛÃÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ` Ð³Ûï³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝÁ ¹»é³-Ñ³ëÝ»ñÇ ÏñÃáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿ Ýå³ï³Ï³áõÕÕÇ, áñ-å»ë½Ç »ñ»Ë³Ý ·Çï³ÏóÇ ¨ Ñ³ñ·³Ýù ï³ÍÇ Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ, Ýñ³ ³½³ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ý¹»å, Ñ³ñ·³Ýù ÛßÏÇ ë»÷³Ï³Ý ù³Õ³ù³ÏñÃáõÃÛáõÝÇó ï³ñµ»ñù³-Õ³ù³ÏñÃáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ:

ÜáõÛÝª 29-ñ¹ Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝª Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ »ñ»Ë³ áõÝÇ ÍÝáÕÇÝ Ñ³ÝÓÝí»Éáõ ¨ Ýñ³ Ñ»ï Ñ³Ù³ï»Õ ³ åñ»Éáõ Çñ³íáõÝù, µ³ó³éáõÃÛ³Ùµ ÐÐ ê³ÑÙ³Ý³-¹ñáõÃÛ³Ùµ ë³ÑÙ³Ýí³Í ³ÛÝ ¹»åù»ñÇ, »ñµ¹³ï³ñ³-ÝÇ áñáßÙ³Ùµ ÍÝáÕÝ»ñÇó Ï³Ù ÍÝáÕÇó »ñ»Ë³ÛÇ µ³Å³-ÝáõÙÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ¿ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ` »ÉÝ»Éáí »ñ»-Ë³ÛÇß³Ñ»ñÇó:

ºñµ ÍÝáÕÇ Ñ»ï³å ñ»ÉÁí ï³Ý·³íáñ¿, ÐÐ §²Ùáõë-ÝáõÃÛ³Ý ¨ ÁÝï³ÝÇùÇ¦ûñ»Ýë·ñùÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ` ¹³ï³-ñ³ÝÁ Ï³ñáÕ¿ áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝ»É »ñ»Ë³ÛÇÝ ÍÝáÕÝ»ñÇó í»ñóÝ»Éáõ Ù³ëÇÝ: ÆÑ³ñÏ», ÍÝáÕ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇó ½ñÏí³ÍÝ»ñÁ, »ñµ ËÝ¹Çñù »Ý Ý»ñÏ³Ûó ÓÝáõÙ, Ï³ñáÕ »Ý ï»ë³Ïó»É»ñ»Ë³ÛÇÝ, »Ã» ³Ûº Ñ³Ý¹ÇåáõÙÝ»ñÁ µ³-ó³ë³µ³ñ ã»Ý ³½¹áõÙ »ñ»Ë³ÛÇ í ñ³:

ÀÝï³ÝÇùÇ ·ÉËë³íáñ ËÝ¹ÇñÁ »ñ»Ë³Ý»ñÇ ³ÝÑ³-ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñáõÙÝ ¿: êÇñ»É »ñ»Ë³ÛÇÝ` ãÇ Ýß³Ý³ÏáõÙ ³ãù ÷³Ï»É Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ï³ÙÙ³Ùµ, å³ñ½³å»ë Ï³ï³ñ»É Ýñ³ ó³ÝÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ÆÝã å»ë ÍÝáÕÝ»ñÁ, ³ÛÝå»ë ¿É ÁÝï³ÝÇùÇ ³í³. ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ Çñ»Ýó µ³ñáÛ³Ï³Ý ÝÏ³ñ³·ñáí Ñá·»µ³Ýáñ»Ý ³½¹áõÙ »Ý ¹»é³Ñ³ëÇ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý Ã»' Ó¨³íáñù³Ý, Ã»' Ï³-ÛáõÝ³óÙ³Ý íñ³, ³ÝÓÝ³Ï³Ý ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»-ñáí ¨ ÷áË³¹³ñÓß÷áõÙÝ»ñáí ÙßÏáõÙ »Ý Ýñ³Ýó Ù»ç ½ëå í³ÍáõÃÛáõÝ, ëÏ½µáõÝù³ÛÝáõÃÛáõÝ, µ³ñÙ³ó³Ï³-ÙáõÃÛáõÝ, µ³ñ»ÏñÃáõÃÛáõÝ ¨ ³ÛÉÝ: Þ÷Ù³Ý ÁÝÃ³óùáõù, ÇÑ³ñÏ», ÑÝ³ñ³íáñ »Ý ÏáÝýÉÇÏï³ÛÇÝ Çñ³¹ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñ: ä»ïù¿ ·ïÝ»É ¹ñ³Ýó Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ÉáõÍÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñ ÙÇçáõÝ»ñÁ: ºñ»Ë³ÛÇ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý íñ³ µ³ó³ë³Ï³Ý ³½¹»óáõÃÛáõÝ »Ý ÃáõÝáõÙ ³Ý-Ñ»ï¨áÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, »ñ»Ë³ÛÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ ³í»ÉáñÁ ËëïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, å³ïÇÅÝ»ñÇ ³Ý³ñ¹³ñ³ÓÇáõÃÛáõÝÁ, Ù ï»ñÇÙ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³Ï³ëÁ: ÎáÝýÉÇÏïÁ Ëáñ³ÝáõÙ¿, »ñµ µ³ËíáõÙ »Ý ¹»é³Ñ³ëÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ ¨ ÍÝáÕÝ»ñÇ ë»÷³Ï³Ý ³ñ³ñùÝ»ñÁ: ä³ï³ÝáõÝ ëñï³ÏÇó µ³ñ»Ï³Ù ÉÇÝ»ÉáõÙ Ñ³Ù³ñ ÍÝá-ÕÇó å³Ñ³ÝçíáõÙ¿ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ù»Í Ï³ñáÕáõÃÛáõÝ: ÌÝáÕÁ å»ï ù¿Ñ³Ù³ï»ÕÇ ÙÝùß³ÝùÁ, å³Ñ³ÝçÏáïáõ-ÃÛáõÝÁ ¨ Ëë ï áõÃÛáõÝÁ: êË³É¿¹»é³Ñ³ëÇ ³Ù»Ý ³Ûå³Ý»ÉÇ ³ñ³ñùÁÝ»ñ»ÉÁ ëË³É¿Ý³¨ ³Ýï»ë»ÉÁ:

úñÇÝ³Ï»ÉÇ ÁÝï³ÝÇùáõÙ »Ý Ó¨³íáñíáõÙ »ñ»Ë³ÛÇ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý, í³ñù³·ÍÇ É³í³·áõÙÝ Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝ-Ý»ñÁ, áñáÝù¹³éÝáõÙ »Ý Ýñ³ ÏÛ³ÝùÇ áõÕ»ÏÇóÁ: ºí áñ-ù³Ý Ñ³Ù»ñ³ßË¿áõ ³ÙáõñÁÝï³ÝÇùÁ, ³ÛÝù³ÝÝå³ë-ï³íáñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñ »Ý ëï»ÕÍíáõÙ ¹»é³Ñ³ëÇ ×Çßï ¹³ëïÇ³ñ³ ÏáõÃÛ³ÝÑ³Ù³ñ:

ÎÛ³ÝùÁ óáõÙó¿ï³ÉÇë, áñ »ñµ»ÙÝ, ¹Åµ³ËÏ³µ³ã ÍÝáõÝ»ñÇ Ã»É³¹ñ³Ýùáí »Ý áñáß å³ï³ÝÇÝ»ñ ½µ³Õ-íáõÙ ÙáõñÃóÏ³ÝáõÃÛ³Ùµ, ÝáõÛÝÇëÏ ·áÕáõÃÛ³Ùµ, ùÇã ã»Ý ¹»åù»ñÁ, »ñµ ÍÝáõÝ»ñÁ ÉùáõÙ »Ý »ñ»Ë³Ý»ñÇÝ. ¹ñ³ ³å³óáõÙóÁ Ù³ÝÏ³ïÝ»ñáõÙ »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ù»Í ÃÇíÝ¿: ²ÝíÇ×»ÉÇ¿, áñ Ñ³Ýó³·áñíáõÃÛáõÝ Ï³ï³ñáõ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇó ß³ï»ñÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý íñ³, µ³ó³-ë³Ï³Ýáñ»Ý ³½¹áõÙ »Ý ÍÝáõÝ»ñÁ, áíù»ñ ¹³ë ï Ç³-ñ³Íí»É »Ý ³ÝÏ³ÛáõÝ ÁÝï³ÝÇùÝ»ñáõÙ: ²Û¹åÇëÇ ÍÝáõ-Ý»ñÁ, áíù»ñ ã»Ý Ï³ñáõ³ÝáõÙ Çñ»Ýó å³ñï³Ï³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ï³ñ»É, »ÝÃ³ñÏíáõÙ »Ý ùñ»³Ï³Ý å³-ï³ëËÝ³ï íáõÃÛ³Ý, å»ï³ÏÝÑ³ñÏ³¹ñ³ÝùÇ³í»-ÉÇ ËÇëï ÙÇçáóÝ»ñÇ: ¸»é³Ñ³ëÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ß³-Ñ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ ÍÝáõÝ»ñÇ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý å³ñïùÝ¿, Ýñ³Ýó Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý å³ñï³Ï³Ýáõ-ÃÛáõÝÁ: ºñ»Ë³ÛÇ ¹³ëïÇ³ñ³ ÏáõÃÛ³Ùµß³Ñ³·ñ·éí³Í¿ ¨¹ å»ï áõÃÛáõÝÁ, ¨¹Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛáõÝÁ:

Ðá·³ï³ñáõÃÛáõÝÝ¿ ¹»é³Ñ³ëÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ñá·»-µ³Ý³Ï³Ý í»ñ³µ»ñÙáõÝùÇ ÑÇÙùÁ: ØÛáõë Ï³ñ¨áñ Ñ³ï-Ï³ÝÇßÁ å³Ñ³ÝçÏáï áõÃÛáõÝÝ¿: ä³Ñ³ÝçÏáï áõÃÛáõÝÁ áã ÙÇ³ÛÝ ¹»é³Ñ³ëÇÝ ÑÇß»óÝáõÙ¿ Çñ å³ñï³Ï³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ÛÉ¨ ¹³éÝáõÙ¿ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ñ³ïÏ³ÝÇß:

ä³Ñ³Ýç»É »ñ»Ë³ÛÇó ÙÇ µ³Ý` ãÇ Ýß³Ý³ÏáõÙ ¹»Ù ·Ý³É Ýñ³ë»÷³Ï³Ý ó³ÝÏáõÃÛ³ÝÁ: ºñ»Ë³ÛÇ µ³ñáÛ³-Ï³Ý ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³ñ¨áñ Ù»Ãá¹Ý»ñÇó¿ Ù»ÕÙ, µ³ÛÓ ëïï½µáõÝù³ÛÇÝ í»ñ³µ»ñÙáõÝùÁ: ºÃ» ¹»é³Ñ³ëÁ ½·áõÙ¿ Ù ï»ñÙáõÃÛáõÝ ÍÝáÕÇ, áõëáõóáõÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ, Ýñ³ Ñá·áõÙ ÍÝíáõÙ¿ ³ÝÏ»ÕÍáõÃÛáõÝ, íëï³ÑáõÃÛáõÝ, Ý³ ¹³éÝáõÙ¿ ×ßÙ³ñï³ËáëÇ, Ï³ñáÕ¿ Ñá·ÇÝ µ³ó»É, ×³Ý³ã»É ï³ÉÇñ»Ý, ÇëÏ¹³ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¿ï³ÉÇë ×³Ý³ã»Éáí`¹³ëïÇ³ñ³Ï»É Ýñ³Ý: Ðá·³Íáõ ÍÝáÕÇ, áõ-ëáõóáõÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ ¹»é³Ñ³ëÁ Ï³ï³ñáõÙ¿ Ù»Í ëÇ-ñáí:

ºñ»Ë³Ý ëáíáñ³µ³ñ ³ñ¹³ñ³Ùïáñ»Ý¿ ·Ý³Ñ³-ïáõÙ Ù»Í»ñÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ Ùï ùáõÙ ¹³ï³í-×Çé Ï³Û³óÝáõÙ: àã ×Çßï ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³Ù í»-ñ³µ»ñÙáõÝùÁ ¹»é³Ñ³ëÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ï³ñáÕ »Ý Ýñ³ Ù»ç ³é³ç³óÝ»É Ã»ñ³Ñ³í³ïáõÃÛáõÝ ëáíáñ³µ³ñ ³ñ¹³ñ³Ùïáñ»Ý¿ ûñ»ÝùÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ: ä»ïù¿ »ñ»Ë³ÛÇÝ ¹³ëïÇ³ñ³Ï»É ûñÇÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý á·áí, Ñ³ñ·³ÝÙ ÙÛ³Ï»É ÙñÇ»ÝùÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ: úñ»ÝùÇ Ï³Ù³-Û³Ï³Ý áïÝ³Ñ³ñáõÙÁ, ßñç³ÝóáõÙÁ ¹»é³Ñ³ëÇ Ñá·áõÙ Ï³ñáÕ »Ý ³é³ç³óÝ»É µ³ñáÛ³Ï³Ý §ÍÃ³ñÝ»ñ¦: úñÇ-Ý³Ï`»Ã» áõëáõóÇãÝ ³ñïáÝÛ³É íÇ×³Ï¿ëï»ÕÍáõÙ áñ¨¿ ³ß³Ï»ñïÇÑ³Ù³ñ, ÙÇÝã¹»é Ý³ ¹ñ³Ý ³ñÅ³ÝÇ ã¿, ¹»-é³Ñ³ëÁ Ù»Í³Ùï³ÝáõÙ¿, ³ÛÉ ³ãùáí Ý³ÛáõÙ ßñç³å³-ïÇÝ: ä»ïù¿µáÉáñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ óáõó³µ»ñ»É ÝáõÛÝ í»-ñ³µ»ñÙáõÝùÁ` ÁÝ¹ëÙÇÝ å³ÑåÝ³Ý»É áí ¹³ñ³óÇáõ-ÃÛáõÝÝ áõ ûñÇÝ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ:

Ø²Î-Ç Ð³Ù³Ó³ÛÝ³·ñÇ 8-ñ¹Ñá¹í³ÍÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ` ÛáõÑ³ù³ÝáÛáõñ »ñ»Ë³ áõÝÇ ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý, Ùï³íáñ ¨ Ñá·¨áñ ÉÇ³ñÅ»ù ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï Ï»Ýë³å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝù:

ºñ»Ë³ÛÇ ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï Ï»Ý-ë³å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ ÑÇÙÝ³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ï íáõÃÛáõÝÁ ÏñáõÙ »Ý ÍÝáÕÝ»ñÁ Ï³Ù³ÛÉ ûñÇÝ³Ï³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»ñ:

ÌÝáÕÝ»ñÇ Ï³Ù³ÛÉ ûñÇÝ³Ï³Ý Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÝ»-ñÇ ÏáÕÙÇó »ñ»Ë³ÛÇ Ñ³Ù³ÏáÕÙ³ÝÇ µÝ³Ï³ÝáÝ ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï Ï»Ýë³å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³Ý ³ÝÏ³ñáõÃÛ³Ý ³Ï³Ù ³ÝÑÝ³ñÇÝáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ å»ïáõÃÛáõÝÁ óáõó³µ»ñáõÙ¿Ñ³Ù³å³ïë-Ë³Ý û·ÝáõÃÛáõÝ:

ºñ»Ë³ÛÇ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñáÕ µáÉáñ Ñ³ñó»ñÁ ÍÝáÕÝ»ñÁ ÉáõÍáõÙ »Ý Ï³Ù å³ñï³ïáñ»Ý ÉáõÍ»É ÷áË³¹³ñÓ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ùµ, Ñ³Ï³é³Ï ¹»å-ùáõÙ` ³Û¹ Ñ³ñóÁ ÉáõÍíáõÙ¿ËÝ³Ù³Ï³ÉáõÃÛ³Ý ¨Ñá·³-µ³ñÓáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ù³ëÝ³ïóáõÃÛ³Ùµ:

Ø»ñ ûñ»ñáõÙ ÑÇÙÝáíÇÝ ÷áËí»É »Ý Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÁ, ß³ï»ñÁ Ññ³Å³ñí»É »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³-Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ñ·³íáñáÕ É³í³·áõÙÝ³í³Ý¹áõÛÃÝ»ñÇó, ÍÝí»É »Ý Ù»ñ Ï»Ýë³Ï»ñåÇÝ³ÝÑ³-Ù³ï»Õ»ÉÇ Ýáñ ëáíáñáõÃÛáõÝÝ»ñ: êï»ÕÍí³Íëáóç³É³-Ï³Ý³ÝÑ³í³ë³ñáõÃÛáõÝÝ³ÛÅÙ¿É áãÝã³óÝáõÙ¿·»Õ»-óÇÏß³ï½·³óáõÙÝ»ñ, Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñá·áõÙ ÍÝáõÙ³ï»-ÉáõÃÛáõÝ: ÎÛ³ÝùÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ã»ñÁÙµéÝáõÙÝ»ñÝ³í»ÉÇ ½·³ÉÇ ï»Õ»Ý ·ñ³íáõÙ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ ßñç³ÝáõÙ: ÆëÏ¹³ Ñ³×³Ë¹³éÝáõÙ¿×³Ï³ï³·ñ³Ï³Ý, áñáí-Ñ»ï¨ Ýñ³Ýó Ù»Í Ù³ëÁ Ñá·»µ³Ýáñ»Ý ³ÝÏ³ñáõ¿ï»ëÝ»É ë»÷³Ï³Ý ëËÉ³ÉÝ»ñÁ, Çíç×³ÏÇ ã¿ÇÝùÝ³ùÝ-Ý³¹³ï³µ³ñµ³ó³Ñ³ÛïÇ»É Çñ µÝ³íáñáõÃÛ³Ý¨í³ñ-ùÇ³ñ³ï³íáñ ÏáÕÙ»ñÁ:

²ÛÅÙ ß³ï å³ï³ÝÇÝ»ñ Ñ³ÛïÝí»É »Ý ÏÛ³ÝùÇ íï³Ý·³íáñ Ù³ÏÁÝã³óáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»ç: ²Ù»Ý Ù»ÏÁã¿, áñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ áõÝÇ å»ñ»É µ³ñ»Ï»óÇÏ ÁÝï³-ÝÇùáõÙ, ëï³Ý³É ×Çßï ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛáõÝ, áñÁ Ù³ñ-¹áõ »ñç³ÝÏáõÃÛ³Ý ·ÉËë³íáñ å³ÛÙ³ÝÝ¿:

Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ Ñ³ßí³éÙ³Ý Ù»ç »Ý ßáõñç 500 Ùáõñ³óÇÏáõ ³ÝûÃ¨³Ý»ñ»Ë³Ý»ñ: §Æñ³í³µ³Ý³-Ï³Ý Ã»ñÃÇ¦ïíÛ³ÉÝ»ñáí` ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ ·³Õáõ-ÃáõÙ ³ÛëûñÙáï 80¹³ï³å³ñïÛ³É Ï³¸30-Çó ³í»ÉÇÝ ·ïÝíáõÙ »Ý Ý³ËÝ³Ï³Ý Ï³É³ÝùÇ ï³Ï: ÜñÝó ·»-ñ³ïßÇé Ù³ëÁ ÍÝáÕ³½áõñÏ Ï³Ù ëáóÇ³É³å»ë³Ý³å³-ÑáíÁÝï³ÝÇùÝ»ñÇó¿:

ä³ï³ÝÇÝ»ñÇÝ ×ÇßïÏáÕÙÝáñáß»ÉÁ Ù»Í»ñÇ ·áñÍÝ¿: ¸³ï³å³ñïÛ³ÉÝ»ñÇ Ñ»ïå»ïù¿³ÝÑ³ï³Ï³Ý³ß-Ë³ï³ÝùïÝ»É, Ñ³Ù³ÏáÕÙ³ÝÇáõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝ Ï³ï³ñ»É, å³ñ½»É ¹³ï³å³ñïÛ³ÉÇ Ñá·»Ï³Ý íÇ-×³ÏÝ ÇÝãå»ëÑ³Ýó³·áñÍáõÃÛáõÝ Ï³ï³ñ»Éáõ å³ÑÇÝ, ³ÛÝå»ë¿É ¹ñ³ÝÇó Ñ»ïá, »ñµ³ñ¹»Ý ÇÝùÁ` ¹³ï³-å³ñïÛ³ÉÁ, ÷áñÓáõÙ¿³ñ¹³ñ³Ý³É Ï³Ù ÁÝ¹áõÝáõÙ¿Ï³ï³ñ³Í Ñ³Ýó³ÝùÁ: ØÇ³ÛÝ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ×ÇßïÍ»ñ³µ»ñÙáõÝùÁ, áã Ã» ùñ»³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ï íáõ-ÃÛ³Ý í³ËÁ, Ï³ñáÕ¿í»ñ³÷áËë»É Ýñ³Ý:

¶áñÍÝ³Ï³Ý Ï³ñ¨áñáõÃÛáõÝ áõÝÇ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ñ³Ùá½áõÙÁ: ÐÐ áõÕÕÇã ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç ¹³ï³å³ñïÛ³ÉÇ í»ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ÙÇçáóÁ å³ïÇÅÁ Ïñ»Éáõ é»ÅÇÙÝ¿, ÁÝ¹Ñ³-ÝáõñÏñÃáõÃÛáõÝÁ, å ñáý ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý áõëáõóáõÙÁ, Ñ³-ë³ñ³Ï³Ï³Ý û·ï³Ï³ñ³ßË³ï³ÝùÁ: ²Ý ï³ñ³ÏáõÙë, ëñ³Ýù û·ÝáõÙ »Ý ¹³ï³å³ñïÛ³ÉÇ Ñ³ÙáõÙ½áõÝùÝ»ñÇ, µ³ñáÛ³Ï³Ý ëÏ½µáõÝùÝ»ñÇ í»ñ³÷áËÙ³ÝÁ, ë³Ï³ÛÝ ³ÝÑñ³Å»ßï¿, áñ ³Ýã³÷³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñ»ï ³ßË³ï³ÇÑá-·»µ³ÝÁ:

àõÕÕÇã ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ å»ïù¿ï³ñµ»ñ³Ï»É ³Ýã³÷³Ñ³ëÑ³Ýó³·áñÍÝ»ñÇÝ, Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ùÝÝáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»ÉáõÓ Ñ»ï á` Ýñ³Ýó ³é³ÝÓÝ³óÝ»É ï³ñµ»ñ ËÙµ»ñÇ. ³ÛË å³ñ³·³ÛáõÙß³-ï»ñÇ í»ñ³¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ ³í»ÉÇ Ýå³ï³-Ï³Ù»ï ÏÉÇÝÇ: ä»ïù¿×ÇßïµÓ³Ñ³ÛïÉ³Ýã³÷³-Ñ³ëÇ Ï³ï³ñ³Í Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛ³Ý ß³ñÅ³éÇÃÝ»ñÁ, ûñÇÝ³Ï`³ñ¹ÛÁ±ù¹³ Ï³å í³Í¿Ýñ³` ÁÝÏ»ñ³ëÇñáõ-ÃÛ³Ý, ÇÝùÝ³å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý, ³ñÅ³Ý³å³ïíáõ-

ÃÙ³Ý, »ë³ëÇñáõÃÙ³Ý áã ×Çß ï å³ ï Ï»ñ³óÙ³Ý Ñ» ï :

ì»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ Ý³Ë³½ÇÝ³Ïáã³ÙÇÝ ï³ñÇùÇ å³ï³ÝÇÝ»ñÇ ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÙ³Ý, Ù³ëÝ³íáñå»ë` Çñ³-í³Ï³Ý¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÙ³Ý ·áñÍáõÙ Ù»ñ Ñ³Ýñ³-å» ïáõÃÙáõÝáõÙ áñáß³ÏÇ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ »Ý ï³ÝáõÙ ¹åñáóÝ»ñÁ, Ñ³Ù³ÙÝùÝ»ñÁ, ³Ýã³ ÷ ³Ñ³ëÝ»ñÇ ·áñÍ»ñáí ï»ëáõãÝ»ñÁ, ë³Ï³ÙÝ, ó³íáù, ¹»é¨ë³ñÓ³Ý³·ñíáõÙ »Ý ½·³ÉÇ ã³÷»ñÇ Ñ³ëÝáÕ, ÙÇÝã¨ÇëÏ Í³Ýñ Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÙáõÝÝ»ñ:

1998Ã. ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 4-ÇÝ Ý»ñùÇÝ ·áñÍ»ñÇ ¨ ³½-.³ÙÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÙ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÙ³Ý ÏáÉ»·Ç³ÙÇ ÝÇëï Ç ûñ³Ï³ñ·áõÙ ùÝÝ³ñÏí»É¿ ³Ýã³ ÷ ³Ñ³ëÝ»ñÇ, Ç Ù³ëÝ³íáñÇ` Ý³Ë³½ÇÝ³ÏáãÇÏ³ÙÇÝ ï³ñÇùÇ å³ï³-ÝÇÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ï³ï³ñí³Í Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ¨ Çñ³í³Ë³Ë ï áõÙÝ»ñÇ ¹»Ù å³Ùù³ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ÍÇ×³ÏÁ: àñáßÙ³Ý Ù»ç ×ßÙ³ñï ³óÇáñ»Ý ß»ß ï Á ¹ñí»É¿ Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ï³ÝËÙ³Ý íñ³: ²Ýã³ ÷ ³Ñ³ë-Ý»ñÇ, å³ï³ÝÇÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ï³ï³ñí³Í Ñ³Ýó³·áñ-ÍáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñÇó ·ÉË³íáñÁ Ñ³Ù³ñ-íáõÙ ¿ Ù»Í»ñÇ ÏáÕÙÇó Ýñ³Ýó Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÙ³Ý ÙÕ»-ÉÁ: ³ ÑÇÝ »ñ¨áõÙÃ¿, µ³Ùó Ýáñ³ó í³Í Ó¨áí¿ ¹ñë¨áñ-íáõÙ Ù»ñ ûñ»ñáõÙ: ä»ï ù¿ áõÅ»Õ³óÝ»É Çñ³í³Ï³Ý Ý»ñ·áñÍáõÃÙ³Ý Ù»Ãá¹Ý»ñÁ, µ³ó³Ñ³Ùï»É ³ÝÑ³ï Ý»ñÇ ¨ ËÙµ»ñÇ ÝÙ³ÝûñÇÝ³Ï Ñ³Ï³Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ·áñÍá-ÕáõÃÙáõÝÝ»ñÁ, áõß³¹ñáõÃÙ³Ý ³éÝ»É ³Ýã³ ÷ ³Ñ³ëÝ»ñÇ ÏÙ³ÝùÇ Ñ» ï Ï³å í³Í ³ÝÑ³Ù³ï»Õ»ÉÇ Ýáñ »¨áõÙÃÝ»-ñÁ:

ö³ë ï»ñÁ, áñáÝù Ý»ñÏ³Ù³óÝáõÙ »Ýù, ÑÇÙÝí»É »Ý ë»÷³Ï³Ý ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÇ íñ³: Î»Ý ï ñáÝ³Ï³Ý ÷ ³Ï ßáõÏ³ÙÇ Ï³Ý·³éÇó ßñç³Ý Ù»ÏÝáÕ ³í ï áµáõëáõÙ Ñ³Ù ï ÝÍ»ó 9-10 ï³ñ»Ï³Ý Ùáõñ³óÇÏ ÙÇ å³ï³ÝÇ: àÙ³Ýù Ýñ³Ý ¹ñ³Ù Ù»ÏÝ»óÇÝ, áÙ³Ýù ³é³ñÏáõÙ ¿ÇÝ. §Ù³ ·ÉËÇÝ ï»ñ áõÝÇ¦, §ÙÑ³Ý ë å³ëáõÙ ¿ Ñ³çáñ¹ Ï³Ý·³éáõÙ, áñå»ë½Ç í»ñóÝÇ Ñ³í³ù³ÍÁ ¨ ïÕ³ÙÇÝ Ñ³ëóÝÇ Ñ³çáñ¹ ³í ï áµáõëÇÝ¦: Ð³çáñ¹ Ï³Ý·³éáõÙ ïÕ³ÙÇÝ Ùáï»ó³í 20-25 ï³ñ»Ï³Ý ÙÇ »ñÇï³ë³ñ¹, ¨ Ùáõñ³óÇÏÁ Ýñ³Ý Ù»ÏÝ»ó Ñ³í³ù³ÍÁ: §Î»ë»ù, ï»-ë»ù,- ³ÕÙÏáõÙ ¿ÇÝß³ï»ñÁ,- ãÇÑ³Ùµ»ñáõÙ ³Ý·³Ù³í-ï áµáõëÁß³ñÅíÇ¦: Ø»Ï áõñÇß ûñÇÝ³Ï. ³í ï áµáõëáõÙ ëÏë»ó »ñ·»É áõ ¹ñ³Ù Ñ³í³ù»É ÙÇ å³ï³ÝÇ: Ù³Ëáñ-¹Ç Ñ³Ù»Ù³ï áõÃÙ³Ùµ` ë³ Ù³ùáõñ ³ñï³ùÇÝ áõÝ»ñ: ºñµ Ùáï»ÝáõÙ ¿ÇÝù Ñ³çáÕ Ï³Ý·³éÇÝ, å³ï³ÝÇÝ ÉÉ»ó, í»ñç³ó³Í Ñ³Ù³ñ»ó Çñ ³ßË³ï³ÝùÁ¨ ³é³ç³-ó³í: ºñµ ³í ï áµáõëÁß³ñÅíáõÙ ¿ñ, Ýñ³Ý Ùáï»ó³í ÙÇ »ñÇï³ë³ñ¹:

êñ³Ýù »ñ¨áõÙÃÝ»ñ »Ý, áñ ÍÝí»É »Ý Ù»ñ ûñ»ñáõÙ: ÜÙ³Ý Ùáõñ³óÇÏ ³Ýã³ ÷ ³Ñ³ëÝ»ñ Ñ³ÙïÝíáõÙ »Ý ³ÙÉáõñ¨ ³Ù»Ýáõñ: ÆÝãå»ë »ñ¨áõÙ¿, Ï³½Ù³Ï»ñåÇãÝ»-ñÇÝ¹³ µ»ñáõÙ¿áñáß³ÏÇ»Ï³ÙáõïÇ: ä»ï ù¿Ñ»ï¨áÕ³-Ï³Ý ÉÇÝ»É ¨ Ï³ÝËë»É Ñ³Ï³Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÝÙ³Ý »ñ¨áõÙÃÝ»ñÁ ¨ ûñ»ÝùÇ áõÅáí å³ïÅ»É Ï³½Ù³Ï»ñåÇã-Ý»ñÇÝ: Æñ³í³Ï³Ý Ý»ñ·áñÍáõÃÙ³Ý Ù»Ãá¹Ý»ñÝ³ÝÑñ³-Å»ßï »Ý, ë³Ï³ÙÝ åå»ï ù¿ë³ÑÙ³Ý³ ÷ ³Ï í»É ½áõïûñ»ÝùÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáí: êáõÙÝ ËÝ¹ñáõÙ ·ÉË³íáñ ·áñ-ÍáÝÝ»ñÇó Ù»ÏÁ µ³ñáÙ³Ï³Ý Ý»ñ·áñÍáõÃÙáõÝÝ ¿: ²Ùë³éáõÙáí Ù»Í ³Ý»ÉÇù áõÝÇ Ý³¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÙáõÝÁ, Ù»½ÝÇó ÙáõñÃù³Ýãåáõñ:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. *ê. ²ñ½áõÙ³ÝÙ³Ý, ¸»é³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñ³Ýó³ÍÇÝ í³ñù³·ÍÇ ¹ÇñùáñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³½Ù³íáñÙ³Ý ·»Ý»½ÇëÇ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ý³Ë³¹ñÙ³ÉÝ»ñÁ, §Ðá·»µ³ÝáõÃÙáõÝÁ¨ ÏÙ³ÝùÁ¦, N1, 2000:*
2. *Ø. Ø³ÝáõÏÙ³Ý, ì. ´ñáõïÙ³Ý,* êáóÇ³É-µ³ó³ë³Ï³Ý í³ñù³·Íáí ³Ýã³ ÷ ³Ñ³ëÝ»ñÇ Ñ» ï ³ßË³ï³ÝùÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ, §Ì³ëÝ³ñ¹³ñáõÃ»³Ý¦, N47-48, 2003:
3. *ì. ´ñáõïÙ³Ý, ¸åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ Çñ³í³Ï³Ý¹³ëïÇ³ñ³Ïáõ-ÃÙ³Ý³ñ¹Ç ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ, §Î³ÝÃ»Ó¦, ·Çñù 4 (17), 2003:*
4. *Êëå Ì.* Ï ñèõîëîãèÿ ïîäõîñòèà: ïñèõîñåêñóàëüíîå ðàçâè-òèå. Ì., 1991.
5. *ßðöåâ Ä. Â.* Îñíîâû íîðìàòèâíî-ïðàâîâîãî ìàòåðèàëà. “Âîïðîñû ïñèõîëîãèè”, N6, 1999.
6. *Ôåëüäøòåéí Ä. È.* Ïðîáëåìû âîçðàñòíîé è ïåäàãîãè-êîé ïñèõîëîãèè. Ì., 1995.

CONDITIONS FOR BUILDING LEGAL AWARENESS OF YOUTH OF MILITARY AGE

KAREN ADAMYAN

Dissertator of YSTU Department of General Pedagogics

Summary

The Article sets forth the reasons why young people of military age deviate from normal behavior; basically the alternatives for these reasons are social-economic conditions and upbringing. Our task was to present theoretical conditions for the development of young people's legal awareness which will make an opportunity to avoid such deviations. The Article also elaborates on the reasons for behavior deviations adding poor knowledge of the Law and bad company.

ÓÑËÎÂÈÈ ÎÔÎÐÌËÅÍÈß ÏÐÀÂÎÂÎÃÎ ÑÎÇÍÀÍÈß Þ ÍÎØÅÉ ÏÐÈÇÛÂÍÎÃÎ ÂÎÇÐÀÑÒÀ

ÊÀÐÅÍ ÀÄÀÌßÍ

Ñîèñêàòåëü Oáùåé ïåäàãîãèêè ÅÃÏÓ

Ðåçþìå

Â ñòàòüå îòðàæåíû ïðè÷èíû (â îñíîâíîì - ñîöèàëüíî-ýêîíîìè÷åñêîå ïîëîæåíèå, íåäîñòàòî÷íîå çíàíèå çàêîíîâ, ïëîõîå îêðóæåíèå, âîñïèòàíèå â ñåìüå) ïîâåäåíèé ïîâåäåíèÿ þíîøåé ïðåäïðèçûâíîãî âîçðàñòà. Íàøà öåëü òåîðåòè÷åñêè ïîêàçàòü óñëîâèÿ ïîðîìëåíèÿ ïðàâîâîãî ñîçíàíèÿ þíîøåé, äëÿ òîãî, ÷òîáû â ïîñëåäñòâèè ïðåäîò-âðàòèòü ïðè÷èíû îòêëîíåíèÿ ïîâåäåíèÿ ó þíîøåé.

ì ²Ð º ì ²Ü º êÚ²Ü

º äÐ
ø ³Õ³ù³ ·Ç ï áõÃÛ³Ý ³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáñ¹

ø²Ô²ø² Î²Ü º ì ä º î² Î²Ü Ð²Üð²ÚÆÜ Ð²ð² ´ º ðà ôÂÚà ôÜÜ º ðÆ (PR) Üä² î² Î²ÚÆÜ Èê²ð²ÜÜ º ðÆ îÆä² ´ ²Üà ôÂÚà ôÜÀ

ÄáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³ñ·áõÙ Ï³é³í³-ñáõÃÛáõÝÝ Çñ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÇÝë ï Ç ï áõ ï áí Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ï³ññ»ñÇó Ù»ÏÝ ¿, áñÁ ·áÛ³ÏóáõÙ ¿ µ³½Ù³ÃÇí áõ µ³½Ù³ ï »ë³Ï ³ÛÉ Ñ³ë ï ³ ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõëÏóáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï : ¼áõ ï PR-Ç ï »ë³Ï» ï Çó` å» ï ³Ï³Ý Ï³éáõóí³ÍùÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ýå³ ï ³Ï³ÛÇÝ Éë³ñ³ÝÝ»ñÝ »Ýª µÝ³Ïãáõ-ÃÛáõÝÁ (ÁÝ ï ñáÕÝ»ñ, Ñ³ñÏ³ ï áõÝ»ñ, ëå³éáÕÝ»ñ), ù³-Õ³ù³Ï³Ý Ïáõë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ ÁÝ ï ñáíÇ å³ß ï áÝ³-ï³ñ ³ÝÓÇÝù, ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ÙÇ³ íáñáõÙÝ»ñÁ, ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Éñ³ï í³ÙÇçáóÝ»ñÁ: ÜßÍ³Í µáÉáñ ËÙµ»ñÇÝ ³ÝÑñ³Å»ß ï »Ýù Ñ³Ù³ñáõÙ ³Ý¹ñ³¹³éÝ³É Ñ³Ý·³Ù³Ýáñ»Ý, áñáíÑ» ï ¨ ¹ñ³Ýù »Ý µáÉáñ Å³Ù³Ý³Ï³ ÏÇó ÅáÕáíñ¹³í³ñ Ï³ñ·»ñÇ ÑÇÙÝ³-Ï³Ý µ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÁ` ³ÝÏ³Ë Ýñ³ÝÇó, Ã» ÇÝãù³Ý »Ý µ³½Ù³ ï »ë³Ï:

´Ü²Îàôà ôÂÚà ôÜ

´Ý³ÏãáõÃÛ³Ý Ñ» ï ³ßË³ï³ÝùáõÙ ³é³çÝ³ÛÇÝ ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ³ÛÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ, áñÁ Ýå³ï³Ï³-áõÕÕí³Í¿ í»ñçÇÝÇë ÁÝ¹·ñÏÙ³ÝÁ å» ï ³Ï³Ý Íñ³·ñ»-ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ: ´Ý³ÏãáõÃÛáõÝÝ Çñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³é³çÝáñ¹íáõÙ ¿ ³ÝÑ³ï ³Ï³Ý Ý³Ë³å³ï íáõÃÛáõÝÝ»ñáí ¨ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñáí: Þ³-ï »ÑÇ Ñ³Ù³ñ å» ï áõÃÛáõÝÁ ÙÇ µ³Ý¿, áñÁ Ï³ñ»ÉÇ¿ ³Ý-ï »ë»É, ù³ÝÇ ¹»é ã»Ý ¹Çåãáõ Çñ»Ýó ÷áõóÇ, »ñ»Ë³-Ý»ñÇ ¹åñáóÇ ¨ Çñ»Ýó ë»÷³Í³Ý ï³Ý ß³Ñ»ñÇÝ: ²Û¹ ÇëÏ å³ï×³éáí ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Íñ³-·ÇñÁ å» ï ù¿ ·áÛ³Ý³ Ñ» ï ¨Û³É ³ÝÑñ³Å»ß ï µ³Õ³¹-ñ³Ù³ë»ñÇó.

◆*Ø³ëÝ³ Ïóáõ ÃÛáõÝ.* Ý³Ë³·ÇÍÁ å» ï ù¿ ³ñï³óáÉÇ ùÝ-Ý³ñÏíáõ ËÝ¹ñÇÝ í»ñ³µ»ñáõ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáõ µá-Éáñ ï »ë³Ï» ï Ý»ñÁ:

◆*î»Õ»Ï³ ï íáõÃÛáõÝ`* ï³ñ³Ííáõ ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛáõÝÁ å» ï ù¿ ÉÇÝÇ å³ñ½ ¨ Ñ³Ù³å³ñ÷³Ï:

◆*ÊÝ¹ñÇ ë³ÑÙ³Ýáõù.* ËÝ¹ÇñÁ å» ï ù¿ ÉÇÝÇ å³ñ½ Ó¨³Ï»ñåí³Í, áñå»ë½Çß³Ñ³·ñ·Çé ïáõÙ»ñÇó ÁÝÏ³É-íÇ ÙÇ³ÝÙ³Ý:

◆*ÎñÃí³ÍáõÃÛáõÝ.* Íñ³·ñÇ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÁ å» ï ù¿ áõ-Ý»Ý³Ý ëáíáñ»Éáõ ¨ ëáíáñ»óÝ»Éáõ ó³ÝÏáõÃÛáõÝ:

◆*¶áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñµ»ñ³ÏÝ»ñ.* å» ï ù¿ ÙßÏ³ï í»Ý µ³½Ù³½³Ý ï³ñµ»ñ³ÏÝ»ñ ¨ Ý»ñÏ³Û³óí»Ý Íñ³·ñÇ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇ ùÝÝ³ñÏÙ³ÝÁ:

◆*ÎáÝë»Ýëáõë.* å» ï ù¿ ÉÇÝÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³ÝáõñÑ³Ù³Ó³Û-ÝáõÃÛáõÝ` ÙßÏí³Í Íñ³·ñÇ Ï³å³ÏóáõÃÛ³Ùµ:

◆*Æñ³Ï³Ý³óáõÙ.* µáÉáñ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÁ å» ï ù¿ Ýå³ë-ï »Ý Íñ³·ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ:

Ìñ³·ñÇ í»ñáÑÇßÛ³É µ³Õ³¹ñ³Ù³ë»ñÁ ³ÛÝ ÑÇÙùÝ »Ý, áñÇ íñ³Ó¨³íáñíáõÙ ¿Ñ» ï ³·³é½Ù³í³ñáõÃÛáõ-ÝÁ: Ìñ³·ñÇ ¿áõÃÛ³Ùµ ¨ ¹ñ³ ÏáÕÙÇó Ñ» ï ³åÝ¹íáÕ Ýå³ï³ÏÝ»ñáí ¿ µÝáñáßíáõÙ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ÁÝ¹·ñÏ-Ù³Ý ³ë ï Ç×³ÝÁ ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñ ÷áõÉáõÙ:

öáËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å» ï ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñ-åáõÃÛ³Ý ¨ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ÙÇç¨ å³ÛÙ³Ý³Ï³Ýáñ»Ý Ï³-ñ»ÉÇ¿µ³Å³Ý»É»ñ»ù Ï³ï»·áñÇ³Ý»ñÇ` ³éûñÛ³, ¹ñ³-Ï³Ý ¨ ³ñï³ùÇÝ¹: Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ Ï³ï»·áñÇ³ÛÇ Ñ³-Ù³ñÑÝ³ñ³íáñ¿÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý³Ë³·ÍÇ ¨, ÝáõÛÝÇë ï, ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³ÝÇ ë ï »ÕÍáõÙ:

²éûñÛ³ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å» ï ³Ï³Ý ³ ï Û³ÝÇ ³Ù»ÝûñÛ³ ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝù »Ý, ÇÝãå»ë, ûñÇ-Ý³Ï, ÏáÙáõÝ³É Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ãí×³ñáõÙÝ»ñÇ Ñ³ñ-ó»ñÇ ÉáõÍáõÙÝ»ñ, ï áõ·³ÝùÝ»ñ, ³ñï áÝ³·ñ»ñÇ ë ï ³-óáõÙ ¨ ³ÛÉÝ:

¸ñ³Ï³Ý ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ý»ñ³éáõÙ »Ý å» ï áõÃÛ³Ý ³ÛÝåÇëÇ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñ, ÇÝãåÇëÇù »Ý ëáíáñ»óÝ»ÉÁ, Ëñ³ÏáõëÉÁ ¨ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ï³ñµ»ñ ËÙµ»ñÇÝ å³ñ·¨³ï ñ»ÉÁ:

²ñï³ùÇÝ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Ç Ñ³Ûï »Ý ·³ÉÇë, »ñµ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ññ³íÇñáõÙ »Ý Ù³ëÝ³Ïó»Éáõ å» ï ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇÝ Ï³Ù, ûñÇÝ³Ï, µÝáõÃ³·ñ»ñ »Ý ï³ÉÇë:

´Ý³ÏãáõÃÛ³Ý Ñ» ï Ñ³Ý¹ÇåáõÙÝ»ñÇ Ù»Ï ³ÛÉÓ¨ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ÅáÕáíÝ»ñÁ, áñáÝó Å³Ù³Ý³Ï å» ï ³-Ï³Ý Ï³éáõÛóÇ Ý»ñÏ³Û³óáõóÇãÁ áñ¨¿ ÏáÝÏñ» ï Ñ³ñóÇ í»ñ³µ»ñÛ³É, ³ÝÙÇç³å»ë¹ñ³ Ý»ñÏ³Û³óÙ³Ý ÁÝÃ³ó-ùáõÙ, Í³ÝáÃ³ÝáõÙ ¿Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ï³ñÍÇùÇÝ: Ð³Ý-¹ÇåÙ³Ý ï íÛ³ÉÓ¨Çµ³ó³ë³Ï³Ý ÏáÕÙ»ñÇó ¿ûñ³Ï³ñ-·Ç å³ÑåÙ³Ý ³ÝÑÝ³ñÇÝáõÃÛáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ Ï³ñ-ÍÇùÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Í³·»É Ñ»ÝóÉÝ¹ñÇ ùÝÝ³ñÏÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï: ²í»ÉÇÝª ÝÙ³Ý³ï Çå Ñ³Ý¹ÇåáõÙÝ»ñÇÝ ã»Ý Ï³ñáÕ Ù³ëÝ³Ïó»É µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý µáÉáñ ËÙµ»ñÁ: ´Ý³Ï-ãáõÃÛ³Ý Ñ» ï ÷áË³½¹»óáõÃÛ³Ý ³ÛÉÁÝ ï ñ³Ýù³ÛÇÝ »Õ³Ý³Ï Ï³ñáõ »Ý Ñ³Ý¹Çë³Ý³É Ñ³Ýñ³ùí»Ý»ñÁ, ³Ù»Ý³ÙÛ³ ½»ÏáõÛóÝ»ñÁ, Ññ³å³ñ³ÏáõÙÝ»ñÁ, Ñ³Ù³-Ï³ñ·ã³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÙÝ»ñÁ, ÙßÏáõÃ³ÛÇÝ ÙÇçá-ó³éáõÙÝ»ñÁ ¨ ³ÛÉ²:

ø²Ô²ø²Î²Ü Îàôê²Îòà ôÂÚà ôÜÜ º ð º ÀÜî ðà ìÆ ä²ÞîàÜ²î²ð ²ÜÒÆÜø

Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý-ù³Õ³ù³Ï³Ý ëáóÇáõÙÇ »ÝÃ³Ï³-éáõóí³ÍùÇ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÁ Ï³½ÙáõÙ »Ý Ïáõë³Ï-óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: êï³ÝÓÝ»ÉáÍ §ÙÇçÝáñ¹Ç¦ ¹»ñÁ ù³Õ³-ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³ñ·Ç ¨ å» ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÙÇç¨ª ÏáõëÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ¿³Ï³Ý ³½¹»óáõÃÛáõÝ »Ý

·áñÍáõÙ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñÍçÙç Ó¨³ íáñÙ³Ý áõ ù³-Õ³ù³óÇÝ»ñÇ ¹ÇñùáñáßÙ³Ý íñ³. ³í»ÉÇÝª áñå»ë ÙÇçç³ÝÏÛ³É ûÕ³Ï å»ïáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ÙÇç¨ª ÍáõëÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ýå³ëïáõÙ »Ý å»ï³Ï³Ý ÇßË³-ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ å³Ûù³ñÇ ù³Õ³ù³ÏÇñÃÓ¨»ñÇ ³ñÙ³-ï³íáñÙ³ÝÁ, ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ñ³ë³ñ³Ï³-Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ ×Çßï ·Çï³ÏóÙ³ÝÁ, ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Ý-¹áõñÅáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, ÷áË½ÇçáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ë-ï³ïÙ³ÝÁ: Æñ»Ýó Ý»ñÏ³Ûóáõó ÇáÝ»ñÇ ÙÇçáóáí Ïáõ-ë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ý»ñ³½¹áõÙ »Ý ËáñÑñ¹³ñ³ÝÇ, Ï³-é³í³ñáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³ÛÉ å»-ï³Ï³Ý Ý»ñÏ³Ûóáõóã³Ï³Ý¨ ·áñÍ³¹Çñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ íñ³ª Ñ³×³Ë³ÏÇ Ñ³Ý¹»ë ·³Éáí áñå»ë ëáóÇ³É³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ÛáõñÃ³Ñ³ïáõÏ Ï³ï³ÉÇ½³ïáñÝ»ñ:

²ÝßáõßÏ, ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõëÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÝáõÙÝ-ù³Ý µ³½Ù³ï»ë³Ï »Ý, áñù³Ý ³ÛÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝ-Ý»ñÁ, áñáÝóáõÙ Ýñ³Ýù ·áñÍáõÙ »Ý: ºíñáå³ÛÇµ³½Ù³-ÏáõëÏó³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõëÏ-óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É áõÅ»Õ Ï³ñ·³å³ÑáõÃÛ³Ùµ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝó Õ»Ï³í³ñáõÙ »Ý ÉñÇí ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ûñ ³ßË³ïáÕ Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñ, ÙÇÝã¹»é, ûñÇÝ³Ï, ²Ù»ñÇÏ³ÛÇ ØÇ³óÛ³É Ü³Ñ³Ý·Ý»-ñáõÙ Ð³Ýñ³å»ï³Ï³Ý áõ ÄáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý Ïáõ-ë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³å³Ï»ÝïñáÝ³óí³Í Ï³éáõÛóÝ»ñ »Ý, áñáÝù ·áñÍáõÙ »Ý Ù»Í Ù³ë³Ùµ ÎáÝ·ñ»ëáõÙ ¨ å»-ï³Ï³Ý Ù³Ï³ñ¹³Ïáí³:

ºÉÝ»Éáí ³ÛÝ ·»ñ³Ï³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, áñ Ó¨³íáñí»É »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç, Ñ³çáÕáõÃÛ³Ý ³é³í»É ß³Ýë»ñ áõÝ»Ý ³ÛÝ ÙÇ³ïáñáõÙÝ»ñÁ, áñáÝù ß»ß-ïÁ ¹ÝáõÙ »Ý áã Ã» í»ñ³ó³Ï³Ý ·³Õ³÷³ñ³µ³Ý³-Ï³Ý, ³ÛÉ ËÇëï åñ³·Ù³ïÇÏ ÏáõÙÝáñáßÇáÝ»ñÇ, Ý³Ë¨ ³é³çªù³Õ³ù³Ï³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý¨ëáóÇ³É³Ï³Ýµ³-ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ ×ÏáõÝ áõ Ñ»ï¨áÕ³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³-ÝáõÃÛ³Ý íñ³, áñáÝó ¿åÇÏ»Ýïñáý »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ³ÝÑ³ïÇ, ù³Õ³ù³óáõ ß³Ñ»ñÁ: ºí Ñ»Ýó Ñ³Ûë³ïÝ-óÇÝ»ñÇ ß³Ñ»ñÇ ÉáõÛëÇ Ý»ñùá¿ ³ÝÑñ³Å»ßï ÙÛ³Ï»É ¨ Ý³Ë³ÝÛß»É ÏáõëÏáõÃÛ³Ý ³é³çÝ³ÛÇÝ ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ: ÆëÏ³Ñ³ PR Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ËÝ¹ÇñÝ ³ÛÝ¿, áñ ·Çï³Ïó»Ý Çñ»Ýó Ý»ñ¹ñÙ³ÝÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¨ÙÇçáóÝ»ñ Ó»éù ³éÝ»Ý å»ï³Ï³Ý ÇßË³Ý³½áñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ áõ ÏáõëÏ³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÇ ëï»ÕÍÙ³Ý¨ ³Ùñ³åÝ¹Ù³ÝÑ³Ù³ñ: Æµñ¨ ûñÇÝ³Ï Ï³ñáÕ »ÝÙ Ýß»É »ñÏñÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý Õ»-Ï³í³ñáõÃÛ³Ý¨ ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ·áñÍáõ-Ý»áõÃÛ³Ý ³ñ¹áõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Ñ³-ë³ñ³Ï³ñ·Ç Ï³éáõóí³ÍùÝ»ñÇ Ý»ñ·ñ³íáõÙÁ µÝ³Ï-åáõÃÛ³ÝÁ ï»Ó»Ï³óÝ»ÉáõÙ ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ:

²ðÐØÆàôÂÚàôÜÜºð

²ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ÇÝëïÇïáõïÝ»ñÇ ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ ù³Õ³-ù³Ï³Ý áõ ïÝï»ë³Ï³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý Ï³ñ¨áñ ·áñÍáÝ ¿, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝáõÙ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý µ³ñ»÷á-ËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍÇù: àñå»ë Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñª ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ·áñÍ³éáõÛÁ⁴ ëáóÇ³É-³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ áÉáñïÇ ³é³ÝÓÇÝ ³ßË³ïáÕ»ñÇ ¨ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ÏáÉ»Ï ïÇíÝ»ñÇ ß³Ñ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»óÙ³Ý ¨ å³ßï-å³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç¿: ²Ûë ÝáõÛÝ ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ ÉáõÍíáõÙ »Ý Ý³¨ å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ: ²ßË³ïáÕ»ñÇ ß³Ñ»-ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»óÙ³Ý áõ å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý ·áñÍÁÝÃ³-óÁ Ï³ñáÕ¿ Çñ³Ï³Ý³óí»É ÇÝãå»ë ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý, å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ áõ ³ñÑÙÇáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ûª³óáõ-óÇãÝ»ñÇ ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ Ï³½Ù³Ï»ñåªÉáõ ×³Ý³å³ñÑáí, ³ÛÝå»ë ¿É ÙÇçÝáñ¹³íáñí³Í, ï»Ó»-Ï³ïáõÃÛ³Ý ÷áË³Ý³ÏÙ³Ý ÙÇçáóáí, Í³·áÕ ËÝ¹Çñ-Ý»ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ µ³ñ»Ýå³ëï å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ùµ, µ³Ý³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñ í³ñ»Éáí, ÏáÉ»Ï ïÇí å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñÇ ¨ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ñ»ñÇ ëïáñ³·ñÙ³Ùµ¨ ³ÛÉÝ: ´Ý³Ï³Ý³µ³ñ, »ñÏñáñ¹ï³ñµ»ñ³ÏáõÙ PR Í³-é³ÛáõÃÛ³Ý¨ PR ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ¹»ñÝ³í»ÉÇ ÇÙ³ë-ï³ÉÇó ¿: ä»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ¨ ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ÛáõñÃ³-Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ»ï¨Û³ÉÝ »Ý`

◆ä»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ, Ï³å Ñ³ëï³ï»Éáí, ß³ï¹»åù»ñáõÙ áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý ã»Ý ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÙ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ÏáÉ»Ï ïÇíÝ»ñÇÑ»ï: ¸ñ³Ñ³Ù³ñå»-ï³Ï³Ý¨ ÙáõÝÇóÇå³É Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÝ ³Ýå³ÛÙ³Ý å»ïù¿Ñ³ßíÇ ³éÝ»Ý ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ¨ ³½¹»óáõÃÛáõÝÁ ³ÛÝ ³ßË³ï³Ýù³-ÛÇÝ ÏáÉ»Ï ïÇíÝ»ñÇ íñ³, áõÙ ß³Ñ»ñÁ Çñ»Ýù Ý»ñÏ³Û³ó-ÝáõÙ »Ý:

◆ÊÇëï Ï³ñ¨áñ¿Ñ³ßíÇ ³éÝ»É ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñå»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý áõ ÙáõÝÇóÇå³É Ï³é³í³ñ-Ù³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï ÷áËÑ³Ù³-·áñÍ³Ïó»ÉÇë Ñ³Ý¹»ë »Ý ·³ÉÇë áã ÙÇ³ÛÝ áñå»ë ÙÇç-Ýáñ¹Ý»ñ ¨ ¹³ï³íáñÝ»ñ, áñáÝù Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ »Ý ³ßË³ïáÕÝ»ñÇ ¨ ·áñÍ³ïáõÝ»ñÇß³Ñ»ñÇÑ³Ù³Ó³ÛÝ»-óáõÙÁ, ³ÛÉ¨ß³ï¹»åù»ñáõÙ` áñå»ë ·áñÍ³ïáõÝ»ñ:

◆²ÝÑñ³Å»ßï¿ÁÝ¹·Í»É, áñ ½³ñ·³ó³ÍÅáõáí ñ¹³í³-ñ³Ï³Ý »ñÏñÝ»ñáõÙ å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáõÝ»ñÇ Ù»Í Ù³-ëÁ ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ý¹³ÙÝ»ñ »Ý: Ð»ï¨³µ³ñ, Çß-Ë³Ý³½áñ Ï³éáõÛóÝ»ñÇ¨ ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áËÑ³-ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõÝ»Ý Ý»ñùÇÝ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõ-ÃÛáõÝ¨ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í»Ý áõÕÕ³Ñ³-Û³ó Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñáí: ²Û-ëÇÝùÝ` å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÝ»ñÝ ³ÙµáÕçáõÃÛ³Ùµã»Ý ï³ñ³Ýç³ïí³Í ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, ¨, Ñ³Ù³å³-ï³ëË³Ý³µ³ñ, ³ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ãÇ Ï³ñ»ÉÇ Ñ³Ù³-ñ»Ë ûï³ñ³ó³Í Ï³Ù ÉÇáíÇÝ ³ÝÏ³Ë å»ï³Ï³Ý Ï³-é³í³ñÙ³Ý áõ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñ-ÙÇÝÝ»ñÇó:

ø²Ô²ø²òÆ²Î²Ü ØÆ²ìàðàôØÜºð

ÄáÕáíñ¹³í³ñ Ñ³ë³ñ³Ï³ñ·áõÙ ·áñÍáõÙ »Ý Ñ³-½³ñ³íáñ Ù³ëÝ³íáñ¨ Ñ³ë³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñ-åáõÃÛáõÝÝ»ñ` ï»Õ³Ï³Ý Ï³Ù ÙÇç³½·³ÛÇÝ µÝáõÛÃÇ: ¸ñ³ÝóÇó ß³ï»ñÁ ÙÇçÝáñ¹»Ý³ÝÑ³ïÝ»ñÇ, Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý¨ Ï³é³í³ñ³Ï³Ý Ñ³ëï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇç¨, áñáÝóÇó Ù»ÏÝ »Ý Ý³¨ Çñ»Ýù: ¸ñ³Ýù Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ »Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ, áñÁ ïñí³Í ã¿Ï³é³í³ñáõÃÛ³ÝÁ, ¨ ³Û¹ ³ÝÑ³ïÝ»ñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ »Ý ëï³ÝáõÙ Çñ³·áñÍ»Éáõ Çñ»Ýó ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

²Ûë ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñÝ Çñ»Ýó ß³Ñ»ñÁ Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ »Ý ï³ñµ»ñ ÙÇçáóÝ»ñáí. ûÅ³Ý¹³ïáõÙ »Ý å»ï³Ï³Ý å³ßïáÝÝ»ñÇ Ã»ÏÝ³íáõÝ»ñÇÝ, ùÝÝ³ñÏáõÙ »Ý Ñ³ë³-ñ³Ï³Ï³Ý Í³ñ¨áñáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñ ¨ ÷áñÓáõÙ ³½»É

ù³Õ³ù³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñÇ íñ³: ²Ûë ÙÇ³ íáñáõÙÝ»ñÇ ÙÇçáóáí ³ÝÑ³ï Ý»ñÝ ³ñ¹Ûáõý³í»ï Ï»ñåáí Ï³ñáÕ »Ý Ù³ëÝ³Ïó»É Ã»³ å»ï³Ï³Ý, Ã»³ Çñ»Ýó ë»÷³Ï³Ý Ñ³-Ù³ÛÝùÝ»ñÇ ÏÛ³ÝùÇÝ: úñÇÝ³ÏÝ»ñÁ ß³ï »Ý ¨ µ³½Ù³-åÇëÇ. µ³ñ»·áñÍ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ »Ï»-Õ»óÇÝ»ñ, µÝ³å³Ñå³Ý³Ï³Ý ËÙµ»ñ, ³é¨ï ñ³Ï³Ý ÁÝ-Ï»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ³ßË³ï³íáñ³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñ: ¸ñ³ÝóÇó ß³ï»ñÁ ÙÇÝã¨ÇëÏ ³½¹áõÙ »Ý Ï³é³í³ñáõ-ÃÛ³Ý íñ³ ¨ ³ßË³ïáõÙ Ýñ³ÝÇó Ñ³ßí»ï íáõÃÛáõý å³Ñ³Ýç»É Çñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

Ì»ñçÇÝ ï³ëÝ³ÙÛ³ÏÝ»ñáõÙ, Ñ³ï Ï³å»ë ½³ñ·³-óáÕ »ñÏñÝ»ñáõÙ, ³ÝÁÝ¹Ñ³ï ³í»É³ÝáõÙ ¿ ÑëÏ³Û³Ï³Ý ³ÝÑ³ï Ï³Ý Ý»ñáõÅ ¨ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛáõÝ-Ý»ñ Ñ³Ù³Ï»Ý ï ñáÝ³óÝáÕ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñ-åáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÃÇíÁ: ê³Ï³ÛÝ Ñ³×³Ë ¹ñ³Ýù ³ßË³-ïáõÙ »Ý áã ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ¨ ã»Ý Ñ³ëÝáõÙ Çñ»Ýó Ýå³-ï³ÏÝ»ñÇª ãáõÝ»Ý³Éáí Ñëï³Ï å³ï Ï»ñ³óáõÙ å»-ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ëáóÇ³É³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý µÝ³·³í³éáõÙ Ý»ñ¹ñ³Í ç³Ýù»ñÇ Ù³ëÇÝ, Ý³¨ª å»ï³-Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ»ï ÃáõÙÉ ¨ ³ÝÏ³ÛáõÝ ÷áËÑ³Ù³-·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý å³ï×³éáí: ò³Íñ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõ-ÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿Ý³¨ Ýñ³Ýáí, áñ Ñ³ë³ñ³-Ï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³Ýµ³í³ñ³ñ ·Çï»Ý áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ù»Ý»çÙ»ÝÃÇ ÑçÙáõÝùÝ»ñáÑ, Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³ñÏÁ ¨ Ñ³çá-Õ³Ï ³ßË³ï³ÝÙÇ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ëÏ½µáõÝùÝ»ñáÑ: ²Ûï ÇëÏ å³ï×³éáí ³Ûë Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ Í³Û-ñ³ëïÇ×³Ý Ï³ñ¨áñ »Ý áõëáõó³ÝáÕ ë»ÙÇÝ³ñÝ»ñáÑ: Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí ³Ûë Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñÇ` å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ»ï áñáßáõÙÝ»ñ ÁÝ¹áõÝ»Éáõ Ù³Ï³ñ¹³Ïáí ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³Ïó»Éáõ ³×áÕ ó³ÝÏáõ-ÃÛáõÝÁª PR Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñáÁ å»ï ù¿Ï³ï³ñ»É³·áñ-Í»Ý å»ï³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý ¨ ³Ûë å»ë Ïáãí³Í §»ñ-ñáñ¹ ë»Ï ïáñÇ¦ ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½-ÙÁ:

¼²Ü¶ì² Ì²ÚÆÜ Èð² î ì²ØÆæàòÜºð

²Ûë í»ñçÇÝ Éë³ñ³ÝÁ ³ñÅ³ÝÇ ¿ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï áõÏ áõß³¹ñáõÃÛ³Ý, ù³ÝÇ áñ ³ÛÝ, ÙÇ ÏáÕÙÇó, Ñ³ÝñáõÃÛ³ÝÁ Ý»ñÏ³Û³ÝáõÙ ¿ áñå»ë ëáóÇ³É-ù³Õ³ù³Ï³Ý ÇÝùÝáõ-ñáõÙÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·, ÙÛáõë ÏáÕÙÇóª Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ ¨¹ å»-ï³Ï³Ý, ¨¹ ù³Õ³ù³Ï³Ý PR-Ç Ï³ñ¨áñ³·áõÙÝ ·áñÍ³-éáõÛÃ: Ø»½ ÃáõÛÉ ï³Ýù å¹»É, áñ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ ³í»ÉÇ, ù³Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ÛÉ Ó¨»ñ, Ï³ñÇù áõÝÇ ï»Õ»Ï³ï ïáõÃÛ³Ý ÷áË³Ý³ÏÙ³Ý Ñ³ï áõÏ ÙÇçáóÝ»ñÇ, áñáÝù ÏÍ³é³Ûª Ý Ùß ï³Ï³Ý Ï³-å»ñÇ Ñ³ë ï³ïÙ³ÝÝ áõ å³Ñå³ÝÙ³ÝÁ Çñ ëáõµÛª Ï ï-Ý»ñÇ ÙÇç¨: ê³ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý µÝáõÛÃáí, áñÁ, ÉÇÝ»Éáí µ³ñ¹ ï³½Ù³Ï»ñåí³Í Ýå³ï³Ï³áõÕÕí³Í ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ, Ù³ñ¹Ï³Ýó ß÷-Ù³ÝÙ³ëÝ³·Çï³óí³Í Ó¨ ¿` áõÕÕí³Í ËÙµ³Ï³ÛÇÝ ³ÛÝ Ýå³ï³Ï³ÏÝ»ñÇ áõ Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³ó-Ù³ÝÁ, áñáÝù ³Õ»ñëíáõÙ »Ý áÕç Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³ÝÁ: ºí Ñ»Ýó ù³Õ³ù³Ï³Ý Ýå³ï³Ï³ÏÝ»ñÇ ÏáÉ»Ï ïÇí µÝáõÛÃÁ Ï³ÝËáñáßáõÙ ¿ ³Û¹ Ýå³ï³Ï³ÏÝ»ñÇ å³ñï³¹Çñ ·Çï³ÏóáõÙÁ ï³ñ³ÍáõÃÛ³Ý Ù»ç ï³ñ³Ýç³ïí³Í ÏáÉ»Ï-ïÇíÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ (å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³½·»ñ, ËÙµ»ñ, ÏáõëÛ³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ³ÛÉÝ) ÏáÕÙÇó, ÇÝãå»ë Ý³¨Ù³ñ¹-Ï³Ýó áõ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³-Ù³Ï³ñ·áõÙÁ:

êáíáñ³µ³ñ³Ûë³Ù»ÝÝ³ÝÑÝ³ñ¿ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇ ³ÝÙÇç³Ï³Ý ÷áËÑ³ñ³µ»ñ³ÏóáõÃÛáõÝáõÙ ¨, Ñ»ï¨³-µ³ñ, å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛ³Ý ÷áË³ÝóÙ³Ý Ñ³ï áõÏ ÙÇçáóÝ»ñ, áñáÝù ¿É³å³ÑáíáõÙ »Ý µ³½Ù³ÃÇí Ù³ñ¹Ï³Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ÙµáÕç³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ áõ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛáõÝÁ: Ð»Ýó ³Ûë ÙÇçáóÝ»ñÁ ÏáãíáõÙ »Ý ¼ËØ-Ý»ñ ¨ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ »Ý ù³Õ³ù³Ï³Ý áõ Ï³é³í³ñ³Ï³Ý PR-Ç Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ½áñ³·áõÛÝ ÉÍ³Ï, áñáíÑ»ï¨ å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ»-ñáõÙ ·Çï»ÉÇùÝ»ñÝ áõ ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛáõÝÁ ¹³éÝáõÙ »Ý í×éáñáß áõÅª³å³Ñáí»Éáí ï³ñ³ÍáõÃÛ³Ý ¨ å³Ù³Ý³-ÏÇ Ù»ç ï³ñ³Ýç³ïí³Í ·áñÍáÝÏ»ñÝ»ñÇ ÑáñÇ½áÝ³-Ï³Ý ÷áËÝ»ñ·áñÍáõÃÛ³Ý Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛáõÝÁ ¨ »ñÏ-ñáñ¹ åÉ³Ý ÙÕ»Éáí å»ï³Ï³Ý å³ñï³¹ñ³ÝùÝ áõ ÷á-ÕÇ ³½¹»óáõÃÛáõÝÁ, áñáÝù³Ý»ñÏµ³ ÏñáõÙ »Ý áÕÕ³ÓÇ· µÝáõÛÃ:

ÆÝãå»ë Ñ³ÙáõÍáõÙ »Ýù, ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³-ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ, Ñ³ï Ï³å»ë ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý å»-ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, å»ï ù¿Ñ³Õáñ¹³Ïóí»É: Ä³Ù³Ý³Ï³-ÏÇó Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Í³í³É¨ µ³ñ¹áõÃÛ³Ý³×Ç Ñ»ï Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù ï ù»ñÇ ÁÝ¹Ñ³ñÙ³Ý ³ë å³ñ»½áõÙ ·Ý³Éáí ·»ñÇßËáõÙ »Ý Éñ³ï í³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ, Ó³ÛÝ³ë÷ÛáõéÁ, Ñ»éáõë ï³-ï»éáõÃÛáõÝÁ, Ã»ñÃ»ñÁ, Ñ³Ý¹»ëÝ»ñÁ, ·ñù»ñÁ ¨, ³Ý-ßáõß ï, Ñ³Ù³Ï³ñ·ã³ÛÇÝ ï íÛ³ÉÝ»ñÇ ýáÝ¹»ñÁ ¨ ÇÝ ï»ñ-Ý» ïÁ:

Èñ³ï í³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ *å» ïáõÃÛáõÝ - PR - Ñ³ë³-ñ³ïáõÃÛáõÝ* ßÕÃ³ÛÇ Ù»ç áõÝ»Ý ÙÇ ß³ñù, Ù³ë³Ùµ Çñ³ñ Ë³ã³Ó¨íáÕ, µ³Ûó ½³ïáñáßí³Í ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñ: ¸ñ³ÝóÇó Ù»ÏÝ áõ Ï³ñ¨áñ³·áõÙÁ ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛáõÝÝ ¿: Ø³ñ¹ÇÏ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É Ë»É³ÙÇï áñáßáõÙÝ»ñ Ï³Û³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ñ³ñÏ áõÝ»Ý Å³Ù³Ý³ÏÇÝ áõ ³ÝÏáÕÙÝ³Ï³É ï»Õ»ÏáõÃÛ³Ý, áñáí-Ñ»ï¨ Ï³ñÍÇùÝ»ñÁ ï³ñµ»ñ»Ý, ¨ Ýñ³Ýó³ÝÑñ³Å»ß ï¿ ÑÝ³ñ³íáñÇÝ ã³÷ µ³½Ù³ÃÇí ï»ë³Ï»ï Ý»ñÇ Í³Ýá-Ã³Ý³É: ²Ûë ¹»ñÁ Ñ³ï Ï³å»ë Ï³ñ¨áñ ¿ ÁÝïñ³ñß³í-Ý»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï, »ñµë³Ï³í³ÃÇí ùí»³ñÏáÕÝ»ñ ³éÇÃ áõÝ»Ý ï»ëÝ»Éáõ Ã»ÏÝ³íáõÝ»ñÇÝ, ¨ß³ï ³í»ÉÇ ùã»ñÁ` Ùá ï ÇÏÇó Ñ³Õáñ¹³ÏóíÉáõ Ã»ÏÝ³íáõÝ»ñÇ Ñ»ï: ¸ñ³ ÷áË³ñ»Ýª Ýñ³Ýù å»ï ù¿ íë ï³Ñ»Ý Ã»ñÃ»ñÇÝ ¨ Ñ»-éáõë ï³ï»éáõÛ³ÝÁ, áñáÝù å»ï ù¿ µ³ó³ï ñ»Ý Ñ³ñ-ó»ñÁ ¨ µÝáõÃ³·ñ»Ý Ã»ÏÝ³íáõÝ»ñÇÝ, Ýñ³Ýó ù³Õ³ù³-Ï³Ý ïáõë³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ë ËÏ³Ý ¹Çñùá-ñáßáõÙÝ»ñÁ:

¼ÈØ-Ç »ñÏñáñ¹ ·áñÍ³éáõÛÃÝ ¿` í»ñ³ÑëÏ»É Ï³é³-í³ñáõÃÛ³Ý ¨ ³ÛÉ ½áñ»Õ Ñ³ë ï³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõ-Ý»áõÃÛáõÝÁª ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï³å³Ñáí»Éáí ³ÝÏ³Ë áõ-ÃÛ³Ý ¨ ûµÛ»Ï ïÇíáõÃÛ³Ý ÙÇ Ù³Ï³ñ¹³Ï, áñÁ, ë³Ï³ÛÝ, »ñµ»ù Ï³ï³ñÛ³É åÇ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É: Èñ³ï í³Ï³ÙÇçáó-Ý»ñÁ ³ÝÑñ³Å»ß ïáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ Ï³ñáÕ »Ý Ï³é³í³-ñ³Ï³Ý PR Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ÛïÏ³ñ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í³ñ³·áõÛñÇ »ï¨áõÙ ×ßÙ³ñïáõÃÛáõÝÁ µ³ó³Ñ³ÛïÉ¨ å»ï³Ï³Ý å³ßïáÝÛ³Ý»ñÇó Çñ»Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³Ù³Ý·áñÍáõÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ Ñ³ßí»ïáõÃÛáõÝ å³-Ñ³Ýç»É:

²Ý¹ñ³¹³éÝ³Éáí Ñ³Û³ë ï³ÝÛ³Ý Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁª Ï³ñáÕ »ÝÙ ÝßÉ, áñ »Ã» Ù»ñ ï»Õ³Ï³Ý¨ Ñ³ïÏ³å»ë Ñ³Ýñ³å»ï³Ï³Ý Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñÁ ó³ÝÏ³Ý³Ý, Ï³ñáÕ »Ý ³í»ÉÇ ·áñÍáõÝÛ³ áõ Ï³éáõóáÕ³Ï³Ý¹»ñáõ-Ý»Ý³É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ µ³Ý³í»××ñáõÙ: ²é³çÝáñ¹áÕÝ»ñÇ

ùÝÝ³1³ï³Ï³Ý Ñ³Õáñ¹áõÙÝ»ñáí Ýñ³Ýù Ï³ñáÕ »Ý ç³ï³·áí»É Ñ³ïáõÏ ù³Õ³ù³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñ Ï³Ù µ³-ñ»Ýáñá·áõÙÝ»ñ, »Ã» Çñ»Ýù ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý ·ïÝáõÙ: Üñ³Ýù Ï³ñáÕ »Ý Ý³¨ Í³é³Ù»É, ïíÙ³É å³ñ³·³ÙáõÙ ³é³çÝáñ¹í»Éáí Çñ»Ýó ³ñ¨Ùï Ù³Ý ·áñÍÁÝÏ»ñÝ»ñÇ ÷áõÓáí, Çµñ¨ ÙÇ Ñ³Ý¹»ë, áñï»Õ ïå³·ñíáõÙ »Ý Ï³½-Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝÝ»ñÇ áõ ³ÝÑ³ïÝ»ñÇ Ý³Ù³ÏÝ»ñ Ï³Ù ï³ñ³Ï³ñÍÇù ï»ë³Ï» ïÝ»ñáí Ñá¹í³ÍÝ»ñ:

²Ùëûñ PR Ù³ëÝ³·» ïÝ»ñÁ Ù³ïÝ³óáõÙó »Ý ³ÝáõÙ Éñ³ïí³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ ³×áÕ Ù»Ï ³ÙÉ ¹»ñÁ` §ûñ³-Ï³ñ·ë³ÑÙ³Ý»ÉÁ¦5: ø³ÝÇáñ Ýñ³Ýù ã»Ý Ï³ñáÕ½»Ïáõó»É ³Ù»Ý ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ, áõë ïÇå» ïù¿ ÁÝïñáõÃÙáõÝ Ï³-ï³ñ»Ý` ÇÝãÁ½»ÏáõÓ»É ¨ ÇÝãÁ ³Ýï»ë»É: ä³ñ½ ³ë³ëáíáñ³µ³ñ Ýñ³Ýù »Ý áñáßáõÙ` á¨ñÝ ¿ Ñ³Õáñ¹í»Éáõ §³ñÅ³ÝÇ¦ ÉáõñÁ, á¹ñÁ` áã: ²Ùë áñáßáõÙÝ»ñÝ Çñ»Ýó Ñ»ñ-ÃÇÝ ³½¹áõÙ»Ý Ù³ñ¹Ï³Ýó ·Çï³ÏóáõÃÙ³Ý íñ³ªÝñ³Ýó ÏáÕÙÝáñáß»Éáí, Ã» áñ Ñ³ñó»ñÝ »Ý ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áñÁ: Æï³ñµ»ñáõÃÙáõÝ ³ÙÝ»ñÏñÝ»ñÇ, áñï»Õ Éñ³ï í³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÝ ³ÙµáÕçáíÇÝ Ï³Ù Ù³ëÝ³ÏÇáñ»Ý Ï³é³í³ñ³-Ï³Ý ÑëÏáÕáõÃÙ³Ý ï³Ï»Ý, ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÙ³Ý ¨ PR ÇÝëï Çïáõï Ç Ï³Ù³óÙ³Ý å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ ¹ñ³Ýù ã»Ý Ï³ñáÕ ùÙ³Ñ³×áñ»Ý Ý»Ý·³÷áË»É Ï³Ù³ñÑ³Ù³ñÑ»É Ñ³ñó»ñÁ ¨ å³ñÇï»ï³ÙÇÝ ÷áËÑ³Õáñ¹³ÏóÙ³Ý ëÏ½-µáõÝùÝ»ñÁ: ì»ñç Çí»ñçá, Ýñ³Ýó Ùñó³ÏÇóÝ»ñÁ, ÇÝã-å»ë Ý³¨ Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÝ ÇÝùÁ Çñ PR Ï³éáõÙóáí ³½³ï »Ý¨ ÝáõÙÝÇëÏ å³ñï³íáñª Ù³ñ¹Ï³Ýó áõß³¹-ñáõÃÙáõÝÁ ·ñ³í»É Ï³ñ¨áñ Ñ³ñó»ñÇ Çñ»Ýó ë»÷³Ï³Ý ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý ¨ ûñ³Ï³ñ·Çíñ³ª Ñ³Ù³Ó³ÙÝ»óÝ»Éáí ³ÙÝ Ñ³ÝñáõÃÙ³Ý ûñ³Ï³ñ·Ç Ñ»ï:

ìëï³Ñ»Ýù, áñÐ³Ù³ëï³ÝáõÙ ùã»ñÝ »Ý ³ÙÝ Ï³ñ-ÍÇùÇÝ, Ã» éñ³ï í³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ å³ï³ëÉ³Ý³ï-íáõÃÙ³Ùµ»Ý Ï³ï³ñáõÙ ÝßÍ³Í ·áñÍ»ñÁ, áñáÝù¨ Ñ³Ý-¹Çë³ÝáõÙ »Ý Çñ»Ýó ÑÇÙÝ³Ï³Ý é³ù»ÉáõÃÙáõÝÁ: Â»ñ-Ã»ñÇ Éñ³·ñáÕÝ»ñÁ ¨ Ñ»éáõë ï³ï»ëáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÃÕÃ³-ÏÇóÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Ó·ï»É áñáß Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ ³ÝÏáÕÙ-Ý³Ï³ÉáõÃÙ³Ý, µ³ÙÓ ÉáõñÝ ³ÝËáõë³÷»ÉÇáñ»Ý ³Ýó-ÝáõÙ »Ý ³ÝÑ³ïÝ»ñÇ, Ýñ³Ýó Ñ³ïáõÙÝ»ñÇ ¨ ½·³óáÕáõ-ÃÙ³Ý §ÙÇçáí¦: ÈáõñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É óÝóáÕ, Ó³ÝÓ-ñ³ÉÇ, áã ×ß·ñÇï ¨ µáñµáùÇã: ÈáõÍáõÙÁ Ýáñ ûñ»ÝùÝ»ñ ÁÝ¹áõÝ»Éáõ Ù»ç ã¿, áñáÝù ùÙ³Ñ³×áñ»Ý ÏáñáßÝ Ýñ³Ýó å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÙáõÝÁ, áã ¿É Éñ³·ñáÕÝ»ñÇÝ áñáß ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÇ ³é³ç Ï³Ý·Ý»óÝ»ÉÁ, ³ÙÉª Ñ³-ë³ñ³Ï³Ï³Ý µ³Ý³í»×»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñÝ ÁÝ¹³ñÓ³-Ï»ÉÁª ³ÙÝå»ë, áñ ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÁ, ùÝÝ»Éáí ëË³É ï»-Õ»ÏáõÃÙáõÝÝ»ñÝ áõ ½áõï Ñé»ïáñ³Ï³Ý »ÉáõÙÃÝ»ñÁ, Ï³-ñáÕ³Ý³Ý áñáß»É ×ßÙ³ñïáõÃÙáõÝÁ: ²Ù»ñÇÏ³ÙÇ ØÇ³ó-Ù³É Ü³Ñ³Ý·Ý»ñÇ ¶»ñ³·áõÙÝ ¹³ï³ñ³ÝÇí³ë ï³Ï³-íáñ¹³ï³í³ñ úÉÇí»ñ ì»Ý¹»É ÐáÉÝ½ Îñï ë»ñÁ 1919Ã. ³ë»É ¿. §ÖßÙ³ñïáõÃÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³Ù»Ý³É³í ÷áñÓÁ Ï³ñÍÇùÝ»ñÇ ßáõÏ³ÙÇ Ùñó³ÏóáõÃÙ³Ý Ù»ç Çñ»Ý ÁÝ¹áõ-Ý»É ï³Éáõ áõÅÝ¿¦:

²ñ¨ÙáõïùáõÙ Ù»Í ï³ñ³ÍáõÙ ·ï³Í ²É ïßáõÉÉ³ÙÇ §ÆßË³ÝáõÃÙ³Ý ·áñÍ³Ï³ÉÝ»ñÁ. ¼ÈØ-Ç ¹»ñÁ Ñ³ë³ñ³-ÏáõÃÙ³Ý ÏÙ³ÝùáõÙ¦ ·ñùáõÙ ÷áñÓ¿ ³ñíáõÙ í»ñ³·Ç-ï³Ïó»É Ù³ÙáõÉÇ Çñ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½Ù-Ý»ñÁ` Ññ³Å³ñí»Éáí §ãáññáñ¹ ÇßË³ÝáõÃÙ³Ý¦ ³í³Ý-¹³Ï³Ý ÁÝÏ³ÉáõÙÇó, ¨ óáõÙó¿ ïñíáõÙ ¼ÈØ-Ç Çñ³Ï³Ý ¹»ñÁ: §¼ÈØ-Ç µáÉáñ Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñáõÙ Ù³ÙáõÉÁ Ñ³Ý¹Ç-ë³ÝáõÙ¿ Ýñ³Ýó ·áñÍ³Ï³ÉÁ, áíù»ñ ïÇñ³å»ïáõÙ »Ý ù³Õ³ù³Ï³Ý áõ ïÝïë»ë³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÙ³ÝÁ: Â»ñÃ»-ñÁ, ³Ùë³·ñ»ñÁ ¨ Ñ»éáõë ï³é³¹ÇáÃáÕ³ñÏáõÙÝ»ñÁ ³ÝÏ³Ë ã»Ý, Ã»¨ åáï»ÝóÇ³É³éáõÙáí Ï³ñáÕ »Ý Ñ³Ý-¹»ë·³ÉÇÝùÝáõñáõÙÝ áõÅÇ ¹»ñáõÙ: ¼ÈØ-Ç µáí³Ý¹³Ïáõ-ÃÙáõÝÁ ÙÇßï ³ñï³óáÉáõÙ¿ Ýñ³Ýó ù³Õ³ù³Ï³Ýáõ-ÃÙáõÝÁ, áíù»ñ ýÇÝ³Ýë³íáñáõÙ »Ý Ù³ÙáõÉÁ...¦: ê³-Ï³ÙÝ »Ã» áõÝÇï³ñÑ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³ÝÏ³ËáõÃÙ³Ý µ³-ó³Ï³ÙáõÃÙáõÝÁ µ³ó³ñÓ³Ï¿, ³å³ßáõÏ³Ù³Ï³Ý Ñ³-Ù³Ï³ñ·áõÙ, ÇßË³ÝáõÃÙ³Ý Ï»Ýï ñáÝÝ»ñÇ µ³½Ù³½³-ÝáõÃÙ³Ý Ï³Ù³óÙ³Ý ßÝáñÑÇí, ³éÏ³ ¿ ¨ ½³ñ·³ÝáõÙ¿ ³ÙÉÁÝïñ³ÝùÁ: ÀÝ¹ áñáõÙ, »ÉÝ»ÉáíÁ ¼ÈØ-Ç ïÇå³µ³ÝáõÃÙáõÝÇó, ³ÙëÏ³Ù³ÙÝ å»ï³Ï³Ý Ï³Ù ýÇÝ³ÝË³ïÝï»-ë³Ï³Ý ËÙµ³íáñÙ³ÝÁ ¹ñ³Ýó å³ïÏ³Ý»ÉáõÃÙáõÝÇó ¨ ï³ñµ»ñ Ýå³ï³Ï³ÙÇÝ Éë³ñ³ÝÝ»ñÇÝ áõÕÕí³ÍáõÃÙáõ-ÝÇóª áñáß Éñ³ïí³ÙÇçáóÝ»ñ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É ³í»ÉÇ Ï³Ù å³Ï³ëã³÷áí åÉÙáõñ³ÉÇë ï³Ï³Ý:

ÆÝã í»ñ³µ»ñáõÙ¿ ³ÙëåëÏáãí³Í Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñÍÇùÇ Ù»ù»Ý³ÙáõÃÙáõÝÝ»ñÇÝ, ³å³ »ñÏáõ Ñ³Ù³-Ï³ñ·»ñáõÙ ¼ÈØ-Ý»ñÁ, Çñ»Ýó ¿áõÃÙ³Ùµ Ý»ñÏ³éáõóí³Í ÉÇÝ»Éáí ëáóÇ³É³Ï³Ý ½³Ý·í³Í³ÙÇÝ Ñ³Õáñ¹³Ïóáõ-ÃÙ³Ý Ï³é³í³ñíáÕ Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ, Ñ³Ï³í³Í »Ý ¹ñ³Ýó Çë Ï½µ³Ý»: ²Ùë ÷³ëï Ç ³ñÓ³Ý³·ñÙ³Ý Ñ»ï Ù»Ï ï»Õª áõ½áõÙ »Ýù ÁÝ¹·Í»É, áñ Ù³ÙáõÉÇ Ñ»ï Ù»ù»Ý³ÙáõÃÙáõÝ-Ý»ñ Ï³ï³ñ»ÉáõÑ³Ù³ñ PR Í³é³ÙáõÃÙáõÝÁ µÝ³í å³ñï³íáñ ã¿ ÉÇÝ»É ¹ñ³ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ: ÆÑ³ñÏ», ¼ÈØ-Ç ë»÷³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ ½·³ÉÇáñ»Ý Ñ»ßï³óÝáõÙ¿ Ùáõï ùÁ ¹»åÇ Éñ³ï í³ÙÇçáó¨, Ñ³ï Ï³å»ë µ³ËáõÙ-Ý»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï, í×éáñáß Ó³ÙÝÇ Çñ³íáõÝù¿ ï³ÉÇë: ØÇ¨ÝáõÙÝ Å³Ù³Ý³Ï, »ñµ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÙáõÝÁ ãÇ Ñ³Ï³-ëáõÙ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç ß³Ñ»ñÇÝ, Ç Ñ³ÙïÝ »Ý ·³ÉÇë ¼ÈØ-Ç ·áñÍ³éáõÃ³ÙÇÝ ³ÙÝ ûñ»ÝùÝ»ñÁ, áñáÝó ÇÙ³óáõ-ÃÙ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³å»ïù¿ Ï³éáõóí»Ý Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó PR ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÁ:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. *AltsÑull G. H.* Agents of Power: tÑe role of tÑe news media in Ñuman affairs. N.Y., L. Longman, 1984.
2. *Brown J. R. C.* TecÑniques of Persuasion: From Propaganda to BrainwasÑing. London: Penguin Boos, 1963.
3. *Cultip, Scott M., Allen H. Center, and Glen M. Broom.* Effective Public Relations. 8Ñ ed., Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2000.
4. *Dennis L., Wilcox, PÑillip H. Ault and Warren K. Agee.* Public Relations Strategies and Tactics (New York, NY: Addison-Wesley Educational PublisÑers, 1998).
5. *Harrison SÑirley.* Public Relations An Introduction. - 2 edition. - US : Business Press, 2000.
6. Lesly's Handbook of Public Relations and Communications/ Ed by Lesly PÑilip: 5tÑ ed. - Continental Books, 1997.
7. *Jefkins F., Yadin D.* Public Relations. FiftÑ Edition. - London, Pitman PublisÑing, 1998.
8. Pratcanis, *Antony, and Elliot Aronson*. Age of Propaganda: TÑe Everyday Use and Abuse of Persuasion. New York: W. H. Freeman and Company, 1996.
9. *Rex F. Harlow.* Building a Public Relations Definition. Public Relations Review 2, no. 4, 1976.
10. *Robin-Pan Lener.* TÑere's Room to grow. Government Communications, National Association of Government Communicators (MarcÑ, 1992).
11. *Seitel Fraser P*. TÑe Practice of Public Relations. 8tÑ edition. Prentice-Hall, Inc. 2001.
12. *Ï î÷ãïôîã* Ã. È í ô î ð ì à ö è î í í î - ï î ë è ò è ÷ å ñ ê è à å ò à ô í î ë î - ã è è. Ì., 2003.
13. *Ø î ì î â à* Ñ. Ï î ë è ò è ÷ å ñ ê è à å ø à ò ì à ò û. Ï à á ë è è ð è ë å é ø í ç

êàê èíòåëëåêòóàëüíàÿ èäðà. Ì., 2003.

Î ³ÛÙ¿ç»ñ

American College Media Directory - www.webcom.com/sÑamÑu/acmd/welcome.Ñtml
Canadian Public Relations Society - www.cprs.ca
CÑarter of Fundamental RigÑts of tÑe European Union, Freedom of expression and information
Ñttp://www.europarl.eu.int/comparl/libe/elsj/cÑarter/art11/default_en.Ñtm

DelaÑaye Group - www.delaÑaye.com
Feature PÑoto - www.featurepÑoto.com
www. Jou.ufl.edu/iprre/Ñomepage.Ñtm
PR Cybermall - www.prgenius.com
Public Relations Society of America - www.prsa.org
PR Week - www.prweekuk.com
PR Newswire - www.prnewswire.com
Journal of Employee Communications Management - www.ragan.com

1 *Pratcanis, Antony, and Elliot Aronson,* "Age of Propaganda: TÑe Everyday Use and Abuse of Persuasion", New York: W. H. Freeman and Company, 1996, p. 49-50.

2 î»'ë Lesly's Handbook of Public Relations and Communications/ Ed by Lesly PÑilip: 5tÑ ed. - Continental Books, 1997.

3 ²Ûë Çñ³ íÇ×³ ÏÁ ÷áËíáõÙ ¿ ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõÑ ãáÑë ï³ñÇÝ Ù»Ï³Ý·³Ù, »ñµ »ñÏáõ Ïáõë³ ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³ Ï»ñ-åáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ·ÉË³íáñ³å»ë Ï³Ù³íáñÝ»ñÇ ³ç³ÏóáõÃÛ³Ùµ, Ï»Ý ï ñáÝ³ÝáõÙ »Ý Ý³Ë³·³Ñ³Ï³Ý ÁÝ ï ñ³ñß³íÇ íñ³:

4 ²Ûï ýáõÝÏóÇ³Ý Çñ áõÕÕ³ÏÇ ³ñ ï³óáÉáõÙÝ ¿ ·ï ÝáõÙ ³ñÑÙÇ-áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹»ñáõÙ áñå»ë ·áñÍÁÝÏ»ñÝ»ñÇ` PR Ñ³ñ³µ»ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ:

5 *Brown J.R.C.* "TecÑniques of Persuasion: From Propaganda to BrainwasÑing", London: Penguin Boos.

TYPOLOGY OF DETERMINED AUDIENCE OF POLITICAL AND PUBLIC RELATIONS

VAHE VANESYAN

Dissertator of Yerevan State University Department of Political Sciences

Summary

The term "public relations" is truly misnomer. The professionals of political & government public relations should be able to deal with different publics – each having its own special needs and requiring different types of communications. Often the lines that divide these publics are thin, and potential overlap is significant.
The paper analyzes the types of PR communications with the following targeted audiences:
General public – electorate, tax-payers, and customers
Political parties and regulatory authorities
Labor unions and civic unions
Mass Media

ÒÈÏÎÈÎÃÈß ÖÅËÅÂÛÕ ÀÓÄÈÒÎÐÈÉ ÏÎËÈÒÈ×ÅÑÊÈÕ È ÃÎÑÓÄÀÐÑÒÂÅÍÍÛÕ ÎÁÙÅÑÒÂÅÍÍÛÕ ÎÒÍÎØÉÍÈÉ (PR)

ÂÀÃÅ ÂÀÍÅÑß Í

Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Ïîëèòîëîãèè ÅÃÓ

Ðåçþìå

Òåðìèí "ïàáëèê ðèëåéøíç" äîâîëüíî íåîäíîçíà÷íûé. Ïðîôåññèîíàëû ïîëèòèê÷åñêîãî è ãîñóäàðñòâåííîãî PR äîëæíû êîíòàêòèðîâàòü ñ ðàçíûìè àóäèòîðèÿìè, êàæäàÿ èç êîòîðûõ òðåáóåò îòäåëüíîãî òèïà âçàèìîäéñòâèÿ. Çà-÷àñòóþ ëèíèÿ, êîòîðàÿ ðàçäåëÿåò ýòè àóäèòîðèè î÷åíü òîíêà, à ïîòåíöèàëüíîå ñõîäñòâî - îãðîìíî.

Ñòàòüÿ àíàëèçèðóåò òèïû âçàèìîäåéñòâèÿ PR-ñëóæá â îðãàíàõ ãîñóäàðñòâåííîãî óïðàâëåíèÿ ñî ñëåäóþùèìè öåëåâûìè àóäèòîðèÿìè, â ÷àñòíîñòè:
Íàñåëåíèå - èçáèðàòåëè, íàëîãîïëàòåëüùèêè è êëèåíòû
Ïîëèòè÷åñêèå ïàðòèè è âûáîðíûå ëèöà
Ïðîôåññèîíàëüíûå ñîþçû è ãðàæäàíñêèå îáùåñòâåíèÿ
Ñðåäñòâà ìàññîâîé èíôîðìàöèè.

²Üàôþ Þ²Ðì º ð¸Ú²Ü

º äØÐ

ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý ³ÙµçáÝÇ Ñ³Ùóáñ¹

ÈÆ¸º ðàôÂÚ²Ü º ð º ì àôÚÂÀ Ø²ÜÎ²ì²ðÄàôÂÚ²Ü Ø º æ. Ä²Ø²Ü²Î²ÎÆò ÀØ´ èÜàôØÜ º ðÜ àô àÖ º ðÀ

È Ç¹»ñáõÃÛ³Ý »ñ¨áõÙÃÁ Ñ³ïáõÏ ï»Õ áõÝÇ ù³Õ³-ù³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ïï³å»ë Å³Ù³Ý³-Ï³ÏÇó Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý Ù»ç:

²é³çÇÝ. ¹³ ³Ù»Ý³í³é, Ñ» ï¨³µ³ñ ³Ù»Ý³ ³ÏÝÑ³Ûï¨ ³ñ¹Ç³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó ¿: ºÃ» ù³Õ³ù³·Ç ï áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ ·ÉË³íáñ ËÝ¹ÇñÁ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ ¿, ÇëÏ ù³Õ³-ù³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý ³é³ñ-Ï³Ý ÝáõÛÝ ³Ûª ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÝÏñ» ï ¹ñë¨áñáõÙÝ ¿` ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý §Ù³ñ¹Ï³ÙÇÝ ·áñÍáÝÁ¦, ³å³Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý Ù»ç ïÝûñ»ÝÇ` ¹åñáóÇ Ï³é³í³ñ-Ù³Ý, ¨ áõëáõóáõÃÇ` ¹³ëÁ í³ñ»Éáõ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ ¿: ²Ûë ¹ñë¨áñáõÙÁ »ñÍáõ ÑÇÙù áõÝÇ: ØÇ ÏáÕÙÇó` ù³Õ³ù³-Ï³Ý-Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ §í»ñ¨Ý»ñÇ¦ ÇßË»Éáõ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ ¿, ³ÛëÇÝùÝ` ÉÇ¹»-ñÇ, ù³Õ³ù³Ï³Ý ÇÝë ï Çï áõ ï Ç Ï³Ù é»ÅÇÙÇ (í³ñã³-Ï³ñ·Ç) Ý»ñáõÅÁ: ØÛáõë ÏáÕÙÇó` ÝáõÛÝ ù³Õ³ù³Ï³Ý-Ñá-·»µ³Ý³Ï³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ §Ý»ñù¨Ý»ñÇÝ¦ »ÝÃ³ñÏí»Éáõ å³ï ñ³ë ï³Ï³ÙáõÃÛáõÝÝ ¿: ¸åñáóáõÙ ³ÛÝ ³ñï ³Ñ³ÛÏ íáõÙ ¿ ï Ýûñ»ÝÇ ÏáÕÙÇó` ÏáÉ»Ï ï ÇíÁ Çñ»Ý »ÝÃ³ñÏ»Éáõ, ¨ áõëáõóáõÇ ÏáÕÙÇó` ¹³-ë³ñ³ÝáõÙ ÇßËáÕ ¹Çñù ·ñ³í»Éáõ ¨ Çñ §Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ¦ å³Ñ»Éáõ »Õ³Ý³Ïáí: ²Ûëå Çëáí` Ç Ñ³Ûï »Ý ·³ÉÇë ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý »ñ¨áõÛÃÇ »ñÏáõ ÏáÕÙ»ñÁ. §í»ñ¨Ý»-ñÇ¦` ïÝûñ»ÝÇ, áõëáõóáõÇ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ, ¨ §Ý»ñù¨Ý»-ñÇ¦` Ù³ÝÏ³í³ñÃ³Ï³Ý ÏáÉ»Ï ï ÇíÇ, ³ß³Ï»ñ ïáõÃÛ³Ý å³ï ñ³ë ï³Ï³ÙáõÃÛáõÝÁ: ÆëÏ Ã» ÇÝåå Çëçý ¿ ³Ûë µ³-Õ³¹ñÇãÝ»ñÇó Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñÇ §ï»ë³Ï³ñ³ñ ÏßÇéÁ¦, Ï³ËÉí³Í ¿ ÙÇ ß³ñù Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇó, ÇëÏ ³í»ÉÇ ÏáÝÏñ» ï`ÛáõÙ³ù³ÝãÛáõñÙ³ëÝ³íáñ ¹»åùÇó: ÈÇ¹»ñáõ-ÃÛ³Ý »ñ¨áõÛÃÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ ÃáõÛÉ¿ ï³ÉÇë Ýßí³Í µ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÁ ¹Çï³ñÏ»É ÙÇ³ëÝ³µ³ñ:

ºñÏñáñ¹. ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ Ù³Ý-Ï³í³ñÅáõÃÛáõÝÁ, Ç ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ ÙÛáõë áÉáñ ï Ý»ñÇ, ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý »ñ¨áõÛÃÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý Ù»ç ¹»é¨ë ã»Ý Ñ³Ý·»É í»ñçÝ³Ï³Ý §³Ë ï áñáßÙ³Ý¦, ÇÝãÁ ÃáõÛÉ Ï ï³ñ Ñ³ÏÇñ× ³Ù÷á÷»É ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ýí³×áõÙ-Ý»ñÁ` ¹áõñë ÃáÕÝ»Éáí áã ×ß·ñÇ ï Ñ³Ûó³Ï³ñ·»ñÁ:

ºñÏñáñ¹. ê³ Ù³ÝÏ³í³ñÅÝ»ñÇ ¨ Ñá·»µ³ÝÝ»ñÇ Ñ³-Ù³ñ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó ³Ù»Ý³ ³ñ¹Ûáõ-Ý³í»ï Ý¿: ²ÛÝ ËÇë ï Ñ» ï³ùñùñáõÙ¿ Ù³ñ¹Ï³Ýó, ù³-ÝÇ áñ µ»ñáõÙ¿ Ñ³½í³·Ûáõ ï ½áõ·³ÏóáõÃÛ³Ý` ¨¹ ÷áÕ, ¨¹ ÷³éù, ¨¹ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛáõÝ:

§ÈÇ¹»ñáõÃÛáõÝ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ É³í³·áõÛÝë ÁÙµéÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»É ÉÇ¹»ñÇ ¨ ËÙµÇ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ: ²Ûë ËÝ¹ñÇ ßáõñç ÙÇ ß³ñù Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ñ» ï³½á ï áõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý Ï³ï³-ñ»É ¹»é¨ë È¨ÇÝÁ, ÈÇåå Çï Á ¨ àõ³ÛÃÁ: Ùñ³Ýù ³é³ÝÓ-Ý³óÝáõÙ »Ý ËÙµÇ Ñ» ï ÉÇ¹»ñÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý »ñ»ù Ùá¹»ÉÝ»ñ`

- ³í ï áñÇ ï³ñ,
- ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý (¹»ÙáÏñ³ï³Ï³Ý),
- ³½³ï³Ï³Ý (ÉÇµ»ñ³É):

²Ûë¹ á×»ñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÝßÍ³Í »Ý Ñ» ï¨Ûª³É ³ÕÛáõë³ÏáõÙ.

ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý á×»ñÁ

²ÕÛáõë³Ï 1

ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý á×Á ¨ ³é³ÝÓÝ³-Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ	²íïáñÇï³ñ	ÄáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý	²½³ï³Ï³Ý (ÉÇµ»ñ³É)
àñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Ûª³óÙ³Ý Ó¨Á	àñáßíáõÙ¿ ÉÇ¹»ñÇ ÏáÕÙÇó	Ð³ñóÁ ùÝÝ³ñÏíáõÙ¿ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, ÁÝ¹ áñáõÙ` ÉÇ¹»ñÁ Ñ³Ù³Ï³ñ·áÕÇ ¹»ñ¿Ï³ï³ñáõÙ	²Ý³ñËÇëï³Ï³Ý
ÊÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ (»ÝÃ³Ï³Ý»ñÇ) ³Ï ï Çíáõ ÃÛáõÝÁ	LÇáíÇÝ »ÝÃ³ñÏíáõÙ »Ý ÉÇ¹»ñÇÝ	àñáßáõÙÝ»ñÇ ùÝÝ³ñÏÙ³Ý Å³-Ù³Ý³Ï ËÙµÇ µáÉáñ ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ ³½³ï áñ»Ý Çñ»ÝóÏ³ñÍÇùÝ »Ý ³ñï ³Ñ³Ûï áõÙ, áñáßáõÙÝ ÁÝ¹áõÝ»Éáõó Ñ»ï á ÉÇ¹»ñÝ ³é³ç³ñÏáõÙ¿ áñáßáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ »ñÏáõ Ï³Ù ³í»ÉÇ ³ÛÉÁÝ ï ñ³Ýù³ÛÇÝ ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñ:	àñáßáõÙÝ»ñÇ Çñ³·áñÍÙ³Ý ÝÏ³ï Ù³Ùµí»ñ³ÑëÏ³Ù³Ý µ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝ
ÀÝ¹áõÝ³Í áñáßÙ³Ý Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ï³ï³ñÙ³Ý Ó¨Á ¨ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝ³Ï³ñ-·áõÙÁ	Â»É³¹ñ³Ýù (Ñ³ñÏ³¹ñ³Ýù) áñáßÙ³Ý Ï³ï³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ í»ñ³ÑëÏáõÙ	ÊÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÝ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ³éÙ³Ùµ ³½³ï »Ý áñáßáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ó¨Ç ÁÝï ñáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç: ÊÙµÇ Ý»ñëáõÙ ï Ç-ñáõÙ¿ ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛáõÝ` áñå»ë ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ÇÝù-Ý³Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ÙÇçáó	ÈÇ¹»ñÇ ïáÕÙÇó Ññ³Ñ³Ý·Ý»ñÇ µ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝ

ÊÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ùÝÝ³¹³ïáõÙÁ ¨ å³ï-Å³ÙÇçáóÝ»ñÁ	ÈÇ¹»ñÝ áõÝÇ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»-ñÇÝ Ëëï áñ»Ý ùÝÝ³¹³ï»Éáõ ¨ å³ïÅ³ÙÇçáóÝ»ñ ïÇñ³é»Éáõ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ. Ñ»ï³¹³ñÓÏ³åÝ³ñ·»ÉíáõÙ ¿: ÊÙµÇ ³Ý-¹³ÙÝ»ñÇ ÝÏ³ï³ÙÙµí»ñ³-µ»ñÙáõÝùÁ Ï³ËÍ³Í¿ áã Ã»³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÇó, ³ÛÉ ÉÇ¹»ñÇó:	ÊÙµÇ ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñ ³Ý¹³ÙÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÝÏ³ï³ÙÙµ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝÇ §ûµÛ»Ï ïÇí¦ í»ñ³µ»ñÙáõÝù, áñÁ Ï³ËÍ³Í¿ Ï³ï³ñí³Í³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÇó:	ÊÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÝÏ³ï³ÙÙµ ³Ý¹³ñµ»ñ ³ñÓ³·³Ýù¨ ÃáÕïí³Ï³Ý í»ñ³µ»ñÙáõÝù` å³ïÅ³ÙÇçáóÝ»ñÇ ³ÝÏ³ÝË³ï»ë»ÉÇ ÏÇñ³é-Ù³ÙµÙ

öáñÓ³ñ³ñ³Ï³Ý µ³½Ù³ÃÇí Ñ»ï³½áïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ·Çï Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ »Ï»É»Ý ³ÛÝ »½ñ³Ï³ÓáõÃÛ³Ý, áñ ³íïáñÇï³ñ ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÝ ³í»ÉÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï¿»ÝÃ³Ï³Ý»ñÇ ïí³Í³ñïï³¹ñ³ÝùÇù³Ý³ïÇ ³éáõÙáí, ÇëÏ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³ÝÁ` áñ³ÏÇ¨ »Ý-Ã³Ï³Ý»ñÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý íÇ×³ÏÇ ³éáõÙáí: ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñ á× ï³ñµ»ñ Ï»ñå¿ ³½¹áõÙ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ íñ³¨ï³ñµ»ñ Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý íÇ×³ÏÝ»ñ ³é³ç³óÝáõÙ Ýñ³Ýó Ùáï: ²íïáñÇï³ñ á×Ç ÉÇ¹»ñ áõÝ»óáõÕ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ Ï³Ù ³Ý³ïñµ»ñ »Ý, Ï³Ù ¿É ³·ñ»ëÇí »Ý ïñ³Ù³¹ñí³Í Ù»ÏÁ ÙÛáõëÇ ÝÏ³ï³Ù³Ùµ, ù³ÝÇ áñ ÉÇ¹»ñÁ ÑëÏáõÙ ¿ ÝáõÛÝÇëÏ Ýñ³Ýó ÙÇçÇ³ÝÓÝ³ÛÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ÄáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ ÙÇ³íáñáõÙ ¿ ÙÇ³ëÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ½·³óáõÙáí, §Ù»Ýù¦ ·³Õ³÷³ñÇ ßáõñçÁ: ²½³ï³Ï³Ý ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ ËÙµÇ ³Ý-¹³ÙÝ»ñÁ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ã»Ý, ·áÑ »Ý Çñ»Ýó ³ßË³ï³Ý-ùÇó, ³ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ ¿É ³ÝÑ³Ù»Ù³ï ó³Íñ¿: Æ ¹»å, í»ñáÑÇßÛ³É á×»ñÇó áã Ù»ÏÁ Ù³ùáõñ ãÇ Ï³ñáÕ Ýå³ëï»É ³ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý µ³ñÓñ³óÙ³ÝÁ, ë³Ï³ÛÝ ËÙµÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ³ßË³ï³ÝùÇó µ³-í³ñ³ñí³ÍáõÃÛáõÝ ³å³ÑáíÉáõ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ·»ñ³-¹³ë»ÉÇ¿ ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³Ý á×Á:

àõëáõÙÝ³ëÇñ»Éáí ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ï³ñµ»ñ ¹³ë³-Ï³ñ·áõÙÝ»ñÁ` ù³Õ³ù³·»ï ¶»ñÙ³ÝÝ ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ ¿ åáñë ÑÇÙÝ³Ï³Ý ïÇå»ñ.

§Ê³Ûï³µÕ»ï ÏáëïÛáõÙáí ëñÝ·³Ñ³ñ¦. (§ÇëÏ³-Ï³Ý Ñ»ñáë¦): Ð»ùÇ³Ã³ÛÇÝ ³ÛÝëñÝ·³Ñ³ñÇ ÝÙ³Ý, áñÝ ³éÝ»ïÝ»ñÇÝ ¹áõñë¿ ùßáõÙ ·»ñÙ³Ý³Ï³Ý ÙÇ ù³Õ³-ùÇó: ²ÙëÉÇ¹»ñÁ Ýå³ï³Ï³ëÉ³ó¿, ÇÝùÝ¿ áñáßáõÙ ³ß-Ë³ï³ÝùÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõñëÁ¨ Çñ Ëáëï áõÙÝ»ñáí ÑÇ³óÝáõÙ Ñ»ï¨áñ¹Ý»ñÇÝ: Ù³Çñ å³ñïùÝ¿Ñ³Ù³ñáõÙ ÙÇßï ÇÙ³Ý³É, Ã» Ç`Ýã¨ÇÝãå»ë¿ï»ÕÇ áõÝ»ÝáõÙ: Ð³ë-Ï³Ý³Éáí Ýñ³ µÝ³íáñáõÃÛáõÝÁ` Ï³ñ»ÉÇ¿ ÙÇ³ÝßÝ³Ï»ÝÃ³¹ñ»É, Ã» Ý³ ÇÝã Ýå³ï³ïÝ»ñ¨é³½Ù³í³ñáõÃÛáõÝ ÏÁÝïñÇ:

§²é¨ïñ³Ï³Ý¦. ³ÛëÉÇ¹»ñÝ ÁÝ¹áõÝ³Ï¿Ñ³ëÏ³-Ý³É, Ã» ÇÝãÇ¨Ï³ñÇù áõÝ»Ý Ù³ñ¹ÇÏ, Ç`Ýã¿å»ïù³Ý»É ¹ñ³Ý Ñ³ëÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ, ¨Çñ û·ÝáõÃÛáõÝÝ¿ ³é³ç³ñ-ÏáõÙ: Ø³ñ¹Ï³Ýó Ï³ñÇùÝ»ñÇ¨ó³ÝÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ýñµ³½·³óáõÃÛáõÝÁ ÝáõÛÝù³Ý Ï³ñ¨áñ¿, áñù³Ý Ýñ³Ýó û·Ý»Éáõ Çñ Ï³ñáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç Ýñ³Ýó Ñ³-Ùá½»ÉÁ:

§Ê³Ù³×Çï¦ (Ù³ñÇáÝ»ï). ³ÛëïÇåÇ ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ËáõÙµÝ ÇÝùÝ¿ ÙßÏáõÙ ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõñëÁ¨ áõÅ¿ Ñ³Õáñ¹áõÙ Çñ ÉÇ¹»ñÇÝ: ÈÇ¹»ñÁ ËÙµÇ íëï³Ñí³Í³ÓÝÝ¿¨·áñÍáõÙ¿Ýñ³ ³ÝáõÝÇó: ²ÛëÇñ³-íÇ×³ÏáõÙ ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ¿áõÃÛáõÝÝ ÁÙµéÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñå»ïù¿ÇÙ³Ý³É »ÝÃ³Ï³Ý»ñÇ Ýå³ï³ÏÝ»ñÝ áõëå³-ëáõÙÝ»ñÁ:

§Ðñß»ç¦. ³ÛëåÑ³·³ÛáõÙ ÉÇ¹»ñÇ ·áñÍáõÃáõÃÛáõÝ-Ý»ñÝ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ Çñ³¹³ñÓáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ï³ëË³Ý³ñÓ³·³ÝùÝ»Ý: ²ÛëÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý µÝáõÛÃÁ Ñ³ëï³Ý³Éáõ Ñ³Ù³ñ³ÝÑñ³Å»ßï¿áõëáõÙÝ³ëÇñ»É¹ñ³»ÝÃ³ï»ùë-ïÁ:

ÈÇ¹»ñÝ»ñÇ ï³ñµ»ñ ïÇå»ñÁ µÝáñáßáõ ³ÛëÏ»ñ-å³ñÝ»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ ¶»ñÙ³ÝÝ ³é³ÝÓÝ³óñ»É¿ÉÇ¹»-ñáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨Û³É µ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÁ`

- ÉÇ¹»ñÇ ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ¨ ³é³çÝáñ¹³éÝ³-Éáõ ·áñÍáÝÃ³óÁ.
- ËÙµÇ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ËÙµÇ ³Ý¹³Ù-Ý»ñÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ µÝáõÛÃÁ.
- ÙÇç³í³ÛñÁ, áñáõÙ §Çñ³Ï³Ý³ÝáõÙ¿¦ ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ.
- ïáÝïñ»ï Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙ ÉÇ¹»ñÇ¨»ÝÃ³Ï³Ý»ñÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ:

ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý ïÇåÁÏ³Ëí³Í¿ ³ÛëµÓ³¹ñÇãÝ»ñÇ µÝáõÛÃÇó¨Ñ³Ù³ïóáõÃÛáõÝÇó: ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý`·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ã»ñáõÃÛáõÝÝ ³ÛÝ¿, áñ ¹ñ³ÝùÏ»Ý ïñáÝ³ÝáõÙ »Ý µ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÇó ÙÇ³ÛÝÙ»ÏÇ íñ³: Ð»ï¨³µ³ñ, ³ÝÑñ³Å»ßï¿ÇÝï»·ñ³ïÇí ÙÇ ï»ëáõÃÛáõÝ, áñÁ Ñ³ßíÇ Ï³éÝÇ µáÉáñ µ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÁ ÙÇ³ëÇÝ:

Ð»ï³ùñùÇñ ÙÇ ï³ñµ»ñ³ÏáõÙ¿³é³ç³ñÏáõÙ ÌÇÉ-¹³íëïÇÝ ÇñÙß³ÏáõÃ³µ³Ý³Ï³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç, Áëï áñÇ` ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ ù³Õ³ù³Ï³Ý é»ÅÇÙÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨³Ûï é»ÅÇÙÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý ÏáõÉïáõñ³ÛÇ ýáõÝÏóÇ³Ý¿: Ð»ï¨³µ³ñ, ÉÇ¹»ñáõÃÛ³Ý á×ÁÏ³ËíÍ¿ù³Õ³ù³Ï³Ý é»ÅÇÙÇó: ²ÛëåÇëáí`ÌÇÉ¹³íëÏÇÝ é³ÝÓÝ³óÝáõÙ¿é»-ÅÇÙÇ ÇÝÁ Ó¨, áñáÝóÇó ãáñëÁ ÑÇÙÝ³Ï³Ý »Ý, ÇëÏ ÙÝ³-ó³ÍÝ áõÝ»Ý Ë³éÁ µÝáõÛÃ (ï»ë³ÕÛáõë³Ï 2):

²ÕÛáõë³Ï 2

1. è»ÅÇÙÁ - ³íïáñÇï³ñÇ½Ù ÏáõÉïáõñ³Ý - ×³Ï³ï³·ñ³å³ßïáõÃÛáõÝ (ý³-ï³ÉÇ½Ù) ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ - ¹»ëåáï³Ï³Ý (µéÝ³å»ï³-Ï³Ý), ³Ýë³ÑÙ³Ý³÷³Ï, ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý	2. è»ÅÇÙÁ - ÏáÉ»ÏïÇÍÇ½Ù ÏáõÉïáõñ³Ý - ÑÇ»ñ³ñËÇ³ (³ëïÇ×³Ý³Ï³ñ-·áõÃÛáõÝ) ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ - ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý, ¹Çñù³ÛÇÝ
3. è»ÅÇÙÁ - ³ÑÑ³ï³å³ßïáõÃÛáõÝ (ÇÝ¹ÇíÇ¹áõ-³ÉÇ½Ù) ÏáõÉïáõñ³Ý - ßáõÏ³Û³Ï³Ý ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ - Ù»ï»áñ³ÛÇÝ, ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï, áã ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý	4. è»ÅÇÙÁ - Ñ³í³ë³ñ³å³ßïáõÃÛáõÝ (¿·³ÉÇ-Ï³ñÇ½Ù) ÏáõÉïáõñ³Ý - ³ñ¹³ñáõÃÛáõÝ ÉÇ¹»ñáõÃÛáõÝÁ - Ñ³ñÇ½Ù³ïÇÏ, ³Ýë³ÑÙ³Ý³-÷³Ï, áã ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý

ÆÝãå»ë »ñ¨áõÙ ¿, ³í ïáñÇï ³ñ é»ÅÇÙÇ Å³Ù³Ý³Ï ÉÇ¹»ñáõÃÙáõÝÁ ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý¿ ¨ ÁÝ¹·ñÏáõÝ: ºñµ »Ý-Ã³Ï³Ý»ñÁ ×³Ï³ï³·ñ³å³ßï³Ï³Ý »Ý, ÉÇ¹»ñáõ-ÃÙáõÝÝ ³ÝËáõë³÷»ÉÇáñ»Ý µ³ó³éÇÏ µÝáõÙÃ¿Ó»éù µ»-ñáõÙ: ºñÏñáñ¹ é»ÅÇÙÇ` ÏáÉ»Ï ï ÇíÇ½ÙÇ å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ, áñï»Õ ÑÇ»ñ³ñËÇ³ ¿ ï ÇñáõÙ, ÉÇ¹»ñáõÃÙáõÝÝ Çñ µÝáõÙ-Ãáí ³í ïáÏñ³ï ¿, µ³ÙÓ` ¹Çñù³ÙÇÝ: ÈÇ¹»ñÇ ÉÇ³½áñáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÁ å³ÙÙ³Ý³íáñí³Í »Ý ÑÇ»ñ³ñËÇ³ÙáõÙ Ýñ³ ½µ³Õ»óñ³Í ¹Çñùáí: ºññáñ¹ é»ÅÇÙÁ` ³ÝÑ³ï³å³ß-ïáõÃÙáõÝÁ, Áëï ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý, ÉÇ¹»ñÇ Ï³ñÇù ãÇ ½·áõÙ, ù³ÝÇ áñ ßáõÏ³Ý ×³Ý³ãáõÙ¿ ÙÇ³ÙÝ ë»÷³Ï³ÝáõÃÙ³Ý Çñ³íáõÝùÁ: ²ÝÑ³ï³å³ßïÝ»ñÁ ã»Ý Ñ³í³ïáõÙ ÉÇ-¹»ñÝ»ñÇÝ, Ñ³í³ïáõÙ »Ý ³ñ¹ÙáõÝùÝ»ñÇÝ: ²Ùëå»ë, »Ã» ÝáõÙÝÇëÏ Ñ³ÙïÝíÇ É¹»ñ, ³å³Ý³ ÏÉÇÝÇ §×ÇßÏ ï»-ÕáõÙ ×ÇßÏ Å³Ù³Ý³ÏÇÝ åÇï³ÝÇ Ù³ñ¹¦` áñáß³ÏÇ Ï³ñ×³ï¨ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÉáõÍÙ³ÝÑ³Ù³ñ: ØÇ³ÙÝ ãáññáñ¹ é»ÅÇÙÇ` ¿·³ÉÇï³ñÇ½ÙÇ å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ¿, áñ Ï³ñáÕ¿ Ñ³ÙïÝí»É Ñ³ñÇ½Ù³ïÇÏ ÉÇ¹»ñÁ:

²é³çÇÝ¨ »ñÏñáñ¹ é»ÅÇÙÝ»ñÁ ÉÇ¹»ñ³Ù»ï »Ý (ÉÇ-¹»ñÇ ÏáÕÙÝ³ÏÇó, å³ßïå³Ý), »ññáñ¹Ý áõ ãáññáñ¹Á` Ñ³Ï³É¹»ñ³Ï³Ý: ÀÝ¹ áñáõÙ` »ñÏñáñ¹ ¨ »ññáñ¹ é»-ÅÇÙÝ»ñÇ å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ ÉÇ¹»ñáõÃÙ³Ý å³Ñ³Ýç³ñÏÁ Ñ³í³ë³ñ¿ É¹»ñÇ óáõó³µ»ñ³Í ³ç³ÏóáõÃÙ³ÝÁ (»ñÏ-ñáñ¹Ç ¹»åùáõÙ` ³í»É µ³ñÓñ¿, ÇëÏ »ññáñ¹Ç ¹»å-ùáõÙ` ³í»Éó³Íñ): ²é³çÇÝ é»ÅÇÙÇ Å³Ù³Ý³ÏÝÏ³ï-íáõÙ¿ ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëËÏ³ÝáõÃÙáõÝ ã³÷³½³Ýó ó³Íñ å³Ñ³Ýç³ñÏÇ¨ã³÷³½³ÝóÙ»Í ³é³ç³ñÏÇÙÇç¨, ãáñ-ñáñ¹Ç ¹»åùáõÙ ï»ÕÇ¿ áõÝ»ÝáõÙ Ñ³Ï³é³ÏÁ` å³Ñ³Ý-ç³ñÏÁ ·»ñ³½³ÝóáõÙ¿ ³é³ç³ñÏÇÝ:

Ì»ñç³å»ë, áõß³·ñ³í¿ ééáõÝëÇ ³é³ç³ñÏ³Í É-¹»ñÝ»ñÇ ïÇå³µ³ÝáõÃÙáõÝÁ: Ð»ÕÇÝ³ÏÇ Ï³ñÍÇùáí ª ßáõÏ³ÙÇ¨ ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÙ³Ý ÷áË³½¹»óáõÃÙáõÝÝ ³é³ç³óÝáõÙ¿ É¹»ñáõÃÙ³Ý ÁÝ¹³Ù»ÝÁ ãáñë ï³ñµ»-ñ³Ï.

1. *È¹»ñ - §å³ï íÇñ³Ï¦ (¹»É»·³ï).* Ï³ËáõÙ áõÝÇ ïÝ-ï»ë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇó¨ Ñ³ßí»ïáõ¿ ÁÝïñáÕÝ»ñÇ ³éç¨: ¸³ï»ÕÇ¿ áõÝ»ÝáõÙ, »ñµ ÁÝïñáÕÝ»ñÁ Ñ³Ù³Ó³ÙÝ»Ý ïÝïë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇ ¹ÇñùáñáßÙ³ÝÁ: §ä³ï íÇñ³ÏÁ¦ í»ñ³Ý³ÙáõÙ¿ ïÝïë³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÁ Çñ Ñ»ï¨áñ¹Ý»ñÇ ïë³ÝÏÙáõÝÇó:

2. *È¹»ñ - §íëï³Ñí³Í³ÝÓ¦.* Ñ³ßí»ïáõ¿ Çñ ÁÝïñáÕ-Ý»ñÇ ³éç¨, µ³ÙÓ ³½³ï¿ïÝïë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇ í»-ñ³ÑëÏáÕáõÃÙáõÝÇó: ²Ùë É¹»ñÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ½µ³Õ-íáõÙ¿ ïÝïë³Ï³Ý Ñ³ñó»ñáí, áñáÝùÙ ÙÇßï ã¿, áñ Ñ³-Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ »Ý ÁÝïñáÕÝ»ñÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ, µ³ÙÓ ëÏ½µáõÝùáñ»Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ »Ý Ýñ³Ýó ß³Ñ»ñÇÝ:

3. *È¹»ñ - §ëå³ë³íáñ¦ (É³Ï»Ù).* í»ñ³ÑëÏíáõÙ¿ µ³-ó³é³å»ë ïÝïë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇ ÏáÕÙÇó¨ Ñ³ßí»ïáõ ã¿ Çñ ÁÝïñáÕÝ»ñÇ ³éç¨: Ù³, ÷³ëïáñ»Ý, ëå³ë³ñ-ÏáõÙ¿ ïÝïë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇÝ:

4. *È¹»ñ - §Ó»éÝ³ñÏ³ï»ñ¦.* ïÝïë³Ï³Ý ¿Éï³ÙÇó ³ÝÏ³Ë¿¨ Çñ ÁÝïñáÕÝ»ñÇ ³éç¨ Ñ³ßí»ïáõ ã¿: Ù³, ÷³ëïáñ»Ý, ³ÝÏ³Ë¿¨ ³ßË³ïáõÙ¿ ÇÝùÝ Çñ Ñ³Ù³ñ:

èáõë·Çï Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ ù³Õ³ù³Ï³Ý É¹»ñÝ»ñÇ ³Ý-ÓÁ ÝÏ³ñ³·ñ»ÉÇë û·ïíáõÙ »Ý µÅßÏ³Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý¨ Ñá·»µáõÅ³Ï³Ý ï»ñÙÇÝÝ»ñÇó: ÀÝ¹ áñáõÙª Ýñ³Ýù ÝßáõÙ »Ý, áñ ËáëùÁ áã Ã» Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ß»ÕáõÙÝ»ñÇ, ³ÙÉÍ³ÙñÑ»Õ Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙ ÇÝùÝ³ïÇå ³ÝÑ³ï³-Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³Ý á×»ñÇ ¹ñë¨áñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¿: ÜßíáõÙ »Ý ù³Õ³ù³Ï³Ý ·áñÍãÇ á×Á µÝáñáßáÕ ÑÇÝ· ã³÷³-ÝÇßÝ»ñ: ²é³çÇÝ. µÝ³íáñáõÃÙ³Ý ·Í»ñÁ, Ë³éÝí³ÍùÁ, í³ñù³·Í³ÙÇÝ ¹ñë¨áñáõÙÝ»ñÇ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÁ¨ ³ÙÉÝ: ºñÏñáñ¹. ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý (Ïá·ÝÇ-ïÇí) ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ. ûñÇÝ³Ï` áñáßáõÙ Ï³Ù³óÝ»Éáõ Ó¨»ñÁ, ï»Õ»Ï³ïíáõÃÙ³Ý Ñ»ï ³ßË³ï»É Ù ïÝ³ÍáÕáõ-ÃÙ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÙáõÝÝ»ñÁ: ºññáñ¹. Ùá ï»óáõÙÁ Ï³é³í³ñù³ÝÁ (ù³Õ³ù³Ï³Ý É¹»ñÁ ÙÇßï ÇÝùÝ Çñ»Ý ÁÝÏ³ÉáõÙ¿ Ý³¨ áñå»ë Õ»Ï³í³ñ): ßáñññáñ¹. ù³Õ³ù³-Ï³Ý É¹»ñáõÃÙ³Ý ³ÝÓÝ³Ï³Ý Ùá¹»ÉÁ: ÐÇÝ·»ñáñ¹. É-¹»ñÁ áñå»ë Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³ÝÓ (Ýñ³ß÷áõÙÁ ÁÝï-ñáÕÝ»ñÇ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÙ³Ý Ñ»ï): êñ³ÝÇó Ñ»ï¨áõÙ¿, áñ ù³Õ³ù³Ï³Ý á×Á Ó¨³íáñíáõÙ¿ Ñ»ÝÓ ³Ùë ÑÇÝ· ¹ñë¨áñáõÙÝ»ñÇ ³ÙµáÕçáõÃÙ³Ý Ù»ç: Àë ï ³Ù¹Ù¿ª³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ »Ý ÑÇÝ· á×»ñ:

1. ä²ð²ÜàÈÆÎ (Êº È²òÜàð) àÖ

²Ùë á×ÇÝ µÝáñáß¿ Ï³ëÏ³Í³Ù ïáõÃÙáõÝÁ, áõñÇßÝ»-ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ ³Ýíë ï³ÑáõÃÙáõÝÁ, í ï³Ý·Ý»ñÇ ÝÏ³ï-Ù³Ùµ ã³÷³½³Ýó ½·³ÙÝáõÃÙáõÝÁ: Üñ³Ý µÝáñáß¿ Ù³ñ¹Ï³Ýó Çñ»Ý »ÝÃ³ñÏ»Éáõ¨ í»ñ³ÑëÏ»Éáõ Ó·ïáõÙÀ` µ³ó³Ñ³ÙïÏ³Ù Ã³ùÝí³Í ÙÇçáóÝ»ñáí: Ø»Ï µ³éáí ³Ùë ïÇåÇ É¹»ñÁ µÝáñáßíáõÙ¿ áñå»ë §î»ñ¦, §ÆßË³-Ý³å»ï¦, §êï³É¦: Îá·ÝÇïÇí Ù³Ï³ñ¹³ïáõÙ ë³ ³ÙÝ·Õ³÷³ñÝ»ñÇ ÅËïáõÙÝ¿, áñáÝù ã»Ý Ñ³Ù³å³-ï³ëË³ÝáõÙ Çñ Ñ³Ù³óùÝ»ñÇÝ, ³ÙëÇÝùÝ` Ù»ïáõë³óáõÙ ³ÙÝ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÙáõÝÇó, áñÁ ãÇ Ñ³ëï³ïáõÙ ë»÷³-Ï³Ý Ñ³ÙáõÝùÝ»ñÝ áõ ¹Çñùáñáßáõ ÙÝ»ñÁ. ë³ù³Õ³-ù³Ï³Ý Ù ï³ïáõÃÙáõÝ¿ ` §Ï³Ù Ù»Ýù, Ï³Ù Ýñ³Ýù¦ ëÏ½µáõÝùáí: àñå»ë Ï³ÝáÝ` É³ñí³ïáõÃÙ³Ý Ù»ç¿ å³-ÑáõÙ Çñ ßñç³å³ïÇÝ: ²ÙÉù³Õ³ù³·»ïÝ»ñÇ Ñ»ï ß÷-Ù³Ý Ù»ç Ý³ Ù³ÝÇåáõÉÙ³ïáñ¿, §Ý»Ý· Ø³ÙÇ³í»É¦: ²Ùë ù³Õ³ù³·»ïÁÑ³×³Ë Ó·ïáõÙ¿ ×Ýß»É Ï³ÙÝí³ë-ï³óÝ»É ÙÙáõëÝ»ñÇÝ: ¸³ ÇÝùÝ³Ýå³ï³Ï¿, ³ÝÏ³Ë é³½Ù³í³ñáõÃÙáõÝÇó¨ù³Õ³ù³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñ ÉáõÍ»-Éáõ·áñÍ»É³Ï»ñåÇó: ²Ùë á×Á µÝáñáß¿ áã ÙÇ³ÙÝ Ýñ³Ýó, áíù»ñ ÇßË³ÝáõÃÙ³Ý·³·³ÃÇÝ »Ý, ³ÙÉ¨ ³ÙÝ ÁÝ¹¹ÇÙáõ-ÃÙ³ÝÁ, áñÝ³Ù»Ý³³Ý½ÇçáõÙÝ¿, áã ÙÇ ÷³ë ï³ñÏ ãÇ ÁÝ-¹áõÝáõÙ, ËÙµ»ñ¿ Ï³½ÙáõÙ ÙÇ³ÙÝ §ÁÝ¹¹»Ù¦ Ñ³Ý¹»ë ·³ÉáõÙ Ýå³ï³Ïáí: ¶áÙáõÃÙáõÝ áõÝÇ Çñ³Ï³Ý í ï³Ý·, áñ Í³ùñ³Ñ»Õ å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ ÝÙ³Ý ÉÇ¹»ñÁ Ï³ñáÕ¿ Ï³ë Ï³Í³ÝùÝ»ñÇó Ë»Ó³ÃÙáõñí³Í å³ï Ï»ñ³óáõÙ áõ-Ý»Ý³É ù³Õ³ù³Ï³Ý Çñ³íÇ×³ÏÇ Ù³ëÇÝ: ²Ùë á×Á í³-ñ³ÏÇã¿:

2. òàôò² ¸ð²Î²Ü àÖ

²Ùë á×Ç å³ï Ï»ñ³íáñ ÏáãáõÙÁ §¹»ñ³ë³ÝÝ¦¿: Ü³ ³ÝÁÝ¹Ñ³ï Ù³ñ¹Ï³Ýó áõß³¹ñáõÃÙ³Ý Ï»Ý ïñáÝáõÙ ÉÇ-Ý»Éáõ ³ÝÑ³·áõñ¹ ó³ÝÏáõÃÙáõÝ áõÝÇ: ê»÷³Ï³Ý ÇÝù-Ý³·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÁ Ï³Ëí³Í¿ ³ÙÝ µ³ÝÇó, Ã» áõñÇß-Ý»ñÝ ÇÝãù³Ý »Ý Çñ»Ý ëÇñáõÙ, ÁÝ¹áõÝáõÙ, ¨ áñù³Ýáí¿ Ý³ó³ÝÏ³ÉÇßñç³å³ïÇÑ³Ù³ñ: ²Ùë á×Ç É¹»ñÇÝ µÝá-ñáß¿ Ý»ñßÝãíáÕ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ, ÇÝãÁ Ýñ³Ý¹³ñÓÝáõÙ¿ Ï³é³í³ñ»É. Ý³ Ï³ñáÕ¿ §å³ï³Ñ³Ï³Ý¦ Ñ³Ý·³-Ù³ÝùÝ»ñÇ ·»ñÇ ¹³éÝ³É: êï³ó³Í ·áí³ë³ÝùÇó Ï³-ñáÕ¿ Ï áñóÝ»É³ã³É ñçáõÃÙáõÝÁ, ÇëÏ Ñ³í³ÝáõÃÙ³Ý ã³ñ-Å³Ý³Ý³Éáõó` ÇÝùÝ³ïÇñ³å»ïáõÙÁ: êï÷³Ï³Ý í³ñ-Ï³ÝÇßÁ µ³ñÓñ³óÝ»É áõ Ýå³ï³Ïáí Ó·ïáõÙ¿ §Ñ»Ýó

³ÛëïÓõ¨ Ñ»Ýó ÑÇÙ³¦ ³Ù»Ý ·Ýáí ·áí³ë³ÝùÇ, ×³-Ý³ãÙ³Ý¨ Ñ³ñ·³ÝùÇ ³ñÅ³Ý³Ý³É, ÇÝãÇ Ñ³Ù³ñ Ý³å³ïñ³ëï ¿ ½áÑ³µ»ñ»É ³Ù»Ý ÇÝã` Ã»ª Ñ³ë³ñ³Ï³-Ï³Ý áõù³Õ³ù³Ï³Ý, Ã»ª Çñ ß³Ñ»ñáÍ: ÜÙ³Ý ÉÇ¹»ñÝ»ñáÍ ¹Åí³ñ»Ý Ï»Ý ïñáÝ³ÝáõÙ áñ¨¿ ËÝ¹ñÇ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ»ñÇáõ ÷³ëïñÇ íñ³: ²ÛË ù³Õ³ù³Ï³Ý ·áñÍÇãÝ»ñÇ Ñ» ïß÷Ù³Ý Å³Ù³Ý³Ï Ý³ Çñ»Ý ¹ñë¨áñáõÙ¿ áñå»ë §åáÉÇ-ïÇÏ³Ý¦ ¨ §³é¨ïñ³Ï³Ý¦: Ð»Ýó ³Ûë Ï³ñ·Ç Ù³ñ¹ÇÏ»Ý, áñ å³ïñ³ëï »Ý Ñ³ÝáõÝ ¹Çåáõï ËáëùÇ §ó³ÝÏ³-ó³ÍÇ Ñ³ËÇó ·³É¦: (²ûë á×Çí³é ûñÇÝ³Ï¿ ì. ÄÇñÇ-ÝáíëÏÇÝ):

3. ÎàØäàôÈÊÆì àÖ

²ÛëÉÇ¹»ñÇÝ µÝáñáß¿, ³ÝÏ³Ë Å³Ù³Ý³ÏÇó Ï³Ù³é³ç³¹ñí³Í ËÝ¹ñÇó, ³Ù»Ý ÇÝã ³Ù»Ý³É³í Ó¨áí Ï³-ï³ñ»ÉáõÓ·ïáõÙÁ (³ÛëåëëÏáãí³Íª §·»ñ³½³ÝóÇÏÇ¦ µ³ñ¹áõÛÃ): ²ûëï»Õ ¿É í³ñí»É³Ï»ñåÇ Ù»ç É³ñí³ÍáõÃÛáõÝ¿ ÝÏ³ïáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ã»Ã¨áõÃÛ³Ý, ³½³ïáõÃÛ³Ý¨ í³ñùÇ ×ÏáõÝáõÃÛ³Ý å³Ï³ë: §¶»ñ³½³ÝóÇÏÝ¦ ÇÝùÝ³µ»ñ³Ï³Ý ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõÝ³Ï ã¿ ¨ ¹Åí³-ñáõÃÛ³Ùµ¿ ÉÇóù³Ã³÷íáõÙ: Ü³ å³÷³½³Ýó ß³ï¿ Ùï³Ñá·í³Í Ù³Ýñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñáí. Ù³Ýñ³ËÝ¹Çñ¿, óáõóáõÙÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ¿ áñå»ë ¹á·Ù³: ´³Ûó ÏáÙ-åáõËëÇí á×ÇÉÇ¹»ñÁ ÙÇßï ã¿, áñÑ»ï³ÙÝ³ó, ÝáñáõÛÃ³-Ù»ñÅ µÛáõñáÏñ³ï¿: Ü³ Ï³ñáÕ¿ ÉÇÝ»É ³½ÝÇí Ù³ñ¹, ûñÇÝ³Ï` ëÏ½µáõÝù³ÛÇÝ ù³Õ³ù³·»ï, ³ßË³ï³ë»ñå³ßïáÝÛ³, áñÁ ·ïÝíáõÙ¿ Çñ Ùï³íáñ ³é³ÝÓÝ³-Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³½¹»óáõÃÛ³Ý ï³Ï: ²ûë ù³Õ³-ù³Ï³Ý á×Çí ï³Ý·Ý ³ñï³Ñ³ÛïíáõÙ¿ Í³ûñ³Ñ»Õ Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙ, áñï»Õ ³ñ³· ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý ï»ÕÇ áõÝ»ÝáõÙ: ÜÙ³Ý Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙ, »ñµ ³ñ¹»Ý áñáßí³Í Ï³ÝáÝÝ»ñÇó ß»Õí»Éáõ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ¿ ³é³ç³ÝáõÙ, ó³ÝÏ³ó³Í ß»ÕÙ³Ý¹»åùáõÙ Ý³ ³Ýµ³-ñ»Ñ³ñÙ³ñáõÃÛáõÝ¿ ½·áõÙ: Ü³ó³í³·ÇÝ¿ ÁÝ¹áõÝáõÙ ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñ ëË³¨ß³ñáõÝ³ÏáõÙ¿ ³ÝßÓáñ»Ý Ñ³-í³ï³ñÇÙ ÙÝ³É³ñ¹»Ý Ó¨³íáñí³Í ëï½µáõÝùÝ»ñÇÝ:

4. ÀÜÎÖì²Ì àôÂÚ²Ü (¸ºäðºêÆì) àÖ

²ûë ïÇåÇ É Ç¹»ñÁ Ñ³×³Ë ÷Ýïñáõù¿ Ù»ÏÇÝ, áõÙ Ï³ñáõ¿ ÙÇ³Ý³É` û·ÝáõÃÛáõÝ, ³ç³ÏóáõÃÛáõÝ ëï³Ý³-Éáõ¨ ³ÝÑ³çáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ³å³ÑáÍ³·ñí»Éáõ Ýå³-ï³Ïáí: Ü³ ÑÇ³ÝáõÙ¿ áõñÇß É Ç¹»ñÝ»ñáí, Ñ³×³Ë Ç¹»-³É³Ï³Ý³óÝáõÙ¿ ³é³ÝÓÇÝÙ³ñ¹Ï³Ýó¨ù³Õ³ù³Ï³Ý ß³ñÅáõÙÝ»ñÁ: Ü³ Ï³ñáÕ¿ É Ç Ý»É ³í³Ý¹³å³ßï¨ áã ³Ïïç í: Üñ³ ¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ Ï³ÝË³ï»ëáõÙÝ»-ñÁ ËÇëï Ñáé»ï»ë»Ý. Ý³ Ï³ñáÕ¿ »ÝÃ³¹ñ»É, áñ ÙÇ ûñ Ïóñí Ç ËáõÙµÁ, ÙÛáõë ûñÁ Ï÷ÉáõÇí Ç Ý ï»ëáõÃÛáõÝÁ, Ù»Ï ³ÛÉ ûñ ¿É å³ï»ñ³½Ù ÏµéÝÏí Ç: àñáß ¹»åù»ñáõÙ, ë³Ï³ÛÝ, Ñ³ïÏ³å»ë Ý»ñÏ³ÛÇë ½³ñ·³óáÕ »ñÏñÝ»ñÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ, ³ûë É Ç¹»ñÁ Ï³ñáÕ¿ ÝáõÛÝÇëÏ Çñ³í³-óÇ É Ç Ý»É:

5. Øî²¶²ðàôÂÚ²Ü (ÞÆ¼àüðºÜÆÎ) àÖ

²ûë ù³Õ³ù³Ï³Ý á×Á µ³í³Ï³Ý Ùáï¿Ý³Ëáñ¹Ç Ý, µ³Ûó ³ûë ï»Õ Ç Ý ùÝ³Ù»Ï áõë³ óáõÙÁ¨ Çñ³¹³ñÓáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇÝ Ù³ëÝ³Ïó»Éáõó Ññ³Å³ñí»ÉÁ ³í»É Ç Ñë ï³Ï »Ý ³ñï³Ñ³Ûïí³Í: ö³ëïáñ»Ý, ³ûë á×Ç É Ç¹»ñÇÝ É³í³-·áõÛÝë µÝáõÃ³·ñáõÙ¿ §ÙÇ³ÛÝ³Ï¦ µ³éÁ: ²ûë É Ç¹»ñÁ áñ¨¿ ó³ÝÏáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ ÙÇ³Ý³É áñ¨¿ Ù»ÏÇÝ¨ ³ÛÝåÇ-ëÇ å³ßïáÝ¿ ½µ³Õ»ÓÝáõÙ, áñï»Õ §¹Çïáõ Ç¦, §Ñ»ï¨áõÇ¦ ¹»ñ¿½µ³Õ»óÝáõÙ:

²Ñ³ ³ûëåÇëÇÝ »Ý É Ç¹»ñáõÃÛ³Ý »ñ¨áõÛÃÇ ÙÇù³ÝÇ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ: ²ûëåÇëÇÝ¿ É Ç¹»-ñáõÃÛ³Ý` áñå»ë áõñáõÛÝ »ñ¨áõÛÃÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ, »ñµ ³ÛÝ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÙ »Ýù É Ç¹»ñÇ¨ Ñ»ï¨áñ¹Ý»ñÇ ÷á-Ë³½¹»óáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³¨ »ñÏáõ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Ñ³ïÙ³Ý Ï»ïáõÙª ³é³ÝÓÇÝ ³ÝÓÇ¨ ÷áùñ áõ Ù»Í ËÙµ»ñÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý áõ¹³ëïÇ³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

MODERN UNDERSTANDING AND STYLES OF LEADERSHIP IN PEDAGOGICS

ANUSH SHAHVERDYAN

Applicant of General Pedagogics Chair of YSPU

Summary

Leadership has a special place in political psychology and especially in modern psychology. In the article the author gives some modern ideas of the phenomenon, the acquaintance with those, according to the author's opinion, will help to normalize relations between persons in any educational establishment.

ÑÎÂÐÀÌÀÍÍÎÅ ÏÎÍÈÌÀÍÈÅ È ÑÒÈËÈ ËÈÄÅÐÑÒÂÀ Â ÏÅÄÀÃÎÃÈÊÅ

ÀÍÓØ ØÀÕÂÅÐÄßÍ

Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Îáùåé ïåäàãîãèêè ÅÃÏÓ

Ðåçþìå

Ëèäåðñòâî çàíèìàåò ïñîáîå ìåñòî â ïîëèòèêå÷åñêîé ïñèõîëîãèè è, îñîáåííî, â ñîâðåìåííîé ïåäàãîãèêå. Â ñòàòüå äàíû íåêîòîðûå ñîâðåìåííûå ïðåäñòàâëåíèÿ îá ýòîì ÿâëåíèè, îçíàêîìëåíèå ñ êîòîðûìè, ïî ìíåíèþ àâòîðà, áóäåò ñïîñîáñòâîâàòü íîðìàëèçàöèè ìåæëè÷íîñòíûõ îòíîøåíèé â ó÷åáíîì çàâåäåíèè.

2 Ý ï ÇÏ Ñé» ï áñáõÃÛ³Ý µáÉáñ ³ÙÝ ³ÕµÛáõñÝ»ñÁ, áñáÝù å³Ñå³Ýí»É »Ý ÙÇÝã¨ Ù»ñ ûñ»ñÁ, í»ñ³µ»ñáõÙ »Ý áõß Å³Ù³Ý³ÏÝ»ñÇÝª Ï³ÙëñáõÃÛ³Ý ßñç³ÝÇÝ: ÆëÏ Ñé» ï áñáõÃÛ³Ý ï »ë³µ³ÝÝ»ñÝ ³é³ÝÓÇÝ Ñ³ñó»ñÇ ßáõñç Ñ³Ï³ëáõÙ »Ý Çñ³ñª ï ³ñµ»ñ Ó¨áí ë³ÑÙ³Ý»Éáí áõ ¹³ë³Ï³ñ·»Éáí ³Ùë Ï³Ù ³ÙÝ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ: ØÇ ÏáÕÙ ÃáÕÝ»Éáí ³Ùë Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ Ñé» ï áñ³Ï³Ý ³Ùë Ï³Ù ³ÙÝ Ñ³Ù»ó³Ï³ñ·Ç Í³·Ù³Ý íÇ××»ÉÇ Ñ³ñóÁª ÷áñÕ»Ýù ß³ñ³¹ñ»É ¹åñáó³Ï³Ý Ñé» ï áñáõÃÛ³Ý ÙÇ³ÙÝ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ, áñáÝù µáÉáñ Ï³Ù ·ñ»Ã» µáÉáñ ë»ñáõÝ¹Ý»ñÇ ¨ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ »Ý:

²Ý ï ÇÏ ï »ë³µ³ÝÝ»ñÁ ï ³ñµ»ñáõÙ ¿Çý å»ñ×³Ëáëáõ Ã Û³Ý »ñ»ù ë»é. 1. Ñ³Ý¹Çë³íáñ (genus demonstrativum), 2. ËáñÑñ¹³Ïó³Ï³Ý (³ÙëÇÝùÝª ù³Õ³ù³Ï³Ý, genws dliberativum), 3. ¹³ï³Ï³Ý (genus indiciale Ï³Ù forense)¹: Ð³Ý¹Çë³íáñ å»ñ×³ËáëáõÃÛáõÝÁ Ý»ñ³éáõÙ ¿ñ ·áí³µ³Ý³Ï³Ý ¨ å³ñë³í³ÝùÇ ×³é»ñÁ, ËáñÑñ¹³Ïó³Ï³ÝÁª Ñ³Ùá½áÕ ¨ ï³ñÑ³Ùá½áÕ, ¹³ï³Ï³ÝÁª Ù»Õ³¹ñ³Ï³Ý ¨ å³ßï å³Ý³Ï³Ý: Ð³Ý¹Çë³íáñ å»ñ×³ËáëáõÃÛ³Ý Ù»ç Ñé» ï áñÁ å» ï ù¿»ÉÝ»ñÉ³íÇáõ í³ïÇ, ËáñÑñ¹³Ïó³Ï³ÝáõÙª ³ñ¹³ñÇáõ ³Ý³ñ¹³ñÇ Ï³ï»·áñÇ³Ý»ñÇó:

²é³ÝÓÝ³óÝáõÙ ¿ÇÝ å»ñ×³ËáëáõÃÛ³Ý »ñ»ù ³ÕµÛáõñ ¨ »ñ»ù Ýå³ï³Ï: ²ÕµÛáõñÝ»ñ¿ÇÝÑ³Ù³ñíáõÙª µÝ³ÍÇÝ ûÅï í³ÍáõÃÛáõÝÁ (ingenium), ï»ë³Ï³Ý áõëáõóáõÙÁ (doctrina) ¨ ·áñÍÝ³Ï³Ýáñ»Ý í³ñÅí»ÉÁ (exercitatio): ²Ûë ß³ñùáõÙ Ñ» ï½Ñ» ï » ï »Õ ½µ³Õ»óñ»ó Ý³¨ ÝÙ³Ý³ÏáõÙÁ (imitatio)ª ëáíáñ³µ³ñ áñå»ë áõëáõóÙ³Ý ¨ í³ñÅ³ÝùÇ Ó¨, »ñµ»ÙÝ ¿Ëª áñå»ë ÇÝùÝáõñáõÛÝ Ï»ï: ä»ñ×³ËáëáõÃÛ³Ý »ñ»ù Ýå³ï³ÏÝ»ñÝ ¿ÇÝª Ñ³ÙÁ½»ÉÁ, í³Ù»Éù å³ï×³é»ÉÁ ¨ Ñáõ½»ÉÁ: Ö³ñï³ë³Ý³Ï³Ý ·Çï áõÃÛáõÝÁ Ñ³Ý·»óÝáõÙ ¿ñ Ñ»Ýó ³Ûë »ñ»ù Ýå³ï³ÏÝ»ñÝ ¿ÇÝ:

Ö³éÇ×³ñï³ë³Ý³Ï³Ý Ùß³ÏáõÙÁ Ï³ï³ñíáõÙ ¿ñ ÑÇÝ·Ù³ëáíª ÝÙáõÃÁ ·ï Ý»ÉÁ (inventio), ÝÙáõÃÇ ¹³ë³íáñáõÙÁ (dispositio), µ³é³ÙÇÝ ³ñï³Ñ³Ù ïáõÙÁ (elocutio), Ùï³å³ÑáõÙÁ (memoria) ¨ ³ñï³ë³ÝáõÃÛáõÝÁ (actio)²: ²Ûë ÑÇÝ·Ù³ë»ñÇ Ñ³çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛ³Ùµ ¿É ëáíáñ³µ³ñß³ñ³¹ñíáõÙ ¿ñ Ñé» ï áñ³Ï³Ý ï »ëáõÃÛáõÝÁ:

1. *ÜÛáõÃÁ ·ï Ý»ÉÁ.* ³Ý ï ÇÏ ×³ñï³ë³ÝáõÃÛ³Ý µ³í³Ï³Ý ÙßÏí³Í (Ñ³ï Ï³å»ª Ð»ñÙ³·áñ³ëÇ áõ ÝñÇ³ß³ñáõÝ³ÏáÕÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó) µ³ÅÇÝÝ ¿ñ: ì»ñçÇÝÇë ÙßÏáõÙÝ ³ÙÝù³Ý Ù³Ýñ³ËÝ¹ñáñ»Ý ¿ñ Ï³ï³ñí»É, áñ Ñ»ï³·³ÙáõÙ µ³½ÙÇóë ùÝÝ³¹³ïáõÃÛ³Ý ¿ »ÝÃ³ñÏí»É: ä»ñ×³ËáëáõÃÛ³Ý ÝÙáõÃÁÝ ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ µ³Å³ÝíáõÙ ¿ñ »ñÏáõ Ù»Í µ³ÅÝÇª ÏáÝÏñ»ï ·áñÍ»ñ ¨ ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÑ³ñó»ñ:

ÏáÝÏñ»ï Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇó (ï»Õ, Å³Ù³Ý³Ï, Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñ ¨ ³ÛÉÝ) í»ñ³Ý³ÉáõÙ ÙÇçáóáí ó³ÝÏ³ó³Í ÏáÝÏñ»ï ·áñÍ ÑÝ³ñ³íáñ ¿ Ñ³Ý·»óÝ»É ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÑ³ñóÇ: ÀÝ¹Ñ³ÝáõñÑ³ñó»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É »ñÏáõ ïÇåÇª ï»ë³Ï³Ý (ûñÇÝ³Ïª §µÝáõÃÛáõ±ÝÁ, Å»± ûñ»ÝùÝ ¿ ÇÑ³íáõÝùÇ ÑÇÙùÁ¦) ¨ ·áñÍÝ³Ï³Ý (ûñÇÝ³Ïª §å³ï-ß³±× ¿ ³ñ¹ÛáÙ ÇÙ³ëï áõÝ Ù³ñ¹áõÝ å»ï³Ï³Ý ·áñÍ»ñáí ½µ³Õí»ÉÁ¦): öÇÉÇëá÷³Ý»ñÁ ëáíáñ³µ³ñ ·áñÍ áõÝ»Ý ï»ë³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ñ»ï, Ñé» ï áñÝ»ñÁª ·áñÍÝ³-Ï³Ý:

º³í ï»ë³Ï³Ý, ¨³ ·áñÍÝ³Ï³Ý Ñ³ñóÇ å³ñ½³µ³Ý-Ù³Ý Ñ³Ù³ñ ËáëùÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ³é³ñï³Ý íÇ××»ÉÇ Ï»ï Ý ¿ (controversia): ³ ³ÙÝ ¹ñáõÛÃÝ ¿, áñÁ µ³Ý³í»×ÇÝ Ù³ëÝ³ÏáÕ ÏáÕÙ»ñÇó Ù»ÏÁ åÝ¹áõÙ ¿, ÙÛáõëÁª Ñ»ñùáõÙ: ìÇ××»ÉÇ Ï»ï Ç µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÇó Ï³Ëí³Íª ËáëùÇ ³é³ñÏ³Ý í»ñ³·ñíáõÙ¿Ï³ï»·áñÇ³Ý»ñÇóª ë ï³ïáõëÝ»ñÇó áñ¨¿ Ù»ÏÇÝ: Î³ñ¨áñ³·áõÛÝ ë ï³ïáõëÝ»ñÁ »ñ»ÙÝ »Ýª Ñ³ë ï³ÏÙ³Ý ë ï³ïáõëÁ, áñáßÙ³Ý ë ï³ïáõëÁ ¨ ûñÇÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ë ï³ïáõëÁ: Ð³ë ï³ÙÙ³Ý ë ï³-ïáõëÇ ¹»åùáõÙ Ñ³ñóÁ ¹ñíáõÙ ¿ Ñ»ï¨³É Ï»ñåª ûñÇÝ³Ï³±Ý, Ã»± ³ÝûñÇÝ³Ï³Ý ¿ ³ñ³ñùÁ (ûñÇÝ³Ïª Ù»Õ³¹ñÛ³ÉÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ ¿, áõ ëå³ÝáõÃÛáõÝÁ Ï³ÝË³Ù ï³Íí³Í ¿ñ, µ³Ûó ¹³ ³ñ¹³ñ³óÝáõÙ ¿ Ýñ³Ýáí, áñ ëå³ÝíáÕÁ Ñ³Ûñ»ÝÇùÇ ßßÝ³ÙÇ ¿ñ): ²Ûë »ñ»ù ÑÇÙÝ³Ï³Ý ë ï³ïáõëÝ»ñÇ ßáõñç ËÙµíáõÙ »Ý ÙÇ ß³ñù ³ÛÉª »ñÏñáñ¹³Ï³Ý ë ï³ïáõëÝ»ñ: ²Ûë å»ëª ûñÇÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ë ï³ïáõëÇÝ ë ï áñ³¹Çñ ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ »Ý »ñÏÇÙ³ë ï áõÃÛ³Ý, Ñ³Ï³ëáõÃÛ³Ý ë ï³ïáõëÝ»ñÁ:

ìÇ××»ÉÇ Ï»ï Ç ßáõñç ¿ñ Ï»Ý ï ñáÝ³ÝáõÙ ¹³ï³ùÝÝáõÃÛáõÝÁ: ìÇ××»ÉÇ Ï»ï Ç Ù»Õ³¹ñáÕ ÏáÕÙÇ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ ÏáåíáõÙ ¿ñ ÑÇÙÝ³íáñáõÙ (ratio), Ù»Õ³¹ñÛ³ÉÇÝÁª ³ñ¹³ñ³óáõÙ (firmamentum), Ýñ³Ýó ï³ñ³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝÝ ¿É ¹³ï Ç ³é³ñÏ³Ý ¿ñ (indicatio): ìÇ××»ÉÇ Ï»ï Ç Ù³ëÇÝë»÷³Ï³Ý ï»ë³Ï»ï Á åÝ¹»ÉáõÙ ÙÇçáó ¿ÇÝ ³å³-óáõÛóÝ»ñÁ (argumenta): ¸ñ³Ýù µ³Å³ÝíáõÙ ¿ÇÝ »ñÏáõ ËÙµÇª ³ñï³ùÇÝ ¨ Ý»ñÙÇÝ: ²ñï³ùÇÝ ³å³óáõÛóÝ»ñÁ íÏ³Ý»ñÇ óáõóÙáõÝùÝ»ñÝ ¿ÇÝ, ÷³ë ï»ñÁ, Ëáëïáí³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ, »ñ¹áõÙÝ»ñÁ, ³ÛëÇÝùÝª ³ÛÝåÇëÇ ³å³óáõÛóÝ»ñÁ, áñáÝù ÇÝùÝÇÝ Í³Ýñ³ÏßÇé ¿ÇÝ, ¨ áñáÝó íñ³µ³-í³Ï³Ý ¿ñ Ñ»ÝÍ»É: Ü»ñùÇÝ ³å³óáõÛóÝ»ñÁ ï ñ³Ù³µ³-Ý³Ï³ÝÝ»ñÝ ¿ÇÝ, áñáÝù ÇÝùÝÇÝ ³ÏÝÑ³Ûï ã»Ý, ¨ áñáÝó Ñ³ñÏ³íáñ ¿ñ Ñ³Ùá½ãáõÃÛáõÝ Ñ³Õáñ¹»É ËáëùÇ ÙÇçáóáí. ¹ñ³Ýù ¿É Ñ»Ýó Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ÇÝ Ñé» ï áñÇ ë»÷³Ï³-ÝáõÃÛáõÝÁ³:

²Ûë ï»Õ ï ñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý ³å³óáõóáõÙÁ ï ñ³Ù³-µ³Ý³Ï³Ý Ù ï³íáÕáõÃÛ³Ý »ñÏáõ Ó¨»ñÇÝ Ñ³Ù³å³-ï³ëË³Ý áõÝÇ »ñÏáõ Ó¨. ûñÇÝ³ÏÁ (ÇÝ¹áõÏóÇ³) ¨ ýíòè ìåìà-Ý (¹»¹áõÏóÇ³): îñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý ³å³-óáõÛóÝ»ñÇ ³ÕµÛáõñÝ»ñÁ ³Ýí³ÝáõÙ ¿ÇÝ ï»ÕÇÝ»ñ (loci): ¸ñ³Ýó áñáÝ»É-·ï Ý»ÉÁ §ÝÙáõÃÁ ·ï Ý»Éáõ¦ Ù³ëÇÝ áõë-ÙáõÝùÇ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ Ù³ëÝ¿ñ: ÎáÝÏñ»ï ·áñÍÇ ï»ÕÇ-Ý»ñÇ Ù»ç ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ¿ÇÝ Ñ³Ý·Ù³ÝùÝ»ñÇÝ ¨ ÁÝ¹-Ñ³ÝáõñÑ³ñóÇÝ í»ñ³µ»ñáÕ ï»ÕÇÝ»ñÁ: ²é³çÇÝ ËÙµÇ ï»ÕÇÝ»ñÁ ÷³ë ï³ñÏÝ»ñÁ µË»óÝáõÙ ¿ÇÝ §Ù³ñ¹áõó¦ (§³Ûª åÇëÇ Í³·áõÙ áõÝ»óáÕÙ³ñ¹Á ãÇ Ï³ñáÕ ëå³ÝáõÃÛáõÝ ·áñÍ»É¦, §³Ûë åÇëÇ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ¹ÇñùÇ Ù³ñ-¹Á ãÇ Ï³ñáÕ ·áÕáõÃÛáõÝ ³Ý»É¦ ¨ ³ÛÉÝ), Ï»ÝË³Ï»ñåÇ, µÝ³íáñáõÃÛ³Ý, ï³ñÇùÇ, ³ñï³ùÇÝÇ, áõÅÇ, ¹³ë ï³Ç³-ñ³ÏáõÃÛ³Ý, ½µ³ÕÙáõÝùÇ §¹ñ¹áõÙÇó¦ (§Ï³ñáÕ ¿ñ Ýñ³Ý ëå³ÝáõÃÛ³Ý ¹ñ¹»É Ý³Ë³±ÝÓÁ, ³ï»ÉáõÃÛáõ±ÝÁ, ½³Ûñáõ±ÛÃÁ, å³ï í³ËÝ¹ñáõÃÛáõ±ÝÁ, í³±ËÁ¦ ¨ ³ÛÉÝ), §·áñÍáÕáõÃÛ³Ý ï»ÕÇó¦, §·áñÍáÕáõÃÛ³Ý »Ó³Ý³ÏÇó¦, §ÙÇçáóÝ»ñÇó¦: ºñÏñáñ¹

[illegible]

(loci communes)

[illegible]

ñÇï ÉÇÝ»Éáõ, å³ñ½áõÃÙ³Ý, ï»ÕÇÝ ÉÇÝ»Éáõ ¨ å»ñ×áõÃÙ³Ý ·ËË³íáñ å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ: *Õß·ñÇï* ÉÇÝ»ÉÁ »ÝÃ³-¹ñáõÙ ¿ñ É»½íÇ ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÇ ¨ µ³é³-å³ß³ñÇ Ñëï ³Í å³Ñå³ÝáõÙ: *ä³ñ½áõÃÙáõÝÁ* ÝßÁ³Ý³-ÏáõÙ ¿ñ û·ï³·áñÍ»É µáÉáñÇ Ñ³Ù³ñ Ñ³ëï³Ý³ÉÇ µ³-é»ñª ë ï áõÙ· ÝßÁ³Ý³ÏáõÃÙ³Ùµ ¨ µÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³¹ñáõ-ÃÙáõÝÝ»ñáí: *î»ÕÇÝ* ÉÇÝ»ÉÁ ÝßÁ³Ý³ÏáõÙ ¿ñ, áñ ÙáõñÁ³-ù³ÝáÙáõñ ³é³ñÏ³ÙÇ Ñ³Ù³ñ Ñ³ñÏ³íáñ¿ ÏÇñ³é»É Ñ³-Ù³å³ï³ëË³Ý áxª ËáõëÁ ÷»ÉáõÁ Ñ³Ù³ñ §µ³ñÓñ¦ ³é³ñÏ³Ý»ñÇ ¹»åùáõÙ §ó³Íñ¦ ³ñï³Ñ³ÙïáõÃÙáõÝÝ»-ñÇó, ¨ ÁÝ¹Ñ³Ï³é³ÏÁ: *ä»ñ×áõÃÙáõÝÁ* ÝßÁ³Ý³ÏáõÙ ¿ñ, áñ ·»Õ³ñí»ë ï³Ï³Ý ËáëùÁ å» ï ù¿Ï»ÝÓ³Õ³ÙÇÝÇó ï³ñ-µ»ñíÇ Çñ ·»Õ³ñí»ë ï³Ï³ÝáõÃÙ³Ùµ ¨ å³ïÏ»ñ³íáñáõ-ÃÙ³Ùµ: ºñµ»ÙÝ ³Ù¹ Ñ³ëÏ³óáõÃÙáõÝÁ µ³Å³ÝíáõÙ ¿ñ »ñ-Ïáõ »ÝÃ³Ù³ë»ñÇª *íë»ÙáõÃÙ³Ý* ¨ *Ñ³×»ÉÇáõÃÙ³Ý:* Õß·ñ-ïáõÃÙ³Ý å³Ñ³ÝçÇÝ ãÑ» ï¨»Éáõ ¹»åùáõÙ ×³éÝ ë ï³ó-íáõÙ ¿ñ §µ³ñµ³ñáë³Ï³Ý¦, å³ñ½áõÃÙ³Ý ãÑ» ï¨»ÉÇëª ÙáõÃ, áã ï»ÕÇÝ ÉÇÝ»Éáõ ¹»åùáõÙª ³Ý×³ß³Ï, ³é³Ýó å»ñ×áõÃÙ³Ýª Ù»ñÏ: ²Ùë å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ í»ñ³·ñíáõÙ »Ý Â»á÷ñ³ë ï ÇÝ, ÇëÏ ë ï áÇÏÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ³ëáõÙ ¿ÇÝ, áñ Çñ»Ýó ãáñáõÃÙ³Ý Ñ³Ù³Ó³ÙÝª Ýñ³Ýù Ù ï óñÇÝ Ý³¨ ÑÇÝ-·»ñáñ¹ å³Ñ³ÝçÁª Ñ³ÏÇñ×áõÃÙáõÝÁ, ÇÝãÁ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³-ÝáõñÁÝ¹áõÝ»ÉáõÃÙáõÝ ã·ï³í[5]:

Î³ÙÇÝ ËáëùÉ³Ï»ñåç áñ³ÏÁ áñáõáÕ Ý³¨ ³ÙÉ ã³-÷³ÝÇßÝ»ñª áõÅ»ÕáõÃÙáõÝÁ, Ý»ñßÝã»ÉÇáõÃÙáõÝÁ, í»ÑáõÃÙáõÝÁ, ÷³ÙÉÁ, ³ßËáõÅáõÃÙáõÝÁ ¨ ³ÙÉÝ, µ³Ùó ¹ñ³Ýù µáÉáñÝ ¿É ë ï áñ³¹³ë ¹»ñ áõÝ»ÇÝ ¨ òÇó»ñáÝÇ Å³Ù³Ý³Ï å³ïÏ»ñ³íáñ ³ñï³Ñ³Ù³ïáõÃÙáõÝÝ»ñÇó ¹»é¨ë ã¿ÇÝ ÷áË³Ï»ñåí»É Ï³ÙáõÝ ï»ñÙÇÝÝ»ñÇ. ¹³ ÏÏ³ï³ñÍÇ ÙÇ³ÙÝ Ï³ÙëñáõÃÙ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ:

´³é³ÙÇÝ ³ñï³Ñ³Ù³ïÙ³Ý ï»ëáõÃÙáõÝÁ µ³ÕÏ³ó³Í ¿ñ »ñ»Ù³ëÇóª áõëÙáõÝù *µ³é»ñÇ ÁÝïñáõÃÙ³Ý* Ù³ëÇÝ, áõëÙáõÝù *µ³é»ñÇ Ï³å³ïóÙ³Ý* Ù³ëÇÝ, áõëÙáõÝù *ËáëùÇ Ó¨»ñÇ* Ù³ëÇÝ:

´³é»ñÇ ÁÝïñáõÃÙ³Ý µ³ÅÝáõÙ ËáëíáõÙ ¿ñ ³ÙÝ ã³-÷³ÝÇßÇ Ù³ëÇÝ, Ã» áñù³Ýáí¿å» ï ù ÏÇñ³é»É ùÇã ·áñÍ³ÍíáÕ ¨ Ñ³½í³·ÙáõÙ µ³é»ñÁ: êáíáñ³µ³ñ ³é³ÝÓ-Ý³óÝáõÙ ¿ÇÝ ³Ù¹åÇëÇµ³é»ñÇ »ñ»ù Ï³ï»·áñÇ³ª ÑÝ³-ó³Í µ³é»ñ, Ýáñ³·áÙ³ó³Í µ³é»ñ ¨ ÷áË³µ»ñ³Ï³Ý ÇÙ³ëïáí µ³é»ñ: Ê»É³ÙÇï ¨ ï»ÕÇÝ û·ï³·áñÍ»ÉáõÙ ¹»åùáõÙ ¹ñ³Ýù ³ÙµáÕçáõÃÙ³Ùµ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ÇÝ Ñéª ïáñÇ ûñÇÝ³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ:

´³é»ñÇ Ï³å³ïóÙ³Ý Ñ³Ù³ñ Ý³Ë ùÝÝáõÃÙ³Ý ¿ñ ³éÝíáõÙ µ³é»ñÇ Ñ³Ù³ÑáõÝã ¹³ë³íáñáõÃÙáõÝÁ, ³å³ª ³ñï³Ñ³ÙïáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ã³÷ Ï³éáõóáõÙÁ ¨ í»ñçáõÙª ³ñï³Ñ³ÙïáõÃÙáõÝÝ»ñÇ éÇÃÙÇÏ í»ñç³íáñáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÁ:

Êáëùç Ó¨»ñÇ ÏÇñ³éáõÙÁ ³ÙÝ ÑÇÙÝ³Ï³ÝÙÇçáóÝ¿ñ, áñáí ÑÝ³ñ³íáñ ¿ñ ËáëùÇ Ù»ç Ñ³ëÝ»É í»ñÁ ÝßÍ³Í áñ³ÏÇÝª å»ñ×áõÃÙ³Ý (Â»á÷ñ³ë ï Ç ï í³Í ³Ýí³ÝáõÙÝ ¿): Ò¨»ñ Ï³ñáÕ¿ÇÝ Ñ³Ù³ñí»É ³ÙÝµáÉáñ ³ñï³Ñ³ÙïáõÃÙáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù ß»ÕáõÙ ¿ÇÝ *Ëáë³Ïó³Ý µÝ³Ï³Ýáõ-*ÃÙáõÝ Ïáãí³Í ³ÝáñáõÙ Ï³ÝáÝÇó: ä³ñ½¿, áñ ¹ñ³Ýó ÃÇ-íÁ Ï³ñáÕ ¿ñ ³Ýë³ÑÙ³Ý ÉÇÝ»É: ¸ñ³Ýù ß³ï ¹ÙáõñÇÝ ¿ñ ³Ýí³Ý»É, ¹Åí³ñ¿ñáñáß»É, ³é³í»É ¹Åí³ñª Ñ³Ù³Ï³ñ-·»É:

Ø»ñÃí³ñÏáõÃÙ³Ý II ¹³ñáõÙ »Õ»É¿ ³ÝÑ³ÙïÑ»ÕÇ-Ý³ÏÇÉ³ïÇÝ»ñ»Ý×³ñï³ë³ÝáõÃÙ³Ý¹³ë³·Çñù, áñáõÙ ÝßÍ³Í »Ý Ùáï 70 §Ó¨»ñ¦, áñáÝó ÃíáõÙ Ý³¨ª §å³ñµ»-ñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝ¦, §³½³ï³ÏëáëáõÃÙáõÝ¦, §³ÏÝÑ³Ùïáõ-ÃÙáõÝ¦ ¨ ³ÙÉ ³Ýëå³ë»É Ñ³ëÏ³óáõÃÙáõÝÝ»ñ6: ØÇ³ÙÝ Ï³ÙëñáõÃÙ³Ý ßñç³ÝáõÙ Ñ³çáÕí»ó ëï»ÕÍ»É áñáß ã³-÷áí ÁÝ¹áõÝ»É Ù³ë³Ï³ñ·áõÙ, áñÁ ÝáõÙÝå»ë ÙÇ³ÝßÝ-Ý³ïáñ»Ý ãÇ ÁÝ¹áõÝíáõÙ Ñé»ï áñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: Ò¨»ñÇ ³Ù»Ý³ï³ñ³Íí³Í ¹³ë³Ï³ñ·Ù³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ÁÝ-¹áõÝí³Í ¿ï³ñµ»ñ³Ï»É ÷áË³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ ¨ µáõÝ Ó¨»ñÁ, í»ñçÇÝÝ»ñÇ Ù»çª Ù ï ÙÇ Ó¨»ñÁ ¨ µ³é³Ó¨»ñÁ: öáË³µ»ñáõÃÙáõÝÁ ³ñï³ëáíáñ Ï»ñåáí ÏÇñ³éíáÕ µ³-é»ñÝ ¿ÇÝ, µáõÝ Ó¨Áª µ³é»ñÇ ½áõ·áñ¹áõÃÙáõÝÝ»ñÁ (»Ã» µ³é»ñÇ ³Ù¹ ½áõ·áñ¹áõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÷á÷áËáõÃÙáõÝÇó ÷áËíáõÙ ¿ñ Ý³¨ ÇÙ³ëï Á, áõñ»ÙÝ ·áñÍ áõÝ»Ýù Ù ï ùÇ Ó¨Ç, ³ÙÉ áã ËáëùÇ Ó¨Ç Ñ»ï): öáË³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ù»ç ¿ÇÝ Ù ï ÝáõÙ, ûñÇÝ³Ï³ ³ÙÉ³µ»ñáõÃÙáõÝÁ, ÷áË³ÝáõÝáõ-ÃÙáõÝÁ, ëÇÝ»Ï¹áË³Ý, ÑÇå»ñµáÉÁ, å³ñ³ýñ³½³Ý. Ù ï-ùÇ Ó¨»ñÇ Ù»çª Ñé» ï áñ³Ï³Ý Ñ³ñóÁ, µ³ó³Ï³ÝãáõÃÙáõ-ÝÁ, ÑÕáõÙÁ. µ³é³Ó¨»ñÇ Ù»çª µ³é»ñÇ ³í»É³óáõÙÁ (ÏñÏ-ÝáõÃÙáõÝ, ³Ý³ýáñ³¸ ³ë ï Ç×³Ý³íáñáõÙ ¨ ³ÙÉÝ), µ³é»-ñÇ å³Ï³ë»óáõÙÁ (¿ÉÇåëÁ ¨ ³ÙÉÝ), Ñ³Ù³ÑÝãÙáõÝáõÃÙáõ-ÝÁ (µ³é»ñÇ ³ñÙ³ ï Ý»ñÇ ÝÙ³ÝáõÃÙáõÝÁ, µ³é»ñÇ í»ñ-ç³íáñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÝÙ³ÝáõÃÙáõÝÁ ¨ ³ÙÉÝ), Ñ³Ï³¹ñáõ-ÃÙáõÝÁ (Ñ³Ï³Ã»½Á) ¨ ³ÙÉÝ: ²Ùë ¹³ë³Ï³ñ·áõÙÁ µ³í³-Ï³Ý µ³ñ¹¿, ¨ Ï³ñÇù ãÏ³ Ï³Ý· ³éÝ»É ¹ñ³íñ³:

àñù³Ý ß³ï ¿ñ Ñé» ïáñÁ Ñá· ï³ÝáõÙ µ³é»ñÇ ÁÝ ï-ñáõÃÙ³Ý ½áõ·áñ¹áõÃÙáõÝÝ»ñÇ áõ Ó¨»ñÇ Ù³ëÇÝ, ³ÙÝù³Ý Ýñ³ ËáëùÁ í»ñ ¿ñ ÉÇÝáõÙ Ï»ÝÓ³Õ³ÙÇÝ ËáëÏ³Ïó³Ï³Ý É»½íÇó: ï ë»ÙáõÃÙ³Ý ³ë ï Ç×³ÝÁ áñáßíáõÙ ¿ñ Áë ï ³ÙÝ µ³ÝÇ, Ã» áñù³Ýáí ¿ñ ¹³ ï»ÕÇÝ, ³ÙëÇÝùÝª Ñ³Ù³å³-ï³ëË³Ý ³é³ñÏ³ÙÇÝ: ²é³ÝÓÝ³óíáõÙ ¿ñ »ñ»ù ³ë ï Ç-×³Ýª *µ³ñÓñ, ÙÇçÇÝ ¨ Ñ³ë³ñ³Ï* á×: *´³ñÓñ* á×Á (genus grand) ³é³ïáñ»Ý û·ï íáõÙ ¿ñ Ñé» ïáñ³Ï³Ý å»ñ-×³ÝùÝ»ñÇó, *Ñ³ë³ñ³Ï* á×Á (genus tenue)ª ³Ù»Ý³Ñ³-Ù»ë ï ï»ñåáí, *ÙÇçÇÝ* á×Á (genus medium) ÙÇç³ÝÏÙ³É ¹Çñù¿ñ·ñ³íáõÙ ¨ ëï½µáõÙ ÙÇ³ÙÝµ³ó³ë³Ï³Ýáñ»Ý¿ñ ·Ý³Ñ³ïíáõÙ §³½³ï »ñÏáõ Í³ÙñÑ»ÕáõÃÙáõÝÝ»ñÇó¦ (Ñ»ïá³í»ÉÇ áñáß³ÏÇ ¹³ñÓÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÙÝ ëÏë»óÇÝ ³Ýí³Ý»É §Ñ³ñÃ¦ Ï³Ù§·áõÝ³íáñ¦ (floridum)): Úáõñ³-ù³ÝáõÃÙáõñ á× áõÝ»ñ Çñ ùÝÝ³¹³ï»ÉÇ Í³ÙñÑ»ÕáõÃÙáõÝÁ. µ³ñÓñ á×Á Ï³ñáÕ ¿ñ Ñ³Ý·»É ÷ùáõÝáõÃÙ³Ý, ÙÇçÇÝÁª ¹³éÝ³É Ñ³ßËáõÙÁ áõ Ã³é³Ù³Í, Ñ³ë³ñ³Ï³Áª ãáñ: ´³ñÓñ á×Ç×³ñï³ë³ÝÇ ûñÇÝ³Ï Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ñ ¸»ÙáëÃ»Ý»ëÁ, ÙÇçÇÝÇÝÁª »Ù»ï ñáë Â³É»ñ³óÇÝ, Ñ³ë³ñ³Ï á×ÇÝÁª ÈÇëÇáëÁ: ºñ»ù á×»ñÇ Ù³ëÇÝ áõëÙáõÝùÇ ë³ÕÙ»-ñÁ ·³ÉÇë »Ý ¹»é¨ë ëá÷»ë ï Ý»ñÇó, µ³Ùó Â»á÷ñ³ë ï Á ¹ñ³Ý âÇ ³Ý¹ñ³¹³ñÓ»É, ¨ ³Ùë áõëÙáõÝùÁ Ùß³Ï í»É¿ÙÇ-³ÙÝ Ñ»ÉÉ»ÝÇ½ÙÇ ¹³ñ³ßñç³ÝáõÙ: ºñ»ù á×»ñÇ Ù³ëÇÝ áõëÙáõÝùÁ Ï³½ÙáõÙ ¿ µ³é³ÙÇÝ ³ñï³Ñ³ÙïÙ³Ý »ñ»ù µ³ÅÇÝÝ»ñÇª µ³é»ñÇ ÁÝïñáõÃÙ³Ý, µ³é»ñÇ ½áõ·áñ¹Ù³Ý ¨ Ó¨»ñÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ³ñí»ë ï Ç µÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³ñáõ-ÃÙáõÝÝ áõ »½ñ³÷³ïáõÙÁ:

4. *Ø ï³å³Ñ»ÉÁ* Ñé» ïáñáõÃÙ³Ý ï»ë³Ï³Ý Ù³ë»ñÇó ³Ù»Ý³ùÇã ÙßÏ³Ï í³ÍÝ ¿ñ: ³ ÇÑ³ñÏ» Ñ³ëï³Ý³ÉÇ ¿. ³ÙëÑ³ñóáõÙ Ñ³ñÏ³íáñ ¿ñ Ñ»Ý í»É ÑÇßáÕáõÃÙ³Ý ³ÝÑ³-ï³Ï³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÙ³Ý íñ³¨ ¹ñ³Ñ»ï Ï³å-í³Í Ó¨³÷áË»É ³í³Ý¹³Ï³Ý Ï³ñ·³¹ñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ: ²Ý ï ÇÏ ÙÝ»ÙáÝÇÏ³ÙÇ (·Çï áõÃÙáõÝ Ù ï³å³ÑÙ³Ý Ù³-ëÇÝ) Ù»ç ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÝ ³ÙÝ ¿ñ, áñ ó³ÝÏ³ó³Í Ù ï³å³Ñ-Ù³Ý Ñ³Ù³ñ ÑÇÙù ¿ñ ÁÝ¹áõÝíáõÙ ï»ëáÕ³Ï³Ý å³ï Ï»ñ-Ý»ñÇ ÏÇ³éáõÙÁ. ËáñÑáõñ¹ ¿ñ ï ñíáõÙ ×³éÇ ÙáõñÑ³ù³Ýã-ÙáõñÙ³ë å³ï Ï»ñ³óÝ»É áñ¨¿ ÙÇ ³é³ñÏ³ÙÇ ï»ëùáí, áñÇó Ñ»ïá ³Ù¹ ³é³ñÏ³Ý»ñÁ å³ï Ï»ñ³óÝ»É ï³ñ³-íáõÃÙ³Ý Ù»ç Ñ³çáñ¹³µ³ñ ¹³ë³íáñí³Í (ûñÇÝ³Ï³ª ë»ÝÙ³ïáõÙ, áñ ï»Õ Ñé» ïáñÁ Ù ï áíÇ ÙÇ ÇñÇó ³ÝóÝáõÙ ¿ ÙÙáõëÇÝ): ¶ñ³íáñ ï»ùë ï Á ÑÇßáÕáõÃÙ³Ý Ù»ç ³Ùñ³·ñ»-Éáõ Ñ³Ù³ñ ËáñÑáõñ¹ ¿ñ ï ñíáõÙ ÑÇß»É ¿çÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ï»ëùÁ ¨ ï áÕ»ñÇ ¹³ë³íáñáõÃÙáõÝÁ: ØÝ»ÙáÝÇÏ³ÙÇ ÑÇÙ-Ý³¹Çñ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ñ ÑÇÝ·»ñáñ¹ ¹³ñÇ ÑáõÝ µ³Ý³ë-ï»ÕÍ êÇÙáÝÇ¹»ë ø»áë³óÇÝ, ë³Ï³ÙÝ Ñé» ïáñ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ³ÙëÑ³ñíë ï Ý ÇñÑ³ë ï³ï áõÝ ï»ÕÝ áõ-Ý»ó³í ÙÇ³ÙÝ Ñ»ÉÉ»ÝÇ½ÙÇ ßñç³ÝáõÙ: ¸Åí³ñ¿¹³ï»É, Ã» áñù³Ý ÏÇñ³é³Ï³Ý ¿ÇÝ ³ÙëÉáñÑáõñ¹Ý»ñÁ, µ³Ùó ÷³ë ï¿, áñ åñáý»ëÇáÝ³É Ñé» ïáñÝ»ñÇ ÑÇßáÕáõÃÙáõÝÝ ³åß»óáõóÇã¿ñ: ÒÇó»ñáÝÇÝ Ñ³çáñ¹³Í ë»ñÝ¹Ç Ý»ñÏ³-Ù³óáõóÇã ê»Ý»Ï³ ²í³·Á (÷ÇÉÇëá÷³ ê»Ý»Ï³ÙÇ Ñ³ÙñÁ) Ñå³ñï³ÝáõÙ ¿ñ, áñ ÙÇ³Ý·³ÙÇó Ï³ñáÕ ¿ Ù ï³å³Ñ»É »ñÏáõ Ñ³½³ñª ÙÇÙÙ³Ýó Ñ»ï Ù ï³ÙÇÝ Ï³å ãáõÝ»óáÕµ³-é»ñ ¨ ³é³çÇÝ ³Ý·³Ù Ëë»Éáí »ñÏáõ Ñ³ñÙáõñ µ³Ý³ë-

ï»ÕÍáõÃÛáõÝª ³ÝÙÇç³å»ë Í³ÛñÇó Í³Ûñ ÏñÏÝ»É ¹ñ³Ýù:

5. ²ñï³ë³Ý»ÉÁ ×³ñï³ë³ÝáõÃÛ³Ý í»ñçÇÝ Ù³ëÝ ¿ ¨ å»ñ×³ ËáëáõÃÛ³Ý ·áñÍÝ³Ï³Ýáñ»Ý ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áñ ï³ñÑÁ. ÷³ÛÉáõÝ ³ñï³ë³ÝáõÃÛ³Ùµ Ï³ñ»ÉÇ ¿ ÷ñÍ»É ÙÇç³Ï ·ñí³Í ×³éÁ, í³ï ³ñï³ë³Ý»Éáíª ÏáñÍ³Ý»É ·»ñ³½³ÝóÁ: Ð³ï Ï³ÝßÙ³Ï³Ý ¿ »ÙáëÃ»Ý»ëÇ ³ëáõÛÃÁ. å»ñ×³ ËáëáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³çÇÝ ·áñÍÁ ³ñï³ë³Ý»ÉÝ ¿, »ñÏñáñ¹Áª ³ñï³ë³Ý»ÉÁ, »ñÑáñ¹Áª ÝáõÛÝå»ë ³ñï³ë³-Ý»ÉÁ: ²ñï³ë³ÝÙ³Ý ï»ëáõÃÛáõÝÝ ³é³çÇÝ ³Ý·³Ù×³ñ-ï³ë³ÝáõÃÛáõÝ ¿ Ý»ñÙáõÍ»É Â»á÷ñ³ëï³ÏÁª ÏÇñ³é»ÉáÍ ¹³ë³Ï³Ý Ã³ïñáÝÇ Ïáõï³Ï³Í ¹»ñ³ë³Ý³Ï³Ý ³ñ-Í»ëï Ç µ³½Ù³Ñ³ñáõëï ÷áñÓÁ: ²ñï³ë³ÙÙ³Ý »ñÏáõ µ³ÅÇÝÝ»ñÝ ¿ÇÝª Ó³ÛÝÇÝ ïÇñ³å»ï»ÉÁ ¨ Ù³ñÙÝÇÝ ïÇ-ñ³å»ï»ÉÁ: Ðé» ïáñÇ Ó³ÛÝÁ å»ïù¿ÉÇÝ»ñ ÑÝã»Ó, å³ñ-½³ÑáõÝã, »ñ³Ý·Ý»ñáí Ñ³ñáõëï, µ³Ûó Ý³¨ª ½áõñÏ ÑÝã»-ñ³Ý·Ý»ñÇ ÙÇïáõÙÝ³íáñ Ë³ÕÇó, ÇÝãÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ñ ³ëÇ³Ï³Ý Ñé» ïáñÇÝ Ñ³ïáõÏ Ã»ñáõÃÛáõÝ: Î»óí³ÍùÁ å»ïù¿ÉÇÝ»ñ Ñå³ñï, Ñ³Ù³óùÁª áõÕÇÕ, ¹»ÙùÝª ³ñï³-Ñ³Ûïçã, ß³ñÅáõÙÝ»ñÁª É³ÛÝ, µ³Ûó ¨ª Ñ³í³ù: Ø³Ýñ³-Ù³ëÝÝÏ³ñ³ ·ñíáõÙ ¿ñ, Ã» áñ Å»ëï»ñÝ »Ý í³Ù»É Ñé»-ïáñÇÝ, áñáÝùª áã: òÇó»ñáÝÇÝ Ý³ËáñÍáÕÝ»ñÁ ï³ñµ»-ñáõÙ ¿ÇÝ ³éÝí³½Ý áõÃ×³é³ÛÇÝ ¹»åù»ñ, áñáÝÓ Ñ³Ù³ñ å³Ñ³ÝçíáõÙ¿ ï³ñµ»ñ ³ñï³ë³ÝáõÙ. Ï³ñ¨áñ ¨ Í³Õ-ñ³ÉÇ, µ³ó³ïñáÕ ¨ å³ïÙáÕ, Ï³åí³Í ¨ ÁÝ¹Ñ³ïíáÕ, Ñáñ¹áñ³Ï³Ý ¨ å³Ã» ïÇÏ×³é»ñ. Ûáõñ³ù³ÝáÛáõñ ¹»å-ùÇ Ñ³Ù³ñ å³ïíÇñ³·ñí³Í ¿ÇÝ Ñ³ïáõÏ ÑÝã»ñ³Ý·Ý»ñ áõß³ñÅáõÔ¨»ñ:

²ÛëåÇëÇÝ ¿ñ Ñ»ÉÉ»ÝÇë ï³Ï³Ý ¹³ñ³ßñç³ÝáõÙ Ï³-éáõóí³Í ¨ ÐéáÙÇ ÏáÕÙÇó ÛáõñÓí³Í×³ñï³ë³Ý³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Áª ³ÙµáÕç³Ï³Ý, É³í ÙÛß³Ïí³Í ¨ Ý»ñ¹³ß-Ý³Ï: ²ÛÝ É³í ¹åñáó ¿ñ ëÏëÝ³Ï Ñé» ïáñÇ Ñ³Ù³ñ, É³í ½»ÝùªÑ³ëáõÝ Ñé» ïáñÇ Ñ³Ù³ñ: ê³Ï³ÛÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ý áõÝ»ñ ÙÇ Ã»ñáõÃÛáõÝ, áñÁ, áñù³Ý¿É å³ñ³¹áùë³ÛÇÝ ÑÝãÇ, Ýñ³ ³ñÅ³ÝÇùÝ»ñÇ Ñ» ï¨³ÝùÝ ¿ñ. ÇÝãù³Ý ß³ï ¿ñ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ý»ñùÇÝ Ý»ñ¹³ßÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ, ³ÛÝù³Ý ³ÛÝ ³í»ÉÇ ¿ñ Ñ³í³ÏÝáõÙ ÇÝùÝ³µ³í Ý»ñ³Ù÷á÷Ù³Ý, Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ÇÙ³óáõÃÛ³Ý ÙÛáõë áÉáñ ï Ý»ñÇó ë³ÑÙ³Ý³-½³ ïÙ³Ý: ²ÛÝ Ï³ñáÕ ¿ñ ¹³éÝ³É ó³ÝÏ³ó³Í µ³ÝÇ Ù³-ëÇÝ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ¨ Ñ³Ùá½Çã ËáëáõÉáõ Ï³ñáÕáõÃÛáõÝ, ÝáõÛÝÇëÏ »Ã» ËáëáõÃÁ ¹ñ³Ý µáÉáñáíÇÝ ³ÝÍ³ÝáÃ ¿ñ: ê³ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ áõ ï»ÕÇÝ ¿ñ Ñ»ÉÉ»ÝÇë ï³Ï³Ý ÙÇ³å»ï áõ-ÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, áñ ï»Õ Ñé» ïáñ³Í³Ý ËáëùÁ í³Õáõó ³ñ-¹»Ý ¹³¹³ñ»É ¿ñ ù³Õ³ù³Ï³Ý å³Ûù³ñÇ ½»ÝùÉÇÝ»É ¨ ¹³ñÓ»É ¿ñ ·»Ó³·Ç ï³Ï³Ý Ñ³×áõÙùÇ ÙÇçáó: ê³Ï³ÛÝ ÐéáÙÇ Ñ³Ù³ñ, áñÁ Ù.Ã.³.Ï¹³ñáõÙ³å ñáõÙ ¿ñ Çñ å³ï-ÙáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ù»Ý³Í³Ýñ ×·Ý³Å³ÙÁª Ñ³Ýñ³å»ï áõ-ÃÛ³Ý ÏáñÍ³ÝáõÙÝ áõ é³½Ù³Ï³Ý ÙÇ³å»ï áõÃÛ³Ý Ñ³ë-ï³ïáõÙÁ, ³ÛëÑ³Ù³Ï³ñ·Á ÏÇñ³é»ÉÇ ã¿ñ: ²ÛëïÕ ½³ñ·³ó³í Ýáñ` ÷ÇÉÇëá÷³Û³Í³Ý Ñé» ïáñáõÃÛáõÝÁª áñå»ë ù³Õ³ù³Ï³Ý å³Ûù³ñÇ ÙÇçáó: ì»ñçÇÝÝ»ñÇë ç³ï³·áíÝ»ñÁ ù³Ù³Ññ³ÝùáÍ ¿ÇÝ í»ñ³µ»ñíáõÙ Ñ»ÉÉ»-ÝÇë ï³Ï³Ý ¹åñáóÝ»ñáõÙ Í³ÕÍáÕ ³í³Ý¹³Ï³Ý, ¹á·-Ù³ïÇÏ Ñé» ïáñáõÃÛ³ÝÁ7: ²Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, áñù³Ý ¿É Ñé»-ïáñáõÃÛ³Ý Ñ» ï³·³ ï»ë³µ³ÝÝ»ñÝ áõ áõëáõóÇãÝ»ñÁ (òÇó»ñáÝ, øíÇÝ ïÇÉÇ³Ýáë, ³ÛÉù) Ñá· ¿ÇÝ ï³ÝáõÙ, áñ ãí»ñ³ñ ï³¹ñ»Ý Ñé» ïáñ³Ï³Ý ¹³ë³·ñù»ñÇ Ï³Õ³-å³ñÝ»ñÁ, ·ñ»Ã» ÙÇß ï ËáëùÝ áõÕÕáõÙ ¿ÇÝ ³ÛÝ ÁÝÃ»ñ-óáÕÇÝ Ï³Ù ³ß³Ï»ñï ÇÝ, áñÁ ù³ç Í³ÝáÃ ¿ñ ³Û¹ ¹³-ë³·ñù»ñÇ µáí³Ý¹³ÏáõÃÛ³ÝÁ:

---

1 *Ì. Ò. Öèóåðîí.* Ðåè÷è ïðîòèâ àòèëèíû. Ïîä ðåäàêöèåé Ë. Ãåîðãèåâñêîãî è Ö. Ìåíøòåéí. Ñ. Ïåòåðáóðã. 1904ã., ÷. II ñ.13.

2 Î»'ë *Ì. Ò. Öèóåðîí.* Òðè òðàêòàòà îá îðàòîðñêîì èñêóññòâå. ñ.17-18.

3 *E. Norden*. Die antice kunstproza. Lpz., 1898, p. 36.

4 *Ð. Ôîëüêåìàí.* Ðèòîðèêà ãðåêîâ è ðèìëÿí. Ðåäåëü, 1891ã., ñ. 69.

5 Ñá. “Àíòè÷íûå òåîðèè ÿçûêà è ñòèëÿ”. Ïîä ðåä. *Î. Ì. Ôðåéäåíáåðãà*, Ë., 1936ã., ñ. 103.

6 Î»ë *Ì. Ò. Öèóåðîí.* Òðè òðàêòàòà îá îðàòîðñêîì èñêóññòâå.

7 *Ã. Èâàíîâ.* Âçãëÿä Öèöåðîíà íà ñîâðåìåííîå åìó èçó÷åíèå êðàñíîðå÷èÿ â Ðèìå. Ì., 1878, ñ. 59.

ANTIQUE SCHOOL SPEECH SYSTEM

SVETLANA ASRYAN

Summary

Rhitorical conceptions in ancient world have been differently defined and classified. Those definitions and classifications sometimes contradicted each other and sometimes coincided, thus, giving way to different rhitorical conceptions. Even though there were contradictions between the theories they also had common principles, including the concern of sources, goals, and the issues of the speech elaboration. The system of these principles as of school rhitocial theory for its restrictions was destined to critism by ancient theorists. Though it remains as the theoractical base for the people practicing and dealing with rhitorical theory.

ÀÍÒÈ×ÍÀß ØÊÎËÜÍÀß ÐÅÒÎÐÈ×ÅÑÊÀß ÑÈÑÒÅÌÀ

ÑÂÅÒËÀÍÀ ÀÑÐß Í

Ðåçþìå

Ïîíÿòèÿ ðèòîðèêè â Àíòè÷íîì ìèðå ïîëó÷àëè ðàçëè÷íûå îïðåäåëåíèÿ è êëàññèôèêàöèè. Îíè èíîãäà ïðîòèâîðå÷èëè äðóãà äðóãà, èíîãäà ñîâïàäàëè, òåì ñàìûì äîâàâÿ ïñíîâó ðàçíûì êîíöåïöèÿì ðèòîðèêè. Íàïðàâëåíèÿ ðèòîðè÷åñêèõ êîíöåïöèé, íåñìîòðÿ íà ðàçëè÷èÿ ìåæäó ñîâé, èìåëè îáùèå ïîëÿ æàëîáû è ïîëåìèêè è öåëè ðèòîðèêè, ÷àñòè ðèòîðè÷åñêîé íáðîáîòîðè åá÷è è ò.ä.. Äîãìàòè÷íàÿ ïðèðîäà øêîëüíîé ðèòîðè÷åñêîé ñèñòåìû ûëà äàâàëà ïîâîä êðèòèêè ïîñëåäóþùèõ îðàòîðîâ àíòè÷íîñòè. Â òî æå âðåìÿ, òåì æå ñàìûå îðàòîðû è òåîðåòèêè îðòîðñêîãî èñêóññòâà ïî÷òè âñåãäà èìåëè âèäó òîãî ÷èòàòåëÿ èëè ó÷åíèêà, êîòîðûé îðîðî øî çíàë ýòó ñèñòåìó.

Ü²è² ²Úì²¼Ú²Ü

Êàððð¸²ÚÆÜ èàôê²êî²ÜÆ ²ðî²øÆÜø²Ô²ø²Î²ÜàôÂÚàôÜÀ Èºè Ü²ÚÆÜ Ô²ð²´²ÔàôØ 1918–1921 ÂÂ.

Ð³Ù ÅáÕáíáõñ¹, ëáõï »Ý¨ ³Ý³ñÅ»ù ù»½ ï ñí³Í µáÉáñ Ëáëï áõÙÝ»ñÁ, »Ã» ÇÝù¹ ³Ý½áñ »ë, ãáõÝ»ë ³½·³ÛÇÝ Ç¹»³É¨Ç¹»³ÉÇ¹ Ñ³ëÝ»Éáõ í×é³Ï³Ý Ï³Ùù:

êÇÙ»áÝ ì ñ³óÙ³Ý

1917–1920 ÃÃ. Ñ³Ù ÅáÕáíñ¹Ç å³ïÙàõÃÙ³Ý Ù»ç ³Ù»Ý³¹ñ³Ù³ïÇÏ ßñç³ÝÝ»ñÇó Ù»ÏÝ¿: 1917 Ã. èáõë³ëï³ÝáõÙ Ï³ï³ñí³Í »ñÏáõ Ñ»Õ³÷áËáõÃÙáõÝÇó Ñ»ïá ù³áë ³é³ç³ó³í Ý³ËÏÇÝ Ï³Ùëñáõ ãÙ³Ý áÕç ï³ñ³ÍùáõÙ: 1917 Ã. ÝáÙ»Ùµ»ñÇó ²Ý¹ñÏáíÏ³ëáõÙ¨ ÃáõñÙ³Ï³Ý×³Ï³ïáõÙ·ïÝíáÕ éáõë³Ï³Ý ½áñù»ñÁ Ù»-ÏÁ ÙÙáõëÇ Ñ»ï¨Çó ÉùáõÙ ¿ÇÝ ¹Çñù»ñÁ: Üñ³Ýù÷³ËãáõÙ ¿ÇÝ ·áõÙ³ñï³ÏÝ»ñáí, ·Ý³óùÝ»ñáí, áïù áí, ÇëÏ ½»ÝùÝ áõ ½ÇÝ³ÙÃ»ñùÁ Ã³É³Ýíáõù ¿ÇÝ íñ³óÇÝ»ñÇ¨ Ã³Ã³ñÝ»-ñÇ ÏáÕÙÇó, ÇÝãÁ ·ñ»Ã» ÙÇßï áõÕ»Ïóíáõù ¿ñ Í»Í áõç³ñ-¹áí: 1918 Ã. ÑáõÝí³ñÇ 12–ÇÝ Þ³ÙËáñÇ Ï³Ù³ñ³ÝáõÙ¨ ³ÉÇ³ñÇ Ùáï ³Ý¹ñÏáíÏ³ëÙ³Ý ë»ÙÙÇ íñ³ó å³ñ³·-ÉáõËÝ»ñ ÜáÙ Ãáñ¹³ÝÇ³ÙÇ, º. ¶»·»ãÏáñáõ, ²Ï³ÏÇ âË»Ý-Ï»Éáõ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ÙÇ ß³ñù ³¹ñµ»ç³ÝóÇ ·áñÍÇãÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ï³½Ù³Ï»ñåí»ó ÏáíÏ³ëÙ³Ý é³½Ù³×³Ï³ïÇó ïáõÝí»ñ³¹³ñÓáÕéáõë ½ÇÝíáñÝ»ñÇç³ñ¹Ý áõ ½ÇÝ³Ã³-÷áõÙÁ, áñÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙÏ³ï³ñíáõÙ ¿ñ íñ³óÇ³Ï³Ý¨ ÙáõëáõÉÙ³Ý³Ï³Ý ³½·³ÛÇÝ ½ÇÝí³Í áõÅ»ñÇ, ³Ù¹ Ãíáõù Ý³¨ ³¹ñµ»ç³Ý³Ï³Ý §í³Ùñ»ÝÇ ¹Çíç½ç³ÙÇ¦ ÏáÕÙÇó: Æ¹»å, Ãáñ¹³ÝÇ³Ý ³é³çÇÝÁ Ñ³Ù»ñÇÝ¿ñ ³é³ç³ñÏ»É Ñ³-Ù³ï»Õ Ñ³ñÓ³ÏÍ»É ·Ý³óùÇíñ³, ë³Ï³ÙÝ Ñ³Ù»ñÁ Ññ³-Å³ñí»É¿ÇÝ ³Ù¹ ¹³í³¹Çñù³ÙÉÇó:

1918 Ã. ëÏ½µÝ»ñÇÝ ²Ý¹ñÏáíÏ³ëáõÙ éáõë³Ï³Ý Çß-Ë³ÝáõÃÙ³Ý í»ñ³óÙ³Ý Ñ»ï Ù»ÏÏ»Õ ³½·³ÛÇÝ ÇÝùÝá-ñáßÙ³Ý ëÏ½µáõÝùÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ Ó¨³íáñí»óÇÝ å»ï³-Ï³Ý ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñ: ¸ñ³ÝóÇó Ù»ÏÝ ¿É ²ñ¨»ÉÙ³Ý ²Ý¹ñ-ÏáíÏ³ëáõÙ µÝ³ÏíáÕ Å³Ã³ñÝ»ñÇëï»ÕÍ³Í ²¹ñµ»ç³ÝÝ¿ñ: Â³Ã³ñÝ»ñÝ³ñ³·áñ»Ý ëÏë»óÇÝ ù³ÙÉ»ñÓ»éÝ³ñÏ»É Ñ³ÙÏ³Ï³Ý ë³ÑÙ³Ý³ÏÇó áñáß ÑáÕ»ñ ÙáõñÓóÝ»Éáõ áõÕ-ÕáõÃÙ³Ùµ`Ô³ñ³µ³ÕÁ, Ü³ËÇç¨³ÝÁ, ¼³Ý·»½áõñÁ: ²¹ñ-µ»ç³ÝÁ ÙÇ³ÙÝ³Ï Ç íÇ×³ÏÇ ã¿ñ Ñ³ñóÇÝ ³Ùëù³Ý ÉñçáõÃÙáõÝ ï³É¨Ñ³ëÝ»É Ñ³çáÕáõÃÙ³Ý, »Ã» Ýñ³ ÃÇÏáõÝùÇÝ ãÉÇÝ»ñ »Ùµ³Ùñ³Ï³Ý ÃáõñùÇ³Ý:

Æ¹»å, Âáõñùç³Ý ³Ù¹ ï³ñ³ÍùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ å³Ù-ù³ñáõÙ¿ñ ³é³í»É³å»ë Çß³Ñ Çñ»Ý, ù³Ý ²¹ñµ»ç³ÝÇ: ²É»ùë³Ý¹ñ Ê³ïÇëÙ³ÝÁ ·ñáõÙ¿. §´³ÃáõÙÇ ËáñÑñ¹³-ÅáÕáíáõÙ Ù»ñ ¹Çï ÁÕáõÃÙáõÝÝ»ñÁ Ð³Ù³ë ï³ÝÇë³ÑÙ³Ý-Ý»ñÇã³÷³½³Ýó Ý»Õ ÉÇÝ»Éáõ Ù³ëÇÝß³ñáõÝ³Ï Ñ³Ý¹Ç-åáõÙ¿ÇÝ Ãáõñù»ñÇ Ñ³Ù³é ¹ÇÙ³¹ñáõÃÙ³ÝÁ, Ýñ³Ýù ¹»Ù¿ÇÝ, áñ Ô³ñ³µ³ÕÝ áõ ¼³Ý·»½áõñÁ ïñí»ÇÝ Ð³Ù³ë ï³-ÝÇÝ, ù³Ý½Ç ó³ÝÏ³ÝáõÙ ¿ÇÝ µ³ó»É áõÕÇÕ ×³Ý³å³ñÑ ¹»å Ç´³ùáõ¦¹:

ëáõë³Ï³Ý ½áñù»ñÇ Ñ»é³Ý³ÉáõÓ Ñ»ï á ²Ý¹ñÏáí-Ï³ë Ý»ñÃ³÷³Ýó»óÇÝ Ãáõñù³Ï³Ý ½áñù»ñÁ¨ ³é³Ýó Ñ³å³Õ»Éáõ í»ñëÏë»óÇÝ Çñ»Ýó Ñ³Ù³çÇÝç ù³Õ³ù³Ï³-ÝáõÃÙáõÝÁ: Ô³ñ³µ³ÕáõÙ Çñ³íÇ×³ÏÝ ûñÑ³ë³Ï³Ý¿ñ. å»ïù¿ñßï³å ù³ÙÉ»ñ Ó»éÝ³ñÏ»É¨ ÁÝïñ»É ×Çßï ×³-Ý³å³ñÑ Ïáïáñ³ÍÇó ËáõëÃ³÷»Éáõ Ñ³Ù³ñ: 1918 Ã. ÑáõÉÇëÇ 22–ÇÝ ÞáõßÇÇ Ã»Ù³Ï³Ý ¹åñáóÇ ¹³ÑÉÇ×áõÙ ·áõ-Ù³ñí»ó ³ñó³Ë³Ñ³ÙáõÃÙ³Ý ³é³çÇÝ Ñ³Ù³·áõÙ³ñÁ, áñÇ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³Ïí»óÇÝ ÙÇÝã¨ ÑáõÉÇëÇ 28–Á: Ð³Ù³·áõÙ³ñÇÝ Ù³ëÝ³Ïóáõù ¿ñ 180 å³ï·³Ù³-íáñ: ²ñó³ËÁÑ³Ù ï³ñ³ñí»ó ³ÝÏ³Ë, Ï³½ÙÍ»ó ÝáñÏ³-é³í³ñáõÃÙ³õÝ, ùÝÝ³ñÏí»ó ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³-ÝÇÝ ÙÇ³Ý³Éáõ Ñ³ñóÁ²:

²ÙÝ, áñ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÁ ÝáõÙÝå»ë Ñ»-ï³ùñùñíáõÙ¿ñ È»éÝ³ÙÇÝ Ô³ñ³µ³Õáí¨ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³-å»ë ²Ý¹ñÏáíÏ³ëáí, ³å³óáõóáõÙ¿ 1918 Ãí³Ï³ÝÇÝ úñçáÝÇÏÇÓ»Ç Ñ»é³·ÇñÁ` Ñ³ëó»³·ñí³Í âÇã»ñÇÝÇÝ. §Ô³ñ³µ³ÕáõÙ ÞáõßÇÇ¨ ¼³Ý·»½áõñÇ »ñÏáõ ·³í³é-Ý»ñÝ¿É ·ñ³íí»É »Ý ÅáõñÙ»ñÇ ÏáÕÙÇó, µÝ³ÏáõÃÙáõÝÁ Ñ³Ù³é ¹ÇÙ³¹ñáõÃÙáõÝ¿óáõÙó ï³ÉÇë¦³:

ê³Ï³ÙÝ 1918–1919 ÃÃ. ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÁ, »ÉÝ»ÉáíÇñù³Õ³ù³Ï³Ý¨ëáóÇ³É–ïÝïï»ë³Ï³Ý íÇ×³-ÏÇó, Ñ³Ý¹»ë¿ñ·³ÉÇë ÉáÏ ¹Çïáñ¹Ç ¹»ñáõÙ¨¿³Ï³Ý áã ÙÇ ÙÇç³Ùïáõ ÃÙáõÝ ã¿ñ Ï³ï³ñáõÙ: ¸ñ³ ÷áë³ñ»Ý³Ùë-ï»Õ Çñ»Ý ï»ñáõ ïÝûñ»Ý¿ñ Ï³ñÍáõÙ Ãáõñù³Ï³Ý¨Ã³-Ã³ñ³Ï³Ý Ë³Å³ÙáõÅÁ: 1918 Ã. ÑáÏï»Ùµ»ñÇ 30–ÇÝ Øáõ¹ñáëÇ ½ÇÝ³¹³¹³ñÇó Ñ»ïá Ãáõñù»ñÁ ëïÇåí³Í ¿ÇÝ ÃáõÝ»É ²Ý¹ñÏáíÏ³ëÁ, áñÝ ³ñ¹»Ý å³ßïå³Ýí»Éáõ ¿ñ ²Ý·ÉÇ³ÙÇ ÏáÕÙÇó:

Ð³Ù»ñÁ ÑáõÙë áõÝ»ÇÝ, Ã» ³Ý·ÉÇ³óÇÝ»ñÇ Ùáõïù Á Ô³ñ³µ³Õ Ïµ³ñ»É³íÇ Çñ»Ýó íÇ×³ÏÁ: ò³íáù, Çñ³Ï³-ÝáõÃÙáõÝÝ ³ÙÉ¿ñ: ¸»é ³é³çÇÝ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÙÇÝ å³ï»-ñ³½ÙÇó ³é³ç ²Ý·ÉÇ³ÙÇ Ñ³Ù³ÙÝùÝ»ñÇ å³É³ïÇ ³Ý-¹³Ù´»ùëÃáÝÁ Ð. ÂáõÙ³ÝÙ³ÝÇÝ ½·áõß³óñ»É¿ñ. §²Ý·ÉÇ-³óÇÝ»ñÁ ÙáõëáõÉÙ³Ý³Ï³Ý ³ßË³ñÑÇ Ñ»ï Ï³å í³Í Ù»Í ß³Ñ»ñ áõÝ»Ý, ¨»ñµ»ù ãÑ³í³ï³ù, Ã» ²Ý·ÉÇ³Ý Ï³ñáÕ¿å³ßïå³Ý Ï³Ý·Ý»É Ñ³Ù»ñÇÝ¦⁴: Ð. ÂáõÙ³ÝÙ³ÝÁ, ÉÇÝ»-Éáí ²Ý·ÉÇ³ÙÇ ÏáÕÙÝ³Ï³É ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙ³Ý íÏ³Ý, ·ñáõÙ¿. §Ð³Ù»ñÇ µáÕáùÝ ³Ù»Ý³Ýí³½ áõß³¹ñáõÃÙ³Ý³Ý·³Ù ã¿ñ ³ñÅ³Ý³ÝáõÙ: ØÇÝã¹»é Ñ³Ù»ñÇ ¹»Ù ²¹ñµ»-ç³ÝÇ Ñ»ñÙáõñ³Í ÙÇïáõÙÝ³íáñ áõ ëï³Ñá¹ ³Ù»Ý ÙÇ ·³Ý·³ï ³ñÅ³Ý³ÝáõÙ¿ñ ÑÇí³Ý¹³·ÇÝ áõß³¹ñáõÃÙ³Ý¨ ³éÇÃ¿ñ ¹³éÝáõÙ Ñ³Ù»ñÇ Ñ³ëó»ÇÝ áõÕÕí³Í Ñ³Ý¹Ç-Ù³ÝáõÃÙáõÝÝ»ñÇ áõëå³éÝ³ÉÇùÝ»ñÇ¦⁵:

Ð³Ù»ñÇ íÇ×³ÏÝ¿É ³í»ÉÇ Í³Ýñ³ó³í, »ñµ 1919 Ã. ÑáõÝí³ñÇ 15–ÇÝ ÊáëñáÍ´»Ï êáõÉÃ³ÝáíÁ Ýß³Ý³Ïí»ó Ô³ñ³µ³ÕÇ¨ ¼³Ý·»½áõñÇ ·»Ý»ñ³É–Ý³Ñ³Ý·³å»ï: Æ¹»å, Ï³ñíáõÙ »Ù` ³Ýï»ÕÇ ãÇ ÉÇÝÇ Ýß»É, áñ ßáõß»óÇ ï³-ñÇù³íáñÝ»ñÁ Ýñ³Ý ³ÝÙÇç³å»ë ×³Ý³ã»óÇÝ. Ù³ÙñÁ »Õ»É¿ßáõß»óÇ Ñ³ÙáõÑÇ¨ Êáëñáí Ý Çñ Ù³ÝÏáõÃÙ³Ý ï³-ñÇÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ ³Ýó¿ Ï³óñ»É ÞáõßÇáõÙ, ëáíáñ»É ï»-Õç é»³É³Ï³Ý¹å ñáóáõÙ⁶: à±ÙÙïùáí Ï³ÝóÝ»ñ, áñ Ñ³-Ù»ñÇ ßñç³å³ï áõÙ Ù»Í³ó³Í¨ ÏÇëáí ã³÷Ñ³Ù³Ù¹Ù³ñ-¹Á Ï¹³éÝ³ Ñ³Ù³½·Ç áË»ñÇÙ ÃßÝ³ÙÇÝ: Ü³ ÙÇß ï·ï-ÝáõÙ¿ñ Ñ³Ù³ ËáÑÝ»ñ Çñã³ñ·áñÍ»ñÇ Ñ³Ù³ñ. ó³íáù, ¹ñ³Ýó Ãíáõù Ï³ÙÇÝ Ý³¨ éáõëÝ»ñ, áñáÝù ³ç³ÏóáõÙ¿ÇÝ ³¹ñµ»ç³ÝóÇÝ»ñÇÝ: ¸ñ³ÝóÇó Ù»ÏÝ¿É ·»Ý»ñ³É êáõÉ-Ï¨ÇãÝ¿ñ, áñÅÙ³ñï³Ï³Ý ÷áñÓ¿ñ Ó»éù µ»ñ»É ·»Ý»ñ³É Úáõ¹»ÝÇãÇ Ññ³Ù³Ý³ï³ñáõÃÙ³Ý Ý»ñùá: 1919 Ã. ë»å-ï»Ùµ»ñÇÝ Ý³ êáõÉÃ³ÝáíÇÝ ·ñáõÙ¿. §Ô³ñ³µ³ÕÇ Ñ³ñ-óÇ Ë³Õ³Õ ÉáõÍáõÙÁ ë ïÇÃáõÙ¿ Ù ï³Í»É, áñ ¼³Ý·»½áõ-ñÇ ·³í³éÇ ÙÇ³óáõÙÁ ÏÏ³ï³ñíÇ ³é³Ýó ½ÇÝ³µ³Ë-Ù³Ý, ù³Ý½Ç Ýñ³ Ñ³Ù µÝ³ÏãáõÃÙáõÝÁ Ù³ËÇç¨³ÝÇ ç³ñ-¹»ñÇó Ñ»ïá Ñ³½Çí Ñ³Ù³ñÓ³Ïíç¹ÇÙ³¹ñ»É¨ Çñ ÃÇÏáõÝ-ùáõÙ ãáõÝ»Ý³Éáí ³é³çí³ å³ßïå³ÝáõÃÙáõÝÁ¦⁷: Üñ³ïí³Í ¹³ë»ñáí Ï³½Ù³íáñí»óÇÝ ÃáõñÙ-³¹ñµ»ç³Ý³-ùñ¹³Ï³Ý ½áñ³ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñ¨Ñ³ñÓ³Ïí»óÇÝ ¼³Ý·»-½áõñÇ íñ³: ²ÙÝáõ³Ù»Ý³ÙÝÇí, ³ñó³Ë³Ñ³ÙáõÃÙ³Ý ÙÇ³Ï ÑáõÙëÁ ÙÝáõÙ¿ÇÝ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÁÝ¨Ð³Ù³ë-ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙáõÝÁ:

Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙáõÝÁ·ïÝíáõÙ¿ñ ëáóÇ-³É-ïÝï»ë³Ï³Ý Í³Ýñ íÇ×³ÏáõÙ, µ³Ùó ³ÝáõÙ¿ñ ÑÝ³-

ñ³íáñÇÝÁ` û·Ý»Éáõ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÇÝ ¨ ¼³Ý·»-½áõñÇÝ:

ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇ ³ñ ï ³ùÇÝ ß³Ñ»ñÁ Ñ³Ù-ÁÝÏÝáõÙ ¿ÇÝ ÂáõñùÇ³ÛÇ ß³Ñ»ñÇ Ñ» ï , áñÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ñ Ñ»Ý³ñ³Ý Ñ»Ó³ ÷áËáõÃÛáõÝÁ ²ñ¨»ÉùáõÙ ï³ñ³Í»ÉáõÑ³Ù³ñ:

1920 Ã. ³åñÇÉÇ 28–ÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇ ËáñÑñ¹³ÛÝ³-óáõÙáí ¿É ³í»ÉÇ ë»ñ ï³ó³Ý ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³Ý-ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

1920 Ã. ³åñÇÉÇ 29–ÇÝ ë ï»ÕÍí»ó Ô³ñ³µ³ÕÇ ÙÇ-³óÛ³É Ñ»ÕÏáÙ, áñÇ Ý³Ë³ · ³ÑÝ ¿ñ ÙáÉÇ µáÉß¨ÇÏ ¹³ñÓ³Í ÊáëñáÍ ´»Ï êáõÉÁ³ÝáíÁ: Ð³Ù»ñÁ · ï ÝíáõÙ ¿ÇÝ ³Ý³ë»-ÉÇ Í³Ýñ íÇ×³ÏáõÙ, ÝáõÛÝÇëÏ éáõëÝ»ñÇ Ý»ñÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ áãÝãáí ã¿ñ ³½¹áõÙ ³¹ñµ»ç³ÝóÇÝ»ñÇ íñ³: ²åñÇÉÇ 30–ÇÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å» ï áõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñáõ-ÃÛáõÝÁ µáÕáùÇ Ýáï³ ÑÕ»ó âÇã»ñÇÝÇÝ ¨ ²¹ñµ»ç³ÝÇ é³½ÙÑ»ÕÏáÙÇ Ý³Ë³ · ³Ñ Ù³ñÇÙ³ÝáíÇÝ, áñáõÙ Ù³ëÝ³-íáñ³å»ë ³ëíáõÙ ¿ñ. §È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕáõÙ ß³ñáõ-Ý³ÏíáõÙ »Ý ½³Ý·í³Í³µ³ñ áãÝã³Ý³É Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ·áõ-Õ»ñÝ áõ Ñ³Û µÝ³ÏãáõÃÛáõÝÁ, ³Ù¹ µ³ñµ³ñáëáõÃÛ³ÝÁ Ù³ëÝ³ÏÇó »Ý ¹³éÝáõÙ éáõë µ³Ý³ÏÇ ½ÇÝíáñÝ»ñÁ¦[8]: Ð³Ù»ñÁ å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÇ ¨ ¼³Ý·»½áõñÇ ï³-ñ³ÍùÁ Ù³ùñ»É ³¹ñµ»ç³Ý³Ï³Ý ½áñù»ñÇó: ê³Ï³ÛÝ ßáõ-ïáí ëï³óí»ó ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇ ³ñï³ùÇÝ ·áñ-Í»ñÇ ÅáÕÏáÙÇ ï»Õ³Ï³É Ðáõë»ÙÝáíÇ Ñ»é³·ÇñÁ, áñáõÙ ïñíáõÙ ¿ñ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ 24 Å³Ù` Ô³ñ³µ³ÕÇ ¨ ¼³Ý·»½áõ-ñÇ ï³ñ³ÍùÁ Ù³ùñ»Éáõ Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ½áñù»ñÇó. ÙÇ ù³ÝÇ Å³Ù ³Ýó ëï³óí»ó ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ñ»é³·ÇñÁ, ÇÑ³ñÏ»` Î³ñÙÇñ µ³Ý³ÏÇ ³ÝáõÝáí, áñÝ áõÝ»ñ ÝáõÛÝ µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÁ:

Ð³Ù-éáõë³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ù ï»É ¿ÇÝ ÷³-ÏáõÕÇ, ¨ ¹ñ³Ýù ï»Õ³ß³ñÅ»Éáõ Ñ³Ù³ñ 1920 Ã. Ù³ÛÇëÇÝ ØáëÏí³ Ù»ÏÝ»ó Ñ³ÛÏ³Ï³Ý å³ï íÇñ³ÏáõÃÛáõÝÁ Ë¨áÝ Þ³ÝÃÇ ·ÉËë³íáñáõÃÛ³Ùµ: Üñ³Ý ÙÇ³ó³Ý ÃÇýÉÇëÇ Õ³-ñ³µ³ÕóÇÝ»ñÇ Ñ³Ûñ»Ý³Ïó³Ï³Ý ÙÇáõÃÛ³Ý ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ, áñáÝù ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ³éç¨ åÇïÇ å³ß ï å³Ý»ÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÇß³Ñ»ñÁ: 1920 Ã. ÑáõÝÇëÇ ëÏ½µÝ»ñÇÝ ¶. Ð³ÛÏáõÝÇÝ ¨ è. ø³Ã³ÝÛ³ÝÁ È»-ÝÇÝÇÝ áõÕ³ñÏáõÙ »Ý Ý³Ù³Ï, áñáõÙ ³é³ç³ñÏáõÙ ¿ÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ÙÇ³íáñ»É Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å» ï áõÃÛ³-ÝÁ, Ï³Ù Ô³ñ³µ³ÕÇ ¨ ¼³Ý·»½áõñÇ ·³í³éÝ»ñÁ ÙÇ³-íáñí»Ý ¨ Ï³½Ù»Ý Ð³ÛÏ³Í³Ý ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Ýñ³å»-ï áõÃÛáõÝ ¨ ¹³ßÝ³Ïó³ÛÇÝ ë Ï½µáõÝùáí Ù ï Ý»Ý è Ê ü êÐ–Ç Ï³½ÙÇ Ù»ç:

²ñó³Ë³Ñ³Ù»ñÁ Ù»Ï ³Ý·³Ù ¨ë µ³ó³Ñ³Ù ï óáõó³-µ»ñ»óÇÝ Çñ»Ýó éáõë³Ù» ï ÏáÕÙÝáñáßáõÙÁ, ë³Ï³ÙÝ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÝ ³Ý¹ñ¹í»ÉÇ ¿ñ:

1920 Ã. ê ï³ÉÇÝÁ ·ñáõÙ ¿ úñçáÝÇÏÇÓ»ÇÝ. §ÆÙ Ï³ñ-ÍÇùÝ ³ÛÝ ¿, áñ ãÇ Ï³ñ»ÉÇ ß³ñáõÝ³Ï É³ñ³Ë³Õ³óáõ-ÃÛáõÝ ³Ý»É ÏáÕÙ»ñÇ ÙÇç¨: ä»ï ù¿ í×é³Ï³Ý å³ß ï å³-Ý»É ÏáÕÙ»ñÇó Ù»ÏÇÝ, ï íÛ³É å³ñ³ · ³ÛáõÙ, ÇÑ³ñÏ», ²¹ñ-µ»ç³ÝÇÝ ÂáõñùÇ³ÛÇ Ñ» ï ÙÇ³ëÇÝ¦[9]:

ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇ ³ñ ï³ùÇÝ ·áñÍ»ñÇ ÅáÕ-ÏáÙ âÇã»ñÇÝÁ, Ç ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ ÙÛáõëÝ»ñÇ, í³ñáõÙ ¿ñ µ³ó³Ñ³Ûï Ñ³Û³Ù» ï ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ ¨ ÷áñÓáõÙ û·ï³·áñÍ»É µáÉáñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñóÇÝ ¹ñ³Ï³Ý ÉáõÍáõÙ ï³Éáõ Ñ³Ù³ñ:

1920 Ã. ÑáõÝÇëÇÝ È»ÝÇÝÁ Ýñ³Ý Ñ» ï¨Ù³É Ñ³ñóáõÙÝ ¿ ³ÝáõÙ. §ØÇ±Ã» ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ Ñ³Ù»ñ³ßËáõÃÛ³Ý ·³É Ü³-ñÇÙ³ÝáíÇ Ñ» ï ¦: âÇã»ñÇÝÁ å³ï³ëË³ÝáõÙ ¿. §Ô³ñ³-µ³ÕÁ ÑÇÝ³íáõñó Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ï³ñ³Íù¿¦[10]:

Ü³ ÷áñÓáõÙ ¿ñ µ³ó³ï ñ»É ¨ ³å³óáõó»É È»ÝÇÝÇÝ, áñ, Ñ³ÛÏ³Ï³Ý ï³ñ³ÍùÝ»ñÁ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ ½Çç»Éáí, ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ë ï³ÝÁ Ñ»ÕÇÝ³Ï³½ñÏáõÙ ¿, ¨, µ³-óÇ ³Û¹, ²¹ñµ»ç³ÝÝ ³Û¹ ï³ñ³ÍùÝ»ñÁ áñå»ë ÁÝÍ³ó³ÝÏ³ÝáõÙ ¿ë ï³Ý³É éáõëÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, ³ÛëÇÝùÝ` ÷áñ-ÓáõÙ ¿ áõñÇßÇ Ó»éù»ñáí ß³ · ³Ý³Ï Ñ³Ý»É Ïñ³ÏÇó:

âÇã»ñÇÝÁ, ï»ëÝ»Éáí, áñ ¹Å í³ñ ÏÉÇÝÇ Ô³ñ³µ³ÕÁ, ¼³Ý·»½áõñÝ áõ Ü³ËÇç¨³ÝÁ å³Ñ»É Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ñ³-Ù³ñ, ÷áñÓáõÙ¿ ÁÝ ï ñ»É áë Ï» ÙÇçÇÝÁ ¨ 1920 Ã. ÑáõÝÇëÇÝ úñçáÝÇÏÇÓ»ÇÝ ÑÕáõÙ¿ Ñ» ï ¨Ù³É Ñ»é³·ÇñÁ. §Ô³ñ³µ³ÕÁ, ¼³Ý·»½áõñÁ, Þáõß Ý, Ü³ËÇç¨³ÝÁ, æáõÉý³Ý ãå» ï ù¿ ÙÇ³óí»Ý á³ã Ð³Ù³ë ï³ÝÇÝ, áã ¿É ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ, ³ÛÉ å» ï ù¿ · ï ÝÍ»Ý éáõë³Ï³Ý ½áñù»ñÇ ï ñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý ï³Ï, ù³ÝÇ áñ áñ¨¿ Ù»Ï ³ÛÉ í×Çé ÏË³Ë ï Ç Ù»ñ Ë³Õ³-ÕáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ¦[11]:

ÂíáõÙ ¿ñ` Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ËáñÑñ¹³ÛÝ³óÙ³Ùµ ³Ù»Ý ÇÝã Ï÷áËíÇ: 1920 Ã. ÝáÛ»Ùµ»ñÇ 29–ÇÝ, »ñµ Î³ñÙÇñ µ³-Ý³ÏÁ Ù ï³í Ð³Ù³ë ï³Ý, Ñ³çáñ¹ ûñÁ ë ï³óí»ó Ü³ñÇ-Ù³ÝáíÇ Ñ»é³·ÇñÁ. §ÀÕçáõÝáõÙ »Ù »Õµ³ÛñÃ³Ï³Ý ÊáñÑñ-¹³ÛÇÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇÝ ¨ ¼³Ý·»½áõñÁ, È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³-µ³ÕÝ áõ Ü³ËÇç¨³ÝÁ Ñ³Ûï³ñ³ñáõÙ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³-Ù³ë ï³ÝÇ ³Ýµ³Å³Ý Ù³ë¦:

»Ï ï»Ùµ»ñÇ 1–ÇÝ úñçáÝÇÏÇÓ»Ý Ñ»é³·ñ»ó ØáëÏí³` È»ÝÇÝÇÝ` Ñ³Õáñ¹»Éáí Ü³ñÇÙ³ÝáíÇ áñáßÙ³Ý Ù³-ëÇÝ:

ê³Ï³ÛÝ ¹³ Ë³Õ ¿ñ, áñÁ »ñÏ³ñ ãÓ·í»ó: Þ³ï Å³-Ù³Ý³Ï å»ï ù ã¿ñ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ Çñ ï í³Í ËáëïáõÙÇó Ññ³Å³ñí»Éáõ Ñ³Ù³ñ: Ü³ñÇÙ³ÝáíÁ Ñ³Ûï³ñ³ñ»ó, áñ Çñ»Ý ëË³É »Ý Ñ³ëï³ó»É. Ý³ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ áã Å» ï³ÉÇë ¿ñ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇÝ, ³ÛÉ ßÝáñÑáõÙ ¿ñ ÇÝùÝáñáßÙ³Ý Çñ³íáõÝù:

ÐáõË³Ë³µí³Í Ñ³Ù»ñÁ ÑáõÛëÝ»ñÁ Ï³å»óÇÝ ØáëÏí³ÛáõÙ ëÏëí»ÉÇù ù³é³ÏáõÙ µ³Ý³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ» ï ¥1921 Ã., ÷»ïñí³ñ-Ù³ñï), áñÁ ÂáõñùÇ³ÛÇ ×ÝßÙ³Ý ï³Ï ¹³ñÓ³í »ñÏÏáõÙ: ØÇÝã ØáëÍí³ÛÇ å³ÛÙ³Ý³ · ñÇ ÏÝùáõÙÁ Ü³ñÇÙ³ÝáíÁ Ñ»é³·ñ»ó È»ÝÇÝÇÝ. §ºÃ» ³Ùë Ñ³ñóáõÙ Ù»ÝÙ ½Çç»Ýù, ½³Ý·í³ÍÝ»ñÁ ã»Ý ·³ Ù»ñ Ñ» ï¨Çó, Ù»ÝÙ ÏÏáñóÝ»ÝÙ ÂáõñùÇ³ÛÇµ³ñ»Ï³ÙáõÃÛáõÝÁ, ¨Ý³ ÑáõË³Ñ³ï í³Í Ï³ñáÕ ¿ Ý»ï í»É ²Ý·ÉÇ³ÛÇ ·ÇñÏÁ: ºë å»ï ù¿ ½·áõß³óÝ»Ù Ò»½, áñ ÁÝÏ»ñ âÇã»ñÇÝÁ ß÷á-ÃáõÙ¿ ³ñ¨»É³ÝÑ³ñóÁ Ñ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñóÇ Ñ» ï ¦[12]: âÝ³-Ù³Í âÇã»ñÇÝÇ Ñ³Ù³é ç³Ýù»ñÇÝ` ØáëÏí³ÛÇ å³ÙÙ³Ý³-·ÇñÁ áãÇÝã ã ï í»ó ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇÝ. Ô³ñ³-µ³ÕÇ Ñ³ñóÁ ¹»é¨ë ³ÝÉáõÍ»ÉÇ ¿ñ, ¨ Ñ³çáÕáõÃÛ³Ý ÝÅ³-ñÁ ûñ»óûñ Å»ùíáõÙ ¿ñ ²¹ñµ»ç³ÝÇ ÏáÕÙÁ:

Þáõ ïáí êï³ÉÇÝÇ, úñçáÝÇÏÇÓ»Ç ¨ ÙÛáõëÝ»ñÇ ×ÝßÙ³Ý ï³Ï âÇã»ñÇÝÁ Ý³Ñ³ÝÇ»ó Ñ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñóáõÙ: ²ñ-¹»Ý µáÉáñÁ ÝÏ³ïáõÙ ¿ÇÝ, áñ Ý³ ¹³ñÓ»É ¿ñ ½ÇçáÕ ¨ ³ÛÉ¨ë Ý³ËÏÇÝÁ ã¿ñ:

1921 Ã. ÑáõÝÇëÇ 3-ÇÝ è Î¥µ)Î Ï»Ý ï ÏáÙÇ ÎáíµáõñáõÙÇ ÝÇëïáõÙ úñçáÝÇÏÇÓ»Ç, Ø³Ë³ñ³Ó»Ç, Ü³ñÇÙ³ÝáíÇ, ØÛ³ëÝÇÏÛ³ÝÇ, üÇ·³ï Ý»ñÇ ¨ áõñÇßÝ»ñÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ùµ ÙÇ³Ó³ÛÝ áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝí»ó, Áë ï áñÇ` È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ×³Ý³ãíáõÙ ¿ñ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ³Ýµ³Å³Ý»ÉÇ Ù³ë: Ü³ñÇÙ³ÝáíÁ ¨ë ÏáÕÙ ùí»³ñÏ»ó ³Ùë áñáßÙ³ÝÁ, ßáõï áí Ññ³íÇñí»ó Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáí ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ ×ß ï»-Éáõ ¨ í»ñÇÝ³·Í»Éáõ Ñ³Ù³ñ: êË³ÉÝ»ñÇó ËáõË³÷»ÉáõÑ³Ù³ñ å³Ñ³ÝçíáõÙ ¿ñ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ¨ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÇ Ý»ñÏ³-ÛáõÃÛáõÝÁ: ê³Ï³ÛÝ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÁ Ññ³Å³ñí»ó Ù³ëÝ³ÏóÇ: ÁÝ¹áõÝí»ó áñáßáõÙ. §Ð³ÝáõÝ Ñ³Û áõ Ù³ÑÙ»¹³Ï³Ý âù³íáñ µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý µ³ñûñáõÃÛ³Ý ¨ Ñ»Õ³÷áËáõÃÛáÝ ³Ù-ñ³åÝ¹Ù³Ý` ³ÝÑñ³Å»ß ï ¿ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ÙÇ³ó-Ý»É ÙÇ³ÛÝ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ¦[13]: ²¹ñµ»ç³ÝÝ ³Ý¹ñ¹í»ÉÇ ¿ñ, ÇëÏ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÇ Ñ³ñóÁ ß ï³å ÉáõÍáõÙ ¿ñ å³Ñ³ÝçáõÙ ï³ñ³Í³ßñç³ÝáõÙ Ë³Õ³ÕáõÃÛáõÝ Ñ³ë ï³ï»ÉáõÑ³Ù³ñ` ³ÝÍ³É Ýñ³ÝÇó, Ã» ÇÝã Ï¹ñí»ñ ¼áÑ³ë»Õ³ÝÇÝ:

1921 Ã. ÑáõÉÇëÇ 4–ÇÝ Ññ³íÇñí»ó è Î¥µ)Î Ï»Ý ï ÏáÙÇ ÎáíÎ³ëÙ³Ý µáõñáõÙÇ åÉ»ÝáõÙ: Ø³ëÝ³ÏóáõÙ¿ ÇÝ úñçáÝÇ-ÏÇÓ»Ý, Ø³Ë³ñ³Ó»Ý, Ü³ñÇÙ³ÝáíÁ, ØÛ³ëÝÇÏÛ³ÝÁ, ÎÇ-ñáíÁ, üÇ·³ï Ý»ñÁ ¨ Ü³½³ñ»ÃÛ³ÝÁ. Ü³ÉãÇÏÇó Ññ³íÇñ-

í»É¿ñÝ³¨ èáõë³ëï³ÝÇ ³½·áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍ»ñÇ ÅáÕ-ÏáÙ êï³ÉÇÝÁ:

Ô³ñ³µ³ÕÇ ËÝ¹ñÇ í»ñçÝ³Ï³Ý ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³é³ç³ñÏí»ó ÚÇ ù³ÝÇ ï³ñµ»ñ³Ï.

1. È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÓÁ ÃáÕÝ»É ²¹ñµ»ç³ÝÇ Ï³½ÙáõÙ,
2. Ñ³Ýñ³ùí» ³ÝóÏ³óÝ»É ³ÙµáÕç Ô³ñ³µ³ÕáõÙ,
3. Ô³ñ³µ³ÕÇ É»éÝ³ÛÇÝ Ù³ëÁÙï óÝ»É Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ï³½-ÙÇ Ù»ç,
4. Ñ³Ýñ³ùí» ³ÝóÏ³óÝ»É ÙÇ³ÛÝ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³-ÕáõÙ:

àñáßí»ó È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ÙÇ³óÝ»É Ð³Ù³ëï³-ÝÇÝ ¨ Ñ³Ýñ³ùí» ³ÝóÏ³óÝ»É ÙÇ³ÛÝ Ô³ñ³µ³ÕáõÙ: ê³-Ï³ÛÝ ³¹ñµ»ç³Ý³Ï³Ý ÏáÕÙÇ ×ÝßÙ³Ý ï³Ï áñáßí»ó Ñ³ñóÁ ï»Ô³÷áË»É ØáëÏí³`è Î¥µ) Î Ï»Ý ïÏáÙ` í»ñçÝ³-Ï³Ý ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: ¸Åí³ñ ã¿ñ Ïé³Ñ»É, áñ í³ñ³·áõÙ-ñÇ »ï¨áõÙ ÷Ýï ñíáõÙ ¿ÇÝ ½³ñï áõÕÇ ×³Ý³å³ñÑÝ»ñ Ñ³ñóÁ Ñû·áõï ²¹ñµ»ç³ÝÇ ÉáõÍ»É áõ Ñ³Ù³ñ: êï áñáõ-ÃÛ³Ý¨ Ë³ñ¹³ËáõÃÛ³ÝÑ³Ù³ñ Ù»Ï ûñÝ ¿É µ³í³Ï³Ý ¿ñ. Ñ³ñÏã»Ô³í Ù»ÏÝ»ÉáõØáëÏí³:

1921 Ã. ÑáõÉÇëÇ 5–ÇÝ Ññ³íÇñí»ó ÎáíµÛáõñáÛÇ ³ñ-ï³Ñ»ñÃ åÉ»ÝáõÙ, áñÇÝ Ù³ëÝ³ÏóáõÙ ¿ÇÝ Ýñ³ µáÉáñ³Ý-¹³ÙÝ»ñÁ: ÀÝ¹áõÝí»ó µáÉáñáíÇÝ Ýáñ áñáßáõÙ:

§ºÉÝ»Éáí Ù³ÑÙ»¹³Ï³ÝÝ»ñÇ¨ Ñ³Û»ñÇ ÙÇç¨ ³½·³-ÛÇÝ Ë³Ô³ÕáõÃÛ³Ý ³ÝÑñ³Å»ß ïáõÃÛáõÝÇó, Ì»ñÇÝ áõ Ù»ñ-ùÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÇ ïÝï»ë³Ï³Ý Ï³åÇó, ²¹ñµ»ç³ÝÇ Ñ»ï áõÝ»ó³Í Ýñ³ ÙßÏ³Ï³Ý Ï³åÇó` È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ÃáÕÝ»É ²ÊêÐë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ` Ýñ³Ý ï³ÉáíÙ³ñ½³ÛÇÝ É³ÛÝ ÇÝùÝ³í³ñáõÃÛáõÝ` ÇÝùÝ³í³ñ Ù³ñ½Ç Ï³½ÙáõÙ ·ïÝíáÕ ÞáõßÇ ù³Ô³ùÇ í³ñã³Ï³Ý Ï»Ýï ñáÝáí¦: àñá-ßáõÙÝ ÁÝ¹áõÝí»ó ³é³Ýóùí»³ñÏáõÃÛ³Ý: ²ñó³ÉÁ µé-Ý³Ïóí»ó ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ:

1921 Ã. ÑáÏï»Ùµ»ñÇ 13–ÇÝ Î³ñëÇ ¹³ßÝ³·ñáí, ³é³Ýóù»Ï ÃÇ½ ÑáÕ ³Ý·³Ù ³í»É³óÝ»Éáõ, í»ñ³Ñ³ë-ï³ïí»óÇÝ ØáëÏí³ÛÇ ¹³ßÝ³·ñÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ, Ô³ñ³-µ³ÕÁ, Ü³ËÇç¨³ÝÁ ÙÇ³óí»óÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ:

ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Ù³ëï³ÝÁ, ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ ²¹ñµ»ç³-ÝÁ¨ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ëï³ÝÁ ë·ñ»óÇÝ Ñ³ßïáõ-ÃÛ³Ý ¹³ßÝ³·Çñ ÂáõñùÇ³ÛÇ Ñ»ï, áñáí Ð³Ù³ëï³ÝÁ ¹³ñÓ³í ÷ñÏ³·ÇÝ ËáñÑáõñ¹Ý»ñÇ ³ñ¨»É Ù³Ý ù³Ô³ù³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç` Ñ³ÝáõÝ Ñ³Ù³ßÉ³ñÑ³ÛÇÝ Ñ»Ô³÷áËáõ-ÃÛ³Ý ß³ÑÇ:

²ñó³ËÁ ÏáñóÝ»Éáõ Ùï ùÇ Ñ»ï Ñ³Ù»ñÝ ³Ù¹å»ë ¿É ãÑ³ßï í»óÇÝ: ØÇÝã Ð³Ù»ñ»Ý³Ï³Ý Ù»Í å³ï»ñ³½ÙÁ¨ ¹ñ³ÝÇó Ñ»ï á ¿É Ýñ³Ýù ß³ñáõÝ³Ï Ã³ÏáõÙ ¿ÇÝ ØáëÏí³-ÛÇ ¹éÝ»ñÁ¨ ³Ù¹å»ë ¿É ÙÝáõÙ ÷³Ï ¹éÝ»ñÇ Ñ»ï¨áõÙ: ØÇ-³ÛÝ ï³ëÝ³ÙÛ³ÏÝ»ñ ³ÝóÑ³ÛÝ Çñ ËáëùÁ í»ñ³Í»ó ·áñ-ÍÇ¨ Ï³Ý·Ý»ó ³å³óáõó»Éáõ áõ ÅËï»Éáõ êï³ÉÇÝÇ å³ñÍ»ÝÏáï ËáëùÁ. §ÂáÕ ÇÙ³Ý³Ý ³Ù»ÝùÁ, áíù»ñ å³ñï³íáñ»Ý·Çï»Ý³É, áñ ³ÛëåëïááíÍ³ÛÏ³Ï³Ý §ËÝ¹ÇñÁ¦, áñÇ íñ³Û Ç½áõñ ·ÉáõË »Ý Ïáï ñ»É ÇÙåñÇ³-ÉÇë ï³Ï³Ý ¹Çí³Ý³·Çï áõÃÛ³Ý ÑÇÝ ·³ÛÉ»ñÁ, Ç íÇ×³ÏÇ »Õ³í ÉáõÍ»Éáõ ÙÇ³ÛÝ ËáñÑñ¹³ÛÇÝ ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ¦[14]:

Ð³ÛÁ, ÙÇ³ÛÝ Ñ³ÛÝ¿ Çñ ×³Í³ï³·ñÇ ï»ñÁ, ¨ »Ã» ³ÛÝë»ñáõÝ¹Á áÏ³ñáÕ³ó³í í»ñ³Ï³Ý·Ý»É å³ïÙ³Ï³Ý ³ñ¹³ñáõÃÛáõÝÁ, ³å³ ï³ëÝ³ÙÛ³ÏÝ»ñ ³Ýó Çñ áñ¹ÇÝ»-ñÇ ëáõñµ ³ñÛ³Ùµ µ³ñÓñ³óñ»ó Ñ³ÕÃ³Ï³Ý¹ñáßÁ, Ù³ù-ñ»ó Ñ³ÛÇ ÑáÕÁ ÃáõñùÇ áïùÇó¨ ëáõñÁ ÷³éùáí ¹ñ»ó å³ïÛ³Ý:

---

[1] ºÕÇß» ÆßË³ÝÛ³Ý, È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ 1917–1920 ÃÃ., ¿ç 146:
[2] ÐÐ äë Î², ü314, ò1, ¶34, Â49:
[3] Ð³Û³ëï³ÝÁ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹Çí³Ý³·Çï áõÃÛ³Ý¨ ëáí»ï³-Ï³Ý³ñï³ùÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÷³ëï³ÃÕÃ»ñáõÙ, ¿ç 447:
[4] ´. àõÉáõµ³µÛ³Ý, ²ñó³ÉÇ ·áÛ³å³Ûù³ñÁ, ¿ç 43:
[5] ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ:
[6] ºÕÇß» ÆßË³ÝÛ³Ý, ¿ç 427:
[7] ´. àõÉáõµ³µÛ³Ý, ÝßÍ. ³ßË., ¿ç 72:
[8] Íàãîðíûé Êàðàáàõ â 1918–1923 ãã., ñ. 443–444.
[9] êÐØ ÐÐ Î², ü13, ò4, ¶496, Â142:
[10] ØÈÆ, ÎÎ², ü64, ò62, ¶14516, Â2:
[11] ØÈÆ, ÎÎ², ü64, ò2, ¶5, Â19:
[12] Íàãîðíûé Êàðàáàõ â 1918–1923 ãã., ñ. 164–167.
[13] ØÈÆ, ÎÎ², ü85, ò13, ¶66, Â1:
[14] ê. ìñ³óÛ³Ý, Ð³Û³ëï³ÝÁ µáÉß¨ÇÏÛ³Ý ÙáõñÇ¨ ÃáõñùÏ³Ý ë³ÉÇ ÙÇç¨, ¿ç 2:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. Ð. Ø. Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³Ý, È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ 1918–1921 ÃÃ., ºñ¨³Ý, 1996:
2. ´. àõÉáõµ³µÛ³Ý, ²ñó³ËÇ ·áÛ³å³Ûù³ñÁ, ºñ¨³Ý, 1994:
3. ºÕÇß» ÆßË³ÝÛ³Ý, È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ 1917–1920 ÃÃ., ºñ¨³Ý, 1999:
4. ¶. ². ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, êáí»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ëï³-ïáõÙÁ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕáõÙ, ºñ¨³Ý, 1971:
5. ê. ìñ³óÛ³Ý, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝ, ºñ¨³Ý, 1993:
6. ê. ìñ³óÛ³Ý, Ð³Û³ëï³ÝÁ µáÉß¨ÇÏÛ³Ý ÙáõñÇ¨ ÃáõñùÏ³Ý ë³ÉÇ ÙÇç¨, ÈÇµ³Ý³Ý, 1953:
7. ì. ´³É³Û³Ý, ²ñó³ËÇ å³ïÙáõÃÛáõÝÁ ÑÝ³¹³ñÇó ÙÇÝã¨ Ù»ñ ûñ»ñÁ, ºñ¨³Ý, 2002:
8. Ð³Û³ëï³ÝÁ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹Çí³Ý³·Çï áõÃÛ³Ý¨ ëáí»ï³-Ï³Ý³ñï³ùÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÷³ëï³ÃÕÃ»ñáõÙ, ºñ¨³Ý, 1976:
9. Íàãîðíûé Êàðàáàõ â 1918-1923 ãã., Åðåâàí, 1992 ã.

FOREIGN POLICY OF SOVIET RUSSIA IN MOUNTAINOUS KARABAKH IN 1917-1921

NARA AYVAZYAN

Summary

The period of time between 1917–1920 was the most dramatic in the history of Armenian people. The two Russian revolutions, the withdrawof the Russian army from Transcaucasia are resulted in a declaration of independent republics and new legal relations in the region.

Armenian's neighbour, Azerbaijan, with a history of only several years, pretended to gain Karabakh, Zangezour and Nakhichevan. It was supported by Turkey and Soviet Russia. The Armenians of Artsakh held several congresses and almost always declared Karabakh to be an integral part of Armenia. But, in spite of there decisions, the Soviet Russia, being led only by profit, solved the problem for the benefit of Azerbaijan; on 5th of July 1921 Karabakh violently joined Soviet Azerbaijan. And only after many decades and becouse of the sacred blood spilled the historical justice triumphed.

ÂÍÅØÍÀß ÏÎËÈÒÈÊÀ ÑÎÂÅÒÑÊÎÉ ÐÎÑÑÈÈ Â ÍÀÃÎÐÍÎ ÊÀÐÀÁÀÕÅ Â 1918-1921 ãã.

ÍÀÐÀ ÀÉÂÀÇß Í

Ðåçþìå

Ïåðèîä äâóõ ëåò ñ 1917-1920 ãã. áûë ñàìûì äðàìàòè-÷åñêèì â èñòîðèè àðìÿíñêîãî íàðîäà. Äâå ðóññêèå ðåâîëþöèè, âûâîä ðóññêîãî âîéñêà èç Çàêàâêàçüÿ, ïðîâîçãëàøåíèå íåçà-âèñèì ìûõ ðåñïóáëèêè â Çàêàâêàçüå ïðèâåëè ê íîâûì ïðàâîâûì îòíîøåíèÿì â ðåãèîíå.

Ñîñåäíèé Àçåðáàéäæàí, èìåÿ çà ñîâîé èñòîðèþ íåñêîë�êî ëåò, ïðåòåíäîâàë íà Êàðàáàõ, Çàíãåçóð, Íàõè÷åâàíü. Åãî ïîääåðæèâàëè Òóðöèÿ è Ñîâåòñêàÿ Ðîññèÿ. Àðöàõñêèå àðìÿíå íå ðàç ñîçûâàëè ñúåçäû è ïî÷òè âñåãäà îáúÿâëÿëè, ÷òî Êàðàáàõ ÿâëÿåòñÿ íåîòúåìëåìîé ÷àñòüþ Àðìåíèè. Î, íåâçèðàÿ íà âñå ðåøåíèÿ, ðóêîâîäñòâóÿñü òîëüêî âûãîäîé, Ñîâåòñêàÿ Ðîññèÿ ðåøèëà âîïðîñ â ïîëüçó Àçåðáàéäæàíà, è 5-ãî èþëÿ 1921-ãî ãîäà Êàðàáàõ áûë íàñèëüíî ïðèñîåäèíåí ê Ñîâåòñêîìó Àçåðáàéäæàíó. È òîëüêî ñïóñòÿ äåñÿòêè ëåò áëàãîäàðÿ ïðîëèòîé êðîâè âîñòîðæåñòâîâàëà èñòîðè-÷åñêàÿ ñïðàâåäëèâîñòü.

²ºÈÆî² âÆ´àôÊâÚ²Ü

èàôê²êî²Ü º ì ²ðº ì ºÈÚ²Ü Ð²Ú²êî²ÜÀ 20-ð¸ ¸²ð²êÎ¼´ÆÜ

ä³ïÙáõÃÛáõÝ. »ïÇ¹ Ý³ÛÇÉ, ³éç¨¹ ï»ëÝÇÉ...

Ð. ä³ñáÝÛ³Ý

2 ñ¨»ÉÛ³Ý Ð³Û³ëï³ÝÁ XX ¹³ñÃ¨³ÏáË»ó ã³÷³-½³Ýó É³ñí³Í áõ Í³Ýñ å³ÙÛ³ÝÝ»ñáõÙ, ù³Ý½Ç ó³ñ³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ Ï³ÙëñáõÃÛ³Ý ï³-ñ³ÍùáõÙ µÝ³ÏíáÕ ³½·³ÛÇÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ Ù³ëÝ³íáñ³å»ë Ñ³Û»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµí³ñáõÙ ¿ñ ³½·³-ÛÇÝ áõ ÏñáÝ³Ï³Ý ³ÝÑ³Ý¹áõñÅáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ù³Õ³-ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ: èáõë³ëï³ÝÝ ³Û¹ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ áñ¹»·ñ»ó ²É»ùë³Ý¹ñ III-Ç (1881-1894ÃÃ.) ·³Ñµ³ñÓñ³-Ý³Éáõó Ñ»ïá: ê³Ï³ÛÝ Ï³ÙëñáõÃÛ³Ý áã éáõë ÅáÕáíáõñ¹-Ý»ñÇÝ µéÝÇ éáõë³óÝ»Éáõ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, ÏñáÝ³-Ï³Ý áõ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³É³Í³ÝùÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³Ïí»óÇÝ Ý³¨ ÜÇÏáÉ³Û II-Ç ·³Ñ³Ï³ÉáõÃÛ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ (1894-1917ÃÃ.): âÝ³Û³Í ë³ëï Ï³óáÕÑ³É³Í³ÝùÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿ÇÝ ÙÝ³É áñå»ë Ï³Ùë-ñáõÃÛ³Ý Ñ³í³ï³ñÇÙ Ñå³ï³ÏÝ»ñ: Ð³ëÏ³Ý³Éáí, áñ å³ïÙáõÃÛáõÝÁ áã ÙÇßï ¿ µ³ñ»Ñ³× ·ïÝí»É Ñ³Û»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ, í»ñçÇÝÝ»ñë ·»ñ³¹³ë»óÇÝ §ã³ñÛ³ó ÷áù-ñ³·áõÛÝÁ¹¦` ÁÝ¹áõÝ»Éáí, áñ Ñ³ÛáõÃÛ³Ý ÷ñÏáõÃÛ³Ý¨ ·á-Û³ï¨Ù³Ý ÙÇ³Ï »ÉùÁ éáõë³Ï³Ý ïÇñ³å»ïáõÃÛáõÝÝ ¿: ä³ïÙáõÃÛ³Ý ¹³ë»ñÁ íÏ³ÛáõÙ »Ý, áñ XIX ¹³ñÇ í»ñç»-ñÇÝ Ù»Í ï»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³Û¹ÃíáõÙ Ý³¨ èáõë³ëï³-ÝÁ, Ð³Û³ëï³ÝÝ áõÐ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñóÝ û·ï³·áñÍ»É»Ý áñå»ë §Ë³Õ³ù³ñï¦²: ´Ý³Ï³Ý³µ³ñ, Ù»Í ï»ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ ÙÇßï ¿É Ñ»ï³åÝ¹»É»Ý Çñ»Ýó ù³Õ³ù³Ï³Ý ß³Ñ»ññÁ, ë³Ï³ÛÝ Ð³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñóáõÙ èáõë³ëï³ÝÇ ¹ÇñùáñáßáõÙÁ ï³ñµ»ñí»É ¿, ù³Ý½Ç é³½Ù³ù³Õ³ù³-Ï³Ý ³éáõÙÝ»ñáí Ð³Û³ëï³ÝÁ èáõë³ëï³ÝÇ µÝ³Ï³Ý ¹³ßÝ³ÏÇóÝ ¿ñ, ÇëÏ Âáõñù Ç³Ý` ³ñ¨Ù ï Û³Ý ï»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ (XX ¹³ñÇó` Ý³¨ ²ØÜ-Ç):

´³Ûó ³ÝÏ³ÝË³ï»ë»ÉÇ ¿ å³ïÙáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùÁ: 1914ÃÃ. å³Ûó»ó ³é³çÇÝ ³ßË³ñÑ³Ù³ñïÁ` Ë³éÝ»Éáí µáÉáñ Ëáßáñ ï»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ³Û¹ÃíáõÙ Ý³¨ó³ñ³Ï³Ý èáõë³ëï³ÝÇ Ë³Õ³ÃÕÃ»ñÁ: ïáñë ï³ñÇ, »ñù»ù ³ÙÇë¨ ï³ëÝ ûñ ï¨³Í ³Û¹ë³ñë³÷»ÉÇ å³ï»ñ³½ÙÝ ³ÝçÝç»-ÉÇ Ñ»ïù ÃáÕ»ó Ù³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý ÑÇßáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç: ò³íáù, ³ÛÝ ³í»ÉÇ ³Õ»ï³µ»ñ ¿ñ ³ñ¨Ùï³Ñ³Û»ñÇ Ñ³Ù³ñ: ú·ïí»Éáí å³ï»ñ³½Ù³Ï³Ý Çñ³íç×³ÏÇ ÁÝÓ»é³Í ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÇó` »ñÇï Ãáõñù»ñÁ Íñ³·ñ»óÇÝ ¨ Çñ³-·áñÍ»óÇÝ å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç ³Ù»Ý³ë³ñë³÷»ÉÇ á×ñ³-·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ïÁ` ³ñ¨Ùï³Ñ³Û»ñÇ »Õ»éÝÁ:

²é³çÇÝ ³ßË³ñÑ³Ù³ñïÁ óÝó»ó Ï³ÛëñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙù»ñÝ³ßË³ñÑáõÙ, ¨³ë å³ñ»ÁÃáÕ»óÇÝ ³íë ïñá-ÑáõÝ·³ñ³Ï³Ý,·»ñÙ³Ý³Ï³Ý, ûëÙ³ÝÛ³Ý ¨ éáõë³Ï³Ý Ï³ÛëñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: XX ¹³ñ³ëÏÇ½µÁ èáõë³ëï³ÝÇ Ñ³-Ù³ñ ÝßÝ³íáñí»É ¿ñ Ý³¨ Ýñ³Ýáí, áñ ³ëå³ñ»½ ¿ñ Çç»É ÙÇ Ýáñ áõÅ, áñÁ Ñ»Õ³÷áËáõÃÛ³Ý ç³ï³·áí ¿ñ¨Ó·ïáõÙ ¿ñ ï³å³É»É ó³ñ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÁ: ú·ï»Éáí å³ï»ñ³½Ù³Ï³Ý Çñ³¹ñáõÃÛáõÝÇó` Ñ³Ï³ó³ñ³Ï³Ý áõ-Å»ñÁ 1917Ã. ÷»ïñí³ñÇÝ èáõë³ëï³ÝáõÙ Çñ³Ï³Ý³ó-ñÇÝ »ñÏñáñ¹ µáõñÅáõ³¹»ÙáÏñ³ï³Ï³Ý Ñ»Õ³÷áËáõ-ÃÛáõÝÁ, áñÁ ï³å³É»óó ó³ñÇ½ÙÁ: ê³Ï³ÛÝ èáõë³ëï³ÝÇ å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³çÇÝ ³Ý·³Ùëï»ÕÍí³Í³Û¹ï³ñ-ûñÇÝ³Ï Ï³é³í³ñÙ³Ý Ó¨Å` »ñÏÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, ·á-Û³ï¨»ó ß³ï Ï³ñ×: 1917 Ã. ÑáÏï»Ùµ»ñÇ 25-ÇÝ (ÝáÛ»Ù-µ»ñÇ 7-ÇÝ) µáÉß¨ÇÏÝ»ñÁ ä»ïñá·ñ³¹áõÙ Ï³½Ù³Ï»ñå»-óÇÝ ½ÇÝí³Í Ñ»Õ³ßñçáõÙ` ï³å³É»Éáí Å³Ù³Ý³Ï³íáñ Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ, ¨Í³é³í³ñÙ³Ý ÉÇ³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ëï³ÝÓÝ»ó Ýáñ³ëï»ÕÍ ÅáÕáíñ¹³Ï³Ý ÏáÙÇë³ñÝ»ñÇ ËáñÑáõñ¹Á (ÄÎÊ): ÄáÕÏáÙËáñÑÇ Ý³Ë³·³Ñ¹³ñÓ³í ì. È»ÝÇÝÁ: èáõë³ëï³ÝÁ µéÝ»ó ËáñÑñ¹³ÛÝ³óÙ³Ý áõÕÇÝ:

²Ûë³ÝÏ³ÝË³ï»ë»ÉÇ Çñ³¹³ñÓáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑáñÓ³-Ýáõï áõÙ ³ñ¨»É³Ñ³Û»ñÁ Ñ³Ûï Ýí»óÇÝ ï³ñûñÇÝ³Ï Çñ³-íÇ×³ÏáõÙ, ù³ÝÇ áñ ³Û¹ »ñÏáõ Ñ»Õ³÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ èáõë³Ï³Ý Ï³ÛëñáõÃÛ³Ý ÏáñÍ³ÝáõÙÁ Ýñ³ÝùÁ ÁÝ¹áõÝ»-óÇÝ áã ÙÇ³ÝßÝ³Ï: Ä³Ù³Ï³Ï³íáñ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ïáÕÙÇó ëï»ÕÍí³Í ú½³ÏáÙÁ³ 1917Ã. ÝáÛ»Ùµ»ñÇ 15-ÇÝ ÷áË³ñÇÝí»ó ²Ý¹ñÏáíÏ³ëÛ³Ý ÏáÙÇë³ñÇ³ïáí, áñÁ ·áñÍáõÙ ¿ñ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ëï³ÝÇó ³ÝÏ³Ë: ÎáÙÇë³ñÇ³ïÇ í³ñ³Í Ãáõñù³Ù»ï ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¨ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ èáõë³ëï³ÝÇ »ñÏÇÙ³ëï ¹ÇñùáñáßÛ³Ý Ñ»ï¨³ÝùáÍ ²Ý¹ñÏáíÏ³ëáõÙ Çñ³íÇ×³ÏÁ ËÇëï ëñí»ó` ¹³éÝ³Éáí å³ÛÃáõÝ³í ï³Ý·: úñ³Ï³ñ·áõÙ ¹ñí»ó Ñ³Û ÅáÕáíñ¹Ç ÉÇÝ»É-ãÇÝ»Éáõ Ñ³ñóÁ:

1918Ã. Ù³ñïÇ 3-Ç ´ñ»ëï-ÈÇïáíëÏÇ å³ÛÙ³Ý³-·ñáí éáõë³Ï³Ý½áñù»ñÁ å»ïù¿Ñ»é³Ý³ÛÇÝ ²ñ¨Ùï Û³Ý Ð³Û³ëï³ÝÇó ¨ ½ÇÝ³Ã³÷»ÇÝ áõ óñ»ÇÝ Ñ³Û Ï³Ù³íáñ³Ï³Ý çáÏ³ïÝ»ñÁ: ¶ñ³í»Éáí éáõë³Ï³Ý½áñù»ñÇ ÏáÕ-ÙÇó ÉùÍ³Í ²ñ¨ÙïÛ³Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ ï³ñ³ÍùÝ»ñÁ4` Ãáõñù»ñÁ Éáõñç ëå³éÝ³ÉÇù ëï»ÕÍ»óÇÝ Ý³¨ ²ñ¨»ÉÛ³Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ³Ù³ñ: ê³Ï³ÛÝ ³Û¹ ×³Ï³ï³·ñ³Ï³Ý å³ÑÇÝ ³ÙµáÕç ÅáÕáíáõñ¹Á á ïùÇ »É³í Ãáõñù ½³íÃÇã-Ý»ñÇ ¹»Ù¨ Ù³ÛÇëÛ³Ý Ñ³ÕÃ³Ï³Ý Ñ»ñáë³Ù³ñï»ñÇ ßÝáñÑÇí Ï»ñï»ó Çñ ³ÝÏ³Ë å»ï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ` Ð³-Û³ëï³ÝÇ ³é³çÇÝ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝÁ: ²ÛÝ Ñéã³Ï í»ó 1918Ã. Ù³ÛÇëÇ 28-ÇÝ` Çñ ·áÛáõÃÛáõÝÝ ëÏë»Éáí ·ñ»Ã» ³í»ñ³Ï í³Í ï³ñ³ÍùáõÙ: §öáùñ¿Ð³Û³ëï³ÝÁ, ½áõñÏÑ³ñëï áõÃÛáõÝÝ»ñÇó, Ï ïñí³Í Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»Í ×³Ý³å³ñÑÝ»ñÇó, ë»ÕÛí³Í áõ ÷³Ï í³Í Çñ Ëë ï³ßáõÝã É»éÝ³ëï³ÝÇ Ù»ç: öáùñ¿ÃíáíÐ³Û³ëï³ÝÇ Ñ³ÛÁ, ³Õ-ù³ï¿, ï·»ï, ÙÇ³Ý·³Ù³ÛÝ ³Ýí³ñÅå»ï³Ï³Ý ïÛ³Ý-ùÇ áõ å»ï³Ï³ÝßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý: Î³ñá±ó¿³Û¹åÇëÇ ÙÇ ÅáÕáíáõñ¹, ³Û¹åÇëÇ ÙÇ »ñÏñáõÙ å»ïáõÃÛáõÝ Ï³½Ù»É¦5: Øáõ¹ñáëÇ ½ÇÝ³¹³¹³ñÇó6 Ñ»ïá ³Û¹ï³ñ³ÍùÝ ÁÝ¹-É³ÛÝí»ó` 12 Ñ³½³ñù³é³Ïáõëç ÏÇÉáÙ»ïñÇó Ñ³ëÝ»Éáí 70 Ñ³½³ñù³é³Ïáõëç ÏÇÉáÙ»ïñÇ: ²ÛÝ Ñ»ï³·³ÛáõÙ ÑÇÙù ¹³ñÓ³í Ï»ñïï»Éáõ ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ Ð³Û³ëï³ÝÁ, ³å³ Ý³¨ Ð³Û³ëï³ÝÇ »ññáñ¹ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝÁ (³í»ÉÇ ÷áùñ` 29,7 Ñ³½³ñù³é³ÏáõëÇ ÏÇÉáÙ»ïñÇ íñ³): Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹³ñ³ÝÁ »ñÏáõ ï³ñí³ ÁÝÃ³óùáõÙ ÁÝ¹áõÝ»É¿ÙáÏ 300 ûñ»ÝùÁ, Ñ³ëï³ï»É ËáñÑñ¹³ÝÇßÝ»ñÁ` ¹ñáßÁ, ½ÇÝ³ÝßÝ³ÝÁ, ûñÑÝ»ñ·Á, Ñ³Û»ñ»ÝÝ ÁÝ¹áõÝ»É áñå»ë å»ï³Ï³Ý É»½áõ: Ð³ëï³ïí»É »Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ ³é³çÇÝ Ð³Ýñ³å»ïáõ-ÃÛ³Ý å³ñ·¨Ý»ñÁ, ³½·³ÛÇÝ ïáÝ»ñÁ` Ñ³ÛÏ³Ï³Ý, éáõë³Ï³Ý,ÙáõëáõÉÙ³Ý³Ï³Ý, ë³ÑÙ³Ý í»É¿»ñÏáõ ßù³ÝßÝ: ¸åñáóÝ»ñÇ áõ ÙßÙ³ÏáõÃÛ³ÛÇÝ ûç³ëÝ»ñÇ í»ñ³Ï³Ý·Ý-Ù³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ùµ áñáß³ÏÇ ù³ÛÉ»ñ »Ý Ï³ï³ñí»É:

1919Ã. áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝí»ó ëï»ÕÍ»É Ñ³Ù³ÉëÏ³ñ³Ý, áñÇ Ñ³Ý¹Çë³íáñ µ³óáõÙÁ ï»ÕÇ áõÝ»ó³í ²É»ùëÏ³Ý¹ñ³åá-ÉáõÙ 1920Ã. ÑáõÝí³ñÇ 30-ÇÝ (áõÝ»ñ å³ïÙ³-µ³Ý³ëÇ-ñ³Ï³Ý, ³å³Ý³¨ Çñ³í³µ³Ý³Ï³Ý áõ ýÇ½ÇÏ³-Ù³Ã»-Ù³ïÇÏ³Ï³Ý ý³ÏáõÉï»ïÝ»ñ): Ð³Ù³ëïÏ³Ý í»ñ³¹³ñ-Ó³Ý ³Ýí³ÝÇ Ùï³íáñ³Ï³ÝÝ»ñ, áñáÝù Ýå³ëïÏ»óÇÝ Ùß³ÏáõÃ³ÙÇÝ ïÙ³ÝùÇ ³ßËáõÅ³óÙ³ÝÁ: ÐÇÙÝ³¹ñí»óÇÝ Ð³ÙÏ³Ï³Ý Ñ³Ýñ³ÙÇÝ ·ñ³¹³ñ³ÝÁ, ³½·³·ñ³Ï³Ý Ã³Ý·³ñ³ÝÁ, ¹ñí»ó å»ï³Ï³Ý å³ïÏ»ñ³ëñ³ÑÇ ÑÇÙ-ùÁ, ÇëÏ 1920Ã. Ù³ÙÇëÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåí»ó ³é³çÇÝ ÝÏ³ñ-ã³Ï³Ý óáõó³Ñ³Ý¹»ëÁ:

ê³Ï³ÙÝ Ñ³ñÏ¿ ÝßÁ»É, áñ Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»-ïáõÃÙáõÝÁ ·áÙ³ï¨áõÙ¿ñ Í³Ùñ³Ñ»Õ ¹ÅÍ³ñÇÝ å³ÙÙ³Ý-Ý»ñáõÙ. ïÝï»ë³Ï³Ý ù³Ùù³Ù í³ÍáõÃÙáõÝ, ³í»ñí³Íáõ-ÃÙáõÝ, ëáí, Ñ³Ù³×³ñ³Ï, ãáñë ÏáÕÙÇó` ÃáõñÙ-Ã³Ã³ñ³-Ï³Ý ÃßÝ³Ù³Ï³Ý ßñç³÷³ÏáõÙ: î³ñ³Íí³Í ¿ÇÝ í³ñ³-ÏÇã ÑÇí³Ý¹áõÃÙáõÝÝ»ñÁ` ïÇýÝ áõ ËáÉ»ñ³Ý: ²ÝËáõë³-÷»ÉÇ ëáíÁ íñ³ Ñ³ë³í 1918Ã. í»ñç»ñÇÝ ¨ß³ñáõÝ³Ï-í»ó ·ñ»Ã» ÙÇ ³ÙµáÕç ï³ñÇ: ºñÏñáõÙ Ï³ñ³í»ÉÇ ù³Ý 200 Ñ³½³ñ·³ÕÃ³Ï³Ý: êáíÙ³ÉÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ·³ÕÃ³-Ï³ÝÝ»ñ ¿ÇÝ: ÀÝ¹áõÝí»ó ûñ»Ýù·³ÕÃ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý ËÝ³-Ù³ï³ñáõÃÙ³Ý Ù³ëÇÝ, µ³Ùó Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÁ Ï³ñá-Õ³ó³í Ñá·³É Ýñ³Ýó ÙÇ³ÙÝ ÙÇ Ù³ëÇ ËÝ³ÙùÁ: 50 Ñ³-½³ñ áñµ»ñ»Ë³Ý»ñÇó ÙÇ³ÙÝ Ù»Ï»ññáñ¹Á í»ñóí»ó Ï³-é³í³ñáõÃÙ³Ý ËÝ³ÙùÇ ï³Í, ÙÙáõë Ù³ëÇ Ñá·ëÝ Çñ íñ³í»ñóñ»ó Ø»ñÓ³íáñ ²ñ¨»ÉùÇ û·ÝáõÃÙ³Ý ³Ù»ñÇÏÙ³Ý ÏáÙÇï»Ý (²Ù»ñÏáÙ): ì»ñçÇÝë Ù»Í û·ÝáõÃÙáõÝ óáõÙó ï í»ó Ý³¨µÝ³ÏáõÃÙ³ÝÁ:

Ù»ñù³Õ³ù³Ï³Ý Í³Ýñ Çñ³íÇ×³ÏÝ ³í»ÉÇ ¿ñ µ³ñ-¹³ÝáõÙ ³ñïÙ³ùÇÝ ³ÝÝå³ëï ÇñáÕáõÃÙ³Ý å³ÙÙ³ÝÝ»-ñáõÙ: ´³ÝÝ ³ÙÝ ¿, áñ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÝ ³Ù¹-å»ë ¿É ã×³Ý³ã»ó Ð³Ù³ëï³ÝÇ ³ÝÏ³ËáõÃÙáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇ Ýå³ï³ÏÝ ¿ñ ËáñÑñ¹³ÙÇÝ í³ñã³Ï³ñ-·Å å³ñïÏ³¹ñ»É ó³ñ³Ï³Ý èáõë³ëï³ÝÇÝ³ËïÇÝ Ñå³-ï³ÏÝ»ñÇÝ, ÇëÏ Ñ³Ù µáÉß¨ÇÏÝ»ñÝ ³Ù»Ý Ï»ñå Ë³Ý·³-ñáõÙ ¿ÇÝ Ñ³Ù-éáõë³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ µ³ñ»É³í-Ù³ÝÁ, ³ÙÝ ¹»åùáõÙ, »ñµ·Ý³Éáí ³í»É¿ÇÝ ë»ñï³ÝáõÙ Ãáõñù-éáõë³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ: 1920Ã. ÑáõÝÇ-ëÇÝ ²Ý·ÉÇ³Ý, ýÇÝ³Ýë³íáñ»Éáí ¨ ³ç³Ïó»Éáí ³Ýç³-ïáõ³Ï³Ý ÑáõÙÝ»ñÇÝ, Ýñ³Ýó áõÅ»ñÝ áõÕÕ»ó ¹»åÇ ÂáõñùÇ³ÙÇ ËáñùÁ: 1919 Ãí³Ï³ÝÇó ³ñ¨Ù ï Ù³Ý ï»ñáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÇ Íñ³·ñ»ñÇ Ï»Ýë³·áñÍÙ³Ý ¹»Ù ÂáõñùÇ³ÙáõÙ Í³í³ÉÍ³Í ØáõëÏ³ý³ ø»Ù³ÉÇ Õ»Ï³í³ñ³Í §³½·³-ÙÇÝ-³½³ï³·ñ³Ï³Ý ß³ñÅáõÙÁ¦ Ù»ÏÁ ÙÙáõëÇ »ï¨Çó ï³ñ³ÍùÝ»ñ ÏáñóñÇó, ÇëÏ 1920Ã. û·áëï áëÇ 10-ÇÝ ëáõÉ-Ã³Ý³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÁ ÏÝù»ó ê¨ñÇ Ñ³ß ï áõÃÙ³Ý å³ÙÙ³Ý³·ÇñÁ: úëÙ³ÝÙ³Ý ÂáõñùÇ³Ý ÏáñóñÇó ³Ù»Ý ÇÝã` å³Ñå³Ý»ÉáíÙÇ³ÙÝ ²ÝÏ³ñ³ÙÇáõë¨ ÍáíÇÙÇç¨ áÝ-Ï³Í áã Ù»Í ï³ñ³ÍùÁ, ½ñÏí»ó ïÝï»ë³Ï³Ý½³ñ·³ó-Ù³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÙáõÝÝ»ñÇó áõ Ñ³Õáñ¹³ÏáõÃÙ³Ý áõ-ÕÇÝ»ñÇó: Þáõï áí ÑáõÙÝ»ñÁ ·ñ³í»óÇÝ Ý³¨ ÃáõñùÇ ëáõñµ ù³Õ³ù´áõñë³Ý, ÇëÏ ²Ý¹ñÏáí Ï³ëáõÙ ÏñÏÇÝ ëñ-í»óÇÝ Ñ³Ï³ëáõÃÙáõÝÝ»ñÁ Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõ-ÃÙ³Ý Ñ»ï: ²Ù¹ å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ ù»Ù³É³Ï³ÝÝ»ñÁ µ³ñ»-É³í»óÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ë-ï³ÝÇ Ñ»ï, áñÇó ³ñ¹»Ý é³½Ù³Ï³Ý áõ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý û·ÝáõÃÙáõÝ ¿ÇÝ ëï³ó»É: ø»Ù³É³Ï³Ý ß³ñÅáõÙÁ¹»é Çñ §³ñÙáõÝáï Ë³ÝÓ³ñáõñáõÙ¦ Ñ³ëï³Ý³É ï»ó, áñ Ñ³-í³ï³ñÇÙ¿ÃáõñÙ³Ï³Ý å³ïÙáõÃÙ³Ý ³ñÙáõÝáï ³í³Ý-¹áõÙÃÝ»ñÇÝ⁷, ¨§Ï³ñáÕ³ó³í ³é³í»É³·áõÙÝã³÷áí û·-ï³·áñÍ»É³ÙÝÑ³Ï³ëáõÃÙáõÝÝ»ñÁ, áñáÝÙ Ï³ÙÇÝ ÙÇ ÏáÕ-ÙÇó ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÇ ¨ ²Ýï³Ý ï ÇÝ »ñÏñÝ»ñÇ, ÙÙáõë ÏáÕÙÇó` Ñ»Ýó ³ñ¨Ù ï Ù³Ý ï»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ÙÇç¨¦⁸: ê³Ï³ÙÝ ÉáÝ¹áÝÁ ÑáõÙë áõÝ»ñ áã ÙÇ³ÙÝ ÃáõÉ³óÝ»É ù»Ù³-É³Ï³ÝÝ»ñÇÝ, ³ÙÉ¨ ÃáõÙÉ ã ï³É ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ë³ÑÙ³ÝÇ ëï»ÕÍáõÙ ÂáõñùÇ³ÙÇ ¨ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÇ ÙÇç¨: ¸³ Ýñ³Ý ãÑ³çáÕí»ó, ÇëÏ ³ÙÝ µ³ÝÇó Ñ»ï á, »ñµ øÙ³½ÇÙ Î³ñ³µ»ùÇñÁ Ï³ñáÕ³ó³í í»ñ³Ï³Ý·Ý»É 1914Ã. ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ ¨ ³é³ç ß³ñÅí»É, ³Ý·ÉÇ³óÇÝ»ñÝ áõ Ýñ³Ýó Ñ»ï Ù»Í ÑáõÙë»ñ Ï³åáÕ ¹³ßÝ³Ïó³Ï³Ý Õ»-Ï³í³ñÝ»ñÁ Í³Ý·Ý»óÇÝ Ï³ï³ñí³Í ÷³ë ïÇ ³é³ç:

1920Ã. ³åñÇÉÇ 28-ÇÝ ²¹ñµ»ç³ÝÇ ËáñÑñ¹³ÙÝ³óáõ-ÙÇó Ñ»ïá èáõë³ë ï³ÝÁ ÎáíÏ³ëáõÙ Ï³ñ¨áñ áõÅ ¹³ñ-Ó³í: Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí ³Ù¹ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ` Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÁ 1920Ã. Ù³ÙÇëÇÝ µ³Ý³Ïó»Éáõ Ýå³-ï³Ïáí ØáëÏí³ áõÕ³ñÏ»ó È¨áÝ Þ³ÝÃÇ ·ÉË³íáñ³Í å³ïíÇñ³ÏáõÃÙáõÝÁ: ê³Ï³ÙÝ Ñ³Ù-éáõë³Ï³Ý µ³Ý³Ï-óáõÃÙáõÝÝ»ñÁ Ñ³çáÕáõÃÙ³Ùµ ãåë³Ïí»óÇÝ ¨ ÁÝ¹Ñ³ï í»-óÇÝ` ºñ¨³ÝáõÙ ß³ñáõÝ³Ïí»Éáõ å³ÙÙ³Ýáí: èáõë µáÉß¨ÇÏÝ»ñÁ, ëáóÇ³ÉÇë ï³Ï³Ý Ñ»Õ³÷áËáõÃÙáõÝÝ ³ñ-ï³ë³ÑÙ³Ý ³ñï³Ñ³Ý»Éáõ ÑáõÙë»ñáí ï³ñí³Í, ³ÙáõñÏ³å»ñ¨µ³ñ»Ï³ÙáõÃÙáõÝ Ñ³ë ï³ï»óÇÝ §Ñ»Õ³÷áË³-Ï³Ý¦ ù»Ù³É³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ»ï, áñáÝó Ï³í³É³Í ³½³-ï³·ñ³Ï³Ý ß³ñÅáõÙÝ Çñ ÙÇ Í³ÙñáÍ áõÕÕí³Í ¿ñ ²ñ¨ÙáõïùÇ ÇÙå»ñÇ³ÉÇë ï Ý»ñÇ (²Ý·ÉÇ³, üñ³ÝëÇ³), ÙÙáõë Í³ÙñáÍ` Ýñ³Ýó ·áñÍ³Ï³É Ñ³Ù³ñíáÕ §ÇÙå»ñÇ³-ÉÇë ï³Ï³Ý¦ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ¹»Ù⁹: Üñ³ ¹»Ù å³Ùù³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ù»Ù³É³Ï³ÝÝ»ñÁ ÏñÏÇÝ û·ÝáõÃÙáõÝ ËÝ¹ñ»óÇÝ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇó, ³å³, ³é³Ýó å³ï»ñ³½Ù Ñ³Ùï³ñ³ñ»Éáõ, 1920Ã. ë»å ï»Ùµ»ñÇ 28-ÇÝ É³ÙÝ ×³Ï³-ïáí ³Ýó³Ý Ñ³ñÓ³ÏÙ³Ý:

Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙ³Ý ·ÉËÇÝ Ï³Ëí³Í Ù³Ñ³µ»ñ íï³Ý·Ý ³Ý-ëå³ë»ÉÇ Ñ³Ý·áõó³ÉáõÍáõÙ ëï³ó³í ÝáÙ»Ùµ»ñÇ í»ñçÇÝ ¨ ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ ëÏ½µÇÝ:

ÜáÙ»Ùµ»ñÇ 30-ÇÝ èËüêÐ ÉÇ³½áñ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇã ´áñÇë Ë»·ñ³ÝÁ (Ýñ³ Õ»Ï³í³ñ³Í µ³½Ù³Ý¹³Ù å³ï-íÇñ³ÏáõÃÙáõÝÁ ºñ¨³Ý ¿ñ Å³Ù³Ý»É ÑáÏï»Ùµ»ñÇ 11-ÇÝª ØáëÏí³ÙáõÙ ÁÝ¹Ñ³ïí³Í Ñ³Ù-éáõë³Ï³Ý µ³Ý³Ïóáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÁ í»ñëÏë»Éáõ Ýå³ï³Ïáí) Ñ³Ùï³ñ³ñ»ó, áñ Ð³Ù³ëï³ÝÇ ËáñÑñ¹³ÙÝ³óÙ³Ý áñáßáõÙÝ ³Ýµ»Ï³Ý»ÉÇ ¿, ¨ å³Ñ³Ýç»ó, áñ Ð³Ù³ëï³ÝÁ Ë½Ç Çñ µáÉáñ Ï³å»ñÝ ²ñ¨Ùáõïùï ÇÙå»ñÇ³ÉÇë ï Ý»ñÇ Ñ»ï áõ ÙÇ³Ý³ ÊáñÑñ-¹³ÙÇÝ èáõë³ë ï³ÝÇÝ: Ü³ËáñÁª ûñÁª ÝáÙ»Ùµ»ñÇ 29-ÇÝ, Ñ³Ù µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇ ÙÇ ÷áùñ ËáõÙµ, ³ÝóÝ»ÉáíÑ³Ù-³¹ñ-µ»ç³Ý³Ï³Ý ë³ÑÙ³ÝÁ, ø³ñí³Ýë³ñ³ÙáõÙ (Æç¨³Ý) Ð³-Ù³ë ï³ÝÁ Ñéã³Ï»ó ËáñÑñ¹³ÙÇÝ: ¸»Ï ï»Ùµ»ñÇ 1-ÇÝ Ñ³Ù-³¹ñµ»ç³Ý³Ï³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ ³Ýó³í Ý³¨ 11-ñ¹ Ï³ñÙÇñ µ³Ý³ÏÁ: Î³ï³ñí»ó ³ÝËáõë³÷»ÉÇÝ: ÂáõñÙ³Ï³Ý ë³-ÉÇ áõ éáõë³Ï³Ý ÙáõñÇ×Ç ÙÇç¨ ë»ÕÙí³Í Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙ³Ý í»ñçÇÝ Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÁª ëÇÙáÝ ìñ³óÙ³ÝÇ í³ñã³å»ïáõÃÙ³Ùµ, ³ÙÉ »Èù ãáõÝ»ñ, ù³Ý í³Ùñ¹Ý»É Çñ ÉÇ³½áñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ: ¸»Ï ï»Ùµ»ñÇ 1-Ç ·Ç-ß»ñÁ §ËáñÑñ¹³ñ³ÝÇ ë»ÝÙ³ÏÝ»ñáõÝÙ»ç, ³é³Ýó ¿É»Ï ï-ñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý, Ñ³ÙÏ³Ï³Ý Ñ³Ýñ³å»ïáõÃÙ³Ý í»ñçÇÝí³ÙñÏÙ³ÝÝ»ñÁ ÏËáñÑñ¹³ÝßíÇÝ ÙáõÃ ë»ÝÙ³ÏÇÝ Ù»ç åÉåÉ³óáÕ ÙáÙÇ ÉáõÙëáí: ¸ñá¨î»ñï»ñÙ³Ý ÉÇ³½áñí»ó³Ý ÈÇ·ñ³ÝÇ Ñ»ï Ñ³Ù³Ó³ÙÝ³·Çñë ï áñ³·ñ»É¦¹⁰:

ºí³Ùëå»ë` »ñÏáõëáõÏ»ë ï³ñÇ·áÙ³ï¨³Í Ð³Ù³ë-ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÙ³Ý í»ñçÇÝ Ï³é³í³ñáõÃÙáõÝÁ ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 2-Ç ºñ¨³ÝÇ Ñ³Ù³Ó³ÙÝ³·ñáí ÇßË³ÝáõÃÙáõÝÁ Ë³Õ³Õ ×³Ý³å³ñÑáí ½Çç»ó µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇÝ: ÎáñóÝ»ÉáíÇñ ÝáñÑ³ë ï»ÕÍ å»ï³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ` Ñ³Ù Åáõáíáõñ¹Á Ñ³ñÏ³¹ñí³Í ÉÍí»ó ËáñÑñ¹³ÙÇÝ ¹³ñÓ³Í Ñ³Ùñ»ÝÇùÇ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÙ³ÝÁ: Ð³ÙÏ³Ï³Ý Ñ³ñóáõÙ µáÉß¨Ç½ÙÇ ¹»ñÇ Ù³ëÇÝ Ñ³Ù ¨ éáõë·Çï³Ï³Ý Ùáï»-óáõÙÝ»ñÁ Ñ³Ï³ë³Ï³Ý »Ý: ²Ùëå»ë` Ð³Ù³ë ï³ÝÇ Ëáñ-ÑñÏ³ÙÇÝ áõÕÇáí ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ùáï½í³Í ÏáÕÙÝ³ÏÇó ².ØÇÏáÙ³ÝÁ·ï ÝáõÙ¿ñ, áñ ³Ù¹å»ë Ñ³Ù»ñÁ ÷ñÏí»óÇÝ ýÇ-½ÇÏ³Ï³Ý µÝ³çÝçÙ³Ý íï³Ý·Çó ¨ å³Ñå³Ý»óÇÝ å»-ï³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ èáõë³ë ï³ÝÇ Ñ»ï ³ÝË³Ë ï Ï³åÇ ßÝáñÑÇí¹¹: ÐÐ ³é³çÇÝ í³ñã³å»ï ÐáíÑ³ÝÝ»ë ø³ç³½-ÝáõÝÇÝ 1920-³Ï³Ý ÃÃ. ·ñáõÙ ¿. §Ð³Ù³ëï³ÝÇ ÙÇ³Ï ûñÇ³ÝÃ³ëÇáÝÁ èáõë³ë ï³ÝÝ ¿: Ð³Ù³ëï³ÝÁ Ï³ñáÕ ¿ ³å»É ÙÇÙÇ³ÙÝ èáõë³ë ï³ÝÇÝ Ï³éã³Í, áõñÇß ù³Õ³-

ù³Ï³Ý Ñ»é³ÝÏ³ñ ãáõÝÇ Ý³... èáõë³ëï³ÝÁ µáÉß¨ÇÏ-Ù³Ý¿ ³Ùëûñ, Ñ»ï¨³µ³ñ ¨ ÙÇ³Ï ÑÝ³ñçÝ Ð³Ù³ëï³ÝÁ Ý»ñÏ³ÙÇë` ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ Ð³Ù³ëï³ÝÝ ¿¦12: Ø»Ï ³ÙÉ ï»-ë³Ï»ï Ç Ñ³Ù³Ó³ÙÝ` µáÉß¨Ç½ÙÝ ³ÝóÙ³É¹³ñÇ 20-³Ï³Ý ÃÃ. Ý³ËÏÇÝ èáõë³Ï³Ý Ï³Ùëñáõ Ã Ù³ÝÁ å³ï Ï³ÝáÕ½·³-ÉÇ Ñ³ÙÏ³Ï³Ý ï³ñ³ÍùÝ»ñ ½Çç»ó Ýñ³ Ñ³ñ¨³ÝÝ»ñÇÝ` ã³ñ¹³ñ³óÝ»ÉáÍ Ñ³Ù»ñÇ ÑáõÙë»ñÁ: ²Ùë »ñÏáõ ï»ë³Ï»ï-Ý»ñÝ ¿É ³ñ¹Ç³Ï³Ý »Ý ¨ íÇ×³Ñ³ñáõÙó:

1920Ã. ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 8-ÇÝ Ñ³Ùë»ÕÏáÙÇ ¹»Ïñ»ï áí Ð³Ù³ëï³ÝáõÙ Ù ï óí»ó §é³½Ù³Ï³Ý ÏáÙáõÝÇ½ÙÇ¦ ù³-Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙáõÝ: ²Ù»ÝáõñÇù ½·³óíáõÙ ¿ñ Ñ³óÇ ¨ µá-Éáñ ï»ë³ÏÇ ÙÃ»ñùÝ»ñÇ ÉÇë ï å³Ï³ë: ²Õù³ ï áõÃÙáõÝÝ áõ ï Ý ï»ë³Ï³Ý ×·Ý³Å³ÙÝ ÁÝ¹·ñÏ»óÇÝ áÕç Ð³Ù³ëï³-ÝÁ: ò³ÝÏ³ó³Í ¹ÇÙ³¹ñáõÃÙáõÝ ¹³Å³Ýáñ»Ý ×ÝßíáõÙ ¿ñ: 1920Ã. ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 6-Ç ¹»Ïñ» ï áí ë ï»ÕÍí»óÇÝ ²ñ ï³-Ï³ñ· Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáí â»Ï³ª (»åØåçâû÷àéíàÿ êî ì èñ-ñèÿ) ¨ 11-ñ¹ Ï³ñÙÇñ µ³Ý³ÏÇ Ñ³ïáõÏ µ³ÅÇÝ: ¸ñ³Ýù ÏáÙáõÝÇë ï³Ï³Ý Ïáõë³ÏóáõÃÙ³Ý Ó»éùÇÝ ·áñÍÇù ¿ÇÝ ÇßË³ÝáõÃÙáõÝÝ ³Ùñ³åÝ¹»Éáõ ¨ ³Ùëå»ë Ïáãí³Í Ñ³Ï³-Ñ»Õ³ ÷áËáõÃÙ³Ý ¹»Ù å³Ùù³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ, µ³óÇ ³Ù`½µ³ÕíáõÙ ¿ÇÝ Ý³¨ §ÅáÕáíñ¹Ç ÃßÝ³ÙÇÝ»ñÇ¦ áñáÝÙ³Ùµ, Ó»ñµ³Ï³ÉáõÃÙáõÝÝ»ñáí áõ ·Ý¹³Ï³Ñ³ñáõÃÙáõÝÝ»ñáí: Î³ñÙÇñ ï»éáñÇ ³é³çÇÝ ÷áõÉÁ í»ñÁÝÃ³ó ·Íáí ß³ñáõ-Ý³Ïí»ó ÙÇÝã¨ 1921Ã. ³Ù³é: ø³Ùù³Ùí³Í, ·ñ»Ã» Ïáñ-Í³Ýí³Í Ð³Ù³ëï³ÝÇÝ ³Ñë»ÉÇ íÝ³ë Ñ³ëóí»ó: ÄáÕáí-íáõñ¹Ý ³ÙÉ¨ë ã¿ñ Ï³ñáÕ Ñ³Ý¹áõñÅ»É ³Ù¹ù³Ý ³Ý³ñ-·³ÝùÝ áõ ¹³éÝáõÃÙáõÝÝ»ñÁ: Üñ³ åáéÃÏáõÙÝ ³ÝËáõë³-÷»ÉÇ ¿ñ ¨ Ñ³Ý·»óñ»ó 1921Ã. ÷»ï ñí³ñÙ³Ý ³åë ï³Ù-µáõÃÙ³ÝÁ: ê³Ï³ÙÝ µáÉß¨ÇÏÙ³Ý Ñ»Õ³ ÷áË³Ï³Ý Ù»ù»-Ý³Ý Ñ½áñ ¿ñ. ³ÝÏ³ñ»ÉÇ ¿ñ ³ÙÝ ç³ñ¹»É: Æ í»ñçá, ì. È»-ÝÇÝÝ Çñ ÏáíÏ³ëÙ³Ý ·áñÍÁÝÏ»ñÝ»ñÇÝ Ñáñ¹áñ»ó ÃáÕÝ»É ³Ù¹ Í³Ùñ³Ñ»Õ ·áñÍ»É³Ï»ñåÁ, ÇëÏ Ñ³ÙÑ»ÕÏáÙÁ 1921Ã. ³åñÇÉÇ 21-Ç áñáßÙ³Ùµ ³ñ·»É»ó §³Ù»Ý ï»ë³Ï µéÝ³-·ñ³íáõÙÝ»ñ ¨ Ëáõ½³ñÏáõÃÙáõÝÝ»ñª Ã³ùÝí³Í ³åñ³Ýù-Ý»ñ, ÙÃ»ñùÝ»ñ, ³½ÝÇí Ù»ï³ÕÝ»ñ ¨ ³ÙÉÝ ·ïÝ»Éáõ Ýå³-ï³Ïáí, ³ÙÉ ¨ µÝ³Ï³ñ³ÝÝ»ñÇ Çñ³óÙ³Ý ³é³Ýó Ù³-ïáõÏ ûñ¹»ñÇ ÉÇ³½ûñõ³Í Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ¦[13]:

Ð³Ù µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇ Õ»Ï³í³ñ ÙÇçáõÏÁ µ³Å³ÝíáõÙ ¿ñ Í³Ùñ³Ñ»Õ³Ï³ÝÝ»ñÇ ¨ ã³÷³íáñÝ»ñÇ, »Ã» í»ñçÇÝÝ»-ñÇë Ï³ñ»ÉÇ¿ ³Ù¹å»ë ³Ýí³Ý»É: â³÷³íáñÝ»ñÇ ÃíÇÝ ¿ñ å³ï Ï³ÝáõÙ Ý³¨ Ñ³ÙÑ»ÕÏáÙÇ Ý³Ë³·³Ñ ê³ñ·Çë Î³ëù³ÝÁ (1876-1937ÃÃ.), áñÁ §Ý³ËÏÇÝÝ»ñÇ¦ ÝÏ³ï-Ù³Ùµ ùÇã Ã» ß³ï Ñ³Ý¹áõñÅáÕ ¿ñ (Ð³Ù³ëï³ÝÇ²ñï³-Ï³ñ· Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáíÇÝ³Ë³·³Ñ ²Ù¦í³½áíÁ½³ÙñáõÙÃáí Ñ³Õáñ¹áõÙ ¿´³ùáõ, áñ Î³ëù³ÝÁ ËáãÁÝ¹á ï áõÙ ¿ Ý³Ë-ÏÇÝ ëå³Ý»ñÇ ³ùëáñÇÝ): 1921Ã. ÷»ï ñí³ñù³Ý ³åë-ï³ÙµáõÃÙáõÝÇó Ñ» ï á Ð³Ù³ëï³ÝÇ è³½ÙÑ»ÕÏáÙÁ Ù³ÙÇ-ëÇ 21-ÇÝ í»ñ³Ï³éáõó í»ó ÄáÕáíñ¹³Ï³Ý ÏáÙÇë³ñÝ»ñÇ ËáñÑñ¹Ç (ÄÎ), áñÇ Ý³Ë³·³Ñ Ýß³Ý³Ï í»ó ²É»ùë³Ý¹ñ ØÙ³ëÝÇÏÙ³ÝÁ (1921-1925ÃÃ.): ØÙ³ëÝÇÏÙ³ÝÇ ÁÝï ñáõ-ÃÙáõÝÁ å³ï³Ñ³Ï³Ý ã¿ñ: Ü³ íëï³ÑáõÃÙáõÝ í³Ù»ÉáÕ Ñ»Õ³ ÷áË³Ï³Ý¿ñ, ù³Õ³ù³Ï³Ý áõé³½Ù³Ï³Ý ·áñÍÇã, Ïáõë³ÏóáõÃÙ³Ý ½ÇÝíáñÁ, ÙÇ Ëáëùáí¹ í»ï»ñ³Ý-åñáý»-ëÇáÝ³É: 1921Ã. ÑáõÉÇëÇÝ ²É. ØÙ³ëÝÇÏÙ³ÝÝ ëÏë»ó Çñ³-·áñÍ»É Ýáñ ïÝï»ë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÙ³Ý (Ý»å)[14] ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÝ ³í»ÉÇ ßñç³Ñ³Ù³ó ¨ ½·áõÙß, áñÁ µ³½-Ù³ÃÇí Ñ³Ï³µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇ áõ ù³Õ³ù³Ï³Ý ³ÝÓ³Ýó Ñ³ñÏ³¹ñ»ó Éù»É Ñ³Ùñ»ÝÇùÁ¨ ¹³éÝ³É í ï³ñ³Ý¹Ç:

Ð³Ù»Ù³ï³µ³ñ Ë³Õ³Õ å³ÙÙ³ÝÝ»ñÝ áõ Ð³Ù³ë-ï³ÝÇ ³é³çÇÝ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÙ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇó ëÏëí³Í ïÝï»ë³Ï³Ý áñáß ï»Õ³ß³ñÅ»ñÁ Ýå³ë ï»óÇÝ Ñ³ë³-ñ³Ï³Ï³Ý¨ Ùß³ÏáõÃ³ÙÇÝ ÏÙ³ÝùÇ ³ßËáõÅ³óÙ³ÝÁ: ¸³Ý³¨ ³½·³ÙÇÝ ÙÇ Ùáõñ³ï»ë³Ï í»ñ³ÍÝáõÝ¹ ¿ñ, áÑÁ ß³ñÅÙ³Ý Ù»ç ¹ñ»ó ÅáÕáíñ¹Ç µáÉáñ Ý»ñùÇÝ Ï³ñáÕáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÝ áõ Ï»ñï»ó Ýáñ ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÙáõÝÝ»ñ, áíù»ñ ¹³ñÓ³Ý Å³Ù³Ý³ÏÇ á·áõ ÏñáÕÁ: ÊáñÑñ¹³Ñ³Ù Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý áõ Ùß³ÏáõÃ³ÙÇÝ áÉáñ ï Ç ·áñÍÇãÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÝ ³Ï ï Çíáñ»Ý Ý»ñ·ñ³íí»ó Ñ³Ùñ»-ÝÇùÇ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÙ³Ý ·áñÍÇÝ` ÑáõëÏ³Éáí, áñ µ³½Ù³-¹³ñÙ³Ý å³ï ÙáõÃÙáõÝ Ï»ñï³Í Ñ³Ù ÅáÕáíáõñ¹Á, Ç í»ñçá, Ï³ñáÕ¿ Ñ³Ý·Çë ï áõ Ë³Õ³Õ ·áÙ³ï¨»É ËáñÑñ¹³-ÙÇÝ Çñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ: ê³Ï³ÙÝ Ñ»ÝóëÏ½-µÇó ³Ù¹ Çñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ ¹³Å³Ý áõ ³Ýµ³ñ»Ñ³× ¿ñ: 1920-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇ í³ÙñÇí»ñáõÙÝ»ñÁ áã ÙÇ É³í µ³Ý ã¿ÇÝ Ëáë ï³ÝáõÙ Ý³¨ Ñ» ï³·³ÙáõÙ` ãÝ³Ù³Í »ñÏ-ñáõÙ ³éÏ³ëáóÇ³É-ï Ý ï»ë³Ï³Ý áñáß ³é³çÁÝÃ³óÇÝ: ²ñ¹»Ý å³ñ½¿ñ, áñ ËáñÑñ¹³ÙÇÝ ÇßË³ÝáõÃÙáõÝÁ ï»ñã¿ñ Ï³Ý·Ý»Éáõ å³Ñ³Ýç³ï»ñ Ñ³ÙáõÃÙ³ÝÁ, áñÇ íÏ³Ùáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÝ ¿ÇÝ 1921 Ã. ÷»ï ñí³ñ-Ù³ñï ÇÝ Ï³Ù³ó³Í ËáÝ¹áÝÇ, ³å³ ÝáõÙÝ Ãí³Ï³Ýç ÷»ï ñí³ñÇ 26-Çó Ù³ñ-ï Ç 16-Á Ï³Ù³ó³Í ËáñÑñ¹³-ÃáõñÙ³Ï³Ý ËáñÑñ¹³Åá-ÕáíÝ»ñÁ: 1921 Ã. Ù³ñï Ç 16-ÇÝ ÏÝùí»óÇÝ éáõë-³Ý·ÉÇ³-Ï³Ý ¨ éáõë-ÃáõñÙ³Í³Ý Ñ³Ù³Ó³ÙÝ³·ñ»Ñ¹⁵, áñáÝù ÙÇ-ç³½·³ÙÇÝ ¹Çí³Ý³·Ç ï áõÃÙ³Ý ³ëå³ñ»½áõÙ ËáñÑñ¹³-ÙÇÝ ÇßË³ÝáõÃÙ³Ý ÏáÕÙÇó Ñ³Ï³Ñ³ÙÏ³Ï³Ý ³é³çÇÝ ¹ñë¨áñáõÙÝ»ñÝ ¿ÇÝ: ²Ý·ÉÇ³Ý å³ñï³íáñíáõÙ ¿ñ ãû·Ý»É Ñ³Ù»ñÇÝ` í»ñ³Ï³Ý·Ý»Éáõ Çñ»Ýó ³ÝÏ³ËáõÃÙáõÝÁ, ÇëÏ ÃáõñÙÇ³ÙÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ×³Ý³ãíáõÙ ¿ÇÝ ÃáõñÙ³µÝ³Ï µáÉáñ í³Ùñ»ñáõÙ (Ý»ñ³éÙ³É ²ñ¨ÙïÙ³Ý Ð³Ù³ëï³ÝÁ ¨ Î³ñëÇ Ù³ñ½Á). ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ Ð³Ù³ëï³ÝÁ ÏñáõÙ ¿ñ ï³-ñ³Íù³ÙÇÝ ÏáñáõëïÝ»ñ (Î³ñëÇ Ù³ñ½, êáõñÙ³ÉáõÇ ·³-í³é, Ü³ËÇç¨³ÝÇ Ù³ñ½): ÜáõÙÝ Ãí³Ï³ÝÇ ÑáõÉÇëÇ 5-ÇÝ èÊüêÐ ²½·áõÃÙáõÝÝ»ñÇ ·áñÍ»ñÇ ÅáÕÏáÙ Æ. êï³ÉÇÝÇ ·áñÍáõÝ ÙÇç³Ùïáõ Ù³Ùµ È»éÝ³ÙÇÝ Ô³ñ³µ³ÕÁ ¨ë ÝíÇñíáõÙ ¿ ²¹ñµ»ç³ÝÇÝ, ÇëÏ ²Ë³Éù³É³ùÇ ¨ Êñ³ÙÇ ßñç³ÝÝ»ñÁ` ìñ³ë ï³ÝÇÝ: ²ÙëÅ»ë 1921Ã. ³í³ñï í»ó ÐÊêÐ Ï³½Ù³íáñáõÙÁ ï³ñ³íù³ÙÇÝ ï»ë³Ï»ï Çó, ¨ ³Ù-ñ³·ñí»óÇÝ Ýñ³ ÙÇçå»ï³Ï³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ:

²ÙÝáõÑ»ï¨ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ èáõë³ëï³ÝÇ ÇßË³Ýáõ-ÃÙáõÝÝ»ñÁ áñáß»óÇÝ í»ñç ï³É ³Ý¹ñÏáíÏ³ëÙ³Ý ÅáÕáíáõñ¹Ý»ñÇ ³ÝÏ³ËáõÃÙ³ÝÁ, ¨ 1922 Ã. Ù³ñïÇÝ ëï»Óí-í»ó ²ÊêÐùØ-Ý (²Ý¹ñÏáíÏ³ëÇ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ êáóÇ³ÉÇë-ï³Ï³Ý Ð³Ýñ³å»ï áõÃÙáõÝÝ»ñÇ ü»¹»ñ³ïÇí ØÇáõÃÙáõ-ÝÁ), áñÁ ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇÝ í»ñ³Ýí³Ý¹»ó ²Ë ü êÐ (²Ý¹ñ-ÏáíÏ³ëÇ ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ ü»¹»ñ³ïÇí êáóÇ³ÉÇë ï³Ï³Ý Ð³Ýñ³å»ï áõÃÙáõÝ): ²Ù¹ ³ÝÑ³çáÕ ý»¹»ñ³óÇ³Ý ·áÙ³ï¨»ó ÙÇÝã¨ 1936 Ã.: ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ Ð³Ù³ëï³ÝÁ í»ñç-Ý³Ï³Ý³å»ë ÏáñóÑ»ó ÇÝùÝÇëË³ÝáõÃÙáõÝÁ, »ñµ 1922 Ã. ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 30-ÇÝ ²ÊüêÐ-Ç ÙÇçáóáí ÁÝ¹·ñÏí»ó ÊêØØ (ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ êáóÇ³ÉÇë ï³Ï³Ý Ð³Ýñ³å»ï áõ-ÃÙáõÝÝ»ñÇ ØÇáõÃÙ³Ý) Ï³½ÙÇ Ù»ç: ÊáñÑñ¹³ÙÇÝ Ð³Ù³ë-ï³ÝÝ ³ÙÉ¨ë Ç ½áñáõ ã¿ñ áñ¨¿ Ï»ñå å³ß ï å³Ý»Éáõ Ï³Ù Éáõí»Éáõ áã ÙÇ³ÙÝ Ð³ÙÏ³Ï³Ý Ñ³ñóÁ, ³ÙÉ¨ ½ñÏí»ó ë»-÷³Ï³Ý ×³Ï³ï³·ÇñÁ ïÝûñÇÝ»ÉáõÑÝ³ñ³íáñáõÃÙáõ-ÝÇó, áñÇ Ñ»ï¨³Ýùáí ¿É 1922 Ã. ÝáÙ»Ùµ»ñ-1923Ã. ÑáõÉÇë Ï³Ù³ó³Í Èá½³ÝÇ ÏáÝý»ñ³ÝëáõÙ Ð³Ù³ëï³ÝÝ áõ Ñ³Ù»-ñÁ âÑÇß³ï³Ï í»óÇÝ: ²Ñ³ Ã» ÇÝãÇ Ñ³Ý·»óñ»ó Ñ³Ù µáÉß¨ÇÏÝ»ñÇ ³ÝÑ»é³ï»ë áõ ³å³½·³ÙÇÝ ù³Õ³ù³Ï³-ÝáõÃÙáõÝÁ:

ÊêØØ-Ç ÙáÃ³Ý³ëáõÝ³ÙÙ³ ·áÙáõÃÙáõÝÝ ³å³óáõó»ó, áñ ù³Õ³ù³Ï³Ý ³éáõÙáí ³ÙÝ §Ù³ñ¹áõ ¨ ÅáÕáíáõñ¹Ý»-ñÇ µ³ÝÏ ¿ñ, ë³Ï³ÙÝ å³ï ÙáõÃÙ³Ý ¹³éÁ ¹³ë»ñÇó ³Ý-íÇ×»ÉÇ ×ßÙ³ñï áõÃÙáõÝ ¿ñ ¹³ñÓ»É Ý³¨ ³ÙÝ ·Ç ï ÏóáõÃÙáõÝÁ, áñ Ñ³Ù ÅáÕáíáõñ¹Ý Çñ ×³Ï³ï³·ÇñÁ Ù»ÏÁÝ¹-ÙÇß ï å»ï ù¿ Ï³å³Í å³ÑÇ èáõë³ëï³ÝÇÑ»ï, ³ÝÍ³Ë ³ÙÝ µ³ÝÇó, Ã» ÇÝã ·áõÙÝ áõ é»ÅÇÙ áõÝÇ ³Ù¹ »ñÏÇñÁ: ²Ù¹-åÇëÇÝ »Ý Ñ³Ùáó Ù»Í»ñÇ å³ï·³ÙÝ»ñÁ¦[16]:

---

[1] È»Ý¹ñáõß ÊáõñßáõÙ³Ý, Ð³ÙÏ³Ï³Ý Ñ³ñóÁ, °ñ¨³Ý 1995, ¿ç 14:

[2] Àéâàçÿí Ñ. Ì. Èñòîðèÿ Ðîññèè. Àðìÿíñêèé ñëåä. Ì.: Êðîí-ïðåññ, 2000.

[3] Îñîáûé Çàêàâêàçñêèé Êîì èòåò.

[4] 1917Ã. ¹»Ï ï»Ùµ»ñÇ 5-ÇÝ èáõë³ëï³ÝÇ Ñ»ï ÏÝùí³Í °ñ½Ý-Ï³ÙÇ Ññ³¹³¹³ñÇó Ñ»ï á ÃáõñÙ»ñÁ, Ë³Ë ï»ÉáÍ ½ÇÝ³¹³¹³ñÇ å³ÙÙ³ÝÝ»ñÁ, ·ñ³í»óÇÝ °ñ½ÝÏ³ÙÇó îñ³åÇ½áÝ ÁÝÏ³Í ï³-

ñ³ÍùÝ»ñÁ, ³å³ Ý³¨´ñ»ëï-ÈÇïáíëÏÇ å³ÛÙ³Ý³·ñáí Ý³-Ë³ï»ëí³Í Î³ñëÁ, ²ñ¹³Ñ³ÝÁ, ´³ÃáõÙÁ, áñÇó Ñ»ïá Ùï³Ý ²Ý¹ñÏáíÏ³ë:

5 *ÐáíÑ³ÝÝ»ë ø³ç³½ÝáõÝÇ,* ´³ó Ý³Ù³Ï 2-ÇÝ. ÂáõñùÇ³±, Ã»èáõëÇ³: ºñ¨³Ý,Ð³Ù³ëï³Ý, 1990, ¿ç 13:

6 1918Ã. ÑáÏï»Ùµ»ñÇ 30-ÇÝ È»ÙÝáë ÏÕ½áõ ØáõÙñáë Ý³í³-Ñ³Ý·ëïáõÙ ³Ý·ÉÇ³Ï³Ý §²·³Ù»ÙÝáÝ¦ é³½Ù³Ý³íÇ íñ³ëïáñ³·ñí»ó ½ÇÝ³¹³¹³ñÇ å³ÛÙ³Ý³·Çñ ³é³çÇÝ ³ßË³ñ-Ñ³Ù³ñïáõÙ Ñ³ÕÃ³Í ²Ýï³Ýï Ç ¨ å³ñïí³Í ÂáõñùÇ³ÛÇ ÙÇç¨, áñáí ÷ÉáõÙí»ó úëÙ³ÝÛ³Ý Ï³ÛëñáõÃÛáõÝÁ, ¨ ÃáõñÙ»ñÁ å³ñï³íáñí»óÇÝ ½áñù»ñÁ ¹áõñë µ»ñ»É·ñ³íí³Í ï³ñ³ÍùÝ»ñÇó:

7 1917Ã. ØáõëïÝ³ý³ ø»Ù³ÉÁ 60-³ÙÛ³ ³ñù³Û³½Ý ì³Ñïï»ïÇ-ÝÇ Ñ»ï ³Ûó»É»É ¿ñ´»éÉÇÝ: ¾É½³ëÇé³½Ù³Ï³Ý ÏáÙÇë³ñÇ Ñ³-Ï³ÃáõñùÃ³Ï³Ý ¹ÇñùáñáßÙ³ÝÁ ¨ ÃáõñùÃ³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ñ³Ù»ñÇ ç³ñ¹»ñÇ Ù³ëÇÝ Ñ³Ù³é ÑÇß»óáõÙÝ»ñÇÝ Ø. ø»-Ù³ÉÁ Ïï ñáõÏ å³ï³ëË³Ý»ó, áñ Çñ»Ýù »Ï»É »Ý ùÝÝ³ñÏ»Éáõ·»ñÙ³Ý³Ï³Ý µ³Ý³ÏÇ åñáµÉ»ÙÝ»ñÁ, ³ÛÉ áã Ã» Ñ³ÛÏ³Ï³Ý µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ¹ñáõÃÛáõÝÁ:

8 *Ðñ. è. êÇÙáÝÛ³Ý,* ÂáõñùÑ³ÛÏ³Ï³Ý Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³ïÙáõÃÛáõÝÇó, ºñ¨³Ý, 1991, ¿ç 362:

9 ²Ý¹, ¿ç 368-37:

10 *è. ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý,* Ð³Û¹³ßÝ³ÏóáõÃÛ³Ý¹»ñÁ Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³ÝÙ»ç (í»ñçÇÝ ÷áõÉ), §ºñÏÇñ¦, 1993:

11 *Â. Ï. Èëëàðèîííîâ, Î. À. Ãàëóñòÿí.* Ðîññèÿ è Àðìåíèÿ. Ì îñêâà: Îëèìà - ïðåññ. 2003, c. 114 - 115.

12 *ÐáíÑ³ÝÝ»ë ø³ç³½ÝáõÝÇ,* Ýßí. ³ßË., ¿ç 46:

13 ÐÐ Ýáñ³·áõÙÝ å³ïÙáõÃÛ³Ý ³ñËÇí, ýáÝ¹ 200, óáõó³Ï 1, ·áñÍ 9, Ã»ñÃ 1:

14 Í îâàÿ ýêîííî ì è÷åñêàÿ ïîëèòèêà. ïÝï»ë³Ï³Ý ÙÇçáó³-éáõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·, áñáÝó í»ñçÝ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÁ ëáóÇ³-ÉÇ½ÙÇ Ï³éáõóáõÙÝ ¿ñ:

15 ¶ *³µñÇ»É È³½»³Ý,* Ð³Û³ëï³Ý¨Ñ³Û¹³ïÁ, ºñ¨³Ý, 1991, ¿ç 283:

16 Ë»Ý¹ñáõß Êáõñßáõ¹Û³Ý, Ýßí. ³ßË., ¿ç 53:

RUSSIA AND EASTERN ARMENIA IN THE BEGINNING OF THE XX CENTURY

AELITA CHIBOUKHCHYAN

Summary

From the first half of the XIX century up to the beginning of the XX century Eastern Armenia was under the influence of the Russian Empire. It passed through several trials and finally in 2 December, 1920 it became Soviet. The First World War, the Russian Revolution, and the becaming Soviet caused lots of troubles for Eastern Armenians including the loss human, regional and natural resources. In 1921 the formation of the ASSR was over from a regional point of view only; in March 1922, the Transcaucasian Federation was formed. And on 30 December, 1922 the USSR was formed, at last Armenia had lost its independence and the chance to decide its own fate.

ÐÎÑÑÈß È ÂÎÑÒÎ×ÍÀß ÀÐÌÅÍÈß Â ÍÀ×ÀËÅ XX ÂÅÊÀ

ÀÝËÈÒÀ ×ÈÁÓÕ×ß Í

Ðåçþìå

Ñ ïåðâîé ïîëîâèíû XIX âåêà, îêàçàâøèñü ïîä âëèÿíèåì öàðñêîé Ðîññèè, Âîñòî÷íàÿ Àðìåíèÿ âìåñòå ñ Ðîññèåé â íà÷àëå XX âåêà ïðîøëà ÷åðåç ãîðíèëî ðÿäà èñïûòàíèé è â êî íöå êî íöîâ, 2-ãî äåêàáðÿ 1920 ãîäà ñîâåòèçèðîâàëàñü. Í î Ïåðâàÿ ìèðîâàÿ âîéíà, äâà ðóññêèå ðåâîëþöèè, à òàêæå ñîâåòèçàöèÿ ñíà÷àëà Ðîññèè, à çàòåì è Âîñòî÷íîé Àðìåíèè äîðîãî íáîøëèñü âîñòî÷íûì àðìÿíàì. Â ïåðâûé æå ãîä ñâîåãî ñóùåñòâîâàíèÿ Ñîâåòñêàÿ Àðìåíèÿ èìåëà çíà÷èòåëüíûå ÷åëîâå÷åñêèå, òåððèòîðèàëüíûå è ìàòåðèàëüíûå ïîòåðè. Â 1921 ãîäó çàêåðøèëîñü òåððèòîðèàëüíîå ôîðìèðîâàíèå Àðìÿíñêîé ÑÑÐ. Â ìàðòå 1922 ãîäà îáðàçîâàëàñü Çàêàâêàçñêàÿ ôåäåðàöèÿ, 30-ãî äåêàáðÿ 1922 ãîäà îáðàçîâàëñÿ ÑÑÑÐ, è Àðìåíèÿ îêîí÷àòåëüíî ïîòåðÿëà ñàìîñòîÿòåëüíîñòü, ëèøèâøèñü òàêæå âîçìîæíîñòè ðàñïîðÿæåíèÿ ñîáñòâåííîé ñóäüáîé.

È à ô ê Æ Ü º ê ² Ð ² Î Ú ² Ü

º ä Ð

ö Ç É Ç ë á ÷ ³ Ûá õ Ã Û ³ Ý å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý ³ Ù µ Ç á Ý Ç ³ ë å Ç ñ ³ Ý ï

ä ² î Ø à ô Â Ú ² Ü Ü ä ² î ² Î Æ º ì Ø Æ æ à ò Æ ö à Ê Ð ² ð ² ´ º ð à ô Â Ú ² Ü Ð Æ Ø Ü ² Ð ² ð ò À À ê î ² è ² ø º È ¸ ² ì ð Æ Ä º ò à ô

ä ³ ï Ù ³ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Ûá õ Ã Û ³ Ý Ï ³ ñ ¨ á ñ Ñ Ç Ù Ý ³ Ë Ý ¹ Ç ñ Ý » ñ Ç ó ¿ å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý å ñá ó » ë Ç Ç Ù ³ ë ï Ç á õ Ý å ³ Ï ³ Î Ç µ ³ ó ³ Ñ ³ Û ï á õ Ù Á: º Ã» å ³ ï Ù á õ Ã Û á õ Ý Ý á õ Ý Ç Ç Ù ³ ë ï , ³ å ³ Ñ ³ í ³ Ý ³ µ ³ ñ ³ Û Ý å ³ ï × ³ é á í , á ñ Ç ñ ³ - ¹ ³ ñ Ó á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ Á , á ñ á Ý ù Ï ³ ï ³ ñ í á õ Ù » Ý , Ç Ù ³ ë ï ³ - í á ñ í ³ Í » Ý , ³ Ûë Ç Ý ù Ý ` Ç ñ » Ý ó Ù » ç Ï ñ á õ Ù » Ý Ç Ý ã - á ñ Ý å ³ - ï ³ Ï : ²Û¹ Ç ë Ï å ³ ï × ³ é á í ï ³ ñ µ » ñ Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï ³ ß ñ ç ³ - Ý Ç Ù ï ³ í á Õ Ý » ñ Ç Ï á Õ Ù Ç ó ÷ á ñ Ó ¿ ³ ñ í » É å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý ï ³ ñ µ » ñ Ç ñ ³ í Ç × ³ Ï Ý » ñ á ñ Ù ¹ ñ í ³ Í Ý å ³ ï ³ Ï Ý » ñ Ç ¨ ¹ ñ ³ Ý ó Ç ñ ³ Ï ³ Ý ³ ó Ù ³ Ý Ñ ³ Ù ³ ñ ³ Ý Ñ ñ ³ Å » ß ï Ù Ç ç á ó Ý » - ñ Ç ÷ á Ë Ñ ³ ñ ³ µ » ñ á õ Ã Û ³ Ý µ ³ ó ³ Ñ ³ Ù ³ ñ ³ Ý Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù - Ý » ½ , ³ Ûý Ñ ³ Ù á ½ Ù ³ Ý , á ñ ¸ ³ í ñ Ç Å » ó á õ Ý µ Ý á - ñ á ß » Ý û · ï ³ · á ñ Í í ³ Í ³ Õ µ Û á õ ñ Ý » ñ Ç Ñ ³ Ý ¹ » å ù Ý Ý ³ ¹ ³ - ï ³ Ï ³ Ý í » ñ ³ µ » ñ Ù á õ Ý ù Á , ÷ ³ ë ï » ñ Á ë ï á õ · á õ Ã Û ³ Ù µ Ñ ³ Õ á ñ ¹ » É á õ Ó · ï á õ Ù Á , Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï ³ · ñ á õ Ã Û ³ Ý ¨ » ñ ¨ á õ Û Ã - Ý » ñ Ç û µ Û » Ï ï Ç í · Ý ³ Ñ ³ ï á õ Ù Á: ¸ ³ í ñ Ç Å » ó á õ § ä ³ ï Ù á õ - Ã Û á õ Ý ¦ - Á Ï ³ ñ × Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï ³ Ñ ³ ï í ³ Í Ç ` 60 ï ³ ñ í ³ ³ Ý ó ù » ñ Ç Ý Ï ³ ñ ³ · ñ á õ Ã Û á õ Ý ¿ , ³ Û¹ Ç ë Ï å ³ ï × ³ é á í Ç ñ ³ é ³ í » É á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ á í Ñ ³ Ý ¹ » ñ Ó ã ¿ ñ Ï ³ ñ á Õ å ³ ï ³ ë Ë ³ - Ý » É ³ Ûý Ñ ³ ñ ó » ñ Ç Ý , á ñ á Ý ù ³ Ý Ñ ñ ³ Å » ß ï á ñ » Ý ³ é ³ ç ³ - Ý á õ Ù » Ý Ûá õ ñ ³ ù ³ Ý ã Û á õ ñ Å á Õ á í ñ ¹ Ç ³ Ù µ á Õ ç ³ Ï ³ Ý å ³ ï - Ù á õ Ã Û á õ Ý Á ß ³ ñ ³ ¹ ñ » É Ç ë : ä ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý Ç ñ ³ í Ç × ³ Ï Ç ù Ý - Ý ³ ñ Ï á õ Ù Á , á ñ Ý Ç ñ ³ Ï ³ Ý ³ ó í á õ Ù ¿ ¸ ³ í ñ Ç Å » ó á õ Ï á Õ Ù Ç ó , ï ³ É Ç ë ¿ µ á É á ñ Ñ Ç Ù ù » ñ Á ³ Ï ³ Ý ³ í á ñ å ³ ï Ù ³ · ñ Ç Ý µ Ý á õ - Ã ³ · ñ » É á õ á ã Ù Ç ³ Ûý á ñ å » ë å ³ ï Ù Ç ã , ³ Ûé å ³ ï Ù Ç ã - ÷ Ç - É Ç ë á ÷ ³ , ù ³ Ý Ç á ñ Ï » ë ¹ ³ ñ Ç ó ³ í » É Ç Á Ý ¹ · ñ Ï ³ Í å ³ ï - Ù ³ Ï ³ Ý Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï ³ Ñ ³ ï í ³ Í Á Ý » ñ Ï ³ Û ³ ó í á õ Ù ¿ Ë á ñ ³ - Ã ³ ÷ ³ Ý ó í » ñ É á õ Í á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ á í , Ç Ù ³ ë ï á õ Ý · Ý ³ Ñ ³ ï ³ - Ï ³ Ý Ý » ñ á í á õ Ù » Ï Ý ³ µ ³ Ý á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ á í : Æ Ý ã å » ë Ç ñ ³ í ³ - ó Ç á ñ » Ý Ý ß á õ Ù ¿ å ñ á ý . Ð ñ . Ø Ç ñ ½ á Û ³ Ý Á . § Ù ³ Ñ ³ × ³ Ë Ñ » é ³ Ý á õ Ù ¿ å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý ¹ » å ù » ñ Ç ¿ Ù å Ç ñ Ç Ï ß ³ ñ ³ ¹ - ñ ³ Ý ù Ç ó ¨ Ï ³ ï ³ ñ á õ Ù å ³ ï Ù ³ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý É ³ Ûý Á Ý ¹ Ñ ³ Ý ñ ³ ó á õ Ù Ý » ñ ¨ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ - å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý Ï ³ ñ ¨ á ñ Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù Ý » ñ ¦ ¹ :

² í » É Ç Ý ` Ç ñ » Ý µ Ý á ñ á ß ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý Ù ï á ñ á õ Ù - Ý » ñ á í ¸ ³ í ñ Ç Å » ó Ç Ý ` Ç µ ñ ¨ Ñ » é ³ ï » ë á õ Ñ ³ Ûñ » Ý ³ ë » ñ å ³ ï Ù Ç ã , » ñ µ » Ù Ý · Ç ï ³ Ï ó í ³ Í , » ñ µ » Ù Ý ã · Ç ï ³ Ï ó í ³ Í , á õ Õ ³ Ï Ç Ã » ³ Ý á õ Õ ³ Ï Ç Ó ¨ á í ¹ á õ ñ ë ¿ · ³ É Ç ë ½ á õ ï ÷ ³ ë ï » ñ Ç ß ³ ñ ³ ¹ ñ ³ Ý ù Ç ó ¨ Ñ ³ Ý · á õ Ù ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û á ñ » Ý Ç Ù ³ ë ï ³ í á ñ í ³ Í » ½ ñ ³ Ï ³ ó á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ Ç : è Ç Ï » ñ ï Ç Ë á ë ù » ñ á í ³ ë ³ Í ` ³ Ù » Ý å ³ ï Ù Ç ã á õ Ý Ç å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý Ç ñ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û á õ Ã Û á õ Ý Á ² : Þ ³ ñ ³ ¹ ñ » É á í á õ Ý » ñ Ï ³ Û ³ ó Ý » É á í Ç ñ Å ³ Ù ³ Ý ³ Ï ³ ß ñ ç ³ Ý Ç å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý ¹ ñ í ³ · Ý » ñ Á , Ç ñ ³ - í Ç × ³ Ï Ý » ñ Ý á õ ¹ » å ù » ñ Á ` Ñ ³ Û å ³ ï Ù ³ · Ç ñ Á ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ - Û ³ Ï ³ Ý » ½ ñ ³ Ï ³ ó á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ Ç ï » Õ ¿ Ã á Õ Ý á õ Ù , å ³ ï Ù á õ - Ã Û ³ Ý ÷ ³ ë ï » ñ Ç ß ³ ñ ³ ¹ ñ ³ Ý ù Á Ï ³ ï ³ ñ á õ Ù ù Ý Ý ³ ¹ ³ - ï ³ Ï ³ Ý Á Ý ï ñ á õ Ã Û ³ Ù µ , Ã » ¨ ã Ç Ñ ³ Ý · á õ Ù ï » ë ³ Ï ³ Ý Á Ý ¹ - Ñ ³ Ý ñ ³ ó á õ Ù Ý » ñ Ç , µ ³ Ûó Á ë ï ¿ á õ Ã Û ³ Ý ï ³ ñ » ñ ³ Ûý á ñ » Ý í » ñ ¿ Ñ ³ Ý á õ Ù å ³ ï Ù ³ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ý Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù - Ý » ñ , ³ Û¹ Ã í á õ Ù Ý ³ ¨ Ý » ñ Ï ³ Û ³ ó Ý á õ Ù Ý å ³ ï ³ Ç ¨ Ù Ç ç á - ó Ç ÷ á Ë Ñ ³ ñ ³ µ » ñ á õ Ã Û ³ Ý Ý Ï ³ ñ ³ · ñ á õ Ã Û á õ Ý Ý á õ í » ñ É á õ - Í á õ Ã Û á õ Ý Á :

Ð ³ Ûï Ý Ç ¿ , á ñ å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý Ù » ç Ý å ³ ï ³ Ï Ç ¨ Ù Ç ç á - ó Ç ÷ á Ë Ñ ³ ñ ³ µ » ñ á õ Ã Û ³ Ý Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù Ý á õ ï » ë ³ Ï ³ Ý Ó ¨ ³ Ï » ñ å á õ Ù Á ï ñ í » É ¿ · » ñ Ù ³ Ý ³ Ï ³ Ý ¹ ³ ë ³ Ï ³ Ý ÷ Ç É Ç - ë á ÷ ³ Û á õ Ã Û ³ Ý Ë á ß á ñ ³ · á õ Ûý Ý » ñ Í ³ Û ³ ó á õ ó Ç ã Ð » · » É Ç Ï á Õ Ù Ç ó : º í ¹ ³ µ Ý ³ Ï ³ Ý ¿ XVII- XVIII¹¹. ³ ñ ¨ Ù ï Û ³ Ý Ù ï ³ Í » É ³ Ï » ñ å Ç Ñ ³ Ù ³ ñ , á ñ Ç Ý µ Ý á ñ á ß ¿ Ç Ý Ñ ³ ë ³ ñ ³ - Ï á õ Ã Û ³ Ý , Ù ß ³ Ï á õ Û Ã Ç ¨ å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý í » ñ ³ µ » ñ Û ³ É Á Ý ¹ - Ñ ³ Ý ñ ³ Ï ³ Ý µ Ý á õ Û Ã Ç ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý ³ ß Ë ³ ï á õ Ã Û á õ Ý - Ý » ñ Ç ë ï » Õ Í á õ Ù Á ` ¹ ñ ³ Ý ó Ñ ³ ï á õ Ï Á Ý ¹ Ñ ³ Ý ñ ³ Ï ³ Ý µ Ý á õ Û Ã Ç Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù Ý » ñ á í á õ Ë á ñ Ñ ñ ¹ ³ Í á õ Ã Û á õ Ý Ý » - ñ á í : Ù Ù ³ Ý ³ å » ë ¨ Ð » · » É Ç § ä ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ - Û á õ Ã Û ³ Ý ¦ Á Ý ¹ Ñ ³ Ý ñ ³ Ï ³ Ý Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù Ý » ñ Ç Ã í Ç Ý » Ý å ³ ï Ï ³ Ý á õ Ù Ý ³ ¨ Ý å ³ ï ³ Ï Ç ¨ Ù Ç ç á ó Ç ÷ á Ë Ñ ³ ñ ³ µ » - ñ á õ Ã Û ³ Ý ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý Ù » Ï Ý ³ µ ³ Ý á õ Ù Ý á õ Ç Ù ³ ë - ï ³ í á ñ á õ Ù Á :

Ð ³ Û å ³ ï Ù ³ · Ç ñ Á , É Ç Ý » É á í Ý ³ Ë ¨ ³ é ³ ç XVII ¹ ³ - ñ Ç Ý » ñ Ï ³ Û ³ ó á õ ó Ç ã , » ñ µ ² ñ ¨ Ù á õ ï ù á õ Ù ³ Û¹ Ý á õ Û Ý ß ñ ç ³ - Ý á õ Ù å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý Á Ý Ã ³ ó ù Ç ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý Ç Ù ³ ë - ï ³ í á ñ Ù ³ Ý Ù Ç ï á õ Ù Ý » ñ Á ¹ » é Ý á ñ ¿ Ç Ý » ñ ¨ ³ Ý · ³ É Ç ë , Ñ ³ ë Ï ³ Ý ³ É Ç ¿ , á ñ ã ¿ ñ Ï ³ ñ á Õ Ñ ë ï ³ Ï Á Ù µ é Ý » É , µ ³ ó ³ - Ñ ³ Û ï » É å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý Ç Ù ³ ë ï Ý á õ Ý ß ³ Ý ³ Ï á õ Ã Û á õ Ý Á , ³ é ³ í » É ¨ ë ` ¹ Ý » É å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý Ç ñ ³ í Ç × ³ Ï Ç ù Ý Ý ³ ñ Ï - Ù ³ Ý Ù » ç ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý Ñ ³ ñ ó ³ ¹ ñ á õ Ù Ý » ñ : ê ³ Ï ³ Ûý » Ã » Ð » · » É Á å ³ ï Ù ³ ÷ Ç É Ç ë á ÷ ³ Û ³ Ï ³ Ý í » ñ Á Ý ß í ³ Í Ë Ý - ¹ Ç ñ Á á õ ë á õ Ù Ý ³ ë Ç ñ » É ¿ ³ Ù µ á Õ ç ³ Ï ³ Ý å ³ ï Ù á õ Ã Û ³ Ý Ï ï ñ í ³ Í ù á í , ³ å ³ ¸ ³ í ñ Ç Å » ó Ç Ý Ç ñ Ù ï á ñ á õ Ù Ý » ñ Ý á õ Õ - Õ á õ Ù ¿ Ñ Ç Ù Ý ³ Ï ³ Ý á õ Ù å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý ³ ù ë Ï ³ Ù ³ Ûý Ç ñ ³ í Ç - × ³ Ï á õ Ù ¹ ñ ë ¨ á ñ í á Õ Ý å ³ ï ³ Ï Ç ¨ Ù Ç ç á ó Ç ÷ á Ë Ñ ³ ñ ³ µ » - ñ á õ Ã Û ³ Ý · Ý ³ Ñ ³ ï Ù ³ Ý Á :

Æ ï ³ ñ µ » ñ á õ Ã Û á õ Ý Ý ³ Ë á ñ ¹ Ý » ñ Ç , á ñ á Ý ó Ç ó ß ³ ï » ñ Á å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý » Õ » É á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ Ç ³ Ù µ á Õ ç Á Ý Ã ³ ó ù Á Ñ ³ - Ù ³ ñ á õ Ù ¿ Ç Ý Ç í » ñ á õ ë ï Ý ³ Ë ³ ë ³ Ñ Ù ³ Ý í ³ Í , XVII ¹ ³ ñ Ç å ³ ï Ù ³ · Ç ñ Á ÷ á ñ Ó » É ¿ Ý » ñ Ï ³ Û ³ ó Ý » É , Ã » Ç Ý ã å » ë ¿ å ³ ï Ù ³ Ï ³ Ý á ñ á ß Ç ñ ³ ¹ ³ ñ Ó á õ Ã Û á õ Ý Ý » ñ Ç Á Ý Ã ³ ó ù Á å ³ Û Ù ³ Ý ³ í á ñ í » É ¹ ñ í ³ Í Ý å ³ ï ³ Ï Ý » ñ Ç ¨ Á Ý ï ñ í ³ Í

ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áË³½¹»óáõÃÛ³Ùµ: ºí Áë ï ³Ù¹Ù` å³ ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç Ýå³ ï³ïÇ ¨ ÙÇçáóÇ ÷áË³½-¹»óáõÃÛáõÝÝ áõ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÁ ï³ÝáõÙ¿ »ñÏáõ áõÕÓáõÃÛ³Ùµª·Çï³Ïóí³Í, »ñµÙï³¹ñáõÃÛáõÝÝ áõ ¹ñ³Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ÁÝïñí³Í ³ÝÑñ³Å»ßï ÙÇçáóÝ»ñÁÝ³Ë³å»ë ÏßÉ³¹³ï³í³Í áõ í»ñÉáõÍí³Í »Ý µ³½-ÙÇóë, ÙÛáõë ÏáÕÙÇó ¿É ÝÏ³ñ³·ñáõÙ¿, Ã» ÇÝãåÇëÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ Ï³ñáÕ¿Ñ³Ý·»óÝ»É Ýå³ï³ïÇ¨ ÙÇçáóÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý ã·Çï³Ïóí³Í Ùáï»óáõÙÁ, »ñµï³ñ»ñ³ÛÝáñ»Ý ¹ñí³Í Ýå³ï³ïÇ¨ ÙÇçáóÇ ÷áË-Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ¿ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ßñçí»É ³ÛÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÇ ¹»Ù: ¸³í-ñÇÅ»óáõ ³ßË³ïáõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÙÁµ»ñáõÙ¿³ÛÝ Ñ³Ùá½Ù³Ý, áñ Ñ³Û å³ïÙ³·ñÇ Ùáï Ï³Ý ³Ûë ï»ë³ïÇ Ñ»ï³ùñùÇñ Ëáñ Ñ ñ¹³ÍáõÃÛáõÝÝ»ñ, ¨ áñ ¸³íñÇÅ»óÇÝ Çµñ¨ ËáñÑáÕ, í»ñÉáõÍáÕ å³ïÙçã, ³ÛÝåÇëÇ Ñ³ñó³-¹ñáõÙÝ»ñ¿³ñ»É, áñáÝù áõÕÕ³ÏÇÃ» ³ÝáõÕÕ³ÏÇÓ¨áí ÁÝÃ»ñóáÕÇÝ µ»ñáõÙ »Ý ³ÛÝ Ñ³Ùá½Ù³Ý, áñ å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áñÍáõÙ¿»ñÏáõ ïÇåÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝª·Çï³Ïóí³Í áõ ï³ñ»ñ³ÛÇÝ, ÑÇÙÝ³íáñí³Í áõ ãÏßé³-¹³ï³Í...

²Ûëå»ë` ³Ù»Ý ÙÇ å³ïÙ³Ï³Ý Çñ³íÇ×³ÏáõÙ, áñÁí»ñ³µ»ñáõÙ¿ Ñ³Û ÅáÕáíñ¹Ç (Ã»¨ áã ÙÇ³ÛÝ) ¨ Þ³Ñ²µ³ë I-ÇÝÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý ÝÏ³ñ³·ñÙ³ÝÁ, ³íñÇÅ»óÇÝ óáõÛó¿ï³ÉÇë Ñ³Ûáó ³Ûñ»ñÇ ³ÝÑá·áõ-ÅÛáõÝÁ, ³ÝËáÑ»ÙáõÃÛáõÝÝ áõ ³ÝÏ³ñµ»ñáõÃÛáõÝÁ Çñ»Ýó ÇëÏ ÅáÕáíñ¹Ç ×³Ï³ï³·ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ, ÙÛáõë ÏáÕÙÇó ¿É³ß³ÑÇ ËáÑ»ÙáõÃÛáõÝÁë»÷³Ï³Ý ³½·Çñ½á-ñáõÃÛáõÝÝ ³å³Ñáí»Éáõ ·áñÍáõÙ: ²ÛÉ Ëáëùáí ³ë³Í`Þ³Ñ²µ³ëÇ, áñå»ë å³ïÙ³Ï³Ý ·áñÍáõÇ, Ëáñ³Ù³Ý-ÏáõÃÛ³Ý áõ Çñ³½»ÏáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇÝ ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï Ý»ñ-Ï³Û³óíáõÙ¿Ñ³Û»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óñ³Í ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»-ñÇ ÙÇ³Ùï áõÃÛáõÝÝ áõ ã·Çï³Ïóí³ÍáõÃÛáõÝÁ, ¹ñí³Í Ýå³ï³ïÝ»ñÇ ³ÝÏßé³¹³ï³íáõÃÛáõÝÝ áõ ³ÝËáÑ»-ÙáõÃÛáõÝÁ:

Ð³Ûï ÝÇ¿, áñ ó³ÝÏ³ÉÇÝ Ï³ï³ñíáõÙ¿ß³ï Ñ³½-í³¹»å: ÐÇÙÝ³Ï³ÝáõÙë ï³óíáõÙ¿ ³ÛÝå»ë, áñ ·áñ-ÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÁ Ñ³ÙÁÝÏÝáõÙ¿ó³ÝÏ³ÉÇÇ Ñ»ï, »ñµ»ÙÝ ÝáõÛÝÇëÏ`Ñ³Ï³¹ñáõÙ: ²ÛÉ Ëáëùáí`µ³Ý³Ï³Ý ³ñ³ñùÝ»ñÁ Ï³ñí»ë Ã» ÍÝáõÙ »Ý ³Ýµ³Ý³Ï³Ý ³ñ¹-ÛáõÝùÝ»ñ: ²Û¹ ³Ù»ÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í¿Ýñ³Ýáí, áñ Ùï ³ÑÕ³óí³ÍÁ¨ ³ñ¹ÛáõÝùÁ ÝáõÛÝÁ ã»Ý Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É, ù³ÝÇ áñ ¹ñí³Í Ýå³ï³ïÇ¨ ÁÝïñí³Í ÙÇçáóÇ ÷áË³½¹»óáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨³Ýùáí Ó»éù µ»ñí³Í ³ñ¹ÛáõÝùÇ ÑÇÙùáõÙ ÁÝÏ³Í »Ý ÉÇÝáõÙ ·áñÍáÝÝ»ñ, áñáÝù áõÕÕ³ÏÇÃ» ³ÝáõÕÕ³ÏÇ Ó¨áí ã»Ý Ñ³Ý·»óÝáõÙ ëå³ëí³ÍÇÝ. í»ñçÇÝë, ëáíáñ³µ³ñ, Ùáï¿ÉÇÝáõÙ ó³ÝÏ³ÉÇÇÝ, µ³Ûó ãÇ Ñ³Ý·áõÙ ¹ñ³Ý: ºí, ÇÝã Ëáëù, ï³ñµ»ñ¨ ÝáõÛÝÇëÏ ÷áËµ³ó³éáÕ ÏÉÇÝ»Ý ëå³ëí³ÍÝ áõ ³ñ¹ÛáõÝùÁ, »Ã» Ýå³ï³ïÁ ¹ñí»É¿ã·Çï³Ïóí³Í Ó¨áí, ¨ ÙÇ³Å³Ù³-Ý³Ï ÁÝïñí³Í áõÕÇÝ»ñÝ ¿É Ùß³Ïí»É »Ý ï³ñ»ñ³ÛÝá-ñ»Ý: ²Ûëå»ë`Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ÝÏ³ñ³·ñ»ÉáíÞ³Ñ²µ³ëÇ ÏáÕÙÇó µéÝÇ ï»Õ³Ñ³Ýí³Í¨ êå³Ñ³ÝáõÙ í»ñ³µÝ³-Ï»óí³Í Ñ³Û³½·³µÝ³ÏãáõÃÛ³Ý ëï áñÇÝ Ë³í»ñÇ Í³Û-ñ³ëï Ç×³Ý³Õù³ï áõ Ãßí³é íÇ×³ÏÁ` Ñ³Ûñ»Ý³ë»ñå³ïÙÇãÁ ó³íáí áõ¹³éÝáõÃÛ³Ùµ å³ïÙáõÙ¿, áñ ³Û¹íÇ×³ÏÇó ¹áõñë ·³ÉáõÑ³Ù³ñ Ýñ³Ýù áñáßáõÙ »Ý å³ñïù í»ñóÝ»É ß³ÑÇó, áñå»ë½Ç ³Û¹ ÙÇçáóÝ»ñáí Ó»éÝ³ñÏ»Ý áñáß³ÏÇ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ` »Ï³Ùáõï ë ï³Ý³ÉáõÑ³Ù³ñ. §... ì»ñ³Ï³óáõÝ»ñÇÝ ùñÇë ï áÝÛ³-Ý»ñÁ ³Õ³ã»óÇÝ Çñ»Ýó ãù³íáñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ Ñ³Ûï Ý»É ß³ÑÇÝ¨ ËÝ¹ñ»É Ýñ³ÝÇó å»ï ù»ñÇ, áõï»ÉÇùÇ¨ Çñ»Ýó ³ÛÉ Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ÇÝãù áõ å³ñ»Ý¦³: ÆÝãå»ë »ñ¨áõÙ¿ Ù»çµ»ñáõÙÇó, ¹ñí»É¿ñ Ýå³ï³Ïª ß³ÑÇó å³ñïù í»ñóÝ»É` »Ï³Ùï Ç³ÏÝÏ³ÉÇùáí: ²Ûë å³ïÙ³-Ï³Ý ÷³ëïáí¸³íñÇÅ»óÇÝ óáõÛó¿ï³ÉÇë, áñÑ³×³Ë Ù³ñ¹ÇÏ, Ñ» ï³å Ý¹»Éáí áñáß³ÏÇ Ýå³ï³ïÝ»ñ, ¹ñ³Ýó Ñ³ëÝ»ÉáõÑ³Ù³ñ ÁÝïñáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ÙÇçáóÝ»ñ, áñáÝó Çñ³·áñÍ»ÉáõÙ¹»åùáõÙ áã ÙÇ³ÛÝ ã»Ý Ñ³ëÝáõÙ Çñ»Ýó ³éç¨ ¹ñí³Í Ýå³ï³ïÇÝ, ³ÛÉ¨, ÁÝ¹Ñ³Ï³é³ÏÁ, ³í»ÉÇ »Ý í³ïÃ³ñ³óÝáõÙ Çñ»Ýó íÇ×³ÏÁ, Ï³Ù, áñ ÙÇ¨ÝáõÛÝÝ¿, ÇÝãå»ë Ï³é»ñ Ð»·»ÉÁ, Çñ³·áñÍí»ÉáõÓ Ñ»ïá ÙÇçáóÇ Ù»ç »Õ³Í áõã×³Ý³ãí³Í ÑÝ³ñ³íáñáõ-ÃÛáõÝÝ áõÕÕíáõÙ¿Ù»ñ Çëï ¹»Ù. §²ÝÙÇç³Ï³Ý ·áñÍá-ÕáõÃÛ³Ý Ù»ç Ï³ñáÕ¿Ý»ñ³éí³Í ÉÇÝÇ ÇÝã-áñµ³Ý, áñÁ ¹áõñë¿ ·³ÉÇë ·áñÍáÕÇ Ï³ÙùÇ¨ ·Çï³Ïóáõ Ã Ù³Ý Ù»ç µáí³Ý¹³Ïí³ÍÇ ë³ÑÙ³ÝÇó¦4: ¸³íñÇÅ»óáõ í»ñáÑÇß-Û³É å³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç Ã³ùÝí³Í¿³ÛÝ ×ßÙ³ñïáõÃÛáõ-ÝÁ, áñ »Ã» Ý³Ë³å»ë ãÇ Õ»Ï³í³ñíáõÙ áõ Ùï³Íáõù Ýå³ï³ïÇ¨ ÁÝÓ»éÝí³Í ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ³ñ¹-ÛáõÝùÁ, ³å³Ýå³ï³ïÝ Çñ³·áñÍí»ÉáõÑ»ïÙÇ³Å³-Ù³Ý³Ï Ï³ñáÕ»Ý Ç Ñ³Ûï ·³É Ý³¨³ÛÝåÇëÇ Ñ»ï¨³Ýù-Ý»ñ, áñáÝù Çñ»Ýó ¿áõÃÛ³Ùµ ï³ñµ»ñíáõÙ¨ ÝáõÛÝÇëÏ Ñ³Ï³¹Çñ»Ý ëå³ëí³ÍÇÝ, ùáÕ³ñÏí³Í ³éÏ³ »Ý »Õ»É Ýå³ï³ïÇ Çñ³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³å»ß ïÙÇçáó-Ý»ñáõÙ, ë³Ï³ÛÝ ã»Ý·Çï³Ïóí»É, §ÆëÏ Ñ³ñµ»óáÕ, ³Ý-Ë»Éù, ³ÝÙÇï, ³Ýµ³Ý³Ï³Ý Ù³ñ¹ÇÏ áã ëÏ½µáõÙ Ùï³-Í»óÇÝ, áã¿É í»ñçÇÝ Ý³Û»óÇÝ, Ã» ÇÝã¿ÉÇÝ»Éáõ³Ûë ·áñ-ÍÇ í»ñçÁ. ³ÛÉ, ÉÇÝ»Éáí Çµñ¨ ³ÝÙÇï áõ³Ýµ³Ý³Ý³-ëáõÝ, ·Ý³óÇÝ ³é³Ý Ã³·³íáñ³Ï³Ý ¹ñ³ÙÁ, áñÁ ûÓÇ Ù³Ñ³ñ³ñ ÃáõÙÝ¿ñ¨ Ýñ³Ýó ÏáñëïÛ³Ý å³ï×³é¦5: ²Ûë ï»Õß³ï ï»ÕÇÝ¿Ð»·»ÉÇ ³ÛÝ ÙÇï ùÁ, áñ §·áñÍá-ÕáõÃÛáõÝÝ ÇÝùÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ßñçíáõÙ¿Ýñ³ ¹»Ù, áí ³ÛÝ Çñ³Ï³Ý³óñ»É¿¦6:

ÆÝãå»ë ï»ëÝáõÙ »Ýù, å³ïÙçãÁ óáõÛó¿ï³ÉÇë, áñ ÁÝïñí³Í ÙÇçáóÝ»ñáõÙ å³ñáõÝ³Ïíáõù ¿ÇÝ ³ÛÝåÇëÇ ÉÇóù»ñ, áñáÝù ã»Ý ·Çï³Ïóí»É, Ï³Ù, áñ ÝáõÛÝÝ¿, §Ø³ñ¹Ï³Ýó ·áñÍáõáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßÝáñÑÇí... å³ïÙáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ëï³óíáõÙ »Ý Ý³¨ ÙÇ ùÇã ³ÛÉ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñ, ù³Ý ³ÛÝ, áñÇÝ Ýñ³Ýù Ó·ïáõÙ »Ý¨ áñáÝó Ñ³ëÝáõÙ »Ý, ù³Ý ³ÛÝ, áñáÝó Ù³ëÇÝ Ýñ³Ýù ³Ý-ÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý ·Çï»Ý¨ áñáÝù ó³ÝÏ³ÝáõÙ »Ý¦7:

§ä³ïÙáõÃÛ³Ý¦ Ù»ç ³ñï³óáÉí³Í¿Ý³¨ Ñá·¨áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý í»ñÇÝ Ë³í»ñáõÙ Ï³ÃáõÇÏáë³-Ï³Ý ³ÃáéÇ Ñ³Ù³ñ ÙÕí³Í Ï³ï³ÕÇ å³ÛÙ³ñÁ: ²Ûë-å»ë`ÙÇ å³ïÙ³Ï³Ý¹ñí³·áõÙ¸³íñÇÅ»óÇÝ Ëáëáõ¿ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ¸³íÇÃ¨ Ø»ÉùÇë»Ã Ï³ÃáõÇÏáëÝ»ñÁ, Ýå³ï³Ï áõÝ»Ý³Éáí ÙÇ³ÛÝ Çñ»Ýó ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ï³Ï å³Ñ»É Ï³ÃáõÇÏáë³ñ³ÝÁ¨ Çñ»Ýó Ùï³¹ñáõÙáõÝÝ»-ñáõÙ ã·Ý³Éáí ë»÷³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇó ³ÛÝ ÏáõÙ, ÁÝïñáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ÙÇçáóÝ»ñ, áñáÝù ÏÝå³ë ï»Ý ÙÇ³ÛÝ ³ÛÝ µ³ÝÇÝ, áñå»ë½Ç Çñ»Ýù ã½ñÏí»Ý Ï³ÃáõÇÏáëÇ Ïáãáõ-ÙÇó: ²ÛÉ Ëáëùáí`»ÉÝ»Éáí ³ÓÝ³Ï³Ý ÝÏ³ï³ïÝ»ñ ï³éáõÙÝ»-ñÇó¨ ÁÝïñ»Éáí Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ÙÇçáó`·Ý³É ß³ÑÇ Ùáï, áñå»ë½Ç Ùï»ñÇÙ »ñ¨³Ý ß³ÑÇÝ, ·áõó» Ã» áñ¨¿ û·ÝáõÃÛáõÝ ëï³Ý³Ý Ýñ³ÝÇó Çñ»Ýó Ý»ÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõ å³ñïù»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ³Û¹ Ï³ÃáÕÇÏáëÝ»ñÁ, Áë ï XVII ¹. å³ïÙ³·ñÇ, ã·Çï³Ïó»óÇÝ, áñ Çñ»Ýó Ýå³ï³ïÇ Çñ³-·áñÍáõÙÁ ÑÇÙùáõÙ áõÝ»ñ Ý³Ë³¹ñÛ³ÉÝ»ñ, áñáÝù ßñç-í»óÇÝ Çñ»Ýó ÇëÏ ¹»Ù8: Ð³Ù³Ó³ÛÝ»Éáí È. Ê³ÝÉ³ñÛ³-

ÝÇ Ñ»ï` Ýß»Ýù, áñ ¸³íñÇÅ»óÇÝ ·áõÙÝ»ñ ãÇ ËÝ³ÛáõÙ µÝáõÃ³·ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ µ³ó³ë³Ï³Ý Ï³Ù Çñ ï»ë³Ï»ïÇó ¹ñ³Ï³Ý ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛ³ÝÁ, ³ÝËÝ³ µ³ó³Ñ³ÛïáõÙ ¿ Ï³ÃáÕÇÏáë³Ï³Ý ³Ãáéç ³é³ÝÓÇÝ Ñ³í³ÏÝáñ¹Ý»ñÇ ß³Ñ³ËÝ¹ñáõÃÛáõÝÝ áõ ³ÝÑ»é³ï»-ëáõÃÛáõÝÁ, Ñ³Ûñ»ÝÇùÇ ×³Ï³ï³·ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ Ýñ³Ýó ³ñÑ³Ù³ñÑ³ÝùÁ[9]:

ØÇ³Å³Ù³Ý³Ï ³Û¹ ³Ù»ÝÇ ÏáÕùÇÝÑ³Û å³ïÙ³·ñÇ ÏáÕÙÇó Ù»ÏÝ³µ³Ýí»É áõ µ³ó³Ñ³Ûï í»É »Ý Ý³¨ Ñ³ñ¨³Ý ÅáÕáíáõñ¹Ý»ñÇ, ³Ù¹ Ãíáõù Ý³¨ íñ³ó ÅáÕáíñ¹Ç å³ïÙ³Ï³Ý ù³ÛÉ»ñÝ áõ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: §ä³ïÙáõÃÛ³Ý¦ Ù»ç íñ³ó ÅáÕáíñ¹Ç å³ïÙ³Ï³Ý×³-Ï³ï³·ñÇó ÙÇ ¹ñí³·¿Ý»ñÍ³Û³ó íáõÙ, áñ ï»Ô óáõÛó¿ ïñíáõÙ, Ã» ÇÝã ßñç³¹³ñÓ³ÛÇÝ ³ñ¹ÛáõÝùÇ Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ý·»óÝ»É Ýå³ï³ÏÁ, áñÝ Çñ ÑÇÙùáõÙ áõÝÇ Ñá·»µ³-Ý³Ï³Ý, Ï»Ýë³µ³Ý³Ï³Ý, ³ÛÉ áã µ³Ý³Ï³Ý Ý³Ë³¹ñ-Û³ÉÝ»ñ,[10] ¨ µÝ³Ï³Ý¿, áñ ¹ñ³Ýó Çñ³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ¿É ÁÝïñíáõÙ »Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý µÝ³Ï³Ý å³Ñ³Ý-çÁ ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý µ³í³ñ³ñáÕ ¨ ¹ñ³ íñ³ ÑÇÙÝí³Í Ñáõ½³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñ: ²Ûë ³Ù»ÝÁ íÏ³ÛáõÙ¿ ³ÛÝÙ³ëçÝ, áñ ÇÝãåÇëçÝ Ýå³ï³ÏÝ¿, ³ÛÝåÇëçÝ¿É Ñ³Ù³å³ï³ë-Ë³Ý ÙÇçáóÝ¿ ÁÝïñíáõÙ. ÝáõÛÝÇëÏ í»Ñ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Çñ³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ÁÝïñí³Í ÙÇçáóÝ»ñÝ »Ý å³ñáõ-Ý³ÏáõÙ Ã»ñÇ áõ ³ÝÏ³ÝË³ï»ë»ÉÇ ÏáÕÙ»ñ, ¨, ÇÝã Ëáëù, áñ Ïñù»ñÇ áõ ½·³óÙáõÝùÝ»ñÇ, ³ÛÉ áã µ³Ý³Ï³-ÝáõÃÛ³Ý ïÝûñÇÝáõÃÛ³Ý Ý»ñùá Çñ³Ï³Ý³óí³Í Ùï³¹-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÝÙ³Ý³ïÇå ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ »Ý Ñ³Ý·»ó-ÝáõÙ, ¨ ³Û¹ûñÇÝ³Ï Ýå³ï³ïÝ»ñÇ Çñ³·áñÍáõÙÁ µ»-ñáõÙ¿Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ, áñáÝù áã ÙÇ³ÛÝ ï³ñµ»ñ»Ý, ³ÛÉ¨ ß³ï ¹»åù»ñáõÙ Ñ³Ï³¹Çñ»Ý ëå³ëí³ÍÇó: ²Ûë¨ÝÙ³-Ý³ïÇå å³ïÙáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ýå³ï³ïÇ¨ ÙÇçáóÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ ¹Çï³ñÏíáõÙ¿ ¹ñ³Ýó Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛ³Ý ã·Çï³Ïóí³ÍáõÃÛ³Ý áõ ãÇ-Ù³óáõÃÛ³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

ì»ñÁ ß³ñ³¹ñí³Í å³ïÙ³Ï³Ý ûñÇÝ³ÏÝ»ñáí ¸³íñÇÅ»óÇÝ Ñëï³ÏáõÃÛ³Ùµ ÷áñÓ»É¿ óáõÙó ï³É, áñ ï³ñ»ñ³ÛÇÝ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù å³ÛÙ³Ý³íáñ-í³Í »Ý »Õ»É ã·Çï³Ïóí³Í Ýå³ï³ÏÝ»ñáí áõ ÙÇçáóÝ»ñáí, Ñ³×³Ë³ÏÇ »Ý Ñ³Ý·»óÝáõÙ áã ÙÇ³ÛÝ ãëå³ë-í³Í áõ Ñ³Ï³é³Ï ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ, ³ÛÉ Ý³¨ áÕµ»ñ·³-Ï³Ý Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ:

ØÛáõë ÏáÕÙÇó ¿È` í»ñáÑÇßÛ³É å³ïÙ³·ÇÉçëá÷³-Û³Ï³Ý ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÁ XVII ¹³ñÇ å³ïÙ³·ñÇ ÏáÕÙÇó ùÝÝ³ñÏíáõÙ¿ ³ÛÉ Ïïñí³Íùáí` ·Çï³Ïóí³Í Ýå³-ï³ÏÝ»ñÇ áõ ÏßéÇ³¹³ï³Í ÙÇçáóÝ»ñÇ ÁÝïñáõÃÛ³Ý ¹ÇÏ³ñÏÙ³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

Æñ»ñÏáõÙß³ñ³¹ñ»Éáí å³ïÙ³Ï³Ý Çñ³¹³ñÓáõ-ÃÛáõÝÝ»ñ` Ï³å í³Í å³ñëÇó Ã³·³íáñÇ é³½Ù³Ï³Ý ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï`¸³íñÇÅ»óÇÝ óáõÙó¿ï³ÉÇë Þ³Ñ²µ³ëÇ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³éÏ³Ýå³ï³ïÇ¨ ÙÇçáóÇ Ý»ñ¹³ßÝ³Ï Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»ó í³ÍáõÃÛáõÝÁ: ²Ûë-å»ë`ÙÇ å³ïÙ³Ï³Ý ¹ñí³·áõÙ Ý»ñÏ³Û³óíáõÙ¿, Ã» ÇÝãå»ë¿ß³ÑÁ ÷áÕ ïñ³Ù³¹ñáõÙ Çñ»Ý ¹ÇÙ³Í µÝ³Ï-ãáõÃÛ³ÝÁ: ¸³íñÇÅ»óáõ ËáñÃ³Ã÷³Ýó ß³ñ³¹ñ³ÝùÇó ÁÝÃ»ñóáÕÁ Ñ³ëÏ³ÝáõÙ¿, áñ ß³ÑÁ, ¹ñ³Ù ïñ³Ù³¹ñ»-Éáí ëÝ³ÝÏ³ó³Í µÝ³ÏãáõÃÛ³ÝÁ, ·Çï»ñ, áñ í»ñçÇÝë áõÕÕ³ÏÇ Çí×³ÏÇãÇÉÇÝÇ ³ÛÝí»ñ³¹³ñÓÝ»É ³ÙµáÕ-çáõÃÛ³Ùµ, áõë ïÇ ÇÝùÁ, û·ïí»Éáí ëï»ÕÍí³Í Çñ³íÇ-×³ÏÇó, Ï¹³í³Ý³÷áËÇÝñ³Ýó: Æñ³Ï³ÝáõÙ ³Û¹å»ë¿É ï»ÕÇ¿áõÝ»ÝáõÙ` ³Ûë ï»ÕÇó µË³Í µáÉáñ Ñ»ï¨³ÝùÝ»-ñáí[11]:

ÜÏ³ñ³·ñ»Éáí, Ã» ÇÝã íÇ×³ÏÇ Ù»ç¿ñ ÁÝÏ»É µÝ³Ï-ãáõÃÛ³Ý Ù»Í Ù³ëÁ ³ÛÝ å³ï×³éáí, áñ Ý³Ë³å»ë ã¿ñ Ùï³Í»É, Ñ»ïá ·áñÍ»É, ¸³íÇÅ»óÇÝ ·ñáõÙ¿. §ÆëÏ ·³ÝÓ ³éÝáÕ Ù³ñ¹ÇÏ áã ÙÇ³ÛÝ ãß³Ñ»óÇÝ, ³ÛÉ¨ ¹ñ³-Ù³·ÉáõËÝ¿É ÏáñóñÇÝ. áÙ³Ýù ãù³íáñáõÃÛáõÝÇó, áÙ³Ýù ³ÝË»ÉùáõÃÛáõÝÇó, áÙ³Ýù ù³Õ³ùÇ ³é¨ïñÇ ³Ýï»Õ³-ÏáõÃÛáõÝÇó, ¹ñ³ÙÁ Ï»ñ³Ý, í³ïÝ»óÇÝ, óÝóË»óÇÝ ¨ Ã³·³íáñÇ ïí³Í ¹ñ³ÙÁ ÏáñóñÇÝ¦[12]: ÆÝãåë»ë Çñ³í³-óÇáñ»Ý ÝÏ³ï»É¿Ø. ²µ»Õ³ÝÁ, §Î³ñí»ë Ã» ÊáñÃ»Ý³-óáõ, Ù»ñ ³Û¹ ³Ù»Ý³Ù»Í Ñ³Ûñ»Ý³ë»ñ Ù³ï»Ý³·ñÇ ËáëùÃ»ñÝ »Ýù ÉëáõÙ, áñ ³Ý³ã³é Ï»ñåáí Ë³ñ³½³ÝáõÙ¿Ñ³Û ³½·Çù³Õ³ù³Ï³Ý ³ÝÑ»é³ï»ëáõÃÛáõÝÝ áõ ³ÝÙ-ïáõÃÛáõÝÁ¦[13]:

ä³ïÙ³Ï³ÝÙÇß³ñù ÷³ëï»ñáõÙ` Ï³å í³Í å³ñ-ëÇó ³ñù³ÛÇ å³ïÙ³Ï³Ý ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï, Ñ³Û å³ïÙÇãÁ ·³ÉÇë¿ ³ÛÝ Ñ³ÙáõÃ½Ù³Ý, áñ Þ³ÑÇÝ Ñ³çáÕ-íáõÙ¿ñ Çñ ó³ÝÏáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É` Ù ï³¹ñáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏßéÇ³¹³ï³Í ÍáõÃÛ³Ý áõ Ñ³í³ë³ñ³ÏßéÍ³-ÍáõÃÛ³Ý ßÝáñÑÇí: ÆëÏ Þ³Ñ²µ³ëÇ §·»ñ³·áõÙÝ Ýå³-ï³ÏÝ¦ ¿ñ³Ý»É ³ÛÝ, ÇÝã ó³ÝÏ³ÝáõÙ¿¨ ÇÝã Ï³ñáÕ¿: ¸³íñÇÅ»óáõ ÏáÕÙÇó ß³ÑÇ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ïí³Í ³Ûë Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ ÑÇÙÝí³Í¿ ¹ñ³ÝóáõÙ ³éÏ³ÙÇïáõÙÝ»ñÇ ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý íñ³, ÇëÏ ³Û¹ ÙÇïáõÙÝ»ñÇ Ï³ñ¨áñ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÙ³ÏáõÃÛáõÝÝ ³ÛÝ¿ñ, áñ ¹ñ³Ýù ã¿-ÇÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ µ³ñáÛ³Ï³Ý áõ Çñ³í³Ï³Ý áã ÙÇ ³ñ-·»ÉÙ: ä³ñëÏ³Ï³ÝÇßË³ÝáõÃÛ³ÝÝÙ³Ý³ïÇå ·Ý³Ñ³-ï³Ï³ÝÇ»ÝùÑ³Ý¹ÇåáõÙ ·»ñÙ³Ý³óÇ ÷ÇÉÇëá÷³Ð»ñ-¹»ñÇ Ùáï. §...ä³ñëÏ³Ï³Ý ÇÙå»ñÇ³Ý ãÃáÕ»ó áã ÙÇ µ³ñ»Ýå³ëï ³½¹»óáõÃÛáõÝ áã ÙÇ ³½·³µÝ³ÏáõÃÛ³Ý íñ³, ù³ÝÇ áñ ³ÛÝ ÙÇ³ÛÝ ³í»ñáõÙ¿ñ¦[14]:

î³ñµ»ñ ÷³ëï»ñÇ ÙÇçáóáí Ñ³Û å³ïÙÇãÁ ÷áñ-ÓáõÙ¿ óáõÛó ï³É, áñ å³ñëÇó ³ñù³ÛÇÝ Ñ³çáÕíáõÙ¿ñ Çñ³·áñÍ»É ³Ù»ÝÙÇÙï³¹ñáõÃÛáõÝ, ù³ÝÇáñ ³Û¹Ýå³-ï³ÏÝ»ñÁ ã¿ÇÝ ÙÝáõÙ ÉáÏ Ùï³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³ÛÉ í»ñ ¿ÇÝ ³ÍíáõÙÇñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ª Ñ³ßíÇã³éÝ»Éáí Ù³ñ¹Ï³-ÛÇÝ ËÕ×Ç áõ µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áã ÙÇ ë³ÑÙ³Ý: Ùñ³Ý` áñå»ë å³ïÙ³Ï³Ý ·áñÍãÇ, Ñ³çáÕíáõÙ¿ñ · ïÝ»É Ñ³-Ù³å³ï³ëË³Ý ÙÇçáóÝ»ñ, áñáíÑ»ï¨ Ýñ³ ·áñÍáÕáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙùáõÙ ÁÝÏ³Í¿ñ ·Çï»ÉÇùÁ, Ýñ³Ýó Çñ³-Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï »Õ³Ý³ÏÝ»ñÇ ·Ç-ï³Ïóí³Í ÁÝïñáõÃÛáõÝÁ:

Ð³Ûïï ÝÇ¿, áñ í³ñ»Éáí ÓáõÉÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, Æñ³ÝÇ Ï³é³í³ñáÕ ßñç³ÝÝ»ñÁ Ó·ïáõÙ¿ÇÝ ³Û-É³ÏñáÝ ÷áùñ³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ù³ÑÙ»¹³Ï³ÝáõÃÛáõÝ å³ñïï³¹ñ»É: ¸³íñÇÅ»óáõ »ñÏÝ ³Û¹ù³Õ³ù³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý å»ñ×³Ëáë íï³ÛáõÃÛáõÝÝ¿, áñïï»Õ Ñ³Ý·³-Ù³Ýáñ»Ý å³ïÏ»ñí³Í »Ý Çñ³Ý³µÝ³Ï ÷áùñ ÅáõÁ-íáõñ¹Ý»ñÇ ÏñáÝ³Ï³Ý Ñ³É³Í³ÝùÁ ¨ Ýñ³Ýó ¹ÇÙ³-¹ñáõÃÛáõÝÝ ÁÝ¹¹»Ù ³Û¹ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý: ä³ï³-Ñ³Ï³Ý ã¿, áñ ÓáõÉÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³-Ý³óÝ»Éáõ ³Ù»Ý³ï³ñ³ÍÍ³Í »Õ³Ý³ÏÁ ïñáÝ³÷áËáõ-ÃÛáõÝÝ ¿ñ: ì»ñçÇÝë Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ýå³ï³ïáí Ñ³Ûï ÝÇ Þ³Ñ²µ³ëÁ å³ïñ³ëï ¿ñ ÝáõÛÝÇëÏ í»ñ³-÷áËí³Í ßñç»É÷áÕáóÝ»ñáí[15]: ²Ûë ù³ÛÉÁ áõÝ»ñ ëáóÇ³-É³Ï³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛáõÝ. Ñ»Ýó Ñ³ë³ñ³Ï Ù³ñ¹Ï³Ýó (ÅáÕáíñ¹Ç) Ëáëù»ñáõÙ áõ Ùï ù»ñáõÙ¿ Ã³ùÝí³Í ³ÛÝ ½»ÝùÁ, áñÇ ÙÇçáóáí ¿É ÑÝ³ñ³íáñ¿Ýñ³Ý Õ»Ï³í³ñ»É, í»ñ³ÑëÏ»É, ÇëÏ ³ÝÑñ³Å»ßï áõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ` Ý³¨ ÏáñÍ³Ý»É: ÆÝãå»ë ï»ëÝáõÙ »Ýù, ß³ÑÇ í³ñ³Í ù³Õ³-

ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, áñÝ áõÕÕáñ¹í³Í ¿ñ ·Çï³Ïóí³Í ·áñ-ÍáõÝ»áõÃÛ³Ùµ, Ñ³Ý·áõÙ ¿ëå³ë³ÍÇÝ Ùáï³ñ¹ÛáõÝùÇ:

ºÃ» ÷áñÓ»Ýù Ñ³Ù»Ù³ï»É³Ûë ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÇ Ñ»-·»ÉÛ³Ý ¨ ¹³íñÇÅ»óÇ³Ï³Ý Ùáï»óáõÙÝ»ñÁ, ³å³Ïï»ëÝ»Ýù, áñ ¨¹¸³íñÇÅ»óÇÝ, ¨¹Ð»·»ÉÁ Ýå³ï³ÏÇ áõ ÙÇçáóÇ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý áñáß Ñ³ñó»ñáõÙ ³ñï³-Ñ³Ûïáõù »Ý ÝÙ³Ý³ïÇå Ùïù»ñ: ê³Ï³ÛÝ »Ã» Ð»·»ÉÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿, áñ Ýå³ï³ÏÝ áõÝÇ ß³ï ÏáÕÙ»ñ, áñáÝó Ù»Ýù Ñ³ëáõã»Ýù, ³å³¸³íñÇÅ»óÇÝ ·ïÝáõÙ¿, áñ »Ã» Ý³Ë³å»ë ÏßÉ³¹³ï í»ÇÝ ¹ñí³Í Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ, ¨ í»ñçÇÝÇë Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ Ýå³ëïáÕ ÙÇçáóÝ»ñÝ áõ ¹ñ³ Ñ»ï Ï³åí³Í ³Ù»Ý ÙÇ Ùï³¹ñáõÃÛ³Ý Çñ³·áñÍ-Ù³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ µ³½-Ù³ÏáÕÙ³ÝÇáñ»Ý »ÝÃ³ñÏí»ÇÝ ³é³í»É³·áõÛÝ ëïáõ·-Ù³Ý áõ ×ß·ñïÙ³Ý, ³å³¹ñ³ÝáíÏËáãÁÝ¹áïí»ÇÝ ³ÛÝ áÕµ»ñ·³Ï³Ý »Õ»ÉáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝó ³Ï³Ý³ï»ëÁ »Õ³í Ñ³Û ÅáÕáíáõñ¹Á: ÆÝãå»ë Ï³ë»ñ éáõë Ù»Í Ùï³-ÍáÕ Ü. ´»ñ¹Û³¨Á, §ÜÅ³ï³ÏÁ ·ÝáõÙ ¿ ¹»åÇ ...Ñ»éáõ, ÇëÍ ÙÇçáóÝ»ñÁ ÙÝáõÙ »Ý ³ÝÙÇç³Ï³Ý é»³ÉáõÃÛáõÝ¦[16]:

²Ûëåçëáí, Áëï XVII ¹. Ñ³Û å³ï Ù³·ñÇ` Çï³ñµ»-ñáõÃÛáõÝ ï³ñ»ñ³ÛÝáñ»Ý Çñ³Ï³Ý³óí³Í ·áñÍáÕáõ-ÃÛ³Ý` ·Çï³Ïóí³Í áõ ÏßÉ³¹³ï í³Í Ýå³ï³ÏÝ áõ ÁÝïñí³Í ³ÝÑñ³Å»ßï ÙÇçáóÁ ×ßÙ³ñÇï ÷áË³½¹»-óáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨³ÝùáíÙÇßï ¿É Ñ³Ý·»óÝáõÙ »Ý ó³ÝÏ³-ÉÇçÝ Ùáï ³ñ¹ÛáõÝùÇ:

---

[1] *Ðñ. ØÇñ½áÛ³Ý*, XVII ¹³ñÇ Ñ³Û ÷ÇÉÇëá÷³Ï³Ý Ùï ùÇ ùÝÝ³-Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ, ºñ., 1983, ¿ç 68:

[2] î»ïë*Ã. Ðèêåðò*, Ôèëîñîôèÿ èñòîðèè. Ñ.- Ïåòåðáóðã, 1908, ñ.102.

[3] *²é³ù»É¸³íñÇÅ»óÇ*, ä³ïÙáõÃÛáõÝ, ºñ¨³Ý, 1988, ¿ç 124:

[4] *Ãåãåëü*, Ôèëîñîôèÿ èñòîðèè. Ì., 1935, ñ.27.

[5] *²é³ù»É¸³íñÇÅ»óÇ*, Ýßí. ³ßË. ,¿ç 125:

[6] *Ãåãåëü*, Ýßí. ³ßË., ¿ç 28:

[7] ÜáõÛÝ ï»Õáõù, ¿ç 27:

[8] ²Ûï Ù³ëÇÝ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ï»ë *²é³ù»É¸³íñÇÅ»óÇ*, Ýßí. ³ßË., ¿ç 164-169:

[9] î»ë ÝáõÛÝ ï»Õáõù, ¿ç 9-10:

[10] î»ë ÝáõÛÝ ï»Õáõù, ¿ç 92-118:

[11] î»ë ÝáõÛÝ ï»Õáõù ¿ç 125:

[12] ÜáõÛÝ ï»Õáõù, ¿ç 126:

[13] *Ø. ²µ»ÕÛ³Ý*, Ð³Ûáó ÑÇÝ ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý å³ïÙáõÃÛáõÝ, ·Çñù »ñÏñáñ¹, ºñ., 1946, ¿ç 449:

[14] *Ãåðãåð*, Èäåè ê ôèëîñîôèè èñòîðèè ÷åëîåå÷åñòàà. Ì. 1977, ñ.324.

[15] î»ë *²*. *¸³íñÇÅ»óÇ*, Ýßí. ³ßË., ¿ç 135-145:

[16] *Í. Áåðãÿåâ*, Ñóäüáà Ðîññèè. Ì.,1990, ñ. 272.

THE PROBLEM OF THE RELATIONS BETWEEN AIM AND MEASURES OF HISTORY ACCORDING TO ARAKEL DAVRIZHETSI

LUSINE SAHAKYAN

Department of History of Philosophy Yerevan State University Research Student

Resume

As a result of researching the work of Arakel Davrizhetsi, XVII century's famous Armenian historican, the article discusses the issue of the relationship of the aim and the method of the history.

It is concluded that Arakel Davrizhetsi as an educated person of his times had discussed the issue from two points of view (as a perceived and spontaneous relationship) and showed that different from spontaneous relationship, perceived relationship of aim and method of history always provides desired results.

ÏÐÎÁËÅÌÀ ÂÇÀÈÌÎÒÍÎØÅÍÈÈ ÖÅËÈ È ÑÐÅÄÑÒÂ ÈÑÒÎÐÈÈ ÏÎ ÀÐÀÊÅßÓ ÄÀÂÐÈÆÅÖÈ

ËÓÑÈÍÅ ÑÀÀÊßÍ

Àñïèðàíò êàôåäðû èñòîðèè ôèëîñîôèè ÅÃÓ

Ðåçþìå

Íà îñíîâåå èçó÷åíèÿ "Èñòîðèè" âûäàþùåãîñÿ àðìÿíñêîãî èñòîðèêà XVII âåêà Àðàêåëà Äàâðèæåöè â ñòàòüå ðàññìàòðèâàåòñÿ èñòîðèêî-ôèëîñîôñêàÿ ïðîáëåìà âçàèìîòíîøåíèÿ ñðåäñòâà è öåëè èñòîðè÷åñêîãî ïðîöåññà.

Èñõîäÿ èç ýòîãî äåëàåòñÿ âûâîä, ÷òî Äàâðèæåöè, áóäó÷è îäàðåí è âçãëÿäàìè ïðîâåäàííåéøèõ ëþäåé ñâîåãî âðåìåíè, ðàññìîòðåë äàííóþ ïðîáëåìó ñ äâóõ ñòîðîí (êàê ñîçíàòåëüíîå è êàê ñòèõèéíîå âçàèìîäåéñòâèå) è ïîêàçàë, ÷òî â îòëè÷èå îò ñòèõèéíîãî, ñîçíàòåëüíî îáäóìàííîå âçàèìîäåéñòâèå è ñðåäñòâà â ñòîðè÷åñêîì ïðîöåññå âñåãäà ïðèâîäèò ê æåëàåìîìó ðåçóëüòàòó.

Øàî Æì²òÆ²Ü º ì Üð² ¸ºðÀ Øº Ü º æØºÜÂàôØ

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Ù»Ý»çÙ»ÝÃáõÙ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³-Ý³íáñí³Í ¿ µ³½Ù³ÃÇí ·áñÍáÝÝ»ñáí: Ð³Ûï ÝÇ ¿, áñ ÛáõñÙ³ù³ÝãÛáõñ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áñ é»-ëáõñëÁ Ýñ³ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÝ »Ý: ê³Ï³ÛÝ áã µáÉáñ Õ»-Ï³í³ñÝ»ñÝ »Ý ïÇñ³å»ïáõÙ ³Û¹ é»ëáõñëÇ Ï³é³í³ñ-Ù³Ý ³ñí»ëïÇÝ ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï û·ï³·áñÍáõÙ ³ÝÓÝ³-Ï³½ÙÇ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ø»Ý»ç»ñÁ å»ïù¿ áõÝ»-Ý³ Ñ»é³ÝÏ³ñÇ ½·³óáÕáõÃÛáõÝ ¨ ·Çï³ÏóÇ, Ã» ÇÝã ¿ å»ïù Çñ ýÇñÙ³ÛÇÝ ³Ûë å³ÑÇÝ ¨ ³å³·³ÛáõÙ: Ø»Ý»ç»-ñÁ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ ÏÉÇÝÇ ³é³í»É³·áõÛÝ ³ÛÝ ¹»åùáõÙ, »ñµ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ ß³Ñ³·ñ·éí³Í ÉÇÝ»Ý Çñ»Ýó ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÇ ËÝ¹ñáõÙ: ÆëÏ ¹ñ³ Ñ³Ù³ñ³ÝÑñ³Å»ßï¿ ³ßË³ï³ÏóÇÝ ×ÇßïÙáïÇí³óÝ»É ³ßË³ï³ÝùÇ Ñ³Ù³ñ:

Àëï ï»ë³µ³ÝÝ»ñÇª ÙáïÇí³óÇ³Ý ë»÷³Ï³Ý ³ÝÓÇ ¨ ³ÛÉ ³ÝÓ³Ýó ß³Ñ³¹ñ¹áõÙÝ ¿ª áõÕÕí³Í Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý ¨ ³ßË³ï³ÝùÇ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ ¨ ß³Ñ»ñÇ Ñ³Ù³¹ñÙ³Ý ÙÇçáóáí ³é³ç³¹ñí³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Ñ³Ù³ï»Õ ÉáõÍÙ³-ÝÁ: Î³é³í³ñÙ³Ý ï»ëáõÃÛáõÝÁ Ñ³ñáõë ï¿ ÙáïÇí³óÇ-³ÛÇ ËÝ¹ñÇÝ ³éÝãáÕ ï³ñµ»ñ ÙáïÇ»óáõÙÝ»ñáí ¨ Ù»ÏÝ³-µ³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñáí: ²é³í»É ï³ñ³ÍÍ³Í¿ ³ÛÝ ÙáïÇ»óáõ-ÙÁ, Áëï áñÇ` Ù³ñ¹áõ ÙáïÇí Ý»ñÁ Í³·áõÙ ¨Ó¨³íáñíáõÙ »Ýª Ñ³Ù³Ó³ÛÝ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ áõ ß³Ñ»ñÇ, ¨ Ýñ³Ý ÙÕáõÙ ·áñÍ»Éáõ ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ Ï»ñå: ²ÛëåÇëáí` Ù»Ý»ç-Ù»ÝÃÇ ËÝ¹ÇñÝ¿ ³ÛÝå»ë ÙáïÇí³óÝ»É ³ßË³ï³ÏÇóÝ»-ñÇÝ, áñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ïñíÇ Ýñ³Ýó µ³í³ñ³ñ»Éáõ ³ÝÓÝ³Ï³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÁª áñ³ÏÛ³É ³ßË³ï³ÝùÇ ¹ÇÙ³ó: §ä³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ µ³í³ñ³ñáõÙ¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ ³ñï³óáÉáõÙ¿ µ³í³ñ³ñÙ³Ý ¨ µ³ñ»Ï»óáõÃÛ³Ý ¹ñ³-Ï³Ý ½·³óáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù ·Çï³ÏóáõÙ¿ Ù³ñ¹Á, ¨ Ýñ³ó³ÝÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ï³ñíáõÙ »Ý:

¶áñÍÝ³Ï³Ý Ù»Ý»çÙ»ÝÃÁ Ñ»ÝíáõÙ ¿ ÙáïÇí³óÇáÝ ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ íñ³, áñáÝù ¹³ë³Ï³ñ·íáõÙ »Ý »ñÏáõ ËÙµÇª µáí³Ý¹³Ï³ÛÇÝ ¨ ·áñÍáÝÃ³ó³ÛÇÝ: ´áí³Ý¹³Ï³-ÛÇÝ ï»ëáõÃÛáõÝÁ ÑÇÙÝ³íáñáõÙ¿Ç¹»Ý ïÇýÇÏ³óí³Í Ý»ñ-ùÇÝ ¹ñ¹áõÙÝ»ñÁ, áñáÝù ëïÇåáõÙ »Ý Ù³ñ¹Ï³Ýó ·áñÍ»É ³Û¹å»ë ¨ áã ³ÛÉ Ï»ñå: Ð³×³Ë ³ÛÝ ³Ýí³ÝáõÙ »Ý å³-Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ ï»ëáõÃÛáõÝ: ¶áñÍáÝÃ³ó³ÛÇÝ ï»ëáõ-ÃÛáõÝÝ ³í»ÉÇ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó¿ ¨ ÑÇÙÝ³íáñíáõÙ¿ ³é³-çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ Ýñ³Ýáí, Ã» Ù³ñ¹ÇÏ Çñ»Ýó ÇÝåå»ë »Ý å³-ÑáõÙ Ï³Ù ÇÝãåÇëÇ í³ñù »Ý ¹ñë¨áñáõÙ ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙª ÁÝÏ³É»Éáí ¨ í»ñ³ñï³¹ñ»Éáí ¹ñ³Ýù:

ØáïÇí³óÇáÝ ·áñÍÁÝÃ³óÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ý»ñÏ³Û³óÝ»É Ñ»ï¨Û³É ÷áõÉ»ñÇ Ñ³çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛ³Ùµ:

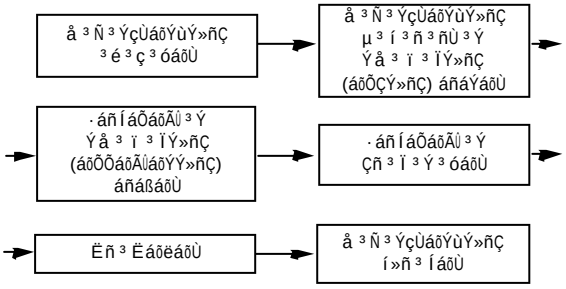

Ðá·»µ³ÝÝ»ñÁ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÁ ¹³ë³Ï³ñ·áõÙ »Ýª ³é³çÝ³ÛÇÝ ¨ »ñÏñáñ¹³ÛÇÝ: ²é³çÝ³ÛÇÝ »Ý ýÇ½ÇáÉá-·Ç³Ï³Ý Ï³Ù µÝ³½¹³ÛÇÝ, »ñÏñáñ¹³ÛÇÝ` Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÁ (Ñ³çáÕáõÃÛáõÝ, ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ó·-ïáõÙ ¨ ³ÛÉÝ):

Øàî Æì²òÆ²ÚÆ ´àì²Ü¸²Î²ÚÆÜ îºêàôÂÚàôÜ

²Ûë ï»ëáõÃÛáõÝÁ Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ »Ý ²µñ³Ñ³Ù Ø³ë-ÉááõÝ, üñ»¹»ñÇÏ Ð»ñóµ»ñ·Á, ¸»íÇ¹ Ø³ù-ÎÉ»É³Ý¹Á: Àëï Ø³ëÉááõÇª å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ ÑÇ»ñ³ñËÇ³Ý Ý»ñ-Ï³Û³óíáõÙ¿Ñ» ï¨Û³É Ï»ñå.

1. ýÇ½ÇáÉá·Ç³Ï³Ýª ëÝáõÝ¹, Ñ³Ý·Çëï, ë»é³Ï³Ý ÏÛ³Ýù ¨ ³ÛÉÝ.
2. ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý` ³å³·³ÛÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ íëï³Ñáõ-ÃÛáõÝ.
3. ëáóÇ³É³Ï³Ýª ÁÝ¹áõÝí»ÉÁ ³ÛË Ù³ñ¹Ï³Ýó ÏáÕÙÇó, å³ïÍ³Ý»ÉáõÃÛáõÝÁ áñ¨¿ ËÙµÇ ¨ ³ÛÉÝ.
4. Ñ³ñ·³ÝùªÇÝùÝ³Ñ³ñ·³Ýù, ßñç³å³ïáÕ ÙÇç³í³ÛñÇ Ñ³ñ·³ÝùÁ ¨ ³ÛÉÝ.
5. ÇÝùÝ³µ³ó³Ñ³ÛïáõÙª Ýå³ï³ïÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»ÉÁ ¨ ³ÛÉÝ:

ÀÝ¹ áñáõÙª ³é³çÇÝ »ñ»ùÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ »Ý Ý»ñùÇÝ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñ, áñáÝó µ³í³ñ³ñáõÙÇó Ñ» ïá Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³ÝóÝ»É í»ñçÇÝ å³Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇÝ:

üñ»¹»ñÇÏ Ð»ñóµ»ñ·Á Çñ ÏáÕÙÇó Ï³ï³ñí³Í Ñ³ñ-óáõÙÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ »½ñ³Ï³óñ»ó, áñ ³éÏ³ »Ý å³-Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ »ñÏáõ ï»ë³Ï³ª ÑÇ·Ç»ÝÇÏ ¨ ÙáïÇí³óÇ-áÝ: ÐÇ·Ç»ÝÇÏ ·áñÍáÝÝ»ñÝ »Ýª ýÇñÙ³ÛÇ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, ÙÇç³ÝÓÝ³ÛÇÝ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ, ³ßË³ï³ÝùÇ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÙÁ: ØáïÇí³óÇáÝ ·áñÍáÝÝ»ñÝ »Ýª ³ßË³ï³ÝùÇ ³é³çË³Õ³óÙ³Ý, Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛáõÝÁ, ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ ×³Ý³ãáõÙÁ¨ ³ÛÉÝ:

Æñ ÙáïÇí³óÇáÝ ï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç Ø³ù-ÎÉ»É³Ý¹Á Ñ³ëï³ïáõÙ¿, áñ ó³ÝÏ³ó³Í Ó»éÝ³ñÏáõÙ Ù³ñ¹áõÝ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¿ ÁÝÓ»éÝáõÙ »ñ»ù µ³ñÓñ³·áõÛÝ å³-Ñ³ÝçÙáõÝùÝ»ñÇ µ³í³ñ³ñÙ³Ýª ÇßË³ÝáõÃÛáõÝ, Ñ³çá-ÕáõÃÛáõÝ¨ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ:

Øàî Æì²òÆ²ÚÆ ¶àð ÌÀÜÂ²ò²ÚÆÜ îºêàôÂÚàôÜ

²Ûë ï»ëáõÃÛ³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ýª ³ÏÝÏ³ÉáõÙÝ»-ñÇ, ³ñ¹³ñáõÃÛ³Ý ¨ äáñï»ñ-ÈááõñÇ Ùá¹»ÉÁ: ²ÏÝÏ³-ÉáõÙÝ»ñÇ ÙáïÇí³óÇ³Ý ¹Çï³ñÏáõÙ »Ý áñå»ë ÁÝïñáõ-ÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý å ñáó»ë, ÇÝãÁ ÑÇÙÝ³íáñ»ó ìÇÏï áñ ìñáõÙÁ: ²ÛÝ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïáõÏ ï»Õ¿ï³ÉÇë ÙáïÇí³óÇ-³ÛÇ »ñ»ù ·áñÍáÝÝ»ñÇÝª

³) ³ßË³ï³ÝùÇ Í³ËëáõÙÝ»ñ` ³ñ¹ÛáõÝù³,

µ) ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ Ñ»ï Ï³å í³Í ³ÏÝÏ³ÉáõÙ` Ëñ³-ËáõëáõÙ⁴,

·) »ÝÃ³¹ñ»É Ñ³ñ³µ»ñ³Ï³Ý µ³í³ñ³ñí³ÍáõÃÛáõÝ Ï³Ù ³Ýµ³í³ñ³ñí³ÍáõÃÛáõÝ:

²ñ¹³ñáõÃÛ³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝ (æáÝ êÃ»ÛëÇ ²¹³Ùë)ª ë³ÑÙ³ÝíáõÙ¿, áñ Ù³ñ¹ÇÏ ëáõµÛ»Ï ïÇíáñ»Ý »Ý ÙáïÇ»ÝáõÙ í³ñÓ³ïñáõÃÛ³ÝÁ, Ëñ³ËáõëÙ³ÝÁ` Çñ»Ýó ·áñÍ³¹ñ³Í ç³Ýù»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý, ¨ Ñ³Ù»Ù³-ïáõÙ »Ý ³ÛÝ ³ÛÉ ³ßË³ïáÕÝ»ñÇÝ ïñí³ÍÇ Ñ»ï: äáñ-

ï»ñ-Èááô»ñÇ ÙàïÇí³óÇ³ÛÇ ÙÁ¹»ÉÁ Ý»ñ³éáôÙ¿ ³ÏÝÏ³-ÉáôÙÝ»ñÇ ¨ ³ñ¹³ñáôÃÛ³Ý ï»ëáôÃÛáôÝÝ»ñÇ ï³ññ»ñ:

¸Çï³ñÏ»Ýù ³ßË³ï³ÝùÇ ÙàïÇí³óÇ³ÛÇ Ù»Ãá¹Ý»-ñÁ Ó»éÝ³ñÏáôÃÛáôÝáôÙ (Ï³½Ù³Ï»ñåáôÃÛáôÝáôÙ): ¸ñ³Ýù ÙÇ³íáñíáôÙ »Ý ÇÝùÝáôñáôÛÝ áôÕÕáôÃÛáôÝÝ»ñáí`ÝÛáôÃ³-Ï³Ý Ëñ³Ëáôëáôù, ³ßË³ï³ÝùÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ï³-ï³ñ»É³·áñÍáôù, ³ÝóÝ³Ï³½ÙÇ Ù³ëÝ³ÏóáôÃÛáôÝ Ï³-é³í³ñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ, áã ÝÛáôÃ³Ï³Ý Ëñ³Ëáôëáôù: ²é³çÇÝ ³ñï³óáÉáôÙ¿ ³ßË³ï³ÝùÇ í³ñÓ³ïñÙ³Ý Ùá-ïÇí³óÇáÝ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÁ ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñï³¹ñáÕ³Ï³-ÝáôÃÛ³Ý µ³ñÓñ³óÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áôÙ¹: ²äÐ »ñÏñÝ»-ñáôÙ Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáôÃÛáôÝÝ»ñ, áñáÝù ÙàïÇí³óÝáôÙ »Ý ³ßË³ïáÕÝ»ñÇÝ ÙÇ³ÛÝ ß³ï µ³ñÓñ í×³ñ»Éáõ ëÏ½-µáôÝùáí` ¹ñ³ ÷áË³ñ»Ý å³Ñ³Ýç»Éáí Ýñ³ÝóÇó ùñï-Ý³ç³Ý ³ßË³ï³Ýù: ´³ÛÓ ³ÛëÏ»Õ Ñ³ßíÇ âÇ ³éÝíáôÙ ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ µ³ñÓñ Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ å³Ñ³Ýç-ÙáôÝùÝ»ñ áõÝ»óáÕ Ù³ñ¹ÇÏ ³Û¹åÇëÇ ÙÇç³í³Ûñáõù Çñ»Ýó ½·áôÙ »Ý Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý µéáÏ³¹³ÛáôÙ: â¿áñ ³ÛÝ Ù³ñ¹ÇÏ, áñáÝù áõÝ»Ý Ù»Í åáï»ÝóÇ³É ¨ ëï»ÕÍ³·áñ-Í³Ï³Ý Ï³ñáÕáôÃÛáôÝ, »ñµ»ù ã»Ý µ³í³ñ³ñíÇ ÙÇ³ÛÝ µ³ñÓñ ³ßË³ï³í³ñÓáí, ù³ÝÇ áñ¹³Ý»ñÑ³Ï¿Çñ»Ýó ¿áõÃÛ³ÝÁ: ØÇ³ÛÝ ³ßË³ï³í³ñÓáí ÙàïÇí³óÝ»ÉáõëÏ½-µáôÝùÁ Ý³ËÏÇÝáôÙ ·áñÍ»É¿Ý³¨ ÙÇ ß³ñù ²ñ¨Ù³ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáôÃÛáôÝÝ»ñáôÙ, µ³ÛÓ ÝáôÛÝå»ë ³ñ¹ÛáôÝ³-í»ï ãÇ »Õ»É:

²ßË³ï³ÝùÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ÙáïÇí³óÇáÝ ï»ëáôÃÛáôÝÁ Ý»ñ³éáôÙ¿ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝáôÙÁ, ÁÝ¹É³ÛÝáôÙÁ, ³ßË³ï³ÝùÇ ÁÝ¹É³ÛÝáôÙÁ, ³ñï³¹ñ³Ï³Ý éáï³óÇ³Ý, ×ÏáôÝ ·ñ³ýÇÏÝ»ñÇ ÏÇñ³-éáôÙÁ, ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñ»É³·áñ-ÍáôÙÁ:

ÆÝã í»ñ³µ»ñáôÙ¿ áã ÝÛáôÃ³Ï³Ý Ëñ³ËáôëÙ³Ý Ó¨»ñÇÝ Ï³Ù³Ûëå»ë ÏááÍ³Í ßëáóÇ³É³Ï³Ý ÷³Ã»ÃÇÝ¦, ¹ñ³Ýù í»óÝ »Ý:

1. Êñ³ËáôëÙ³Ý ï³ñµ»ñ Ó¨»ñ (ûñÇÝ³Ï` ³Ùëí³, ï³ñí³É³í³·áôÛÝ ³ßË³ïáÕ):

2. Ø³ëÝ³ÏóáôÃÛáôÝ Ï³é³í³ñÙ³ÝÁ[8]:

3. Êñ³Ëáôëáôù` ³½³ï Å³Ù³Ý³Ï (ë»÷³Ï³Ý Ï³-ñÇùÝ»ñ, ÁÝï³ÝÇù ¨ ³ÛÉÝ):

4. öáË³¹³ñÓ Ñ³ñ·³Ýù ¨ ³ßË³ï³ÏóÇ Ñ³Ý¹»å Ñ»ï³ùñùñ³ëÇñáôÃÛ³Ý ¹ñë¨áñáôÙ (áã å³ßïáÝ³Ï³Ý Ñ³Õáñ¹³Ïóáôù Ù»Ý»ç»ñÇ ¨ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ, Ýñ³Ýó Ñ»ï³ùñùñáÕ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ßáõñç):

5. ä³ßïáÝ³Ï³Ý ³é³çË³Õ³óáôÙ:

6. ÆÝùÝáõñáôÛÝáôÃÛ³Ý (³½³ïáôÃÛ³Ý) ¨ ëÇñ³Í³ß-Ë³ï³ÝùáÍ ½µ³Õí»Éáõ ÑÝ³ñ³íáñáôÃÛ³Ý ïñ³Ù³-¹ñáôÙ:

ÆÝãå»ë ÝßáôÙ »Ý ß³ï Ó»éÝ³ñÏáôÃÛáôÝÝ»ñÇ Õ»Ï³-í³ñÝ»ñ, ³ßË³ï³ÝùÇ ÛáïÇí³Ý»ñÁ Çñ»Ýó Ñ³Ù³ñ·É-Ë³íáñ ß³ñÅÇã áõÅÝ »Ý, ¨ Çñ»Ýó Ó»éÝ³ñÏáôÃÛáôÝÝ»ñÇ Ñ³çáÕáôÃÛ³Ý·³Õï ÝÇùÁ ÙáïÇí³Ý»ñÇ ³ÝáÝ¹Ñ³ï Ã³ñ-Ù³óÙ³Ý Ù»ç¿: ì»ñçÇÝÇë Ñ³Ù³ñ áñå»ë ÑÇÙù Ï³ñáÕ¿ Í³é³ÛÙ³ñ¹áõ ³ñÅ»ù³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á¨ ¹ñ³ÝáôÙ ³ñÅ»ùÝ»ñÇ ³é³çÝ³Ñ»ñáôÃÛáôÝáôÙ[9]:

ØáïÇí³óÇ³Ý, ÉÇÝ»ÉáÍ³ßË³ï³ÝùÇ Ï³Ù áñ¨¿·áñ-ÍáÕáôÃÛ³Ý ËÃ³Ý, Ï³ñáÕ¿ ÷á÷áËí»É Ù³ñ¹áõ ï³ñÇùÇ Ñ»ï: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë, Áëï Ñá·»µ³ÝÝ»ñÇ` 30-50 ï³-ñ»Ï³ÝÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáôÙ ß³ï»ñÇ ÙáïÝÏ³ï íáôÙ¿ ³ÛÝ-åÇëÇ ÷áôÉ, áñÇ Å³Ù³Ý³Ï ÙáïÇí³óÇ³Ý Ïï ñáõÏ ÁÝÏ-ÝáôÙ¿, ÇëÏ åñáµÉ»ÙÝ»ñÇ ù³Ý³ÏÁ ³ßË³ï³ÝùÇí³ÛÙ-ñáôÙ ¨ ÁÝï³ÝÇùáôÙ` ³×áôÙ[10]: ¸ñ³Ýó å³ñ½³µ³ÝÙ³Ý Ñ³Ù³ñÛáôñ³ù³ÝãÛáôñáù å»ï ù¿ÉáõÍÇÑ»ï¨ Û³É ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ`

1. Ý»Õ Í³é³ÛáÕ³Ï³Ý Ù³ëÝ³·Çï³óáôÙ.

2. Ï³½Ù³Ï»ñåáôÃÛáôÝáôÙë»÷³Ï³Ý ï»ÕÇ ë»÷³-Ï³Ý ³ÝÓÇ áôÅ»Õ ÏáÕÙ»ñÇ ·Çï³ÏóáôÙ.

3. »ñ³½Ý»ñÇ ¨ Çñ³Ï³ÝáôÃÛ³Ý ÙÇç¨ ë³ÑÙ³ÝÇ å³ñ-½áôÙ.

4. å³ñï³íáñáôÃÛáôÝÝ»ñÇ ·Çï³ÏóáôÙ (áñáÝù å³Û-Ù³Ý³íáñí³Í »Ý ³ÛÉ ³ÝÓ³ÝóÕ»Ï³í³ñÙ³Ý Ñ»ï).

5. ³ßË³ï³ÝùÇ, ÁÝï³ÝÇùÇ, Ý³Ë³ëÇñáôÃÛ³Ý, ÇÝù-Ý³½³ñ·³óÙ³Ý ÝÏ³ï Ù³Ùµ å³ñï³íáñáôÃÛáôÝÝ»ñÇ ÙÇç¨ Çñ³Ï³Ý Ñ³í³ë³ñ³ÏßéáôÙ:

ºÃ» Ù³ñ¹Á Ï³ñáÕ¿Çñ³å»ë ÉáõÍ»É³ÛëÏ 6 ËÝ¹ÇñÝ»-ñÁ¨ ·áñÍ»É ë»÷³Ï³Ý áñáßáôÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ, ³å³Ý³Ï å³Ñå³ÝÇ Ñ³í³ë³ñ³ÏßéáôÃÛáôÝÁ¨ ÙáïÇí³óÇ³-Ý»ñÁ: Ø³ñ¹áõ ëï»ÕÍ³·áñÍ³Ï³Ý ÙáïÝáôÙ»ñÁ¨ ÙáïÇí³óÇ³Ý»ñÁ ï³ï³Ý³ÍáôÙ »Ý ÇÝãå»ë 5 ï³ñí³Å³-Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³Íáí, ³ÛÝå»ë ¿É Í³é³ÛáÕ³Ï³Ý Ï³ñÇ»-ñ³ÛÇ ³é³çË³Õ³óÙ³Ý ÷áôÉ»ñáôÙ:

Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó å³ÛÙ³ÝÝ»ñáôÙ¿³Ï³Ý ÷á÷áËëáõ-ÃÛáôÝÝ»ñÇ¿»ÝÃ³ñÏí»É³ÝóÝ³Ï³½ÙÇÕ»Ï³í³ñÙ³Ý ÙáïÇí³óÇ³Ý: ¼·³ÉÇ »Ý ¹³ñÓ»É ëáóÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý ¨ ëáóÇ³É-Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý Ù»Ãá¹Ý»ñÁ: ´³óÇ ³Û¹` Ï³é³-í³ñÙ³Ý ³ñí»ë ïÇ µÝ³·³í³éáôÙ ·»ñ³ÏßéáôÙ¿ ÏáÉ»-·Ç³ÉáôÃÛ³Ý ëÏ½µáôÝùÁ, áñÝ Çñ Ñ»ñÃÇÝ áñáß³ÏÇ ×ß·ñ-ïáôÙÝ»ñ¿ÙïóÝáôÙ §ÙáïÇí³óÇáÝ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñáôÙ¦: ØáïÇí³óÇáÝ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñáôÙÏ³ñ¨áñíáôÙ¿Ý³¨ ³½-·³ÛÇÝ (¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý)·áñÍáÝÁ7: ²ÛëËÝ¹ÇñÝ³é³í»É ù³Ý Ï³ñ¨áñ¿¨ áôëáôÙÝ³ëÇñáôÃÛ³Ý ³ñÅ³ÝÇ Ý³¨ Ð³Û³ë-ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáôÃÛáôÝáôÙ ·áñÍáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáô-ÃÛáôÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ù³Ý½Ç ³ÛëûñÏ³ÏÝÑ³Ûï»Ý Ù»Ý»çÙ»Ý-ÃÇ §Ñ³ÛÏ³Ï³Ý Ù»ÝÃ³ÉÇï»ïÇ¦ ³é³ÝóÝ³Ñ³ïÏáôÃÛáôÝ-Ý»ñÁ:

âÝ³Û³Í í»ñÁ µ»ñí³Í ÙáïÇí³óÇ³ÛÇ Ù»Ãá¹Ý»ñÇ É³ÛÝëå»Ï ïñÇÝ, áñáÝó û·ÝáôÃÛ³Ùµ Ï³ñ»ÉÇ¿ ÙáïÇí³ó-Ý»É ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇÝ, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí Ù»Ý»ç»ñÝ ÇÝ-ùÁ å»ïù¿ÁÝïñÇ, Ã» ÇÝãå»ë ÙáïÇí³óÝÇ ÛáõñÃ³ù³Ýã-ÛáõñÃ³ßË³ïáÕÇÝ ýÇñÙ³ÛÇ ³éç¨ ¹ñí³Í·ÉË³íáñ ËÝ¹-ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ³ÛÝ¿`¹ÇÙ³Ï³Ûë»É ³éÏ³ïáßï Ùñó³ÏóáõÃÛ³ÝÁ:

²Ù÷á÷»ÉáÍ¹å»ïù¿ÝßÃ»É, áñ ³ÛëûñÍ³ å³ÛÙ³ÝÝ»-ñáôÙ Ñ³çáÕáôÃÛ³Ý Ñ³ëÝ»É, ³Ýï»ë»ÉáÍ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ é»-ëáôñëÝ»ñÇ ÙáïÇí³óÙ³Ý åñáµÉ»Ù³ïÇÏ³Ý, ³ÝÑÝ³ñ¿: Æí»ñçá, Ñ³çáÕáôÃÛáôÝÁ Çñ³Ï³Ý³óí³Í Ýå³ï³ïÝ»ñÝ »Ý, áñáÝó Ñ³Ù³ñ ³ßË³ïÇóÁ·áñÍ³¹ñáôÙ¿³é³í»-É³·áôÛÝ ×Ç·»ñ, ÇÝãÝ¿É Ñ³Ý·»óÝáôÙ¿µ³ñ»Ï»óáôÃÛ³Ý ³ñÅ»ù³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç (Ñá·¨áñ¨ ÝÛáôÃ³Ï³Ý) Ï³ï³-ñ»É³·áñÍÙ³ÝÁ:

---

[1] Ø»Ý»çÙ»ÝÃÇë ïñ³ï»·Ç³ÛÇ »íñáå³Ï³Ý¨ ³Ù»ñÇÏÛ³Ý ÷áñ-ÓÁ óáôÛó¿ï³ÉÇë, áñ å»ïù¿.

◆ Ù³ñ¹Ï³Ýó ·Ý³Ñ³ï»É¨ Ëñ³ËáôëÉ»ñÏ³ñÅ³Ù³Ý³Ï³-Ñ³ï í³ÍÇ ÏïñÍ³Íùáí. ûñÇÝ³Ï` ³Ù»ñÇÏÛ³Ý ýÇñÙ³Ý»ñáôÙ Ëñ³ËáôëáôÙÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÁ ïñíáôÙ¿Íñ»¹Çï³ÛÇÝ µ³ÅÝ»ïáÙ-ë»ñÇ ï»ëùáí, áñáÝù í»ñ»Ý³ÍíáôÙ Ï³ÝËÇÏ ¹ñ³ÙÇ ÙÇ³ÛÝ ïíÛ³É ³ßË³ïáÕÇ Ãáß³ÏÇ ³ÝóÝ»ÉáôÏ³Ù Ýñ³Ý³ßË³ï³Ý-ùÇó³½³ïÙ³Ý å³Ñ»ñÇó ëÏë³Í.

◆ Ëñ³ËáôëÉ³ÛÝ Ù³ñ¹Ï³Ýó, áíù»ñÏ³ï³ñáôÙ »Ý Ñ»é³ÝÏ³-ñ³ÛÇÝ¨ Ë»É³óÇ³é³ç³ñÏáôÃÛáôÝ»ñ, Çñ»Ýó ßáôñçÁë ï»ÕÍáôÙ »Ý ¹ñ³Ï³Ý ¿ÙáóÇáÝ³É ÙÇç³í³Ûñ: (î»ë “Ñóóäåí÷åñêèé ìåðèäèàí”, 1991, íîÿáðü):

[2] *Èâàíòåâè Ä., Ëîâàíîâ À.* ×åëîâåê-åñêèå ðåñóðñû óïðàâëåíèÿ. Ì.: Äåëî. 1993.

[3] úñÇÝ³Ï`ßñç³Ý³í³ñïÁ Ï³ñáÕ¿Ï³ÏÝÏ³É»É, áñ »Ã» ·áñÍ³¹-ñÇ ÉñÃ³óáôóÇã ç³Ýù»ñ, ëáíáñÇ µ³ñÓñ ·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÝ»ñáí, Ý»ñÏ³Û³óÝÇ ÷³ÛÉáôÝ ³í³ñï³Ï³Ý, Çñ ³ñï³¹ñ³Ï³Ý¨ Ý³-Ë³í³ñï³Ï³Ý åñ³Ï ïÇÏ³Ý»ñÝ ³ÝóÏ³óÝÇ áñ¨¿Ñ»ÕÇÝ³Ï³-íáñ ýÇñÙ³ÛáôÙ, ïÇñ³å»ïÇ ûï³ñ É»½áôÝ»ñÇ ¨ Ñ³Ù³-Ï³ñ·ã³ÛÇÝ ÑÙïáôÃÛáôÝÝ»ñÇ, ³å³ í³ñï»ÉáôÓ Ñ»ïá Ïë ï³-Ý³Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý³ßË³ï³ÝÙ: ºÃ»·áñÍ³¹ñí³Í ç³Ýù»-ñÇ¨ Ñ³ë³Í³ñ¹ÛáôÝùÝ»ñÇ ÙÇç¨ áôÕÕ³ÏÇ Ï³å ãÏ³, ³å³ Áë ï³ÏÝÏ³ÉÙ³Ý ï»ëáôÃÛ³Ý¹ ßñç³Ý³í³ñïÇ ÙáïÇí³óÇ³Ý ÏÃáôõ-

É³Ý³: (î»ë *Î. ¶¨áñ·Ù³Ý, ². Â³¹¨áëÙ³Ý, è. ¶¨áñ·Ù³Ý, Ü. ê»-ñáµÙ³Ý, ². Ê³é³ïÙ³Ý:* Î³ñÇ»ñ³ÙÇ åÉ³Ý³íáñÙ³Ý ·áñÍÁÝ-Ã³ó: àõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ: ÐäÖÐ. ºñ¨³Ý, 2002. 232 ¿ç):

4 Ø»ñ ûñÇÝ³ÏáõÙ ßñç³Ý³í³ñïÁ ëï³ÝáõÙ ¿ Çñ ³ÏÝÏ³É³Í³ßË³ï³ÝùÁ ¨ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Áëï ³Ù¹ Ñ³ëï ÇùÇ Ï³Ù³ßË³ï³ÝùÇª Çñ Ëñ³ ËáõëáõÙÁ, å³ñ·¨³ï ñáõÃÙáõÝÁ (³ßË³-ï³í³ñÓ, Ñ³×»ÉÇ ÏáÉ»Ï ïÇí, ×³Ý³ãí³Í ýÇñÙ³ª Çñ Ï»ñå³ñáí¨ ÏáõÉïáõñ³Ùáí, Ï³ñÇ»ñ³ ¨ ³ÙÉÝ) (î»ë ÝáõÙÝ ï»ÕáõÙ):

5 ÆÝùÝ³·Ý³Ñ³ïáõÙ` Ã»ëï»ñ ¨ ËÝ¹ÇñÝ»ñ: àõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ, *Î. ¶¨áñ·Ù³Ý, ². Â³¹¨áëÙ³Ý, Ð. êï»÷³ÝÙ³Ý, Ø. ä³ñÇáÉ³:* ÐäÖÐ. ºñ¨³Ý, 2003. 144 ¿ç:

6 *È. Ãåð÷èêîâà.* Ìåíåæìåíò. Áàíêè è áèðæè. Ì., 1995, 480 ñ.

7 úñÇÝ³Ï` ×³åáÝ³óÇÝ»ñÇ µÝ³íáñáõÃÙ³Ý Ù»ç ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ »Ý.

◆ ¿ÃÝÇÏ³Ï³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ·Í»ñÁ` ³ßË³ï³ëÇñáõÃÙáõÝÁ, ËÇëï ½³ñ·³ó³Í ·»Õ³ëÇñ³Ï³Ý ½·³óáõÙÁ, ë»ñÁ µÝáõÃÙ³Ý Ñ³Ý-¹»å, ÝíÇñí³ÍáõÃÙáõÝÁ ³í³Ý¹áõÙÃÝ»ñÇÝ, ÷á÷áËáõÃÙáõÝÝ»ñÇ Ñ³ÏáõÙÁ, ³½·³Ï»Ý ïñáÝáõÃÙáõÝÁ, ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ,

◆ ËÙµ³ÙÇÝ í³ñùÇ Ó¨»ñÁ` Ï³ñ·³í³ñÅáõÃÙáõÝÁ, ÝíÇñí³ÍáõÃÙáõÝÁ Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÙ³ÝÁ, å³ñïùÇ ½·³óáõÙÁ,

◆ ³éûñÙ³ Ï»Ýó³Õ³ÙÇÝ ·Í»ñÁ` ù³Õ³ù³í³ñáõÃÙáõÝÁ, ×ßï³-Ï³ï³ñáõÃÙáõÝÁ, ÇÝùÝ³ïÇñ³å»ïáõÙÁ, Ñ»ï³ùñùñ³ëÇñáõ-ÃÙáõÝÁ: (î»ë *ì. ãñáÝÇÏáí, Æ. È³¹³Ýáí:* Ö³åáÝ³óÇÝ»ñÁ. ³½-·³Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ³ÏÝ³ñÏÝ»ñ, ºñ¨³Ý, Ð³Ù³ëï³Ý, 1989):

8 Ì³é³ÙáÕÝ»ñ, áñáÝù Ó»éù »Ý µ»ñáõÙ ýÇñÙ³ÙÇ µ³ÅÝ» ïáÙë»ñ¨ Ñ³Ù³ñíáõÙ »Ý Ñ³Ù³ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñ, Çñ»Ýó ½·áõÙ »Ý ÇÝãå»ë ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñ: Ð»ÝñÇ üáñ¹Á ÝáõÙÝå»ë ÏÇñ³éáõÙ ¿ñ³Ùë Ù»ÃáÁ¹Á: ØÇãÇ·³ÝÇ Ñ³Ù³Éë³ñ³ÝÇ Ñ»ï³½áïáõÃÙáõÝÝ»ñÁóáõÙó »Ý ïí»É, áñ³Ùë Ù»ÃáÁ¹Ç ÏÇñ³éáõÙÁ 1,5 ³Ý·³Ù µ³ñÓ-ñ³óÝáõÙ ¿ ýÇñÙ³ÙÇ »Ï³ÙáõïÝ»ñÁ (î»ë *Ì åðèëèí è Òîì Ðîññ.* Áîëüøèå èäåè äëÿ ìàëîãî áèçíåñà. 1996).

9 *Ò. Ñàíòàëèéíåí, Ý. Âîéòóëèàéíåí, Ï. Ïîðåííå, È. Íèññèíåí.* Óïðàâëåíèå ïî ðåçóëüòàòàì. Ïåð. ñ ôèíñêîãî. Ì.: Ïðîãðåññ, 1988.

10 úñÇÝ³Ï, å³ïÙáõÙ »Ý ³ÙëåÇëÇ ¹»åù. ÙÇ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÙáõÝáõÙ ³ßË³ïáõÙ »Ý 3 Ñá·Ç, áñáÝù ÙÇ¨ÝáõÙÝ ·áñÍÝ »Ý Ï³ï³ñáõÙ: ºñµ Ýñ³Ýó Ñ³ñóñÇÝ, Ã» Ç±Ýã »Ý Ýñ³Ýù³ÝáõÙ, ³å³ï³ëË³ÝÝ»ñÁ ï³ñµ»ñ ¿ÇÝ. ³é³ÇÇÝÝ ³ë³ó, áñ ù³ñ ¿ ç³ñ¹áõÙ, »ñÏñáñ¹Á` Ñ³ó »Ù í³ëï³ÏáõÙ, »ññáñ¹Á` ï³×³ñ »Ù Ï³éáõóáõÙ: (î»ë Áèçíåñ è ìåíåäæåðð. Äàéäæåñò. Ñîñòàâèòåëè *È. Äàðàõîâñêèé, È. ×åðíîâàíîâ, Ò. Ïðõóóé.* Ì.: Àçèìóò-öåíòð. 1992).

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. *Âèõàíñêèé Î., Íàóìîâ À.* Ìåíåäæìåíò. Ì.: Ãàðàäðèêà. 1998.
2. *Ìàñêîí Ì., Àëüáåðò Í. Õåäîóð Ô.* Îñíîâû ìåíåäæìåíòà. Ì.: Äåëî. 1992.
3. *Àêîôô È.* Ñòðàòåãèÿ íåðàâåíèå. Ïåð. ñ àíãë. Ì.: Ýêîíîìèêà, 1989.
4. *Ëåáåäåâ Î., Êàíüêîâñêàÿ À.* Îñíîâû ìåíåäæìåíòà/Ó-÷åáíîå ïîñîáèå. Ñ.- Ïåòåðáóðã. 1997. 192 ñ.
5. *Âóäêîêî Ì., Ôðåíñèñ Ä.* Ðàñêðåïîùåííûé ìåíåäæåð. Ïåð. ñ àíãë. Ì.: Äåëî. 1991. 320 ñ.

MOTIVATION AND ITS ROLE IN MANAGEMENT

NARINE AVETYAN

Summary

The contents of activity of the modern manager depend on the diverse factors. Among them a motivation of the personnel has a large value. The saved experience of the theory of motivation which analysis is submitted in article the certain system of values and tasks is puts forward. The concept of successes of the top-managers depends from «motivation policy”. Despite of the certain spectrum of motives, the top-manager himself should choose how stimulate each worker for performance of the main task - survival of firm in rigid competitive struggle.

Ì ÎÒÈÂÀÖÈß È ÅÅ ÐÎËÜ Â ÌÅÍÅÄÆÌÅÍÒÅ

ÍÀÐÈÍÅ ÀÂÅÒß Í

Ðåçþìå

Ñîäåðæàíèå äåÿòåëüíîñòè ñîâðåìåííîãî ìåíåäæåðà çàâèñèò îò ìíîãîîáðàçíûõ ôàêòîðîâ. Â èõ ÷èñëå áîëüøîå çíà÷åíèå è ìåòî ìîòèâàöèÿ ïåðñîíàëà. Íàêîïëåííûé îïûò òåîðèè ìîòèâàöèè, àíàëèçè êîòîðûõ ïðåäñòàâëåí â ñòàòüå, âûäâèãàåò îïðåäåëåííóþ ñèñòåìó öåëåé è çàäàч. Êîíöåпöèÿ óñïåõîâ òîïï-ìåíåäæåðîâ â òîì ÷èñëå çàâèñèò îò “ìîòèâàöèîííîé ïîëèòèêè”. Íåñìîòðÿ íà îïðåäåëåííûé ñïåêòð ìîòèâîâ, òîïï-ìåíåäæåð ñàì äîëæåí âûáðàòü, êàê ñòèìóëèðîâàòü êàæäîãî ðàáîòíèêà äëÿ âûïîëíåíèÿ ãëàâíîé çàäàчè - âûæèâàíèÿ ôèðìû â æåñòêîé êîíêóðåíòíîé áîð�åå.

Ø² Î-À ´ ² ð º ö à Ê à ôØÜ º ðÆ Ü² Ê ² Þ º ØÆÜ

2 Ñ³µ»ÏãáõÃÛ³Ý ¹»Ù ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ å³Ûù³-ñ»É ÙÇ³ÛÝ³Ï: ²ÝÍï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý ³éáõÙáí ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ Ñ³Ù³ËÙµí»É ¨ëï»ÕÍ»É Ýáñ Ñ³Ù³Ï³ñ·: ì»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ ³Ñ³µ»ÏãáõÃÛ³Ý ï³ñ³µÝáõÛÃ ¹ñë¨áñáõÙÝ»ñÝ ³ßË³ñÑáõÙ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý Ýáñ áñ³ÏÝ»ñÇ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ ³é³ç³óñÇÝ: ²ÛëÇÙ³ëïáí Ø²Î-áõÙ ¨ë, áñå»ë ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý »ñ³ßË³íáñ, µ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ ³ÝÑñ³Å»ïáõÃÛáõÝ ¿ ³é³ç³ó»É. Ø²Î-Ç ¶ËË³-íáñ ù³ñïáõÕ³ñÁ *´³ñÓñ³ëïÇ×³Ý Ñ³ÝÓÝ³ËÙ-µÇ* ½»ÏáõÛóáõÙ Ý³Ë³ÝßáõÙ ¿ µ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ ëï½µáõÝùÝ»ñ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³é³ç³ñÏáõÙ ¿ ëï»ÕÍ»É, ³Ûëå»ë ÏáãÍ³Í, *Ê³Õ³Õ³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ñ³ÝÓÝ³ÅáÕáí,* áñÝ ³ßË³ï»Éáõ ¿ Ñ³Ï³Ù³ñïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï¨³Ýùáõ Ù ³é³ç³ó³Í »ñÏñÝ»ñÇ Ñ»ï:

¼»ÏáõÛóáõÙ, áñå»ë ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý Ñ³í³ù³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç å³ßå³Ýáõ-ÃÛ³Ý Ý³Ë³å³ÛÙ³Ý, ÝßíáõÙ ¿ ½³ñ·³óáõÙÁ. *§âù³íáñáõÃÛ³Ý ¹»Ù å³Ûù³ñÁ áã ÙÇ³ÛÝ ÙÇÉÇáÝ³íáñ Ù³ñ¹Ï³Ýó ÏÙ³Ýù Ï÷ñÏÇ, ³ÛÉ¨ ÏÙ»Í³óÝÇ »ñÏñÇ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ³Ñ³µ»ÏãáõÃÛ³Ý, Ï³½Ù³Ï»ñåí³Í Ñ³Ýó³·áñÍáõÃÛ³Ý ¨ ½»ÝùÇ ï³ñ³ÍÙ³Ý å³Ûù³ñáõÙ¦:* §²í»ÉÇ Ù»Í ³½³ïáõ-ÃÛ³Ý å³ÙÙ³ÝÝ»ñáõÙ¦ ½»ÏáõÛóáõÙ ¶ÉË³íáñ ù³ñïáõÕ³ñÁ, ³Ý¹ñ³¹³éÝ³Éáí Ù³ñ¹áõ Çñ³-íáõÝùÝ»ñÇÝ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë ÝßáõÙ ¿. *§Ø³ñ¹-ÏáõÃÛáõÝÁ ãÇ Ï³ñáÕ ³Ýíï³Ý· ÉÇÝ»Éª ³é³Ýó ½³ñ·³óÙ³Ý, ¨ ãÇ Ï³ñáÕ ½³ñ·³Ý³Éª ³é³Ýó ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý, ¨ ³Û¹ »ñÏáõëÇÝ Ñ³ëÝ»É ÑÝ³-ñ³íáñ ã¿, »Ã» ãÏ³ Ñ³ñ·³Ýù Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝù-Ý»ñÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ¦:*

²é³çÇÝ ³Ý·³Ù ³ßË³ñÑÝ Çíç×³ÏÇ ¿ í»ñç ï³Éáõ Í³Ûñ³Ñ»Õ ³Õù³ïáõÃÛ³ÝÁ. ³ñ¹»Ý ÇëÏ áõñí³·ÍÍ»É ¿ Ñ»é³ÝÏ³ñÁª Ð³½³ñ³ÙÙ³ÏÇ ½³ñ-·³óÙ³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»Éáõ ×³Ý³å³ñ-Ñáí: Êáëïáõ ÙÝ»ñÁ Ï³ï³ñ»Éáõ Å³Ù³Ý³ÏÝ ¿. ³ÛÝ ¿ª ³å³Ñáí»É ³í»ÉÇ Ñ½áñ ³Ýíï³Ý·áõÃÛáõÝ ¨ ïÝï»ë³Ï³ÝÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ µáÉáñÇ Ñ³-Ù³ñ:

¼³ñ·³óáÕ »ñÏñÝ»ñÁ å»ïù¿ÙÛß³Ï»Ý ³½·³-ÛÇÝ é³½Ù³í³ñáõÃÛáõÝ ¨ µáÉáñ ÙÇçáóÝ»ñÝ áõÕ-Õ»Ý ¹ñ³ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ, ÇëÏ ½³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñÁ å»ïù ¿ Ñ³ñÃ»Ý Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ³é¨ïñÇ Ë³Õ³¹³ßïÁ ¨ ³í»É³óÝ»Ý ½³ñ·³ó-Ù³Ý ³ç³ÏóáõÃÛ³ÝÝ áõÕÕí³Í ÙÇçáóÝ»ñÝ áõ Ýí³½»óÝ»Ý Ï³Ù ½Çç»Ý ½³ñ·³óÙ³ÝÁ ËáõÁÝ¹á-ïáÕ å³ñïù»ñÁ:

²ßË³ñÑÇ ³é³çÝáñ¹Ý»ñÁ ËÝ¹Çñ áõÝ»Ý ÁÝ-¹áõÝ»Éáõ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ÙÇ Ýáñ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³-·Çñ, Áëï áñÇª ÙÇ å»ïáõÃÛ³Ý ÝÏ³ïÙ³Ùµëå³é-Ý³ÉÇùÁ Ñ³Ù³ñíÇ ëå³éÝ³ÉÇù µáÉáñ å»ïáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ¨ í»ñçÇÝÝ»ñë Ñ³Ù³-·áñÍ³Ïó»Ý ³Ñ³µ»ÏãáõÃÛ³Ý Ï³ÝËÙ³Ý, ½»ÝùÇ ï³ñ³ÍÙ³Ý Ï³ÝË³ñ·»ÉÙ³Ý, ù³-Õ³ù³óÇ³Ï³Ý å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ ¹³¹³-ñ»óÙ³Ý ¨ å³ï»ñ³½ÙÇó ù³ÛÙù³Í³Í »ñÏñÝ»ñáõÙ ï¨³Ï³Ý Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Ñ³ëï³ïÙ³ÝáõÕÕáõÃÛ³Ùµ:

¼»ÏáõÛóáõÙ Ù³ï³Ý³ÝßíáõÙ ¿, áñ ³ÛëûñÇÝ³Ï ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ Ñ³½Çí Ã» ëï»ÕÍíÇ ³å³·³-ÛáõÙ, »Ã» ³Ûë ï³ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝ Ó»éù ãµ»ñíÇ í»ñáÑÇßÛ³É Ñ³ñó»ñÇ ³éÝãáõÃÛ³Ùµ, ¨ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ù³ÛÉ»ñ ãÓ»éÝ³ñÏí»Ý ÑÇÙ-Ý³ËÝ¹ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

²ßË³ñÑÇ ³é³çÝáñ¹Ý»ñÁ å»ïù ¿ ù³ÛÉ»ñ Ó»éÝ³ñÏ»Ý Ý³¨ ³ÙÑ³åÝ¹»Éáõ Çñ³íáõÝùÇ ·»-ñ³Ï³ÛáõÃÛáõÝÁ, Ù³ñ¹áõ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ¨ ÅáÕáíñ¹³í³ñáõÃÛáõÝÁ, Ñ»ï¨áÕ³Ï³Ý ·ïÝí»Ý Ùß³Ï³í³Í ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ÏÇñ³ñÏÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ¨ ·áñ-Í³¹ñÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ: §²é³Ýó ·áñÍáõÝ ÏÇñ³ñÏ-Ù³Ýª Ù»ñ Ñéã³Ï³·ñ»ñÝ ³Ýû·áõï »Ý... Ø»Ýù å»ïù¿ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÇó ³ÝóÝ»Ýù ¹ñ³ Çñ³-Ï³Ý³óÙ³Ý ÷áõÉÇÝ¦,- ÝßÍ³Í¿½»ÏáõÛóáõÙ:

Ø²Î-Ç µ³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÁ ÙÇïí³Í »Ý ³é³-í»É Ñ½áñ³óÝ»Éáõ Ï³éáõÛóÇ ¹»ñÝ áõ Ýß³Ý³Ïáõ-ÃÛáõÝÁ, ¨ ³ÛëÇÙ³ëïáí 2006 Ã. ë»åï»Ùµ»ñÇ ·³·³Ã³ÅáÕáíÁ í×é³Ï³Ý Ù»ÏÝ³Ï»ï¿ Ø²Î-Ç Ñ³Ù³ñ:

Àëï Ø² Î Ðî ì ÝÛáõÃ»ñÇª å³ïñ³ëï»ó ÆñÇÝ³ Ð² Î à´Ú² ÜÀ

²Ü²ÐÆî Ø°È¤àÜÚ²Ü

î²ðð²Î²Ü¸²ê²ð²ÜÜ°ðàôØ Ø²Úð°ÜÆÈ°¼ìÆ ø°ð²Î²ÜàôÂÚ²Ü àôêàôòØ²Ü ØÆø²ÜÆÐ²ðò°ð

ÐÐ Î¶Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý §ÈÇó»Ý½³íáñÙ³Ý¨ Ñ³í³ï³ñÙ³·ñÙ³Ý Í³é³ÛáõÃÛáõÝ¦ å»ï³Ï³Ý ÑÇÙÝ³ñÏÇ å»ïÇå³ßïáÝ³Ï³ï³ñ

Ø³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý å³ïÙáõÃÛáõÝÁ ï³Ï³íÇÝ ³ñÓ³Ý³·ñáõÙ ¿ ·Çï³Ï³Ý µ³Ý³í»×»ñ ³ÛÝ ËÝ¹ñÇ ßáõñç, Ã» ¹Ç¹³Ï ïÇÏ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó áñ-ù³Ýá³í ³ñ¹³ñ³óí³Í ¨ áñã³÷¿ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïÏñï-ë»ñ ï³ñÇùÇ ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇÝ ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Õáñ¹Ù³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÁ: ÜÏ³-ï»Ýù, áñ ¹»é¨ë 19-ñ¹ ¹³ñÇ Ï»ë»ñÇó Ý³¨ Ñ³ÛÙ³Ý ÏÏ³-í³ñÅ³·Çïáõ³Ý Ù»ç³ñÍ³ñÍíáÕ ëáõÛÝ ËÝ¹ÇñÝ ³Û¹-å»ë ¿É ÑÇÙÝ³Éáõíí³Í ã¿, ÇÝãÇ íÏ³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ý ËÝ¹ñÇÝ ³é³Ûëûñ ß³ñáõÝ³ÏíáÕ ï³ñ³Ï»ñå áõ ï³-ñ³µÝáõÛÃ Ùáï»óáõÙÝ»ñÁ: ÊÝ¹ñá ³é³ñÏ³ÛÇ í»ñ³µ»ñ-Û³É ³é³í»É ï³ñ³ÍÍ³Í ¿ ¨ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ³ÛÝ ï»ë³Ï»ïÁ, Áëï áñÇ`ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»-ñÇ Ñ³Õáñ¹áõÙÁ Ïñïë»ñ ï³ñÇùÇ »ñ»Ë³Ý»ñÇÝ ³Ý-Ññ³Å»ßïáõÃÛáõÝ¿, ¨ ëáõÛÝ Ùáï»óáõÙÁ ÑÇÙÝ³íáñíáõÙ¿ ³ÛÝ ÇñáÕáõÃÛ³Ùµ, áñ É»½áõÝ, ÉÇÝ»Éáí Ùï³ÍáÕáõÃÛ³Ý ÑÇÙÙÁ ¨ áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý ÷áËå³ÛÙ³Ý³íáñ»Éáí í»ñçÇ-ÝÇë, å³Ñ³ÝçáõÙ¿ Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í áõëáõóáõÙ, áñÇ ÁÝ-Ã³óùáõÙ ³ÝÑñ³Å»ßï¿å³Ñå³Ý»É¹Ç¹³Ï ïÇÏ³ÛÇ ³ÛÝ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÁ (Ù³ïã»ÉÇáõÃÛáõÝ, Ñ³-çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, Ñ³Ù³Ï³ñ·í³ÍáõÃÛáõÝ), áñáÝù, ù»-ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ÝÛáõÇ ÛáõñÙ³óÙ³ÝÝ ûÅ³Ý¹³Ï»Éáí, áõÕ-Õ³ÏÇáñ»Ý Ýå³ë ïáõÙ »Ý Ý³¨ ÏñÏë»ñ¹åñáó³Ï³ÝÝ»-ñÇ ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý-Ù ïÍ³Ï³Ý áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³ÝÁ: Î³ñÍáõÙ »Ýùª Ù³ÝÏ³í³ñÅ³·Çïáõ-Ã Ù³Ý, É»½í³µ³ÝáõÃÛ³Ý, ÷ÇÉÇëá÷³ÛáõÃÛ³Ý Ù»ç, ÁÝ¹·Íí»Éáí É»½íÇ ¨ Ùï³ÍáÕáõÃÛ³Ý ÷áË³¹³ñÓ Ï³-åÁ, ÷áùñ-ÇÝã Ýë»Ù³óíáõÙ ¿ É»½íÇ ÝßÙ³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙª Ýñ³Ý ³é³í»É³å»ë Ñ³-Õáñ¹³Ïó³ÛÇÝ ¹»ñí»ñ³å³Ñ»Éáí: ØÇÝã¹»é³ÝÑ»ñù»ÉÇ ¿, áñ Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý ÙÇçáó ÉÇÝ»Éáõó µ³óÇª É»½áõÝ Ý³¨ Ùß³ÏáõÃ ¿ª Ñ³ñáõë ï áõ Ë³Ûï³µÕ»ï. Ýñ³ Ù»ç, §ÇÝãå»ë Ù³ùáõñ Ñ³Ûª»Éáõ Ù»ç, óáÉ³ÝáõÙ ¿ ½·Ç³é³ÝÓÝ³Ñ³ ïÏáõÃÛáõÝÁ... ÙÇÝã¨ ³Ý·³Ù Ýáñ³ ù³Õ³-ù³Ï³ÝíÇ×³ÏÁ¦¹:

î³ññ³Ï³Ý¹³ë³ñ³ÝÝ»ñáõÙ É»½í³Ï³Ý·Çï»ÉÇù-Ý»ñÇ áõëáõóÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³Ý É³í³·áõÛÝ ÷³ë-ï³ñÏÝ»ñÇó Ù»ÏÁ Ã»ñ¨ë Ñ»ï¨Û³ÉÝ ¿: ¸»é¨ë ¹åñáó³-Ï³Ý áõëáõóÙÝ³éáõÃÛ³Ý Ý³Ë³÷áõÉÇó (³é³çÇÝ ¹³ë³-ñ³ÝÇó) ³ß³Ï»ñïÝ ³ÝÑñ³Å»ßï³µ³ñ ÛáõñÙ³óÝáõÙ ¿ É»½í³Ï³Ý áñáß³ÏÇ ·Çï»ÉÇùÝ»ñ: ºÃ» ÑÝãÛáõÝÁ, ï³éÁ ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý Ñ³ë³ïáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý, ÑÝãÛáõÝ³µ³-ÝáõÃÛáõÝÁ, áõÕÕ³·ñáõÃÛáõÝ-áõÕÕ³ËáëáõÃÛáõÝÁª ù»ñ³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý³é³ÝÓÇÝ µ³ÅÇÝÝ»ñ, ³å³ ³ÏÝÑ³Ûï¿, áñ ³ß³Ï»ñïÇÝ É»½í³ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñ »Ý Ñ³Õáñ¹íáõÙ Çë Ï½µ³Ý»: Ð» ï¨³µ³ñª ÇÝã ïñ³Ù³µ³-ÝáõÃÛ³Ùµ ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Õáñ¹Ù³Ý ³Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÁ åÇïÇ §Ï³ë»óíÇ¦ áõëáõÙÝ³éáõÃÛ³Ý ³ÝÙÇç³Ï³ÝáñÝ Ñ³çáñ¹ ÷áõÉ»ñáõÙ (»ñÏñáñ¹, »ññáñ¹ ¹³ë³ñ³ÝÝ»-ñáõÙ). ã¿± áñ ÑÝãÛáõÝÇ Ù³ëÇÝ ·Çï»ÉÇùÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ¿ ·Çï»ÉÇù í³ÝÏÇ Ù³ëÇÝ, µ³éÇ Ù³ëÇÝ, Ý³Ë³¹³ëáõ-ÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ: àõñ»ÙÝª ·ñáõëáõóÙ³Ý ÷³ëï³Ý ÇëÏ ÅË-ï áõÙ¿ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Õáñ¹Ù³Ý ÁÝ¹-Ñ³ïáõÃÛ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ. ÁÝ¹Ñ³Ï³é³ïÁ` ÝáõÛÝ ÷³ëï Á í»ñ³ íáõÙ¿ ÷³ëï³ñÍÇ, áñáí ÑÇùÝ³íáñíáõÙ¿ ·ñáõëáõóÙ³Ùµ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¨ ³Û¹ ÑÇÙ³ÛÙµ ù»-ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ëáñ³óÙ³Ý, ÁÝ¹É³ÛÝÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÁ:

ºíë Ù»Ï ÷³ëï³ñÏ ³é ³ÛÝ, áñ Ïñïë»ñ ¹åñáó³-Ï³Ý ï³ñÇùáõÙ ù»ñ³Ï³Ý³·Çïáõ³Ý áõëáõóáõÙÝ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ¿: êáóÇáÑá·»µ³Ý³Ï³Ý áõëáõÙÝ³-ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ íÏ³ÛáõÙ »Ý, áñ 2-Çó 10 ï³ñ»Ï³Ý Ñ³-ë³ÏÁ É»½í³Ï³Ý³é³í»É³Ïï Çí ÛáõñÙ³óÙ³Ý ßñç³Ý¿, »ñµ Ù³ÝáõÏÁ Ï³Ù Ïñïë»ñ ¹åñáó³Ï³ÝÁ ³ßË³ñÑÁ ×³Ý³ã»ÉáõÝ ½áõ·ÁÝÃ³ó ÛáõñÙ³óÝáõÙ¿ ³Û¹ ×³Ý³ãáÕáõ-ÃÛáõÝÁ ÑÝ³ñ³íáñ ¹³ñÓÝáõ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ ÙÇçáóÝ»-ñÇó Ù»ÏÁª É»½áõÝ: àõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³í³ë-ïáõÙ »Ý Ý³¨, áñÑ»ï³·³ ³ÙµáõÇç ÏÛ³ÝùÇ Ñ³Ù³ñ³Ï-ïÇí µ³é³å³ß³ñÇ ßáõñç 70 ïáÏáëÁ »ñ»Ë³Ý ÛáõñÙ³ó-ÝáõÙ¿ ÝßÍí³Í ï³ñÇùáõÙ: Ð»ï¨³µ³ñª É»½í³Ï³Ý ³Ûë ³Ï ïÇíáõÃÛáõÝÁ »Ã» Å³Ù³Ý³ÏÇÝãÇ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·íáõÙ É»½í³Ï³Ý-ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ÇÝã-ÇÝã ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Í³Ýá-Ã³óÙ³Ùµ, ³Û¹ûñ»ÝùÝ»ñÇ ÛáõñÙ³óÙ³Ùµ, »ñ»Ë³ÛÇ Ëáë-ùÁ Ï³ñáÕ¿ áñáß³ÏÇ Ó¨³Ë»ÕáõÙÝ»ñÇ »ÝÃ³ñÏí»É, ÇÝ-ãÁ Ñ» ï³·³ÛáõÙ¹³éÝáõÙ¿ëáíáñ³µ³ñ¹Åí³ñÑ³ÕÃ³-Ñ³ñ»ÉÇ:

²ÏÝ»ñ¨¿, áñ ù»ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõóáõÙÁ ï³ññ³-Ï³Ý¹³ë³ñ³ÝÝ»ñáõÙ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ¿, ¨ µ³Ý³-í»×»ñÝ ³ÛëËÝ¹ñÇ ßáõñç ³í»ÉÇ áõ ³í»ÉÇ »Ý¹³éÝáõÙ Å³Ù³Ý³Ï³í ñ»å:

ØÇÝã¹»é áõëáõóíáÕ ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ÝÛáõÃÇ µáí³Ý-¹³ïáõÃÛ³Ý áõ Í³í³ÉÇ, Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÁ ß³ñáõÝ³ÏáõÙ »Ý ÙÝ³É ³ñ¹Ç³Ï³Ý, ù³Ý½Ç ³ÛëÁ ³éáõÙáí ¹»é¨ë ³ÝáñáßáõÃÛáõÝ áõ ³ÝÙÇû-ñÇÝ³ïáõÃÛáõÝ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝÇ:

Ð³ñÏ¿ ÝÏ³ï»É, áñ Ù³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ ù»ñ³Ï³Ýáõ-ÃÛ³Ý áõëáõóÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ ùÝÝ³ñÏ»-ÉÇë ·áñÍ áõÝ»Ýù ³ÏÝÑ³Ûïáñ»Ý ·áñÍÝ³Ï³Ý Ù³ÝÏ³-í³ñÅ³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ñÇ Ñ»ï`³ÛÝù³Ýáí, áñù³ÝáíÙ³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ ù»ñ³Ï³Ýáõ-ÃÛ³Ý áõëáõóáõÙÁ ëáëÏÙ»Ï áõëáõÙÝ³Ï³Ý³é³ñÏ³ÛÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ å³ñ÷³Ï í³Í, ÇÝùÝ³µ³í ËÝ¹Çñ ã¿. ³Û¹ ËÝ¹ñÇ ·Çï³Ï³Ýáñ»Ý ×ÇßÏ ¨ Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý ³ÝëË³É ÉáõÍáõÙÁ Ù»Í³å»ë Ýå³ëïáõÙ¿ ÝÝ³¨ ³ÛÉ áõ-ëáõÙÝ³Ï³Ý³é³ñÏ³Ý»ñÇ ¹³ë³í³Ý¹Ù³ÝÁ, å³ÛÙ³-Ý³íáñáõÙ ¹ñ³Ýó ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ: î³ññ³Ï³Ý ¹³ë³ñ³ÝÝ»ñáõÙ Ù³ÛñÇ É»½íÇ ¹³ë³í³Ý¹Ù³Ý ·áñ-ÍÁÝÃ³óáõÙ ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ áõëáõóÙ³Ý

³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÝ¿ß»ßï³¹ñáõÙÝ³¨ ÐÐ Ñ³Ýñ³Ïñ-ÃáõÃÛ³Ý å»ï³ï³Ý ÏñÃ³Ï³ñ·Á` Ù³ëÝ³íáñ³å»ëÝß»Éáí. §Ø³Ûñ»ÝÇ É»½áõÝë»÷³Ï³Ý Ùïù»ñÁ, ÑáõÙ½»ñÝ³ñï³Ñ³Ûï»Éáõ, Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ»ï ß÷í»Éáõ, ßñç³å³-ïáÕ ³ßË³ñÑÁ ¨ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³ëÏ³Ý³Éáõ, µÝáõÃÛ³Ý, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ Ù³ñ¹áõ Ù³ëÇÝ µ³½Ù³µÝáõÛÃ ·Çïï»ÉÇùÝ»ñ ëï³Ý³Éáõ ... µ³ó³éÇÏ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ¿ï³ÉÇë¦²:

î³ññ³Ï³Ý ¹³ë³ñ³ÝÝ»ñáõÙ Ù³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ ù»ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõóÙ³Ý Ï³ñ¨áñáõÃÛ³Ý ³Ñ³ ³Ûë ÁÙµéÝáõÙáí¿ ³ÝÑñ³Å»ßï Ùáï»Ý³É Ý³¨ áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ï³ñ¨áñ ÙÇçáóÝ»ñÇó Ù»ÏÇª ¹³ë³·ñùÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ËÉÝ¹ñÇÝ: Æ ¹»å ³ë³Í, í»ñçÇÝ ßñç³ÝáõÙ áñáß³ÏÇáñ»Ý ïáõñù ï³Éáí áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ *ëáëÏ* ëáõµÛ»Ïï³ÛÇÝ (áõëáõóÇã-³ß³-Ï»ñï) Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñáí Ó¨³íáñíáÕ Ù³ÝÍ³í³ñ-Å³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ ¹Çï»ÉáõÙ ·Çï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³éáõÙáíª íÇ×»ÉÇ, ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛ³Ý ³éáõÙáíª »ñ-µ»ÙÝ ã³÷³½³Ýóí³Í Ùï³ÛÝáõÃÛ³ÝÁ, áñáß Ù³ÝÏ³-í³ñÅ³·»ïÝ»ñ ÷áùñ-ÇÝã ³Ýï»ëáõÙ »Ý¹³ë³·ñùÇ Ï³Ù áõëáõÙÝ³Ï³Ý ³ÛÉ Ó»éÝ³ñïÇ Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁ: ØÇÝã¹»é Ù³ÝÏ³í³ñÅáñ»Ý Ýå³ï³Ï³Ù»ï Ï³½Ù³-Ï»ñåí³Í áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ ¹³ë³·ÇñùÁ (áõëáõÙÝ³Ï³Ý ó³ÝÏ³ó³Í Ó»éÝ³ñÏ) Çñ Ï³ñ¨áñáõÃÛ³Ùµ áõëáõóÙ³Ý ÙÛáõë ëáõµÛ»Ïï Ý»ñÇÝ ã½ÇçáÕ ÛáõÑ³ïï»ë³Ï §ëáõµÛ»Ïï¦ ¿, áñÇ Ã»ñ³·Ý³Ñ³ïáõÙÝ áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý Ï³ñáÕ¿Ë³Ã³ñ»É ÝáõÛÝ³Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÁ, Ë³÷³Ý»É Ýñ³ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÁÝÃ³óùÁ:

ì»ñÝ³ñ¹»Ý³ÏÝ³ñÏí»ó ï³ññ³Ï³Ý ¹³ë³ñ³Ý-Ý»ñáõÙ Ù³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ ù»ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ ¹Ç¹³Ï ïÇÏ³ÛÇ Ï³ñ¨áñ³·áõÙÝ ëÏ½-µáõÝùÝ»ñÇó Ù»ÏÇ` Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ: Ò·-ï»Éáí ³å³Ñáí»É Ý»ñÏ³Ù³óíáÕ Ñá¹í³ÍÇ áã ÙÇ³ÛÝ ·Çï³ï»ë³Ï³Ý, ³ÛÉ¨ ·áñÍÝ³Ï³Ý³ñÅ»ù³ÛÝáõÃÛáõÝÁ` ëïáñ¨ Ï÷áñÓ»Ýù í»ñáµ»ñÛ³É ¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³ñ×³éáï ÷³ëï³ñÏ»É Ñ³Ýñ³ÏñÃ³Ï³Ý ¹åñáóáõÙ ·áñÍ³éÝáÕ §Ø³Ûñ»ÝÇ 2¦ ¹³ë³·ñùÇ (ºñ¨³Ý §ÈáõÛë¦ 2005) ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý ÝÛáõÃÇ ÙÇ ù³ÝÇ ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñáí` ÁÝ¹ëÙÇÝ³Ë³å»ë ÝßÃ»Éáí ¨ãµ³ó³é»Éáí, áñ ³Û¹ ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É íÇ×³Ñ³ñáõÛó:

àñ¹³ë³·ñùÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó áñáß ¹»å ù»ñáõÙ ³Ýï»ëí»É¿ áõëáõóÙ³Ý Ù³ïã»ÉÇáõÃÛ³Ý ëÏ½µáõÝùÁ (¨¹³` ï³ññ³Ï³Ý¹³ë³ñ³ÝáõÙ Ù³Ûñ»ÝÇ É»½íÇ áõëáõóÙ³Ý å³ñ³·³ÛáõÙ), Ù»ñ Ï³ñíÇùáíª Ñ³í³ë ïáõÙ »Ý¹³ë³·ñùÇ ³é³çÇÝ Çë Ï¿»ñÁ: àõëáõóáÕ³Ï³Ý Çª±Ýã ËÉÝ¹Çñ¿ ÉáõÍáõÙ, ûñÇÝ³Ï, ¹³ë³·Çñù Ý»ñ³é»ÉÁ ³ÛÝ-åÇëÇ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝ, áñåÇëÇÝ¿ *Ñ»Ý³Ï»ï³Ý ³ÛÇÝµ³é»-ñÁ:* Ù³Ë` ËÇë ïÏ³ëÏ³Í»ÉÇ, ³éÝí³½Ý íÇ××»ÉÇ¿ ³Ûë Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý ·áÛáõÃÛáõÝÝ ÇÝùÝÇÝ: ²ñ¹³ñ¨, Çª±Ýã¿ Ýß³Ý³ÏáõÙ *Ñ»Ý³Ï»ï³ÛÇÝ µ³é»ñ,* ÇÝãá±ïõ *Ñ»Ý³Ï»ï³-ÛÇÝ:* ºÃ» ÝáõÛÝÇëÏ É»½í³µ³Ý³Ï³Ý ÇÝã-áñ ³ßË³ïáõ-ÃÛ³Ý Ù»ç Ï³ñáÕ »Ýù Ñ³Ý¹Çå»É ³Ûë Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³ÝÁ, ¹ñ³ÝÇó µÝ³í ãÇ µËáõÙ, Ã» Ñ³ñÏ Ï³ñ ³ÛÝ Ý»ñ³é»É É»½íÇ áõëáõÙÝ³éáõÃÛ³Ý ×³Ý³å³ñÑÇÝ ³é³çÇÝ ù³Û-É»ñÝ ³ÝáÕ ³ß³Ï»ñïÇÝ Ñ³ëó»³·ñí³Í ¹³ë³·Çñù: ²Ûë ï³ñ³ÏáõëÁã»Ý áõÝ»ó»É Ó»éÝ³ñÏÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ, áíù»ñ (»ñÏñáñ¹»Éáíª ÁÝ¹·Í»ÝùÙ»ñ ³ë³ÍÁ) Ù³Ûñ»ÝÇÇ ¹³ë³·ñùÇ *³é³çÇÝ Çë¿ç»ñáõÙ (35)* Ñ³ñÏ »Ý Ñ³Ù³-ñ»É ËáëÃ»É ¹ñ³Ýó Ù³ëÇÝ: §¸ñ³Ýù (Ñ»Ý³Ï»ï³ÛÇÝª ².Ø.) ³ÛÝ µ³é»ñÝ»Ý, ³é³Ýó áñáÝó ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ áÕç µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÁ (ÇÝãÇª² ².Ø.) ×ß·ñïáõÃÛ³Ùµí»ñ³ñ-ï³¹ñ»É¦: Ù³Ë` *§áÕç µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÁ¦,* ³ÛÝ ¿É` §×ß·ñïáõÃÛ³Ùµí»ñ³ñï³¹ñ»Éáõ¦ Ñ³Ù³ñ Ñ»Ýó *áÕç* ï»ùëïÝ¿³ÝÑñ³Å»ßï, áã ÙÇ³ÛÝ Ñ»Ý³Ï»ï³ÛÇÝµ³é»-ñÁ: Ð»Ý³Ï»ï³ÛÇÝµ³é»ñÇ Ù³ëÇÝ ëáõÛÝ ï³ñ³Ïáõë»ÉÇ, »ñÏñáñ¹ ¹³ë³ñ³Ýóáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑ³ñÏ³íáñ ¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ë³·ñùÇ Ñ³çáñ¹¿ç»ñáõÙ Çñ»Ýó §½³ñ-·³óáõÙÝ¦ »Ý ëï³ÝáõÙ. §Ð»Ý³Ï»ï³ÛÇÝµ³é»ñÁ Ù»½³ÝÙÇç³å»ë ÑáõßáõÙ »Ý, Ã» áñ ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛáõÝÇó »Ý¹ñ³ÝÙ ÁÝïñí³Í¦ (¿ç 51): äÝ¹áõÙÁ ×Çßï ã¿: *ä³å, ÁÝÏáõ½»Ý, ÑÇß³ï³Ï, ÃáéÝÇÏ, Ñáí* µ³é»ñÇó ß³ï»±ñÁ Ï³ñáÕ »Ý §³ÝÙÇç³å»ë¦ áñáß»É, Ã» áíñ ëï»ÕÍ³·áñ-ÍáõÃÛáõÝÇó »Ý ¹ñ³Ýù §í»ñóí³Í¦. ³ñ¹ÛáÙ ß³ï»±ñÝ §³ÝÙÇç³å»ë¦ ÏÏé³Ñ»Ý, áñ í»ñáµ»ñÛ³É µ³é³ËáõÙµÁ ê³ñÙ»ÝÇ §ÀÝÏáõ½»ÝÇ¦ µ³Ý³ëï»ÕÍáõÃÛáõÝÇó¿(¿ç 35), ¨³Û¹ µ³é³ËÙµÇÝ §Ñ»Ýí»Éáí¦ª ¹ÛáõñÇÝ Ï»ñåáí Ï³ñ»-ÉÇ¿í»ñ³ñï³¹ñ»É ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛ³Ý §áÕç µáí³Ý-¹³ÏáõÃÛáõÝÁ¦:

¸³ë³·ñùÇ ³é³çÇÝ ¿ç»ñáõÙ ïñí³Í¿ ï»ùëïÇ µÝáñáßáõÙÁ: ì»ñëïÇÝ Ñ³ñóÝ»Ýù. áõëáõóáÕ³Ï³Ý Çª±Ýã ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ¿ëïÇå»É ¹³ë³·ñùáõÙ Ëáë»É ï»ùëïÇÙ³ëÇÝ: ºÃ» ÝáõÛÝÇëÏ ³Û¹ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõ-ÝÁ ÑÇÙÝ³íáñ¿, ³å³ ï³ñ³ÏáõëÉÇ ã¿± ï»ùëïÇÝ ïñ-í³Í µÝáñáßáõÙÁ, Áëï áñÇª ³ÛÝ ·ñ³éáõÙ¿(±), áñÁ, Ç ÃÇíë ³ÛÉ Ñ³ïÏ³ÝÇßÝ»ñÇ, áõÝÇÝ³¨ í»ñÝ³·Çñ: ØÇÝã-¹»é ï»ùëïÁ §ÉÇÝáõÙ¿·ñ³íáñ¨µ³Ý³íáñ, ã³÷³Íá¨ ³ñÓ³Ï¦, Ñ³í³ëïáõÙ¿, ûñÇÝ³Ï, §Ð³Ûª»ñ»Ý³·Çï³-Ï³Ý µ³é³ñ³ÝÁ¦³, Ñ»ï¨³µ³ñª ï»ùëïÁ ÙÇ³ÛÝ ·ñ³-éáõÙ ã¿: ´³óÇ ³Û¹, Áëï µ³é³ñ³Ý³ÛÇÝ µÝáñáßÙ³Ýª ï»ùëï¿Ñ³Ù³ñíáõÙ Ý³¨ µ³Ý³ëï»ÕÍáõÃÛáõÝÁ, ë³-Ï³ÛÝ ã¿± áñ ³Ù»Ý ÙÇ µ³Ý³ëï»ÕÍáõÃÛáõÝ ã¿, áñ áõÝÇ í»ñÝ³·Çñ: Ð»ï¨³µ³ñª ï»ùëïÇ ¹³ë³·ñù³ÛÇÝ µÝá-ñáßáõÙÝ»ñÁ áã ÙÇ³ÛÝ Ã»ñÇ »Ý, ³ÛÉ¨ª ³å³ÏáÕÙÝáñá-ßÇã:

î»ùëïÇó Ñ»ïá, ¹³ñÓÛ³É ã·Çï»ë ÇÝã ÑÇÙÝ³íáñ-Ù³Ùµ, ¹³ë³·ñùáõÙ Ñ³ñÏ¿Ñ³Ù³ñí»É Ëáëë»É »ÝÃ³-ï»ùëïÇÙ³ëÇÝ: êñ³ µÝáñáßáõÙÝ ³ñ¹»Ý½³ñÙ³Ýù¿Ñ³ñáõóáõÙ. å³ñ½íáõÙ¿, áñ »ÝÃ³ï»ùëïÁ áã Ã» §ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛ³Ý Ñ»ÕÇÝ³ÏÇ¦, ³ÛÉ ÁÝÃ»ñóáÕÇ §»Ý-Ã³¹ñ³ÍÝ¦¿: ¸ÛáõñÇÝ¿½³Ñ³Ý·»É, áñ ÙÇ¨ÝáõÛÝ»ñÏÁ Ï³ñáÕ¿áõÝ»Ý³É ³ÝÑ³Ù³ñ»ÝÃ³ï»ùëï»ñ. áñù³Ý ÁÝ-Ã»ñóáÕ, ³ÛÝù³Ý ÁÝÏ³ÉáõÙ (ÇÙ³ï»ÝÃ³ï»ùëï):

Ð³ñÏ¿³ë»É, áñ áõëáõó³ÝíáÕ ÝÛáõÃÇ Ù³ïã»ÉÇáõ-ÃÛ³Ý ëÏ½µáõÝùÇ Ë³Ëïáõ ÙÝ»ñÁ ¹³ë³·ñùáõÙ §áõ-Õ»Ïóí»É »Ý¦ áõëáõóÙ³Ý Ù»Ï ³ÛÉª Ñ³çáñ¹³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ëÏ½µáõÝùÇ Ë³Ëïáõ ÙÝ»ñáí: ²Ñ³í³ëÇÏ: ¸³ë³·ñùÇ 53-ñ¹ ¾çÇ §Ð³ñó»ñ¨³é³ç³¹ñ³ÝùÝ»ñÇ¦-Ç 10-ñ¹Ï»-ïÁ Ññ³Ñ³Ý·áõÙ¿. §Ø»Ï³Ý·³Ù¨ë Ï³ñ¹³ï Ï³ñ³-åÁ¦ å³ïÙí³ÍùÁ (Ý³Ëáñ¹¿çáõÙ¿ª ².Ø.): àñáßÇñ ÇÝ-ãÇ Ù³ëÇÝ¿³ÛÝ: ÆëÏ ÇÝãÇ± Ù³ëÇÝ¿ Ëáëíáõù §î»ñ¨³Ã³÷¦µ³Ý³ëï»ÕÍáõÃÛ³Ý Ù»ç¦: ÀÝ¹Ñ³ïÝù Ù»çµ»ñáõÙÁ¨³ñÓ³Ý³·ñ»Ýù. §î»ñ¨³Ã³÷¦µ³Ý³ë-ï»ÕÍáõÃÛáõÝÁ, áñÇ` ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ ÉÇÝ»ÉÁ åÇïÇ áñáßÇ ³ß³Ï»ñïÁ, ¹³ë³·ñùÇ... 67-ñ¹¿çáõÙ¿, ³ÛÝ¿`í»ñáÝß-Û³Éª 53-ñ¹¿çáõÙ §·ïÝíáÕ¦ ³ß³Ï»ñïÁ¹»é *åÇïÇí³-ÝáÃ³Ý³*¹ñ³Ý, áõñ»ÙÝ Çª±Ýã Ñ³ñÏáõ, ³é³í»É¨ë, Çñ³-íáõÝù Ï³` å³ñïÇ³¹ñ»É Ýñ³Ý` áñáß»Éáõ, Ã» ³Û¹µ³-Ý³ëï»ÕÍáõÃÛáõÝÝ ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ¿: ²ñ¹ÙÇ ù³ÝÇ Ëáëù ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, Ã», ³ÛÝãõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ÇÝãÇ` Ù³ëÇÝ¿µ³-

Ý³ë ï »ÕÍáõÃÛáõÝÁ: §²ÛëåÇëáí, »ñÏáõ µÝ³·ñ»ñÝ ¿É §Î³ñ³åÝ»ñ¦ å³ïÙí³ÍùÁ ¨ §î»ñ¨³Ã³÷¦ µ³Ý³ë-ï »ÕÍáõÃÛáõÝÁ áõÝ»Ý ÏáÝÏñ» ï ÝÛáõÃ. Ù»ÏáõÙ` ³ßÝ³Ý³-ÛÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ý, ÙÛáõëáõÙ` Ï³ñ³åÝ»ñÇ ãáõÝ: ê³ Ýñ³Ýó *ÏáÝÏñ» ï µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÝ ¿,* ³ÛëÇÝùÝ` *Ã»Ù³Ý¦* (ÁÝ¹·Í.ª². Ø.): ¸³ë³·ñù³ÛÇÝ ³ÛëÙ»çµ»ñáõ-ÙÇó ÙÇ³Ý·³Ù³ÛÝ ³ÏÝ»ñ¨¿, áñ, ¹Çóáõù, §î»ñ¨³Ã³÷¦ µ³Ý³ë ï »ÕÍáõÃÛ³Ý Ã»Ù³Ý áã Ã» ï »ñ¨³Ã³÷Ý¿, áã Ã» ³ßáõÝÁ, ³ÛÉ` §ÏáÝÏñ» ï¦ (Ñ³Û»ñ»±Ý ¿)` §³ßÝ³Ý³ÛÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¦:

àñ¹³ë³·ñùÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ Ûáõñûñ ÇÝ³Ï å³ï Ï»-ñ³óáõÙ áõÝ»Ý Ã»Ù³ÛÇ Ù³ëÇÝ, »ñ¨áõÙ¿ 60-ñ¹ ¿çÇ §Ð³ñ-ó»ñ¨³é³ç³¹ñ³ÝùÝ»ñ¦-Ç 7-ñ¹ Ï»ï Çó. §Ø»Ï Ý³Ë³-¹³ëáõÃÛ³Ùµ ³ë³` ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ *¿ñ (±),* å³ïÙí³ÍùÁ: ¸³ ¿É å³ïÙí³ÍùÇ Ã»Ù³Ý ¿¦ (ËáëùÁ ì. ²Ý³ÝÛ³ÝÇ §Î³åáõÛïÉ×Ç³÷ÇÝ¦ å³ïÙí³ÍùÇ Ù³ëÇÝ¿): Â»Ù³Ý, áñù³Ý Ù»½¿Ñ³Ûïí ÝÇ, µ³Ý³Ó¨íáõÙ¿á'ã Ã» *Ý³Ë³¹³-ëáõÃÛ³Ùµ (ÎëáõÝÏÁ Ñ³í³ï³ñÇÙ ÙÝ³ó Çñ ÁÝÏ»ñáçÁ),* ³ÛÉª *µ³éáí* Ï³Ù *µ³é³Ï³å³ÏóáõÃÛ³Ùµ (Ñ³í³ï³ñ-ÙáõÃÛáõÝ* Ï³Ùª *ÏéáõÝÏÇ Ñ³í³ï³ñÙáõÃÛáõÝÁ):* Æ¹»å, ß³ñáõÝ³Ï»Éáí ³Ûë Ã»Ù³Ýª ³ñÓ³Ý³·ñ»Ýù, áñ ¹³-ë³·ñùáõÙ Ã»Ù³ÛÇ Ñ»ï ¿ß÷áÃí»É ÝáõÛÝÇëÏ Ý³Ë³¹³-ëáõÃÛ³Ý ·ÉË³íáñ ³Ý¹³Ù »ÝÃ³Ï³Ý: Êáë»Éáí *ÒÙáõÝÁ Ñ³ÉíáõÙ¿* Ý³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý »ÝÃ³Ï³ÛÇ Ù³ëÇÝª ¹³ë³-·ÇñùÁ §Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÙ¿¦. ³Ûë §Ý³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ³ÛÝ³é³ñÏ³Ý, áñ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝ¿Ï³ï³ñáõÙÏ³Ù áñÇ *Ù³ëÇÝ Ëáëíáõù¿,* ÓÛáõÝÝ¿¦ (¿ç 137): ´»ñí³Í ûñÇÝ³ÏÁ Ëáó»ÉÇ¿¨ë ÙÇ ù³ÝÇ ³éáõÙÝ»ñáí. Ý³Ëª»ñÏñáñ¹³-ë³ñ³Ýóáõ Ñ³Ù³ñ ¹Åí³ñÁÝÏ³É»ÉÇ¿ *ÓÛ³Ýª* ³é³ñÏ³ÉÇÝ»Éáõ åÝ¹áõÙÁ, ³å³ª µ»ñí³Í Ý³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ÓÛáõÝÁ *·áñÍáÕáõÃÛáõÝ ãÇ Ï³ï³ñáõÙ:* ¸³ë³·ñùáõÙ ³Ýëå³ë»ÉÇáñ»Ý ß÷áÃí»É »Ý Ý³¨ *Ã»Ù³*¨... *ÙÇ ï ù* Ñ³ë-Ï³óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ. å³ñ½íáõÙ¿, áñ ÇÝãå»ë *Ã»Ù³Ý,* ÇÝãå»ë *»ÝÃ³Ï³Ý, ÙÇ ï ùÝ* ¿É ÇÝã-áñ µ³ÝÇ *Ù³ëÇÝ¿.* §Ð³ñ-Ï³íáñ¿³ë»ÉÇùÝ ³ÛÝå»ë ß³ñ³¹ñ»É, áñ Ñëï³Ï¨Ñ³ë-Ï³Ý³ÉÇ¹³éÝ³ ÙÇ ï ùÁ` ³ÛÝ, ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ *ËáëíáõÙ...* ¿¦ (ÁÝ¹·Í.ª². Ø.): ²éÝí³½Ý ï³ñ³ÏáõëÉÇ ã¿±, áñ ÙÇ ï ùÝ §³ÛÝ¿, ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ Ëáëíáõù¿¦:

¸³ë³·ñùáõù, ÇÝãå»ë³ñ¹»Ý ÝßÍ»ó, ãÇ å³Ñå³Ý-í»É áõëáõóÙ³Ý Ï³ñ¨áñ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÇó ª Ñ³çáñ¹³Ï³-ÝáõÃÛáõÝÁ: úñÇÝ³Ïª³ß³Ï»ñï ÇÝ Ý³ËÝ³Ï³Ý·Ç ï»ÉÇù Ñ³Õáñ¹»Éáí Ý³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ (¿ç 121)ª¹³-ë³·ñùÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÝ ³ÛÝáõÑ» ï¨ ËáëáõÙ »Ý Ý³Ë³-¹³ëáõÃÛ³Ý ï»ë³ÏÝ»ñÇ (Ñ³Ù³éáï, ÁÝ¹³ñÓ³Ï) Ù³-ëÇÝª ë³ÑÙ³Ý»Éáí, áñ, ¹Çóáõù, å³ñ½Ñ³Ù³éáï Ý³-Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÁ Ï³½Ùí³Í¿ ÙÇ³ÛÝ ·ÉË³íáñ ³Ý¹³Ù-Ý»ñÇó: ê³Ï³ÛÝ ³Ûë ë³ÑÙ³ÝáõÙÝ ³ß³Ï»ñï ÇÝ Ñ³Ù³ñ ËÇëï í»ñ³ó³Ï³Ý¿, »Ã» ã³ë»Ýùª ³ÝÑ³ëÏ³Ý³ÉÇ, ù³-ÝÇ áñ Ý³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý ·ÉË³íáñ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÝ Ý³Í³ÝáÃ³Ý³ÉáõÃ¿ *Ñ» ï á,* ÇÝãå»ë³ëáõÙ »Ýª *ÙÇ ù³ÝÇ¹³ë³Ýó:*

¸³ë³·ñùÇ` ·áñÍÝ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ Ñ³ÝÓ-Ý³ñ³ñáõ µ³ÅÇÝÝ»ñáõÙ Ñ³Ý¹Çåáõù »Ý ï³ñ³ÏáõëÉÇ Ó¨³Ï»ñåáõÙÝ»ñ, ³ñï³éáó å³Ñ³ÝçÝ»ñ: ²Ñ³¹ñ³Ý-óÇó Ù»ÏÁ. §¼³ÛÛñ³ó³Í¦ µ³éÝû·ï³·áñÍÇñÝ³Ë³¹³-ëáõÃÛ³Ý ï³ñµ»ñ³Ý¹³ÙÝ»ñÇÑ»ï¨ë ï³ó í³Í(±)Ý³-Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ·ñÇ¦ñ¦: ²ÛÝáõÑ»ï¨ï ñíáõù¿Ý³-Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÁ.

ÞáõÝÁ Ñ³ñÓ³Ï í»ó Ï³ï íÇ íñ³:

ºñÏñáñ¹ ¹³ë³ñ³ÝóÇÝ, Ï³ñÍáõù »Ýù, ß³ï åÇïÇ ½³ñÙ³Ý³ §½³Ûñ³ó³Í ßáõÝ¦, §½³Ûñ³ó³Í Ï³ï áõ¦ ³ñï³Ñ³ÛïáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¨ ï³ñ³Ïáõë³Í Ù ï³ÍÇ` ½³Ûñ³ó³Í-Ý³ÝÓ»ñÇ ãÇ± í»ñ³µ»ñáõÙ` ³é³í»É³å»ë, ¨ ·áÝ» ß³Ý Ñ³Ù³ñ ·áõó» å»ï ù ¿ñ ·áñÍ³Í»É *Ï³ï³-Õ³Í, ·³½³½³Í* µ³é»±ñÁ: Ð³å³Ñ»ï¨Ûª³É Ëë ï³óíáÕ¦ Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝ-³ÝÑ»Ã»ÃáõÃÛá±õÝÁ. §ÞáõÝÁ Ñ³ñ-Ó³Ï í»ó ½³Ûñ³ó³Í Ï³ï íÇ íñ³¦ (Ç¯ÝãÝ¿½³Ûñ³ÝáõÙ, Ç¯ÝãÝ¿Ñ³ñÓ³Ï íáõÙ):

Ù³Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý Ù»Ï ³ÛÉ §ûñÇÝ³Ï»ÉÇ¦ ûñÇÝ³Ï` ÝáõÛÝ ¿çÇó.

²Õí»ëÁ Ù³ñ¹áõ ÓÏÝ»ñÁ Ï»ñ³í:

êáõÛÝ Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÁ áñ¨¿Ñ³Ù³ï»ùëï Çó ã¿ (áñáõÙ á×³Ï³Ý³éáõÙáí Ï³ñáÕ¿ñ ÁÝÏ³É»ÉÇ ÉÇÝ»É), áõ-ñ»ÙÝ Ñ³ñóÝ»ÝÙ` Ç±Ýã¿ÝßÝ³Ý³ÏáõÙ §Ù³ñ¹áõ ÓÏÝ»ñÁ¦. ÇÝãáõ± ã¿ñ Ï³ñ»ÉÇ Ù»Ï ³ÛÉª å³ñ½, ³ÝµéÝ³½µáë Ý³Ë³-¹³ëáõÃÛáõÝ ·ñ»É:

¸³ë³·ñùáõÙ Ï³Ý µ³½Ù³ÃÇí ³ÛÉ íÇ×³Ñ³ñáõÛó Ó¨³Ï»ñåáõÙÝ»ñ, Ù ï ù»ñ: 166-ñ¹ ¿çáõÙ, §Ù³Ë³¹³ëáõ-ÃÛ³Ý ÝÙ³Ý ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ¦ í»ñÝ³·ñÇ ï³Ï, áñå»ë Ý³-Ë³¹³ëáõÃÛ³Ý ÝÙ³Ý ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ûñÇÝ³Ï ·ñí³Í¿ ³Ûë Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÁ. §Ø»ëñåÁ Ë»Éáù, Ï³ñ·³å³Ñ, ³ßË³ï³ë»ñáõ å³ñï³×³Ý³ã ³ß³Ï»ñï¿¦, áñÇó Ñ»-ïá Ñ³í»Éí³Í¿. ³Û¹ §Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÝ (áõÝÇ) ëïá-ñá·Û³ÉÇ ãáñë Éñ³óáõÙ¦: §ë ïáñá·Û³ÉÇ ³Û¹ ãáñë Éñ³-óáõÙÝ»ñÁ¦, ¹Çï»É ï³Ýù, *·áÛ³Ï³Ý³Ï³Ý³Ý¹³ÙÇ* (³-ß³Ï»ñï) Éñ³óáõÙÝ»ñ »Ý (áñáßÇãÝ»ñ), å³ï³ëË³ÝáõÙ »Ý *ÇÝãåÇëÇ±* Ñ³ñóÇÝ, áñÁ *áñáßãÇ`* Ñ³ñóÝ¿, áõë ïÇ ³Ýáñáß¿ ÙÝáõÙ` ÇÝãáõ »Ý Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÝ ÁÝïñ»É ³Ûë íÇ×»ÉÇ Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÁ` áñå»ë ëïáñá·Û³ÉÇ *ÝÙ³Ý* (ÇÙ³ª µ³½Ù³ÏÇ) ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ûñÇÝ³Ï:

ä»ï ù¿³ñÓ³Ý³·ñ»É, áñ ³ÝÑ»ï¨áÕ³Ï³ÝáõÃÛáõ-ÝÁ, áñ »ñµ»ÙÝ ¹ñë¨áñíáõÙ¿ ÇµñÇ¨ Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝ, ³ñ-ï³óáÉí»É¿ ¹³ë³·ñùÇ ³ÛÉ ¿ç»ñáõÙ ÝáõÛÝå»ë4: Ð»ÕÇ-Ý³ÏÝ»ñÁ ï³ñûñÇÝ³Ï, »Ã» ã³ë»Ýù` Ù»ñÅ»ÉÇ í»ñ³-µ»ñÙáõÝù áõÝ»Ý µ³ñµ³é³ÛÇÝ µ³é»ñÇ Ñ³Ý¹»å. Ýñ³Ýó Ï³ñÍÇùáí, áñ ½³ñÙ³Ý³ÉÇáñ»Ý ³Ýí»ñ³å³Ñ¿¨ ³é³ñÏáõÃÛáõÝ ãÑ³Ý¹áõñÅáõ, ³Û¹ µ³é»ñÁ §³Ý»ÉÇù ãáõ-Ý»Ý·ñ³Ï³Ý Ñ³Ù»ñ»ÝáõÙ¦: ÆëÏ³å»ë ³Û¹å»ë¿. ¹ñ³íÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ Ðñ³Ý ï Ø³Ã¨áëÙ³ÝÇ ³ñÓ³±ÏÝ¿, Ðáí-Ñ³ÝÝ»ë ÂáõÙ³ÝÛ³ÝÇ ·ñ³Ï³Ý Å³é³Ý·áõÃÛá±õÝÁ Ï³Ù, Ã»ñ¨ë, ÅáÕáíñ¹³Ï³Ý µ³Ý³ÑÛáõëáõÃÛ³Ý ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ ï»ë³±ÏÁ: ´³ñµ³é³ÛÇÝ µ³é»ñÇ` *·ñ³Ï³Ý É»½íáõÙ ³Ý»ÉÇù* ãáõÝ»Ý³ÉáõÙ ³Ûë ïñ³Ù³µ³ÝáõÃÛ³Ùµ ÇÝãå»ë»Ý Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ ¹³ë³·Çñù Ý»ñ³é»É, ¹Çóáõù, ê. Ê³Ý½³¹Û³ÝÇ §Î³ïÇë Ëñ³ïÁ¦ å³ïÙí³ÍùÁ (¿ç 159-160) Ï³Ù` §Ø³ñ¹ ÇÝùÁ å»ï ù¿³ßË³ïÇ, áñ Ï»-ñ³ÍÁ Ñ³É³ÉÉÇÝÇ¦ ³ë³ó í³ÍùÁ: Æ¹»å, ÝßÍ³Í å³ïÙ-í³ÍùáõÙ·áñÍÍ³Í µ³é»ñÇó *Ã³Ùµ³É*-Á, ³ë³ó í³Í-ùÇ *Ñ³É³É*-Á áã ÙÇ³ÛÝ µ³ñµ³é³ÛÇÝ, ÝáõÛÝÇëÏ Ñ³Û»ñ»Ý ¿É ã»Ý: ´³ñµ³é³ÛÇÝ µ³é»ñÇª ·ñ³Ï³Ý Ñ³Û»ñ»ÝáõÙ §³Ý»ÉÇù ãáõÝ»Ý³ÉáõÙ¦ ³Ûë Ù ï³ÛÝáõÃÛáõ±ÝÝ¿¹³ë³·ñ-ùÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇÝ ¹ñ¹»É §ËÙµ³·ñ»É¦ ²Ã. ÊÝÏáÛ³ÝÇÝª í»ñçÇÝÇë §¶ÛáõÕ³óÇÝ áõ ³ñçÁ¦ ë ï»Õí³·áñÍáõÃÛ³Ý í»ñçÇÝª §àõ ³ÛÝ ûñÇó ÙÇÝã ÑÇÙÇ¸³ñÓ³í Ù³ñ¹áõÝ Ãß-Ý³ÙÇ¦ ïáÕ»ñÇ *ÑÇÙÇ*-Ý¹³ñÓÝ»ÉáíÑÇÙª³ª Ë³Ã³ñ»ÉáíÑ»ÕÇÝ³Ï³ÛÇÝ Ñ³Ý·³íáñáõÙÁ ¨ Ë³Ý·³ñ»ÉáíÑ»ÕÇÝ³µ³ÝáñÝ³ÛÝù³Ý¹ÛáõñÑáõÝã³í³ñïÁ (¿ç 98):

§Ø³ÛñÝÇ 2¦ ¹³ë³·ñùáõÙ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ³í»ÉÇ »Ý, ù³Ý Ý»ñÏ³Ûí³ó»ó, Ñ»ï¨³µ³ñ ËÝ¹Çñ¿Í³·áõÙª µ³ñ»÷áË»É¹³ë³·ÇñùÁª å³Ñå³Ý»Éáí ¹Ç¹³Ï ï ÇÏ³-

Ï³Ý ³ÛÝ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÁ, áñáÝó Ù³ëÇÝ ÝßÍ»ó Ñá¹í³-ÍáõÙ, ¨ ÏñïË»ñ ¹åñáó³Ï³ÝÇÝ Ù³ïáõó»É ÑÝ³ñ³íáõ-ñÇÝëÏ³ï³ñÛ³É ¹³ë³·Çñù:

---

[1] *Ê. ²µáíÛ³Ý,* ºñÏ»ñÇ ÉÇ³Ï³ï³ñ ÅáÕáí³Íáõ, Ñ. 5, ºñ¨³Ý 1950, ¿ç 45:

[2] ÐÐ Ñ³Ýñ³ÏñÃáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý ÏñÃ³Ï³ñ·:

[3] îáÕ³ï³ÏáõÙ Ý»ñÏ³Ù³óÝáõÙ »Ýù É»½í³ù»ñ³Ï³Ý³Ï³Ý íñÇ-åáõÙÝ»ñÇ, ³ÝÑ»ï¨áÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÙÇ ù³ÝÇ ûñÇÝ³ÏÝ»ñ¨ë:

¸³ë³·ñùÇ 54-ñ¹ ¿çáõÙ ïñí³Í¿µ³éÇë³ÑÙ³ÝáõÙÁ. §´³-éÁ ÑÝãÛáõÝÝ»ñÇ ³ÛÝ ÙÇ³óáõÃÛáõÝÝ¿, áñÝ ÇÙ³ëï¿ ³ñï³Ñ³Ù-ïáõÙ¦: Ù³È` §³ÛÝ ÙÇ³óáõÃÛáõÝÝ¿¦ µ³Ý³Ó¨áõÙÁ áñáß³ÏÇá-ñ»Ý ß»ßï³¹ñáõÙ¿, áñ µ³éÁ §ÙÇ³óáõÃÛáõÝ¦¿, ÙÇÝã¹»é µ³éÁ Ï³ñáÕ¿Ï³½ÙÍ³Í ÉÇÝ»É Ý³¨Ù»Ï ÑÝãÛáõÝÇó (¿, áõ, û ...):

¸³ë³·ñùÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ ã»Ý å³Ñå³Ý»É ÝáõÛÝÇëÏ Ï»-ï³¹ñáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÁ: ¸³ë³·ñùÇ µ³½Ù³ÃÇí ¿ç»ñáõÙ §ÑÇßÇ'ñ¦ µ³éáí ëÏëíáÕ Ñáñ¹áñ Ï³, ¨ §ÑÇßÇ'ñ¦-Çó Ñ»ïá Ï»-ï³¹ñáõÃÛáõÝÁ Ï³Ù³Ï³Ý¿. µáõÃ (¿ç 37), ëïáñ³Ï»ï (¿ç 56), ÙÇç³Ï»ï (¿ç 26): ÆÝãá±ö Ï³ñÍ»É, áñ³ß³Ï»ñïÝ»ñÁ ã»Ý ÑÇß»Éáõ³ÛëÇ §ÑÇßÇ'ñ¦-Ý»ñÇ³ÛÉ³½³Ý Ï»ï³¹ñáõÃÛáõÝÁ:

[2] ÝßáõßÏ, Ù»ÝùÑ³Ï í³Í ÏÉÇÝ»ÇÝùÇó §ËáËáç³É¦ µ³éÇ §ùñùç³É¦ §Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁ¦ (¿ç 67) Ñ³Ù³ñ»É íÑÇå³Ï, »Ã» ³Û¹-åÇëÇÝ Ñ³Ù³ñ»Éáõ Ù ï ùÇó Ù»½ Ñ» ï ãå³Ñ»ñ ³ÛÝ ÇñáÕáõÃÛáõÝÁ, áñ ¹³ë³·ÇñùÁ í»ñ³ÑÑ³ï³ñ³Ï»ÉÇë Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÁ ÷áñÓ»É »Ý áñáß ßï ÏáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»É (ûñÇÝ³Ï¹ ¹³ë³·ñùÇ 2002Ã. Ññ³ï³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¿ç 20-Ç í³ñÅáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏÇ §µ³ñÇáõÃÛáõÝ¦-Á Ýáñ Ññ³ï³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç ¹³ñÓ»É ¿ §µ³ñáõÃÛ³Ùµ¦ ¨ ³ÛÉÝ), ÙÇÝã¹»é í»ñáÝßÛ³É íñÇåáõÙÁ ãÇ ÝÏ³ï í»É Ï³Ù âÇ Ñ³Ù³ñí»É ³Û¹åÇëÇÝ: ìñÇå³Ï âÇ Ñ³Ù³ñí»É Ý³¨ ³½·³Ïó³Ï³Ý Ï³å óáõÛó ï íáÕ µ³é»ñÇ ß³ñù *ÏÝù³Ñ³Ûñ, ë³ÝçÏ* µ³é»ñÇ Ý»ñ³éáõÙÁ (¿ç 22):

Î³ñÍáõÙ »Ýùª ×ß·ñÇï ã¿ ÑáÙ³ÝÇß µ³éÇë³ÑÙ³ÝáõÙÁ: §... Ð³Ûñ»ÝÁ ... Ñ³ñáõëï ¿ ÑáÙ³ÝÇßÝ»ñáí, ³ÛëÇÝùÝ` *ÝáõÛÝ* Ï³Ù Ùáï ÇÏ Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝÝ áõÝ»óáÕ µ³é»ñáí (ÁÝ¹·Í. ². Ø.)¦: ºÃ» ÑáÙ³ÝÇßÁ Ý³¨ *ÝáõÛÝ* Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝÝ áõÝ»óáÕ µ³éÝ¿, ³å³á'ñÝ¿ ÝáõÛÝ³ÝÇß Ï³Ù Ñ³Ù³ÝÇß µ³éÁ:

ØÇ ïáÙ³ñ³·Çï³Ï³Ý áõÕÕáõÙ. ¹³ë³·ñùÇ 89-ñ¹ ¿çáõÙ ÙÇ ï»ùëï Ï³, áõñ Ëáëíáõù¿Ñ³ÛÍáó²Ý³ÑÇï, ²ëï ÕÇÏ ¹ÇóáõÑÇÝ»-ñÇ, Ù³í³ë³ñ¹Ç Ù³ëÇÝ: §²Ý³ÑÇï Ç ³Ù»Ý³ÑáÛ³Ï³å (Ï³ñ-ÍáõÙ »ÝÙ` Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇÝ Ñ³Ûï ÝÇ åÇï Ç ÉÇÝ»ñ, áñ *ßÑáÛ³Ï³-åÁ¦* ÙÇ Ñ³ï Ï³ÝÇß¿, áñ Ã»¨ Ó¨³Ï³Ýáñ»Ý Ï³ñáÕ¿ë ï³Ý³É, ë³Ï³ÛÝ µÝ³í Ï³ñÇù ãáõÝÇ ·»ñ³¹ñ³Ï³Ý ³ë ï Ç×³ÝÇ, Ñ³Ï³-é³Ï ¹»åùáõÙ` ¿É Çª Ýã ßÑáÛ³Ï³å¦` ². Ø.), áëÏ»Õ»Ý ³ñÓ³ÝÁ ºñÇ½³ ù³Õ³ùáõÙ¿ñ: î³ñÇÝ ÙÇ ù³ÝÇ ³Ý·³Ù ³Ûë ï»Õ Ù»Í áõßù»Õ Ñ³Ý¹»ëÝ»ñ¿ÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñáíáõÙ: ²Û¹ Ñ³Ý¹»ëÝ»ñÇó ³Ù»-Ý³÷³é³íáñÁ, áñÁ í»ñ³Ííáõù¿ñ ï áÝ³Ï³ï³ñáõÃÛ³Ý, û·áë-ïáëÇ 15-Ý¿ñ (*15-ÇÝ¿ñ`* ².Ø.): ²Û¹ ïáÝÁ ÏáãíáõÙ¿ñ Ù³í³ë³ñ¹, ³Û¹ûñÁ Ñ³Ù»ñÇ Ñ³Ù³ñ ëÏëíáõÙ¿ñ Ýáñ ï³ñÇÝ¦: *àôÕÕáõÙ.* Ù³-í³ë³ñ¹Á ëÏëíáõÙ¿ñ áã Ã» û·áë ïáëÇ 15-ÇÝ, ³ÛÉ` 11-ÇÝ (ï»ë Ð³ÛÏ³Ï³Ý ëáí»ï³Ï³Ý Ñ³Ýñ³·Çï³ñ³Ý, Ñ³ïáñ 8, ¿ç 189, ºñ¨³Ý, 1982):

SOME QUESTIONS OF TEACHING GRAMMAR OF NATIVE LANGUAGE IN JUNIOR FORMS

ANAHIT MELKONYAN

Summary

Despite the fact that sometimes there appear pedagogical arguments about the necessity of teaching grammar in primary forms, effectiveness of such teaching is already not contested and it is recognized that teaching of grammar of the native language is absolutely important not only for the given subject, but for studying of other subjects by junior schoolchildren. Pedagogic itself has some problems concerning definition of content and volume of teaching this subject. In the article the author, analyzing the handbook "Maireni 2", used at schools, makes some notes, disadvantages which makes the change of the book urgent.

ÍÅÊÎÒÎÐÛÅ ÂÎ ÏÐÎÑÛ ÏÐÅÏ ÎÄÀÂÀÍÈß ÃÐÀÌ ÌÀÒÈÊÈ ÐÎÄÍÎÃÎ ßÇÛÊÀ Â ÍÀ×ÀËÜÍÛÕ ÊËÀÑÑÀÕ

ÀÍÀÈÒ ÌÅËÊÎÍßÍ

Ðåçþìå

Íåñìîòðÿ íà èçðåäêà âíîâüï îïÿâëÿþùåñÿ â ïåäàãî-ãèêå ñïîðû î íåîáõîäèìîñòè ïðåïîäàâàíèÿ ãðàììàòèêè ðîäíîãî ÿçûêà â íà÷àëüíûõ êëàññàõ, ýô ôåêòèâíîñòü òà-êîãî ïðåïîäàâàíèÿ óæå íå îñïîðèâàåòñÿ è ïðèçíàíî, ÷òî ïðåïîäàâàíèå ãðàììàòèêè ðîäíîãî ÿçûêà êðàéíå âàæíî íå òîëüêî äëÿ äàííîãî ïðåäìåòà, íî è äëÿ óñâîåíèÿ ìëàäø èìè øêîëüíèêàìè ðóñêîãî ÿçûêà. Îäíàêî, ïåäàãîãèêà åùå èìååò íåêîòîðûå ïðîáëåìû îïðåäåëåíèÿ ñîäåðæàíèÿ è îáúåìà ïðåïîäàâàíèÿ äàííîãî ïðåäìåòà. Â äàííîé ñòàòüå, àíàëèçèðóÿ èñïîëüçóåìûé â øêîëàõ ó÷åáíèê “Ìàéðåíè 2”, ñäåëàíû ðÿä çàìå÷àíèé, îòìå÷åíû íåäîñòàòêè, íàëè÷èå êîòîðûõ äåëàåò áåçîòëàãàòåëüíûì âîïðîñ ïåðåñìîòðà äàííîãî ó÷åáíèêà.

²ðØºÜàôÐÆ ²´²ÈÚ²Ü

²ñó³ËÇå»ï³Ï³ÝÑ³Ù³Íë³ñ³ÝÇ
Ø³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý¨Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý³ÙµÇáÝÇ
Ñ³Ûóáñ¹

2 å³·³ áõëáõóáõÇ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÇª áñå»ë Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³-ÛÇµ³Õ³¹ñÇãÇ ¹Çï³ñÏáõÙÁÑ³Ý·»óÝáõÙ¿ §ÏáõË-ïáõñ³¦, §Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõñ³¦, §Ù³ÝÏ³-í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³ÝÁ:

¶áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý §ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý ÙÇß³ñù ë³ÑÙ³ÝáõÙÝ»ñ. *ÏáõËïáõñ³Ý Ù³ñ¹áõ ÇÝùÝ³½³ñ-·³óÙ³Ý¨Ýñ³¿³Ï³Ý áõÅ»ñÇ Çñ³óÙ³Ý ÙÇçáó¿* (Ü. ¼ÉáµÇÝ, È. Î³·³Ý, ì. Ø»ÅáõÙ), *³ÛÝ Ù³ñ¹Ï³Ýó ÏáÕÙÇó Ùß³Ï³Í³ñÅ»ùÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·¿, áñáÝóÇó ·ÉË³-íáñÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ»Ý µ³ñÇÝ¨·»Õ»óÇÏÁ* (ì. Ø³·³-ñÇÝáí, Ü. Ö³í×³í³Ó»), *Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ·áÛáõÃÛ³Ý ÙÇçáó¿* (ä. Î³å ï»ñ¨, ¾. Ø³ñ·³ñÛ³Ý), *³ÛÝ Ñ³Ù³ñíáõÙ¿ Ù³ñ-¹áõ ë ï»Õí³·áñí³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý µÝáõÃ³·Çñ* (ì.´»ÝÇÝ, È. ìáÉáíÇã, Ø. Î³·³Ý), *Ý»ñ³éáõÙ¿ï³µ»ñ ÏáõËïáõñ³Ý»ñÇ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÙÁ:*

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ËáßáñÑ³·áõÛÝ ÷ÇÉÇëá÷³ÝáõñÁ (ê.²í»ñÇÝó¨, Úáõ. ÈáõñÙ³Ý) ½³ñ·³óñ»É »Ý ·³ÛÝ ·³Õ³-÷³ñÁ, áñ ÏáÉïáõñ³Ý áõÝÇ Ñ³Õáñ¹³Ïó³Ï³Ý µÝáõÛÃ. ³ÛÝ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ³Õáñ¹³ÏóÙ³Ý Ó¨¿:

ÎáõËïáõñ³ÛÇ¨ ÏñÃáõÃÛ³Ý ÷áËÏ³å³ÏóáõÃÛáõÝÁ:

ÎáõËïáõñ³ÛáõÙ Ïáõï³Ï³í³Í¿Ï»óáõÃÛ³Ý Ù³ñ¹Ï³-ÛÇÝ ÷áñÓÁ¨³ßË³ñÑÇ ÛáõñÓáõÙÁª ÁÝÏ³ÉÙ³Ý, Ù ï³Íá-ÕáõÃÛ³Ý, ³å ñáõÙÝ»ñÇ, ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï»ëùáí, ÇÝãå»ë Ý³¨·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ, ³ñÅ»ùÝ»ñÇ, ·Ý³Ñ³ï Ù³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ, ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇ, ÝáñÙ³ïÇíÝ»ñÇ, Ýå³ï³Ï-Ý»ñÇ ÇÙ³ë ïÝ»ñÇ ï»ëùáí, áñáÝù å³ÑíáõÙ¨í»ñ³ñ-ï³¹ñíáõÙ »Ý ë»ñÝ¹Çó ë»ñáõÝ¹, ÇëÏ ÏñÃáõÃÛáõÝÁ ÏáõËïáõñ³ÛÇ Ã³ñ·Ù³ÝÝáõ ÷áËÏ³ÝóáÕÝ¿:

²ÛëåÇëáíª ï»ë³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ ÃáõÙÉ¿ï³-ÉÇë ·³ÉáõÙ³ÛÝ »½ñ³Ï³óáõÃÛ³Ý, áñ ÏáõËïáõñ³Ý Ñ³-Ù³ñíáõÙ¿ ³ÝÓÇ ·Ý³Ñ³ï³Ï³Ý, §ã³÷¦ª ³ñï³óáÉ»-ÉáíÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç Ýñ³ µÝáõ-ÃÛ³Ý, ³ÛÉ Ù³ñ¹Ï³Ýó Ñ»ï áõÝ»ó³Í Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ ÛáõñÑ³ï ÏáõÃÛáõÝÁ:

§Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç Ñ³Ù»Ù³ï³µ³ñ Ýáñ¿: ²Ûª¨ §Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñÁ »ñµ»ÙÝ ÝáõÛÝ³ó-íáõÙ »Ý, áñÁ µ³ó³ï ñíáõÙ Ýñ³Ýó Ï³éáõóí³Íù³ÛÇÝ áñáß ï³ññ»ñÇ ÝÙ³ÝáõÃÛ³Ùµ:

ì.´»ÝÇÝÇ Ï³ñÍÇùáíª Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõ-ñ³Ý Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý³ó-í³Í µÝáõÃ³·ÇñÝ¿, áñÁ Ý»ñ³éáõÙ¿ÇÝãå»ë Ñ³ë³ñ³-ÏáõÃÛ³Ý ëáóÇ³É³Í³Ý ÷áñÓÇ ÷áËÏ³ÝóÙ³ÝÝ áõÕÕí³Í Ù³ñ¹Ï³Ýó ³ÝÙÇç³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ, ³ÛÝå»ë ¿É ³Ûª ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÁ` ³ÙñÏ³Ï³Ûí³Í ·Çï»-ÉÇùÝ»ñÇ, Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ÑÙ³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï»ë-ùáí:

Ø»ÝùÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý µÝáõÛÃÇÝ ³é³í»É Ù»ñÓáõ Ñ³ñÇñ»ÝùÑ³Ù³ñáõÙÙ. Æë³¨Ç¨Úáõ. ÎáõßÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ïñí³Í Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõ-ñ³ÛÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ: Ì»ñçÇÝÝ»ñë Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõñ³Ý ¹Çï³ñÏáõÙ »Ý áñå»ë áõëáõóáõÇ ³ÝÓÇ ëï»ÕÍ³·áñÍ³Ï³Ý ÇÝùÝÇñ³óÙ³Ý ã³÷, ÙÇçáó, áõÕÇ Ýñ³Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý-Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý¨Ñ³Õáñ¹³ÏóÙ³Ý ï³ñµ»ñ Ó¨»ñáõÙª áõÕÕí³Í Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñÇ¨ ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ ÑÇÙÝ³íáñÙ³ÝÁ, í»ñ³ñïï³¹ñÙ³ÝÁ, ëï»ÕÍÙ³ÝÝáõ ÷áË³ÝóÙ³ÝÁ:

Ø»ÝùÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõ-ÃÛáõÝÝ³éÝãáõÙ »ÝùÙ³ÝáñÙ¦, §Ç¹»³É¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ Ñ»ï, áñáÝùÝÏ³ñ³·ñí³Í »Ý¹³ë³Ï³Ý Ù³ÝÏ³-í³ñÅ»ñÇ ³ßË ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, ÇëÏ §Ù³ÝÏ³í³ñ-Å³Ï³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ Ï³åáõÙ »ÝùáõëáõóáõÇ ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, µ³ñáÙ³-ÙñóÙ³Ï³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛ³ÙµÝñ³ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý Ù»ç ÇÝùÝÇñ³óÙ³Ý ÁÝ¹áõÝ³ÏáõÃÛ³Ý Ñ»ï, áñáÝù¨Ó¨³íáñáõÙ »Ý Ýñ³ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÁ:

²ÝÓÇ ÏáõËïáõñ³ÛÇ Ó¨³íáñáõÙÝ ³ÝÑ³ïÇ »ñÏ³-ñ³ï¨ÇÝùÝ³½³ñ·³óáõÙÝ¿, áñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ù³ñ¹ÝÇñ Ï»Ýë³µ³Ý³Ï³Ý µÝáõÃÛ³Ý Ý»ñ¹³ßÝ³ÏáõÃÛ³Ý ÑÝ³ñ³-íáñáõÃÛáõÝ¿ë ï³ÝáõÙ: ²ÛëïÕÇó ¿É ³ÝÑñ³Å»ßïáõ-ÃÛáõÝ¿ ³é³ç³ÝáõÙ ¹ÇÙ»Éáõ áõëáõóáõÇ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÇ` áñå»ë ë»÷³Ï³Ý µ³ó³éÇÏáõÃÛ³Ý Ý»ñ Ï³Ûó-Ù³Ý, ¨Ñ³ë ï³ïÙ³Ý »ñ¨áõÛÃÇ` áñå»ë Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ³ÙµáÕç³Ï³Ý µ³-Õ³¹ñÇãÇ µ³ó³Ñ³ÛïÙ³Ý:

ØÇ ß³ñù Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñáõÙ (Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñ, ëáõµÛ»Ï ï-ëáõµ-Û»Ï ï³ÛÇÝ ÷áË·áñÍáõÃÛáõÝ ¨ ³ÛÉÝ) ÇÙÇçÁ Ñ³Ý¹»ë ¿ ·³ÉÇë áñå»ë ÛáõñÓ³ù³ÝáõÃÛáõñ áõëáõóáõÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý µ³ñÓñ³·áõÛÝ Ù³Ï³ñ¹³Ï:

Ø³ëÝ³íáñ³µ³ñ Ï³Ý· ³éÝ»ÝùÙ³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý µá-í³Ý¹³ÏáõÃÛ³Ý íñ³: Àëï Ù»½` ³ÛÝ Ý»ñÏ³ÛÓÝáõÙ¿ ³ÝÓÇ¨Ýñ³ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ý»ñùÇÝ¨³ñï³ùÇÝ ÏáõËïáõñ³Ý. ³ÛÉ ËáëùáÍ` Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý³óí³Í ·áñÍÁÝÃ³óÝ»-ñÇ³ñ¹ÛáõÝù¿ (Ï³éáõóí³ÍùÁ Ý»ñÏ³Ûó³íÍ¿ë ï áñ¨ª ·Í³å³ï Ï»ñÇ ï»ëùáí):

àõëáõóáõÇ	Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý	àõëáõóáõÇ
³ÝÓÝ³ÛÇÝ	·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý	·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý
ÏáõËïáõñ³	ÏáõËïáõñ³	ÏáõËïáõñ³

¶Í³å³ï Ï»ñ 1. *Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³ÛÇ Ï³éáõóí³ÍùÁ*

Ø»ÝùÙ³ÝÃ³¹ñáõÙ »Ýù, áñ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÁ ¹ñë¨áñíáõÙ¿áõëáõóáõÇ ³ÝÓÇÙ»ç¨Ýñ³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³-Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³ÛÇÝ ³ÙµáÕç³Ï³Ý µÝáõÛÃ¿ï³éÇë: ÀÝ¹áñáõÙ` ³ÙµáÕç³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ù»Ýù ¹Çï³ñÏáõÙ »Ýù ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ÷ÇÉÇëá÷³Ù³Ï³Ý ÇÙ³ëïáí` §³ÙµáÕç³í»É¿, ù³Ý Ýñ³Ù³ë»ñÇ ·áõ-Ù³ñÁ¦:

èáõëÙ³ÝÏ³í³ñÅ³·»ïÈ. êáÏáÉáíÝ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÁ Ý»ñ³éáõÙ¿Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõËïáõñ³ÛÇ Ï³éáõóí³Íù:

Ðá·»µ³Ý ². Î. Ø³ñÏáí³Ý, ¹Çï³ñÏ»Éáí áõëáõóãÇ ³ßË³ï³ÝùÇ Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ, ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ ¿ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ¹ñë¨áñÙ³Ý ÑÇÝ·ÏáÕÙ»ñ`

- Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ (áõëáõóãÇ ³ßË³ï³ÝùÇ ï»ËÝáÉá·Ç³)
- Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÙ (áõëáõóãÇ ³ßË³ï³ÝùÇ ÏÉÇÙ³)
- áõëáõóãÇ ³ÝÓ (³ñÅ»ù³ÛÇÝ ÏáÕÙÝáñáßáõÙÝ»ñ)
- ëáíáñáÕÇ áõëáõóí³ÍáõÃÛáõÝ
- ëáíáñáÕÇ ¹³ëïÇ³ñ³Ïí³ÍáõÃÛáõÝ:

²Ûë Ï³éáõóí³ÍùáõÙ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÁ Ý»ñÏ³-Û³óí³Í¿»ñÏáõ ÏáÕÙáíª áõëáõóãÇ ³ÝÓáí¨Ù³ÝÏ³í³ñ-Å³Ï³Ý Ñ³Õáñ¹³ÏóÙ³Ùµ: ê³Ï³ÛÝ ÷áñÓÁ óáõÛó¿ï³-ÉÇë, áñ ³ÝÓÁ Ó¨³íáñíáõÙ¿³ÛÝ Å³Ù³Ý³Ï, »ñµ³ÝÑ³-ïÁ áñå»ë ëáõµÛ»Ï ï ëÏëáõÙ¿ÇÝùÝáõñáõÛÝ³µ³ñ Çñ³-Ï³Ý³óÝ»É³ñï³ùÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõªÁëï ÏáõÉïáõ-ñ³ÛáíÝ³Ë³ï»ëí³Í ÝáñÙ»ñÇ¨ã³÷³ÝÙáõßÝ»ñÇ, áñáÝóÙ»ç Ý³Ûáõñ³óÝáõÙ¿Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ÏÛ³ÝùÝáõ ·áñ-ÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ: ¸³ ËáëáõÙ¿³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ áõëáõóãÇ å³ïñ³ëïáõÃÛ³Ý ·áñÍáÝÃ³óáõÙ Ñ³ñÏ³íáñ¿»ÉÝ»É ³ÝÓÇ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó, Ýñ³Ù³ëÝ³·Çï³ÏÝ Ó¨³íáñÙ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó áõ ûñÇÝ³ã³÷áõÃÛáõÝÝ»-ñÇó, Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý·áñÍáõÝ»áõÃÛ³ÝÁµ³ñáÛ³å»ë¨Ñá·»µ³Ýáñ»Ý å³ïñ³ëï ÉÇÝ»Éáõó, ¨áã Ã»ë³ÑÙ³Ý³-÷³Ï»É·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ, Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõ ÑÙïáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³½ÙÇë³ÑÙ³ÝáõÙáí:

Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí ³ÛÝ, áñ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñ-ÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³Ý ÁÝ¹·ñÏáõÙ¿áã ÙÇ³ÛÝ ëáóÇ-³É-Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ·áñÍáÝÃ³ó-Ý»ñÁ, ³ÛÉ¨³ÝÓÇ íÇ×³ÏÁ, ³Û¹³ñÅ»ùÝ»ñÇ Ûáõñ³óÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍáÝÃ³óÝ»ñÁ, Ù»½Ñ³Ù³ñ ³é³í»É ³ñÅ»ù³íáñ »Ý Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³ÛÇ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ñÇÝ í»ñ³µ»ñáÕ È. êáÏáÉ¨³ÛÇ Ñ»ï³½áïáõÃÛ³Ý Ñ³Û»ó³Ï³ñ·³ÛÇÝ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ, áñáÝù ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ »Ý ï³ÉÇë Ý»ñÏ³Û³óÝ»Éáõ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÇÙ³ëï³Ó¨³íáñÇã µ³Õ³¹ñÇãÁª áñå»ë ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý, µ³ñáÛ³Ï³Ý, ·»Õ³·Çï³Ï³Ý, Ùï³íáñ, ¿ÏáÉá·Ç³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý, Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý, Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý, ³½·³ÛÇÝ Ñ³Õáñ-

¹³ïóÙ³Ý ÏáõÉïáõñ³Ý»ñÇ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý³óáõÙ: ²Û¹ ÏáõÉïáõñ³Ý»ñÇó Ûáõñ³ù³ÝáÛáõñÝ áõÝÇ ¹ñ¹³å³ï×³-é³ÛÇÝ, ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý, ·áñÍáõÝ³ÛÇÝ, Ñáõ½³Ï³Ý ï³ñ-ñ»ñ:

Ð»ï¨»ÉáíÈ. êáÏáÉáí³ÛÇÝª Ù»ÝùÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³Ý ¹Çï³ñÏáõÙ »Ýù áñå»ë ³ÝÓÇ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý³óí³Í áñ³Ï, áñáõÙ áñå»ë³ÙµáÕ-çáõÃÛáõÝ Ý»ñÏ³Û³óí³Í »Ý ¹ñ¹³å³ï×³é³-Ýå³ï³-Ï³ÛÇÝ, Ù ï³ÍáÕ³Ï³Ý, ·áñÍáõÝ³ÛÇÝ¨ Ñáõ½³Ï³Ý-·Ý³-Ñ³ïáÕµ³Õ³¹ñÇãÝ»ñÁ:

²Û¹ Ùáï»óáõÙÁ ÃáõÛÉ¿ï³ÉÇë Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³ÛÇ Ï³éáõóí³ÍùáõÙ ³é³ÝÓ-Ý³óÝ»É Ñ»ï¨Û³É ï³ñÑ»ñÁ`

1. ¶áñÍÁÝÃ³ó³ÛÇÝ` ëáóÇ³É-Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ³ñÅ»ù-Ý»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³ó, áñÁ Ý»ñ³éáõÙ¿·áñÍáõ-Ý»áõÃÛ³Ý Ýå³ï³ÏÁ, ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñÁ, ÙÇçáóÝ»ñÁ, ÑÝ³ñÝ»ñÁ, ·áñÍáõÃáõÛáõÝÝ»ñÁ.
2. ²ÝÓÝ³ÛÇÝ` ³ÝÓÇ íÇ×³ÏÁ, áñÁ Ññ³ÑñáõÙ¿Ù³ñ-¹áõÝ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³ÛÇ ïÇñ³å»ïÙ³ÝÁ:
3. î»Õ»Ï³ïí³ïÏ³Ý` µáí³Ý¹³ÏáõÃÛ³Ý ÛáõñÙáõ-ÙÁ:

²Ûëå Çëáí` Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÏáõÉïáõñ³Ý Ñ³Ù³ñíáõÙ¿³ÝÓÇ áñ³Ï³Ï³ÝµÝáõÃ³·Ç-ñÁ¨Ý»ñ³éáõÙ¿µ³ñáÛ³-Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý áõÕÕí³Íáõ-ÃÛáõÝÁ, ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñÁ, Ýå³ï³Ï³ÏÝ»ñÁ, ÁÝ¹áõÝ³-ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ` Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý¨³ÝÑ³ï³Ï³Ý ÇÙÇçÇëï»ÕÍÙ³Ý Ñ³-Û³ñ:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. *Áåíèí Â. Ë.* Ïåäàãîãèê÷åñêàÿ êóëüòóðà: ôèëîñîôñêî-ñîöèîëîãè÷åñêèé àíàëèç. Öþ ìåíü, 1997.
2. *Èñàåâ È. Ô.* Ïðîôåññèîíàëüíî-ïåäàãîãè÷åñêàÿ êóëüòóðà ïðåïîäàâàòåëÿ âûñøåé øêîëû. Ì., 1993.
3. *Ìàðêîâà À. Ê.* Ïñèõîëîãèÿ òðóäà ó÷èòåëÿ. Ì., 1993.
4. *Ñîêîëîâà Ë. Á.* Ôîðìèðîâàíèå êóëüòóðû ïåäàãîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè áóäóùåãî ó÷èòåëÿ. Îðåíáóðã, 1995.
5. *Ôîì÷âà È. Ã.* Ìîäåëè ïåäàãîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè: îïûò ñèñòåìàòèçàöèè. Ì., 1997.

ESSENCE OF CULTURE OF PEDAGOGY

ARMENUHI ABALYAN

Summary

The Article speaks on the essence of the culture of Pedagogy based on the contemporary concepts.
The culture of Pedagogy is referred as an integrative quality of the person, which comprises motivated-conventional, intellectual, practical and emotional components as a whole.
Structural elements of the culture of teaching practice are defined here.

ÑÓÙ Í ÎÑÒÜ ÊÓËÜÒÓÐÛ ÏÅÄÀÃÎÃÈ×ÅÑÊÎÉ ÄÅßÒÅËÜÍÎÑÒÈ

ÀÐÌÅÍÓÈ ÀÁÀËßÍ

Ðåçþìå

Â ñòàòüå ðàññìàòðèâàåòñÿ ñóùíîñòü êóëüòóðû ïåäàãîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè íà ñíîâå ñîâðåìåííûõ êîíöåïöèé.

Êóëüòóðà ïåäàãîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè ðàññìàòðèâàåòñÿ êàê èíòåãðàòèâíîå êà÷åñòâî ëè÷íîñòè, â êîòîðîì êàê öåëîñòíîñòü ïðåäñòàâëåíû ìîòèâàöèîííî - öåííîâíûé, èíòåëëåêòóàëüíûé, äåÿòåëüíîñòíûé è ýìîöèîíàëüíûé êîìïîíåíòû.

Âûäåëåíû ñòðóêòóðíûå ýëåìåíòû êóëüòóðû ïåäàãîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè ó÷èòåëÿ.

ËÈÇÀ ÀÊÎ Ï ßÍ

Êàíäèäàò ïåäàãîãè÷åñêèõ íàóê

ÐÎËÜ Ó× ÈÒÅËß Â ÔÎÐÌÈÐÎÂÀÍÈÈ Î ÏÒÈ Ì ÀËÜÍÎÃÎ ÏÅÄÀÃÎÃÈ×ÅÑÊÎÃÎ ÊËÈ Ì ÀÒÀ Â ÊËÀÑÑÅ

Îïòèìèçàöèÿ ïîñòðîåíèÿ ïåäàãîãè÷åñêîãî êëèìàòà òåñíî ñâÿçàíà ñ êîìóíèêàòèâíîé êóëüòóðîé ó÷èòåëÿ, ñ ýôôåêòèâíîñòüþ îáùåíèÿ, êîòîðîå íåîõîäèìî îðèåíòèðîâàòü íà ìîòèâàöèîííóþ ñôåðó ó÷åíèêà.

Â ïåäàãîãè÷åñêî ì îáùåíèè ó÷èòåëÿ âûñòóïàåò êàêèíèöèàòîð, êîòîðûé ñòèìóëèðóåò äåÿòåëüíîñòü ó÷åíèêà, êîððåêòèðóåò åå, îðãàíèçóåò ó÷àùåãîñÿ êàê ñóáúåêòà îáó÷åíèÿ, âûáèðàåò íàèáîëåå ýôôåêòèâíûå îðãàíû è ìåòîäû îáó÷åíèÿ ñ öåëüþ ðóêîâîäñòâà ïðîöåññîì ñîçäàíèÿ îïòèìàëüíîãî ïåäàãîãè÷åñêîãî êëèìàòà. Óìåíèå âèäåòü, ïîíèìàòü, çíàòü èíäèâèäóàëüíûå îñîáåííîñòè ó÷àùèõñÿ îïçèòèâíî âëèÿåò íà ïðîöåññû îáó÷åíèÿ è îöåíèâàíèå ó÷èòåëÿ.

Îïòèìàëüíîå ïåäàãîãè÷åñêîå îáùåíèå ñîçäàåò íàèëó÷øåå óñëîâèå äëÿ ðàçâèòèÿ ìîòèâàöèè ó÷àùèõñÿ, ôâîð÷åñêîãî ðàçâèòèåðà ó÷åíèêîâ äåÿòåëüíîñòè, îáìåíà ìíåíèÿìè è ñîâìåñòíîãî ïîçíàâàòåëüíîãî ðàçâèòèÿ. Ïîçèòèâíîå îòíîøåíèå ó÷èòåëÿ ê ó÷àùèìñÿ, ïîìîãàåò ó÷àùèìñÿ ïîâåðèò� â ñîáñòâåííûå âîçìîæíîñòè è ñïîñîáíîñòè ê ñàìîñòîÿòåëüíîìó ïîçíàíèþ è ñîçäàíèþ. Ó÷èòåëü ïîìîãàåò ó÷àùèìñÿ ïîâåðèò� â ñâîè ñèëû è ñïîñîáíîñòè, ïîìîãàåò ïîíÿò� è ïîëüçîâàò�ñÿ ïîçíàâàòåëüíûì ïîòåíöèàëîì ñâîåãî ìûøëåíèÿ, ïîìîãàåò ïîâåðèò� â ñâîè ñèëû è ñïîñîáíîñòè, ïîìîãàåò ïîíÿò� è ïîëüçîâàò�ñÿ ïîçíàâàòåëüíûì ïîòåíöèàëîì ñâîåãî ìûøëåíèÿ [1; 4].

Â óñëîâèÿõ æâ íåáåèàãîïðèÿòíîãî ïñèõîëîãè÷åñêîãî êëèìàòà íåãàòèâíûå ýìîöèè ïðèíåñóò� çàñòóïíûé õàðàêòåð è ïåðåõîäÿò â ñîñòîÿíèå ýìîöèîíàëüíîãî ñòðåññà. Åñëè íà ïðîòÿæåíèè äëèòåëüíîãî ïåðèîäà âðåìåíè ó÷åíèê íå ìîæåò äîáèò�ñÿ îò êëàññà óâàæèòåëüíîãî è äîáðîæåëàòåëüíîãî îòíîøåíèÿ ê ñåáå, ó íåãî ðàçâèâàåòñÿ ñîñòîÿíèå ðåâìîòû, âîçíèêàåò ïîòåðÿ ÿäåÿåòñÿ ðàçíîâèäíîñòüþ ñòðåññà.

Ñîòðóäíèчåñòâî ñîñòîÿíèå ýìîöèîíàëüíîãî ñòðåññà ñíèæàåòñÿ òðóäîñïîñîáíîñòü, óõóäøàåòñÿ êîíöåíòðàöèÿ âíèìàíèÿ, çàìåäëÿåòñÿ ðåâåðòèâíàÿ ïàìÿò�, ñíèæàåòñÿ êîýôôèöèåíò èíòåëëåêòà. Ñòðåññîâîå ñîñòîÿíèå âëèÿåò íà äåÿòåëüíîñòü âñåõ ôóíêöèîíàëüíûõ ñèñòåì îðãàíèçìà, îñîáåííî öåíòðàëüíîé íåðâíîé ñèñòåìû. Êàê áûëî îòìå÷åíî, ïîä âëèÿíèåì òàêèõ ôàêòîðîâ, âÿëîñòü, íåðâîçíîñòü è ðàçäðàæèòåëüíîñòü, îñëàáåâàåò è ìûøëåíèå. Íà ïðåõûò óðîâíåì ïîâûøåííîé ýìîöèîíàëüíîñòè è ñòðåìëåíèåì ê ñåáå, ó íåãî ðàçâèâàåòñÿ ñîñòîÿíèå ðåâìîòû è ïîâûøåííîé ýìîöèîíàëüíîñòè ïîçèòèâíîãî è îòðèöàòåëüíîãî ïîíÿòèéíîãî ñòàòóñà.

Â ñîâðåìåííîé ïñèõîëîãèè ýìîöèîíàëüíîãî ñòðåññà ñíèæàåòñÿ äîñòèæåíèåì ïîëíîãî è ãàðìîíè÷íîãî ñîñòîÿíèÿ, çàìåäëÿåòñÿ ðåâåðòèâíàÿ ïàìÿò�, ñíèæàåòñÿ êîýôôèöèåíò èíòåëëåêòà. Ñòðåññîâîå ñîñòîÿíèå âëèÿåò íà äåÿòåëüíîñòü âñåõ ôóíêöèîíàëüíûõ ñèñòåì îðãàíèçìà, îñîáåííî öåíòðàëüíîé íåðâíîé ñèñòåìû. Êàê áûëî îòìå÷åíî, ïîä âëèÿíèåì òàêèõ ôàêòîðîâ, íåãàòèâíûå ýìîöèè ñíèæàþò óðîâåí� äåÿòåëüíîñòè è ðàçâèâàþò ñïîñîáíîñòåé, ñïîñîáíîñòüõ îðãàíèçîâàò� ëó÷øèõ ìîðàëüíî-ïñèõîëîãè÷åñêèõ êà÷åñòâ;

- ïîääåðæèâàåò ïîòåíöèàëüíûé òîíóñ ïñèõèêè;
- óâåëåñòâîðÿåò òðåáîâàíèÿì ïñèõîëîãèçåâåíû, ò.å. íå âëèÿåò íà ïñèõèêó îòðèöàòåëüíî, íå ïîäûâàåò ïñèõè÷åñêîãî è ôèçè÷åñêîãî çäîðîâüÿ ó÷àùèõñÿ è ò.ä.

Â ñòðóêòóðå ïñèõîëîãè÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè ýìîöèè âûïîëíÿþò ðåãóëèðóþùóþ ôóíêöèþ, ïîýòîìó ïñèõîëîãè÷åñêèé êëèìàò ëèáàñòè ðåøàþùèì îáðàçîì âëèÿåò íà ýôôåêòèâíîñòü äåî äåÿòåëüíîñòè. Êîãäà ýìîöèîíàëüíûé òîíóñ ïîíèæàåòñÿ èëè ñëèøêîì ïîâûøåíî, òî ïîêàçàòåëè ýôôåêòèâíîñòè ðåçêî ñíèæàþòñÿ.

Òàê, ÷åëîâåê, íàõîäÿùèéñÿ â óñëîâèÿõ íîðìàëüíîãî ïñèõîëîãè÷åñêîãî êëèìàòà, ÷óâñòâóåò ñåáÿ ñïîêîéíî è óâåðåííî, åãî ïîâåäåíèå ñòàáèëüíî óðàâíîâåøåííî. Ïðè ýòîì ïîâûøåíèåñÿ íà 12-16%, à êîýôôèöèåíò èíòåëëåêòà - íà 25-27%. Ïîëîæèòåëüíûå ýìîöèè òàêæå íà 22-76% ïîâûøàþò òðóäîñïîñîáíîñòü øêîëüíèêîâ, êîãäà íà óðîâàõ íà÷èíàþò ïðèçíàêè óòîìëåíèÿ [1;4].

Â óñëîâèÿõ æâ íåáèàãîïðèÿòíîãî ïñèõîëîãè÷åñêîãî êëèìàòà íåãàòèâíûå ýìîöèè ïðèâîäèòåò çàñòóïíûé õàðàêòåð è ïåðåõîäÿò â ñîñòîÿíèå ýìîöèîíàëüíîãî ñòðåññà. Åñëè íà ïðîòÿæåíèè äëèòåëüíîãî ïåðèîäà âðåìåíè ó÷åíèê íå ìîæåò äîáèò�ñÿ îò êëàññà óâàæèòåëüíîãî è äîáðîæåëàòåëüíîãî îòíîøåíèÿ ê ñåáå, ó íåãî ðàçâèâàåòñÿ ñîñòîÿíèå ðåâìîòû è íåóâåðåííîñòè ó÷èòåëÿ, à ó÷åíèê, êàê ïðàâèëî - íà 37-64% [1; 4; 6; 7; 8].

Ïîëîæèòåëüíûé ïñèõîëîãî-ïåäàãîãè÷åñêîé êëèìàò - ìíîãîàñïåêòíîå ÿâëåíèå, ñîñòàâíîé ÷àñòüþ êîòîðîãî ÿâëÿþòñÿ ñèñòåìà îòíîøåíèé, ñêêäûâàþò ùàÿñÿ â øêîëüíî ì êîëëåêòèâå. Ãóìàíèçàöèÿ îòíîøåíèé "ó÷èòåëü - ó÷åíèê" èãðàåò â ýòîé ñèñòåìå ðåøàþùóþ ðîëü. Òåïëûå ÷åëîâå÷åñêèå îòíîøåíèÿ ìæäó ïåäàãîãàìè è øêîëüíèêàìè è ÿâëÿþòñÿ ïåðâîñòîïîâîé âçàèìîâëèÿíèÿ, ïîêæòåëüíîãî ñàì î÷óâñòâèÿ, íàèâîëåëüíîãî è ïîëåçíîãî ðàñêðûòèÿ ñïîñîáíîñòåé êàæäîãî ó÷åíèêà.

Êàê ïîêàçûâàåò ïðàêòèêà, â ñîâðåìåííîé øêîëå ñóùåñòâóþò ïðîòèâîðå÷èÿ ìåæäó çàäà÷àìè øêîëû, íàïðàâëåííûìè íà ïîëóþ ðåäèêçàöèþ òâîð÷åñêîãî ïîòåíöèàëà øêîëüíèêîâ è ñòàðûìè è ìåòîäàìè è èõ ðåøåíèÿ. Ðóêîâîäÿùàÿ ðîëü â ó÷åííî-âîñïèòàòåëüíîì ïðîöåññå ïðèíàäëåæèò ó÷èòåëþ, à ó÷åíèê, êàê ïðàâèëî, ëèøü èñïîëíÿåò åãî âîëþ, ëèøàÿñü ðåì

ñàìûì èíèöèàòèâû è ïðàâà ñàìîñòîÿòåëüíîé äåéñòâîâàòü. Òàêèì îáðàçîì, ó÷åíêè âûñòóïàåò â êà÷åñòâå îáúåêòà ïåäàãîãè÷åñêîãî âîçäåéñòâèÿ, ÷òî íåãàòèâíî âëèÿåò íà åãî àêòèâíîñòü è ïîçíàâàòåëüíîé äåÿòåëüíîñòè. Ïàññèâíàÿ ïîçèöèÿ ó÷åíèêà íà óðîêå ÿâëÿåòñÿ îãíîé èç ïðè÷èí ñíèæåíèÿ èíòåðåññà ê îáó÷åíèþ, èà-÷åñòâà åãî çíàíèé. Äóóãàÿ ïðè÷èíà íèçêîé ðåçóëüòàòèâíîñòè ó÷åíîãî ïðîöåññà ëèæèò â îãðàíè÷åíèè ñàìîñòîÿòåëüíîñòè è èíèöèàòèâíîñòè ó÷åíèêîâ àâòîðèòàðíûì õàðàêòåðîì äåÿòåëüíîñòè ïàäàãîãà.

Ðåçóëüòàòû ïðîâåäåííûõ íàìè â ðÿäå øêîë â ã. Ãþìðè íàáëþäåíèé ñâèäåòåëüñòâóþò î òì, ÷òî îòíîøåíèÿ ó÷èòåëåé è ó÷åíèêîâ ñëîæíû è íåîäíîçíà÷íû.

Çà ïîñëåäíåå âðåìÿ ýòè îòíîøåíèÿ ñòàëè áîëåå îêðûòûì è: ïääàãîãè è øêîëüíèêè ñòàëè áîëåå çíàòüî î æèçíè, áûòå è äîñóãå äóóã, ó÷åíêè ìîãóò âîïäàëèòü îáî-äèòüî â ñîñòàâ Ñîâåòà øêîëû è ó÷àñòâîâàòü â îáñóæäåíèè îñíîâíûõ ïðîáëåì øêîëüíîé æèçíè. Èõ ìíåíèå ó÷èòûâàåòñÿ ïðè îöåíêå êà÷åñòâà ðàáîòû ó÷èòåëåé.

Îäíàêî ïîñòåïåíàÿ ïåðåñòðîéêà øêîëû â ðóñëå äåìîêðàòèçàöèè è äóìàíèçàöèè íå ïðäàïîëîãàåò àòòîìàòè÷åñêîãî âîçíèêíîâåíèÿ óåñíîãî òîíîøåíèé ìåæäó ó÷èòåëÿìè è ó÷àùèìèñÿ, õîòÿ è ñóùåñòâåíí î âëèÿåò íà íèõ. Ïîíýòîíî, ÷òî, êðîìå ñîöèàëüíî óñëîâèé îáíîâëåíèÿ õàðàêòåðà è ñòèëÿ îòíîøåíèé ó÷èòåëÿ è ó÷àùèõñÿ, íåîáõîäèìû åùå è ïääàãîãè÷åñêèå óñëîâèÿ, ïðæäå âñåãî äîõîâíîñòè ïääàãîãîâ è ðåøåíèþ ýòèõ ïðîáëåì, ïñèõîëîãè÷åñêàÿ è ìîðàëüíàÿ äîõîâíîñòè ñòîðîí ê íîâûì âçàèìîîòíîøåíèÿì.

Àêòóàëüíîñòü ïðîáëåìû ïîèñêà ïîçèòèâíîãî ñòèëÿ îòíîøåíèé ïääàãîãà ñ ó÷åíèêàìè ñîñòîèò â òî, ÷òî, âî-ïåðâûõ, â îðãàíèçàöèè ýô îåêòèâíûõ îòíîøåíèé òàÿòñÿ ðåçåðâû ïîâûøåíèÿ êà÷åñòâà ó÷åíî-âîñïèòàòåëüíîé ðàáîòû. Âî-âòîðûõ, ìíîãåå ïääàãîãè, îñîáåííî íà÷èíàþ ùèå, íå èìåþò äîñòàòî÷íî çíàíèé è óìåíèå äëÿ ïîãîíîãî ñòèëÿ ðàíòû. À ïîýòîìó ñòèëü îòíîøåíèé óñòàíàâëèâàåòñÿ ñòèõèéíûì ïóòåì "ïðîá è "îøèáîê".

Àíàëèç øêîëüíîé ïðàêòèêè ñâèäåòåëüñòâóåò, ÷òî â íàñòîÿùåå âðåìÿ â øêîëå ïî-ïðæíåìó äîìèíèðóåò âîëÿ ó÷èòåëÿ.

Ó÷åíèêè â øêîëàõ, ãäå áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé ÿâëÿþòñÿ ñòîðîííèêàìè àâòîðèòàðíîãî ñòèëÿ ðàáîòû, íå ñ÷èòàþò íåîáõîäèìûì ñîâåòîâàòüñÿ ñ ó÷èòåëåì îòíîñèòåëüíî ñâîèõ äåéñòâèé (92%), à 77 % âîïðîùà íå äîâåðÿþò íèêîìó. Ó÷èòåëü, êîòîðûé äîëæåí áûòü äóõîâíî ðàçâèòû, ìîæåò ïîìî÷ü åìó íàéòè ìåñòî â æèçíè, ñòàíîâèòñÿ, ïîä÷àñ ñàì òîãî íå ñîçíàâàÿ, èñòî÷íèêîì óãíåòåíèÿ (29% ó÷àøèõñÿ ïðèçíàëè, ÷òî èõ ñòðàõ îáóñëîâëåí äåéñòâèÿì è ëè÷íîñòüþ ó÷èòåëÿ). È äàæå òîãäà, êîãäà áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé è ëëàññíûõ ðóêîâîäèòåëåé îðèåíòèðîâàíû íà äåì îêðàòè÷åññêèé ñòèëü îáùåíèÿ, 31 % ó÷àùèõñÿ ÷óâñòâóþò ñåáÿ â øêîëå äèñêîìôîðòíî.

Ïðèíèìàÿ âî âíèìàíèå ðåçóëüòàòû ïðîâåäåííûõ ìïðîñîâ, ïðääëèãàäàì íåêîòîðûå ïóòè äàðìîíèçàöèè îòíîøåíèé ó÷èòåëÿ è ó÷àùåãîñÿ:

- óñòàíîâêà ó÷èòåëÿ íà âçàèìîäåéñòâèå ñ ó÷àñòíèêîì;
- îðèåíòàöèÿ íà åãî âîçðàñòíûå è èíäèâèäóàëüíûå îñîáåííîñòè;
- ïîòèìèñòè÷åñêîå ïðîãíîçèðîâàíèå;
- ïîñòýíîíåñíîáäåíèå ïääàãîãè÷åñêîãî òàêòà è ò. ä.

Ñ óåëüþ èçó÷åíèÿ ðå÷âûõ âîçäåéñòâèé, êîòîðûå íàèáîëåå ÷àñòî èñïîëüçóþò ó÷èòåëÿ ðàçíûõ ñòèëåé, ìû ïðääèîæèëè ãðóïïå ó÷èòåëåé, äëÿ êîòîðûõ áîëåå ðàðäâêòåðíà àâòîðèòàðíûé ñòèëü ðàáîòû, è ó÷èòåëÿì ñ îðèåíòàöèåé íà äåì îêðàòè÷åñêèé ñòèëü èç ïÿòíàäöàòè ïðèìåðîâ ñïîñîáîâ ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ âûáðàòü äåñÿòü, êîòîðûì íîê îâû÷îí îòäàþò ïðääïî÷òåíèå, è ðàçìåñòèòü è â çàâèñèìîñòè îò ÷àñòîòû óïîòðåáëåíèÿ.

Ñïîñîáû ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ, êîòîðûì îòäàþò ïðääïî÷òåíèå ó÷èòåëÿ

N	Ñòèëü îòíîøåíèé			
	Àâòîðèòàòíûé		Äåìîêðàòè÷åñêèé	
	Ñïîñîáû ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ	×àñòîòà óïîòðåáëåíèÿ â %	Ñïîñîáû ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ	×àñòîòà óïîòðåáëåíèÿ â %
1.	Óïîòðåáëåíèå ôàìèëèé	63,7	Èíñòðóêöèÿ	31,8
2.	Ïîâûøåíèå èíòîíàöèè	59,7	Ïîâûøåíèå èíòîíàöèè	30,2
3.	Ïðèêàç	41,2	Óïîòðåáëåíèå ôàìèëèé	20,7
4.	Çàìå÷àíèå	36,2	Ïîùðåíèå	18,5
5.	Óãðîçà	28,7	Þìîð	17,2
6.	Êîìàíäà	28,3	Êîìàíäà	8,0
7.	Óêîð	27,4	Äèäèëîã	7,3
8.	Ïðîñüáà	26,2	Ðàñïîðÿæåíèå	6,8
9.	Ðàñïîðÿæåíèå	25,0	Èðîíèÿ	4,5
10.	Èíñòðóêöèÿ	18,7	Óãðîçà	3,6

Èç äàííûõ òàáëèöû âèäíî, ÷òî íåêîòîðûå ñïîñîáû ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ (íàðàùåíèå ïî ôàìèëèè, ïîâûøåíèå èíòîíàöèè è äð.), êîòîðûå èñïîëüçóþò ó÷èòåëÿ îáåèõ ãðóïï, èìåþò ðàçíûå êà÷åñòâåííûå ïîêàçàòåëè: èíñòðóêöèÿ ñòîèò íà ïðâîì ìåñòå ó äåìîêðàòè÷îí îðèåíòèðîâàííûõ ó÷èòåëåé, è íà ïîñëåäíåì ìåñòå ó àâòîðèòàðíî îðèåíòèðîâàííûõ.

Ïääàãîãè ñ äåì îêðàòè÷íû ñòèëåì îáùåíèÿ øèðå èñïîëüçóþò þìîð, èðîíèþ, äèäèêîã â êà÷åñòâå ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ. Êîëè÷åñòâî îäðñîíàèüíîõ çàìå÷àíèé, êîòîðûå äåëàëè ýòè ó÷èòåëÿ ïîäîñòèàìè, íàçûâàÿ èõ ïî ôàìèëèÿì, íà 43% ìåíüøå, ÷åì ó ó÷èòåëåé ñ äâîðèòàòåëüíûì ñòèëåì ðàáîòû.

Êàê áûëî ñêàçàíî, â øêîëå âñå-òàêè äîìèíèðóåò îñòèëü îòíîøåíèé óñòàíàâëèâàåòñÿ ñòèõèéíûì "ïðîá è "îøèáîê".

Àíàëèç øêîëüíîé ïðàêòèêè ñâèäåòåëüñòâóåò, ÷òî â íàñòîÿùåå âðåìÿ â øêîëå ïî-ïðæíåìó äîìèíèðóåò âîëÿ ó÷èòåëÿ.

Ó÷åíèêè â øêîëàõ, ãäå áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé ÿâëÿþòñÿ ñòîðîííèêàìè àâòîðèòàðíîãî ñòèëÿ ðàáîòû, íå ñ÷èòàþò íåîáõîäèìûì ñîâåòîâàòüñÿ ñ ó÷èòåëåì îòíîñèòåëüíî ñâîèõ äåéñòâèé (92%), à 77 % âîïðîùà íå äîâåðÿþò íèêîìó. Ó÷èòåëü, êîòîðûé äîëæåí áûòü äóõîâíî ðàçâèòû, ìîæåò ïîìî÷ü åìó íàéòè ìåñòî â æèçíè, ñòàíîâèòñÿ, ïîä÷àñ ñàì òîãî íå ñîçíàâàÿ, èñòî÷íèêîì óãíåòåíèÿ (29% ó÷àøèõñÿ ïðèçíàëè, ÷òî èõ ñòðàõ îáóñëîâëåí äåéñòâèÿì è ëè÷íîñòüþ ó÷èòåëÿ). È äàæå òîãäà, êîãäà áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé è ëëàññíûõ ðóêîâîäèòåëåé îðèåíòèðîâàíû íà äåì îêðàòè÷åññêèé ñòèëü îáùåíèÿ, 31 % ó÷àùèõñÿ ÷óâñòâóþò ñåáÿ â øêîëå äèñêîìôîðòíî.

Ïðèíèìàÿ âî âíèìàíèå ðåçóëüòàòû ïðîâåäåííûõ îïðîñîâ, ïðääëèãàäàì íåêîòîðûå ïóòè äàðìîíèçàöèè îòíîøåíèé ó÷èòåëÿ è ó÷àùåãîñÿ:

- óñòàíîâêà ó÷èòåëÿ íà âçàèìîäåéñòâèå ñ ó÷àñòíèêîì;
- îðèåíòàöèÿ íà åãî âîçðàñòíûå è èíäèâèäóàëüíûå îñîáåííîñòè;
- îñòèìèñòè÷åñêîå ïðîãíîçèðîâàíèå;
- ïîñòýíîíåñíîáäåíèå ïääàãîãè÷åñêîãî òàêòà è ò. ä.

Ñ óåëüþ èçó÷åíèÿ ðå÷âûõ âîçäåéñòâèé, êîòîðûå íàèáîëåå ÷àñòî èñïîëüçóþò ó÷èòåëÿ ðàçíûõ ñòèëåé, ìû ïðääèîæèëè ãðóïïå ó÷èòåëåé, äëÿ êîòîðûõ áîëåå ðàðäâêòåðíà àâòîðèòàðíûé ñòèëü ðàáîòû, è ó÷èòåëÿì ñ îðèåíòàöèåé íà äåì îêðàòè÷åññêèé ñòèëü èç ïÿòíàäöàòè ïðèìåðîâ ñïîñîáîâ ðå÷åâîãî âîçäåéñòâèÿ âûáðàòü äåñÿòü, êîòîðûì íîê îâû÷îí îòäàþò ïðääïî÷òåíèå, è ðàçìåñòèòü è â çàâèñèìîñòè îò ÷àñòîòû óïîòðåáëåíèÿ.

Îöåíêà ó÷èòåëÿìè èõ âîòîâíîñòè ê ñîòðóäíè÷åñòâó ñ ó÷àùèìèñÿ

Âîïðîñû	Õàðàêòåðíûå îòâåòû, â %		
	Äà	Íåò	Çàâèñèò îò îáñòîÿòåëüñòâ
1. Ñîãëàñíû ëè Âû ñ òåì, ÷òî ó÷èòåëü âñåãäà äîëæåí äåðæàòü äèñöèïëèíó â îáùåíèè ñ ó÷àùèìèñÿ?	38,4	23,2	38,4
2. ×àñòî ëè Âû âûíóæäåíû ïîâûøàòü ãîëîñ?	57,8	15,2	23,0
3. Ñîâåòóþòñÿ ëè ó÷àùèåñÿ ñ Âàìè ïî ïîâîäó ñâîèõ ëè÷íûõ ïðîáëåì?	11,5	69,2	19,3
4. Ñîãëàñíû ëè Âû ñ ìíåíèåì, ÷òî ó÷èòåëü äîëæåí âñåãäà êîíòðîëèðîâàòü ñâîå ýìîöèîíàëüíîå ñîñòîÿíèå?	12,5	26,0	61,5

Êàê âèäíî èç òàáëèöû, áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé ñ÷èòàþò äèñöèïëèíó íåîáõîäèìûì óñëîâèåì ýôôåêòèâíîãî îáùåíèÿ. Åñòåñòâåííî, ÷òî îïðåäåëåííàÿ äèñöèïëèíà äîëæíà ïåäàãîãè è óõåíèêè îíî íåîáõîäèìà. Í î ýòî íå ñòåíà è íå áàðüåð, êîòîðûå íåëüçÿ ïðåîäîëåâàòü, à ñàìàÿ âûñîêàÿ ñòóïåíü, íà êîòîðóþ òåáÿ ïîãàÿëè ñàìè ó÷àùèåñÿ, è, âñòàâ íà êîòîðûé, òû ïîòòÿãèâàåøü ðóêó òåì, êòî èäåò çà òîáîé, âåðíåø, ïîäíèìàåòñÿ.

Íàìíîãî ïðîùå â ñëîæíîé ñèòóàöèè èñïîëüçîâàòü ïðåñïèíã, íàêðè÷àòü, íàêàçàòü, âûéòè èç ñåáÿ, ïðîñòî ïîâûñèòü ãîëîñ. Ó÷èòåëü äîëæåí î÷åíü îñòîðîæíî èñïîëüçîâàòü ìåòîäèêó äàâëåíèÿ, ïîñòîÿííî ñîáëþäàÿ íàäëåæàùèé ïåäàãîãè÷åñêèé òàêò. Èññëåäîâàíèÿ ïîêàçûâàþò, ÷òî ýìîöèîíàëüíîå ñîñòîÿíèå ó÷àùèõñÿ â áîëüøîé ñòåïåíè çàâèñèò îò íàñòðîåíèÿ ó÷èòåëÿ.

Çàâèñèìîñòü ýìîöèîíàëüíîãî ñîñòîÿíèÿ ó÷àùèõñÿ îò íàñòðîåíèÿ ó÷èòåëÿ

Âîïðîñû	Õàðàêòåð îòâåòîâ ó÷àùèõñÿ â % â êëàññàõ, ãäå áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé è êëàññíûõ ðóêîâîäèòåëåé îðèåíòèðóþòñÿ íà ñëåäóþùèé ñòèëü îáùåíèÿ	
	Äåìîêðàòè÷íûé	Àâòîðèòàðíûé
1. Íàñêîëüêî ñèëüíî îòíîøåíèå ó÷èòåëÿ ê òåáå âëèÿåò íà òâîþ óñïåâàåìîñòü ïî ãðåõ ïðåäìåòó?		
◆ Î÷åíü ñèëüíî	47,1	52,9
◆ Äëÿ ìåíÿ áîëåå âàæíû ìî ÿâëÿåòñÿ ñàì ïðåäìåò	52,8	47,2
2. Ñóùåñòâóåò ëè ó÷èòåëü, êîòîðîìó òû áû ìîã äîâåðèòü ñâîè ëè÷íûå ïðîáëåìû?		
◆ Äà	24,9	9
◆ Íåò	76,6	91
◆ Íå äîâåðÿþ ó÷èòåëÿì	41,3	60,7
◆ Íå äîâåðÿþ íèêîìó	18	13,2
3. Îùóùàåøü ëè òû ñòðàõ ïåðåä øêîëîé?		
◆ Äà, âñåãäà	30,1	39,2
◆ Èíîãäà	51,1	52,2
◆ Íèêîãäà	18,8	8,6
Åñëè "äà", òî ýòî ñâÿçàíî:		
◆ Ñ ìàòåðèàëîì óðîêà	47,2	50,3
◆ Ñ äåéñòâèÿìè èëè ëè÷íîñòüþ ó÷èòåëÿ	13,0	28,5
◆ Ïî äðóãèì ïðè÷èíàì	39,8	21,2

Òàêèì îðàçîì, ó ìíîãèõ ïîäðîñòêîâ ñî øêîëîé ñâÿçàíû òÿæêèå íåãàòèâíûå ýìîöèè, êàê ñòðàõ, íåãîäîâàíèå, çàæàòîñòü. Ó ìåíüøèòû èõ ìîæåò óñòàíîâêà ó÷èòåëÿ íà ñîâìåñòíóþ ðàáîòó, âçàèìîäåéñòâèå, åãî õîðîøåå íàñòðîåíèå.

Ïåðâûì øàãîì ê äîâåðèþ, äðóæåñêèì îòíîøåíèÿì ÿâëÿåòñÿ îáðàùåíèå ó÷èòåëÿ ê ó÷åíèêàì èñêëþ÷èòåëüíî ïî èìåíàì, èáî ýòèì âçðîñëûé ïîä÷åðêèâàåò ñâîå óâàæåíèå ê ëè÷íîñòè ó÷åíèêà.

Êàê ñâèäåòåëüñòóþò íàáëþäåíèÿ, îáðàùàþòñÿ ê äåòÿì ïî èìåíàì â áîëüøîé ìåðå ó÷èòåëÿ äåì îêðàòè÷åñêîé îðèåíòàöèè, à ïî ôàìèëèÿì - àâòîðèòàðíîãî ñòèëÿ ðàáîòû. Ó÷èòåëÿ ñ èëáåðàëüíûì ñòèëåì îáùåíèÿ î÷åíü ÷àñòî äàæå íå çíàþò ôàìèëèè è èìåí âñåõ ñâîèõ ó÷åíèêîâ è íå ñòðåìÿòñÿ ê ýòîìó.

Ì ûñïðîñèëè ó÷àùèõñÿ 6-8 êëàññîâ, êîìó îíè òîäàþò ïðåäïî÷òåíèå: ó÷èòåëÿì, êîòîðûå îáðàùàþòñÿ ê íèì ïî ôàìèëèè, èëè ïî èìåíàì, èëè èì âñåì ðàâíî. Ðåçóëüòàòû îïðîñà ïðåäñòàâëåíû â âèäå ñõåìû.

Îöåíêà ó÷åíèêàìè îáðàùåíèÿ ê íèì ïî èìåíàì

Îòäàþò ïðåäïî÷òåíèÿ â %

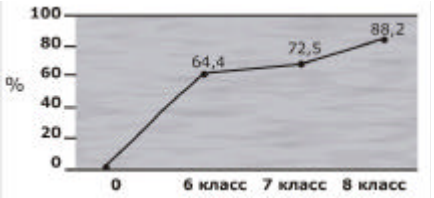

Ì íîãèì îïàñîñòêàì íà íðàâèòñÿ, êîãäà ê íèì

ïîñòîÿííî îáðàùàþòñÿ ïî ôàìèëèÿì. Â ñðåäíåì îêîëî 18% îïðàøèâàåìûõ ðàâíîäóøíî îòíîñÿòñÿ ê ýòîìó. Âûÿâëÿåòñÿ ñòîéêàÿ òåíäåíöèÿ: ÷åì âçðîñëåå ÷åëîâåê, òåì áîëåå íåïðèÿòíûì äëÿ íåãî ÿâëÿåòñÿ îáðàùåíèå ïî ôàìèëèè: åñëè â 6-õ êëàññàõ òàêèõ ó÷àùèõñÿ íà÷èòûâàåòñÿ 67,4%, òî â 8-õ êëàññàõ ýòîò ïîêàçàòåëü óâåëè÷èâàåòñÿ íà 20%.

Îáùåèçâåñòíî, ÷òî ïåðâûé ó÷èòåëü ïîëüçóåòñÿ áîëüøèì àâòîðèòåòîì ó äåòåé ìëàäøåãî øêîëüíîãî âîçðàñòà. Â 6-8 êëàññàõ êîëè÷åñòâî êîíòàêòà "ó÷åíèê-ó÷èòåëü" óìåíüøàåòñÿ â ñðàâíåíèè ñ 1-3-ìè êëàññàìè â 7-8 ðàç. Ýòî îáóñëîâëåíî òåì, ÷òî ïîäðîñòêîâûé âîçðàñò õàðàêòåðèçóåòñÿ ïåðåñòðîéêîé öåííîñòíîé îðèåíòàöèè ñ äåòñêîé íà þíîøåñêóþ. Èçìåíèòü îòíîøåíèå ê ó÷èòåëþ - îäèí èç ýëåìåíòîâ ýòîé ïåðåñòðîéêè, è òîëüêî âûñîêèé àâòîðèòåò ó÷èòåëÿ óìååò çàèíòåðåñîâàòü ïîäðîñòêîâ. È íàîáîðîò, ïîäðîñòêè ñòðåìÿòñÿ èçáåãàòü êîíòàêòîâ ñ ïåäàãîãàìè, êîòîðûå íå ïîëüçóþòñÿ ó íèõ àâòîðèòåòîì, îñîáåííî êîãäà ðå÷ü èäåò î ìåæëè÷íîñòíûõ îòíîøåíèÿõ, äàæå â íåîôèöèàëüíîé îáñòàíîâêå.

Äëÿ ôîðìèðîâàíèÿ ïîçèòèâíîãî ïñèõîëîãè÷åñêîãî êëèìàòà â øêîëå ó÷èòåëþ ñëåäóåò áîëüøå âíèìàíèÿ óäåëÿòü âûðàáîòêå ó ó÷àùèõñÿ, óìåíèÿ ïîñòàâèòü ñåáÿ íà ìåñòî äðóãîãî, à îñíîâîé ýòîãî äîëæíû ñòàòü çíàíèÿ âîçðàñòíûõ è èíäèâèäóàëüíî-ïñèõîëîãè÷åñêèõ îñîáåííîñòåé è îïòèìèñòè÷åñêîå ïðîãíîçèðîâàíèå.

Òàê, íà âîïðîñ "Ñëåäóåò ëè ó÷èòåëþ áûòü ùåäðûì íà ïîõâàëó äàæå ïðè íåçíà÷èòåëüíûõ óñïåõàõ ó÷àùèõñÿ?" áûëè ïîëó÷åíû ñëåäóþùèå îòâåòû:

Îöåíêà ó÷àùèìèñÿ è ó÷èòåëÿìè ðîëè ïîõâàëû íà óðîêå

Îòâåò	Ó÷àùèåñÿ â %	Ó÷èòåëü â %
1. Äà ýòî î÷åíü ñòèìóëèðóåò îáó÷åíèå	63,7	44,2
2. Íåò, ýòî ðàññëàáëÿåò ó÷àùèõñÿ	7,3	38,2
3. Íå çàäóìûâàëèñü íàä ýòèì	29,0	17,6

Êàê âèäèì, ìíîãèå ó÷èòåëÿ ïîáàèâàþòñÿ áûòü ùåäðûìè íà ïîõâàëó, ìîòèâèðóÿ ýòî òåì, ÷òî ïîõâàëà ìîæåò íåãàòèâíî ïîâëèÿòü íà ó÷àùåãîñÿ. îäíàêî ñàìè ó÷àùèåñÿ ïðèäåðæèâàþòñÿ ïðîòèâîïîëîæíîãî ìíåíèÿ.

Àíàëèç ïðàêòèêè ïîêàçàë, ÷òî îäíèì èç ïðèåìîâ äåìîêðàòèçàöèè ó÷èòåëÿ è ó÷åíèêà ìîæåò áûòü òàêæå èñïîëüçîâàíèå þìîðà. Íà âîïðîñ "Êàê ÷àñòî Âû èñïîëüçóåòå þìîð â îáùåíèè ñ ó÷àùèìèñÿ èëè äëÿ ñíÿòèÿ íàïðÿæåíèÿ â ïðîáëåìíûõ ñèòóàöèÿõ?" áûëè ïîëó÷åíû ñëåäóþùèå îòâåòû.

Îöåíêà èñïîëüçîâàíèÿ þìîðà ó÷èòåëÿìè íà óðîêå

Îòâåò	Õàðàêòåð îòâåòà â %
1. Äîñòàòî÷íî ÷àñòî, ïî÷òè íà êàæäîì óðîêå	3,8
2. Ðåäêî	61,5
3. Ïî÷òè íèêîãäà	34,6

Áîëüøèíñòâî ó÷èòåëåé èñïîëüçóåò þìîð êàê ìåòîä îáùåíèÿ èëè âî èçáåæàíèå êîíôëèêòà î÷åíü ðåäêî, à ïî÷òè òðåòü ó÷èòåëåé ñ÷èòàåò ýòîò ìåòîä íåöåëåñîîáðàçíûì. Ïëîõîå íàñòðîåíèå ó÷èòåëÿ íå äîëæíî âëèÿòü íà äåòåé: åãî îïòèìèñòè÷åñêàÿ óñòàíîâêà, âåðà â íèõ ÿâëÿåòñÿ ãàðàíòèåé ïñèõîëîãè÷åñêîãî êîìôîðòà ó÷àùèõñÿ.

Âî âðåìÿ ïåäàãîãè÷åñêîãî ýêñïåðèìåíòà áûëî âûÿâëåíî, ÷òî îïòèìèñòè÷åñêè îðèåíòèðîâàííûé ó÷èòåëü äåëàåò áîëüøå ïîçèòèâíûõ çàìå÷àíèé, íåæåëè íåãàòèâíûõ, íå óïóñòèò íè îäíîãî øàíñà âûðàçèòü ñâîå ýìîöèîíàëüíîå óäîâëåòâîðåíèå ðàáîòîé ó÷åíèêà. Òàêîé ó÷èòåëü âñåãäà ùåäð íà ïîõâàëó, óìåëî èñïîëüçóåò âîñïèòàòåëüíûå è ìåòîäè÷åñêèå âîçìîæíîñòè þìîðà. Â åãî ðóêàõ äîáðîå îòíîøåíèå ñòàíîâèòñÿ ñâîåîáðàçíûì ìåòîäîì çàèíòåðåñîâàííîñòè ó÷àùèõñÿ. Ïåäàãîãè÷åñêèé òàêò ÿâëÿåòñÿ ðåàëüíûì ñïîñîáîì ãàðìîíèçàöèè îáùåíèÿ. Ðåçóëüòàòû èññëåäîâàíèé äîêàçàëè âñåãî èñêëþ÷åíèå óïîòðåáëåíèÿ ïåäàãîãîì íåòàêòè÷íûõ øóòîê, îñîáåííî êîãäà ýòî êàñàåòñÿ âíåøíîñòè, ôàìèëèè èëè ëè÷íîé æèçíè ó÷åíèêà; íåîáäóìàííîãî êðèòè÷åñêîãî çàìå÷àíèÿ; âûäåëåíèå "ëþáèìûõ" è "íåëþáèìûõ" ó÷åíèêîâ è ò. ä.

Â ïðîöåññå èññëåäîâàíèÿ ïóòåé äåìîêðàòèçàöèè è ãóìàíèçàöèè îòíîøåíèé ñóáúåêòîâ îáó÷åíèÿ â øêîëå íàìè áûëè âûðàáîòàíû îïðåäåëåííûå ðåêîìåíäàöèè, êîòîðûìè íàì õîòåëîñü áû ïîäåëèòüñÿ ñ çàèíòåðåñîâàííûì ÷èòàòåëåì.

Èòàê, äëÿ óëó÷øåíèÿ ïñèõîëîãî-ïåäàãîãè÷åñêîãî êëèìàòà â êëàññå ìîæíî ðåêîìåíäîâàòü: íåïðèíóæäåííî ðàçãîâàðèâàòü ñ ó÷àùèìèñÿ íà èíòåðåñóþùèå èõ òåìû; çäîðîâàòüñÿ ñ ó÷åíèêàìè êàê â øêîëå, òàê è çà åå ïðåäåëàìè; îáðàùàòñÿ ê ó÷àùèìñÿ ïî èìåíè.

Âàæíî òàêæå êîíòðîëèðîâàòü ñâîå îòíîøåíèå ê ó÷àùèìñÿ ó÷èòåëþ èëè ïëîõî ó÷èòñÿ. Ñ ýòîé öåëüþ ðåêîìåíäóåòñÿ: êàæäûé äåíü ïåðåä çàíÿòèÿìè âñïîìèíàòü ñâîèõ ó÷åíèêîâ, îáðàùàÿ âíèìàíèå ïðåæäå âñåãî íà òåõ, ó êîãî åñòü ïðîáëåìû; ïîïðîáûâàòü óÿñíèòü, ÷òî è "ïðîáëåìíûå" äåòè ìîãóò èìåòü óñïåõ; ðàáîòàòü ñ ó÷àùèìèñÿ, ñìîòðåòü â ãëàçà; ïåðåäâèãàòüñÿ íå ñïåøà ïî êëàññó, ñòàðàòüñÿ ïîáûâàòü ðÿäîì ñî âñåìè ó÷àùèìèñÿ; çàíèìàòü òàêîå ìåñòî, ÷òîáû ó÷èòåëÿ áûëî õîðîøî âèäíî âñåì ó÷åíèêàì è áûëè õîðîøî âèäíû âñå ó÷åíèêè; ïîîùðÿòü âûäâèæåíèå ó÷åíèêàìè ñîáñòâåííûõ âûñêàçûâàíèé, èäåé, òî÷åê çðåíèÿ, ìíåíèé è äð.

Ñ öåëüþ ãóìàíèçàöèè îòíîøåíèé ñ ó÷åíèêàìè âàæíî ïîçèòèâíî äàæå íà íåïðàâèëüíûé îòâåò èëè äàæå íà åãî îòñóòñòâèå, äëÿ ÷åãî íåîáõîäèìî: îöåíèòü íàëè÷èå îòâåòà, âûäåëèòü è îäîáðèòü êàêîé-íèáóäü ïðàâèëüíûé àñïåêò äàæå íåïðàâèëüíîãî îòâåòà; ñôîðìóëèðîâàòü âîïðîñ ïî-äðóãîìó, ïîñòàâèòü åãî åùå ðàç è äàòü âðåìÿ ïîäóìàòü íàä îòâåòîì; ïåðåôðàçèðîâàòü âîïðîñ äëÿ òîãî, ÷òîáû áîëåå ïîíÿòíûì äëÿ ó÷åíèêà; ðàçäåëèòü êîìïëåêñíîå çàäàíèå íà íåñêîëüêî êîíêðåòíûõ è ò.ä.

Äëÿ òîãî, ÷òîáû ó÷àùèåñÿ ÷óâñòâîâàëè ñåáÿ ïðèçíàííûìè ðîâåñíèêàìè, ñëåäóåò îðãàíèçîâàòü ó÷åáíóþ ðàáîòó òàêèì îáðàçîì, ÷òîáû äåòè áîëüøå ðàáîòàëè âìåñòå, ðàçðàáàòûâàÿ ñîáñòâåííûå ñòðàòåãèè ïðèçíàíèÿ äðóãèìè ëþäüìè. Äëÿ ýòîãî ó÷èòåëü ìîæåò ðåêîìåíäîâàòü ó÷àùèìñÿ: áîëüøå âðåìåíè ïîñâÿùàòü îáùåíèþ è ðàññïðîñàì ëþäåé î íèõ ñàìèõ; äåëàòü êîìïëèìåíòû ðîâåñíèêàì îòíîñèòåëüíî èõ ïîëîæèòåëü-

íûõ êà÷ñòà; èçáåãàòü íàïîìèíàòü ëþäÿì îá èõ íåãàòèâíûõ ñòîðîíàõ èëè íåïðèÿòíûõ ñëó÷àÿõ ñ íèìè; îáðàùàòüñÿ ê ðîäèòåëÿì çà ñîâåòîì ì òîì, êàê çàâîâàòü äîâåðèå ëþäåé.

Êàê ïîêàçûâàþò èññëåäîâàíèÿ, ôîðìèðîâàíèþ ïîçèòèâíîãî ïåäàãîãè÷åñêîãî êëèìàòà ñïîñîáñòâóåò òàêæå íàëè÷èå ó øêîëüíèêîâ îùóùåíèÿ êîìôîðòà è ïîðÿäêà â êëàññå. Äëÿ äîñòèæåíèÿ ýòîé öåëè ñëåäóåò: ðàçðàáàòûâàòü çäàíèÿ ùàêîì, ÷òîáû ó÷àùèì - ñÿ áûëî íåîáõîäèìî ñîáëþäàòü èíôîðìàöèþ ñàìèì èëè êîíïåðèðîâàòü ñ îãíîêëàññíèêàìè; ñèñòåìàòè÷åñêè ìîäåëèðîâàòü ñèòóàöèè, êîãäà ó÷àùèìñÿ íåîáõîäèìî ñîòðóäíè÷àòü ñ ðàçëè÷íûìè ëþäüìè, ïîñêîë�êó ñòàíîâëåíèå ëè÷íîñòè ó÷àùåãîñÿ ïðîèñõîäèò â ïðîöåññå îáùåíèÿ ñ äðóãèìè ëþäüìè.

Ïîêîæèòåëüíûé ïåäàãîãè÷åñêèé êëèìàò â êëàññå ïðåäóñìîòðèâàåò ÷óâñòâî çàùèùåííîñòè êàæäîãî ÷ëåíà êîëëåêòèâà, ÷òî òàêè íåîáõîäèìî ìîäõîñòêàì, ïðåæèâàþùèì ñòðåññîâóþ ñèòóàöèþ. Î÷åíü òÿæåëî ó÷èòüñÿ è æèòü, êîãäà ó÷åíèê ÷óâñòâóåò ñåáÿ ôèçè÷åñêè èëè ìîðàëüíî íåçàùèùåííûì.

Ïîýòîìó ìîæíî ó÷èòåëÿì ïðåäëîæèòü ñëåäóþùèå ðåêîìåíäàöèè: óáåäèòåñü, ÷òî ó÷àùèåñÿ çíàþò, êàê Âû áåñïêîèòåñü î èõ õîðîøåì ñàì î÷óâñòâèè; óáåäèòåñü, ÷òî îíè ïîíèìàþò, ÷òî Âû ïðèíèìàåòå ðåøåíèÿ èñêëþ÷èòåëüíî â èõ èíòåðåñàõ; îñòàíàâëèâàéòå ó÷àùèõñÿ, êîòîðûå óáåæàþò äóóæèì, îáÿçàòåëüíî âûñíÿéòå ïðè÷èíû òàêîãî ïîâåäåíèÿ; âðåìÿ îò âðåìåíè íàéäèòåå çà ïîâåäåíèåì ó÷àùèõñÿ çà ïðåäåëàìè øêîëû; â ñëó÷àå íåîáõîäèìîñòè ñòðóêòóðèðóéòå ó÷åáíûé ïðîöåññ è ó÷åíèêîâ.

Êàê âèäèì, îäíèì èç ïóòåé ñîçäàíèÿ â øêîëå ïîçèòèâíîãî ïñèõîëîãè÷åñêîãî êëèìàòà ÿâëÿåòñÿ äåìîêðàòèçàöèÿ è ãóìàíèçàöèÿ îòíîøåíèé ìåæäó ó÷èòåëåì è ó÷åíèêîì êàê ðàâíîïðàâíûìè ñóáúåêòàìè ïðîöåññà îáó÷åíèÿ. Íåìàëî íà ýòîì ïóòè ïðîáëåìì è ïðåäðàä, íî ýòî ðåàëüíàÿ âîçìîæíîñòü îïòè ìèçèðè ïðîöåññà íå òîëüêî îòäåëüíûì ïåäàãîãàì ùåãî îêîëîëåíèÿ, îïðèðîâàíèÿ ó íåãî îòèðèñòè÷åñêîé óñòàíîâêè íà áóäóùåå, æèçíåííé ñòîéêîñòè è âèòèâíîñòè è ûõ óñëîâèé ñóùåñòâîâàíèÿ äîñòîéíîãî ãðàæäàíèíà.

ËÈÒÅÐÀÒÓÐÀ

1. *Áíèêåâà Í. Ï.* Ó÷èòåëü î ïñèõîëîãèè÷åñêîì êëèìàòå â êîëëåêòèâå. Ì., èçä-âî "Ïðîñâåùåíèå", 1983. - 96 ñ.
2. *Àðçóìàíÿí Ñ. Äæ., Ø àãáàçÿí Ã. Á.* Ïñèõîëîãî-ïåäàãîãè÷åñêèå îñíîâû ñîçäàíèÿ âîñïèòàòåëüíîé ñèñòåìû íàöèîíàëüíîé øêîëû è óïðàâëåíèÿ åþ (íà àðì. ÿç.). Åðåâàí, èçä-âî "Ëóéñ", 1990. - 202 ñ.
3. *Âàñèëüâà Ç. È.* Íðãñòôåíîíå âîñïèòàíèå ó÷àùèõñÿ â ó÷åáíîé äåÿòåëüíîñòè (íàó÷íî-ìåòîäè÷åñêîå ïîñîáèå äëÿ ñòóäåíòîâ ïåäàãîãè÷åñêèõ èíñòèòóòîâ ó û÷èòåëåé øêîë). Ë., Èçä-âî ËÃÏ È, 1973. - 125 ñ.
4. Âîçðàñòíàÿ è ïåäàãîãè÷åñêàÿ ïñèõîëîãèÿ (ïîä ðåä-åé *À. Â. Ïåòðîâñêîãî*). Ì., èçä-âî "Ïðîñâåùåíèå", 1979. - 288 ñ.
5. *Êîëî ìèíñêèé ß. Ë.* Ïñèõîëîãèÿ äåòñêîãî êîëëåêòèâÿ (íà àðì. ÿç.). Åðåâàí, èçä-âî "Ëóéñ", 1988. - 324 ñ.
6. *Ëåâ÷åíêî Ò. È.* Îïòèìàëüíûé ïåäàãîãè÷åñêèé êëèìàò ýôôåêòèâíîãî îáó÷åíèÿ ïðè ïðåïîäàâàíèÿ ðàçíûõ ïðåäìåòîâ. Êèåâ, 1996.
7. *Ëèõà÷åâ Â. Ò.* Âîñïèòàòåëüíûå àñïåêòû îáó÷åíèÿ. Ì., èçä-âî "Ïðîñâåùåíèå", 1982. - 192 ñ.
8. *Ìàõ÷àíÿí Ã. Ì., Ìàíóêÿí À. Ñ.* Îáùèå îñíîâû ïåäàãîãèêè (íà àðì. ÿç.). Åðåâàí, èçä-âî ÁÃÓ, 1997. - 220 ñ.
9. *Ôðèäìàí Ë. Ì.* Ïåäàãîãè÷åñêèé îïûò äëàçàìè ïñèõîëîãà. Ì., èçä-âî "Ïðîñâåùåíèå", 1987. - 224 ñ.

àôêàôòâÆ ¸ºðÀ ¸²ê²ð²ÜàôØ ´²ðºÜä²êî
Ø²ÜÎ²ì²ðÄ²Î²ÜØÃÜàÈàðîÆÒº²ìàðØ²Ü¶àðÌàôØ

ÈÆ¼² Ð²Îà´Ú²Ü

Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·Çïáõ Ã»ÏÝ³Íáõ

²Ù÷á÷áõÙ

Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý µ³ñ»Ýå³ëï ÙÃÝáÉáñïÇ ëï»ÕÍáõÙÝáõÕÕ³ÏÇáñ»Ý³Õ»ñëíáõÙ ¿ áõëáõóáÇÑ³Õáñ¹³Ïó³ÛÇÝ ÏáõÉïáõñ³ÛÇÑ»ï:²ÝÑñ³Å»ßï ¿ ³ÛÝ Ùß³Ï»É ³ÛÝå»ë, áñ¹³ë³ñ³ÝáõÙ³ß³Ï»ñïÇ Ñ³Ù³ñ ëï»ÕÍí»Ý í»ñçÇÝÇë áõëáõÙÝ³é³Ï³Ý·áñÍáÝÃ³óÝ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáñ»Ý ËÃ³ÝáÕ ¹ñ¹³å³ï×³éÝ»ñ, ÇÝãÇ Ù³ëÇÝ ¿É ËáëíáõÙ ¿ Ñá¹í³ÍáõÙ:

ROLE OF TEACHER IN PROCESS OF DEVELOPING FAVORABLE PEDAGOGICAL ATMOSPHERE IN CLASS

LIZA HAKOBYAN

Candidate of Pedagogical Sciences

Summary

Developing favorable pedagogical atmosphere is directly connected with the teacher's skills in the art of conversation. It should be done properly to create positive motives for promoting student's educational process in class. The article refers to this issue.

ºäØÐ
Î»Ýë³µ³ÝáõÃÛ³Ý ¨ Ýñ³ ¹³ë³í³Ý¹Ù³Ý Ù»Ãá¹ÇÏ³ÛÇ ³ÙµÇáÝÇÑ³Ûóáñ¹

Øî²ìàðÐºî²ØÜ²ò ¸äðàò²Î²ÜÜºðÆÐà¶º´²Ü²Î²Ü²è²ÜÒÜ²Ð²îÎàôÂÚàôÜÜºðÀ

Ø ï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý ï³Ï ÙÇ³íáñí³Í »Ý ï³ñµ»ñ ïÇåÇ ß»ÕáõÙÝ»ñ, áñáÝù Ç Ñ³Ûï »Ý ·³ÉÇë ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ã»ñ-½³ñ·³óí³ÍáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨³ÝÙáí:

Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝÁ ½³ñ·³óÙ³Ý ÑÇí³Ý-¹áõÃÛáõÝÝ»ñÇß³ñùáõÙ ¿, Ñ³Ù³å³ï³ëËë³Ý³µ³ñ³ÛÝ Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ý¹»ë ·³É ÙÇ³ÛÝ ½³ñ·³óáÕ áõÕ»ÕÇ ³Ë-ï³Ñ³ñí³ÍáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ, ³ÛëÇÝùÝª Ý»ñ³ñ·³Ý¹³-ÛÇÝßñç³ÝáõÙ, í³Õ Ï³Ù ÷áùñ(ÙÇÝã¨ 3 ï³ñ»Ï³Ý) ï³-ñÇùáõÙ:

Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝÁ Ý³¨ Ñá·»Ï³Ý Ã»ñ-½³ñ·³ó³ÍáõÃÛáõÝ ¿, ÇÝãÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ ¿ ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý ·áñÍáõÝáõÃÛ³Ý ¨ ³ÛÉµ³ñÓñ³·áõÛÝ Ñá·»Ï³Ý ýáõÝÏóÇ-³Ý»ñÇ Ë³Ý·³ñáõÙÝ»ñ: Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ÁÝÃ³óùÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï íáõÙ ¿ Ý»ñ³ñ-·³Ý¹³ÛÇÝ ÏÛ³ÝùÇó ÙÇÝã »ñ»ù ï³ñ»Ï³Ý Ñ³ë³ÏÁ: ¸»-ý»Ï ï Á Ñá·»Ï³ÝÇ Ñ³Ù³ã³÷ ¨ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³ÝáõñÃ»ñ-½³ñ·³óáõÙÝ ¿:

²í»ÉÇ Ñ³×³Ë ¿Ï½á·»Ý (³ñï³ÍÇÝ) å³ï×³é »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ Ý»ÑñáÍ³ñ³ÏÝ»ñÁ, ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ¿Ýó»-ý³ÉÇï Ý»ñ (·³Ý·áõÕ»ÕÇ µáñµáùáõÙ) áõ ÙÇÝÇÝ·áó»ý³-ÉÇï Ý»ñÁ (·³Ý·áõÕ»Õ³Å³Õ³ÝÃ³ÛÇÝ µáñµáùáõÙ), ÇÝã-å»ë Ý³¨ å³ñ³ÇÝý»ÏóÇáÝ ¿Ýó»ý³ÉÇï Ý»ñÁ: ²í»ÉÇ ùÇã Ñ³Ý¹ÇåáÕ å³ï×³é »Ý ·³Ý·áõÕ»Õ³ÛÇÝ íÝ³ë-í³ÍùÝ»ñÝ áõ ÃáõÝ³íáñáõÙÝ»ñÁ: ¾Ï½á·»Ý ïÇåÇ ¹»-ý»Ï ï Ý»ñÁ »ñ»Ë³ÛÇ ÍÝÝ¹Çó Ñ»ïá³é³ç³óáÕ ×³Ý³-ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ¹»ý»Ï ï Ý»ñÇ Ï»ëÝ »Ý Ï³½ÙáõÙ:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Ñ»ï³½áïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ óáõÛó »Ý ï³ÉÇë, áñ Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý Í³·Ù³Ý ÑÇÙ-Ý³Ï³Ý å³ï×³éÁ ·»Ý»ï ïÇÏ ·áñÍáÝÝ¿:

ºñ»Ë³Ý»ñÇ Ùáï ×³Ý³ãáÕáõÃÛ³Ý áÉáñïÇÃ»ñ½³ñ-·³óÙ³Ý ¹»åù»ñÇ 3/4-Á å³ÙÙ³Ý³íáñí³Í¿ ·»Ý»ïÇÏ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñáí (Ùáõï³óÇ³Ý»ñáí):

Øáõï³óÇ³Ý»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É ùñáÙáëáÙ³ÛÇÝ ¨ ·»Ý³ÛÇÝ: Î³ñ³Íí³Í »Ý ùñáÙáëáÙ³ÛÇÝ Ùáõï³óÇ³Ý»-ñÁ: øñáÙáëáÙ³ÛÇÝ ïÇåÇ ûÉÇ·áýñ»ÝÇ³ÛÇó Ñ³Ûï ÝÇ¿ ³áõÝÇ ÑÇí³Ý¹áõÃÛáõÝÁ, áñÁ Ñ³Ý¹ÇåáõÙ¿ Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÇ 9-10%-Ç Ùá ï: øñáÙáëáÙ³ÛÇÝ ïÇåÇ ûÉÇ·áýñ»ÝÇ³ÛÇ ¹»åùáõÙ Ñ³×³Ë ¹Çï íáõÙ¿ ×³-Ý³ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ ³ñï³Ñ³Ûï í³Í ¨ ËáñÃ»ñ½³ñ-·³óáõÙ:

¶»Ý³ÛÇÝ Ùáõï³óÇ³Ý»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ³½¹»É Ù»Ï ·»-ÝÇÏ³Ù ÝáõÛÝ ÝßÃ³ÝÝ»ñ ÑëÏáÕ ÃáõÛÉ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ·»-Ý»ñÇ ËÙµÇ íñ³:

²ÛëåÇëáí ¿ÃÇáÉá·Ç³ÛáõÙ (å³ï×³é³·Çï áõÃÛáõÝ) Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ¹»åù»ñÁ µ³Å³ÝíáõÙ »Ý 2 ËÙµÇª ¿Ï½á·»Ý¨ ·»Ý»ïÇÏ: ä»ïù¿ ÑÇß»É, áñ½³ñ·³ó-Ù³Ý¨ ÏÛ³ÝùÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ ûñ·³ÝÇ½ÙÇ ·»Ý»ïÇÏ¨ ¿Ï½á·»Ý ·áñÍáõÝÝ»ñÁ ·ïÝíáõÙ »Ý µ³ñ¹ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç: úñÇÝ³Ï`Ù ïáñ Ñ»ï³-ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ, ³ÛëÇÝùÝª »ñµ¿Ï½á·»Ý ·áñÍáõÝ-Ý»ñÁ »ñ»Ë³ÛÇ áõÕ»ÕÇ ³ÝÙÇç³Ï³Ý Ã»ñ½³ñ·³óÙ³Ý å³ï×³é »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ, Ï³ñáÕ »Ý Ç Ñ³Ûï ·³É·»-Ý»ïÇÏ ¹»ý»Ï ï Ý»ñ Ï³Ù Å³é³Ý·³Ï³Ý ÑÇí³Ý¹áõ-ÃÛáõÝÝ»ñ: ÊÑ³óáõóÇã ¿Ï½á·»ÝÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý µ³ó³-Ñ³Ûï»É Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý Ýáñ ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý å³ï Ï»ñª Çñ»Ý áã µÝáñáß³Ë ï³ÝÇß»ñáí:

´»ñí³Í ïíÛ³ÉÝ»ñÁ íÏ³ÛáõÙ »Ý ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ Çñ»Ýó Í³·Ù³Ùµ ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ¹»ý»Ï ï Ý»ñÁ ÙÇ³ë»é ã»Ý: Ð³Ù³å³ï³ëËë³Ýáñ»Ýª Ï³ñáÕ »Ý ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³É ï³ñµ»ñ ïÇåÇ µ³½Ù³-ÃÇí Ù»Ë³Ç½ÙÝ»ñ, áñáÝù Ë³Ý·³ñáõÙ »Ý áõÕ»ÕÇ Ó¨³íáñÙ³ÝÝ áõ ½³ñ·³óÙ³ÝÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝ µ³½Ù³ÃÇí Ó¨»ñ: ÜáõÛÝ ËÙµÇ µáÉáñ ïÇåÇß»ÕáõÙÝ»ñÇ ÁÝ¹Ñ³ÝñáõÃÛáõÝÁ ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ ³ëïÇ×³ÝÇ ÇÝïï»É»Ïï áõ³É ¹»ý»Ïï ¿, áñÁ »ñ»Ë³ÛÇ Ñá·»Ï³Ý ³ÙµáÕç Ã»ñ½³ñ·³óÙ³Ý¨ ³ÝÑ³-ï³Ï³Ý ³ñï³Ñ³ÛïáõÙÝ¿:

Ö³Ý³ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ ¹»ý»Ïï Ç ½³ñ·³óÙ³Ý ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý å³ï Ï»ñÁ Ó¨³íáñíáõÙ¿ »ñ»Ë³ÛÇ Ñá·»-å³ÃáÉá·Ç³Ï³Ý, Ý»ñí³ÛÇÝ¨ëáÙ³ïÇÏ³Ë ï³ÝÇß»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³: Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ¹Çý»ñ»ÝÓÇ³É Ó¨»ñÁ µÝáñáßíáõÙ »Ý ëå»óÇÝÇÏëáÙ³ïÇÏ³ñï³Ñ³Ù-ïáõÙÝ»ñáí, áñáÝù³Ë ï áñáßíáõÙ »Ý ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý ïí-Û³ÉÝ»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³, ¨Ñ³ïáõÏ Ñ»ï³½áï³Ï³Ý É³µá-ñ³ïáñÇ³Ý»ñáõÙ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÙÇçáóÝ»-ñáí ë³ÑÙ³Ý»É ÑÇí³Ý¹áõÃÛáõÝÁ:

Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý ³ÛÉ Ó¨»ñÁ µÝáñáßíáõÙ »Ý Éñ³óáõóÇã Ñá·»ß»ÕáõÙÝ»ñÇ µ³ó³Ï³ÛáõÃÛ³Ùµ: ºñ»-Ë³Ý»ñÇ Ùá ï ÇÝï»É»Ïï áõ³É ¹»ý»Ïï Á, ÇÝãå»ë µáÉáñ Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óÝ»ñÇ Ùáï, ³ñï³Ñ³Ûï íáõÙ »Ý ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ Ùï³íáÕáõÃÛ³Ý Ë³Ý·³ñÙ³Ùµ: àõ-ß³¹ñáõÃÛáõÝÁ µÝáñáßíáõÙ¿ áã µ³í³ñ³ñ Ýå³ï³Ï³-áõÕÕí³ÍáõÃÛ³Ùµ¨Ï³Ù³Û³Í³ÝáõÃÛ³Ùµ, Ï»Ý ï ñáÝ³ó-Ù³Ý¹Åí³ñáõÃÛ³Ùµ, ³Ýç³ïí»Éáí: àå å³Ï³ë Ñ³×³-Ë³Ï³ÝáõÃÛ³Ùµ ÝÏ³ïíáõÙ¿ ÇÙ³ëï³ÛÇÝ¨ Ñ³ïï³-å»ë ³ëáó³óí³Í ÑÇßáÕáõÃÛ³Ý µ³ó³Ï³ÛáõÃÛáõÝ, ³ÛÝ ¹»åùáõÙ, »ñµÏ³ñáÕ¿Ù»Ë³ÝÇÏáñ»Ý ÑÇß»É: Üáñ ï»Õ»-ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÁÝÏ³ÉáõÙ¿Ù»Í¹Åí³ñáõÃÛ³Ùµ: Üáñ ÝÛáõ-ÃÁ ÑÇß»ÉáõÑ³Ù³ñ³ÝÑñ³Å»ß ï¿µ³½Ù³ÃÇí³Ý·³Ù ÏñÏÝ»É¨³Ùñ³óÝ»É ÏáÝÏñ»ï ûñÇÝ³ÏÝ»ñáí: ²ÛÝáõ³-Ù»Ý³ÛÇí áã µ³ñ¹³óí³Í Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»-Ë³Ý»ñÁ ëáíáñ³µ³ñ µÝáñáßíáõÙ »Ý µ³í³Ï³Ï³ÛáõÝ¨³ñ¹ÛáõÝ³í»ï³ßË³ïáõÃÛ³ÙµÙ:

²é³Ýó Éáõñç µ³ñ¹áõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ùï³íáñ Ñ»ï³-ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ã»ñ½³ñ·³ó³Í Ëáëùç³ëï Ç×³ÝÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ¿ ÝñÇ³Ýó ÇÝï»É»Ïï áõ³É ¹»ý»Ï-ï ÇÝ: Üñ³Ýó Ùáï µ³ó³Ï³ÛáõÙ »Ý ÉáÏ³É Ëáëù³ÛÇÝ ß»-ÕáõÙÝ»ñÁ, µ³ÛóÝÏ³ïíáõÙ¿ ËáëùÇ ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÃ»ñ-½³ñ·³óáõÙ, µ³é³ñ³Ý³ÛÇÝ ËÕ×áõÏå³ß³ñ, å³ñ½Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³½Ù»Éáõ Ñ³ÏáõÙ, ù»ñ³Ï³Ý³-Ï³Ý Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ: ê³Ï³ÛÝ ëñ³ ÏáÕùÇÝ Ï³ñáÕ¿ áñáß»ñ»Ë³Ý»ñÇ Ùáï Ç Ñ³Ûï ·³É Ãí³óÛ³É Ñ³ñáõë ï µ³-é³å³ß³ñ, ³ñï³Ñ³Ûï í³Í ÇÝïáÝ³óÇ³, Ý³Ë³¹³-ëáõÃÛ³Ý ×ÇßïÏ³½ÙáõÙ: ê³Ï³ÛÝ ³é³çÇÝ ÇëÏ Ñ»ï³-½áïáõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ å³ñ½¿¹³éÝáõÙ, áñ³ñï³ùÇ-ÝÇó ×ÇßïÏ³½Ùí³Í Ý³Ë³¹³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Çñ³Ï³-

ÝáõÙ ëáíáñ³Í ËáëùÇÝ Ï³Õ³å³ñÝ»ñ »Ý:

Â»ñ½³ñ·³óí³ÍáõÃÛáõÝÝ Ç Ñ³Ûï ¿ ·³ÉÇë ÑÇÙÝ³-Ï³ÝáõÙ áã ×ß·ñÇï ¨ ÝáõñµÛáõ ß³ñÅáõÙÝ»ñÇ µ³ó³Ï³Ûáõ-ÃÛ³Ùµ, Ñ³ïÏ³å»ë Ù³Ýñ ß³ñÅáõÙ³Ï³Ý ·áõÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý ¹³Ý¹³ÕÏáïáõÃÛ³Ùµ: ´³óÇ ³Ûï¹ Ù ï³ïáñ Ñ»-ï³ÙÝ³ó »ñ»ËÝ»ñÇÙ»Í Ù³ëÇ ÙáÏï ÝÏ³ïáõÙ¿ÙÏ³-Ý³ÛÇÝ áõÅÇ å³Ï³ëáñ¹: àõëïÇ ³Ûï¹åÇëÇ »ñ»ËÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñß³ïÏ³ñ¨áñ¿ ýÇ½ÍáõÉïáõñ³Ý:

àã µ³ñ¹ Ó¨»ñÇ Ùï³ïáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï å³ñ½³ñï³Ñ³Ûï í³Í ß»ÕáõÙÝ»ñ Ï³ñáõ »Ý ãÝ-Ï³ï í»É: Ð³Ù³å³ï³ëËÝ³ ¹³ëïÇ³ñ³ÍÙ³Ý ¹»å-ùáõÙ »ñ»ËÝ»ñÁ Ï³ñáõ »Ý ÁÝÏ³É»Ë ×ß·ñÇï í³ñùÇ Ï³ÝáÝÝ»ñÁ, áñáß ¹»åù»ñáõÙ Ï³ñáõ »Ý í»ñ³ÑëÏ»É Çñ»Ýó í³ñùÁ:

ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñáõ·Ï³Ý Ã»ñ½³ñ·³óí³ÍáõÃÛ³Ý ¹»å-ùáõÙ µáÉáñ »ñ»ËÝ»ñÇÝ µÝáñáß¿ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ã»ñ½³ñ-·³óáõÙ:

²ÛëåÇëáíª Ùï³ïáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý áã µ³ñ¹ ¹»åù»ñáõÙÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ï»éáõÃÛáõÝÁ ÑÇÙÝ³Ï³-ÝáõÙ Ï³ËÍ³Í¿ »ñ»ËÝ»ÛÇ ÏáÙå»Ýë³ïáñ ÑÝ³ñ³íá-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, ¹»ý»Ïï Ç Ï³éáõóí³ÍùÇó, ³ëï Ç×³-ÝÇó:

´³ñ¹ ¹»åù»ñÁ µÝáñáßíáõÙ »Ý Éñ³óáõóÇã Ñáï»Ï³Ý Ë³Ý·³ñÙ³Ý ³éÏ³ÍáõÃÛ³Ùµ, áñÁ µ³ó³ë³µ³ñ¿ ³½-¹áõÙ »ñ»ËÝ»ÛÇ ÇÝï»É»Ï ïáõ³É ·áõÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ¨ áõ-ëáõóÙ³Ý íñ³:

Ø ï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý µ³ñ¹ ¹»åù»ñÇ Éñ³-óáõóÇã ³Ë ï³ÝÇß»ñÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ µ³Å³Ý»É ÑÇÙÝ³Ï³Ý »ñ»ù ËÙµ»ñÇ.

1. ó»ñ»µñáë ïáÝÇÏ Ï³Ù ÑÇå»ñë ï»½ÇáÝ.
2. í³ñùÇ Ë³Ý·³ñÙ³Ý í³é³ñï³Ñ³Ûï áõÙ.
3. ¿ÙáóÇáÝ³É-Ï³Ù³ÛÇÝ Ë³Ý·³ñáõÙÝ»ñ:

²ÛëåÇëÇ µ³Å³ÝáõÙÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ³ñï³Ñ³Ûï-íáõÙ¿ÝÑ³Ýáí, Ã» ÇÝãåÇëÇ Ñá·»Ë³Ý·³ñÙ³ÝÉñ³óáõ-óÇã ³Ë ï³ÝÇß»ñ Ï³Ý ÑÇí³Ý¹áõÃÛ³Ý ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý å³ï ï³»ñÇ ³é³ç³ï³ñ ï»Õáõ Ù:

²é³çÇÝ ËÙµÇ »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ Ã»ñ-½³ñ·³ó³Í¿ÇÝï»É»Ï ïáõ³É ·áõÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ:

ò»ñ»µñ³ëïáÝÇÏ ëÇÝ¹ñáÙÁ ÝÙ³ñ¹³ÛÇÝ ÃáõÉáõ-ÃÛ³Ý ëÇÝ¹ñáÙÝ¿: ¸ñ³ ÑÇÙÙáõÙ ÁÝÏ³Í¿ÝÙ³ñ¹³ÛÇÝ µç-çÇ í»ñÇÝ ³ëïÇ×³ÝÇ ù³Ûù³ÛáõÙÁ: ²ñï³Ñ³Ûï íáõÙ¿ ÅÝ¹Ñ³ÝáõñÑáï»Ï³Ý ³Ý ï³Ý»ÉÇáõÃÛ³Ùµ, »ñÏ³ñÉ³ñ-í³ÍáõÃÛ³Ý, áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ï»ÝïñáÝ³óÙ³Ý ÝÏ³ï-Ù³Ùµ ³ÝÏ³ñáÕáõÝ³ÏáõÃÛ³Ùµ:

ÐÇå»ñï»Ý½ÇáÝ ëÇÝ¹ñáÙÁ Ý»ñ·³Ý·³ÛÇÝ ×ÝßÙ³Ý µ³ñÓÑáõÃÛ³Ý ëÇÝ¹ñáÙÝ¿, áñÝ ³é³ç³ÝáõÙ¿ÉÇÏíáñá-¹ÇÝ³ÙÇÏ Ë³Ý·³ñÙ³Ùµ: ²ÛÝ ³é³ç³ÝáõÙ¿Ï³Ù³ÛáõÑ»ÕÇ ÉÇÏíáñ³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç µÝ³ÍÇÝ ¹»ý»Ïïáí Ï³Ù ûñ-·³Ý³Ï³Ý í³ñ³ÏÙ³Ùµ: Ü»ñ·³Ý·³ÛÇÝ ×ÝßÙ³Ý µ³ñÓ-ñ³óáõÙÝ áõÕ»ÏóíáõÙ¿ ·ËË³ó³í»ñáí, Ñ³×³Ë³ÏÇ ·É-Ë³å ïáÛïÝ»ñáí ¨ »ñ»ËÝ»ÛÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ÇÝùÝ³½·³-óáÕáõÃÛ³Ý Ë³Ý·³ñÙ³Ùµ: ²Ù¹åÇëÇ »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï ÝÏ³ï íáõÙ¿áõß³¹ñáõÃÛ³Ý ÙáõñÑ³Ï³ïáõÏ Ë³Ý·³ñáõÙ, ÃáõÙÉ ÏáÝó»Ýïñ³óÇ³, áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ñ³×³Ë³ÏÇ ß»-ÕáõÙÝ»ñ: Ð³×³Ë Ë³Ëï íáõÙ¿ Ý³¨ ÑÇßáÕáõÃÛáõÝÁ: ºñ»ËÝ»ñÁ ¹³éÝáõÙ »Ý ³ÝßÑ³ñÅáõÝ³Ï, ÃáõÙÉ: ä³ñ½ÝÏ³ïáõÙ¿¿ÙáóÇáÝ³É É³µÉáõÃÛáõÝ ¨ ß³ñÅáõÙ³ÛÇÝ Ë³Ëïáõ-ÙÝ»ñ: ¸åñáóáõÙ ³é³ç³¹ÇÙáõÃÛáõÝÁ ÝÏ³ï»-ÉÇáñ»Ý ³ÝÏáõÙ¿ ³åñáõÙ:

ºñÏñáñ¹ ËÙµÇ »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï ÑÇí³Ý¹áõÃÛ³Ý ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý å³ï Ï»ñÇ ³é³çÇÝ åÉ³ÝáõÙ í³ñùÇ Ë³Ëïáõ-ÙÝ¿, áñÝ ³ñï³Ñ³Ûï íáõÙ¿ÑÇå»ñ¹ÇÝ³ÙÇÏ ¨ Ñá·»Ë³Ëïáõ³ÛÇÝ ³Ëï³ÝÇß»ñáí:

ÐÇå»ñ¹ÇÝ³ÙÇÏ ëÇÝ¹ñáÙÁ µÝáñáßíáõÙ¿ ³ñï³-Ñ³Ûï í³Í ³ÝÑ³Ý·ëïáõÃÛ³Ùµ, ³í»éáñ¹ ß³ñÅáõÙÝ»-ñáí, ß³ï³ËáëáõÃÛ³Ùµ, ÇÙåáõÉëÇíáõÃÛ³Ùµ: ´³ñ¹ ¹»åù»ñáõÙ »ñ»ËÝ»ÛÇ í³ñùÁ ãÇ »ÝÃ³ñÏíáõÙ ÇÝùÝ³Ñë-ÏáÕáõÃÛ³Ý ¨ ³ñï³ùÇÝ Ï³ñ·³íáñù³Ý: ÐÇå»ñ¹ÇÝ³-ÙÇÏ ëÇÝ¹ñáÙÁ ¹Å í³ñ¿ »ÝÃ³ñÏíáõÙ µÅßÏ³Ï³Ý Ï³ñ-·³íáñÙ³Ý:

Ðá·»Ï³Ý³ËïÝ³ÝÇßÁ ÝÏ³ï íáõÙ¿³ÛÝ Ùï³ïáñ Ñ»-ï³ÙÝ³ó »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï, áñáÝó ÑÇí³Ý¹áõÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í¿ ·³Ý·áõÕ»Õ³ÛÇÝ ïñ³íÙ³Ý»ñáí ¨ Ý»ÛñáÍ³ñ³Ïáí: Üñ³ ÑÇÙÙáõÙ ÁÝÏ³Í »Ý ³ÝÑ³ï³Ï³-ÝáõÃÛ³Ý Ë³Ë ïÙ³Ý Ëáñù³ÛÇÝ Ë³Ý·³ñáõÙÝ»ñÁ, ÇëÏ »ñµ»ÙÝ Ý³¨ åñÇÙÇïÇí Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáåÇï Ë³Ë ïáõÙÝ»ñÁ: ²ÛëåÇëÇ »ñ»ËÝ»ñÇ í³ñùÇ Ë³Ý·³-ñáõÙÝ»ñÁ ³ÛÝù³Ý ÏáåÇï »Ý, áñ ·ñ³íáõÙ »Ý ÑÇí³Ý-¹áõÃÛ³Ý ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý å³ï ï Ï»ñÇ Ï»Ý ïñáÝ³Ï³Ý ï»Õ, ÇëÏ ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ Ã»ñ½³ñ·³ó³ÍáõÃÛáõÝÁ Ï³ñÍ»ë³í»É Ëáñ³óÝáõÙ¿ÝÑ³Ýó í³ñùÁ:

ºñÑáñ¹ ËÙµÇ »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï µ³óÇ Ùï³ïáñ Ñ»-ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝÇó ÝÏ³ï íáõÙ¿Ý³¨ ¿ÙáóÇáÝ³É-Ï³Ù³-ÛÇÝ áÉáñïÇ Ë³Ë ïáõÙ: ¸ñ³Ýù Ï³ñáÕ »Ý ³ñï³Ñ³Ûï-í»É í»ñÇÝ ³ëïÇ×³ÝÇ ¿ÙáóÇáÝ³É ·ñ·éí³ÍáõÃÛ³Ùµ, ïñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý âå³ï×³é³µ³Ýí³Í ï³ï³ÝáõÙÝ»-ñáí, ¿ÙáóÇáÝ³É ïáÝáõëÇ ¨ ·áõÍáõáõÃÛ³Ý ÃáõÉáõÃÛ³Ùµ, ³ñï³ùÇÝ ³ßË³ñÑÇ Ñ»ï ¿ÙáóÇáÝ³É Ï³å Ç Ë³Ë ï-Ù³Ùµ:

Ð³ïáõÏ û·ÝáõÃÛ³Ý ¹åñáóÇ ëáíáñáÕÝ»ñÇó ß³ï»-ñÇ ÙáïÏ³ñ»ÉÇ ¿ ÝÏ³ï»É Ï»ÕÍ ³áõïÇ½Ù, ³ÛëÇÝùÝª ÏáÝï³Ï ïÇ Ë³Ë ïáõÙ, Ýáñ Çñ³íÇ×³ÏÇ, Ýáñ å³Ñ³ÝÇ-Ý»ñÇ, áõëáõóÇãÝ»ñÇ »ñ»Ë³Ý»ñÇ ³·ñ»ëÇíáõÃÛ³Ý ÝÏ³ïÙ³Ùµ í³Ë:

´³óÇ ³Ûª µ³ñ¹ ï»ë³ÏÝ»ñÇ Ãíáõ Ù¿Ý³¨ ÉáÏ³É ó»ñ»µñ³É Ë³Ë ïÙ³Ùµ Ùï³ïáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝÁ. ÉáÏ³É Ã»ñ½³ñ·³óí³ÍáõÃÛáõÝ Ï³Ù Ëáëùç Ë³Ý·³-ñáõÙ, ÉáÏ³É ï³ñ³Íù³ÛÇÝ Ï³Ù×³Ï³ï³ÛÇÝ Ë³Ë-ïáõÙÝ»ñáí, ÉáÏ³É ß³ñÅáõ³Ï³Ý Ë³Ý·³ñÙ³Ùµ:

´³óÇ µ³ñ¹³óí³Í ¹»åù»ñÇó ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý Ý³¨ Ùï³ïáñ Ñ»ïÙÝ³óáõÃÛ³Ý ³ïÇåÇÏ ¹»åù»ñ:

¾åÇÉ»å ïÇÏ óÝóáõÙÝ»ñÁ ¹Çïíáõ»Ý Ùï³ïáñ Ñ»-ï³ÙÝ³ó »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï ³í»ÉÇ Ñ³×³Ë, ù³Ý ÉÇ³ñ-Å»ù ÇÝï»É»Ï ïáõ³É »ñ»ËÝ»ñÇ Ùáï:

¾Ý¹áÏñÇÝ Ë³Ý·³ñáõÙÝ»ñáí Ùï³ïáñ Ñ»ï³ÙÝ³-óáõÃÛáõÝÁ Ý»ñ³éáõÙ¿ ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý áÉáñïÇ ½³ñ-·³óÙ³Ý ï³ñµ»ñ ¹»ý»Ïï Ý»ñÇ Ù»Í Ù³ëÁ, áñáÝó ¹»å-ùáõÙ µ³óÇ ÇÝï»É»Ï ïáõ³É ¹»ý»Ïï Çó ÝÏ³ï íáõÙ »Ý Ý³¨ ¿Ý¹áÏñÇÝ Ï³Ù »ñÏñáñ¹³ÛÇÝ` ó»ñ»µñá-¿Ý¹áÏñÇÝ Ë³Ë ïáõÙÝ»ñ:

î»ë³-ËëáÕ³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ë³Ý·³ñáõÙÝ»ñÁ µ³ó³ë³Ï³Ý ³½¹»óáõÃÛáõÝ »Ý áõÝ»ÝáõÙ Ùï³ïáñ Ñ»-ï³ÙÝ³ó »ñ»ËÝ»ÛÇ ÏáÙå»Ýë³ïáñ ¨ ³¹³å ïÇí ÑÝ³-ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ íñ³ ¨ µ³ñ¹³óÝáõÙ Ýñ³ ½³ñ·³-óáõÙÁ:

²ÛëåÇëáíª Ùï³ïáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛ³Ý µáÉáñ Ó¨»ñÇ ÏÉÇÝÇÏ³Ï³Ý µ³ó³Ñ³Ûï áõÙÝ»ñÁ µ³Å³ÝíáõÙ »Ý áã µ³ñ¹, µ³ñ¹ ¨ ³ïÇåÇÏ Ó¨»ñÇ:

úÅ³Ý¹³Ï ¹åñáóÁ »ñ»ù ÑÇÙÝ³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñ ¿ ¹ÝáõÙ áõëáõóÇã-¹»ý»Ïï áÉá·Ý»ñÇ ³éç¨. ï³É ³ß³-Ï»ñ ï Ý»ñÇÝ ·Çï»ÉÇùÝ»ñ, Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ÑÙï áõ-ÃÛáõÝÝ»ñ Ñ³ÝÑ³ïÑÃ³Ï³Ý ³é³ñÏ³Ý»ñÇó ¨ ³ßË³-ï³ÝùÇó, ¹³ë ï Ç³ñ³Ï»É ÝÑ³Ýó Ùáï ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ¹ñ³Ï³Ý Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñ` ³½ÝíáõÃÛáõÝ, ×ßÙ³ñï³ëÇ-ñáõÃÛáõÝ, µ³ñÇ Ï³Ù»óáÕáõÃÛáõÝ ßñç³å³ïÇ ÝÏ³ï-Ù³Ùµ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ë»ñ áõ Ñ³ñ·³Ýù ³ßË³ï³ÝùÇ ÝÏ³ïÙ³Ùµ, áõÝ»ó³Í ¹»ý»Ïï Ý»ñÇ ß ï ïáõÙ ¨ Ñ³ÝñáõÃÛ³Ý Ù»ç ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñ³ñÙ³ñíáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý

Ó¨³íáñáõÙ:

Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÝ³ÝáÙ³É »ñ»Ë³-Ý»ñÇ Ï³ï»·áñÇ³ÛÇ Ù»ç Ù»Í ï»Õ »Ý·ñ³íáõÙ: Üñ³Ýù Ï³½ÙáõÙ »Ý ÁÝ¹Ñ³ÝáõÑ Ù³ÝÏ³Ï³Ý ááááõÉÛ³óÇ³ÛÇ Ùáï 1-3%-Á: §Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³¦ Ñ³ëÏ³-óáõÃÛáõÝÝ Çñ Ù»ç ÁÝ¹·ñÏáõÙ ¿ µ³í³Ï³ÝÇÝ ï³ñµ»ñ ïÇåÇ ÑÇí³Ý¹ »ñ»Ë³Ý»ñÇ ËÙµ»ñ, áñáÝù ÙÇ³íáñí³Í »Ýã³÷³½³Ýóß³ ï ï³ñ³ÍÍ³Í íÝ³ëí³Í µÝáõÛÃÇ áõÕ»ÕÇ ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ùµ:

úÅ³Ý¹³Ï ¹åñáóÝ»ñáõÙ Ùï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÇ ·»ñ³ÏßéáÕ Ù³ëÁ ï³é³åáõÙ ¿ ûÉÇ·áýñ»ÝÇ-³Ûáí: úÉÇ·áýñ»ÝÇ³ÛÇ ¹»åùáõÙ áõÕ»ÕÇ ûñ·³Ý³Ï³Ý³Ýµ³í³ñ³ñí³ÍáõÃÛáõÝÁ ÏñáõÙ ¿ ÙÝ³óáñ¹³ÛÇÝ, áã Ëáñ³óí³Í µÝáõÛÃ, áñÁ ûåïÇÙÇëï³Ï³Ý ÑáõÛëëñÇ ÑÇÙù ¿ ï³ÉÇë: ²ÛëåÇëÇ »ñ»Ë³Ý»ñÁ ûÅ³Ý¹³Ï ¹åñáóÝ»ñÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ß³Ñ³éáõÝ»ñÝ »Ý:

ºñ»Ë³ÛÇ Ëáëù Ç áã ÉÇ³ñÅ»ù ½³ñ·³óÙ³Ùµ Ùï³-íáñ Ñ»ï³ÙÝ³óáõÃÛáõÝÝ³í»ÉÇ ùÇã ¿ Ñ³Ý¹ÇåáõÙ: ²ÛÝ ãÇ Ùï ÝáõÙ ûÉÇ·áýñ»ÝÇ³ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý Ù»ç:

²ñ¹»Ý Ý³Ë³¹åñáó³Ï³Ý Ñ³ë³ÏáõÙ ÑÇí³Ý¹áõ-ÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý åñáó»ëÝ»ñÁ ûÉÇ·áýñ»Ý »ñ»Ë³ÛÇ áõÕ»ÕáõÙ ¹³¹³ñáõÙ »Ý: ºñ»Ë³Ý ¹³éÝáõÙ ¿ åñ³Ï ïÇ-Ïáñ»Ý ³éáÕç, Ñá·»Ï³Ý ½³ñ·³óÙ³ÝÁ å³ïñ³ëï: ê³Ï³ÛÝ ³Û¹ ½³ñ·³óáõÙÁ ï»ÕÇ ¿ áõÝ»ÝáõÙ ³ÝáÙ³É Ó¨áí, ù³ÝÇ áñ Ï»Ýë³µ³Ýáñ»Ý Ýñ³ ÑÇÙùÁ Ë³Ý·³ñí³Í¿:

úÉÇ·áýñ»Ý »ñ»Ë³Ý»ñÁ µÝáñáßíáõÙ »Ý Ñá·»Ï³Ý·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³ëï³ïáõÝ Ë³Ëïáõù»ñáí, Ñ³ï-Ï³å»ë³ÛÝ å³ñ½»ñ¨áõÙ ¿ ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý·áñÍáÝÃ³-óáõÙ: ÀÝ¹ áñáõÙª áã ÙÇ³ÛÝ ÝáñÙ³ÛÇó»ï »Ý ÙÝáõÙ, ³Ûë¨·Çï»ÉÇùÇ ¨ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ³ñï³Ñ³Ûïù³Ý Ûáõñ³Ñ³-ïáõÏ ËáñÁ ¹ñë¨áñáõÙ ¿ ÝÏ³ïáõÙ: ²ÛëåÇëáí ªÙï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÁ áã ÙÇ Ï»ñåã»Ý Ï³ñáÕ Ñ³í³-ë³ñ»óí»É³í»ÉÇ í³Õ ï³ñÇùÇ ÝáñÙ³É½³ñ·³óÙ³Ùµ »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ñ»ï: Üñ³Ýù ï³ñµ»ñáõÙ »Ý ß³ï ¹ñë¨áñáõÙÝ»ñáí:

úÉÇ·áýñ»Ý »ñ»Ë³Ý»ñÝ áõÝ³Ï »Ý ½³ñ·³óÙ³Ý, áñÝ, Áëï ¿áõÃÛ³Ý, ï³ñµ»ñáõÙ ¿ Ýñ³ÝóÙï³íáñ Ñ»-ï³ÙÝ³ó »ñ»Ë³Ý»ñÇ ³ÛÉ ïÇå»ñÇó, áõ Ã»å»ï Ýñ³Ýó ½³ñ·³óáõÙÁ ß³ï ¹³Ý¹³Õ, ³ïÇåÇÏ¿ ï»ÕÇ áõÝ»-ÝáõÙ, Ñ³×³Ë ËÇëï ß»ÕáõÙÝ»ñáí, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ³ÛÝ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ åñáó»ë¿, áñÁ µ»ñáõÙ ¿ áñ³Ï³Ï³Ý ÷á-÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ñá·»Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõ-ÃÛ³Ý, Ýñ³Ýó ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç:

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF MENTALLY DETARDED SCHOOLCHILDREN

HASMIK SARGSYAN

Summary

Mental deficiency is a psychological defect of a child, which presupposes breakdown of such psychological functions as the cognitive function and other highest psychological functions. The auxiliary school presents three main problems for teacher-defectologs; provide schoolchildren with knowledge, abilities and skills in secondary school subjects and work, develop their individual positive features that are honesty, truthfulness, benevolence towards the others, also love and respect for work, correction of the defects and development of social adaptability in society.

ÏÑÈÕÎËÎÃÈ×ÁÑÊÈÅ ÎÑÎÁÁÍÍÎÑÒÈ ÓÌÑÒÂÅÍÍÎ ÎÒÑÒÀËÛÕ ØÊÎËÜÍÈÊÎÂ

ÀÑÌÈK ÑÀÐÊÈÑßÍ

Ðåçþìå

Â ðàáîòå ðàññìàòðèâàþòñÿ âîïðîñû êëèíèêè è ýòèîëîãàè óìñòâåííîé îòñòàëîñòè. Îñíîâíûå ïñèõîëîãè-ííûå è ïðèîáðåòåííûå ïðè÷èíû ãåíåçèñà è ýòèîëîãè÷åñêîãî ïðîöåññà ïðîèñõîæäåíèÿ óìñòâåííîé îòñòàëîñòè. Óìñòâåííàÿ îòñòàëîñòü ðàññìàòðèâàåòñÿ â óñëîâèÿõ ñîïîñòàâëåíèÿ ñ ðàçâèòèåì ðåçâîðû ïðîãðåññèâíî ïðè÷èíû ôîðì óìñòâåííîé îòñòàëîñòè è èõ ðàçíîâèäíîñòåé.

Ø²ðÆ²Ø ¶º ìàð¶Ú²Ü

ºäØÐ
ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý ³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáñ¹

´²ðàÚ²Î²Ü ä²îÎºð²òàôØÜºðÆ Òºì²ìàðØ²Ü ²è²ÜÒÜ²Ð²îÎàôÂÚàôÜÜºðÀ ´²ðàÚ²¶Æî²Î²Ü¼ðàôÚòÜºðÆ ÀÜÂ²òøàôØ

àôëáõÙÝ³¹³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ µ³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÁ Ù»Í ï»Õ¿ ½µ³-Õ»óÝáõÙ: ¼ñáõÛóÇ Å³Ù³Ý³Ï ¹åñáó³Ï³Ý-Ý»ñÁ áã ÙÇ³ÛÝ ï»Õ»ÏáõÃÛáõÝÝ»ñ áõ ·Çï»ÉÇùÝ»ñ »Ý ëï³ÝáõÙ µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³Ûë Ï³Ù³ÛÝ ëï½µáõÝ-ùÇ áõ ÝáñÙÇ ¿áõÃÛ³Ý ¨ µáí³Ý¹³ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ, ³ÛÉ¨ Ï³ñÍÇùÝ»ñÇ áõ ¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÷áËÑ³-Õáñ¹áõÙ ¿ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ½ñáõÛóÇ Ù³ëÝ³ÏÇóÝ»ñÇ ÙÇç¨:

¸åñáó³Ï³Ý åñ³ÏïÇÏ³ÛáõÙ µ³ñáÛ³·Çï³-Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇ ¨ Ï³ÝáÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Õáñ¹áõÙÝ áõ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÙÁ ï»ÕÇ¿ áõÝ»ÝáõÙ ß³-ñáõÝ³Ï³µ³ñ` áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ, ³éûñÛ³ÏÛ³ÝùáõÙ, »ñ»Ë³Ý»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç: Æñ³-Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñáí, áõëáõóÙ³Ý µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÁ, ½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Éñ³ïí³ÙÇçáó-Ý»ñÁ, ¹åñáó³Ï³Ý ¨ ¹³ë³ñ³Ý³Ï³Ý ÏáÉ»Ï ïÇÍÝ»-ñÇ ÏÛ³ÝùÁ, »ñ»Ë³ÛÇ ³ÝÓÝ³Ï³Ý ûñÇÝ³ÏÁ,- ³Ûë µá-ÉáñÝ Ç ÙÇ ³éÛ³É µ³í³Ï³Ý³ã³÷ ÝÛáõÃ »Ý ï³ÉÇë µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÝáñÙ»ñÇ Ù³ëÇÝ: ê³Ï³ÛÝ Ïñï-ë»ñ ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ, ÝáõÛÝÇëÏ ¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ ¹Ç-ï³ñÍáõÙÝ»ñÁ, µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É Ýñ³Ýó ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ Ñ³í³ë-ïáõÙ ¿, áñ ß³ï ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ Ùáï ³Û¹ ·Çï»-ÉÇùÝ»ñÁ áã Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í »Ý, Ã»ñÇ, »ñµ»ÙÝ Ý³¨ëË³É: ¶Çï»ÉÇùÝ»ñÇ ³ÝÑ³Ù³Ï³ñ·í³ÍáõÃÛáõÝÝ ³ñï³Ñ³Ûïáõù¿ ³ÛÝ ÇñáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç, áñ »ñ»Ë³-Ý»ñÁ ã·Çï»Ý µ³ñáÛ³Ï³Ý ß³ï áõ ß³ï ÝáñÙ»ñ ¨ ¹ñ³Ýó Ù³ëÇÝ ¹³ïáõÙ »Ý ÙÇ³ÛÝ Çñ³íÇ×³Ï³ÛÇÝ, ³éûñÛ³ ÷áñÓáí Çñ»Ýó ïñí³Í å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³: ºÃ» µ³ó³Ï³ÛáõÙ¿ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ÷áñÓÁ, ¹åñáó³Ï³ÝÁ áã ÙÇ³ÛÝ áñ¨¿ å³ïÏ»ñ³-óáõÙ ãáõÝÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý ïíÛ³É ÝáñÙÇ Ù³ëÇÝ, ³ÛÉ¨ å³ïñ³ëï ã¿ ³é³çÝáñ¹í»É ³ÝÑñ³Å»ßï µ³ñáÛ³-Ï³Ý ÝáñÙáí ïíÛ³É Çñ³íÇ×³ÏáõÙ:

ÆÝãå»ë ÝßÍ»ó í»ñÁ, »ñ»Ë³Ý»ñÇ Ùáï Ï³Ý Ý³¨ Ï»ÕÍ ÁÝÏ»ñ³ëÇñáõÃÛ³Ý Ï³Ù, ³í»ÉÇ ëïáõÛ· ³ë³Í, ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý, ÁÝÏ»ñáç Ù³ëÇÝ Ë»Õ³ÃÛáõñí³Í, ëË³É å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñ: ÀÝÏ»ñáçÁ §÷ñÏ»ÉáõÃ¦ Ñ³-Ù³ñ ³ëí³Í ëáõï ËáëùÁ ¹åñáó³Ï³ÝÁ ãÇ ÁÝÏ³-ÉáõÙ Çµñ¨ ³Û¹åÇëÇÝ. Ý³ å³ñ½³å»ë Çñ»Ý »ñ¨³Ï³ÛáõÙ¿ ÁÝÏ»ñ³ë»ñ, ë³Ï³ÛÝ áã »ñµ»ù` ëï³-Ëáë: ²Ûë »ñ¨áõÛÃÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý å³ï×³éÁ, Ã»ñ¨ë, ³ÛÝ¿, áñ ËÇëï å³ñ½áõÝ³Ï áõ Ýí³½ »Ý ¹åñáó³-Ï³ÝÇ ·Çï»ÉÇùÝ»ñÝ áõ å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ, ÇÝãÝ Çñ Ñ»ñÃÇÝ Ñ»ï¨³Ýù¿ Ýñ³ µÝ³í áã Ñ³ñáõëï Ï»ÝëÉ³÷áñÓÇ, áã É³ÛÝ ßñç³-å³ïÇ: î³ñ³Ýç³ï, »ñµ»ÙÝ Çñ³ñ³Ù»ñÅ Ï»ÝëÉ³-Ï³Ý ÷³ëï»ñÁ »ñ»Ë³ÛÇ ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»ç å»ïù¿ ÙÇ³íáñí»Ý¨ ¹³éÝ³Ý ³ÛÝ ÑÇÙùÁ, áñÇ íñ³ å»ïù¿ Ï³éáõóí»Ý Ýñ³ µ³ñáÛ³Ï³Ý å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÝ áõ ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÁ: ²Ûë Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ ËÝ¹ñÇ ÉáõÍáõ-ÙÁ åÇïÇ Çñ³Ï³Ý³Ý³ å³ñµ»ñ³Ï³Ý, Ý³Ë³å»ë åÉ³Ý³íáñí³Í áõ Ùß³Ïí³Í µ³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ: ´³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñÇ ¹»ñÁ ËÇëï Ï³ñ¨áñ»É¿ ². Ø³Ï³ñ»ÝÏáÝ` ·ñ»-Éáí. §ÆÙ å ñ³Ï ïÇÏ³ÛáõÙ »ë»Ï³ ³ÛÝ Ñ³Ùá½Ù³Ý, áñ Ý³¨Ù»½Ñ³Ù³ñ¿ (Ù»Í³Ñ³ë³ÏÝ»ñÇ` Ø. ¶.) ³ÝÑñ³-Å»ßï µ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý ß³ñ³¹ñ³Ý-ùÁ¦:

´³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ï»ÕÇ¿ áõÝ»ÝáõÙ »ñ¨áõÛÃÝ»ñÇ, ³ñ³ñùÝ»ñÇ µ³ñáÛ³Ï³Ý ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É Ù³ÝÏ³Ï³Ý ¹Çï³ñÏáõÙ-Ý»ñÇ, ³ÝÓÝ³Ï³Ý ï å³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ³ñ¹»Ý áõ-Ý»ó³Í ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ ÷áËÑ³Õáñ¹áõÙ, ¨ Ý³ËÝ³-Ï³Ý ÷áñÓ³éáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇçáóáí Ï³ï³ñíáõÙ ¿ µ³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÇ ¨ ÁÙµéÝáõÙ-Ý»ñÇ Ó¨³íáñáõÙ: ²Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÁ µ³ñ¹¿ Ã»ª Ù³Ý-Ï³í³ñÅÇ, Ã»ª »ñ»Ë³ÛÇ Ñ³Ù³ñ. Ñ³ñÏ³íáñ¿ ÙÇ ÏáõÙ ¹Ý»É, ³Ýï»ë»É Ù³ëÝ³ÏÇÝ, å³ï³Ñ³Ï³ÝÁ, ³Ý¿³Ï³ÝÁ ¨ Ï³ñáÕ³Ý³É ³é³ÝÓÝ³óÝ»É ¨ áõß³¹-ñáõÃÛáõÝÁ µ¨»é»É ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÇ, ûñÇÝ³ã³÷Ç, ·ÉË³-íáñÇ íñ³: ºñ»Ë³Ý»ñÇ Ùáï µ³ñáÛ³Ï³Ý å³ïÏ»-ñ³óáõÙÝ»ñÇ, ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ, ·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÝ»ñÇ, ¹ñ¹áõÙÝ»ñÇ ³ñÅ»ù³ÛÇÝ ÏáÕÙÝáñáßáõÙÝ»ñÇ Ó¨³íá-ñáõÙÝ ³ÙµáÕçáõÃÛ³Ùµ í»ñóñ³Í µ³ñáÛ³Ï³Ý ·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñáõÙ¿:

´³ñáÛ³Ï³Ý å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ ûÅ³Ý¹³ÏáõÙ »Ý ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ í³ñùáõÙ µ³ñáÛ³Ï³Ý ËÃ³-ÝÇãÝ»ñÇ Ç Ñ³ÛïÇ ·³ÉáõÝ, ÇÝãå»ë Ý³¨ÙÇ³ÏáõÙ »Ý áñáß³ÏÇ Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ` Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý »ñ¨áõÛÃÝ»ñÁ, ³ÛÉáó ¨ Çñ ë»÷»Ï³Ý ³ñ³ñùÝ»ñÁ ·Ý³Ñ³ïÉµ³ñáÛ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¹Çñù»ñÇó` áõÕÕáñ¹-í»Éáí µ³ñáÛ³Ï³Ý µ³ñÓñ ÏáÕÙÝáñáßÇãÝ»ñáí: Ð³ñ-Ï³íáñ¿ ³é³ÝÓÝ³ÏÇ ÁÝ¹·Í»É, áñ µ³ñáÛ³·Çï³-Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñáõÙ Ù³ÝÏ³í³ñÅÁ åÇïÇ Ï³ñáÕ³Ý³ ³å³ÑáíÉ áã ÙÇ³ÛÝ ¹³ë³ñ³ÝÇÉ³í³·áõÛÝ áõëáõÙ-Ý³Ï³Ý ³é³ç³¹ÇÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ, ³ÛÉ¨ ÙÛáõë` Ñ³-

Ù»Ù³ï³µ³ñ ÃáõÛÉ Ï³Ù í³ï ëáíáñáÕ »ñ»Ë³Ý»ñÇ ³Ï ïÇí Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝÁ: ´³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñÇ Ù³ÝÏ³í³ñÃ³Ï³Ý ¹Çï³ñÏáõÙÝ»ñÁ óáõÛó »Ý ï³ÉÇë, áñ µÝ³í ¿É å³ï³Ñ³Ï³Ý áõ Ñ³½í³¹»å ã¿, áñ µ³ñáÛ³Ï³Ý³Ûë Ï³Ù³ÛÝ Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý, »ñ¨áõÛÃÇ í»ñ³µ»ñÛ³É ³Ù»Ý³Ñ»ï³ùñùÇñ, ÇÝùÝ³ïÇå µÝáñáßáõÙÝ»ñÝ áõ ·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÝ»ñÁ ï³ÉÇë »Ý Ñ»Ýó ³ÛÝ »ñ»Ë³Ý»ñÁ, áõÙ ÁÝ¹áõÝí³Í ¿ Ñ³Ù³ñ»É ÃáõÛÉ, í³ï ëáíáñáÕ Ï³Ù å³ñ½³å»ë ÍáõÛÉ ³ß³Ï»ñï: Æ¹»å, Ï³Ý³¨ ³ëí³ÍÇ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ÑÇÙÝ³íáñáõÙÁ. Ç ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ ·»ñ³½³Ýó, µ³ñÓñ ³é³ç³¹ÇÙáõÃÛ³Ùµ ëáíáñáÕ ³ß³Ï»ñïÇ` áõëÙ³Ý í³ï, ó³Íñ ³é³ç³¹ÇÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ³ß³Ï»ñï Á ëáíáñ³µ³ñ ãÇ í³Ë»ÝáõÙ ï íÛ³É Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý Ï³Ù »ñ¨áõÛÃÇ í»ñ³µ»ñÛ³É Ñ³Ù³ñ-Ó³Ï¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ ³Ý»Éáõó, ãÇ í³Ë»ÝáõÙ ³Û¹¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ §×³Ý³å³ñÑÇÝ¦ëË³ÉÝ»ñ ÃáõÛÉ ï³Éáõó. ã¿± áñ Ý³ §ÏáñóÝ»Éáõ¦ áãÇÝã ãáõÝÇ:

´³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý Ã»Ù³Ý»ñáí ½ñáõÛóÝ»ñ ³Ýó-Ï³óÝ»ÉÇë ß³ï Ï³ñ¨áñ¿Ý³¨¹³ë³ñ³ÝáõÙ ³ÛÝåÇ-ëÇ Çñ³íÇ×³ÏÇ ëï»ÕÍáõÙÁ, áñÁ ÏÙÕÇ »ñ»Ë³Ý»ñÇÝ áã ÙÇ³ÛÝ Ñ³Ù³ñÓ³Ï áõ ³ÝÏ³Ë¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ ³Ý»É, ³ÛÉ¨ ³Û¹¹³ïáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ÝËáõë³÷»ÉÇ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, »ñµ»ÙÝ Ý³¨Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»-ñÇ ÙÇçáóáí ·Çï³Ïó³µ³ñ §ÏáÝýÉÇÏï³ÛÇÝ¦ Çñ³-íÇ×³Ï ëï»ÕÍ»É: ²Û¹åÇëÇ Çñ³íÇ×³ÏÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÝ ³ÛÝ µ³ÝÇ ·Çï³ÏóÙ³Ý Ù»ç¿, áñ ÛáõÑ³ù³ÝáõÃÛáõñ ÏáÝýÉÇÏï Ñ³Ý·áõó³ÉáõÍáõÙ ¿ »ÝÃ³¹ñáõÙ, ¨µ³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÇ å³ñ³·-ÛáõÙ ³Û¹ Ñ³Ý·áõó³ÉáõÍáõÙÁ ÝßÝ³Ý³ÏáõÙ ¿µ³ñáÛ³-Ï³Ý å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÇ áõ ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ Ñëï³-Ï»óáõÙ, ÇÝãÁ ¨ ³Û¹ûñÇÝ³Ï ½ñáõÛóÝ»ñÇ ·ÉË³íáñ Ýå³ï³ÏÝ ¿: Ðëï³Ï í³Í, Ùïù»ñÇ ·ñáÑÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ó»éù µ»ñí³Í å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÁ »ñ»Ë³Ý»ñÁ ÛáõÑ³óÝáõÙ »Ý ³ñ³·, ¹ÛáõÑáõÃÛ³Ùµ, áñáíÑ»ï¨ ¹ñ³ÝùÓ¨³íáñí»É »Ý Çñ»ÝóÇëÏ Ùï³íáñ, ½·³óÙáõÝù³ÛÇÝ §Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ¦ ßÝáñÑÇí: ²Û¹ù³ÝÇó Ñ»-ïáÃ»ñ¨ë Ï³ñ»ÉÇ¿Ý³¨ÑáõëÉ, áñ ¹åñáó³Ï³ÝÝ»-ñÁ, ÛáõÑ³óÝ»ÉáíµÛ³Ï³Ý ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ ÝáñÙÁ, Ï¹³éÝ³Ý Ý³¨¹ñ³ ÏñáÕÁ:

´³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý ½ñáõÛóÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï³ÝóÏ³óÙ³Ý Ï³ñ¨áñ Ý³Ë³å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇó ¿ Ý³¨§½ñáõó³í³ñÇ¦`Ù³ÝÏ³í³ñÅÇ ÑÙáõï áõ³ñÑ»ë ï³-í³ñÅ¹»ñ³Ï³ï³ñáõÙÁ ½ñáõÛóÇ ÁÝÃ³óùáõÙ: ä³ñ-½³å»ë Ñ³Ï³óáõóí³Í¿Ù³ÝÏ³í³ñÅ-µ³ñáÛ³Ëáë Ï»óí³ÍùÁ, áñÁí³ÝáõÙ¿»ñ»Ë³Ý»ñÇÝ, Ýñ³Ýó Ùáï ë ï»ÕÍáõÙ §µ³ñáÛ³ËáëÇÝ¦ Ñ³ñÙ³ñí»Éáõ, ÝáõÛÝÇëÏ Ñ³×áÛ³Ý³Éáõ ó³ÝÏáõÃÛáõÝ: Ø³ÝÏ³í³ñÅÁ ½ñáõÛóÇ ÁÝÃ³óùáõÙ »ñ»Ë³ÛÇ Ñ³Ù³ñ ¿É ³ÝÝÏ³ï»ÉÇ ¹³é-ÝáõÙ ¿ ½ñáõÛó-ùÝÝ³ñÏÙ³Ý Ï³Ù ½ñáõÛóÇ µ³Ý³í»×Ç Ñ³í³ë³ñ Ù³ëÝ³Ïó³ÛÇÝ ÏáÕÙ` ³é³ÝóáõëáõóÝáÕ-Ëñ³ï³µ³ÝÇ Ñ³í³ÏÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ: Ð»Ýó ³Ûë å³ñ³·³ÛáõÙ¿Ý³¨, áñ ½ñáõÛóÇ Ó¨áí Çñ³Ï³Ý³óíáÕ áõëáõóÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ ¹³éÝáõÙ¿ëáõµÛ»Ï ï (³ß³Ï»ñï)-ëáõµÛ»Ï ï (Ù³ÝÏ³í³ñÅ) Ñ³ñ³µ»ñáõ-ÃÛáõÝ, ÇÝãÁ áõëáõóÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñ¨áñ Ý³Ë³å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇó ¿:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. *À. Ñ. Ìàêàðåíêî*. Ñîõ. Â 7-ìè òì. Ì., 1958.
2. *À. Ã. Ñïèðêèí*. Ñîçíàíèå è ñàìîñîçíàíèå. Ì., 1972.
Îáùàÿ ïñèõîëîãèÿ, Ì., 1973.
3. ¶. *². ´³µ³Û³Ý,* Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇ ¿áõÃÛáõÝÁ, ûñÇÝ³ã³÷áõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ï³éáõóí³ÍùÁ, ºñ¨³Ý, 1998:
4. ¶. *². ´³µ³Û³Ý, è*áÙ³Ý ïÇÏ³Ý¨»ñ¨³Ï³ÛáõÃÛáõÝÁ Ù³ÝÏ³-í³ñÅáõÃÛ³Ý Ù»ç, ºñ¨³Ý, 1993:
5. *Úáõ. ². ²ÙÇñç³ÝÛ³Ý, ².ê.ê³Ñ³ÏÛ³Ý,* Ø³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛáõÝ, ºñ¨³Ý, 2004:
6. *ê. Ø³Ýáõ ïÛ³Ý,* Ø³ÝÏ³í³ñÅ³·Çï áõÃÛáõÝ, ºñ¨³Ý, 2002:

PECULIARITIES OF FORMING ETHICAL IDEAS AND CONCEPTS DURING ETHICAL CONVERSATION

MARIAM GEVORGYAN

Dissertator of Yerevan State Pedagogical University

Summary

During the teaching and educational process great importance is given to ethical conversation. During the conversation schoolchildren become aware of the essence of different ethical norms and principles and exchange opinions and ideas.

ÎÑÎÁÅÍÍÎÑÒÈ ÔÎÐÌÈÐÎÂÀÍÈß ÍÐÀÂÑÒÂÅÍÍÛÕ ÏÐÅÄÑÒÀÂËÅÍÈÉ È ÏÎÍßÒÈÉ Â ÏÐÎÖÅÑÑÅ ÝÒÈ×ÅÑÊÈÕ ÁÅÑÅÄ

ÌÀÐÈÀÌ ÃÅÂÎÐÊßÍ

Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Îáùåé ïåäàãîãèêè ÅÃÏÓ

Ðåçþìå

Ýòè÷åñêèãÿ áåñåäà çàíèìàåò áîëüøîå ìåñòî â ó÷åáíî-âîñïèòàòåëüíîì ïðîöåññå. Âî âðåìÿ áåñåäû ø êîëüíèêè íå òîëüêî ïîéó÷àþò èíôîðìàöèþ î ñóùíîñòè è ñîäåðæàíèè òåõ èëè èíûõ íîðì è ïðèíöèïîâ ìîðàëè, íî â åå ïðîöåññå ìåæäó ó÷àñòíèêàìè ïðîèñõîäèò îáìåí ìíåíèÿìè è ñóæäåíèÿìè.

ÐÈÒÀ ÌÓÑÈÍßÍ

Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Îáùåé ïðàâîâåäåíèÿ ÅÃÏÓ

ÏÅÄÀÃÎÃÈÊÀ ÎÁÙÅÍÈß ÊÀÊ ÈÍÍÎÂÀÖÈß

Ïåäàãîãèêà îáùåíèÿ ÿâëÿåòñÿ íîâîé îòðàñëüþ íàó÷íîãî çíàíèÿ, ñòîÿùåé íà ñòûêå ñîöèàëüíîé ïñèõîëîãèè è ãóìàíèòàðíîé ïåäàãîãèêè. Åå âîçíèêíîâåíèå îáóñëîâëåíî ëîãèêîé ðàçâèòèÿ ìèðîâîé ïñèõîëîãî-ïåäàãîãèñòåñêîé ìûñëè.

Ïóòü ïåäàãîãèêè îò îðÿìîãî íàñëåäèÿ íàä ðåáåíêîì, îïðàâäàíèÿ àâòîðèòàðíîñòè è ðåïðåññèâíîñòè ê ðàâíîïàðòíåðñêîìó ñîòðóäíèñòâó è ñîòâîð÷åñòâó íå áûë ïðîñò è ïðÿìîëèíåéí. Ïîä÷àñ ïåäàãîãèêà ëèøü ðàçâèâàëà îòäåëüíûå ýëåìåíòû, ñîõðàíÿÿ ñâî àâòîðèòàðíîñòè. Òàê, íà ïðóøåæåíèè äåñÿòèëåòèé â ÑÑÑÐ ïðî ïàãàíäèðîâàëèñÿ òåçèñ î âñåñòîðîííåì è ãàðìîíè÷åñêî ðàçâèòèè äåòñêîé ëè÷íîñòè, âûïîëíÿÿ ðîëü ãóìàíèñòè÷åñêîãî “ïðèêðûòèÿ” â ñòðàòåãèè åå îáçëè÷èâàíèÿ.

Ñàìî ïîíÿòèå ãóìàíèñòè÷åñêîé ïåäàãîãèêè îòëè÷àåòñÿ ñëîæíîñòüþ è íåîäíîçíà÷íîñòüþ. Äàëåêî íå êàæäîãî ñîâðåìåííîãî ó÷èòåëÿ, ïðîÿâëÿþù åãî â îáùåíèè ñ äåòüìè è ýëåìåíòàðíóþ âîñïèòàíí íîñòü è ÷åëîâå÷íîñòü, ìîæíî îòíåñòè ê åå ïðèíöèïèàëüíûì ïðèâåðæåíöàì. Ñîáåþäåíèå îïðåäåëåíí ûõ íðàâñòâåííýòèêåòí ûõ íîðì è ïðàâèë ñîñòàâëÿåò áåçóñëîâíî âàæíûé, íî íåðåäêî ëèøü ïîâåðõíîñòíûé, âíåøíèé ñëîé âçàèìîäåéñòâèÿ ñó÷àùèìèñÿ.

Ãóìàíèñòè÷åñêàÿ ïåäàãîãèêà çàíèìàåòñÿ íàó÷íûì îáîñíîâàíèåì âîñïèòàòåëüíî-îáðàçîâàòåëüíûõ ñèñòåì è òåõíîëîãèé, â êîòîðûõ âûøåé öåííîñòüþ âûñòóïàåò ëè÷íîñòü ðåáåíêà. Ïðåäìåòîì ïåäàãîãèêè îáùåíèÿ óíèâåðñàëüíûõ ÷åëîâå÷åñêèõ öåííîñòåé è îòíîøåíèé ñòàíîâèòñÿ ñîâðåìåííàÿ ïåäàãîãèêà, ïîñòðîåííàÿ íà ïðèíöèпàõ äåìîêðàòèçàöèè è ãóìàíèçàöèè.

Ñîñòîÿíèå ïåäàãîãè÷åñêîé òåîðèè è ïðàêòèêè â ñòðàíå îáóñëîâëåíî íå îïëûêî ðàçâèòèåì ìèðîâîé íàóêè, íî è êîìïëåêñîì ñîöèàëüíî-ïîëèòè÷åñêèõ îáñòîÿòåë�ñòâ. Ø êîëó ìîæíî ðàññìàòðèâàòü â êà÷åñòâå ñîöèîëîãè÷åñêîé ìîäåëè íàùåñòâà, êîòîðàÿ âîñïðèçâîäèò âñþ ñèñòåìó ñîöèàëüíûõ öåííîñòåé. Óðîâåíü íàùåíèÿ ïåäàãîãà è äåòåé íòðàæàåò ñîöèàëüíî-ïñèõîëîãè÷åñêóþ àòìîñôåðó íàùåñòâà, ñîñòîÿíèå îáùåñòâåííîé ìîðàëè.

Êëàññè÷åñêîå íàñëåäèå Êîìåíñêîãî, Ïåñòàëîöè, Äóñîí, Äèñòåðâåãà, Óøèíñêîãî è Òîëñòîãî ðàðàêòåðçóåòñÿ ïîñëåäîâàòåëüíîé ãóìàíèñòè÷åñêîé íàïðàâëåííîñòüþ, ïðèðîäîñîîáðàçíîñòüþ ïåäàãîãè÷åñêîé ñòðàòåãèè è òàêòèêè.

Îäíàêî ìàññîâàÿ øêîëüíàÿ ïðàêòèêà âî ìíîãèõ ñòðàíàõ áûëà è îñòàåòñÿ äàëåêîé îò ðåàëèçàöèè ãóìàíèñòè÷åñêèõ èäåé. ×åì ìåíåå äåìîêðàòè÷íî îáùåñòâåííî-ïîëèòè÷åñêîå óñòðîéñòâî, ÷åì ìåíåå ñâîáîäíà ëè÷íîñòü, òåì áîëåå âàòîðèòàðíîé è ðåïðåññèâíîé îêàçûâàåòñÿ ïîñòåïåíü îáðàçîâàòåëüíî-âîñïèòàòåëüíàÿ äåÿòåëüíîñòü ó÷èòåëÿ, òåì ôîðìàëüíåé è îáåçäóøåííåé åãî îáùåíèå ñ äåòüìè. Íàëÿäíû ïîêàçàòåëåì äåãóìàíèçàöèè ÿâëÿåòñÿ ìàññîâîå îò÷óæäåíèå èõ îò ó÷èòåëÿ è øêîêû, äèñãàðìîíèÿ â ëè÷íîñòíîì ðàçâèòèè è àñïöèàëüíîñòü ïîääåðæíÿ.

Ïàðòèéíûå äèðåêòèâû îêîí÷àòåëüíî ïîäâåðãëè ïåäàãîãè÷åñêóþ òåîðèþ è ïðàêòèêó â ðóñëåî âàòîðèòàðíîñòè è ðåïðåññèâíîñòè. Ýêñïåðèìåíòàëüíàÿ ðàáîòà ó÷åíûõ æåñòêî è ìåëî÷íî ðåäëàìåíòèðîâàëàñü ñîâåðõ ÷èíîâíèêàìè è îò íàóêè. Íà ñîöèàëüíî-ïñèõîëîãè÷åñêîå îáîñíîâàíèå ïåäàãîãè÷åñêèõ ðåàëèé, èñïîëüçîâàíèå ñîöèîëîãè÷åñêîãî èíñòðóìåíòàðèÿ (àíêåòèðîâàíèå, òåñòèðîâàíèå) áûë íàëîæåí íîãîëåòíåé çàïðåò.

Îòêðûòàÿ ïîëèòèçàöèÿ è èäåîëîãèçàöèÿ ïåäàãîãè÷åñêèõ ïðåððàòèëè åå â ñðåäîòî÷åå ó ìçðèòåëüíûõ äîì è äåêèàðäàöèé, óñëèëèè ñõîëàñòè÷íîñòü, îòîðâàíîñòü îò æèçíè è ðåàëüíûõ çàïðîñîâ øêîëû. Òåîðåòè÷åñêèå ïîñóóëàòû ïîäêðåïëÿëèñü ïîðåäåëåííûì íàáîðîì ìàðêñèñòêî-ëåíèíñêèõ öèòàò, ñîñûëêàì è íà ïàðòèéíûå ðåøåíèÿ è ðå÷è ïîëèòè÷åñêèõ ëèäåðîâ. Âûñêàçûâàíèÿì è êëàññèêîâ ïåäàãîãèêè îòâîäèëèñü ðîëü ãóìàíèñòè÷åñêîãî ïîäõîäà.

Äðàìàòè÷íà ñóäüáà òàëàíòëèâîãî ïèñàòåëÿ è ïåäàãîãà-íîâàòîðà À. Ñ. Ìàêàðåíêî. Â òå÷åíèè 15 ëåò (1920-1935) îí çàâåäîâàë èñïðàâèòåëüíûì è ó÷ðåæäåíèÿìè, ïðåíàçíà÷åííûì è äëÿ þíõ ïðàâîíàðó-

øèòåëåé. Ðàçíîñòîðîííå îáðàçîâàííûé ïðîôåññèîíàë ðàçðàáîòàë âåñüìà äåéñòâåííóþ ñèñòåìó ïåðåâîñïèòàíèÿ. Ñîòíè îñòóïèâøèõñÿ “ïàöàíîâ” áûëè îáÿçàíû åìó âîçâðàùåíèåì ê íîðìàëüíîé æèçíè è òðóäó. Âûïîëíåíèå ãóìàíèñòè÷åñêîé ìèññèè À. Ñ. Ìàêàðåíêî, åãî íåòðàäèöèîííàÿ ïåäàãîãèêà íàòàëêèâàëèñü íà íåïîíèìàíèå è ïðîòèâîäåéñòâèå ðóêîâîäÿùåé íîìåíêëàòóðû, îáîðî÷èâàÿñü òðàâëåé è ãîíåíèÿìè. Çàòî ïîñëå ñìåðòè ñîçäàííûå èì èñïðàâèòåëüíûå òåõíîëîãèè ïîñòåïåííî êàíîíèçèðîâàëèñü è ñòàëè ïîâñåìåñòíî âíåäðÿòüñÿ â ìàññîâóþ øêîëó, ïðåäíàçíà÷åííóþ äëÿ “äîìàøíèõ” ìàëü÷èêîâ è äåâî÷åê.

Ñòðàòåãèÿ è òàêòèêà æåñòêîãî äèñöèïëèíèðîâàíèÿ è âûðàâíèâàíèÿ ïîâåäåíèÿ âîñïèòàííèêîâ, â èçâåñòíîé ñòåïåíè îïðàâäàííàÿ ïðèìåíèòåëüíî ê èñïðàâèòåëüíûì ó÷ðåæäåíèÿì, ÿâèëàñü ñåðüåçíûì òîðìîçîì ãóìàíèçàöèè ìàññîâîé ïåäàãîãè÷åñêîé ïðàêòèêè, ïðåïÿòñòâóÿ ñâîáîäíîìó ðàçâèòèþ äåòñêîé ëè÷íîñòè, åå ñàìîîïðåäåëåíèþ è ñàìîàêòóàëèçàöèè. Íåçàðàæåííûìè àâòîðèòàðíîñòüþ è ðåïðåññèâíîñòüþ îñòàâàëèñü íåìíîãèå ó÷èòåëÿ.

“Æåëåçíûé çàíàâåñ”, èçîëÿöèÿ îò çàðóáåæíîé òåîðèè è ïðàêòèêè, èçíà÷àëüíî ïðåäâçÿòàÿ èõ èäåîëîãèçèðîâàííàÿ èíòåðïðåòàöèÿ ïðèâåëè ê äåôèöèòó íàó÷íîé èíôîðìàöèè, îáåäíåíèþ ïåäàãîãè÷åñêèõ òåõíîëîãèé.

Ó÷åáíî-âîñïèòàòåëüíûé ïðîöåññ ðàññìàòðèâàëñÿ îäíîñòîðîííå, ñ ïîçèöèé âîçäåéñòâåííîé ïåäàãîãèêè. Àâòîðèòåò ó÷èòåëÿ ïîääåðæèâàëñÿ óçàêîíåííîé ñèñòåìîé íàêàçàíèé. Ìîòèâàöèÿ äåÿòåëüíîñòè ó÷àùåãîñÿ ïî÷òè íå ïðèíèìàëàñü â ðàñ÷åò. Åãî ëè÷íîñòü âîñïðèíèìàëàñü ñêâîçü ïðèçìó øàáëîííûõ øêîëüíûõ òðåáîâàíèé. Âíèìàíèå ó÷èòåëÿ áûëî ïîãëîùåíî äèñöèïëèíîé è óñïåâàåìîñòüþ øêîëüíèêîâ. Òîò èìåë ìíîæåñòâî îáÿçàííîñòåé – ó÷åáíûõ è îáùåñòâåííûõ, íî íèêàêèõ ïðàâ.

Îäíèì èç ïåðâûõ, êòî ïîïûòàëñÿ ðàñêîëîòü ìîíîëèò ïåäàãîãè÷åñêîé àâòîðèòàðíîñòè è çàùèòèòü ðåáåíêà îò íàñèëèÿ, ãóìàíèçèðîâàòü è ãóìàíèòàðèçèðîâàòü ñîâåòñêóþ øêîëó, áûë Â. À. Ñóõîìëèíñêèé. Ñêðîìíûé äèðåêòîð ñåëüñêîé øêîëû ëèøü ïîä êîíåö ñâîåé æèçíè ïîñìåë îòêðûòî âûðàçèòü ñîìíåíèå â óíèâåðñàëüíîñòè ìàêàðåíêîâñêîãî ïðèíöèïà “ïàðàëëåëüíîãî äåéñòâèÿ”, âîçäåéñòâèÿ ÷åðåç êîëëåêòèâ, ðàñöåíèâ åãî êàê ðàñïðàâó íàä ëè÷íîñòüþ ó÷àùåãîñÿ, âûíóæäåííîãî ïîä÷èíÿòüñÿ îðãàíèçîâàííîìó ïðåññèíãó ñâîèõ ñâåðñòíèêîâ. Â ñòàòüå “Ïåäàãîã–êîëëåêòèâ–ëè÷íîñòü”, íàïèñàííîé íåçàäîëãî äî ñìåðòè, Â. À. Ñóõîìëèíñêèé ïîä÷åðêèâàåò, ÷òî àâòîðèòàðíàÿ ïîçèöèÿ ïåäàãîãà ñïîñîáíà òîëüêî “ñëîìàòü âîëþ ðàñòóùåãî ÷åëîâåêà”. Õàðàêòåðíî, ÷òî äî ñåãîäíÿøíåãî äíÿ ýòà ïóáëèêàöèÿ â “Ëèòåðàòóðíîé ãàçåòå” îò 28 îêòÿáðÿ 1970ã. íå âîøëà íè â îäèí èç åãî ïîñìåðòíûõ ñáîðíèêîâ ðàáîò. Àâòîðèòåòû àêàäåìè÷åñêîé íàóêè îáâèíÿëè ïåäàãîãà, îïåðåäèâøåãî ñâîå âðåìÿ, â ïðîïîâåäè “àáñòðàêòíîãî” ãóìàíèçìà, â çëîóïîòðåáëåíèè ïîíÿòèÿìè ÷åëîâå÷íîñòè è äîáðîòû.

Êàòàëèçàòîðîì ãóìàíèçàöèè ïðîôåññèîíàëüíîãî ìûøëåíèÿ ó÷èòåëÿ ÿâèëñÿ ðÿä ïóáëèêàöèé 70-õ ãîäîâ, ïîñâÿùåííûõ ïñèõîëîãè÷åñêèì èññëåäîâàíèÿì ôåíîìåíà ïåäàãîãè÷åñêîãî îáùåíèÿ. Ðàáîòû À. À. Ëåîíòüåâà, Í. À. Áåðåçîâèíà, ß. Ë. Êîëîìèíñêîãî, Â. À. Êàí-Êàëèêà è äðóãèõ îêàçàëèñü íà ñòûêå ñîöèàëüíîé è ïåäàãîãè÷åñêîé ïñèõîëîãèè, ïðîäåìîíñòðèðîâàâ ïëîäîòâîðíîñòü èíòåãðàòèâíûõ ïîäõîäîâ â íàóêå.

Ëèøü ñî âòîðîé ïîëîâèíû 1980-õ ãîäîâ, ñ íà÷àëîì äåìîêðàòè÷åñêîãî ïåðåóñòðîéñòâà îáùåñòâà, ïåäàãîãè÷åñêîå ñâîáîäîìûñëèå îáðåòàåò ðåàëüíûå êîíòóðû. Âûðàæåíèåì îðãàíèçîâàííîãî ïðîòåñòà òâîð÷åñêè ðàáîòàþùèõ ó÷èòåëåé ïðîòèâ çàñèëüÿ îáåçäóøåííîé àäìèíèñòðàòèâíî-êîìàíäíîé ïåäàãîãèêè ÿâèëàñü íîâàòîðñêîå äâèæåíèå. Íåñìîòðÿ íà óïîðíîå è äëèòåëüíîå ïðîòèâîäåéñòâèå àêàäåìè÷åñêîé íàóêè, ïåäàãîãèêà ñîòðóäíè÷åñòâà Â. Ô. Øàòàëîâà, Ñ. Í. Ëûñåíêîâîé, Ì. À. Ùåòèíèíà è äðóãèõ îáðåëà ïîääåðæêó ó÷èòåëüñòâà. Ñåðäöåâèíîé èííîâàöèîííîé êîíöåïöèè ñòàëà îðèåíòàöèÿ ñóáúåêò-ñóáúåêòíîé ïàðàäèãìû[2] ïîñòðîåíèÿ ó÷åáíî-âîñïèòàòåëüíîãî ïðîöåññà, ðàâíîïàðòíåðñòâî è ÷åëîâå÷íîñòü ïåäàãîãè÷åñêîãî îáùåíèÿ, ñòðåìëåíèå ïðåîäîëåòü òåõíîêðàòèçì è ïðåäìåòîöåíòðèçì øêîëüíîãî îáðàçîâàíèÿ. Ãóìàíèçàöèÿ ïåäàãîãè÷åñêîãî îáùåíèÿ âûñòóïèëà ôàêòîðîì ñâîáîäíîãî ðàçâèòèÿ äåòñêîé ëè÷íîñòè, ðåàëèçàöèè åå ïðèðîäíûõ ïîòåíöèé.

Â íàó÷íîì îáîñíîâàíèè ïåäàãîãèêè ñîòðóäíè÷åñòâà áåçóñëîâíîå ëèäåðñòâî ïðèíàäëåæèò Ø. À. Àìîíàøâèëè, ðàáîòû êîòîðîãî ïðåäñòàâëÿþò ñîáîé ñèíòåç ñîöèàëüíîé ïñèõîëîãèè è ãóìàíèñòè÷åñêîé ïåäàãîãèêè. Ïî åãî ñëîâàì, èìåííî ãóìàíèñòè÷åñêàÿ ïåäàãîãèêà ñïîñîáíà äîáðîâîëüíî ðàñïîëîæèòü ðåáåíêà ê âîñïèòàíèþ, âîçáóäèòü â íåì ñòðåìëåíèå – áåññîçíàòåëüíîå è ñîçíàòåëüíîå – “âîñïèòûâàòüñÿ, áûòü âîñïèòàííûì”. Ïåäàãèãè÷åñêîå îáùåíèå îí íàçûâàåò “êèòîì”, íà êîòîðîì äåðæèòñÿ âñå âîñïèòàíèå.

Íîâàòîðñêîå äâèæåíèå âñêîëûõíóëî ó÷èòåëüñòâî, çàñòàâèëî ïåðåñìîòðåòü âçãëÿäû íà ïåäàãîãè÷åñêèé ïðîöåññ, óñèëèëî äåìîêðàòè÷åñêèå è ãóìàíèñòè÷åñêèå òåíäåíöèè. Âìåñòå ñ òåì è â òåîðèè, è â ïðàêòèêå èçìåíåíèÿ îêàçàëèñü íå ñòîëü çíà÷èòåëüíûìè, êàê ñëåäîâàëî áû îæèäàòü.

È âñå æå ñ ëåãêîé ðóêè ó÷èòåëåé-íîâàòîðîâ òåðìèí “ïåäàãîãèêà ñîòðóäíè÷åñòâà” îáðåë øèðîêóþ ïîïóëÿðíîñòü. Ñèíîíèìè÷íîå ïîíÿòèå “ïåäàãîãèêà îáùåíèÿ” – íåïðèâû÷íî, íåòðàäèöèîííî. Îäíàêî èìåííî îíî ïîçâîëÿåò áîëåå ìíîãîñòîðîííå õàðàêòåðèçîâàòü ó÷åáíî-âîñïèòàòåëüíîå âçàèìîäåéñòâèå, åãî ñòðóêòóðó, ôóíêöèè è ò.ä. Áëèçêèìè ê íåìó â çàðóáåæíîé íàóêå ÿâëÿþòñÿ ïîíÿòèÿ “êîîïåðàòèâíîé ïåäàãîãèêè”, “ãðóïïèçìà”, “êîììóíèêàòèâíîé ïåäàãîãèêè”, “ïåäàãîãèêè äèàëîãà”.

Ïðè âñåì ìíîãîîáðàçèè ìåòîäîëîãè÷åñêèõ è òåõíîëîãè÷åñêèõ ïîäõîäîâ èññëåäîâàòåëåé ÑØÀ, Ôðàíöèè, Ãåðìàíèè è äðóãèõ ñòðàí îáúåäèíÿåò òåíäåíöèÿ ðàññìàòðèâàòü ïðîáëåìû îáíîâëåíèÿ òðàäèöèîííîé ñèñòåìû îáðàçîâàíèÿ â åäèíñòâå äè-

äàêòè÷åñêîãî è êîìóíèêàòèâíîãî àñïåêòîâ, ñòðåìëåíèå ê äåéñòâåííîé ãóìàíèçàöèè è ãàðìîíèçàöèè îáùåíèÿ ó÷èòåëÿ è ó÷àùèõñÿ.

Èñòîðè÷åñêèå êîðíè ïääàãîãèêè îáùåíèÿ ãëóáîêè. Åå íàó÷íàÿ ðàçðàáîòêà ñîâïàäàåò ñ íà÷àëîì XX â., êîãäà îáñòðåëüñÿ ïîððåáíñòüü îáùåñòâà â ìîäåðíèçàöèè øêîëû.

Â ÑØÀ èííîâàöèîííîå íàïðàâëåíèå âîçãëàâëÿë ôèëîñîô è ïääàãîã Ä. Äüþè (1859-1952). Å ðóñëå ãîä êîíöåïöèè "ïðîãðåññèâíîãî âîñïèòàíèÿ", íàïðàâëåííé íà ïðîïàãàíäó æåñòêîé ðåãëàìåíòàöèè ó÷åáíîãî ïðîöåññà, îòîðâàííîñòè îò æèçíè è ïîòðåáíîñòåé øêîëüíèêîâ, ýêñïåðèìåíòèðîâàëè Å. Ïàêõåðñò ("Äàëüòî-ïëàí") è Â. Êèëïàòðèê ("Ìåòîä ïðîåêòîâ"). Èõ êíèãè, ïåðåâåäåííûå â 20-õ ãîäàõ íà ðóññêèé ÿçûê, ñäðüçíî ïîâëèÿëè íà îáíîâëåíèå òåõíîëîãèè îáó÷åíèÿ â ñîâåòñêîé øêîëå ("áðèãàäíî-ëàáîðàòîðíûé ìåòîä").

Èíòåíñèâíîå ðàçâèòèå èäåé èíîâàòèâíîé ïääàãîãèêè áûëî ñâîéñòâåííî ôðàíöóçñêèì è èñïåäàâîâàòåëÿì, â ïåðâóþ î÷åðåäü Ð. Êóçèíå (1881-1973) è Ñ. Ôðåíå (1896-1966), ðàçðàáîòàâøèì ïðèíöèïû ñâîáîäíîãî âîñïèòàíèÿ.

Ð. Kóçèíå âïåðâûå ïðèìåíèë â øêîëå ìåòîä "ñâîáîäíîé ðàáîòû ãðóïïàìè" â 20-õ ãîäàõ. Îáíîâëåíèþ ýòîé ïîçèöèè ïîñâÿùåíû èññëåäîâàíèÿ "Ñâîáîäíàÿ ðàáîòà ãðóïïàìè" (1945), "Óðîêè ïåäàãîãèêè" (1950), "Ïîãîâîðêà ó÷àùèõñÿ" (1952).

Åãî ñîðåòìåíèê Ñ. Ôðåíå, ñîçäàòåëü îðèãèíàëüíîé äèäàêòèêè, íáðåøåé ìèðîâóþ èçâåñòíîñòü êàê "Òåõíèêà Ôðåíå", ïðèøåë ê òåðìèíó óáåæäåíèþ î âàæíîñòè øèðîêîãî èñïîëüçîâàíèÿ ñàìîñòîÿòåëüíîé äåÿòåëüíîñòè äåòåé â ìàëûõ ãðóïïàõ è ó÷èòåëÿ â ðîëè îðãàíèçàòîðà è ïàðòíåðà.

Ïîñëå íåêîòîðîãî ñïàäà èíòåðåñà ê èñïåäàãîãèêè îáùåãî îáðàçîâàíèÿ âîïðîñîâ íåòðàäèöèîííîé äèäàêòèêè íîâûé âèòîê â åå ðàçâèòèè íà÷èíàåòñÿ ñ 1960-õ ãîäîâ, ïåðèîäà èíòåíñèâíûõ ïîèñêîâ âèòàâèíûõ ìåòîäîâ îáó÷åíèÿ.

Â 80-õ ãîäàõ èííîâàöèîííûå òåõíîëîãèè â øêîëàõ ÑØÀ ñòàíîâÿòñÿ íàñòîëüêî ïîïóëÿðíû, ÷òî ó÷åíûå êîíñòàòèðóþò ôàêò "êîïèðàòèâíîé ðåâîëþöèè".

Kîïèðàòèâíîå îáó÷åíèå ñîçäàåò äóõ ðîâð÷åñêîãî ïîèñêà è éíóæëåêòóàëüíîé ðàñêîâàíîñòè åòåé, ñïîñîáñòâóÿ ïðåîäîëåíèþ ðàçðîçíåíîñòè è ó÷èòåëÿ è ó÷àùèõñÿ.

Ïîñëåäîâàòåëè Ä. Äüþè, Ä. Êèëïàòðèê è äðóãèå ïîäõîäÿò ê ïîíèìàíèþ ó÷åáíîé äåÿòåëüíîñòè êàê ê ñîâìåñòíîé äåÿòåëüíîñòè ó÷èòåëÿ è ó÷àùèõñÿ, à è â øêîëüíîõ ëàáîðàòîðèÿõ è ìàñòåðñêèõ.

Ïîñëå íåêîòîðîãî ñïàäà èíòåðåñà ê èñïåäàãîãèêè âîçðîæäàåòñÿ â ñâÿçè ñ ïîÿâëåíèåì íîâûõ ïîäõîäîâ è ìåòîäîâ îáó÷åíèÿ, âêëþчàÿ èñïîëüçîâàíèå êîìïüþòåðîâ è äðóãèõ ñðåäñòâ òåõíèêè.

Ïîñëåäíèå ãîäû ñîâåòñêîé øêîëû îòëè÷àþòñÿ ïîâûøåííûì âíèìàíèåì ê ïñèõîëîãèè ëè÷íîñòè ó÷àùåãîñÿ è ïîïûòêàìè ïîñòðîèò� íà ýòîé îñíîâå ñèñòåìó ïîäõîäîâ ê îáó÷åíèþ è âîñïèòàíèþ.

Âî Ôðàíöèè àêòóàëèçàöèþ è äåé èííîâàöèîííîé ïääàãîãèêè – "ãðóïïèçì" ñâÿçûâàþò ñ Ïàðèæñêîé êîíôåðåíöèåé, ïîñâÿùåííîé âêòèâíûì ìåòîäàì îáó÷åíèÿ è âîñïèòàíèÿ (ìàé, 1969). Â 70-õ ãîäàõ îáðàòèëè ïîïóëÿðíîñòü ìîíîãðàôèÿ Æ. Ôàððè "Ïðàêòèêà ðàáîòû â ãðóïïå"[4], â êîòîðîé ðàñêðûâàëîñÿ òåõíîëîãèÿ îðãàíèçàöèè ó÷åáíîãî ñîòðóäíè÷åñòâà äåòåé â ìàëûõ ãðóïïàõ. Âî äòîðîé ïîëîâèíå 80-õ ãîäîâ ýòè èäåè ðàçâèâàþòñÿ Ï. Äàéåðîì è Ø.Ðîíñåíì â êíèãå "Ðåáåíîê è ãðóïïà"[5], îðèãèíàëüíóþ ùåé íà øèðîêîå èñïîëüçîâàíèå ãðóïïîâîé äåÿòåëüíîñòè äåòåé â ðåàëèçàöèè ó÷åáíûõ îòíîøåíèé, ïðåîäîëåíèè êðèçèñà øêîëüíîãî îáó÷åíèÿ. Èññëåäîâàòåëè êîìóíèêàòèâíîé äèäàêòèêè ïîä÷åðêèâàþò ïðåèìóùåñòâà çíà÷èòåëüíîé ìåæäó ó÷èòåëåì è ó÷àùèõñÿ, ñâÿçûâàÿ ñ íåé àíòèâàòîðèòàðíóþ, äåìîêðàòè÷åñêóþ ìîäåë îáó÷åíèÿ, ãîóíèçàöèþ øêîëû. Ïîïóëÿðèçàöèè ýòèõ èäåé ñïîñîáñòâîâàëè ðàíòû Ê. Øîëåðà, Ä. Áîâåå, Ã. Ìèõàëÿ, Ð. Âèíêåëÿ è ìíîãèõ äðóãèõ[7]. Â Ñêàíäèíàâñêèõ ñòðàíàõ îáðàëè ïðèçíàíèå ìîíîãðàôèè Ä. Kàëëîøà "Ïåäàãîãèêà äèàëîãà" è "Ãðóïïîâàÿ ïñèõîëîãèÿ" À. Øåóíäà, îðèåíòèðóþùèå íà ïðåîäîëåíèå òðàäèöèîííîãî ìîíîëîãèçìà ó÷èòåëÿ, íà äèàëîãè÷åñêîå îáùåíèå ñ äåòüìè, îðãàíèçàöèþ ñîòðóäíè÷åñòâà ìåæäó íèìè â ïðîöåññå ðàáîòû â ìàëûõ ãðóïïàõ íàä ñîâìåñòíûìè ïðîâåòàìè[8].

Óñïåøíàÿ ðåàëèçàöèÿ èäåé ïåäàãîãèêè îáùåíèÿ îáåñïå÷èâàåòñÿ ïàðäëëåëüíû ðåøåíèåì çàäà÷ ñîòðóäñòâóþùèé íà ïðîôåññèîíàëüíîé ïîäãîòîâêè ó÷èòåëÿ è ôîðìèðîâàíèÿ êîììóíèêàòèâíûõ óìåíèé ó ñòàòèõ ó÷àùèõñÿ.

Ñ 1980-õ ãîäîâ â áîëüøèíñòâå àìåðèêàíñêèõ øêîë ââåäåíû ó÷åáíûå êóðñû ðèòîðèêè, îáùåíèÿ, íàöåëåíîûå íà ôîðìèðîâàíèå ó äåòåé êóëüóóðû âåðáàëüíîé è íåâåðáàëüíîé ýêñïðåññèè, ðàçâèòèå òîëåðàíòíîñòè, ïðèó÷åíèå ê íåíàñèëüñòâåííîìó ðàçðåøåíèþ ìåæëè÷íîñòíûõ ïðîòèâîðå÷èé è êîíôëèêòîâ. Ýòè ìåðûì ñëóæèò øèðîêîå èñïîëüçîâàíèå "êîîïåðàòèâíîãî ó÷åáíîãî" â áóçå è øêîëå, ôîðìèðóþùåå êóëüóóðó ðàâíîïðàâñòèÿ, ãðóïïîâîãî ïîìîùè è âçàèìîïîìîùè, è ïðèâèòèå ñòóäåíòàì íàâûêîâ ñîòðóäíè÷åñòâà è ïðèíÿòèÿ ðåøåíèé. Ïîïóëÿðíû "êîîïåðàòèâíûå èãðû", ãðóïïîâîãî âçàèìîäåéñòâèÿ, ãðóïïîâîãî ïîìèñêà è ïðèíÿòèÿ ðåøåíèé. Ïîïóëÿðíû "êîîïåðàòèâíûå ýêñïåäèöèè", îðèåíòèðóþùèå íà øèðîêîå âíåäðåíèå ïðèíöèïîâ ñîòðóäíè÷åñòâà âî äåòñêîì äîìå è øêîëå.

Êóëüòóðå ðàâíîïàðòíåðñêîãî äèàëîãà, ãàðìîíèçàöèè ìåæëè÷íîñòíûõ òòíîøåíèé ñòóäåíòîâ è øêîëüíèêîâ ó÷àò â ïðîöåññå ðèòìåíåíèÿ ïîñâÿùåíîí èññëåäîâàíèâ Äæ. Ì àêêðîñêè, Ð. Ðèãìîíä, Ò. Ïëåêñ, Ï. Êèðåé “Âëàñòü íà óðîêå. Òåõíèêà èçìåíåíèÿ ïîâåäåíèÿ. Êîì ìóíèêàòèâíûé òðåíèíã”, ñòàâøåå ïîïóëÿðíûì âî àòîðîé ïîëîâèíå 80-õ ãîäîâ.

Ïåäàãîãè Ãåðìàíèè ñîñðåäîòî÷èâàþò âíèìàíèå íà âîñïèòàíèè ó øêîëüíèêîâ, íà÷èíàÿ ñ ìëàäøèõ êëàññîâ, “êîíôëèêòíîé êîìïåòåíöèè” â ñôåðå äîñóãà–â ïðîöåññå îðãàíèçàöèè ñïîðòèâíûõ ñîðåâíîâàíèé, ïîåçäîê è ïóòåøåñòâèé, øêîëüíûõ ïðàçäíèêîâ, ëèòåðàòóðíî-ìóçûêàëüíûõ âå÷åðîâ è ò.ï.

Ïðåïîäîâàíèå ìîíîñóáúåêòíîñòè ó÷åáíî-âîñïèòàòåëüíîãî ïðîöåññà, óïðî÷íåíèå ïîçèòèé ãóìàíèñòè÷åñêîé ïåäàãîãèêè–ïðèìåíòà íàøåãî âðåìåíè. Â îäíèõ ñòðàíàõ ýòî ïðîèñõîäèò ðàíüøå, â äðóãèõ–ïîçæå. Ì îæíî ïîèñãàòü, ÷òî ïî ìåðå óêðåïëåíèÿ äåìîêðàòè÷åñêèõ íà÷àâ â îáùåñòâåííîé æèçíè ÷åëîâå÷íîñòü îáùåíèÿ ñ ðåáåíêîì, îòíîøåíèå ê íåìó êàê ê âûñøåé öåííîñòè, íåíàñèëüñòâåííîå ïîáóæäåíèå ê äèàëîãó è ñîòðóäíè÷åñòâó îáðàùåíèÿ ñ äåòüìè è â ìàññîâîé ïðàêòèêå íàøåé øêîëû.

Îòå÷åñòâåííàÿ íàóêà î âîñïèòàíèè è îáðàçîâàíèè ïåðåæèâàåò ïåðèîä îñâîáîæäåíèÿ îò ìèôîâ, äîãì è ñòåðåîòèïîâ äàìèíèðóþùåãî ïîäõîäà è ñòðåìèòñÿ ê ïîñòðîåíèþ äåìîêðàòè÷åñêîãî ãóìàíèçàöèè. Ãóìàíèçàöèÿ øêîëû â çíà÷èòåëüíîé ìåðå ñâÿçàíà ñ ïåðåîðèåíòàöèåé èçîëÿöèîíèñòñêèõ òåíäåíöèé â íàóêå, èçó÷åíèåì è äåâèàöèîííîé îñâåùåíèÿ äåòåé è ìîëîäåæè ê îáùåíèþ ñ ðîäèòåëÿìè, ïîäâåðãàåò ñîìíåíèþ ïîäõîä, ïîñòðîåííûé íà ïîíèìàíèè ñóáúåêòíîñòè ó÷àùåãî êàê íåêîåãî ñàìîäîñòàòî÷íîãî ìèðà, ñïîñîáíîãî ê ñàìîîïðåäåëåíèþ è ñàìîîðãàíèçàöèè.

Çàêîí÷èâàÿ ýêñêóðñ â èñòîðèþ ðàçâèòèÿ è ñòàíîâëåíèÿ ïåäàãîãèêè îáùåíèÿ, ñëåäóåò ïðèçíàòü, ÷òî îíà–îòíþäü íå ïàíàöåÿ îò âñåõ øêîëüíûõ áåä, à ëèøü íåòúåìëåìàÿ ñòîðîíà íîâîé êîíöåïöèè âîñïèòàíèÿ.

---

1 Îáúåêò–òîò, íà êîãî âîçäåéñòâóþò; ñóáúåêò–òîò, êòî âîçäåéñòâóåò.

2 Ïàðàäèãìà (îò ãðåê. paradeigma– “ïðèìåð, îáðàçåö”) – ñèñòåìà îñíîâíûõ îïîðíûõ ïàó÷íûõ èäåé.

3 Â 1986 ã. Âî âðåìÿ ïîñåùåíèÿ Ì îñêâû Ê. Ðîäæåðñ íà ñâîèõ ëåêöèÿõ ïîçíàêîìèë ñîâåòñêèõ ó÷åíûõ ñ îñöåïöèóàëüíûì è îñíîâàì ãóìàíèñòè÷åñêîé ïñèõîëîãèè è ïåäàãîãèêè.

4 Ñì.: *Ferry G.* La protique de travail en groupe. Paris, 1976.

5 *Vayer P., Roncin Ch.* L’enfant et le groupe. Paris, 1987.

6 Ñì.: *Ñåëèùåâ Â.* Àêòèâíîå îáó÷åíèå // Ëèäåðñòâî è ìåíåäæìåíò â îáðàçîâàíèè. 1995. 4.

7 Ñì.: *Ðà÷êîâà Í. Ñ.* ðèòè÷åñêèé àíàëèç êîì ìóíèêàòèâíîé ïåäàãîãèêè. ÔÐÃ. Ë., 1989.

8 Ñì.: *Ñîêîëîâ Â. Ì.* Ïåäàãîãèêà äèàëîãà â Ñêàíäèíàâñêèõ ñòðàíàõ. Ñîâ. Ïåäàãîãèêà. 1990.

Ð³Ôàð¸²Î ò²ÚÆÜØ²ÜÎ²ì²ðÄàôÂÚàôÜÀàðäºê
Üàð²ð²ðàôÂÚàôÜ

èÆî²ØàôêÆÜÚ²Ü

ºäØÐ
ÀÝ¹Ñ³Ýáòñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáñ¹

²Ù÷á÷áõÙ

Ð³Õáñ¹³Ïó³ÛÇÝ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛáõÝÁ Ýáñ ·Çï³×ÛáõÕ ¿, áñÝ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ »½ñ»ñ áõÝÇ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛ³Ý Ñ»ï: ¶Çï³×ÛáõÕÇ ÍÝáõÝ¹Ý áõÕÕ³ÏÇ³ñ¹ÛáõÝù ¿Ñá·»µ³Ý³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ Ùïù Ç½³ñ·³óÙ³Ý ïñ³Ù³µ³ÝáõÃÛ³Ý: êáóÇ³É-ù³Ô³ù³Ï³Ý÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù ÙÇï áõÙ »Ý¹»åÇï»Ô»Ï³ïí³Ï³Ý Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñáõÙ, ·Çï áõÃÛ³Ý³Ùë Ýáñ µÝ³·³í³éÁ¹³ñÓÝáõÙ »Ý ËÇë ï³ñ¹Ç³Ï³Ý:

COMMUNICATIVE PEDAGOGY AS A NEW BRANCH OF SCIENCE

RITA MOUSINYAN

Dissertator of Yerevan State Pedagogical University Department of General Pedagogy

Summary

Communicative Pedagogy is a new sphere in science which is directly connected with Social Pedagogy. This new branch is the logical result of the development in psycho-pedagogical global thought. The general socio-political and economic changes, which lead to the development of informational society, make this new branch of science more contemporary.

ÀÐÈÍÀ ÄÀÍÈÅËßÍ

ÀÍÃËÈÉÑÊÀß ËÈÒÅÐÀÒÓÐÀ Â ÏÅÐÂÎÄ ÓÑÑÊÎÃÎ ÏÈÑÀÒÅËß ÑÀÌÓÈËÀ ÌÀÐØÀÊÀ

Âòîðîñòåïåïåíí Ñàìóèëà ßêîâëåâà Ìàðøàêà áîëüøîå ìåñòî çàíèìàåò ðàáîòà íàä ïåðåâîäàìè ïðîèçâåäåíèé àíãëèéñêîãî ïîýòîâ è àíãëèéñêîãî ôîëüêëîðà. Ñâîþ ðàáîòó íàä ïåðåâîäàìè àíãëèéñêîé ëèòåðàòóðû Ìàðøàê íà÷àë åùå â ñòóäåí÷åñêèå ãîäû. Âñïîìèíàÿ î ñòóäåí÷åñêèõ ïîäâèãàõ, ïîýò ïåðåâîäèë äî ïîñëåäíåãî äíÿ. Âñïîìèíàëè, îí ïèñàë: "...áîëüøå âñåãî ïîäóìàåò ìåíÿ ñ àíãëèéñêîé ïîýçåéå óíèâåðñèòåòñêàÿ áèáëèîòåêà, ãäå ÿ âïåðâûå óçíàë òî, ÷òî ïåðåâîäèë âïîñëåäñòâèè-ñîíîòû Øåêñïèðà, ñòèõè Ðîáåðòà Áåðíñà, Âèëüÿìà Áëåéêà, Æåíîà Êèòñà, Ðîáåðòà Áðàóíèí÷à, Êèïëèíãà... Ïðåäâîäèòåëü ñòèõè ÿ íà÷àë â Àíãëèè, ðàáîòàÿ â íàøåé òèõîé óíèâåðñèòåòñêîé áèáëèîòåêå. È ïðåäâîäèë ÿ íå ïî çàêàçó, à ïî ëþáâè". Ïðåáûâàíèå â Àíãëèè äàëî Ìàðøàêó ïîäëîííîå çíàíèå ÿçûêà, ëè÷íûå âïå÷àòëåíèÿ îùóùåíèÿ ñòðàíû, íàðîäà, êîòîðûå ïîìîãëè åìó ñòàòü òàêèì ãëóáîêèì çíàòîêîì ïåðåâîäà è ïîýçèè. Ìàðøàê ñ÷èòàåò ìîãèëîé ïîýçèè ïîýçèÿ. Ìàðøàê ñ÷èòàåò, ÷òî íåëüçÿ ðàáîòåò ñëåäîâàòü çà ïîäëèííèêîì, íåëüçÿ ïîïàäàòü â ïëåí êîñíåííîñòÿì ÷óæîãî ÿçûêà. Îí ñòàðàëñÿ âûðàçèòü ìûñëè è ÷óâñòâà îðèãèíàëà: îá ýòî ì ñâèäåòåëüñòâóþò ããî äðñÿòèè âàðèàíòîâ ïåðåâîäîâ ïîýòîâ èëè èíîãî ïîýçåäåäíèÿ. Ìàðøàê ñ÷èòàåò, ÷òî ïåðåâîä ãëàãîëîâ ïîýçåäåäíèÿ, îñîá, äóøó, ðàðàêòåð ïèñàòåëÿ.

Â ïåðåâîäàõ îí èçáåãàåò òî÷íîñòè ïåðåâîäà, íî è íå ïîçâîëÿåò âîëüíîñòåé. Ïîýò ñòàðàåòñÿ â ïåðåâîäîâåä äîâåñòè ïîäëèííûå ìûñëè, ÷óâñòâà ïåðåâîäèìûõ ïîýòîâ, íå òåðÿòü ñóùåñòâåííîãî äèàëîãà.

Ìàðøàê ñ÷èòàåò, ÷òî ïåðåâîä÷èê äîëæåí ïåðåâîäèòüñÿ â ìàòîðà, äëþáèòüñÿ â íåãî, â åãî ìàíåðó è ÿçûê, è ïðè ýòî ì ñîõðàíèòü åäèíñòâî ñâîåãî ñòèëÿ è ìóäðîãî ÿçûêó, ÷òî õîðîøèé ïåðåâîä÷èê íåâîëüíî îòðàæàåò è ñâîþ ñòîðîíó ïîýçèè, Âàëåðèÿ Áþñîâà, Áîðèñà Ìàòâåéíêà è ìíîãèõ äðóãèõ.

Ïîýòè÷åñêèì ïîäõîäîì ìîæåò ìàçàòü ïåðåâîäû Ìàðøàêà âñåõ ñîíåòîâ Øåêñïèðà (èõ 154) è ñòèõîâ Áåðíñà. Îí, ïî îïðåäåëåíèþ À. Ôàäåéåâà, ñäåëàë ñîíåòû Øåêñïèðà "ôàêòàì è ðóññêîé ïîýçèè". Îí ñîçäàë íîâûå ðóññêèå ïðèçåäåíèÿ, ïðè ýòîì ñîõðàíèë åäèíñòâî ìûñëåé, ÷óâñòâ, íàñòðîåíèé îðèãèíàëà. Â 90-ûå ãîäû XVI ñòîëåòèÿ ñîíåò áûë åâñòüìà ðàñïðîñòðàíåííé â Àíãëèè ëèòåðàòóðíîé ôîðìîé, òîãäà è áûë ñîçäàí øåêñïèðîâñêèé ëèðè÷åñêèé öèêë. Ñîíåòû Øåêñïèðà íîñÿò àâòîáèîãðàôè÷åñêèé õàðàêòåð, â íèõ äóøåâíûå îòíîøåíèÿ ïîýòà íà ëè÷íûå ñîáûòèÿ è ñîáûòèÿ îáùåñòâåííîé æèçíè. Â íèõ îòðàçëèëèñü äóæåññêèå è ëþáîâíûå îòíîøåíèÿ ïîýòà, ðàçäóìüÿ íàä æåñòîêèìè ïðîòèâîðå÷èÿìè æèçíè. Ïåðâîå èçäàíèå ñîíåòîâ Øåêñïèðà â ïåðâîâîäàõ Ìàðøàêà - ýòî 1948 ãîä. Â êíèãå îõâàò÷åíû 154 ñîíåòî Øåêñïèðà.

Ìàðøàêó ïðèíàäëåæèò çàñëóãà îòêðûòèÿ òâîð÷åñêîâà Âèëüÿìà Áëåéêà. Ñ ïðîèçâåäåíèÿ Áëåéêà íà÷àë îí ñâîé ïóòü ïåðåâîä÷èêà è ðàáîòàë íàä ïåðåâîäàìè ñòèõîâ äî ïîñëåäíåãî äíÿ æèçíè. Ñûí ðåìåñëåíèêà Áëåéêà âñþ ñâîþ äîëãóþ ñàìèäñÿòèëåòíþþ æèçíü ïðîâåë â òðóäå è áåäíîñòè. Íî æèçíü ýòà áûëà íåîáûêíîâåííî áîãàòà äóõîâíûì ñîäåðæàíèåì. Áëåêê çàðèñîâûâàë ñâîè óäèâèòåëüíûå âèäåíèÿ, áåñäàîâàë ñ ïàòðèàðõàìè è ïîðîêàìè, è òåðïåëèâî ïåðåíîñèë íóæäó. Âñþ ñâîþ æèçíü Ìàðøàê ìå÷òàë êçäàòü êíèãó èçáðàííûõ ñòèõîòâîðåíèé Áëåéêà. Îáîìàêî Ìàðøàêó íå óäàëîñü âèäåòü ýòó êíèãó. Òîì èê èçáðàííûõ ñòèõîâ Â. Áëåéêà â ïåðåâîäå Ìàðøàêà âûøëå â ñâåò ïîñëå åãî ñìåðòè.

Ê ïîýçèè Âèëüÿìà Âîðäñâîðòà - àíãëèéñêîãî ïîýòà ðîìàíòèêà, Ìàðøàê îáðàòèëñÿ â íà÷àëå ñâîåãî ïóòè. Ïåðâûå åãî ïåðåâîäû ïðîèçâåäåíèÿ Âîðäñâîðòà ïîÿâèëèñü â æóðíàëàõ åùå â äîðåâîëþöèîííîå âðåìÿ. Ìàðøàê ïåðåâåë ÷åòûðå ñòèõîòâîðåíèÿ èç ïîýòèè÷åñêîãî öèêëà è åùå òðè îòðûâêè ñòèõîòâîðåíèÿ. Ýòî "Êþñè", "Êóêóøêà", "Äàâñîâð", "Çëàòîîêè" è äóãèå.

Ìíîæåñòâî ïðîèçâåäåíèé ïåðåâåë Ìàðøàê Ðîáåðòà Áåðíñà - âåëè÷àéøåãî øîòëàíäñêîãî íàðîäíîãî ïîýòà-äåìîêðàòà. Íà åãî òâîð÷åñòâî îêàçàëè âëèÿíèå ñîáóòèÿ Ôðàíöóçñêîé ðåâîëþöèè 1789 ãîäà. Áåðíñ îáëè÷àåò ïðèâåëèçèðîâàíîûì êëàññû, âîñïåâàåò òðóä è ìèðíóþ æèçíü ïðîñòûõ ëþäåé. Ìàðøàêà ïðèâëåêàåò æèçíåðàäîñòíàÿ, èðîíè÷íàÿ è ìóäðàÿ ïîýçèÿ Áåðíñà: "SS ñ÷àñòëèâà, ÷òî íà ìîþ äîëþ âûïàëà ÷åñòü äàòü ìîè ñîíåòåìåíèêàì è ñîîòå÷åñòâåííèêàì íàèáîëåå ïîïíîå ñîáàíèå ïåðåâîäîâ èç Áåðíñà.

Áîëåå äâàäöàòè ëåò ïîñâÿòèë ÿ ýòî ì òðóäó è äî ñèõ ïîð åùå ñ÷èòàþ ñâîþ çàäà÷ó íåçàâåðøåííîé.

"Ìíîãî ÷óäåñíûõ ÷àñîâ è äíåé ïðîâåë ÿ çà ýòîé ðàáîòîé...."

"Âåñåëèÿ è ïðîñòàÿ ìóäðîñòü Áåðíñà,- ñêàçàë Ìàðøàê â ñâîåé ðå÷è íà þáèëåéíîé ñåññèè â Øîòëàíäèè,- åãî ãîðäàÿ íåçàâèñèìîñòü, äãî ñûíîâíÿÿ âåðíîñòü ñâîåé ñòðàíå, óâàæåíèå ê ÷åñòíîìó òðóäó, íàêîíåö, óì åíèå ëþáèòü, áûòü äðóãîì è íàõîäèòü ñ÷àñòüå äàæå â íåñ÷àñòüå - âñå ýòî ñäåëàëî ÿòîëèáíäñêîãî ïîýòà ðîäíóþ è áëèçêèì äëÿ ìèëëèîíîâ íàøèõ äíåé".

Ìàðøàê ñ ëþáîâüþ, ñ âîëíåíèåì è ãîðäíîñòüþ âíîâü è âíîâü îáðàùàåòñÿ ê ïåðåâîäàì Áåðíñà. Ìîæíî ñêàçàòü, ÷òî äî íåãî ìû íà èìåëè íàñòîÿùåãî Áåðíñà íà ðóññêîì ÿçûêå.

Ïåðåâîäû Ñ. ß. Ìàðøàêà, è â îñîáåííîñòè ïåðåâîäû ñòèõîâ äåëèêîãî Áåðíñà, ìîæíî ñ÷èòàòü

ñåðüåçíû ì âêëàäî ì â äåëî êóëüòóðíîãî ñáëèæåíèÿ è îáùåíèÿ íàðîäîâ ïóòåì êóëüòóðû, èñêóññòâà, èèòåðàòóðû. À ýòî â íàøè äíè - äåëî áîðüáû çà ìèð âî âñåì ìèðå.

Â 1950 ã. èçäàâòñÿ êíèãà "Ðîáåðò Áåðíñ â ïåðåâîäàõ Ñ. Ìàðøàêà", êóäà âîøëè ìíîæåñòâî ïðåêðàñíûõ ïðîèçâåäåíèé Áåðíñà: "×åñòíàÿ äåâóøêà", "Äæîí ÿ÷ìåííîå çåðíî", "Ñòàðàÿ äðóæáà", "Âîçâðàùåíèå ñîëäàòà", "Ëþáîâü", "Âûñåëûå íèùèå" (êàíòàòà), "Ïåñíÿ äåâóøêè", "Íýíòè" è äðóãèå.

Ìàðøàê ïåðåâåë ñîíåòû Äæîíà Êèòñà, ðàññêàçû, ñòèõè Ðääúÿðäà Êèïëèíãà - àíãëèéñêîãî ïîýòà è ïðîçàèêà, Ðîáåðòà Áàóíèíà - àíãëèéñêîãî ïîýòà è ïîñëåðîìàíòèñòà ïåðèîäà, àíãëèéñêîãî ïîýòà è õóäîæíèêà Ýäâàðäà Òåíèñîíà - àíãëèéñêîãî ïîýòà, ýïîõè êîðîëåâû Âèêòîðèè ("Ó ìîðÿ", "Äî÷ü ìåëüíèêà", "Îð¸ë"), áàëëàäû Äàíòå Ãàáðèýëÿ Ðîññåòè, Ðîáåðòà Ëþèñà Ñòèâåíñîíà "Âåððåñêîâûé ìåä".

Ìíîãî ïðîèçâåäåíèé ïåðåâåë Ñàìóèë Ìàðøàê èç àíãëèéñêîãî íàðîäíîãî òâîð÷åñòâà, îñîáåííî ïîëþáèëè îí áàëëàäû.

Æàíð áàëëàäû âîçíèê â Àíãëèè è Øîòëàíäèè â ãëóáîêîé äðåâíîñòè â IX-X âåêàõ. Áàëëàäà ñíà÷àëà áûëà ïåñíåé, ñîïðîâîæäàåìîé òàíöåì èëè èñïîëíÿëàñü ïîñòîÿííî è ìàñòåðàìè. Îòñþäà è íàïåâíîñòü àíãëèéñêîé íàðîäíîé áàëëàäû. Îíè èñïîëíÿëèñü â ñîïðîâîæäåíèå ìóçûêàëüíûõ èíñòðóìåíòîâ. Â òå÷åíèå ñòîëåòèé áàëëàäû ïðåâðàùàëèñü îò îäíîãî ïîêîëåíèÿ ñêàçàòåëåé ê äðóãîìó ïóò¸ì óñòíîé ïåðåäà÷è. Áàëëàäû áûëè èñòîðè÷åñêèå è ëèðèêî-äðàìàòè÷åñêèå. Ìàðøàê â îñíîâíîì ïåðåâîäèë ëèðèêî-äðàìàòè÷åñêèå áàëëàäû. Ïåðâûå ïåðåâîäû àíãëèéñêèõ áàëëàä îòíîñÿòñÿ ê êîíäîíñêèì óíèâåðñèòåòñêèì ãîäàì. Ïåðâûå áàëëàäû èçäàëèñü â ïåòðîãðàäñêîì æóðíàëå "Ñåâåðíûå çàïèñêè" â 1916 ãîäó. Â 1941 ãîäó èçäàëñÿ ñáîðíèê àíãëèéñêèõ áàëëàä è ïåñåí Ìàðøàêà ("Áàëëàäà î äâóõ ñåñò¸ð", "Êëÿòâà âåðíîñòè", "Êîðîëü è ïàñòóõ", "Áàëëàäà î ìåüíèêå è åãî æåíå", "Òðè áàëëàäû î Ðîáèí Ãóäå" è ìíîãî äðóãèõ).

Ìàðøàê ïåðåâ¸ë ìíîãî àíãëèéñêèõ ýïèãðàìì ðàçíûõ âðåì¸í: "Ýïèòàôèÿ ñêðÿãåå", "Âåòî÷êà", "Î ïîöåëóå", "Î ïüÿíñòâå". Èíòåðåñ ê àíãëèéñêîìó è øîòëàíäñêîìó íàðîäíîìó òâîð÷åñòâó Ìàðøàê ñîõðàíèë íà âñþ æèçíü. Î í âîñõèùàëñÿ ïðîñòîòîé è åñòåñòâåííîñòüþ àíãëèéñêèõ áàëëàä. È ì ïåðåâåäåíî äîñòîéíî è øîòëàíäñêèõ áàëëàä è ìíîæåñòâî ýïèãðàìì.

Ñàìóèë ßêîâëåâè÷ Ìàðøàê, îáëàäàòåëü ìàñòåðñòâà ïîýòè÷åñêîãî ïåðåâîäà îçíàêîìèë ðóññêîãî ÷èòàòåëÿ ñ ðÿäîì ëó÷øèõ ïðîèçâåäåíèé âåëèêèõ àíãëèéñêèõ ïèñàòåëåé, à òàêæå ñ íàðîäíûì ôîë�êëîðîì.

---

²Ü¶ÈÆ²Î²Ü ¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜÀ èàôê ¶ðàÔ
ê. Ø²ðÞ²ÎÆ Â²ð¶Ø²ÜàôÂÚ²Ø´

²ðÆÜ² ¸²ÜÆºÈÚ²Ü

ì³Ý³ÓáñÇ äØÆ ¹³ë³Ëáë

²Ù÷á÷áôÙ

Ðá¹í³ÍÁ ÝíÇñí³Í ¿ éáõë ·ñáÕ ê³ÙáõÉ Ø³ñß³ ÏÇ Ã³ñ·Ù³Ýã³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³ÝÁ: ²ñï³Ñ³ÛïÍ³Í ¿Ý³¨Ø³ñß³ ÏÇ Ï³ñÍÇùÁ` Ã³ñ·Ù³ÝáõÃÛ³Ý ¨ Ã³ñ·Ù³Ýãç í³ñå»ïáõÃÛ³Ý ëÏ½µáõÝùÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ: Ùßí³Í »Ý µ³½Ù³ÃÇí ³Ý·ÉÇ³óÇ ·ñáÕÝ»ñ, áõÙ ëï»ÕÍ³ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ã³ñ·Ù³Ýí»É »Ý Ø³ñß³ ÏÇ ÏáÕÙÇó: Ð³ïÏ³å»ë Ýßí³Í »Ý ìÇÉÛ³Ù Þ»ùëåÇñÝ áõ èáµ»ñï´ÇéÝëÁ: Ø³ñß³ ÏÇ ßÝáñÑÇí éáõë ÁÝÃ»ñóáÕÁ Í³ÝáÃ³ó³í ³Ý·ÉÇ³óÇ ·ñáÕÝ»ñÇ ÙÇ ß³ñù É³í³·áõÛÝ ëï»ÕÍ³ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ:

ENGLISH LITERATURE IN TRANSLATION OF RUSSIAN WRITER S. MARSHAK

ARINA DANIELYAN

Lecturer of Vanadzor Teachers' Training Institute

Summary

The article is devoted to the translation of Rassian writer Samuel Marshak. Marshak's opinion concerning the translation and the principles of mustery of translation is also expressed in the article. Nuperous English writers are mentioned whose works have been translated by Marshak. Among them Villiam Shkespeare and Robert Berns are especially mentioned. Russian reader has got acquainted with best thanks to Samuel Marshak.

¶ðºî² Ð²Îà´Ú²Ü

º äØÐ
ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ Ù³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý ³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáñ¹

¸²êÆÜ Ü ºðÎ²Ú²òì àÔ ¸Æ¸²ÎîÆÎ ä²Ð²ÜæÜºðÀ

Ð²Ú ¶ð²Î²ÜàôÂÚ²Ü ¸²êÆ úðÆÜ²Îàì

åñáóÁ ³½·Ç ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý ³é³çÝáñ¹Ý ¿, ç³-Ñ³ÏÇñÁ, Ýñ³Ý ¿ í»ñ³å³Ñí³Í ³×áÕ ë»ñÝ¹Ç Ïñ-ÃáõÃÛ³Ý ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»Í ³é³ù»ÉáõÃÛáõ-ÝÁ: ¸åñáóÝ ¿ Ó¨³íáñáõÙ ³ÝÓÇ Ù ï ³íáñ ¨ µ³ñáÛ³Ï³Ý ÝÏ³ñ³·ÇñÁ, ³ñÅ»µ³Ý³Ï³Ý ÏáÕÙÝáñáßáõÙÝ»ñÁ, Ý»-ñ³ßË³ñÑÁ:

ÎñÃ³¹³ë ï Ç³ñ³Ïã³Ï³Ý Ñ³Ù³ÉÇñ, µ³½Ù³ß»ñ ï ·áñÍÁÝÃ³óÁ Ï³½Ù³Ï»ñåíáõÙ ¿ ¹³ëÇ ÙÇçáóáí: ¸³ëÁ ë ï »ÕÍ³ ·áñÍáõÃÛáõÝ ¿, ³ñí»ë ï , ³ñ³ñáõÙ. ³ÛÝ áõëáõóãÇ ï ùÝ³ç³Ý ³ßË³ ï ³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ ¿: àõëáõóÇãÝ Çñ Ù»-Ãá¹³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áõÝ³·»Õ Ý»ñ Ï³åÝ³ÏÇó ÁÝ ï -ñáõÙ ¿ ·áõÙÝ»ñ, íñÓÝáõÙ ¹³ë ïáãíáÕë ï »ÕÍ³ ·áñÍáõÃÛáõ-ÝÁ, ·áõÝ³ÛÇÝ ï ³ñµ»ñ Ýñµ»ñ³Ý·Ý»ñáí ÑÛáõëáõÙ ÙÇ ³Ù-µáÕç³Ï³Ý Ý»ñ¹³ßÝ³Ï Ñ³Ù³Ï³ñ·ª ÇñÇÙÝ³Ï³Ý ËÝ-¹ÇñÝ»ñáí, µáí³Ý¹³ïáõÛ³Ùµ, Ýå³ï³ÏÝ»ñáí, áõëáõó-Ù³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ, Ó¨»ñÇ, ÑÝ³ñÝ»ñÇ, Ù»Ãá¹Ý»ñÇ Ýå³ï³-Ï³ÛÇÝ ÏÇñ³éÙ³Ùµ: ¸³ëÝ Çñ µáÉáñ Ï³éáõó ³íÙ³ÛÇÝ µ³Ó³¹ñ³Ù³ë»ñáí å»ïù ¿ áõÕÕáñ¹íÇ ³ÝÓÇ ÉÇ³Ï³-ï³ñ, Ñ³Ù³ïáÕÙ³ÝÇ ¨ Ý»ñ¹³ßÝ³Ï ½³ñ·³óÙ³ÝÁ, ³ß-Ë³ñÑÁÝÏ³ÉÙ³ÝÁ, ×³Ý³ãáÕ³Ï³Ý ³Ï ï ÇíáõÃÛ³Ý ¨ ÇÝù-ÝáõñáõÛÝáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³ÝÁ, Ý»ñ³ßË³ñÑÇ Ñ³ñë ï ³ó-Ù³ÝÁ. ¹³ëÇ ÁÝÃ³óùáõÙ »Ý Ó¨³íáñíáõÙ ³ÝÓÁ, Ýñ³ µ³-ñáÛ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á:

¸³ëÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ Ù»Í³å»ë å³ÛÙ³Ý³-íáñí³Í ¿ áõëáõóãÇ ³ÝÓÝ³ÛÇÝ ¨ Ù³ëÝ³·Çï ³Ï³Ý áñ³Ï-Ý»ñáí: Ü³ å»ïù ¿ áõÝ»Ý³Ù³ëÝ³·Çï ³Ï³Ý µ³ñÓñ Ï³-ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ, ÑÙï áõÃÛáõÝÝ»ñ, É³í³·áõÛÝë ïÇñ³å»-ïÇÙ³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ³ñí»ë ïÇµáÉáñ Ýñµ»ñ³Ý·Ý»ñÇÝ, áõÝ»Ý³ Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ùß³ïáõÛÃÇ Ï³ñ¨áñ Ñ³ïÏ³-ÝÇßÝ»ñª Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ýå³ï³Ï³ëÉ³óáõÃÛáõÝ, Ñá-·»µ³Ý³Ù³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý Ëáñ³·Çï áõÃÛáõÝ, ÏñÃí³-ÍáõÃÛáõÝ, µ³ñáÙ³Ï³Ý ³Ý³Õ³ñïáõÃÛáõÝ, Ù³ÝÏ³í³ñ-Å³Ï³Ý í³ñå»ïáõÃÛáõÝ, ë»÷³Ï³Ý á×, ÇÝùÝ³ïÇñ³å»-ïáõÙ, ³½·³ÛÇÝ ¨ Ñ³Ù³Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ÙÇ³ïáõÃ³ÛÇÝ ³ñ-Å»ùÝ»ñÇ ·Çï³ïáõÃÛáõÝ ¨, áñ Ï³ñ¨áñ ¿, ³ÝÓÝ³ÛÇÝ µ³ñÓñ áñ³ÏÝ»ñª µ³ñáõÃÛáõÝ, ·Ã³ëñïáõÃÛáõÝ, Ù³ñ¹³-ëÇñáõÃÛáõÝ, ³½ÝíáõÃÛáõÝ, ³Ý³ã³éáõÃÛáõÝ, ½·³ÛáõÝ³-ïáõÃÛáõÝ: Ø. ØáÝïª»ÝÁ ·ñáõÙ ¿. §Üñ³Ý, áõÙÑ³ëáõ ã¿ µ³-ñáõÃÛ³Ý ·Çïáõ ÃÛáõÝÁ, ó³ÝÏ³ó³Í ³ÛÉ ·Çïáõ ÃÛáõÝ Ï³-ñáÕ¿ íÝ³ë µ»ñ»É¦:

³ëÇ µáí³Ý¹³ïáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿ ³ñï ³Ñ³ÛïÇÅ³-Ù³Ý³ïÇá·ÇÝ, Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ: ²ÛëûñÑ »ñÇ-ï³ë³ñ¹ë»ñáõÝ¹Á µ³½Ù³½³Ý Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñ áõÝÇ. Ñ³Ù³ï³ñ·ã³ÛÇÝ ï»ËÝÇï³Ý, Ýáñ³·áõÙÝ ï»ËÝá-Éá·Ç³Ý»ñÁ` Çñ»Ýó Ñ½áñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñáí, Ñ»é³-Ñ³ñ áõëáõóÙ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ·ñ³íÇã Ñ»é³ÝÏ³ñÝ»-ñÁ Éáõñç Ùñó³ÏÇó »Ý ¹³ëÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ³í³Ý¹³-Ï³Ý Ó¨»ñÇÝ áõ Ù»Ãá¹Ý»ñÇÝ: ê³Ï³ÛÝ ÙÇ µ³ñÓñ, í»Ñ Ñá·¨áñ ½·³óáõÙ Ù»½¹åñáó¿ ï³ÝáõÙ` Ñ³Õáñ¹³Ïóí»-Éáõ Ï»Ý¹³ÝÇ ËáëùÇÝ, Éáõëáí, ëÇñáí áõ µ³ñáõÃÛ³Ùµ ß³-Õ³Ëí³Í ³ßË³ñÑÇÝ: àã ÙÇ Ù»ù»Ý³, áã ÙÇ ï»ËÝÇÏ³ãÇ Ï³ñáÕ ï³É³ÛÝë»ÑÝ áõç»ñÙáõÃÛáõÝÁ, ë å³éáõÙáí ë³ñÝ»É ÷áËÑ³-ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, íë ï³ÑáõÃÛ³Ý, ³ÝÑ³ï³Ï³Ý Ùá-ï»óÙ³Ý, ³ç³ÏóáõÃÛ³Ý ³ÛÝ ÙÃÝáÉáñ ï Á, áñ ¹³ëÇ ÁÝ-Ã³óùáõÙ Ó¨³íáñíáõÙ ¿ ³ß³Ï»ñ ï Ç ¨ áõëáõóãÇ ÙÇç¨: §Ø»Í ·áñÍ³íáñ ÙÁÝ¿ ³Ý, áõëáõóÇãÁ. ÏÁ Ïé», ÏÁ¹³ñµÝ» ³Ý¹áõÉ: ØÇ ï ù ¨ ëÇñ ï ÏÁ Ïé», ·³Õ³÷³ñÝ»ñ ¨ ½·³-óáõÙÝ»ñ ÏÁ¹³ñµÝ»¦,- ·ñáõÙ¿ ³ñ¨Ù ï ³Ñ³ÛÙ³ÝÏ³í³ñÅè. ä»ñå»ñÛ³ÝÁ:

³ëÇ ÝÛáõÃÁ ³ß³Ï»ñ ï Ç Ù»ç å»ïù¿ Ñ»ï³ùñùñáõ-ÃÛáõÝ ³é³ç³óÝÇ, Ó¨³íáñÇ Ñáõ½³Ï³Ý-½·³Û³Ï³Ý, ¹ñ-¹³å³ï×³é³ÛÇÝ áÉáñ ï Á, é»ýÉ»ùëÇ³Ýª Çñ ³ñ³ñùÝ»ñÁ í»ñÉáõÍ»Éáõ Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÁ, ÙÕÇ µ³ó³Ñ³Ûï áõÙÝ»ñÇ, Ý»ñÑ³Ù»óáÕáõÃÛ³Ý, Ù ï áñáõÙÝ»ñÇ, ë ï³ó³Í ·Çï»ÉÇù-Ý»ñÇ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ÏÇñ³éÙ³Ý: ²Ûë ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇª Ï³ÝË³Í Ù ï³ÍÍ³Í Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ Ñ³Ù³¹ñáõÙÁ ÙÇ³ÛÝ Ï³ñáÕ ¿ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ¹³ñÓÝ»É ¹³ëÁ ¨ áõëáõóãÇ ³ß-Ë³ï³ÝÙáÁ: ¸³ëÁ ë ï»ÕÍ³·áñÍ³Ï³Ý-áñáÝáõÃ³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³ó ¿, Ý»ñùÇÝ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³Ï ï Çí ¹ñë¨áñáõÙ: ö áñÓ³éáõ, µ³ÝÇÙ³ó, Ñá·¨áñ µ³ñÓñ Ùß³-ÏáõÙÃ, í³é ³ÝÑ³ï³Ï³ÝáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ áõëáõóÇãÝ Ç ½áñáõ ¿ ³ñÃÝ³óÝ»É Çñ ë³ÝÇ Ù ï ³íáñ Ý»ñáõÅÁ, Ý»ñùÇÝ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: È³í¿ ³ëí³Í. §ä³ï³ÝáõáõÕ»-ÕÁ ³ÝáÃã¿, áñ å»ïù¿ ÉóÝ»É, ³ÛÉç³Ñ, áñ å»ïù¿ µáó³-í³é»É¦:

10-ñ¹ ¹³ë³ñ³ÝáõÙ Ñ³Û ·ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³-Ï³Ý Íñ³·ñáí Ý³Ë³ï»ëí³Í Ñ»ñÃ³Ï³Ý Ã»Ù³Ý` Þ³-Ñ³Ý Þ³ÑÝáõñÇ §Ü³Ñ³ÝçÁ ³é³Ýó »ñ·Ç¦ í»åÁ, Ñ³Ù-ÁÝÏÝáõÙ¿ Ñ³Ûáó ó»Õ³ëå³ÝáõÃÛ³Ý ï³ñ»ÉÇóÇÝ: ì»åÝ Çñ Ñ³ñó³¹ñáõÙÝ»ñáí ³éÝãíáõÙ¿ ó»Õ³ëå³ÝáõÃÛ³ÝÁ ¨, µÝ³Ï³Ý³µ³ñ, ÝíÇñíáõÙ »Õ»éÝÇ ½áÑ»ñÇ ÑÇß³ï³ÏÇÝ: ²ñ¹Ç³Ï³Ý ÑÝã»ÕáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ù»ñûñÛ³ Ã»Ù³ª ËáñáõÝÏ, Ñ»ï³ùñùÇñ, µ³½Ù³ß»ñï: ä»ïù¿ ÑÕ³Ý³É Ñ³-ñáõëï ÉÇóù»ñáí, ¹³ëïÇ³ñ³Ïã³Ï³Ý Ëáñ µáí³Ý¹³-ÏáõÃÛ³Ùµ, ³ÝÏñÏÝ»É Ç, ³ÝÙáé³Ý³É Ç ¹³ë, ¹³ëª ³ÙµáÕç ÏÛ³ÝÙÇ Ñ³Ù³ñ, Ù»ñûñÛ³ ËáÑ áõ Ñ³Ý·áõó³Ï»ï Ù ïáõ-ñáõÙÝ»ñÇ ßÕÃ³ÛáõÙ:

Þ. Þ³ÑÝáõñÇ §Ü³Ñ³ÝçÁ ³é³Ýó »ñ·Ç¦ í»åÝ ³ñ-Í³ñÍáõÙ¿ Ñ³Ûáó ó»Õ³ëå³ÝáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨³Ùùáí ³ß-Ë³ñÑ³ë÷ÛáõÉ §Ñ³Ûáõ µ»ÏáñÝ»ñÇ¦ ×³Ï³ï³·ÇñÁ, µ»-ÏáñÝ»ñ, áñáÝù, Ñ³ïí»Éáí ³ñÙ³ïÝ»ñÇó, ÁÝÏ»É »Ý Ñ»-é³íáñ üñ³ÝëÇ³ÛÇ ³÷»ñÁ: Üñ³ÝóÇó ÛáõñÙ³ù³ÝáÛáõñÁ µÝ³ÏáñáõÙë ³ëï³Ý¹³Ï³ÝÇ Çñ×³Ï³ï³·ñáí ÛáõñáíÇ¿ Ý³Ñ³ÝçáõÙ Ñ³ÛáõÃÛáõÝÇó, É»½íÇó, ÏñáÝÇó, ³½·³ÛÇÝ ³ÏáõÝùÝ»ñÇó, ÏáñóÝáõÙ Ý³Ë³ë ï»ÕÍ ¿áõÃÛáõÝÁ, ó»ÕÇ Ï»ñåÁ: àõÍ³óÙ³Ý áõ Ý³Ñ³ÝçÇ Ã»Ù³Ý Ñ³Ù³ÛÝ Ñ³ÛáõÃÛ³ÝÁ Ñáõ½áÕ ËÝ¹Çñ ¿, »ñÏ÷»ÕÏí³Í Ñ³ÛáõÃÛ³Ý å³ï-Ù³Ï³Ý×³Ï³ï³·ñÇ »Õ»ñ³Ï³Ý ³ñï³Ñ³ÛïáõÃÛáõÝ:

êï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛáõÝÝ ³ñ¹Ç³Ï³Ý ÑÝã»ÕáõÃÛáõÝ áõ-ÝÇ, ù³ÝÇ áñ ³ÛëûñÏ ËáñÑ»Éáõ ³éÇÃ¿ ï³ÉÇë áã ÙÇ³ÛÝ ë÷ÛáõéùÇ Ñ³ÛáõÃÛ³Ý Ý³Ñ³ÝçÁ, áñ ³ßË³ñÑ³ù³Õ³ù³-Ï³Ý áõ å³ïÙ³Ï³Ý ×³Ï³ï³·ñÇ µ»ñáõÙáí¿ å³ñ-ï³¹ñí³Í Ñ³ÛáõÃÛ³Ý ³Û¹ Ñ³ïí³ÍÇÝ, ³ÛÉ¨ Ý³Ñ³ÝçÁ ³Ûë ï»Õª Ð³Û³ë ï³ÝáõÙª Ñ³Ûáó ÑáÕÇ íñ³: §à·áõ ëáíÁ¦, Ñá·¨áñ ëÝ³ÝÏáõÃÛáõÝÁ, Ñ³Ù³ï³ñ³Í ³ñÅ»½ñÏáõÙÁ, ÝÛáõÃÇ ·»ñÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, ëå³éáõ³Ï³Ý Ñá·»µ³ÝáõÃÛáõÝÁ, ûï³ñ³ÙáÉáõÃÛáõÝÁ, ûï³ñÇ ³ñÅ»ùÝ»ñÇÝ ï áõñù ï³ÉÁ, ³½·³ÛÇÝ Ï»ñåÇ³Õ³í³ÕáõÙÁ, ³½·³ÛÇÝ »ÕÍí³Í ¹ÇÙ³·ÇÍÁ íÏ³ÛáõÙ »Ý, áñ ³éÏ³ »Ý Ñá·¨áñ Ý³Ñ³ÝçÇ µáÉáñ Ý³Ë³ÝßÝ³ÝÝ»ñÁ: ²Ûë ³éáõÙáí ß³ï Ï³ñ¨áñ »Ý ¹³ëÇ ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý Ñ³·»óí³ÍáõÃÛáõÝÁ, ¹³ëï Ç³-ñ³Ïã³Ï³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛáõÝÁ, Ýå³ï³Ï³¹ñáõÙÁ, ³ñ¹Ç-³Ï³Ý ÑÝã»ÕáõÃÛáõÝÁ:

²é³çÝ³ÛÇÝ áõ Ï³ñ¨áñ¿ ¹³ëÇ Ï³Ñ³íáñáõÙÁ: Úáõ-ñ³ù³ÝãÛáõñ ³ß³Ï»ñ ï Ç Ý³Ë³å»ë Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñí»É¿ ÝÏ³ñ»É Çñ ÁÝï³ÝÇùÇ ïáÑÙ³Í³éÁ: ¸ñ³Ýù íÏ³ÛáõÙ »Ý, Ã» ³ß³Í»ñï Ý»ñÁ áñù³Ýáí »Ý×³Ý³ãáõÙ Çñ»Ýó ³ñ-Ù³ï Ý»ñÁ, áñ ï»Õ »Ý Ñ³ï íáõÙ ³Ù¹ ³ñÙ³ï Ý»ñÁ: Þ³ï»-

ñÇ ïáÑÙ³Ï³Ý ³ñÙ³ïÝ»ñÁ Ó·íáõÙ »Ý ÙÇÝã¨ §¿ñ·ÇÑ¦, ß³ï»ñÇ Ñ³Ù³ñ Ñ³ÛïÝáõÃÛáõÝ ¿ Çñ ³ñÙ³ïÝ»ñÇ ÷Ý ïñ-ïáõùÁ, Ý³ËÝÇÝ»ñÇ Ï³ÝãÁ, Ïáñ³Í »½»ñùÇ Ï³ñáïÁ. ·áõó» ß³ï»ñÇ Ñáõ·áõÙ Ñ³ÝÏ³ñÍ ËÉïñ³ Ï³ñáïÇ Ï³ÝãÁª §ø»É»², É³á¦: ØÇ ù³ÝÇ ßÝáñÑ³ÉÇ ³ß³Ï»ñïÝ»ñëï»ÕÍ»É »Ý ÏÇÍ»éÝ³Ï³µ»ñ¹Ç ÑáõÃ³Ñ³Ù³ÉÇñÇ Ù³Ýñ³Ï»ñïÁ. µéáõÝóùí³Í, ËáÝ³ñÑí³Í ù³ñ»ñÇ Ï»Ýïñáõáõ µáóÏÉ-ïáõÙ ¿ ³ÝÙ³ñ Ïñ³ÏÁª Ù»ñ Ñ³í³ïùÇ ³ÝÏ»½ Ùáñ»ÝÇÝ: ¶ñ³ï³Ë ï³ÏÇÝ å³ïÙ³Ï³Ý Ð³Ù³ëï³ÝÇ ù³ñïë»½Ý ¿ª å³ïí³Í ³ÝáÕáù ÷ß³É³ñ»ñáí: ÎáÕùÇÝ ³ß³Ï»ñïÝ»ñÇ Ó»éùáí Ï³ñáïÇ áõ Ý³Ñ³ÝçÇ ×³Ù÷³Ý»ñÝ »Ý ÑÛáõëí³Í: ²ß³Ï»ñïÝ»ñÁ ÙïáíÇ ù³ÛÉ»É »Ý ³Ù¹ ×³Ù÷³Ý»ñáí, Ñá-·áõ ³áù»ñáí ï»ë»É ·³ÕÃ áõ Ïáï áñ³Í, ¨ Ýñ³Ýó ³ñÙ³Ý Ù»ç ÙáÉáñí³Í ·»Ý»ñáõÙ, áí ·ÇïÇ, ³ñÃÝ³ó»É, ÙÕÏï³-ó»É ¿ ³ñÙ³Ý ÑÇßáÕáõÃÛáõÝÁ: ¸³ë³ñ³ÝáõÙ Í÷áõÙ ¿ Ù»Õ»-¹ÇÝª ÎáÙÇï³ëÇ §êáõñµ-ëáõñµÁ¦, Ø³Ï³ñ ºÏÙ³ÉÙ³ÝÇ §ä³ï³ñ³·Á¦, ÙÙáõéáÝÇ å»ë ÍáñáõÙ ¿ß³ñ³Ï³ÝÁ: ØÃ-ÝáÉáñïÁ á·»ÕÇÝ³ó³Í ¿: ²ß³Ï»ñïÝ»ñÁ Ñáõ½í³Í »Ý. å³ïÙáõÙ »Ý, í»ñÉáõÍáõÙ í»åÇ Ñ»ñáëÝ»ñÇª ä»ïñáë-äÇ-»éÇ, êáõñ»ÝÇ, Ðñ³ãÇ, ÈáÉáõÙÇ, Ý³ÇñÛ³Ý Ëáñß³Ï³Ñ³ñ µ³ñ¹áõ Ï³óÝ³Ñ³ñ ÁÝÓÛáõÕÝ»ñÇ ×³Ï³ï³·ÇñÁ: ÜñÃÝ-óÇó ÛáõÑ³ù³ÝãÛáõñÁ ÛáõñáíÇ ¿ Ý³Ñ³ÝçáõÙ Ñ³ÛáõÃÛáõÝÇó, ÏáõÉ ·ÝáõÙ ûï³ñ ÙÇç³í³ÛñÇÝ, ÓáõÉíáõÙ, ýÇ½ÇÏ³å»ë áõ µ³ñáÛ³å»ë ÏáñÍ³ÝíáõÙ: ²ß³Ï»ñïÝ»ñÁ ùÝÝ³ñÏáõÙ »Ý, íÇ×áõÙ, í»ñ³åñáõÙ Ñ»ñáëÝ»ñÇ ×³Ï³ï³·ÇñÁ, Ù»Õ³¹-ñáõÙ »Ý, ³ñ¹³ñ³óÝáõÙ, Ñ³Ùá½áõÙ, Ñá·»µ³Ýáñ»Ý ÑÇÙ-Ý³íáñáõÙ: ÀÝïñí³Í »Ý »ñÏËáëáõÃÛ³Ý, Ù»Ý³ËáëáõÃÛ³Ý Ó¨»ÑÁ, µ³Ý³í»×Á, Ó¨³íáñíáõÙ ¿ ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÏ³ñ-ÍÇù: àõß³·ñ³í »Ý Ýñ³Ýó Ù ïù»ñÁ, ïñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý »½ñ³Ñ³Ý·áõÙÝ»ñÁ, ¹ÇïáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, å³ï×³é³-Ñ» ï¨³Ýù³ÛÇÝ Ï³å»ñÇ ·ÇïÓáõÙÁ, Çñ³íÇ×³ÏÁ ·Ý³-Ñ³ï»Éáõ Ï³ñáÕáõÃÛáõÝÁ, ¹ÇÙ³óÇÝÇ Ï³ñÍÇùÁ Éë»Éáõ ¨ ·Ý³Ñ³ï»Éáõ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ: àõëáõóáõÇ ÏáÕÙÇó Ù»Í áõß-³¹ñáõÃÛáõÝ ¿ ¹³ñÓíáõÙ Ýñ³Ýó Ù ïù»ñÇ Ï³éáõóÙ³ÝÁ, ËáëùÇ ·ñ³·ÇïáõÃÛ³ÝÁ, Ñ³ñëïáõÃÛ³ÝÁ, ·ñ³íãáõÃÛ³-ÝÁ, ³ñïï³Ñ³ÛïãÇÇçáõÝ»ñÇ µ³½Ù³½³ÝáõÃÛ³ÝÁ, å³ïÏ»ñ³íáñÙ³ÝÁ, µ³é³å³ß³ñÇÝ, ËáëùÇ Ñáõ½³Ï³Ý Ñ³·»óí³ÍáõÃÛ³ÝÁ, Ùß³ÏáõÛÃÇÝ: Â»Ù³Ý ³ÙµáÕçáõ-ÃÛ³Ùµ áõÕÕí³Í ¿ë»ñÝ¹Ç Ñ³Û»óÇ ¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³ÝÁ: Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³ß³Ï»ñï µ³óáõÙ ¿ Çñ Ñá·ÇÝ, ÑÛáõëáõÙ Çñ ËáÑÁ, ³å ñáõÙÁ, Ã»Ù³Ý í»ñ³å ñáõÙ Ûáõñáí Ç. ³ÛÝ Ñá-·áõ Ýáõñµ áõ ½·³ÛáõÝ Ï³ñ·³íáñÇã¿, áñ ·»ñËÇï áõ µáñ-µáùáõÝ ¿ ¹³ñÓÝáõÙ µáÉáñÇ ËáÑ»ñÁ: àñù³¯Ý Ñáõ½Çã, ßÇ-Ï³ó³Í »Ý ÑÝãáõÙ í»åÇ ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÁ Ë ï³óÝáÕ ïáÕ»ñÁ, Ç¯Ýã Ý»ñßÝãáõÙáí »Ý í»ñ³å-ñáõÙ ³ÛÝ ³ñï³ë³ÝáÕ ³ß³Ï»ñï Ý»ñÁ. §ÎÝ³Ñ³Ýç»Ý ÍÝáÕù, áñ¹Ç, ÷»ë³, ÏÝ³Ñ³Ýç»Ý µ³ñù, ÁÙµéÝáõÙ, µ³-ñáÛ³Ï³Ý, ë»ñ: ÎÝ³Ñ³Ýç» É»½áõÝ, ÏÝ³Ñ³Ýç» É»½áõÝ, ÏÝ³Ñ³Ýç» É»½áõÝ: º í Ù»ÝÙ ¹»é ÏÝ³Ñ³Ýç»ÝÙ µ³ÝÇí ¨ ·áñÍíáí, Ï³Ù³ ¨ ³Ï³Ù³, ·ÇïáõÃÛ³Ùµ ¨ ³Ý·ÇïáõÃÛ³Ý: Ù»Õ³¯, Ù»Õ³¯²ñ³ñ³ïÇÝ: ... ºÕ³Ý Ñ³Û»ñ, áñáÝÙ Éù»óÇÝ ïáõÝ, ï»Õ, »ñÏÇÝù. »Õ³Ý¹»é í³ï»ñÁ, áñáõñ³-ó³Ý ³½·áõ É»½áõ, ¨ Ñ»ñáëÝ»ñ, áñ ïÍÇÝ ³ñÛáõÝ, ÏÛ³Ýù, ûñáõ ³ñ¨: ÆëÏ Ù»ïÝù Ïí×³ñ»ÝùÇµñ¨ í»ñçÇÝ ÷ñÏ³·ÇÝª

Ù³ÝáõÏÝ»ñ, áñáÝù ÏñÝ³ÛÇÝ Ù»Í³Ý³É, ³å³·³ÛÇ ë»-ñáõÝ¹Ý»ñ, áñáÝù Ù»½Ù» í»ñçÁ åÇïÇ ·³ÛÇÝ: àñáíÑ» ï¨³ÛÝ, áñ åÇïÇ·³, åÇïÇ ÁÉÉ³ûï³ñ, µ³ÝÇí¨·áñÍáí, Ï³Ù³¨³Ï³Ù³¸·Çïáõ Ñ³Ùµ¨³Ý·ÇïáõÃÛ³Ùµ. Ù»Õ³¯, Ù»Õ³¯²ñ³ñ³ïÇÝ¦:

ï»åÇ ëÛáõÃ»Ý, ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý µáí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝÝ áõ Ï»ñåÃ³ñÝ»ñÁ í»ñÉáõÍ»ÉáõÓ Ñ»ïáÉëáõÙ »Ýù Ûáõñ³-ù³ÝãÛáõñ ³ß³Ï»ñïÇ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý í»ñ³åñáõÙÁ, ËáÑÁ: Æ±Ýã ¿ëáíáñ»óÝáõÙ ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛáõÝÁ: øÝÝ³ñÏíáõÙ ¿ÙÇ³ÛÝ ë÷Ûáõéùç Ñ³ÛáõÃÛ³±Ý Ã»Ù³Ý: ÆëÏ Ù»±ñ Ý³Ñ³Ý-çÁ. å»±ÝÙ Ý³Ñ³ÝçáõÙ ³ñ¹Ûáù Ù»ñ ³½·³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÝ»-ñÇó, É»½íÇó, Ùß³ÏáõÛÃÇó, ÝÏ³ñ³·ñÇó, ³í³Ý¹áõÛÃÝ»-ñÇó, ³ñÑ»ë ïÝ»ñÇó, ï³ñ³½Çó, ÁÙµéÝáõÙÇó, µ³ñáÛ³-Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó, å»±ÝÙ ÁÝ¹ûñÇÝ³ÏáõÙ ûï³ñÇÝ, ïáõñù ï³ÉÇë ûï³ñÇ Ùß³ÏáõÛÃÇÝ, É»½íÇÝ, Ï»ói³ÍùÇÝ, á×ÇÝ, ³ñÅ»ùÝ»ñÇÝ:

... ¸³ëÁ Ï³Ûó³Í ¿. ÁÝïñí³Í áõ ÏÇñ³éí³Í »Ý¹³-ëÇÝ Ý»ñÏ³Ûóíáõ µáÉáñ ¹Ç¹³ÏïÇÏ³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÝ»-ñÁ: ´áÉáñ ³ß³Ï»ñïÝ»ñÁ ³ÏïÇíáñ»Ý Ù³ëÝ³Ïó»óÇÝ, Ëáë»óÇÝ, íÇ×»óÇÝ, Ó¨³íáñ»óÇÝ ë»÷³Ï³Ý Ñ³ÙáÙ½-ÙáõÝù: ¸³ëÇ ÝÛáõÃÁÉ³í³·áõÛÝë ÛáõÑ³óí³Í ¿, ¹³ëÇ×³-Ý³ãáÕ³Ï³Ý, ·³Õ³÷³ñ³Ï³Ý, Ñáõ½³Ï³Ý, ¹³ë ïÇ³-ñ³ïã³Ï³Ý, Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ, ÙÇç³é³ñ-Ï³Ûó³Ï³Ý Ï³å»ñÁ, ¹Ç¹³ÏïÇÏ ÝÛáõÃ»ñÁ ³å³ÑáíÍí³Í »Ý: ¸³ëÁ í»ñ³Íí»ó Ã³ï»ñ³Ë³ÕÇª Ï»Ý¹³ÝÇ, Ñ³·»ó³Í, ·ñ»Ã» ³ñí»ëïÇ ³ëïÇ×³ÝÇ:

... ï»åÇ ·ËË³íáñ Ñ»ñáëÁ` ä»ïñáëÁ, áñÇ Ý³Ñ³ÝçÁ Ï³ï³ñÛ³É¿, ù³ÝÇ áñÝ³ Çñ ³ÝáõÝÇó ³Ý·³Ù Ý³Ñ³Ý-ç»É¨ûï³ñ³ÑáõÝã äÇ»é ³ÝáõÝáí¿ ÏáãíáõÙ, í»åÇí»ñ-çáõÙ, Ñá·»Ï³Ý ó³íÇ Ù»ç Ï»Õ»ùí»Éáí, ÷áÑÓáõÙ ¿ Ñá·áõ Ñ³Ý·ñí³Ý·ïÝ»É, §Ð³ÛñÙ»ñÁ¦ ßßÝç³É, ë³Ï³ÛÝÝ³ ³Ý-·³Ù Çñ Ù³Ûñ»ÝÇ ³ÕáÃùÝ¿ ÙáéÁ³ó»É. Ý³ ÙÇ³ÛÝ ûï³ñÇ §Ð³ÛñÙ»ñÝ¦¿ ÃáÃáíáõÙ: ¸³ëÇí»ñçáõÙ ³ß³Ï»ñïÝ»ñÁ Ù»Ï³Ï³Ý ÙáÙ»Ý í³éáõÙª Ç ÑÇß³ï³Ï Ñ³ÛáõÃÛ³Ý ½áÑ»ñÇ, Ç Ñ»×áõÏë Ñ³ÛáõÃÛ³Ý Ý³Ñ³ÝçÇ, Ç ÝßÝ³Ý Ñ³Û»óÇ Ï»óí³ÍùÇ, ¨ ¹³ë³ñ³ÝáõÙ µáÉáñÇ ßáõñÃ»ñÇó ÑÝãáõÙ ¿ Ñ³Û»ñ»Ý §Ð³ÛñÙ»ñÁ¦ª áñå»ë Ñ³í³ï³ñÙáõ-ÃÛáõÝ ³ñÙ³ïÝ»ñÇÝ¨ í³Õí³ Ñ³Û»óÇ, ³ñÅ³Ý³å³ïÇí ·áÛáõÃÛ³Ý:

¶ð²Î²ÜàôÂÚàôÜ

1. Ø³ÝáõÏÛ³Ý ². Ø., Ø³ÝáõÏÛ³Ý Ø. Ø., Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ï»ËÝÇÏ³¨ï»ËÝáÉá·Ç³, º ñ¨³Ý, §¼³Ý·³Ï-97¦ Ññ³ï., 2000 Ã., 152 ¿ç:
2.Ø³ËãÝÛ³Ý Ð. Ø., Ø³ÝáõÏÛ³Ý ². ê., Ø³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ÑÇÙáõÝùÝ»ñ, º ñ¨³Ý, º ñ¨³ÝÇ å»ï³Ï³Ý Ñ³Ù³É-ë³ñ³ÝÇ Ññ³ï., 1997Ã., 220 ¿ç:
3.Ø³ÝáõÏÛ³Ý ê. ä., Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý¨³ß³Ï»ñï³Ï³Ý¹³ë-Ýå³ï³ÏÝ»ñ, º ñ¨³Ý, §ÈáõëÃ³µ³ó¦ Ññ³ï., 2003 Ã., 188 ¿ç:
4.Ø³ÝáõÏÛ³Ý ê.ä., Ø³ÝÏ³í³ñÅ³·Çïáõ³Ý ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÑÇ-ÙáõÝùÝ»ñ, º ñ¨³Ý, §Ù³ÇñÇ¦ Ññ³ï., 223 ¿ç:
5. ²ÙÇñç³ÝÙ³Ý Úáõ. ², ê³Ñ³ÏÛ³Ý². ê., Ø³ÝÏ³í³ñÅáõÃÛáõÝ, º ñ¨³Ý, 2004 Ã., 455 ¿ç:

LESSON DIDACTIC REQUIREMENTS

GRETA HAKOBYAN

Summary

The Article speaks on the didactic materials required for the lesson taking the example of the Literature class (in particular the novel of Shahan Shahnur).

ÄÈÄÀÊÒÈ×ÅÑÊÈÅ ÒÐÅÁÎÂÀÍÈß ÏÐÅÄÚßÂËßÅÌ ÛÅ Ê ÓÐÎÊÓ

ÃÐÅÒÀ ÀÊÎÏßÍ

Ðåçþìå

Â ñòàòüå ãîâîðèòñÿ à äèäàêòè÷åñêèõ òðåáîâàíèÿõ ïðåäúÿâëÿåìûõ ê óðîêó íà ïðèìåðå óðîêà ëèòåðàòóðû (â ÷àñòíîñòè íà ïðèìåðå ðîìàíà Øàíà Øàãóðà).

Â ºÐØÆÜ² Â² ¸º ì à êÚ²Ü

º äÐ

ÎñáÝÇ å³ ï ÙáõÃÛ³Ý ¨ ï »ëáõÃÛ³Ý ³ÙµÇáÝÇ Ñ³Ûóáõñ¹

Î²ð² äºî îºð-ØÎðî âÚ²ÜÀ 506Â. ¸ ì ÆÜÆ ÄàÔà ì Æ Ø² êÆÜ

ÆÝãå»ë Ñ³Ûï ÝÇ ¿, ¹á·Ù³ï ÇÏ³Ï³Ý íÇ×³µ³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ï »ë³ÝÏÛáõÝÇó IV-VI ¹³ñ»ñÁ ùñÇë ï á-Ý»áõÃÛ³Ý å³ ï ÙáõÃÛ³Ý Ù»ç Ýß³Ý³ íáõñí»óÇÝ ÇµñÇ³¹³ñÓ³ÛÇÝ, Çë ï Å³Ù³Ý³ÏÇ Ã»É³¹ñ³ÝùáÍ ³é³-ç³¹ñí³Í ¹³í³Ý³Ï³Ý ÉáõñÇ ËÝ¹ÇñÝ»ñÝ Çñ»Ýó µ³½-Ù³µÝáõÛÃ ÉáõÍáõÙÝ»ñáí »Ï»Õ»óáõ å³ ï ÙáõÃÛ³ÝÁ µáÉá-ñáíÇÝ Ýáñ ÁÝÃ³óù Ñ³Õáñ¹»óÇÝ:

ÀÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÍáóáõÙ Í³·³Í íÇ×³µ³-ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ÁÝÃ³ÝáõÙ ¿ÇÝ ³ÛÝåÇëÇ ÉáõñÇ ÑÇÙÝ³Ñ³ñóª ñÇ ßáõñç, ÇÝãåÇëÇù ¿ÇÝ ê. ºññáñ¹áõ-ÃÛáõÝÁ, øñÇë ï áëÇ ³ë ï í³Í³ÛÇÝ ¨ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ µÝáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÇ ¿áõÃÛ³Ý ¨ ÷áËÑ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ, Ø³-ñÇ³ÙÇ ²ë ï í³Í³ÍÇÝ ÉÇÝ»ÉÁ ¨ ³ÛÉÝ: ²Ûë íÇ×³µ³Ýáõ-ÃÛáõÝÝ»ñÁ ÍÝáõÝ¹ ï í»óÇÝ ÙÇ ß³ñù ³½¹»óÇÏ Ñ»ñÓí³Í-Ý»ñÇ, áñáÝù ¹ñ»óÇÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ å³-é³Ï ï Ù³Ý ÑÇÙù»ñÁ:

²ÏÝÑ³Ûï ¿, áñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ Ï³½ÙáÕ ùáõÛñ »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ ã¿ÇÝ Ï³ñáÕ ³ÝÑ³ÕáñÙ¹ ÙÝ³É ¨ Çñ»Ýó ¹ÇñùáñáßáõÙÁ å»ï ù ¿ ³ñ ï ³Ñ³Ûï »ÏÇÝ Ø³Ûñ »Ï»Õ»óáõ ÍáóáõÙ Í³í³ÉíáÕ Çñ³¹³ñÓáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ:

´Ý³Ï³Ý³µ³ñ, Ð³Û »Ï»Õ»óÇÝ ¨ë ã¿ñ Ï³ñáÕ ³Ý-ï³ñµ»ñ ÙÝ³É í»ñáÑÇßÛ³É íÇ×³µ³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ¹³-í³Ý³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ, ³Ûï ÇëÏ å³ ï ×³éáí ¿É Ñ» ï ¨áÕ³Ï³Ý Ï»ñåáí ³ñ ï Ñ³Ûï »É ¿ Çñ í»ñ³µ»ñ-ÙáõÝùÝ ³Ûï ³Ù»ÝÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ: ê³Ï³ÛÝ ³Ûë ï »Õ Ñ³ñÏ ¿ ÝÏ³ï ÇÇ áõÝ»Ý³É ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ Ð³Û »Ï»Õ»óÇÝ ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï Ñ³Ý¹»ë ¿ »Ï»É Ý³¨ ÇµñÇ¨ ³½·³ÛÇÝ »Ï»-Õ»óÇ ¨ ÇµñÇ¨ ³Ûï¹åÇëÇÝ` Ñ³Ù³ùñÇë ï áÝ»³Ï³Ý Ñ³í³ï -ù³ÛÇÝ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇÝ Ý³Ûï»É ¿ ÙÇ ß³ñù ï »ë³ÝÏÛáõÝÝ»ñÇó, ³é³Ýó Ñ½áñÝ»ñÇ Ï³ÙùÇÝ »ÝÃ³ñÏí»ÉáõÃ` ¹ñ³Ýó ÝÏ³ï -Ù³Ùµ ³ñï ³Ñ³Ûï »É Çñ»Ý µÝáñáß áõÕÕ³¹³í³Ý ¹ÇñùáñáßáõÙ ¨ Ñ³í³ï ³ñÇÙ¿ ÙÝ³ó»É ³í³Ý¹³Ï³Ý ³é³ù»-É³ß³íÇÕ ùñÇë ï áÝ»áõÃÛ³ÝÁ:

VI ¹³ñáõÙ Ñ³Û ÅáÕáíñ¹Ç ÏÛ³ÝùáõÙ ï »Õ ·ï³Í ù³-Õ³ù³Ï³Ý ¨ ïÝï»ë³Ï³Ý ½·³ÉÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Çñ»Ýó Ñ» ï ùÝ »Ý ÃáÕ»É Ý³¨ Ð³Û »Ï»Õ»óáõ ¹³í³Ý³ÝùÇ Ñë ï ³Ï»óÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ »Ï»Õ»óáõ Ý»ñùÇÝ ¨ ³ñï ³-ùÇÝ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ íñ³: ºí »Ã» ÙÇÝã ³Ûï Ð³Û »Ï»Õ»óáõ ³Ï³Ý³íáñ ·áñÍÇáÝ»ñÇÝ Ùï ³Ñá·áÕ ÑÇÙÝ³-Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ ³ÛÝ¿ñ, áñ ùñÇë ï áÝ»áõÃÛáõÝÁ å³ß ï å³Ý»Ý ³ÛÉ³³í³ÝÝ»ñÇ Ýí³×áÕ³Ï³Ý Ó· ï áõÙÝ»ñÇó, »Ï»Õ»-óáõ Ý»ñùÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ³é³ç ï³Ý»Ý` §ÁÝ¹-Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óõáÛ Ù»ç Ùß³Ïáõ³Í ùñÇë ï áÝ»³Ï³Ý ·Ç ï áõÃÇõÝÁ Çõñ³óÝ»Éáí »õ ÅáÕáíñ¹Ç Ñá·»õáñ áõ µ³ñá-Ûï³Ï³Ý ÏñÃáõÃ»³Ý Ñ³Ù³ñ ëñ³ ÁÝÓ»é³Í ÙÇçáóÝ»ñÁ Ù»ñ ÏÛ³ÝùÇÝ Ñ³ñÙ³ñ»óÝ»Éáí¦¹, ³å³ ùÝÝ³ñÏíáÕ Å³Ù³-Ý³Ï³ßñç³ÝáõÙ ³ñ¹»Ý Ï³ñÇù ¿ñ ½·³óíáõÙ Éñçáñ»Ý ½µ³Õí»Éáõ ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ³ÛÝ µ³ñ¹ ËÝ¹ÇñÝ»ñáí, áñáÝóáí áÕç V ¹³ñáõÙ ³É»ÏáÍí³Í ¿ñ ùñÇë ï áÝÛ³ ³ß-Ë³ñÑÁ:

Ì³í»ñ³·ñ»ñÁ í Ï³ûáõÙ »Ý, áñ Ð³Û »Ï»Õ»óáõ Ñ³Ûñ³-å» ï Ý»ñÝ ³é³çÝáñ¹íáõÙ ¿ÇÝ ³ÛÝ Ñ³ÙáÃ½ÙáõÝùáí, Ã» Ñ³í³ï ùÇ ÑÇÙÝ³ñ³ñ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÝ ³ñ¹»Ý Ù»ÏÁÝ¹-ÙÇß ï ÁÝ¹·Íí³Í áõ áñáßí³Í »Ý ÜÇÏ»³ÛÇ 325Ã. ï Ç»½»-ñ³ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñáõÙ, ¨ áñ Çñ»Ýù ¿É, ÁÝ¹áõÝ»Éáí ÜÇÏ»á 318 Ñ³Ûñ»ñÇ ÏáÕÙÇó ëñµ³·áñÍí³Í Ñ³í³ï á µ³Ý³Ó¨»ñÁ, ³Ý³Õ³ñï »Ý å³ÑáõÙ ³ÛÝª Ñ³Ù³ñ»Éáí ÙÇ-³Ï ×ßÙ³ñÇï Á ¨ áõÕÕ³¹³í³ÝÁ: 381Ã. Î.äáÉëáõÙ ¨ 431Ã. º÷»ëáëáõÙ ·áõÙ³ñí³Í ï Ç»½»ñ³ÅáÕáíÝ»ñÝ ¿É ³í»ÉÇ å³ñ½³µ³Ý»óÇÝ áõ ³Ùñ³·ñ»óÇÝ ÜÇÏ»á Ñ³í³ï -ùÁ, µ³Ý³¹ñ»óÇÝ áõ Ý½áí»óÇÝ µáÉáñ ³ÛÝ Ñ»ñÓí³ÍÝ»ñÁ, áñáÝù ³ûë Ï³Ù³ÛÝ Ï»ñå Ë³Ã³ñáõÙ ¿ÇÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³Ý¹áñÁ ¨ ÉáõñÇ í ï³Ý·Ý»ñÏ³Ûóáõ:

²Ûï ³Ù»ÝÝ ¿É ·³ÉÇë ¿ Ñ³ë ï³ï »ÉáõÙ, áñ Å³Ù³Ý³ÏÇ Ñ³ÛáõÑ³Ûñ³å» ï Ý»ñÇ »é³Ý¹áõÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÝ áõ Ó»éÝ³ñÏ³Í ËÇë ï ÙÇçáóÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ »ñÏñÇ Ñ³-ë³ñ³Ï³Ï³Ý-ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÁ ÃáõÛÉ ã»Ý ï í»É, áñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÍáóáõÙ Í³·³Í ÙáÉá-ñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ Ñ»ñÓí³ÍÝ»ñÁ ÙáõïÙ ·áñÍ»Ý Ñ³ÛáóÙ»ç ¨ ÉáõñÇ ëå³éÝ³ÉÇù Ý»ñÏ³Ûóáõ»Ý Ð³Û »Ï»Õ»óáõ Ñ³-Ù³ñ:

ºí ãÝ³Ûí³Í ³Ûï ³Ù»ÝÇÝª Ð³Û »Ï»Õ»óÇÝ Å³Ù³Ý³ÏÇ Ã»É³¹ñ³ÝùáÍ í³Õ Ã» áõß å» ï ù ¿ ³éÝãí»ñ ³Ûï ³Ù»ñÓ-í³ÍÝ»ñÇÝ, ³Ûï ÇëÏ å³ï×³éáí ¿É Ññ³ï³å ³ÝÑñ³Å»ß-ïáõÃÛáõÝ ¿ñ ¹³ñÓ»É, áñ »Ï»Õ»óÇÝ Çñ áñáß³ÏÇ áõ Ñë ï³Ï ¹ÇñùáñáßáõÙÁ Ù ß³Ï»ñ ¹ñëáõÙ ³ñÍ³ñÍíáÕ ¹³í³Ý³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ:

ä³ï Ù³Ï³Ý í³í»ñ³·ñ»ñÁ ¨ Ù³ëÝ³·Ç ï³Ï³Ý Ñ»-ï³½áï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ù»Ï³Ý·³Ù ã¿, áñ ùÝÝ³ñÏÙ³Ý ÝÛáõÃ»Ý ¹³ñÓñ»É ³ÛÝ Ñ³ñóÁ, Ã» Ð³Û »Ï»Õ»óÇÝ ÇÝãåÇëÇ í»-ñ³µ»ñÙáõÝù ¿ áõÝ»ó»É ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ å³-é³Ï ï Ù³Ý ÑÇÙùáõÙ ÁÝÏ³Í Ñ»ñÓí³ÍÝ»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ: øÝÝ³ñÏíáÕ ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÇ í»ñ³µ»ñÛ³É áõñáõÙÝ áõëáõÙ-Ý³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñáí ¨ ³ñÅ»ù³ÛÇÝ Ùá ï »óáõÙÝ»ñáí ³åùÇ ÁÝÏÝáõ ï »Õ ¿ ½µ³Õ»óÝáõÙ Ø³Ûñ ²ÃáéÇ ÙÇ³µ³Ý, Ù»Í³-Ýáõ³ë ï í³Í³µ³Ý Î³ñ³å» ï î»ñ-ØÏñ ï ãÛ³ÝÁ: Üñ³ ÏáõÙÇó Ñ³Ûï Ý³µ»ñí³Í ¨ ï å³·ñ³Í ÃÕÃ»ñÇ áõ Ó»é³·-ñ»ñÇ ßÝáñÑÇí ÑÝ³ñ³íáñ »Õ³í ÉÇáíÇÝ óñ»É ³ÛÝ Ùßáõßá, áñáí å³ï í³Í ¿ñ Ð³Û »Ï»Õ»óáõ å³ï ÙáõÃÛ³Ý ùÝÝ³ñÏ-íáÕ Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³ÝÁ:

ö³ë ï»ñÁ íÏ³ÛáõÙ »Ý, áñ ëÏ½µÝ³ÕµÛáõñÝ»ñÇ áõ-ëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»ÉáíÃ Î. î»ñ-ØÏñ ï ãÛ³ÝÝ Çñ ³éç¨ ËÝ¹Çñ ¿ñ ¹ñ»É ÑÝ³ñ³íáñÇÝë Ñë ï³ï»óí³Í Ý»ñÏ³Ûóí³Ý,É V-VI ¹³ñ»ñÇ Ð³Û »Ï»Õ»óáõ áñ¹»·ñ³Í ¹³-í³Ý³Ï³Ý ¹ÇñùáñáßáõÙÁ ¨ Ýñ³ Ù³ëÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ Å³-Ù³Ý³ÏÇ ¹á·Ù³ïÇÏ³Ï³Ý í»×»ñÇÝ:

²Ûï Ñ»ÝùÇ íñ³ ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ Ñ³Ùáõí³Í Ï»ñåáí å Ý¹áõÙ ¿, áñ »ñµ Ð³Û »Ï»Õ»óÇÝ ëÏë»ó ÉñçáñÑ»Ï Ëáñ³-ÙáõË ÉÇÝ»É ¹³ñ³ßñç³ÝÇ ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»-ñÇ Ù»ç, §³Ù»ÝÇó ³é³ç Ýáñ³ ¹¿ÙÝ ¿ »ÉÝáõÙ ³ÝÙÇç³Ï³Ý ßñç³å³ï áõÙ ëå³éÝ³Ï³Ý áõÅ ë ï ³ó³Í Ý»ë ï áñ³Ï³-ÝáõÃÇõÝÁ¦²:

Î.äáÉëÇ å³ï ñÇ³ñù Ü»ë ï áñÇ ³ÝáõÝáí Ñ³Ûï ÝÇ ³Ûë ³Õ³Ý¹Á, áñÁ ¹³ï³å³ñ ï í»ó 431Ã. º÷»ëáëÇ ï Ç-»½»ñ³ÅáÕáíáõÙ, ÍÝáõÝ¹ ¿ ³é»É ²Ý ï Çáùç ³ë ï í³Í³µ³-Ý³Ï³Ý¹å ñáóÇó, áñÇ ·ÉË³íáñ Ý»ñÏ³Ûóáõ ÓáõóÇãÝ»ñÝ ¿ÇÝ ¸Çá¹áñáë î³ñëáÝ³óÇÝ ¨ Å»á¹áñáë Øáå ëáõ»ë ï³óÇÝ: Ů»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ññ³å³ñ³Ï Ý» ï í³Í í»×Á Ý³Ë³å»ë Í³í³Éí»ó Å³Ù³Ý³ÏÇ ùñÇë ï áÝ»³Ï³Ý ·Ç ï áõÃÛ³Ý »ñÏáõ ·ÉË³íáñ Ï»Ý ï ñáÝÝ»ñÇª ²Ý ï Çáùç ¨ ²É»ùë³Ý¹ñÇ³ÛÇ ¹å ñáóÝ»ñÇ ÙÇç¨, áñáÝù øñÇë ï áëÇ Ù³ñ¹»ÕáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹Ç í»ñ³µ»ñÛ³É ³é³ç³¹ñ»É ¿ÇÝ ÙÇÙÛ³Ýó Ñ³Ï³ëáÕ áõ Í³Ûñ³Ñ»Õ Ù»Ï³Ý³µ³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñ: êáõñ µ³Ý³í»×Ç ³é³ñÏ³ ¹³ñÓ³Í ³ÛÝ Ñ³ñóÇÝ, Ã»

øñÇë ïáëÇ Ù»ç ÇÝãå»ë »Ý ÙÇ³íáñíáõÙ Ï³ï³ñÙ³É³ë ï-í³Í³ÛÇÝÝ áõ Ï³ï³ñÙ³É Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝÁ, Ñ»Ýí»Éáí ê. ¶ñ-ùÇ Ù»ÏÝáõÃÙ³Ý ¨ ÷ÇÉÇëá÷³Ù³Ï³Ý ¹³ïáÕáõÃÙáõÝÝ»ñÇ íñ³ª ²Ý ïÇáùÙ³Ý ³ë ï í³Í³µ³ÝÝ»ñÁ å³ï³ëËë³ÝáõÙ ¿ÇÝ, áñ ³ë ï í³Í³ÛÇÝÝ ³ÙÝù³Ý í»ñ ¿ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝÇó, áñ Ýñ³Ýó Ù»ç Çñ³Ï³Ý ÙÇáõÃÙáõÝ ãÇ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É, ³ÛÉ Ï»ñå ³ë³Í ª §Ù³ñ¹ ÚÇëáõëÇ Ù¿ç ³ë ï áõ³Í³ÛÇÝÁ µÝ³ÏáõÃÇõÝ Ñ³ë ï ³ï»ÉáíªÁ ³ë ï áõ³Í³ÝÙ³Ý ¿ ¹³ñÓñ»É Ýñ³ß³ñ-ÅáõÙÝ»ñÝ áõ ·áñÍ»ñÁ¦³: ÆëÏ ²É»ùë³Ý¹ñÙ³Ý ¹åñáóÇ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÁ, ÑÇÙù ÁÝ¹áõÝ»Éáí øñÇë ïáëÇ ÙÇçá-óáí ï»ÕÇ áõÝ»ó³Í ÷ñÏ³·áñÍáõÃÙ³Ý Ñ³í³ïÁ, ³é³Ýó áñÇ, Ýñ³Ýó Ñ³Ùá½Ù³Ùµ, ùñÇë ï áÝ»áõÃÙáõÝÁ ÏÏáñóÝ»ñ Çñ ÇëÏ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÁ, ³Ý ï ÇáùóÇÝ»ñÇÝ ³é³ñÏ»Éáí åÝ-¹áõÙ ¿ÇÝ, Ã» ³ÛÉ¨ë Ç³Ýã ÷ñÏ³·áñÍáõÃÙáõÝ, »Ã» ³ë ï í³-Í³ÛÇÝÝ áõÙ³ñ¹Ï³ÛÇÝÁ Ï³ï³ñÙ³É Ï»ñåáí ã»Ý ÙÇ³íáñ-íáõÙ, ³Ù¹ ÙÇáõÃÙ³Ý ßÝáñÑÇí §Ï³ï³ñ»É³å»ë ëñµí³Í áõ³ë ï í³Í³ó³Í ÐÇëáõëÇ Ù³ñÙÇÝÁ¦ ï³Ýç³Ýù áõ Ù³Ñ ãÇ ÏñáõÙ Ë³ãÇ íñ³⁴:

Î³ëÝ³ÙÙ³ÏÝ»ñ ß³ñáõÝ³Ï íáÕ ³Ù¹ íÇ×³µ³Ýáõ-ÃÙáõÝÝ Ç í»ñçá ³í³ñï í»ó ³É»ùë³Ý¹ñÙ³Ý ³ë ï í³Í³-µ³ÝáõÃÙ³Ý Ñ³ÕÃ³Ý³Ïáí, áñÁ ëñµ³·áñÍí»ó ÜÇÏ»á Ñ³Ùñ»ñÇ áñ¹»·ñ³Í ¹³í³Ý³ÝùÇÝ Ñ³Ù³ÑáõÝã º÷»ëáëÇ 431Ã. ïÇ½»ñ³ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó:

´Ý³Ï³Ý³µ³ñ, ³Ý ïÇáùóÇÝ»ñÁ ã¿ÇÝ Ï³ñáÕ Ñ³Ù³-Ï»ñåí»É ïÇ»½»ñ³ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ñ» ï ¨ ³Ù»Ý¨ÇÝ ã¿ÇÝ å³ïñ³ëï íáõÙ ½Çç»É Çñ»Ýó ¹Çñù»ñÁ: ÜñÃ³ÝóÇó áÙ³Ýù, ³é»ñ»ë Ñ³í³ÝáõÃÙáõÝ ï³Éáí º÷»ëáëÇ ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñÇÝ, áã ÙÇ³ÛÝ ³å³Ñáí»óÇÝ ë»÷³Ï³Ý ³Ý-í ï³Ý·áõÃÙáõÝÁ, ³ÛÉ¨ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÙ³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ëÏë»óÇÝ ùáÕ³ñÏí³Í ·áñÍáõÝ»áõÃÙáõÝ Í³í³É»É: ²å³ë-ï³ÝáñáÝ»Éáí ³ñ¨»ÉùáõÙª Ý»ë ïáñ³Ï³ÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»-áõÃÙáõÝÝ ³é³í»É ³Ï ï Çí³ó³í Ñ³ï Ï³å»ë ø³ÕÍ»¹áÝÇ ÅáÕáíÇó Ñ»ïá: Üñ³Ýó ·ÉË³íáñ Ï»Ý ï ñáÝÁ ¹³ñÓ³í º¹»ëÇ³Ý, áõñ Ýñ³Ýó ³é³çÝáñ¹Ý ¿ñ Æµ³ë »åÇëÏáåá-ëÁ: ê³Ï³ÙÝ 484Ã. ¼»ÝáÝ Ï³Ùë»ñ Ññ³Ù³Ýáí º¹»ëÇ³ÙÇ ¹åñáóÁ ÷³Ï í»ó, ÇëÏ Ý»ë ïáñ³Ï³ÝÝ»ñÁ Ñ³É³Í í»óÇÝ å» ïáõÃÙ³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÇó: Ð³É³Í í³Í Ý»ë ïáñ³Ï³Ý-Ý»ñÇó ß³ï»ñÁ Ñ³ë ï³ï í»óÇÝ ä³ñëÏ³ë ï³ÝáõÙ` Ï»Ý ï ñáÝ áõÝ»Ý³Éáí ØÍµÇÝÁ⁵: êÙë ï»Õ Ï³ñ× Å³Ù³Ý³-Ï³ÙÇçáóáõÙ Ý»ë ïáñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ Ëáñ ³ñÙ³ïÝ»ñ Ó·»ó¨ ³ÙÝù³Ý Ñ½áñ³ó³í, áñ 499Ã. ´³µ»Ýáë »åÇëÏáå-áëÁ, ê»É¨ÏÇ³ÙáõÙ ÅáÕáí ·áõÙ³ñ»Éáí, Ý»ë ïáñ³Ï³Ý í³ñ¹³å» ïáõÃÙáõÝÁ Ñéã³Ï»ó Çµñ¨ ä³ñëÏ³Ï³Ý»Ï»Õ»-óáõ å³ß ïáÝ³Ï³Ý¹³í³Ý³Ýù:

²ÙëåÇëÇÝ ¿ñ Çñ³íÇ×³ÏÁ V¹³ñÇ í»ñçÇÝ ¨ VI¹³ñÇ ëÏ½µÇÝ, »ñµ Ð³Ù »Ï»Õ»óÇÝ Ñ³ñÏ³¹ñí³Í »Õ³í áõß³-¹ñáõÃÙ³Ý ³éÝ»É ³ÙÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, áñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³Ý¹áññÁ Ë³Ã³ñí»É¿, ¨ ³ÛÉ¨ë ¹³í³Ý³Ï³Ý ÙÇáõÃÙáõÝ ãÏ³. ´Ùáõ½³Ý¹³Ï³Ý Ï³Ùëñáõ³ÃÙ³Ý ÁÝ¹³ñÓ³Ï ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ïÇñáõÙ ¿ñ ÙÇ µÝáõÃÙ³Ý áõëÙáõÝùÁª Áë ï ¼»ÝáÝÇ §Ð»ÝáïÇÏáÝÇ¦ ïñ³Ù³¹ñáõÃÙ³Ý, ÐëáÙáõÙ ¨ Ýñ³ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý Çñ³í³ëáõÃÙ³Ý »ÝÃ³Ï³ ùñÇë ï áÝ»-³Ï³Ý ²ñ¨Ùáõ ï ùáõÙ å³ß ï å³ÝíáõÙ ¿ñ ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíáõÙ Ñ³ë ï³ï í³Í »ñÏáõ µÝáõÃÙ³Ý áõëÙáõÝùÁ, ÇëÏ ä³ñëÏ³ë ï³ÝáõÙ ³åñáÕ ³ëáñÇ ¨ å³ñëÇÏ ùñÇë ï áÝ-Ù³Ý»ñÁ Ñ³ñáõÙ ¿ÇÝ Ý»ë ïáñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý:

Ð³Ù»Ï»Õ»ó³Ï³Ý í³í»ñ³·ñ»ñÁ ¨ Ñ³Ùñ³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³ñáõë ï Ù³ï»Ý³·ñ³Ï³Ý Å³é³Ý·áõÃÙáõÝÝ ³ÏÝ³éáõ Ï»ñåáí óáõÙó »Ý ï³ÉÇë, áñ Ý»ë ïáñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý ¹»Ù ÙÕí³Í ¹³í³Ý³Ï³Ý í»×»ñÇÝ Ñ³Ù »Ï»Õ»óÇÝ Ñ³ï Ï³-å»ë ÉáõñÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÙáõÝ ¿ áõÝ»ó»É Ð³Ùáó ´³µÏ»Ý àÃÜë»óÇ Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ûñáù: ²Ù¹ ÑÇÙ³Ý íñ³ ¿É Î. Î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³óí³Í Ï»ñåáí åÝ¹áõÙ¿, Ã» ´³µ-Ï»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ Å³Ù³Ý³Ï¿ñ, áñ Ð³Ù »Ï»Õ»óÇÝ §»É³õ Ñ³Ý¹Çë³ï»ëÇ íÇ×³ÏÇó ¨ å³Ùù³ñÇ Ù¿ç Ù ï³í¦⁶: ÀÝ¹áñáõÙª ³ë ï í³Í³µ³ÝÝ ³Ù»Ý¨ÇÝ ¿É ãÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï-íáõÙ ³Ù¹ åÝ¹áõÙáí: Ð³Ï³é³ÏÁ` Ý³ Ù»Í ï»Õ ¿ Ñ³ï-Ï³óÝáõÙ ³ÙÝ Ñ³ñóÇ å³ñ½³µ³ÝÙ³ÝÁ, Ã» ÇÝã å³ÙÙ³Ý-Ý»ñáõÙ ¨ ÇÝã ·áñÍáÝÝ»ñÇ ³½¹»óáõÃÙ³Ùµ Ð³Ù »Ï»Õ»óÇÝ §»É³õ ÙÇõë »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ µéÝ³Í ß³õÕÇó ¨ Ù³ù³éáõÙÝ ëÏë»ó Çõñ ÇÝùÝáõñáõÙÝáõÃÇõÝÁ å³Ñå³Ý»Éáõ ¨ Ó¨³Ï»ñ-å»Éáõ Ñ³Ù³ñ¦:

´áÉáñ ÑÇÙù»ñÝ áõÝ»Ýù åÝ¹»Éáõ, áñ ³é³ç³¹ñ³Í ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÇ å³ï³ëË³ÝÇ Çñ áñáÝáõÙÝ»ñáõÙ Î. Î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ µ³ó³Ñ³Ù ïáõÙ ¿ ÙÇ ß³ñù ·Çï³Ï³Ý ÷³ë-ï»ñ, áñáÝù Çñ»Ýó Ýß³Ý³Ïáõ³ÃÙ³Ùµ Ù»Í Ý»ñ¹ñáõÙ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ Ñ³Ù³·Çï áõÃÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: ´³ÝÝ ³ÙÝ ¿, áñ ÙÇÝã¨ XIX¹³ñ³í»ñç Ñ³Ù»Ï»Õ»óáõ å³ï ÙáõÃÙ³Ý ßñç³-Ý³ÏÝ»ñáõÙ ³é³í»É ï³ñ³ÍÍ³Í¿ñ ³ÙÝ ï»ë³Ï» ï Á, Ñ³-Ù³Ó³ÙÝ áñÇª Ð³Ùáó ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÁ ÙÇ ÅáÕáí ¿ ·áõÙ³ñ»É ì³Õ³ñß³å³ïáõÙ, áñÁ Ý½áí»É¿ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÁª Ý³ËáñÏ³Ï»ÉÇ ³ÝçñÅ» ï Ñ³ë ï³ï»Éáí Çñ ¨ ÑáõÝ³ÑéáÙ»³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÙÇç¨: Ð³Ï³¹ñí»Éáí ³Ù¹ ï»ë³Ï» ïÇÝª Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÝ Çñ áõëáõÙÝ³ëÇñáõ-ÃÙáõÝÝ»ñáí ÙÇ³Ý·³Ù³ÙÝ ÑÇÙÝ³íáñ Ï»ñåáí óáõÙó¿ ï³-ÉÇë, áñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇÝ í»ñ³·ñíáÕ »ñÏáõ ÃÕÃ»ñÇ ùÝÝ³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÙáõÝÁ áã ÙÇ³ÙÝ Éáõëë ¿ ë÷éáõÙ ÙÇ ß³ñù ÙßáõßÙ³å³ï Ñ³ñó»ñÇ íñ³, ³ÛÉ¨ óáõÙó¿ ï³ÉÇë, áñ ³Ù¹ Ñ³ñóáõÙ Çñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ ÙÇ³Ý·³Ù³ÙÝ ³ÛÉ¿, ù³-ÝÇ áñ ³Ù¹ ÃÕÃ»ñÇó Ù»ÏÝ Çñ»ÝÇó å³ï Ù³Ï³Ý Ù»Í ³ñ-Å»ù¿ Ý»ñï³Ù³óÝáõÙ, ÇëÏ ÙÙáõëÁ ÙÇ³ÙÝ ÙÇ Ù³ëÝ³íáñ ËÝ¹Çñ¿ßáß³÷áõÙ⁷:

²Ý¹ñ³¹³éÝ³Éáí ³Ù¹ í³í»ñ³·ñ»ñÇ í»ñÉáõÍáõÃÙ³-ÝÁ` Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ·áõÙ³ñ³Í »Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ýß³Ý³íáñ ÅáÕáíÇ ³éÝãáõÃÙ³Ùµ ³é³ÝÓ-Ý³óÝáõÙ ¿ »ñ»ù ÑÇÙÝ³Ï³Ý ëÏ½µáõÝùÝ»ñ, áñáÝù, Ýñ³Ñ³Ùá½Ù³Ùµ, Ýáñ ÉáõÙë »Ý ë÷éáõÙ å³ï Ù³Ï³Ý ÇñáÕáõ-ÃÙ³Ý íñ³: Àë ï áõëáõÙÝ³ëÇñáÕÇª ÅáÕáíÁ ·áõÙ³ñí»É¿ª

- áã Ã» ì³Õ³ñß³å³ïáõÙ, ³ÛÉ` ¸íÇÝáõÙ.
- áã Ã» 491Ã., ³ÛÉ §Î³õ³ïÇÃ³·³õáñáõÃ»³Ý ÄÀ ï³-ñÇÝ¦, ³ÙëÇÝùÝ` 506Ã..
- ÅáÕáíÁ ·áõÙ³ñí»É¿»Ã» áã µ³ó³é³å»ë, ³å³ ·áÝ» ·ÉË³íáñ³å»ë Ý»ë ïáñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý ¨ áã Ã» ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý ¹»Ù í×Çé Ï³Ù³óÝ»Éáõ Ýå³ï³Ïáí⁸:

Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ ÷áñÓáõÙ¿ Çñ Ó»éùÇ ï³Ï»Õ³Í Ñ³Ù¨ûï³ñëÏ½µÝ³ÕµÙáõñÝ»ñÇ µ³Õ¹³ï³Ï³ÝÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ óáõÙó ï³É, Ã» Çñ ³é³ç³¹ñ³Í ï»ë³Ï» ï Ý»ñÁ áñ-ù³Ýáí »Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ å³ï Ù³Ï³Ý ÇñáÕáõ-ÃÙ³ÝÁ: Ü³ ÝßáõÙ¿, áñ ³Ù»ÝÇó ³é³ç Ñ³ñÏ¿Ñ³ßíÇ ³é-Ý»É ³ÛÝ ÇñáÕáõÃÙáõÝÁ, áñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ýñ³ ³ÝÙÇç³Ï³Ý Ý³Ëáñ¹Ý»ñÇ áõ Ñ³çáñ¹Ý»ñÇ Ù³-ëÇÝ å³Ñå³ÝÍ³Í Å³Ù³Ý³Ï³·ñáõÃÙáõÝÁ ß³ï Ñ³Ï³-ë³Ï³Ý¿,¨ ³ÙÝ ï³ñ»ÃÍ»ñÁ, áñáÝù ÙÇÝã³Ù¹ ·áñÍ³ÍÍ»É »Ý, §·ñ»Ã¿ µáÉáñÁ Ï³Ù³Ù³Ï³Ýûñ¿Ý »Ý Ï³½Ù³Í Ï³Ù ³éÝáõ³Í Çñ³ñÑ³Ï³ëáÕ å³ï Ù³Ï³Ý ÙÇß³ï³Ïáõ³ÃÇõÝ-Ý»ñÇó¦⁹:

´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ·áõÙ³ñ³Í ÅáÕáíÇ Ãí³Ï³ÝÁ` §Î³õ³ïÇ ÄÀ ï³ñÇÝ¦ ·áõÙ³ñ³Í ÉÇÝ»ÉÁ ÷³ë ï»Éáõ Ñ³-Ù³ñ ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ µ³í³Ï³Ý³ÝáõÙ ¿ íÏ³Ù³Ïáã»Éáí Ñ³ÙÏ³Ï³Ý Ó»é³·ñ»ñÇ Ù»ç Ñ³Ù ï Ý³µ»ñí³Í Ñ³ÙáõÃ Å-ÕáíÝ»ñÇ ³Ù»ÝÇó ÑÇÝ, Ñ³Ù³éáï ¨ ³ñÅ³Ý³Ñ³í³ï ÙÇ å³ï ÙáõÃÙ³Ý Ñ»ï ¨Ù³É Ñ³ï í³ÍÁ. §º ÅáÕáí ³ñ³ñ î¿ñ´³µ·¿Ý Ç ø³Õ³ùáõ¹³ß ïÇ, Ç ÄÀ ³ÙÇ Î³õ³ï³Ù ä³ñ-ëÇó ³ñù³ÙÇ, í³ëÝ²Ï³Ï³Ù¨´³ñÍáõÙ³Ù, áñù Ù»ë ïáñÇ ³Õ³Ý¹áíÝ³å³Ï³Ý¿ÇÝ ½³ñ»õ»É»³ÙëÝ, áñ¨ ·ñ»³ó Ã¿ ÙÇ ËáïÇ ïáñÇù Ç µ³ÝÇó Ýáó³, ½Ç Ù»ù ³Ù»Ý»ù»³Ý Ñ³ë-ï³ï»³É »Ùù Ç ÙÇ áõÕõÕ Ñ³õ³ï`ÙáÙÝù, Ñ³Ùù, íÇñù¨ ³Õáõ³Ýù¨ ³Ùë¿Ù³õáõñë ¼»ÝáÝÇ¨ ²Ý³ë ï³ë³Ù áõÕÕ³-÷³é³ó¦¹⁰:

²Ýí³ÝÇ ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ¿Ý³¨, áñ áõß ßñç³ÝÇ å³ïÙ³·ÇñÝ»ñÇÝ ³é³í»É³µ³ñ ß÷áÃáõÙ³Ý Ù»ç¿ ·ó»É §ù³Õ³ùáõ¹³ß ï¦µ³éÁ, ¨ Ýñ³Ýù ¹ñ³ÝÇó ³í»ÉÇ ß³ï ì³Õ³ñß³å³ï »Ý »ÝÃ³¹ñ»É, ù³Ý ¸íÇÝ: ´³Ùó å³ïÙ³Ï³Ý ï»Õ»ÏáõÃÙáõÝÝ»ñÁ íÏ³ÙáõÙ »Ý, åÝ-

¹áõÙ ¿ Ý³, áñ ¶Ûáõ ï Ï³ÃáÕÇÏáëÝ ³ñ¹»Ý ¸ íÇÝ ¿ñ ÷á-Ë³¹ñ»É Ñ³Ûñ³å»ï³Ï³Ý³ÃáéÁ: ²Ù¹ï»Õ ¿ñ Ï³ï³ñí»É ì³Ñ³Ý Ø³ÙÇÏáÝÛ³ÝÇ Ñ³ÕÃáõÃÛ³Ý ïáÝ³ËÙµáõÃÛáõÝÁ, áõë ïÇ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÅáÕáí ·áõÙ³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³Ù¹ í³ÛñÝ ³é³í»É Ñ³ñÙ³ñ ¿ñ: ´³Ûó Ï³ Ý³¨ ³é³í»É Ëá-ëáõÝ áõ ³Ý³é³ñÏ»ÉÇ ÙÇ ³ÛË ÷³ë ï ¨ë` ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ² ÃáõÕÃÁ, áñÁ í Ï³ÛáõÙ¿. §...Ù³ëÝ ½Ç áõÃ»õ ï³ë-Ý»ñáñ¹ ³ÙÇ Î³õ³ï³Ù ³ñù³ÙÇó ³ñù³ÙÇ, ÙÇÝã¹»é »ë ´³µ·¿Ý Ð³Ûáó »åÇëÏáåáë³å»ï, ³Ù»Ý³ÛÝ »åÇëÏáåáë³õù »õ í³Ý³Ï³Ý³õù ¨ Ý³Ë³ñ³ñ³õù ÅáÕáí»³É¿³ù Û²Ûñ³ñ³ï ·³õ³é, Ûáë ï³ÝÝ Ð³Ù³ë ï³Ý ³ßË³ñÑÇë Ç ¸áõÇÝ ù³Õ³ù...¦[11]: ²Ù¹ ³Ù»ÝÇÝ å»ïù¿³í»É³óÝ»É Ý³¨ ³ÛÝ, åÝ¹áõÙ¿ Ù ï³ÍáÕÁ, áñ Å³Ù³Ý³ÏÇ ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÁ ¨ë Ù³ï Ý³ÝßáõÙ »Ý ³ÛÝ, áñ ÅáÕáíÇ Ãí³Ï³ÝÁ å»ïù¿ §506 ÃíÇÝ ¹Ý»É¦:

Î. î»ñ-ØÏñï ãÛ³ÝÁ ¹³ µ³ó³ï ñáõÙ¿Ñ»ï¨Û³É Ï»ñå. »ñµ ê»É¨ÏÇ³ÛáõÙ ·áõÙ³ñí³Í ÅáÕáíÇó Ñ»ï á Ý»ë ï áñ³-Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¹³ñÓ³í å³ñëÏ³Ï³Ý ï»Ï»Õ»óáõ å³ßï á-Ý³Ï³Ý ¹³í³ÝáõÃÛáõÝÁ, ÝáõÛÝ ³Ù¹ßñç³ÝáõÙ å³ñëÇó Î³í³ï ³ñù³Ý í»ñ³Ñ³ë ï³ï í»ó ·³ÑÇÝ ¨ Ñ³Ý¹áõñ-ÅáÕ³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ áñ¹»·ñ»ó Çñ ï»ñáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ µÝ³Ï íáÕ ùñÇë ï áÝÛ³Ý»ñÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ: ÜÙ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ß³ï Ó»éÝ ï áõ ¿ñ Ñ³ï Ï³-å»ë 502-506ÃÃ. å³ñëÏ³-ÑáõÝ³Ï³Ý å³ï»ñ³½ÙÇ å³ï×³éáí: àõë ï Ç Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý Ñ³ë ï³ï Ù³Ý Ñ»ï ÏñáÝ³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ í»ñ³Ï»Ý¹³Ý³Ý³ÉÁ å»ïù¿ß³ï µÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³ñ»É:

¸Åí³ñ¿áñáß³ÏÇáñ»Ý³ë»É, ·ñáõÙ¿³ë ï³í³Í³-µ³ÝÁ, Ã» ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ûñáí ÇÝãÝ ¿ñ Ñ³Ûáó, íñ³ó¨³ÕÍ³ÝÇó §ÙÇ³ï»Õ ·³Éáõ¦ µáõÝ ³éÇÃÁ¨ÙÇ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý Ù»Í ÅáÕáí Ï³½Ù»ÉÁ: Â»ñ¨ë ³é³ÝÓÇÝ ¹»ñ»Ý Ï³ï³ñ»É ÑáõÝ³Ï³Ý»Ï»Õ»óáõ Ù»ç ï ÇñáÕ ù³Õ-Ï»¹áÝ³Ï³Ý Ñáõ½áõÙÝ»ñÝ áõ ¼»ÝáÝÇ Ññáí³ñï³ÏÁ, ÇÝã-å»ë ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáÕÝ»ñÇó ß³ï»ñÁ: ´³Ûó ù³ÝÇ áñ ÅáÕáíÇ Ý³Ë³·³Ñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ÃÕÃ»-ñÇ Ù»ç ³é³çÇÝ ï»ÕÁ ½µ³Õ»óÝáõÙ¿ Ý»ë ï áñ³Ï³Ýáõ-ÃÛáõÝÁ, áõë ïÇ å»ïù¿ ÁÝ¹áõÝ»É, áñ ³ÛÝ ·áõÙ³ñí»É¿ Ñ³ïÏ³å»ë §í³ëÝ ²Ï³Ï³Û¨´³ñÍáõÙ³Û¦, ³ÛëÇÝùÝ` ³ÛÝ í»×»ñÇ å³ï×³éáí, áñÁ Ñáõ½áõÙ¿ñ å³ñëÇó ÇßË³-ÝáõÃÛ³Ý Ý»ñùá·ïÝíáÕ ùñÇë ïáÝÛ³Ý»ñÇÝ:

Î. î»ñ-ØÏñï ãÛ³ÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ¿Ý³¨, áñ ÅáÕáíÇ Ññ³íÇñáõÙÁ Ã»É³¹ñí³Í¿ñ Ýñ³Ýáí, áñ Î³í³ïÇÝ Ñå³-ï³Ï ùñÇë ïáÝÛ³ ³½·»ñÁ Ñ³ñÏ³¹ñí³Í¿ÇÝ ÙÇ³Ñ³ÙáõéÍ×Çé Ï³Û³óÝ»Éáõ, Ã» ÇÝãåÇëÇ í»ñ³µ»ñÙáõÝù å»ïù¿ óáõó³µ»ñ»É ³ÛÝ ¹³í³Ý³ÝùÇ ÝÏ³ï Ù³Ùµ, áñÁ Ñ³ë-ï³ï í»É¿ñ å»ïáõÃÛ³Ý Ù³Ûñ³ù³Õ³ùáõÙ: ²Ù¹ ÇëÏ å³ï×³éáí¿É Ýñ³Ýù Ñ³í³ùíáõÙ »Ý¨ ¹³í³Ý³Ï³Ý áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝ»Éáõó Ñ»ïá ä³ñëÏ³ë ï³ÝÇ Ñ»é³íáñ Ý³Ñ³Ý·Ý»ñáõÙ Ý³ËÝÛ³ó ³í³Ý¹áõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ñ³í³-ï³ñÇÙ ÙÝ³ó³Í Ñ³í³ï³ÏÇóÝ»ñÇÝ ³é³ç³ñÏáõÙ »Ý ÙÇ³Ý³É Çñ»Ýó¨Ý½áí»É Ý»ë ï áñ³Ï³ÝÝ»ñÇÝ` ³ñ·»É»ÉáíÝñ³Ýó Ñ»ï ó³ÝÏ³ó³Í Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝ:

ä³ïÙ³Ï³Ý ³ÕµÛáõñÝ»ñÇó Ñ³Ûï ÝÇ¿, áñ Î³í³ïÇ ·³Ñµ³ñÓñ³Ý³ÉáõÓ Ñ»ïá Ù³ñ½å³Ý ï³Ñ³Ý Ø³ÙÇÏáÝ-Û³ÝÁ ëïÇåí³Í¿ÉÇÝáõÙ ÏñÏÇÝ ½»Ýù í»ñóÝ»É å³ñëÇó ¹»Ù¨³åëï³Ùµ»É, ù³ÝÇ ¹»é å³ñëÇó ³ñù³Ý, ÏñÏÇÝ ·³ÑÇÝ ïÇñ³Ý³Éáí, ãÇ ëÇñ³ß³ÑáõÙ ùñÇë ïáÝÛ³Ý»ñÇÝ¨ ï»ñáõÃÛ³Ý Ù»ç í»ñ³Ï³Ý·ÝáõÙ Ë³Õ³ÕáõÃÛáõÝÁ: Â»ñ¨ë Ñ»Ýó ³ûë Å³Ù³Ý³Ï¿É, ·ñáõÙ¿Î. î»ñ-ØÏñï ãÛ³ÝÁ, Ù³-Ñ³Ý Ø³ÙÇÏáÝÛ³ÝÁ ÙÇ ³ñï áÝÛ³É ¹Çñù¿Ó»éù µ»ñ»É áã ÙÇ³ÛÝ Ð³Û³ëï³ÝÇ, ³ÛÉ¨ Ð³Û ï»Ï»Õ»óáõ û·ïÇÝ¨Ñ³Ù³-å³ï³ëË³Ý ³ñï áÝ³·ÇñÁ Ñ³ëï³ï»É¿ïÍ»É Ã³·³-íáñÇ ÏÝÇùáí: ä»ïù¿»ÝÃ³¹ñ»É Ý³¨, åÝ¹áõÙ¿Ý³, áñ Ñ³Ûáó¹³í³ÝáõÃÛáõÝÁ å³ñëÇó å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ×³-Ý³ãí³Í ³½³ï ÏñáÝ Ñéã³Ï»Éáí ª Ñ³Ûñ Ñ»ï ÙÇ³ëÇÝ ÝáõÙÝÁ Ï³ï³ñí»É¿Ý³¨ íñ³óÇÝ»ñÇáõ ³ÕÍ³ÝÝ»ñÇ Ñ³-Ù³ñ: ²Ù¹ å³ñ³·³ÛáõÙ ÙÇ³Ý·³Ù³ÛÝ å³ñ½ ÏÉÇÝÇ, Ã» ÇÝãáõ 506Ã. ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ·áõÙ³ñ³Í ÅáÕáíÇÝ Ù³ëÝ³ÏóáõÙ¿ÇÝ »ñ»ù »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ Ý»ñÏ³Ù³óáõÓÇãÝ»-ñÁ, áñáÝù ÙÇ³Ï³Ù íëï³ÑáõÃÛ³Ùµ Ù»ñÅáõÙ¿ÇÝ Ý»ëï á-ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ:

¶Çï Ý³Ï³ÝÇ ³Ù»Ý³ï»ë ³ãÙÇó ãÇ íñÇåáõÙ, áñ ¸íÇÝÇ ÅáÕáíÇ ·áõÙ³ñÙ³Ý µáõÝ å³ï×³éÁ ï³ñ³Ï³ñ-ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï»ÕÇù¿ ïí»É: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë áõëáõÙ-Ý³ëÇñáÕÝ»ñÇó áÙ³ÝùÛ å Ý¹áõÙ¿ÇÝ, áñ ÅáÕáíÇ Ññ³íÇñ-Ù³Ý å³ï×³éÁ »Õ»É¿ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý¨ È¨áÝÇ ïáÙ³ñÇ Ù»ñÅáõÙÁ: ØÛáõëÝ»ñÝ¿É Ñ³Ù³ñáõÙ¿ÇÝ, Ã» ÅáÕáíÁ µ³ó³é³å»ë áõÕÕí³Í¿ñ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¹»Ù: ÆÝãå»ë ÝÏ³ï áõÙ¿Ù»Í³ÝáõÝ ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ, »ñ-ÏáõÙáï»óáõÙÝ»ñÝ¿É ËÇë ï µ¨»é³óí³Í »Ý¨Ñ»ß ï Ñ»ñ-ù»ÉÇ, ù³ÝÇ áñ Ñ³Ûáó Ù»ç ÙÇß ï ¿É »Õ»É »Ý·Çï áõÝ í³ñ-¹³å»ï Ý»ñ, áñáÝù Ï³ñáÕ ¿ÇÝ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó Ñëï³Ïáñ»Ý ï³ñµ»ñ³Ï»É[12]: ²ÝßáõßÏ å»ï ù¿Ñ³ßíÇ ³éÝ»É ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, åÝ-¹áõÙ¿Î. î»ñ-ØÏñï ãÛ³ÝÁ, áñ ¸íÇÝÇ ÅáÕáíÁ ùÝÝ³ñÏ»É¿ùñÇë ï áÝ»³Ï³Ý³ßË³ñÑÇÝ Ñáõ½áÕ ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÑ³ñó»ñ¨ ³Ù»Ý¨ÇÝ ãÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï í»É Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ï³Ù ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñÇ ùÝÝ³ñÏÙ³Ùµ: ²Ù¹ ÇñáÕáõÃÛáõÝÝ¿íÏ³ÛáõÙ Ý³¨ å³Ñå³Ý í³Í í³í»ñ³·ñ»-ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ùñÇë ïáÝÛ³ ùáõÛñ »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ ³é³ç-Ýáñ¹Ý»ñÇ ÷áË³Ý³Ï³Í ÃÕÃ³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñÉáõÍáõ-ÃÛáõÝÁ: ´³óÇ ³Ù¹, åÝ¹áõÙ¿·ÇïÝ³Ï³Ý ³ë ï í³Í³µ³-ÝÁ, ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ² ÃÕÅáõÙ å³ñ½áõÑ³ë Ï³Ý³-ÉÇ·ñí³Í¿, áñ Ý³ §Ð³Ûáó »åÇëÏáåáë³å»ï, ³Ù»Ý³ÛÝ »åÇëÏáåáë³õù »õ í³Ý³Ï³Ý³õù ¨ Ý³Ë³ñ³ñ³õù Å-ÕáíÇ»³É¿³ù ...Ç ¸áõÇÝ ù³Õ³ù...¦: ºí ³ÛÝ ÷³ë ï Á, áñ Ýñ³Ýó Ùáï »Ý·³ÉÇë ä³ñëÏ³ë ï³ÝÇ ùñÇë ïáÝÛ³Ý»ñÁ ¨ µ³ó³ï ñáõÙ Çñ»Ýó áí ÉÇÝ»ÉÁ¨ ·³Éáõ Ýå³ï³ïÁ, ³Ý»ñÏµ³ Ï»ñåáí Ëáëáõù¿³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ ÅáÕáíÁ ·áõ-Ù³ñí»É¿ñ Ýñ³ÝóÇó µáÉáñáíÇÝ ³ÝÏ³Ë ¨ áõÝ»ñ Çñ ùÝ-Ý³ñÏÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ:

ÆÝãå»ë ÝßÍ»É¿, ê»É¨ÏÇ³ÛÇ ÅáÕáíÇó Ñ»ïá, »ñµ Ý»ë-ïáñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ å³ßïáÝ³Ï³Ý ¹³í³Ý³Ýù ¹³ñÓ³í ä³ñëÏ³ë ï³ÝáõÙ, µ³½Ù³ÃÇí áõÕÕ³¹³í³Ý ùñÇë ïáÝ-Û³Ý»ñ ãÑ³Ù³Ï»ñåí»óÇÝ ³Ù¹ ÇñáÕáõÃÛ³ÝÁ, ¹ÇÙ»óÇÝ ä³ñëÇó ³ñùáõÝÇùÇÝ: ì»ñçÇÝë Ýñ³Ýó Ññ³Ñ³Ý·áõÙ¿ ·Ý³É¨ §áñáß ¹ÇñÙ áõÝ»óáÕ ùñÇë ïáÝÛ³ ³½·»ñÇó íÏ³-ÛáõÃÛáõÝÝ»ñ µ»ñ»É¦, ¨ »Ã» Ýñ³Ýù ¹³í³Ý³ÏÇó »Ý, ³å³ÝáñÅ å³ßïå³ÝáõÃÛáõÝ Ï·ï Ý»Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó: ²Ù¹ ÇëÏ å³ï×³éáí¿É Ýñ³Ýù·³ÉÇë Ñ³ëÝáõÙ »Ý¸íÇÝ, áõñ Ð³ÛáõÑ³ÛñÅ å»ïÝ³ñ¹»Ý »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÅáÕáí¿ñ ·áõÙ³ñ»É[13]: ä³ñëÏ³ë ï³ÝÇó »Ï³Í ùñÇë ïáÝÛ³Ý»ñÁ ¹ÇÙáõÙ »Ý Ñ³ÛáõÑ³ÛñÅ å»ïÇ¨ÝñÅ³ßñç³å³ïÇû·ÝáõÃÛ³ÝÁ¨ å³ïÙáõÙ »Ý, áñ §Ù»ÝùÙÇÝã¨ ³ÛÀÙ ³Ý³Õ³ñïå³Ñ»É »ÝùùñÇë ïáÝ¿³Ï³Ý Ñ³õ³ïÁ` ³ÛÝå¿ë ÇÝãå¿ë ³õ³Ý¹»É »Ý ÜÇÏÇáÛ ëáõñµÑ³Ûñ»ñÁ¨ ÇÝãå¿ë ÅÝ¹áõÝáõÙ¿ ³ÙµáÕç ùñÇë ïáÝ»³Ï³Ý ³ßË³ñÑÁ: ´³Ûó ä»ñáõ½Ã³-·³íáñáõÃ»³Ý ùë³Ý»õ»ûÃ»ñáñ¹ ï³ñÇÝ (484) Ûñ³Ûï Ýáõ»-ó³Ý Ù³ñ¹ÇÏ, ÇÝãå¿ë ²Ï³Ï, ´³ñÍáõÙ³ ¨ ³ÛÉÝ, áñáÝù ëÏë»óÇÝ ×ßÙ³ñÇï Ñ³õ³ïÁ¦[14]:

àõß³¹ñáõÃÛ³ÙµÉë»Éáí ùñÇë ïáÝÛ³ ¹»ëå³ÝáñÝ»ñÇ ëÝ¹ñ³ÝùÁ` ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÁ ÙÇ ù³ç³É»ñáÕ ÃáõÕÃ ¿ ·ñáõÙ å³ñëÇó ³ßË³ñÑÇ µáÉáñ áõÕÕ³¹³í³Ý»åÇëÏáå-åáëÝ»ñÇÝ, ùáñ»åÇëÏáåáëÝ»ñÇÝ¨ »ñ»óÝ»ñÇÝ (áñáÝóÇó ÙÇ ù³ÝÇëÇ ³ÝáõÝÁ ÑÇß³Ï³Ï íáõÙ¿) ¨ ³ÛÝ í³í»ñ³ó-ÝáõÙ¿ Çñ, ùë³Ý »åÇëÏáåáëÝ»ñÇ ¨ ï³ëÝãáñë Ý³Ë³-

ñ³ñÝ»ñÇ ëïáñ³·ñáõÃÙáõÝÝ»ñáí: ØÇ³Å³Ù³Ý³Ï Ý³ ¨ Í³ÝáõóáõÙ ¿, áñ §... ÐáéáÙù »õ Ù»ù Ð³Ùù, »õ ìÇñù, »õ ²Õáõ³Ýù ½Ñ³ÙÑáÙáõÃÇõÝ ½³Ùë »õ áã ÁÝÏ³É³ù »õ áã ÁÝ-¹áõÝÇÙù, »õ áã Ñ³Õáñ¹ÇÙù, »õ áã Ñ³õ³ï³Ùù, »õ Ý½á-í»Ùù, áñ ³Ùëå»ëÝ ³ë»Ý »õ áõëáõó³Ý»Ý...¦, ¨ Ù»Ï ³Ý-·³Ù ¨ë Ñ³ëï³ïáõÙ, áñ Ñ³í³ï³ñÙáõÃÙ³Ùµ ¨ ³Ý÷á-÷áË å³Ñ»É »Ý ³ÙÝ Ñ³í³ïÁ, áñ ²ñÇëï³Ï»ë Ñ³ÙñÙñ³å»-ïÇ ÙÇçáóáí ÁÝ¹áõÝ»É »Ý ÜÇÏ»á 318 Ñ³Ùñ»ñÇó, ¨ áñÇÝ ÙÇ³µ³Ý »Ý ·ïÝí»É Î. äáëëÇ ¨ º÷»ëáëÇ ÅáÕáíÝ»ñÇ Ñ³Ùñ»ñÁ[15]:

²Ù¹ ÑÇÙ³Ý íñ³ Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ »½ñ³Ï³óÝáõÙ ¿, áñ ä³ñëÏ³ëï³ÝÇ áõÕÕ³¹³í³Ý ùñÇëïáÝÙ³Ý»ñÝ ³ÏÝ-Ñ³Ùï Ï»ñåáí ¹ÇÙáõÙ »Ý Ð³Ùáó Ñ³Ùñ³å» ïÇ Ñáí³Ý³íáñáõÃÙ³ÝÁ` Çµñ¨ Çñ»Ýó Ù»ñÓ³íáñ ¨ ³é³í»É ³ãùÇ ÁÝÏ-ÝáÕ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ï³éáõÙóÇ: º í áñ ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áñÝ ¿, ·ñáõÙ ¿ Ý³, Ñ³Ù»ñÇ í»ñ³µ»ñÙáõÝÙÇó ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ãÇ »ñ¨áõÙ, áñ Çñ»Ýù Çñ»Ýó §í ï³Ý·áõ³Í Ñ³Ù³ñ»ÇÝ ÙáÉáñ»óáõóÇã Ý»ëïáñ³Ï³ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó¦: Ð³Ï³é³ÏÁ` Ýñ³ÝùÙÇ ³é³ÝÓÇÝ å³ñÍ³ÝùáÍ ß»ßï áõÙ »Ý, áñ ×ßÙ³-ñÇï Ñ³í³ï áõÝ»Ý, ¨ ³Ù¹ Ñ³í³ïÁ ËÇëï Ñ³ëï³ïáõÝ ¿ áõ ³Ý÷á÷áË»ÉÇ[16]:

²Ù¹ ³Ù»ÝÇó Ñ»ïá Î³ñ³å»ï î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ »½-ñ³Ï³óÝáõÙ ¿, áñ ³é³í»É Ñ³í³Ý³Ï³Ý¿ ¸íÇÝÇ ² ÅáÕá-íÇÝå³ï³ÏÁ »Õ»É¿Ð³Ùáó, ìñ³ó, ²Õí³ÝÇó ¨ ëÙáõÝÙ³ó »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÷áË³¹³ñÓ Ñ³ñ³µ»ñáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ×ß·ñ-ïáõÙÁ ¨ µáÉáñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ ¹³í³Ý³Ï³Ý ¹ñáõ-ÃÙ³Ý Ñ³ëï³ïáõÙÁ: àõë ïÇ, åÝ¹áõÙ¿Ý³, ÅáÕáíÁ ÝÏ³-ïÇ¿ ³é»É ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý ËÝ¹ÇñÁ ¨ Ý½áí»É¿ ³ÙÝ, ÇÝãå»ëÝ³¨ Ñ³ñ·»É¿ ä³ñëÏ³ëï³ÝÇ ùñÇëïáÝÙ³-Ý»ñÇ ¹ÇÙáõÙÁ, ½µ³Õí»É¿Ý»ëïáñ³Ï³ÝáõÃÙ³Ùµ ¨ Ü»ëï áñÇ Ñ»ï ÙÇ³ëÇÝ µ³Ý³¹ñ»É¿Ý³¨ Ýñ³ ·³Õ³÷³ñ³-ÏÇó ²Ýïçáù Ç ¹åñáóÇ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÇÝ áõ Ýñ³Ýó Ñ»ï¨áñ¹Ý»ñÇÝ[17]:

Ø»ñ »Ï»Õ»óáõ á·ÇÝ ¨ Å³Ù³Ý³ÏÇ å³ñ³·³Ý»ñÝ Ç ÝÏ³ïÇ³éÝ»Éáí, ·ñáõÙ¿³ëïí³Í³µ³ÝÁ, å» ïù¿Ùï³-Í»Ýù, áñ ÅáÕáí³Ï³ÝÝ»ñÁ ÙÇïí³Í¿ÇÝ ÙÇáõÃÙáõÝ Ñ³ë-ï³ï»É Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ »ñ³Ý»ÉÇ Ñ³Ùñ»ñÇ ³í³Ý¹³Í ëÏ½-µáõÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý¨ Çñ»Ýó ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝ-í³Í ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñáí Ñ³í³ï³ñÇÙ ÙÝ³óÇÝ Ý³ËÝÇ ¨ ³é³ù»É³Ñ³ëï³ï ×ßÙ³ñÇï ¹³í³-ÝáõÃÙ³ÝÁ: ¸íÇÝÇ 506Ã. ÅáÕáíÇ ·áñÍùÁ íÏ³Ùáõù¿Ý³¨, ·ñáõÙ¿Î. Î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ, áñ Ð³Ù»Ï»Õ»óÇÝ ³Ý÷á÷áË Ï»ñåáí Ï³Ý·ÝáõÙ¿ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý»Ï»Õ»óáõ áõÕÕ³¹³-í³ÝëÏ½µáõÝùÝ»ñÇÝ ¨ Ù»ñÅáõÙ¿³ÙÝ ³Ù»ÝÁ, ÇÝã áñ å³-é³Ï ïáõÙ ¨ Ýáñ³ÙáõÍáõÃÙáõÝ ¿ñ µ»ñáõÙ »Ï»Õ»óáõÝ: ²ÙÝ ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï¹ñí³ïáõÙ¿´ÙáõÃ½³Ý¹Ç³ÙÇ í»ñçÇÝ »ñÏáõ µ³ñ»å³ßï Ï³Ùëñ»ñÇ` ¼»ÝáÝÇ ¨ ²Ý³ëï³ëÇ ç³Ýù»ñÁ, áñáÝù Ó·ïáõÙ ¿ÇÝ í»ñç ï³É»Ï»Õ»ó³Ï³Ý å³é³Ï ïÙ³-ÝÁ ¨ í»ñ³Ñ³ëï³ï»É»Ï»Õ»óáõ ÙÇ³ëÝáõÃÙáõÝÝ áõ ÙÇáõ-ÃÙáõÝÁ:

Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ å¹áõÙ¿Ý³¨, áñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáõÇÏáëÇ ÃÕÃ»ñÇ ùÝÝ³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÙáõÝÁ µ»ñáõÙ¿³ÙÝ Ñ»ï¨áõÃÙ³Ý, áñ »ñÏáõ ÃÕÃ»ñÇ Ù»ç¿Ë Ëáëù ãÏ³ ø³ÕÏ»-¹áÝÇ ÅáÕáíÇ µ³ó³Ñ³Ùï Ý½áíÙ³Ý Ù³ëÇÝ: ¸íÇÝÇ ÅáÕá-íÇ Ý³Ë³·³Ñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ §ÂáõÕÃ Ð³Ùáó Ç ä³ñëë ³é áõÕÕ³÷³éë¦´ÃÕÃáõÙ ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÁ ¹³ï³å³ñïíáõÙ¿ëáëÏ ³ÙÝ å³ï×³é³µ³ÝáõÃÙ³Ùµ, Ã» Ý»ëïáñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ, áñ §³É»ÏáÍ»³É ëáõñµ »Ï»Õ»-óÇ, Ç ÅáÕáíáÙÝ ø³ÕÏ»¹áíÝÇ ½³õñ³ó»³É: ...ºõ ÷³Ë-ãÇÙù áõñ³ó»³É ½'Ç ø³ÕÏ»¹áÝÇÝ ëïáõÃÇõÝ Ù»ëïáñÇ »õ ³ÙÉáóÝ Ý Ù³ÝÇó, ½áñ ·Çï»Ùù Ï»ÕÍ³õáñáõÃ»³Ùµ ÷³-Ëáõó»³É Ç Ñ»Ã³ÝáëáõÃ»Ý¿ ¨ Ç Ññ»³Ï³Ý ÙáÉáñáõÃ»Ý¿ ¨ ½ÝáÙÝ Ëáëïáí³ÝÇÝ ½Ñ»Ã³ÝáëáõÃÇõÝ, ÙÇ³Ý·³Ù³ÙÝ »õ ½Ññ¿áõÃÇõÝ¦[18]:

ÆÝãå»ë ³ñ¹»Ý ÝßíáÉ¿, ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ² ÃáõÕÃÁ å³ßïáÝ³Ï³Ý ·ñáõÃÙáõÝ¿¨ ÁÝ¹áõÝí³Í ë³Ñ-Ù³ÝÝ»ñÁ ãÇ ·»ñ³½³ÝóáõÙ: ÆëÏ´ ÃáõÕÃÁ, Ù³ëÝ³íáñ ·ñáõÃÙáõÝ ÉÇÝ»Éáí, ÷³ëïáñ»Ý ÏáÕÙÝ³ÏÇ Ï»ñåáí ³ñ-ï³Ñ³ÙïáõÙ¿ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÙ³Ý Ù³ëÇÝ Å³Ù³Ý³-ÏÇ Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ Ñ³Ù³óùÁ[19]: ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ áã å³ßïáÝ³Ï³Ý ³Ù¹ ÃÕÃÇ ·ñáõÃÙ³Ý å³ï×³éÁ »Õ»É¿ §êÇÙ¿áÝ »ñ»ó ³ßë³ï³ë»ñ ¨ ³ÝÓ³ÝÓñáÙÃ Ñ³õ³ïáÙ¦´»Ã-²ñß³Ù³óÇÝ, áñ Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ² ÃáõÕÃÁ ä³ñëÏ³ë-ï³Ý ï³ÝáÕÝ»ñÇó Ù»ÏÝ¿ñ: ºñÏñáñ¹ ³Ý·³Ù í»ñ³¹³é-Ý³Éáí Ñ³Ùñ»ñÇ Ùáï`Ý³ ï»Õ»ÏáõÃÙáõÝÝ»ñ¿Ñ³Õáñ¹áõÙ¨ ³ÙÝ Ù³ëÇÝ, áñ Ý»ëïáñ³Ï³ÝÝ»ñÁ Ñ³Ùáó ÃÕÃÇÝ Ï³ñ¨áñáõÃÙáõÝ ã»Ý ïí»É¨ß³ñáõÝ³ÏáõÙ »Ý »Ï»Õ»óÇÝ ³É»ÏáÍÙ³É íÇ×³ÏÇ Ù»ç å³Ñ»É:

²Ù¹ Ù»ÏÝ³Ï»ïÇó ¿É Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ Ù»ñÅáõÙ¿ Ð³Ù»Ï»Õ»óáõÝ Ñ³ëó»³·ñíáÕ Ñ»ñÙáõñ³ÝùÝ»ñÁ: Ø³ï-Ý³Ýßß»Éáí´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ² ÃáõÕÃÁ` Ý³ ³Ý¹ñ³-¹³éÝáõÙ¿³ÙÝµ³ÝÇÝ, áñ Ý»ëïáñ³Ï³ÝÝ»ñÁ ³ßË³ïáõÙ ¿ÇÝ ³Ù»ÝùÇÝ Ñ³í³ï³óÝ»É, áñ §Ðáéáù Ù¨ Ð³Ùù¨ ïÇñù ¨ ²Õáõ³Ýù ½ÝáÙÝ Ï³ÝáÝ¨ ½Ñ³õ³ïáõÙ Ù»ùë áõ-ÝÇÙù...¦[20]: ºí Ù»ñÅ»Éáí ³Ù¹` Ù³ïÝ³ÝßáõÙ¿Ï³ÃáÕÇÏá-ëÇ´ ÃáõÕÃÁ¨ óáõÙó ï³ÉÇë, Ã» Ñ³Ù»ñÝ ÇÝãå»ë êÇÙ»áÝ´»Ã-²ñß³Ù³óáõ¨ Ýñ³ ÁÝÏ»ñÝ»ñÇÓ»éùÁ ï³Éáí ² ÃáõÕ-ÃÁ¨ í»ñçÇÝÇë Ñ»ï ÙÇ³µ³Ý íñ³óÇÝ»ñÇ¨ ³Õí³ÝÝ»ñÇ §Çõñ³ù³ÝãÇõñ ³ßË³ñÑÇ·ñáí¦Ñ³ëï³ïíñ³íï-ùÁ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ Ñ»ñùáõÙ ¿ÇÝ ³Ù¹ Ï»ÕÍÇùÁ:

Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ ¹³í³ÝáõÃÙ³Ý µÝáõÃ³·ñ³Ï³Ý Çñá-ÕáõÃÙáõÝÝ»ñÇß³ñùáõÙ ³ëïí³Í³µ³ÝÁÙ³ïÝ³Ýßáõ Ù¿¨ ³ÙÝ, áñ´³µÏ»Ý Ï³ÃáÕÇÏáëÇ´ ÃÕÃÇ Ù»ç µ³Ý³¹ñíáõÙ »Ý ¨º í ïÇù»ëÁ, ¨º ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñÁ` Ù»ñÅí ºÉáí Ü»ëïáñÇ Ñ»ï Ñ³Ù³Ñ³í³ë³ñ: ¶ÉË³íáñÝ ³Ùëï»Õ ³ÙÝ¿, áñ ³Ù¹ ÃÕÃÇÝ ÏóíáõÙ »Ý Ý³¨ ²Ù å»ÕÇë »åÇëÏáåáëÇ¨ ²Ý³ïáÉÇë »ñ»óÇ ·ñáõÃÙáõÝÝ»ñÁ, áñáÝ-óÇó ³é³çÇÝÝ ³å³óáõóáõÙ¿, Ã» ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÁ ã³ñ³ã³ñ Ñ³Ï³ëáõÃÙ³Ý Ù»ç ¿ñ ÁÝÏ»É` ÎÙáõñ»Õ ²É»ù-ë³Ý¹ñ³óáõ Ä´Ý½áíÝ»ñÇÑ»ï áõÕÕ³¹³í³Ý×³Ý³ã»Éáí Ý³¨ ¹ñ³Ýó Ñ³Ï³é³Ïáñ¹ Ü»ëïáñÇ ·³Õ³÷³ñ³ÏÇó Â»á¹áñ»ï»ëÇÝ, ¨, »ñÏñáñ¹, áñ´Ùáõ½³Ý¹Ç³ÙÇ ¼»ÝáÝ Ï³ÙëñÝ Çñ Ññáí³ñï³Ïáí ¹³ï³å³ñï»É¿ñ ³é³çÇÝ »ñ»ù ïÇ»½»ñ³ÅáÕáíÝ»ñÇ í³ñ¹³å»ïáõÃÙ³Ý ë³ÑÙ³Ý-Ý»ñÇó ¹áõñë »ÉÝáÕ ³Ù»Ý ÙÇ ÙáÉ³ñ áõëÙ³Ýó, ³Ù¹ ÃíáõÙ Ý³¨ ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÇ ÁÝ¹áõÝ³Í »ñÏáõ µÝáõÃÙáõÝÝ»ñÇ ¹³í³ÝáõÃÙáõÝÁ[21]:

²ÙëåÇëáí`í»ñáÑÇßÙ³É µáÉáñ ÷³ëï»ñÁ ·³ÉÇë »Ý íÏ³Ùù»Éáõ, áñ ¸íÇÝÇ 506Ã. ÅáÕáíÇÝ ³éÝãíáõ í³í»ñ³-·ñ»ñÇ Ëáñ³ùÝÝÇÝ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÙ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³ Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ Ñ³Ý·áõÙ¿ ³ÙÝ »½ñ³Ï³óáõÃÙ³Ý, áñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ Í³·³Í¹³-í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý í»×»ñÁ Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ Ñ³Ù³ñ ³é³çÇÝ ³Ý·³Ù Ï»Ýë³Ï³Ý ËÝ¹Çñ »Ý ¹³ñÓ»É ³ÙÝ Å³Ù³Ý³Ï, »ñµ ä³ñëÏ³ëï³ÝáõÙ Ý»ëïáñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ×³Ý³ãí»É¿ÇµñÇ¨ §áõÕÇÕ¹³í³ÝáõÃÙáõÝ¦, ¨ Ýñ³ Ñ»ï¨áõÝ»ñÁ ³Ù»Ý Ï»ñå ç³Ý³ó»É»Ý å³ñëÏ³Ñå³ï³Ï µáÉáñ ùñÇëïáÝÙ³-Ý»ñÇÝ Çñ»Ýó¹³í³ÝáõÃÙ³ÝÁ µ»ñ»É: ²Ñ³ ³Ùë³éÇÃáí¿É, ³ëï í³Í³µ³ÝÇ Ï³ñÍÇùáí, 506Ã. Ð³Ùáó´³µÏ»Ý Ï³ÃáõÇÏáëÇ Ý³Ë³·³ÑáõÃÙ³Ùµ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÅáÕáí¿ ·áõ-Ù³ñí»É¸íÇÝáõÙ, áñÇ ùÝÝ³ñÏáõÙÝ»ñÇÝ Ù³ëÝ³Ïó»É »Ý Ý³¨ íñ³óÇÝ»ñÁ, ³Õí³ÝÝ»ñÁ¨ áõÕÕ³¹³í³Ý å³ñëÇÏ-Ý»ñÁ: ÄáÕáíáõÙ µ³Ý³¹ñí»É »Ý Ý»ëïáñ³Ï³ÝáõÃÙáõÝÁ¨ Ýñ³·ÉË³íáñ Ý»ñÏ³Ù³óáõóÇãÝ»ñÁ`²Ï³ÏÇáëÁ, ´³ñÍáõ-Ù³Ý, ´³µ»áëÁ¨ ³ÙÉù: ¼»ÝáÝ Ï³Ùë»ñ Ð»ÝáïÇÏáÝÁ ×³-Ý³ãí»É¿Çµñ¨ áõÕÕ³÷³é¹³í³ÝáõÃÙáõÝ, ¨ ³Ù¹ å³ï-×³éáí¿É ø³ÕÏ»¹áÝÇ ÅáÕáíÁ å³ßïáÝ³å»ë ãÇ µ³-Ý³¹ñí»É: ºí ãÝ³Ù³Í ¹ñ³Ý` ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³Ý »ñÏµÝ³-ÏáõÃÙáõÝÁ Éé»É Ù³ÝÑ³Ù³ñí»É¿ùáÕ³ñÏÙ³É Ý»ëïáñ³Ï³-ÝáõÃÙ³Ý ÍÝáõÝ¹, áõñ»ÙÝ` Ëáïë»É ÇÇ áõÕÕ³÷³é ùñÇëïáÝ-Ù³ÙÇ Ñ³Ù³ñ[22]:

Î. î»ñ-ØÏñïãÙ³ÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ¿Ý³¨, áñ ù³Õ³ù³-

Ï³Ý Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÁ ¨¸ Ñ³ï Ï³å»ë, ì³ñ¹³Ý³Ýó áõ ì³Ñ³Ý³Ýó å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÁ Ï³ë»óñÇÝ Ý»ë ï áñ³Ï³-ÝáõÃÛ³Ý ¨ ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ùáõ ï ùÁ Ð³Ù³ë ï³Ý: ²ÛÝÇÝã, Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ Ð³Ù»Ï»Õ»óÇÝ Ññ³-å³ñ³Ï³ÛÇÝ å³Ùù³ñ ë ÏË» ó Ý³Ë Ù»ÏÇ, ³å³` ÙÙáõëÇ ¹»Ù:

¶Ç ï Ý³Ï³Ý ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿ Ý³¨, áñ ³Ù¹ å³Ùù³ñÁ ËáõÉ Ï»ñåáí ß³ñáõÝ³Ï í»É ¿ Ý³¨ Ñ³-çáñ¹ Ï³ÃáÕÇÏáëÝ»ñÇ ßñç³ÝáõÙ: ´³Ùó 518 Ã. Ï³Ùëñáõ-ÃÛ³Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ÏñÏÇÝ ·ÉáõË µ³ñÓñ³óñ³Í ù³ÕÏ»-¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ã¿ñ Ï³ñáÕ ×ÝßáõÙ ·áñÍ³¹ñ»É Ñ³Ù»ñÇ íñ³, ÇëÏ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ³ÛÝù³Ý áõÅ ãáõÝ»ñ, áñ µ³ó³ñÓ³Ï å³Ùù³ñ ëÏë»ñ Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ ¹»Ù: ²Ù¹ Ù»Ï-Ý³Ï»ï Çó ¿É ï»ë³µ³ÝÁ Ñ³Ùá½í³Í Ï»ñåáí åÝ¹áõÙ ¿, áñ ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ áõ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ ¿ÇÝ ÙÇ³ÛÝ ·³Õ ï ÝÇ á ï ÝÓ·áõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ï³ñ»É Ñ³Ùáó ¹»Ù, áñáÝó Ñ³Ý¹»å ¿É å³ß ï áÝ³Ï³Ý å³ï Ý»ß ¹³ñÓ³Ý ÐáíÑ³Ý Ø³Ý¹³ÏáõÝáõ Ñ³Ï³ù³ÕÏ»¹áÝ³Ï³Ý å³ñ½µ³ÝáõÙÝ»ñÁ ¨ ¸ íÇÝÇ ² ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñÁ23: ºí »Ã» ÙÇÝã¨ VI ¹³ñÇ Ï»ë»ñÁ Ð³Ù»Ï»Õ»óÇÝ Ù»ñÅáõÙ ¿ñ Ý»ë ï áñ³Ï³Ý áõëÙáõÝùÁ Çµñ¨ Ð³Ù³ë ï³ÝÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»-ñÇó ¹áõñë ·ï ÝíáÕ í³ñ¹³å»ï áõÃÛáõÝ, ³å³ Ð³Ùáó Ü»ñë»ë ´ Ï³ÃáÕÇÏáëÇ Å³Ù³Ý³Ï ËÝ¹ÇñÁ Ýáñ Ï»ñå³ñ³Ýù ¿ë ï³ÝáõÙ, ¨ Ð³Ùáó Ñ³Ùñ³å»ï Á 554Ã. ·áõÙ³ñáõÙ ¿ ¸ íÇÝÇ ´ ÅáÕáíÁ, áõñ, Ç ÃÇíë µ³½Ù³ÃÇí Ñ³ñó»ñÇ áõ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ, ÏñÏÇÝ ³Ý·³Ù ùÝÝ³ñÏíáõÙ ¿ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÁ:

Ü»ñë»ë Ï³ÃáÕÇÏáëÇ ÃÕÃ»ñÇó Ù»ÏáõÙ ÅáÕáíÇ Ññ³-íÇñáõÙÁ å³ï×³é³µ³ÝíáõÙ ¿ ³Ùëå»ë. §... Ì³ëÝ ³ÝÇ-Í»³É ËáõÅÏ³ó Ý»ë ï áñ³Ï³Ý³ó, áñ »Ï»³É µÝ³Ï»ó³Ý Ù³ßË³ñÑÇë Ù»ñáõÙ å³ï×³é³õ í³×³é³ß³ÑáõÃ»³Ý »õ ³ÛÙ ã³ñ³ÑÝ³ñ åÕÍ³ÉÇó ³ÝÇÍ³µ»ñ ³ñáõ»ë ï Çõ Çõñ»-³Ýó ½á·Çë Ù»ñ ³½¹»óÇÝ ÙÇÝå»õ Çõñ»³Ýó åÕÍáõÃ»³Ý Ñ³õ³ï áÙ ³é³çÝáñ¹ ã»åÇëÏáåáë ³Í»³É, »õ Ù»½ ÉáõË³õáñ »õ áõÕÕ³÷³é Ñ³ë ï³ï áõÝ Ñ³õ³ï áÙë ËáãÁÝ-¹³ÏÝ Ï³óáõó³Ý»É. Ù³é³ç³·áÙÝ í³ëÝ ÝáñÇÝ Çñ³ó, Ù»ù »õ ³ßË³ñÑÇë Ù»ñáÙ ï³Ýáõï»³ñù »õ ³½³ïù, ÙÇ³µ³-ÝáõÃ»³Ùµ Ç Ó»éÝ ·ñáó Ññ³Ù³Ý ³ñ³ñ³ù í³ëÝ Ó»ñ, ÷áõÃ³å¿ë Ç ¸ áõÇÝ Ç ëáõñµ»Ï»Õ»óÇë ÅáÕáí»ÉáÙ, »õ ³ë ï ÙÇ³µ³ÝáõÃ»³Ùµ Áë ï Ñ³×áÙÇóÝ ²ë ï áõÍáÙ ³éÝ»É ËáñÑáõñ¹, »õ ÑÝ³ñ ÉÇÝ»É µ³éÝ³É ½³Ùëå Çëç ³ÝÑÝ³ñÇÝ ³Õ» ï ë, »õ ½Ñ³Ý³å³½áñ¹ Ñ»ÍáõÃÇõÝ Ñá·õáó Ù»ñáó¦²⁴:

²Ù¹ ³Ù»ÝÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ Î. î»ñ-ØÏñ ï ãÙ³ÝÁ ÷³ë ï áõÙ ¿, áñ ¸ íÇÝÇ ´ ÅáÕáíáõÙ Ñ³ë ï³ï í³Í ØÇ³µ³ÝáõÃÛ³Ý áõË ï Ç ·ÇñÁ ¨ Ýñ³Ý Ñ³ñ³ïÇó »ñÏáõ ·ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ íÏ³ÙáõÙ »Ý ³ÙÝ Ù³ëÇÝ, áñ §ÊáëñáÍ ²ÝáõßÇñáõ³ÝÇ Ã³-·³íáñáõÃ»³Ý Ä¾ ï³ñÇÝ¦ Ï³Ù 547Ã. ÊáõÅÇë ï³ÝÇ ÏáÕÙ»ñÇó Çµñ¨ í³×³é³Ï³Ý »Ï³Í ¨ Ù»ñ »ñÏñáõÙ µÝ³-ÏáõÃÛáõÝ Ñ³ë ï³ï³Í ÙÇ ËáõÙµ ùñÇë ï áÝÙ³Ý»ñ ÙÇ í³Ýù »Ý ßÇÝ»É Ø³Ý³×ÇÑñ è³ÅÇÏÇ ³ÝáõÝáí, áñÁ ùñÇë ï áÝ»áõ-ÃÛáõÝ ¿ñ ÁÝ¹áõÝ»É ¨ ¶ñÇ·áñ ³Ýí³ÙµÙÏñ ï í»Éáí Ý³Ñ³-ï³Ï í»É²⁵:

§ØÇ³µ³ÝáõÃ»³Ý áõË ï Ç ·ñáõÙ¦ Ýßíáõù ¿, Ñ³í»ÉáõÙ ¿ ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ, áñ Ä³Ù³Ý³ÏÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ùñÇë ï á-Ý»³Ï³Ý ÝáñÑ³µ³ó ³Ù¹ Ñ³Ù³ÙÝù ë Ïë»óÇÝ Ùáõ ï ù ·áñÍ»É Ï³ë Ï³Í»ÉÇ áõ ÙáÉ³ñ ·³Õ³÷³ñÝ»ñÇ ï»ñ ³ÝÓÇÝù ¨ ë Ï-ë»óÇÝ ÝáñÑ³ÝáñÑ» ï¨áñ¹Ý»ñ ÷Ý ï ñ»É: Î³ñ× Å³Ù³Ý³-Ï³ÙÇçáóáõÙ ³Ù¹ Ñ³Ù³ÙÝùÁ Ù»Í³ó³í ¨ Çñ»ÝÇó Éáõñç í ï³Ý· Ý»ñÏ³Ù³óñ»ó: ¸³ å³ÙÙ³Ý³í áñí³Í ¿ñ Ý³¨ ³ÙÝ Ñ³Ý·³Ù³Ýùáí, áñ Ñ³Ù³ÙÝùÇ ³Ý¹³Ù Ï³ñáÕ ¿ÇÝ ¹³éÝ³É ï³ñµ»ñ Ñ³Ù³óùÝ»ñÇ áõ Ù³ëÝ³·Ç ï áõÃÛáõÝÝ»-ñÇ, í³ñùÇ áõ µ³ñùÇ ï»ñ Ù³ñ¹ÇÏ`»Ï»Õ»óáõ Ñ³ÕáñÁáõ-ÃÛáõÝÇó ½ñÏí³ÍÝ»ñ, Ñ³Ýó³·áñÍÝ»ñ, ³í³½³ÏÝ»ñ ¨ ³ÛÉÝ: Î»ëÝ»Éáí, áñã³ñÇùÝ ³ñ³·áñ»Ý Í³í³ÉíáõÙ¿, ³Ù¹ Ï³å³ÏóáõÃÛ³Ùµ ·ñáõÙ¿ ·Ç ï Ý³Ï³ÝÁ, Ð³Ùáó Ü»ñë»ë ´ Ï³ÃáÕÇÏáëÁ Ñ³Ù»åÇëÏáåáëÝ»ñáí, ù³Ñ³Ý³Ý»ñáí, Çß-Ë³ÝÝ»ñáí ¨ ³ßË³ñÑ³Ï³ÝÝ»ñáí ÙÇ Ù»Í »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÅáÕáí ¿ ·áõÙ³ñáõÙ ¸ íÇÝáõÙ, áõñ áñáßíáõÙ ¿ ù³Ý¹»É ¨ ³í»ñ»É ³Õ³Ý¹³íáñÝ»ñÇ ³Ù¹ µáõÙÝÁ, Ñ³É³Í»É Ýñ³Ýó, ³ñ·»É»É ³Ù»Ý Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛáõÝ Ýñ³Ýó Ñ»ï ¨ Ý½áíùÇ ï³Ï¹Ý»É ³Ù»ÝùÇÝ, áí Ï³ç³ÏóÇ Ýñ³Ýó²⁶:

²Ù¹ »½ñ³Ñ³Ý·áõÙÁ ÷³ë ï³ñÏ»Éáõ ÙÇ ï áõÙáí ·Ç ï-Ý³Ï³ÝÁ íÏ³Ù³Ïáãáõù ¿ ¸ íÇÝÇ ÅáÕáíÇ §ÀñáßáõÙÝ Ü»ë-ï áñ³Ï³Ý³óÝ Ç êñµáÛ ºÏ»Õ»óõáÛ¦ ÃáõÕÃÁ, áñ ï»Õ Ð³-Ùáó Ñ³Ùñ³å»ï Á, ¹ÇÙ»Éáí Ý»ñÏ³Ý»ñÇÝ ¨ µáÉáñ áõÕÕ³-¹³í³Ý ùñÇë ï áÝÙ³Ý»ñÇÝ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë Ù³ï Ý³-ÝßáõÙ ¿. §¶Ç ï áõÃÇõÝ ÉÇóÇ ëñµáõÃ»³Ý¹ Ó»ñáõÙ Ù³Õ³·ë Ñá·»õáñ í ï³Ý·Çë, áñ »Ñ³ë Ù»½ Ù³ÝÇÍ»³É Ý»ë ï áñ³-Ï³Ý³ó ... Ù»ù »õ ³ÛÉ »ÅÇëÏáåáëáõÝù »õ ÇßË³Ýù »õ ³½³ï ù Ð³Ùáó ÅáÕáí»³É Ç ëñµáÛ »Ï»Õ»óõáÛ»õÙ³Ù»Ý³ÙÝ áõÕÕ³÷³é Ï³ñ·³ó Ù»ñáó, Ë½»³É Ç µ³ó ÁÝÏ»ó³ù, »õ ÙÇ³µ³ÝáõÃ»³Ùµ ³Ù»Ý»ù»³Ý Ññ³Ù³Ý ³ñ³ñ³ù ×ßÙ³-ñÇ ï Ñ³õ³ï ³ó»Éáó Ç øñÇë ï áë` ³Ù»Ý»õÇÙµ ÙÇ' ÙÁÙµ»-ÉÇë, ÙÇ' µ³ñ»Ï³ÙáõÃÇõÝ... »õ ÙÇ' í³ëÝ Ù³ñÙÝ³õáñ Çñ³ó ï³ëÝ»õ ³éÝáõÉ ÇÝã Ç Ýáó³Ý¿... ÆëÏ áñù Ñ³Õáñ¹ÇóÇÝ ÁÝ¹ Ýáë³ »õ Ï³Ù³ÏÇó ÉÇóÇÝ Ýáó³ áÕÍ³ÉÇó Ñ³õ³ï áÙÝ »õ ³Ý³õñ¿Ý ·áñÍáóÝ, ³ÙÝåÇëÇù Ý½áíë»óÇÝ Ñá·õáí, Ý½á-í»ëóÇÝ Ù³ñÙÝáí... »õ áñáß»ëóÇÝ Ç ëñµáÛ »Ï»Õ»óõáÛ, »õ Ç ×ßÙ³ñÇ ï Ñ³õ³ï¿ øñÇë ï áëÇ »õ Ù³ï Ý»ëóÇÝ ë³ï³Ý³ÙÇ ¨ Ññ»ß ï³Ï³ó Ýáñ³, ¨ »ÕÇóÇÝ Ë³õ³ñ³µÝ³Ïù »õ Ù³õÇ-ï»ÝÇó ÑñáóÝ Ï»ñ³Ïáõñ¦²⁷:

ºíë Ù»Ï ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝ: ÆÝãå»ë óáõÙó ¿ ï³ÉÇë µÝ³·ñ³ÙÇÝ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ, µ³½Ù³ÃÇí áõëáõÙÝ³ëÇñáÕÝ»ñÇ ÝÙ³Ý Î³ñ³å»ï î»ñ-ØÏñ ï ãÙ³ÝÁ ¨ë³é³ç¿ù³ßáõÙ ³ÙÝ ï»ë³Ï»ïÁ, Ñ³Ù³Ó³ÙÝ áñÇ` Ð³-Ù³ë ï³Ý Ý»ñÃ³÷³Ýó³Í Ý»ë ï áñ³Ï³ÝÝ»ñáÁ §ÁëÏ »ñ¨áõÃÇÝ ÙÇ³µ³Ý»É »Ý ¸ ¹³ñÇ ëÏ½µÝ»ñÇó Ð³Ù³ë ï³-ÝáõÙ µáõÝ ¹ñ³Í ¨ 444-445ÃÃ.. Þ³Ñ³åÇí³ÝÇ ÅáÕáíÇ ÏáÕÙÇó µ³Ý³¹ñáõ³Í áõ Ñ³É³Íáõ³Í ØÍÕÝ¿Çó Ï³Ù Ø»ë-ë³É»³Ý³Õ³Ý¹³õáñÝ»ñÇ Ñ»ï, ëÏë»É»Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõ-»É ¨ ½³Ý³½³Ý Ññ³åáÛñÝ»ñáí Çñ»Ýó Ñ³Ù³ÙÝùÇ Ù¿ç ·ñ³í»É µ³½Ù³ÃÇõ Ñ³Ù»ñÇ, ÙÇÝã¨ áñ Ð³Ùáó Ï³ÃáõÕÇ-ÏáëÝ ÇÙ³ó»É¿, ÙÇß»³É ÅáÕáíáí áñáßáõ»É¿ ³õ»ñ»É Ýáó³Í³ÝùÁ ...¦²⁸:

´³í³Ï³Ý Ñ»ï³ùñùñ³Ï³Ý¿ Ý³¨ Î. î»ñ-ØÏñ ï ãÙ³-ÝÇ ÙÇ ³ÙÉ Ñ»ï¨áõÃÛáõÝ¨ë: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë Ý³ Ñ³Ù³-ñáõÙ¿, áñ Ã»¨ å³Ñå³Ýí³Í í³í»ñ³·ñ»ñáõÙ ³Õ³Ý¹³-íáñÝ»ñÇÝ ï ñíáõÙ¿ §Ý»ë ï áñ³Ï³ÝÝ»ñ¦ ³ÝáõÝÁ, ³ÙÝáõ-³Ù»Ý³ÙÝÇí ËáëùÝ ³Ùë ï»Õ í»ñ³µ»ñáõÙ¿ áã ÙÇ³ÙÝ µáõÝ Ý»ë ï áñ³Ï³ÝÝ»ñÇÝ, ³ÙÉ¨` §Ý»ë ï áñ³Ï³Ý ³½¹»óáõÃ»-³Ý Ý»ñùáÛ Ýáñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÇõÝ ë ï³ó³Í ÙÇ Ñ³Ù³Ý¹Ç Ù³ëÇÝ, áñÇ í»ñ³µ»ñÙ³Ùµ ³é³çÇÝ ³Ý·³Ù ÙÇßíáõÙ ¿ ä³õÕÇï»Ý³ó ³ÝáõÝÁ...¦²⁹: ÆëÏ ³Ù¹ ³Ù»ÝÁ Ñ³ë ï³-ï áõÙ¿, áñ VI ¹³ñáõÙ Ð³Ù»Ï»Õ»óÇÝ Éáõñç å³Ùù³ñ¿Í³-í³É»É Ý»ë ï áñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¹»Ù` Ý³Ë Çµñ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³-Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³Ý¹áññÁ Ë³Ã³ñáÕ, ³å³ Ý³¨ Ð³Ù³ë-ï³ÝÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÇó Ý»ñë Ã³÷³Ýó³Í ÙÇ Ñ»ñÓí³Íç, Ý½áí»É áõ µ³Ý³¹ñ»É¿ Ã»' Ýñ³Ýó ³é³çÝáñ¹Ý»ñÇÝ ¨ Ã»' Ñ»ï¨áñ¹Ý»ñÇÝ: ²Ù¹ ³Ù»ÝÇó ³ÝËáõë³÷»ÉÇáñ»Ý Ñ»ï¨áõÙ¿ Ý³¨, áñ Ð³Ùáó Ñ³Ùñ³å»ï Ý»ñÁ ï»Õ³Ï³Ý »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÅáÕáíÝ»ñáõÙ Ù»Ï ³Ý·³Ù ¨ë ÷³ë ï»óÇÝ Çñ»Ýó Ý³ËÝù³ó ³í³Ý¹áõÃÝ»ñÇÝ Ñ³í³ï³ñÇÙ ÉÇÝ»ÉÁ ¨ ³ÙñÇ·ñ»óÇÝ, áñ Çñ»Ýó Ñ³Ù³ñ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ »Ý ÙÇ³ÙÝ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý ³é³çÇÝ »ñù» ï Ç»½»ñ³ÅáÕáíÝ»ñÇ ÁÝ-¹áõÝ³Í ¹³í³Ý³Ï³Ý ³ë ï í³Í³µ³ÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿ Ý³¨, áñ

¸íÇÝÇ ÅáÕáíÝ ³é³çÝ³Ï³ñ·Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»ñÅ³-Ù³Ý³ÏÇ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ñ³ÛñÇ Ñ³Ù³ñ, ù³ÝÇ áñ ÅáÕáíÇ áñáßáõÙÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝ»ÉáíÝñ³Ýù Ñ³ëï³ï»óÇÝ Ý³¨ Ñ³çáñ¹ ¹³ñ»ñÇ ¨ »ÏáÕ ë»ñáõÝ¹Ý»ñÇ Ñ³í³ïù³ÛÇÝ áõÕ-ÕáõÃÛáõÝÁ, áñÁ Î. î»ñ-ØÏñïãÛ³ÝÁß³ñ³¹ñáõÙ¿Ñ»ï¨Û³É Ï»ñå. §ÚÇëáõë øñÇë ïáë Çõñ Ù³ñÙÝáí Ù¿Ï ï»Õ ³Ýµ³-Å³Ý»ÉÇ ÙÇáõÃÇõÝ¿` ³ëïáõ³Í³ÛÇÝÝ áõÙ³ñ¹Ï³ÛÇÝÁ ÙÇ-³Ý·³Ù³ÛÝ Û³ïáõÏ »Ý Ýáñ³Ý, »õ ³ÝÝ»ñ»ÉÇ¿` áñ¨¿»ñ-ÏáõÃ»³Ùµ µ³Å³Ý»É ³Û¹ ÙÇáõÃÇõÝÁ¦[30]:

---

1 *Î³ñ³å»ï Í. í³ñ¹³å»ï*, Ð³Ûáó »Ï»Õ»óõáÛ å³ïÙáõÃÇõÝ, ì³Õ³ñß³å³ï, 1908, ¿ç 186-187:
2 ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 187-188:
3 ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ:
4 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç187-189:
5 ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ: î»ïë Ý³¨ §²ñ³ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 431-432:
6 §²ñ³ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 431:
7 ¶Çñù ÃÕÃáó, ºñáõë³Õ»Ù, 1994, ¿ç147-162 :
8 §²ñ³ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 431-432:
9 §²ñ³ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 432-433:
10 ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ: î»ïë Ý³¨ ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 473-474:
11 ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 147:
12 ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ëáõñµ »Ï»Õ»óõáÛ ÛáõÕÕ³÷³é »õ ê. Ñá·»ÏÇñ Ñ³ñóÝ Ù»ñáó ¹³õ³ÝáõÃ»³Ýó, (³ÛëáõÑ»ï` ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ), ê. ¾çÙÇ³ÍÇÝ, 1914, ¿ç LXV-LXVI:
13 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç XVI-XVII, LXIX-LXXI: î»ïë Ý³¨ §²ñ³-ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 432-433:
14 *Î³ñ³å»ï Í. í³ñ¹³å»ï*, ÝßÍ. ³ßË., ¿ç 191-192: î»ïë Ý³¨ ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 149-152:
15 ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 155:
16 *Î³ñ³å»ï Í. í³ñ¹³å»ï*, Ð³Ûáó »Ï»Õ»óõáÛ å³ïÙáõÃÇõÝ, ¿ç 192-193:
17 ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LXIX:
18 ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 157-162:
19 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 147-162:
20 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 153-154:
21 î»ïë ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LXIV-LXV:
22 §²ñ³ñ³ï¦, 1898, Ä, ¿ç 435-436:
23 ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LXX:
24 ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç196-198:
25 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 199-201: î»ïë Ý³¨ª ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LXXI:
26 ¶Çñù ÃÕÃáó, ¿ç 205-207:
27 ÜáõÛÝ ï»ÕáõÙ, ¿ç 204-205:
28 î»ïë ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LXX-LXXI:
29 î»ïë ÝáõÛÝ ï»ÕáõÙ: î»ïë Ý³¨ *Î³ñ³å»ï Í. í³ñ¹³å»ï*, ÝßÍ. ³ßË., ¿ç 207: î»ïë Ý³¨ §²ñ³ñ³ï¦, 1900, ¿ç 328-334:
30 ÎÝÇù Ñ³õ³ïáÛ, ¿ç LVII:

KARAPET TER-MKRTCHYAN ON COUNCIL OF DVIN IN 506

TEHMINA TADEVOSYAN
Dissertator of the Teory and History of Religy Department of YSU

Summary

The article is an overall analyze of the views of a famous Armenian theologian Karapet Ter-Mkrtchyan on the Council of Dvin in 506.
The author shows, that on the basis of the analysis of an actual material, K. Ter-Mkrtchyan proved, that the Council of Dvin in 506 stood for the defence of the orthodox apostolic faith, which basic dogmatic principles have been approved by the first Universals in Nicea (325), Consantimopole (381) and Ephesus (431).
The scientist-theologian also proved that the Council of Dvin in 506 condemned the Nestorian heresy and on an equality with it the Eutychianism, the Chalcedonian confession, the Nestorian (Persian) Church, etc. and in many respects promoted protection the Orthodox faith for the future.

ÊÀÐÀÏÅÒ ÒÅÐ-ÌÊÒÒ×ßÍ Î ÄÂÈÍÑÊÎÌ ÑÎÁÎÐÅ 506ã.

ÒÅÉÌÈÍÀ ÒÀÄÅÂÎÑßÍ
Ñîèñêàòåëü êàôåäðû Òåîðèè è èñòîðèè ðåëèãèè ÅÃÓ

Ðåçþìå

Ñòàòüÿ ñ ïîçèöèé ñîâðåìåííîãî ðåëèãèîâåäåíèÿ ðàñêðûâàåò è ïîäâåðãàåò âñåñòîðîííåìó àíàëèçó âîççðåíèÿ âèäíîãî ïðåäñòàâèòåëÿ àðìÿíñêîé åðåëèãèîçíîé ìûñëè . Òåð-Ì êðò÷ÿíà î Äâèíñêîì ñîáîðå 506ã..
Ï îêàçûâàåòñÿ, ÷òî íà îñíîâå àíàëèçà ôàêòè÷åñêîãî ìàòåðèàëà Ê. Òåð-Ì êðò÷ÿí äîêàçûâàåò, ÷òî Äâèíñêèé ñîáîð 506ã. ñòàë íà çàùèòó òîé ïðàâîñëàâíîé âåðû, îñíîâíûå äîãìàòè÷åñêèå ïðèíöèïû êîòîðîé áûëè óòâåðæäåíû ïåðâûìè Âñåëåíñêèìè Ñîáîðàìè â Íèêåå (325ã.), Êîñòàíòèíîïîëå (381 ã.) è Åôåññå (431ã.).
Ó÷åíûé òåîëîã äîêàçûâàåò òàêæå, ÷òî Äâèíñêèé ñîáîð 506ã. îñóæäàåò íåñòîðèàíñêóþ åðåñü è íà ðàâíå ñ íåé åâòèõèàíñòâî, Õàëõèäîíñêóþ âåðóó, íåñòîðèàíñêóþ (Ïåðñèéñêóþ) öåðêîâü è ò.ä., ÷åì âî ìíîãîì ñòîñòîâòàâèë ñîõðàíåíèþ Ïðàâîñëàâíîé íà ãðÿäóùèå âåêà.

²ÜÜ² úÐ²Üæ²ÜÚ²Ü

Ð²Ú²è²øºÈ²Î²Ü º ì ²ì º î²ð²Ü²Î²Ü º Î º Ô º òÆÜ º ðÆ ²êî ì²Ì²´²Ü²Î²Ü ÀØ´è Ü à ôØÜ º ðÆ î²ð´ºð²ÎÆâ ¶Ì º ðÀ

2 í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝáõÃÛáõÝ ÏáãÍ³Í Ñá·¨áñ»ñ¨áõÛÃÁ Ð³Ù³ëï³ÝáõÙ Ç Ñ³Ù³ï ¿ »Ï»É º íñáå³Ï³Ý è»-ýáñÙ³óÇ³ÙÇó ÙáÏ³íáñ³å»ë»ñ»ù ¹³ñ³Ýó` 19-ñ¹ ¹³ñÇ ³é³çÇÝ ù³éáñ¹áõÙ` 1820-³Ï³Ý ÃÍ³-Ï³ÝÝ»ñÇÝ: âÝ³Ù³Í³ÙÝ µ³ÝÇÝ, áñ áõÕÕáõÃÛ³Ý ç³ï³-·áí µ³½Ù³ÃÇí Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñ ÷áñÓáõÙ »Ý Ñ³Ù Çñ³Ï³-ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç áñáÝ»É ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÇÝã-áñ Ý³Ë³å³ïÙáõÃÛáõÝ, Ñ³Ù³Ó³ÙÝ áñÇ, Çµñ, Ý»ñÏ³ÙÇë ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ Ó¨³íáñí»É¿ ¹»é¨ë §Ý³-Ë³ÙÇëÇáÝ»ñ³Ï³Ý ËÙáñáõÙÝ»ñÇ ÑÇÙÙÇ íñ³¦¹, ³Ý»ñÏµ³Ù»ÉÇ ¿ ÙÇ µ³Ý. Ñ³Ùáó ÑáÕÇ íñ³ ³í»ï³ñ³-Ý³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Í³·Ù³Ý áõ½³ñ·³óÙ³ÝÑ³Ù³ñ§å³ñ-ï³Ï³Ý »Ýù¦ ûï³ñ³½·Ç ù³ñáõ½ÇãÝ»ñÇ` ³Ùë ·áñÍáõÙ Ý»ñ¹ñ³Í ÑëÏ³Ù³Ï³Ý ç³Ýù»ñÇÝ:

ÀÝ¹Ñ³ÝáõñÙ³ÉÙ³Ùµ` Ñ³Ù Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù»ç ÁÝ-¹áõÝí³Í ¿ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ µÝáõÃ³·ñ»É Çµñ¨µ³ñ»ÝáñáÃ³Ï³Ý ß³ñÅÙ³Ý ¹ñë¨áñáõÙ, áñÁ, ë³-Ï³ÙÝ, Í³·»É¿ áã Ã» Ð³Ù»Ï»Õ»óáõ ÍáóáõÙ, ³ÙÉª ³ñï³-ùÇÝ ÙÇç³í³Ùñáõù¨, Çµñ¨ ³Ù¹åÇëÇÝ, Ð³Ù³ëï³Ý¿Ã³-÷³Ýó»É ³ñï³ùÇÝ ÙÇç³Ù ï áõÃÛ³Ùµ: ²í»ï³ñ³Ý³Ï³-ÝáõÃÛáõÝÁ ·ñ»Ã» ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï Ùáõïù¿ ·áñÍ»É Ã»' ²ñ¨»É Ù³Ý, Ã»' ²ñ¨Ù ïÙ³Ý Ð³Ù³ëï³Ý, ÁÝ¹ áñáõÙª ù³-ñá½ãáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ÃÇñ³Ë¿ Ñ³Ù³ñí»É ³ÝÏÙ³Ý »½ñÇÝ ·ïÝíáÕ ³ñ¨Ù ï³Ñ³Ù ÏñÃ³Éáõë³íáñã³Ï³Ý áÉáñïÁ: Ð³ñó¿ ³é³ç³ÝáõÙª Ñ³Ù ÅáÕáíáõñ¹Ý ÇÝãá±ï³å³íÇÝ»ó ûï³ñù³ñá½ÇãÝ»ñÇÝ: Ð³Ù ²í»ï³ñ³Ý³-Ï³Ý»Ï»Õ»óáõ Ñá·¨áñ ³é³çÝáñ¹Ý»ñÇó ì. ÂáõÃÇÏÙ³ÝÁ åÝ¹áõÙ¿, Ã» å³ï×³éÁ Ð³Ù³ëï³ÝáõÙ ÏñÃáõÃÛ³Ý ¨ ÉáõëÙ³íáñáõÃÛ³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ËÇëï ó³ÝÏáõÃÛáõÝÝ ¿ñ²: ê³Ï³ÙÝ ³Ù¹ åÝ¹áõÙÁ Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ ãÇ Ñ³Ù³å³-ï³ëË³ÝáõÙ: ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³é³ç³¹-ñ³Í ï»ë³Ï» ï Á Ù»ñÅáÕ ³Ù»Ý³ËáëáõÝ ÷³ëï Ý ³ÙÝ¿, áñ »ñµ ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ³é³ÝÓÇÝ ÏñáÝ³-Ï³Ý Ñ³Ù³ÙÝùÇ Ï³ñ·³íÇ×³Ï ëï³ó³í, ¨ äáÉëÇ´»ñ³Ã³Õ³Ù³ëáõÙ ÑÇÙÝí»ó º Ï»Õ»óÇÝ³, Î.äáÉëÇ Ø³ï Ã»áë âáõË³çÙ³Ý å³ïñÇ³ñùÇ 1846 Ã. ÑáõÝÇëÇ 21-Ç ÏáÝ-¹³Ïáí ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ ½ñÍí»óÇÝ Ø³Ùñ »Ï»Õ»-óáõ ³Ý¹³Ù³ÏóáõÃÛáõÝÇó ¨ Ñ³Õáñ¹áõÃÛáõÝÇó: ´³í³-Ï³Ý Ëáëáõ Ý¿¨ ³ÙÝ ÷³ëïÁ, áñ Ð³Ù ²é³ù»É³Ï³Ý¨ ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ ÙÇç¨ Ñ»ï³·³ï³ë-Ý³ÙÙ³ÏÝ»ñÇÝ ¨ë ³Ýçñå»ïÁ ·Ý³Ëáí Ëáñ³ó³í: Ø»Í ºÕ»éÝÇó Ñ»ïá²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ºÏ»Õ»óÇÝ ÑÇÙÝ³Ï³-ÝáõÙ ï³ñ³ÍáõÙ·ï³íë÷ÙáõéùÑ³ÙÙáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³Ï-Ý»ñáõÙ: ºí ÙÇ³ÙÝ Ð³Ù³ëï³ÝÇ ³ÝÏ³Ë Ð³Ýñ³å»ïáõ-ÃÛ³Ý Ñéã³ÏáõÙÇó Ñ»ïá »ñÏáõ »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ ÙÇç¨ ·á-ÙáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ É³ñí³ÍáõÃÛáõÝÁ Ù³ë³ÙµÃáõÉ³ó³í`Çñ ï»ÕÁ ½Çç»Éáí ÷áË½ÇçÙ³Ý¨ ÷áËÁÙµéÝÙ³Ý ù³Õ³-ù³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ: Ü»ñÏ³ÙáõÙë Ð³Ù ²é³ù»É³Ï³Ý¨ Ð³Ù ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ ³ßË³ïáõÙ »Ý ÙÇ³ë-Ý³Ï³ÝáõÅ»ñáí Ï»ñï»É Ñ³ÙÅáÕáíñ¹Ç Ñá·¨áñ ÝÏ³ñ³-·ÇñÁ: ¸³,ë³Ï³ÙÝ, ³Ù»Ý¨ÇÝ ãÇ ÝßÝ³Ý³ÏáõÙ, Ã» Ýñ³Ýó ÙÇç¨ ³éÏ³ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ í»ñ³ó»É»Ý Ï³Ù¹³-¹³ñ»É»Ý Ñáõ½»É Ø³Ùñ »Ï»Õ»óáõÝ:

²ÙëáõáõÕÕ³ÏÇ Ññ³Ù³Ù³Ï³Ý¿¹³éÝáõÙ »ñÏáõ»Ï»-Õ»óÇÝ»ñÇ ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³ëï í³Í³µ³Ý³Ï³Ý-¹á·Ù³ïÇÏ³Ï³Ý ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ ÙÇç¨ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù»Ù³-ï³Ï³Ý-ùÝÝ³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ:

ÆÝãå»ë ÙáõñÙ³ù³ÝáõÃÛáõñ ÏñáÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³ÙÝù Ï³Ù »Ï»Õ»óÇ, Ð³Ù ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ¨ë áõÝÇ Çñí³ñ¹³å»ïáõÃÛáõÝÁ, ¹³í³Ý³ÝùÁ ¨ ³ëï í³Í³µ³-Ý³Ï³Ý Ñ³Ù³óùÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á: ²ÝÑ»ñù»ÉÇ ÷³ëï¿, áñ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ù»Í³å»ë ³½¹í»É¿ µá-Õáù³Ï³Ý-é»ýáñÙ³óÇáÝ ï³ñµ»ñí³ñ¹³å»ïáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇó ¨ Ñ³í³ïù³ÙÇÝ ëÏ½µáõÝùÝ»ñÇó: ºí ãÝ³Ù³Í³í³Ý¹³Ï³Ý áõ µáÕáù³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ Ñ³í³ïù³-ÙÇÝ ¨ ¹á·Ù³ïÇÏ³Ï³Ý ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ ÙÇç¨ ³éÏ³ »Ý áñáß ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý µ³½Ù³-ÃÇí Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñ åÝ¹áõÙ »Ý, Ã» ³Ù¹ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÁ »ñµ»ù §ÑÝûñ»³Ù Ð³Ý·³Ý³ÏÇÝ¦, ³ÙëÇÝùÝ` §ÙÇ-Ï»áÙ Ñ³Ý·³Ý³ÏÇÝ¦ Ñ³Ï³é³Ïí»ÉáõÃ ³éÇÃ ã»Ý Ñ³Ý¹Ç-ë³ó»É, ³ÙÉ ÙÇ³ÙÝë³ï³ñ»É »Ý »Ï»Õ»óáõ ³ÙÝ Ñ³ëï³-ïáõÙÝ»ñÇ ³ñï³Ñ³Ùï Ù³ÝÁ, áñáÝù Ù³Ýñ³Ù³ëÝã»Ý µ³ó³ïñí»É §Ð³Ý·³Ý³ÏÇ¦ U»ç: ²ÙÝáõ³U»Ý³ÙÝÇí, å»ïù¿ÝßÉ, áñ ïíÙ³É åÝ¹áõÙÁ ³Ù»Ý¨ÇÝ ¿É ãÇ Ñ³Ù³-å³ï³ëË³ÝáõÙ Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ, ÇÝãÇ ³å³óáõÙóÝ»-ñÁ Ïµ»ñí»Ý ëïáñ¨:

ä³ïÙáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³çÇÝ ³Ý·³ÙÐ³Ù²í»ï³ñ³-Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ §Ñ³í³ï³ÙùÁ¦ ³Ù÷á÷ Ý»ñÏ³Ù³ó-í»É¿ 1846 Ã., »ñµ Î.äáÉëÇ Ø³ïÃ»áë âáõË³çÙ³Ý å³ïñÇ³ñùÁ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇó å³Ñ³Ýç»ó ëïáñ³·ñ»É §Ð»ñùáõÙÇ ÃáõÕÃÁ¦: Æå³ï³ëË³Ý å³ï-ñÇ³ñùÇ å³Ñ³ÝçÇ` ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ å³ï ñ³ë-ï»óÇÝ ³Ùëå»ë ÏáãÍ³Í §Ð³í³ï ùÇ Ëáëïáí³ÝáõÃÛáõ-ÝÁ¦, áñÝ ¿É Ñ³Ý¹Çë³ó³í Ýáñ³ÑÇÙÝ ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ÑÇÙùÁ ¨ ³ëï í³Í³µ³-Ý³Ï³Ý ï»ë³Ï» ï Ý»ñÇ µ³Ý³Ó¨áõùÁ: §Ð³í³ï ùÇ Ëáë-ïáí³ÝáõÃÛáõÝÁ¦, ³ñï³ùÝ³å»ë ÝÙ³Ý ÉÇÝ»ÉáíÙÇÏ»-³Ï³Ý Ð³Ý·³Ý³ÏÇÝ, å³ñáõÝ³ÏáõÙ¿ 12 ³Ý¹³ÙÝ»ñ: ê³Ï³ÙÝ µáí³Ý¹³Ï³ÙÇÝ ³éáõÙáí §Ð³í³ï ùÇ ËáëïáÍ³ÝáõÃÛ³Ý¦ ¨ ÜÇÏ»³Ï³Ý Ñ³Ý·³Ý³ÏÇ ÙÇç¨ ³éÏ³ »Ý µ³½áõÙ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ÝáõÙÝÇëÏ ï³ñ³Ó³ÙÝáõ-ÃÛáõÝÝ»ñ, ÇÝãÝ ¿É áõÕÕ³ÏÇ Ñ»ñùáõÙ¿ ³í»ï³ñ³Ý³-Ï³ÝÝ»ñÇ ³ÙÝ åÝ¹áõÙÁ, Ã» §Ð³í³ï ùÇ Ëáëïáí³ÝáõÃÛáõÝÁ¦ »ñµ»ù¿É ãÇ Ñ³Ï³é³Ï í»É ÜÇÏ»³Ï³Ý Ñ³Ý·³-Ý³ÏÇÝ: ²Ù¹ ÇñáÕáõÃÛáõÝÁ ³ÏÝÑ³Ùï áñ»Ý »ñ¨áõÙ¿ »ñÏáõ Ñ³Ý·³Ý³ÏÝ»ñÇ Ñ»ï¨Ù³É µ³Õ¹³ï³Ï³ÝÇó.

ÜÇÏ»³Ï³ÝÑ³Ý·³Ý³Ï. §Ð³í³ïùÇ Ëáëïáí³-ÝáõÃÛáõÝ¦

Ð³ñ³ï³ÙùÇ ÙÇ²ëïí³Í, ÇÐ³ÙñÝ³Ù»Ý³Ï³É, Ù²-ñ³ñÇãÝ »ñÏÝÇ¨ »ñÏñÇ, »ñ¨»É»³ó¨³Ý»ñ¨áõÃÇó:

ºí ÇÙÇ î»ñ ÐÇëáõë øñÇë ïáë, Ùàñ¹ÇÝ ²ëïáõÍáÙ, ÍÝÝ»³ÉÝ Ù²ëïáõÍáÙ ÐÛñ¿`ØÇ³ÍÇÝ, ³ÙëÇÝùÝ` Ù¿áõÃÛáõÝ¿ ÐÛñ, ²ëïáõ³Í Ù²ëáõÍáÙ, ÉáõÙë Ç Éáõëá, ²ëïáõ³Í ×ßÙ³-

ñÇ ï ¸ë ï áõÍáÛ ×ßÙ³ñ ï ¿. ÍÝáõÝ¹ ¨ áã ³ñ³ñ³Í. ÝáõÛÝ ÇÝùÝ Ç µÝáõÃ»Ý¿ Ðûñ, áñáí ³Ù»Ý³ÛÝ ÇÃã »Õ¨ Ù»ñ ÏÇÝë ¨ Ç í»ñ³ »ñ ÏñÇ, »ñ¨»ÉÇù ¨ ³Ý»ñ¨áõÙÃù: àñ Ñ³Õ³ ·ë Ù»ñ Ù³ñ¹Ï³Ý ¨ í³ëÝ Ù»ñ ÷ñÏáõÃÛ³Ý Çç»³É Ù»ñÏÝÇó` Ù³ñÙÝ³ó³í, Ù³ñ¹³ó³í, ÍÝ³í Ï³ï³ñ»É³å»ë Ç Ø³-ñÇ³Ù³Ù ëñµáÙ ÏáõëÃ»Ý Ðá·õáíÝ êñµáí, áñáí ¿³é Ù³ñ-ÙÇÝ` ½Ñá·Ç ¨ ½ÙÇ ï, ¨ ½³Ù»Ý³ÛÝ, áñ ÇÃã ¿ Ç Ù³ñ¹Ý, ×ß-Ù³ñ ï ³å»ë ¨ áã Ï³ñÍ»ûù. ã³ñã³ñ»³É, Ë³ã»³É, Ã³-Õ»³É, Ù»ññáñ¹ ³õáõñ Ù³ñáõó»³É, »É»³É Ç Ù»ñÏÇÝë Ýá-íÇÝ Ù³ñÙÝáíÝ, Ýë ï³õ ÁÝ¹ ³çÙ¿ Ðûñ. ·³Éáó ¿ ÝáíÇÝ Ù³ñÙÝáíÝ ¨ ÷³éáù Ðûñ Ç¹³ ï»É½Ï»Ý¹³ÝÇë ¨ ½Ù»é»-³Éë, áñáÛ Ã³·³íáñáõÃÛ³ÝÝ áã ·áÛ í³Ë×³Ý:

Ð³õ³ ï³Ùù ¨ Ç êáõñµ Ðû·ÇÝ Ù³Ý»õÝ ¨ Ç Ï³ï³ñ»-³É, áñ Ëûë»ó³í Ùûñ»Ýë ¨ Ç Ù³ñ·³ñ»ë ¨ Ù²í»ï³-ñ³Ýë, áñ ¿çÝ Ç Ðûñ¹³Ý³Ý, ù³ñá½»³ó½²é³ù»³ÉëÝ` ¨ µÝ³Ï»ó³õ Ç êáõñµëÝ:

Ð³õ³ ï³Ùù ¨ Ç ÙÇ Ùç³Ï ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý ¨ Ù³é³ù»-É³Ï³Ý ºÏ»Õ»óÇ, Ç ÙÇ ÙÏñ ï áõÃÛáõÝ, Ù³å³ßË³ñáõ-ÃÛáõÝ, ¨ Ç ÃáÕáõÃÛáõÝ Ù»Õ³ó, Ç Ù³ñáõÃÛáõÝ Ù»é»Éáó, ¨ Ç ¹³ï³ë ï³ÝÝ Ù³õÇ»ÝÇó Ñá·õáó ¨ Ù³ñÙÝáó, Ù³ñù³ÛáõÃÛáõÝÝ »ñÏÝÇó ¨ Ç Ï»³ÝëÝ Ù³íÇ ï»Ý³Ï³Ýë: Ö ß-Ù³ñÇ ï ¨ Î»Ý¹³ÝÇ Ù»Ï ²ë ï í³Í, ²ñ³ñÇã, ä³Ñ³å³Ý ¨ Î³é³í³ñÇã áÕç îÇ»½»ñùÇ,

êáõñµ ºññáñ¹áõÃÛ³Ý ËáñÑáõñ¹Á, Ð³ÛñÁ, àñ¹ÇÝ ¨ êáõñµ Ðá·ÇÝ` Ù»Ï ²ë ï í³Í,

êáõñµ Ðá·áõ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ` Ï³å í³Í Ù»ÕùÇ Çñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, ù³íáõÃÛ³Ý, ÃáÕáõÃÛ³Ý, ÷ñÏáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³íÇ ï»Ý³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ ·áÛáõÃÛ³Ý Ñ» ï,

øñÇë ï áë` ºÏ»Õ»óáõ ·ÉáõË ¨ Ù»é»ÉÝ»ñÇ Ñ³ñáõ-ÃÛ³Ý ¨ Ñ³íÇ ï»Ý³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ Ëáë ï áõÙ:

³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ÝßÍ³Í ½³Ý³½³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ½³ï ª Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý ¨ ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇ-Ý»ñÇ å³ß ï³ÙáõÝù³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ ¨ë ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ½·³ÉÇ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ: ²Ù¹ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ÙÇ³Ý·³Ù³ÛÝ ûñÇÝ³ã³÷ å»ï ù ¿ Ñ³Ù³ñ»É³ÛÝ, áñ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý §Ð³í³ï ùÇ Ëáë ï áí³ÝáõÃÛáõÝÁ¦ Ù»ñÅáõÙ ¿ñ ÙÇ ß³ñù Ï³ñ¨áñ ·³Õ³÷³ñÝ»ñ ¨ ë Ï½-µáõÝùÝ»ñ, áñáÝù ³ñí³ñíí³Í ¿ÇÝ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í §Ð»ñùáõÙÇ ÃÕÃÇ¦ Ù»ç: ¸ñ³ÝóÇó »Ýª

◆³Í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ Ù»ñÅáõÙ »Ý Ñ³í³ï ùáí ¨ µ³ñÇ ·áñÍ»ñáí ³ñ¹³ñ³óáõÙÁ, Ñ»ï¨³µ³ñ` Ù»ñÅáõÙ »Ý Ý³¨ Ñ³í³ï ùÇ áõ ·áñÍÇ ÙÇ³ëÝáõÃÛ³Ý ³í»ï³ñ³-Ý³Ï³Ý Ã»½Á: Ùñ³Ýù Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý, Ã» ÷ñÏ³·áñÍí»É ÑÝ³ñ³íáñ ¿ ÙÇ³ÛÝ Ñ³í³ï ùáí, ³ÛÝù³Ýáí, áñù³Ýáí áñ ÷ñÏ³·áñÍáõÃÛáõÝÝ §²ë ï Íá ÓñÇ å³ñ·¨Ý¿¦, ¨ ³ÛÝ ãÇ Ï³ñ»É Ç ß³Ñ»É ÍáÙ³å³ÑáõÃÛ³Ùµ, µ³ñ»·áñÍáõ-ÃÛ³Ùµ, ³å³ßË³ñ³Ýùáí ¨ ³ÛÉÝ.

◆³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÝ áõÕÕ³ÏÇ Ù»ñÅáõÙ »Ý ³í³Ý¹³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝí³Í ÙáÃ ËáñÑáõñ¹Ý»ñÁ (ØÏñ ï áõÃÛáõÝ, ¸ñáßÙ, ²å³ßË³ñáõÃÛáõÝ, Ð³Õáñ¹áõÃÛáõÝ, Ò»éÝ³¹ñáõÃÛáõÝ, ²ÙáõëÝáõÃÛáõÝ, ì»ñçÇÝ ûÍáõÙ) ¨ ³ÛÉ³µ³Ýáñ»Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý ÙÇ³ÛÝ »ñÏáõ ËáñÑáõñ¹` ØÏñ ï áõÃÛáõÝÁ ¨ î Çñáç ê»Õ³ÝÁ (Ð³Õáñ¹áõ-ÃÛáõÝ): ÀÝ¹ áñáõÙª ØÏñ ï áõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý àõË ï Ç ÏÝÇùÁ, ê. Ðá·áõ Ù³ùñ³·áñÍáÕ Ýß³ÝÁ ¨ ï»ë³Ý»ÉÇ »Ï»Õ»óáõó Ý»ñë ÁÝ¹áõÝí»ÉáõÙ ï Ï³ÙáõÃÛáõÝÁ, ÇëÏ Ð³-Õáñ¹áõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý §øñÇë ï áë Ç ù³ íã³ñ³ñ ëÇ-ñá Ùß ï³Ï³ÝÑÇß³ï³ÏÁ ¨ Ñ³í³ï³óÙ³ÉÝ»ñÇ Ñ» ï ÙÇ-áõÃÛ³Ý Ëáë ï áõÙÁ¦ (»ñÏáõëÝ ¿É ½áõ ï µáÕáù³Ï³Ý Ùá-ï »óáõÙÝ»ñ »Ý).

◆Ù»ñÅáõÙ »Ý ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³ÛÝ ¹³í³-ÝáõÃÛáõÝÁ, Ã»` ØÏñ ï áõÃÛáõÝÁ, ³ÝóÝ³Ï³Ý Ëáë ï áí³-ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ ³å³ßË³ñáõÃÛáõÝÁ ÷ñÏ³ñ³ñ Í»ë»ñ »Ý, áñáÝù ³ÙµáÕç³ÝáõÙ »Ý å³ï³ñ³·áí, áÕáñÙáõÃÛáõÝ-Ý»ñáí ¨ ³ÕáÃùÝ»ñáí.

◆Ù»ñÅáõÙ »Ý å³ï Ï»ñÝ»ñÇ, Ù³ëáõÝùÝ»ñÇ ¨ Îáõë Ø³ñÇ³ÙÇ å³ß ï³ÙáõÝùÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ÐÇëáõë øñÇë-ï áëÇó ½³ï ã»Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ ÙÛáõë µáÉáñ ëñµ»ñÇ ÙÇç-Ýáñ¹áõÃÛáõÝÁ:

àõß³·ñ³í¿, áñ §Ð³í³ïá Ñ³Ý·³Ý³ÏÇ¦ ³ë ï í³-Í³µ³Ý³Ï³Ý-»ññáñ¹³µ³Ý³Ï³Ý Ï»ï»ñÁ Ñ³Û ³í»-ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ÁÝ¹áõÝíáõÙ »Ý, ³ÛÝÇÝã §Ð³Ý·³Ý³ÏÇ¦ ùñÇë ï áë³µ³Ý³Ï³Ý Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ áñáß Ï»ï»ñ Ù»ñÅíáõÙ »Ý: ÆëÏ ºÏ»Õ»óáõ í»ñ³µ»ñÛ³É Ñ³ï í³ÍÝ»ñÁª áñå»ë ³Ù¹å Çë Ç Ý, ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë å»Ý ßáß³÷íáõÙ: ²Ûë ÷³ë ï Ý³å³óáõóáõÙ ¿, áñ Çñ»Ýó å Ý-¹áõÙÝ»ñÇÝ Ñ³Ï³é³Ïª³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÝ Çñ³Ï³-ÝáõÙ ã»Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ Î³ÃáÕÇÏ» »Ï»Õ»óáõ §Ð³í³ïá Ñ³Ý·³Ý³ÏÁ¦:

Ð³ï Ï³ÝÃ³Ï³Ý¿, áñ³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý í»ñáÝÃÛ³É ·³Õ³÷³ñÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëÝ ³é³í»Ë ÏÇñ³é»ÉÇ ¿ ÐéáÙ»-³-Ï³ÃáÉÇÏ »Ï»Õ»óáõ, ù³Ý Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»-óáõ ¹»Ù: ¸³ áõÝÇ Çñ ï ñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý µ³ó³ ï ñáõÃÛáõ-ÝÁ, áñ ¾` µáÕáù³Í³ÝáõÃÛáõÝÁ, ãÝ³Û³Í áñ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³-å»ë ÇµñÏ ³Ù¹å Çë Ç Ý ßáß³÷áõÙ ¿ñ³í³Ý¹³Ï³Ý »Ï»Õ»-ó³Ï³Ý Ï³éáõÛóÇÝ ¨ ÝíÇñ³å»ï áõÃÛ³ÝÁ í»ñ³µ»ñáÕ ËÝ¹ÇñÝ»ñ, Çñ ËáñùáõÙ ½áõ ï Ñ³Ï³Ï³ÃáÉÇÏÛ³Ý »ñ¨áõÛÃ ¿ñ, áñÁ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹»Ù ¹ñë¨áñí»Éáõ ¹»å ùáõÙ ³ÝËáõë³÷»ÉÇáñ»Ý å»ï ù ¿ Ñ³Ý·»óÝ»ñ ½·³ÉÇ ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ù³ÝÇ áñ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ µ³½Ù³ÃÇí Ï»ï»ñáí ï³ñµ»ñíáõÙ ¿ ÐéáÙ»³-Ï³ÃáÉÇÏ »Ï»Õ»óáõó: ä³ñ½³-·áõÝ ûñÇÝ³ÏÝ»ñÇó Ù»ÏÁ Ï³ñáõ ¿ Ñ³Ù³ñí»É å³ï Ï»-ñ³Ù³ñ ï áõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹ÇñùáñáßáõÙÁ, »ñµ 787 Ãí³Ï³ÝÇ ÜÇÏ»á 2-ñ¹ ÅáÕáíÇó Ñ» ï á ¿É Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ëÏ½µáõÝùáñ»Ý ÙÝ³ó å³ï Ï»ñ³Ñ³ñ·¨áã Ã» å³ï Ï»ñ³å³ßï:

ÆëÏ ³Û¹ ³Ù»ÝÁ íÏ³ÛáõÙ ¿ ³Ý³é³ñÏ»ÉÇ ³ÛÝ Çñá-ÕáõÃÛáõÝÁ, áñ Ð³Û ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ µ³í³-Ï³Ý Ù»Í ³½¹»óáõÃÛáõÝ ¿ Ïñ»É µáÕáù³Ï³Ý-é»ýáñÙ³-óÇáÝ ³ë ï í³Í³µ³ÝáõÃÛáõÝÇó: ²í»ÉÇÝ` í³í»ñ³·ñ»ñÁ íÍ³ÛáõÙ »Ý, áñ Çñ ÍÝáõÝ¹Çó ³ñ¹»Ý Ù»Ï ï³ëÝ³ÙÛ³Ï ³Ýó Ð³Û ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ÏñáõÙ ¿ñ µáÕá-ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³Ù»ñÇÏÛ³Ý Ùá¹»ÉÇ ÏÝÇùÁ: ÆëÏ í»ñçÇë »íñáå³Ï³Ý §¹³ë³Ï³Ý¦ µáÕáù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ïñ³ÝëýáñÙ³óí³Í ï»ë³ÏÝ¿, ÇÝãÇ ³½¹»óáõÃÛ³Ùµ ¿É µ³í³-Ï³Ý Ñ»é³ó»É¿ Çñ ³ñÙ³ïÝ»ñÇÔ` ÇÝãå»ë ¹ÇëóÇåÉÇ-Ý³ñ, ³ÛÝå»ë ¿É ¹á·Ù³ïÇÏ Ñ³ñó»ñáõÙ:

²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõ-ÝÁ Ñ³Ù³ñáõÙ ¿, Ã» 1855 Å. Çñ»Ýù §Ñ³ñÏ³¹ñí³Í »Ý »Õ»É¦ ÁÝ¹áõÝ»É ³Ù»ñÇÏ³óÇ ÙÇëÇáÝ»ñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Ï³½Ùí³Í §²é³çÝáñ¹ ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³Ý-¹³ÙÝ»ñÇ¦ Ëáñ³·ñáí ÙÇë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝ: ì»ñçÇÝë ¿É áã ÙÇ³ÛÝ ¹³ñÓ»É ¿ Ñ³Û ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇ ³é³çÝáñ¹-·ÇñùÁ, ³ÛÉ¨ Ëë ï Çí Ï»ñåáí ³ñï³Ñ³Û ï»É ¿ Ð³Û ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³ë ï í³Í³µ³Ý³-Ï³Ý-¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÝ áõ å³ß ï³ÙáõÝ-ù³ÙÇÝ Ï³ÝáÝÝ»ñÁ: ´³½Ù³ÃÇí ³ÛÉ Ñ³ñó»ñÇ ß³ñùáõÙ §²é³çÝáñ¹áõÙ¦ µ³ó³ï ñíáõÙ ¿ÇÝ Ý³¨ ØÏñ ï áõÃÛ³Ý ¨ Ð³Õáñ¹áõÃÛ³Ý ËáñÑáõñ¹Ý»ñÇ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ÁÙµé-ÝáõÙÝ»ñÁ, ¨ ³Ûë ÑÇÙùÇ íñ³ ê. ¶ñùÇ ¨ ²í³Ý¹áõÃÛ³Ý ÙÇç¨ ½³Ý³½³ÝáõÃÛáõÝ ã¹Ý»ÉáõÙ Ñ³Ù³ñ4 ùÝÝ³¹³ï íáõÙ ¿ñ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ: Î³ñ»É¿ »ÝÃ³¹ñ»É, áñ í»-

ñáÝßÛ³É ·ñùáõÛÏÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ñ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»-ñÇ §·ñå³ÝÇ ³ÕáÃ³ñ³ÝÁ¦:

ä»ïù ¿ ÝßÛ»É, áñ ïíÛ³É ë³ÑÙ³Ý³¹ñáõÃÛáõÝÁ Çñ íñ³Ù»Í³å»ë ÏñáõÙ ¿ñ ²Ý ïáíñÇ ³ëïí³Í³µ³Ý³Ï³Ý ×»Ù³ñ³ÝÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ Ñ³ñ·³Ùù í³Ù»ÉáÕ Ð³÷-ùÇÝ½Ç ¨ æáÝ³Ã³Ý ¾¹áõ³ñ¹½Ç ³ëïí³Í³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³Ù³óùÝ»ñÇ ³½¹»óáõÃÛáõÝÁ⁵: ¸ñ³Ýù ß»ßï³¹ñáõÙ ¿ÇÝ Ñ³ïÏ³å»ë ùñÇëïáÝ»³Ï³Ý ³ÝÓÝ³Ï³Ý ÷áñÓ³éáõ-ÃÛ³Ý¨ øñÇëïáëáí í»ñ³ÍÝí»Éáõ ë½µáõÝùÝ»ñÁ ¨ Ù»ñ-ÅáõÙ ¿ÇÝ Ïáõë³ÏñáÝáõÃÛáõÝÁ, »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ³ñ³ñáÕ³-Ï³ñ·Ý áõÝíÇñ³å»ï³Ï³Ý Ï³ñ·ÝÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë: ²Ûë å³ï×³éáí ¿É§²é³çÝáñ¹áõÙ¦ µ³ó³éÇÏ ï»Õ ¿ñÑ³ï-Ï³óíáõÙ µáÕáù³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ µÝáñáßª ÙÇ³ÛÝ ßÝáñÑáí, ÐÇëáõë øñÇëïáëÇ ³ñÅ³ÝÇùÇ ¨ Ï»Ý¹³ÝÇ Ñ³í³ïùáí ³ñ¹³ñ³Ý³Éáõ ¨ ²ëïí³Í³ßÝãÇ` áñå»ë ÙÇ³Ï ÏñáÝ³-Ï³ÝÑ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛ³Ý, ëï½µáõÝùÝ»ñÇÝ:

Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹³í³Ý³ÝùÁ Ý»ñ-Ï³Û³óÝ»ÉÇë Ñ³Ý¹ÇåáõÙ »Ýù áñáß³ÏÇ ¹ÅÍ³ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÇ, ÇÝãÁ Ï³å í³Í¿³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ï³ñ³-ë»éáõÃÛ³Ý Ñ»ï:´³ÝÝ³ÛÝ¿, áñ Ñ³Û³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ³ëïí³Í³µ³ÝáõÃÛáõÝÝ Çñ»ÝÇó Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ¿µ³-í³Ï³ÝÉ³ÛÝë³Ý¹Õ³Ï, áñÇÙÇ »½ñÇÝ Çñ»Ýó ³é³ÝÓÝ³-Ñ³ïáõÏ é»ýáñÙ³óÇáÝ-³ëïí³Í³µ³Ý³Ï³Ý ÁÙµé-ÝáõÙÝ»ñáí ·ïÝíáõÙ »Ý å³Ñå³ÝáÕ³Ï³Ý-ÑÇÙÝ³-å³ßïÝ»ñÁ, ÙÛáõëÇÝ` ÉÇµ»ñ³É-³ñ¹Ç³Ï³ÝÝ»ñÁ: ²ñ¹-ÙáõÝùáõÙª µ³í³Ï³Ý Éáõñç ï³ñ³Ï³ñÍáõÃÛáõÝÝ»ñ »Ý ³é³ç ·³ÉÇë Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ã»ª ¹³-í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý, Ã»ª ¹ÇëóÇåÉÇÝ³ñÙ³ñ½»ñáõÙ, áñáÝù, ÙÇ ÏáÕÙÇó, å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í»Ý³ÝÑ³ï³Ï³Ý Ù»ÏÝ³-µ³ÝáõÃÛ³Ý ëå»Ï ïáñÝ ÁÝ¹É³ÛÝáÕ ³Ûëå»ë Ïáãí³Í §µ³ó Ù»ÏÝáõÃÛ³Ý¦ ·³Õ³÷³ñÇ ÏÇñ³éÙ³Ùµ, ÇëÏ ÙÛáõë ÏáÕÙÇó` »Ï»Õ»ó³Ï³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ËáñÑáõñ¹Ç µ³ó³-Ï³ÛáõÃÛ³Ùµ: ²ûë Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ ·³ÉÇë ¿ ÷³ëï»Éáõ, áñ ÏñáÝ³Ï³Ý Ù³ñ½áõÙ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý`Ù»ÏÝáõÃÛ³Ý ÑÝ³-ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ý·»óÝáõÙ ¿ ÏñáÝ³Ï³Ý ½³Ý³½³Ý ËÙµ³íáñáõÙÝ»ñÇ ³é³ç³óÙ³ÝÁ (³ÛëåÇëÇ ËÙµ³íá-ñáõÙÝ»ñÇó ¿ÇÝ 1860-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇÝ ÂáõñùÇ³-ÛáõÙ Ï³½Ùí³Í ºåÇëïáåáë³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ÛÝùÁ, 1879 Ã. Ï³½Ùí³Í øñÇëïáëÇ ³ß³Ï»ñïÝ»ñÇ Ñ³Ù³ÛÝùÁ, 1881Ã. Ï³½Ùí³Í ¨ ÙÇÝã¨ ûñë ³Ù»ÝÇó ï³ñ³íí³Í ³Õ³Ý¹Ý»ñÇó Ù»ÏÇ`ØÏñïã³Ï³ÝÝ»ñÇ, ¨ 1883 Ã. Ï³½Ù-í³Í øí³Ï»ñÝ»ñÇÑ³Ù³ÛÝùÝ»ñÁ, áñáÝù Çñ»Ýó Ñ»ÑÃÇÝ ¹³ñÓ³Ý µ³½Ù³×ÛáõÕ å»Ý ï»Ïáë ï³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ý³-Ë³Ñ³Ûñ»ñÁ):

´»ñí³Í ÷³ëï»ñÝ ³å³óáõÛóÝ »Ý ³ÛÝ µ³ÝÇ, áñ ²ëïí³Í³ßÝãÇ Ï³Ù³Ù³Ï³Ý Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÝ ³Ý-Ëáõë³÷»ÉÇáñ»Ý Ñ³Ý·»óÝáõÙ ¿ µ³ó³ë³Ï³Ý Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ: êáõñµ ¶ñùÇ µ³ó³ñÓ³Ï Ñ»ÕÇÝ³Ïáõ-ÃÛ³ÝÁÝ¹áõÝÙ³Ý ÷³ëïÁ¹»é¨ëµ³í³ñ³ñå³ï×³éã¿ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛ³Ý í³í³ÉÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ù³ÝÇ áñ øñÇëïáëÝ ÇÝùÝ ³í»ï³ñ³Ý»É å³ïíÇñ»ó µ³ó³é³å»ë Çñ ÁÝïñÛ³É ³é³ùÛ³ÉÝ»ñÇÝ: ²ûëáõª ²ëï-í³Í³ßÝãÇ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ å³Ñ³ÝçáõÙ¿ ³é³ÝÓ-Ý³Ñ³ïáõÏ ½·áõßáõÃÛáõÝ: ¸ñ³Ýáí ¿É å³ÙÛ³Ý³íáñí³Í ¿ »Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ñ³ÛñÇ ÑëÏ³Û³Í³É·ñ³Ï³Ý Å³-é³Ý·áõÃÛ³Ý ³éï³ÛáõÃÛáõÝÁ, ³ë»É¿Ã»ª ê. ³í³Ý¹áõ-ÃÛáõÝÁ:

Ð³Û²é³ù»É³Ï³Ý¨ Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ áõÝ»Ý ÙÇ ß³ñù ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ÇÝãå»ë å³ßï³ÙáõÝùÇ¨ ¹³í³Ý³ÝùÇ, ³ÛÝå»ë ¿É ³ëï³í³Í³-µ³Ý³Ï³Ý Ñ³ñó»ñáõÙ: Æ Ý³Ï³ïÇáõÝ»Ý³Éáí ²é³ù»É³-Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÍÇë³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·ÝÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ëª Ø. úÑÙ³ÝÛ³ÝÁ ·ñáõÙ ¿, áñ §µáÕáù³Ï³ÝÝ»ñÁ Ù»½ ÏÙ»-Õ³¹ñ»Ý, Ã» ß³ï ÏÑ³í³ï³ÝùÙ¦⁶: Ð³Û²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ áã ÙÇ³ÛÝ ãÇ ÁÝ¹áõÝáõÙ ³Ûë Ù»Õ³¹ñ³ÝùÁ, ³ÛÉ¨, Çñ Ñ»ñÃÇÝ, Ñ³í³ïùÇ ³Õ³í³ÕÙ³Ý Ù»ç Ù»Õ³-¹ñáõÙ ¿ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇÝ, ÇÝãÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ ¿ Ã»ª Ù»ÏÇ, Ã»ª ÙÛáõëÇ ³ëïí³Í³µ³Ý³Ï³Ý-å³ßï³ÙáõÝùÙ³-ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ñ³Ù»Ù³ï³Ï³Ý ùÝÝáõÃÛáõÝ:

²ëïí³Í³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ: ÆÝãå»ë í»ñÁ ÝßÍ»ó, Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ³ãùÇ ãÇ ÁÝÏÝáõÙ ÙÇ³ë»-éáõÃÛ³Ùµ: ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ÑÇÙÝ³å³ßï-å³Ñå³Ýá-Õ³Ï³Ý (Ï³Ùª Ëáëï³áí³ÝáÕ, áñáÝù »Ý ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ üñ³ÝëÇ³ÛÇ, Ð³ñ³í³ÛÇÝ ²Ù»ñÇÏ³ÛÇ ¨ Ð³Û³ë ï³ÝÇ »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ) ¨ÉÇµ»ñ³É Ï³Ù ½³ï³Ï³Ý (ãËáëï áí³ÝáÕ »Ï»Õ»óÇÝ»ñ` ²ØÙ-Ç, ÈÇµ³Ý³ÝÇ, êÇñÇ³ÛÇ »Ï»-Õ»óÇÝ»ñÁ) ·ËË³íáñ Ñáë³ÝùÝ»ñÇ ÙÇÇ¨ §·áÙ³ï¨áõÙ¦ »Ý µ³½Ù³ÃÇí ³ÛÉ»Ï»Õ»óÇÝ»ñ, áñáÝù ï³ï³Ý³íáõÙ »Ý ³Û¹ »ñÏáõ µ¨»éÝ»ñÇ ÙÇÇ¨`áñáß Ñ³ñó»ñáõÙ ÁÝ¹áõÝ»Éáí Ù»ÏÇ, áõñÇßÝ»ñáõÙ` ÙÛáõëÇ ¹Çñùáñáßáõ ÙÁ:

ÀÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë »ñµ ËáëíáõÙ ¿ ³ëïí³Í³µ³Ýáõ-ÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ, Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ³Ûëå ÇëÇ ï³ñ³ë»éáõÃÛáõÝÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ ¿ Ýñ³ Ûáõñ³ù³ÝáÛáõñ ×ÛáõÕÇ ¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ùÝÝ³ñÏáõÙ:

Ð³Û²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý µáÉáñ ÑÇÙÝ³å³ßï »Ï»Õ»-óÇÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë ÙÛáõë µáÕáù³Ï³Ý å³Ñå³ÝáÕ³Ï³Ý Ñáë³ÝùÝ»ñÁ, ÑÇÙÝ³Ï³Ý ß»ßïÁ ¹ÝáõÙ »Ý í³ñ¹³å»-ï³Ï³Ý 5 ëï½µáõÝùÝ»ñÇ íñ³, ³ÛÝ ¿` ²ëïí³Í³ßÝãÇ ³ÝëË³É³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, Ïáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹, øñÇë ïáëÇ Ù³ñÙÝáí Ñ³ñáõÃÛáõÝ, »ñÏñáñ¹ ·³Éáõë ï¨ ÷áË³ÝáñÝ¹³Ï³Ý ù³íáõÃÛáõÝ: Îáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹Á å³Ñå³ÝáÕ³Ï³ÝÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý ÐÇÝ Ï ï³Ï³ñ³ÝÇ Ù³ñ·³-ñ»áõÃÛ³Ý ÉñáõÙÁ: Üñ³ÝùÓ·ïáõÙ »Ý Çñ»Ýó »Ï»Õ»óÇÝ»-ñÁ §Ó¨³íáñ»É¦ ÙÇÙÇ³ÛÝ í»ñë ïÇÝ ÍÝí³Í³ÝÑ³ïÝ»-ñÇó ¨ ß»ßïáõÙ »Ý³ÝÑ³ï³Ï³Ý å³ßËáõÃÛáõÝÁ, áõñÇßÝ»ñÇÝ ³í»ï³ñ³Ý»Éáõ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÁ ¨ §³ÝÓÝ³Ï³Ý¦ ³í»ï³ñ³ÝÇ ·³Õ³÷³ñÁ: ä³Ñå³Ýá-Õ³Ï³Ý Ñáë³ÝùÁ ÉÇµ»ñ³ÉÝ»ñÇÝ ùÝÝ³¹³ïáõÙ ¿ Ù»ÕùÇ Ù³ëÇÝ áõÝ»ó³Í Ù³Ï»ñ»ë³ÛÇÝ å³ïÏ»ñ³óáõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

ÈÇµ»ñ³É ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ, ÁÝ¹Ñ³Ï³é³ÏÁ, Ï³ñ¨áñáõÙ »Ý ùñÇëïáÝ»³Ï³Ý µ³ñáÛ³·Çïáõ-ÃÛáõÝÁ (ß³ïÙáï¿².Ð³éÝ³ÏÇ ùñÇëïáÝ»³Ï³Ý ¿ÃÇÏ³ÛÇ·³-Õ³÷³ñÇÝ), ã»Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ ÏáõëÏ³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹Á` å Ý¹»-Éáí, áñ øñÇëïáëÇ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÁ å»ïù ã¿ ÷Ý ïñ»É Ýñ³ Ù³ëÇÝ í»ñ³ó³Ï³Ý í³ñ¹³å»ïáõÃÛ³Ý Ï³Ù Ïáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹Ç Ù»ç, ù³Ý½Ç, Ýñ³Ýó Ñ³í³ë ï-Ù³Ùµ, ÏñáÝ³Ï³Ý ÷áñÓÁ ³ÝÑ³ïÇ Ñ³í³ïùÙÇ Ù»ç ã¿, ³ÛÉª øñÇëïáëÇ ³ÝáõÝáí Ù³ïáõó³í ³Ýß³Ñ³ËÝ¹Çñ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý: Î³ñ¨áñÁ øñÇëïáëÇ ÍÝáõÝ¹Ý¿¨ áã Å» Ýñ³ ÇÝãå»ë ÍÝí³Í ÉÇÝ»ÉÁ: ÈÇµ»ñ³É ³í»ï³ñ³Ý³-Ï³ÝÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý §ÁÝÏ»ñ³ÛÇÝ¦ ³í»ï³ñ³ÝÇ ·³-Õ³÷³ñÁ` Ù»Õ³¹ñ»Éáí å³Ñå³ÝáÕ³Ï³ÝÝ»ñÇÝ ÏñáÝÁ Ñ³í³ï³ÉÇùÝ»ñÇ Ñ»ï ÝáõÛÝ³óÝ»Éáõ Ù»ç:

´áÉáñ Ñ³Û³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý ²ëïí³Í³ßáõÝã Ù³ïÛ³ÝÁ` áñå»ë Ý»ñßÝãÛ³É ·Çñù: ä³Ñå³ÝáÕ³Ï³Ý ×ÛáõÕÁ ²ëïí³Í³ßÝãÇ Ý»ñßÝãáõÙÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ ¿ µ³éÇ µáõÝ ÇÙ³ëïáí` ³ÛÝ Çñ µáÉáñ Ù³Ý-ñ³Ù³ëÝ»ñáí Ñ³Ù³ñ»Éáí ³ÝëË³É³Ï³Ý, ÇëÏ ³é³í»É Í³ÛñÑ»Õ³Ï³ÝÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý ²ëïí³Í³ßÝãÇ µ³-é³óÇ Ý»ñßÝãáõÙÁ` Ñ³í³ï³ÉáÍ, áñ ²ëïí³Í µ³é³é µ³é Ý»ñßÝã»É¿³ÛÝ:

Æñ»ÝóÑ»ñÃÇÝª ÉÇµ»ñ³ÉÝ»ñÁ ÝáõÛÝå»ë ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý ²ëïí³Í³ßáõÝãÁ áñå»ë ³ñÅ»ù, ë³Ï³ÛÝ Çñ³íáõÝù »Ý í»ñ³å³ÑáõÙ ·ñ³Ï³Ý ùÝÝáõÃÛ³Ý »ÝÃ³ñÏ»É ³ÛÝ` Ñ³ñó³Ï³ÝÇ ï³Ï¹Ý»ÉáíÝñ³ µ³ó³ñÓ³Ï Ñ»ÕÇÝ³Ïáõ-ÃÛáõÝÁ` å Ý¹»ÉáíÁ, áñ §²ëïí³Í³ßáõÝãÇÝ Ù»ç ËëÉÇ »Ý

²ë ï áõÍáÛ »õ Ù³ñ¹áó Ó³ÛÝ»ñÁ¦:

àõß³ ·ñ³í ¿ ³ÛÝ ÷³ë ï Á, áñ Ñ³Û ³í»ï ³ñ³Ý³-Ï³ÝÝ»ñÇ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõÝÁ ÏñáÝ³Ï³Ý áõëáõóÙ³Ý áÉáñ ï áõÙ ÁÝ¹áõÝáõÙ¿ ²ë ï í³Í³ßÝãÇ ³ÝëË³É³Ï³Ýáõ-ÃÛáõÝÁ ¨ Ñ³í³ ï áõÙ¿ ³ë ï Ç×³Ý³Ï³Ý Ñ³Û ï ÝáõÃÛ³ÝÁ, áñÇ ·³·³ÃÝ³Ï» ï Ý¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ÐÇëáõëÇ ³ÝÓÁ: ´á-Éáñ ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ Ñ³í³ ï áõÙ »Ý øñÇë ï áëÇ ù³íã³ñ³ñ ¨ Ñ³ß ï ³ñ³ñ ·áñÍÇÝ, ë³Ï³ÛÝ Ð³Û ²í» ï ³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ áñå»ë ³ÙµáÕçáõÃÛáõÝ ãÇ áñ¹»·ñ»É ù³íáõÃÛ³Ý áñ¨Çó» ï »ë³Ï» ï:

ø³íáõÃÛ³Ý Ñ³ñóáõÙ å³ÑåÃ³ÝáÕ³Ï³Ý ³í» ï ³-ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ Ï³ñ¨áñáõÙ »Ý ÷ñÏ³·ÝÇ ¨ µ³í³ñ³-ñáõÃÛ³Ý ·³Õ³÷³ñÝ»ñÁ: Àë ï Ýñ³Ýóª øñÇë ï áë ÷ñÏ³-·ÇÝ í×³ñ»ó ë³ï ³Ý³ÛÇÝ, ù³Ý½Ç í»ñçÇÝë ³¹³Ù³Ï³Ý Ù»ÕÙÇ Ñ» ï ¨ ³Ýùáí Çñ³ íáõÝù áõÝ»ñ Ù³ñ¹ ³ñ³ñ³ÍÇ íñ³, ¨ ÃáÕáõÃÛáõÝ Ñ³ÛÃ³ÛÃ»ó Ù»ÕùÇ Ñ³Ù³ñ, ÇÝãÁ Ù³ñ¹Ý ÇÝùÁ ã¿ñ Ï³ñáÕ ³Ý»É: Üñ³Ýó åÝ¹Ù³Ùµª ÐÇëáõ-ëÇ Ù³Ñáí ¨ Ë³ãÇ íñ³ Ã³÷í³Í ù³íã³ñ³ñ ³ñÛ³Ùµ Ù³ñ¹Á Ñ³ß ï í»É¿ ²ë ï ÍáÑ» ï¦ ¨ ³ÛëÑ³ß ï ³ñ³ñ³é³-ù»ÉáõÃÛ³ÝÁ Ñ³í³ ï ³óáÕÁ Ù»ÕÙ»ñÇ ÃáÕáõÃÛáõÝ ¿ë ï ³-Ý³Éáõ:

ÈÇµ»ñ³É Ã¨ÇÝ å³ï Ï³ÝáÕ ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ ³ÛëÑ³ñóáõÙ ï³ñ³Ï³ñÍÇù »Ý: Üñ³Ýù ùÝÝ³¹³ ï áõÙ »Ý ÑÇÙÝ³å³ß ï Ý»ñÇÝ` å³ï×³é³µ³Ý»Éáí, Ã» í»ñ-çÇÝÝ»ñë ²ë ï ÍáõÝ Ý»ñÏ³ÛóÝáõÙ »Ý áñå»ë §¹³Å³Ý ¼áñáõÃÛ³Ý¦, áñÇÝ Ñ³ñÏ ¿ Ñ³Ùá½»É ¨ Ñ³Ý¹³ñ ï »óÝ»É` Ù³ñ¹áõ Ý»ñáõÙÁ §Ïáñ½»Éáõ¦ Ñ³Ù³ñ: ²ÛÝÇÝã Çñ»Ýó Ñ³-Ùá½Ù³Ùµª ï Ç»½»ñùÇ Ï»Ý ï ñáÝÁ êÇñá ²ë ï í³ÍÝ ¿, áñÝ ÇÝùÝ Çñ»Ý Ñ³ÛïÝ»ó øñÇë ï áëáí: ²ÛëåÇëáí, Áë ï Ýñ³Ýó, Ë³ãÁãå»ï ù¿Ñ³Ù³ñíÇ ¹³Å³Ý ²ë ï ÍáõÝ Ù»Õ-Ù»Éáõ ÙÇçáó, ³ÛÉÙ³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý Ñ³Ý¹»å øñÇë ï áëÇ óáõ-ó³µ»ñ³Í ³ë ï í³Í³ÛÇÝ ëÇñá ³ñ ï Ñ³ÛïáõÃÛáõÝ:

Ð³Û ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇ í³ñ¹³å» ï ³Ï³Ý Ï³ñ¨áñ³ ·áõÝ Ñ³ñóáõÙ Ñ³ñóáõÙ Ñ³çáñ¹Á øñÇë ï áëÇ Ñ³ñáõ-ÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ ¿: ÐÇÙÝ³å³ß ï ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³ÇÝÝ»ñÁ Ñ³í³ ï áõÙ »Ý, áñ ÐÇëáõë Ù»é»ÉÝ»ñÇó Ñ³ñáõÃÛáõÝ ¿ ³é»É Ù³ñÙÝáí, ³ÛÝÇÝã ³ñ¹Ç³Ï³ÝÝ»ñÁ Ù»ñÅáõÙ »Ý øñÇë ï áëÇ Ù³ñÙÝáí Ñ³ñáõÃÛáõÝÁ: ²Ûë Ñáë³ÝùÇ Ý»ñ-Ï³Ûóáõó ÇãÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ øñÇë ï áëÇ Ñ³ñáõÃÛ³Ý Çñ³-Ï³Ý ÇÙ³ë ï Á ã³ñ áõÅ»ñÇ ¹»Ù ï ³ñ³Í Ýñ³ Ñ³ÕÃ³Ý³-ÏÇ Ù»ç¿: êñ³Ýù åÝ¹áõÙ »Ý, áñ øñÇë ï áëÇ Ñ³ñáõÃÛáõ-ÝÁ, ÇÝãå»ë ¨ Ïáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹Á, Ýñ³ ³ë ï í³ÍáõÃÛ³Ý ³å³óáõÛóÁ ã¿:

²é³í»É ÍÇ×³Ñ³ñáõÛó ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó Ù»ÏÝ ¿É Ï³å-í³Í¿ »ñÏñáñ¹ ·³Éë ï Û³Ý ¨ í³Ë×³Ý³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³-Û³óùÝ»ñÇ Ñ» ï: îñ³Ù³µ³Ý³Ï³Ý¿, áñ å³Ñåª³ÝáÕ³-Ï³Ý ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý øñÇë ï áëÇ §ÝáíÇÝ Ù³ñÙÝáí¦ ·³Éáõë ï Ý áõ Ï³Û³Ý³ÉÇù ¹³ ï ³ë-ï³ÝÁ ¨ ³ÏÝÏ³ÉáõÙ »Ý å³ñáõëÇ³Ý: ²ë»É¿ Ã»ª áõÝ»Ý í³Ë×³Ý³µ³Ý³Ï³Ý µ³í³Ï³ÝÇÝ ³ÙµáÕç³Ï³Ý ¨ ³ÙàõÑ í³ñ¹³å» ï áõÃÛáõÝ: Æñ»Ýó í³Ë×³Ý³µ³Ý³-Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñáõÙ ³í» ï ³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÁ Ñ³Ï³¹ñ-íáõÙ »Ý Ã»ª ³¹í»Ý ï Çë ï Ý»ñÇÝ, Ã»ª ºÑáí³ÛÇ íÏ³Ý»ñÇÝ` åÝ¹»Éáí, áñ 144 Ñ½. ÁÝ ï ñÛ³ÉÝ»ñÁ å» ï ù¿ ÉÇÝ»Ý Æë-ñ³Û»ÉÇ 12 ó»Õ»ñÇó ¨ Çñ»Ýó ×³Ï³ ï ÇÝ åçï Ç Ïñ»Ý ¶³éÝáõÏÇ ¨ Ðáñ ³ÝáõÝÁ (ÐáíÑ. 14:1)[7]: ä³ÑåÃ³ÝáÕ³-Ï³Ý Ã¨Ç í³Ë×³Ý³µ³Ý³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñáõÙ ï»Õ »Ý ·ï»É ¹³ ï³ë ï³ÝÇ, §Ý³Ë³Ñ³½³ñ³ÙÛ³ Ã³·³ íáñáõÃÛ³Ý, Ýáñ »ñÏÝÙÇ ¨ Ýáñ »ñÏñÇ, ¹ñ³Ë ï Ç ¨ ¹ÅáËùÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ê³ï³Ý³-Ü»é-êáõï Ù³ñ·³ñ» §»ññáñ¹áõÃÛ³Ý¦ Ù³ë ÇÝ å³ï Ï»ñ³óáõÙÝ»ñÁ, áñáÝù Ñ»ÝíáõÙ »Ý ¸³ÝÇ»-ÉÇ Ù³ñ·³ñ»áõÃÛ³Ý ÛáõñáíÇ Ù»ÏÝáõÃÛ³Ý íñ³:

ºñÏñáñ¹ ·³Éë ï Ç Ñ³ñóáõÙ ÝáõÛÝÇëÏ ÉÇµ»ñ³ÉÝ»ñÁ ÙÇ³Ï³ñÍÇù ã»Ý: ÀÝ¹Ñ³ÝáõñÃ³ÉÙ³Ùµª Ýñ³Ýù µáÉáñÝ ¿É ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý ³éáõÙáí ã»Ý ÁÝ¹áõÝáõÙ øñÇë ï áëÇ ºñÏ-ñáñ¹ ·³ÉáõëïÁ: Î³ñ³Ï³ñÍáõÃÛáõÝÝ ³é³ç³ÝáõÙ¿ Ñ»-ï³·³ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛ³Ý áÉáñ ï áõÙ: Üñ³ÝóÇó áÙ³Ýù Ñ³í³ ï áõÙ »Ý ³ñ¹»Ý Çñ³·áñÍí³Í³Ë×³Ý³µ³Ýáõ-ÃÛ³ÝÁ, ³ÛëÇÝùÝª ·³ÉáõëïÝ Çñ³Ï³Ý³óí»É ¿ ÐÇëáõë øñÇë ï áëÇ ÍÛ³ÝùÇ ¨ ·áñÍÇ Ù»ç: àõñÇßÝ»ñÁ åÝ¹áõÙ »Ý, Ã» »ñµ ³ÝÑ³ïÁ øñÇë ï áëÇÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ¿ Çµñ¨ ³ÝÓÝ³-Ï³Ý ÷ñÏÇã, Ù³ÙáõïùÇ ·áñÍáõÙÑ³í³ï³óÛ³ÉÇ ÏÛ³Ý-ùÇ Ù»ç: ºññáñ¹Ý»ñÁ åÝ¹áõÙ »Ý, áñ ºñÏñáñ¹ ·³ÉáõëïÁ Çñ³Ï³Ý³Ý³Éáõ¿ áã Ã» áõÕÕ³Ñ³Û³ô` í»ñ¨Çó Ý»ñù¨, ³ÛÉ ÑáñÇ½áÝ³Ï³Ý` å³·³ÛÇó ¹»åÇ Ý»ñÏ³:

Ð» ï Ù³ÑáõÏÛ³ÝùÇ í³ñ¹³å» ï áõÃÛ³Ý Ñ» ï Ï³å-í³Íª ÑÇÙÝ³å³ß ï Ý»ñÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ »Ý ¹ñ³Ë ï Ç ¨ ¹ÅáË-ùÇ ÝÇ½ÇÏ³Ï³Ý ·áÛáõÃÛáõÝÁ: ÈÇµ»ñ³É ³í» ï ³ñ³Ý³-Ï³ÝÝ»ñÁ Ù»ñÅáõÙ »Ý ï íÛ³É í³ñ¹³å» ï áõÃÛ³Ý µ³é³-óÇ` ï³ñ³Í³-Å³Ù³Ý³Ï³ÛÇÝ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ` ·»-ñ³å³ï áõÃÛáõÝÁ ï³Éáí ³É»·áñÇÏ Ù»ÏÝ³µ³ÝáõÃÛ³-ÝÁ, ³ÛÝ ¿ª ¹ñ³Ë ï ª Ýß³Ý³Ïáõù ¿ ÉÇÝ»É ²ë ï Íá Ñ» ï, ¹ÅáËù` ³é³Ýó ²ë ï Íá:

Î³ñ»ÉÇ ¿ »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ Ð³Û ²í» ï ³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ¿É í³ñ¹³å» ï ³Ï³Ý-³ë ï-í³Í³µ³Ý³Ï³Ý Ùá ï »óáõÙÝ»ñÁ »ÝÃ³ñÏíáõÙ »Ý ³ÛÝ ë ï½µáõÝùÝ»ñÇÝ, áñáÝù ³éÏ³ »Ý Ýñ³ µ³½Ù³ÃÇí ×ÛáõÕ³íáñáõÙÝ»ñÇó Ûáõñ³ù³ÝáÛáõñÇ Ù»ç: àõß³·ñ³í ¿, áñ ÑÇÙÝ³å³ß ï-å³Ñå³ÝáÕ³Ï³Ý Ñáë³ÝùÇ ³ë ï í³Í³-µ³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ í³ñ¹³å» ï ³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÁ ß³ï ³í»ÉÇ Ùá ï »Ý Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹³í³Ý³Ý-ùÇÝ, ù³Ý ÉÇµ»ñ³ÉÝ»ñÇÝÁ. í»ñçÇÝÝ»ñë áã ÙÇ³ÛÝ Ñ»é³-ó»É»Ý ³é³ù»É³Ï³Ý Ñ³í³ï ùÇó, ³ÛÉ¨ ½»Õã»É»Ý ûñÃá-¹áùë µáÕáù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÙÇ ß³ñù Ï³ñ¨áñ ë Ï½µáõÝù-Ý»ñ: Ã»ñ¨ë ë³ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í¿ ï íÛ³É ²í» ï ³ñ³-Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ §³ßË³ñÑ³·ñáõÃÛ³Ùµ¦ ¨ Ýñ³Ýáí, Ã» Ñ³ï Ï³å»ë áñ µáÕáù³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ý ³½¹»óáõ-ÃÛáõÝÝ¿ Ïñ»É ¨ ÏñáõÙ ï íÛ³É »Ï»Õ»óÇÝ: ²í» ï ³ñ³Ý³-Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÉÇµ»ñ³É ×ÛáõÕÁ Ï³½Ù³íáñí»É¿ ³é³í»É³-å»ë ³Ù»ñÇÏÛ³Ý µáÕáù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³½¹»óáõÃÛ³Ý Ý»ñùá, áñÝ ¿É, Ïñ»Éáí ³Û¹ Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛ³Ý ³ñÅ»ù-Ý»ñÝ áõ åñ³·Ù³ï ÇÏ Ù ï³ÍáõÃÛáõÝÁ, í»ñçÇÝÝ»ñë ÷áñÓáõÙ¿ Ý»ñÙáõÍ»É Ñ³ÛÇñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ:

ÊÕ×Ç ³½³ï áõÃÛ³Ý Ù³ë ÇÝ ³Ù»ñÇÏÛ³Ý å³ï Ï»-ñ³óáõÙÝ»ñÁ ÏñáÝ³Ï³Ý ³ë å³ñ»½áõÙ ã³÷³½³Ýó Ù»ÕÙ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ »Ý »ÝÃ³¹ñáõÙ: ²ÝÏ³ë áõ-ÃÛáõÝ ë ï³Ý³Éáí` ³Ùë å» ï áõÃÛáõÝÁ áã ÙÇ³ÛÝ ³ÝÑÝ³-ñÇÝ ¹³ñÓñ»ó µáÕáù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÝÏ³ ï Ù³Ùµ ³Ù»Ý ÙÇ Ñ³É³Í³Ýù, ³ÛÉ¨ å» ï áõÃÛáõÝÝ ³Ýç³ ï»ó »Ï»Õ»óáõó, ³ÛÝå»ë áñ µ³ó³éí»ó áñ¨¿ å» ï ³Í³Ý »Ï»Õ»óáõ ³é-Ï³ÛáõÃÛáõÝ: ²ÛëåÇëÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ÏñáÝ³Ï³Ý ï³ñ-µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ã¿ÇÝ Ï³ñáÕ ÙÇç³Ù ï »É Ï³Ù íÝ³ë»É Ýá-ñ³Ï³½Ù å» ï áõÃÛ³Ý ÙÇ³ëÝáõÃÛ³ÝÁ: ´áÕáù³Ï³Ý Ñ»-ÕÇÝ³Ï ïÇÉÇå Þ³ýÁ ·ï ÝáõÙ¿, áñ §ùñÇë ï áÝ»áõÃÛáõÝÁ ³Ù»ÝÇó É³í µ³ñ·³í³×áõÙ¿ å³ß ï áÝ³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ µ³ó³Ï³ÛáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ¦` Ñ³ß íÇ ã³éÝ»ÉáÍ, áñ ë³ ³ÙáõñÑáÕ¿ ³Ù»Ý ï »ë³Ï ³Õ³Ý¹Ý»ñÇ ¨ Ñ»ñÓ-í³ÍÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, áñáÝù ³Õ³í³ÕáõÙ »Ý ùñÇë ï áÝ»³-Ï³Ý ÏñáÝÁ[8]: ²ÛëåÇëÇ Ùá ï »óáõÙÁ ã¿ñ Ï³ñáÕ ÁÝ¹áõÝ»-ÉÇ ÉÇÝ»É Ñ³ÛáõÙ»ç, ù³Ý½Ç Ñ³Ý·³Ù³ÝùÝ»ñÇ µ»ñáõÙáí Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ¹³ñ»ñ ß³ñáõÝ³Ï »Õ»É ¨ áñáß³ÏÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ Ñ³Ý¹»ë¿ ·³ÉÇë Çµñ¨ ù³Õ³-ù³Ï³Ý ¨ å» ï³Ï³Ý áõÅ:

ïá Ñ³Ý·³Ý³ÏÝ»ñáõÙ¦: ²ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ÙÇ ß³ñù Ñ³ñó»ñÇ ßáõñç Ñ³ñÏ ¿ Ëáë»É³í»ÉÇ Ù³Ýñ³Ù³ëÝáñ»Ý` ³å³óáõó»Éáõ Ñ³Ù³ñ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹»Ù ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ³ñáõó³Í í»ñáÝßÛ³É Ù»Õ³¹-ñ³ÝùÝ»ñÇ ³ÝÑ³ñÇñ ÉÇÝ»ÉÁ:

²é³çÇÝ Ï³ñ¨áñ ËÝ¹ÇñÁ Ñ³ñáõÙ ¿ øñÇë ïáëÇ Ïáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹ÇÝ, Ø³ñÇ³ÙÇ ³Ý³ñ³ï ÑÕÇáõÃÛ³ÝÝ áõÑ» ï ÍÝÝ¹Û³Ý Ïáõëáõ ÃÛ³ÝÁ: øñÇë ïáëÇ Ïáõë³Ï³Ý ÍÝáõÝ¹Ç í»ñ³µ»ñÛ³É Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ áõÝÇ Çñ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïáõÏ ¹Çñùáñáßáõ ÙÁ, áñÁ Ï³½Ùáõù ¿ ³Ûëå»ë Ïáãí³Í §Ø³Ûñ³Ù³µ³ÝáõÃÛ³Ý¦µ³ÕÏ³óáõóÇã Ù³ëÁ: øñÇë ïáëÇ Ïáõë³Ï³Ý ÑÕ³óáõÙÁ (ï»ë Ø³ïÃ. 1 ¨ ÔáõÏ. 1), ÇÝãå»ë Ý³¨ §³é³Ýó ó³íÇ ÍÝáõÝ¹Á¦, ÙÇß ï ¿É ÁÝ¹áõÝí»É ¿ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ÏáÕÙÇó9: ºÃ» ³ÛÝ ÅË ï í»ñ, ÏÝß³Ý³Ï»ñ ÍÝáõÝ¹Ç Ù»ç ÁÝ¹áõÝ»É »ñÏñ³íáñ Ñáñ ÙÇç³Ù ïáõÃÛáõÝ: ÆëÏ »ñÏñ³íáñ áÙÝ ãÇ Ï³ñáÕ ê. ºññáñ¹áõÃÛ³Ý ºñÏñáñ¹ ²ÝÓÇ Ñ³ÛñÁ ÉÇÝ»É: ê³ Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ý·»óÝ»É Ï³Ù øñÇë ïáëÇ ²ë ï í³Íáõ-Ã Ý³Ý ÅË ïÙ³Ý, Ï³Ù ¿É Ý»ë ïáñ³Ï³Ý ·³Õ³÷³ñÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝÙ³Ý6: ²é³í»É íÇ×³Ñ³ñáõÙó ¿ Ø³ñÇ³ÙÇ Ñ» ï ÍÝÝ¹Û³Ý Ïáõëáõ ÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ, áñÝ ³Ýí»ñ³å³Ñá-ñ»Ý ÁÝ¹áõÝíáõÙ ¿ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý ºÏ»Õ»óáõ ÏáÕÙÇó: ²Ûë Ñ³ñóÁ ùÝÝ³ñÏí»É ¿ ¹»é¨ë º÷»ëáëÇ ÅáÕáíÇó ³é³ç, ¨ ¹ñ³å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ í»ñ³·ñíáõÙ ¿»Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ñ³Ûñ»ñ Ð»ñáÝÇÙáëÇÝ ¨ ²ÙµñáëÇáëÇÝ: Ð³ñóÁ ùÝÝ³ñÏ»ÉÇë` µ³ËíáõÙ »Ýù »ñÏáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ¹Åí³ñáõ-Ã³Ý, ³ÛÝ ¿` ÇÝãå»ë Ù»ÏÝ»É øñÇë ïáëÇ ùáõñ»ñÇ ¨ »Õ-µ³ÛñÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÑ³Ù³ñÝ»ñÁ, ¨ ÇÝã-å»ë³ñ¹³ñ³óÝ»É ³Ûë ï»ë³Ï»ï Á¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

²é³çÇÝÇ í»ñ³µ»ñÛ³É ËáëÉ ¿ Ð»ñáÝÇÙáëÁ` óáõÙó ï³Éáí, áñ »µñ³Û»ñ»ÝáõÙ §ùáõÛñ¦ ¨ §»Õµ³Ûñ¦ µ³é»ñÝ áõÝ»Ý ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý ÇÙ³ë ï ¨ Ï³ñáÕ »Ý ÝßÝ³Ý³Ï»É ³Ù»Ý ³ë ï Ç×³ÝÇ ³½·³Ïó³Ï³Ý Ï³å: Î³ñ»ÉÇ ¿ »½ñ³-Ï³óÝ»É, áñ ¹ñ³Ýù »Õ»É »Ý Ø³ñÇ³ÙÇ ÙÇ áñ¨¿ùñáç Ï³Ù »Õµáñ ½³í³ÏÝ»ñÁ: ê³Ï³ÛÝ ³í»ÉÇ Ñ³ÙáÝ½Çã Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ù³ñí»É ³ÛÝ ï»ë³Ï»ï Á, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇª ²ë ï í³-Í³ÍÇÝÁ, ë ï Çå í³Í ÉÇÝ»Éáí ½ñÏí»É Çñ ÙÇ³Ï àñ¹áõó, áñ¹»·ñ»É¿ áÕç Ù³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý½³í³ÏÝ»ñÇÝ¹0: ö³ë ï á-ñ»Ý ³Ûë ï»Õ ³é³ç¿ù³ßíáõÙ áñ¹»·ñáÕ ÙáÑ ·³Õ³÷³-ñÁ:

ºñÏñáñ¹ Ñ³ñóÇ í³é å³ßï å³ÝÝ »Ý Ñ³Ý¹Çë³-ÝáõÙ ²ÙµñáëÇáëÝ áõ àñÇ·»Ý»ëÁ: Ì»ñçÇÝë åÝ¹áõÙ¿, áñ øñÇë ïáëÇ ÍÝÝ¹ÇóÑ» ï á Ø³ñÇ³ÙÝ ÇÝùÁ ãÇ ó³ÝÏ³ó»É ³å ñ»É µáÉáñ Ï³Ý³Ýó ÝÙ³Ý ¨ áõÝ»Ý³É ³ÛÉ ½³í³ÏÝ»ñ (³Ûë ï»Õ Ñ³ñÏ ¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»É àñÇ·»Ý»ëÇ Ý³Ë³Ý-Ù³ËÝ¹ñáõÃÛáõÝÝ áõ éÇ·áñÇë ï³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÁ): ²í»ÉÇª ê. Ðá·áí Ñ³Ù³ïáõÙÁ ß»ß ï áõÙ¿ Ýñ³ »½³ÏÇ ÏÛ³ÝùÇ ï»ñ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛáõÝ ÉÇÝ»ÉÁ: ²Ûë ³éáõÙáí Ñ»-ï³ùñùñáõÃÛáõÝ¿ Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ ³ÛÝ ï»ë³Ï»ï Á, áñ §ÏáõëáõÃÛáõÝ¦ª ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë, ¨ Ø³ñÇ³ÙÇ ÏáõëáõÃÛáõ-ÝÁª Ñ³ï Ï³å»ë ÝßÝ³Ý³Ïáõù¿ ³ÝÓÝ³½áÑ, Ù³ùáõñ ¨ Ë»ÝÃ ÝíÇñáõÙ ³ßË³ñÑÇÝ, ÇÝãÝ áõÕÕ³ÏÇ µÝáñáß¿ ²ë ï í³Í³ÍÝÇÝ¹1: ²ÛÉ¿ Ø³ñÇ³ÙÇ §³Ý³ñ³ï ÑÕÇáõ-ÃÛ³Ý¦ Ñ³ñóÁ, áñÝ ³í»ÉÇ ³éÝãíáõÙ¿ Î³ÃáÉÇÏ, ù³Ý ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ñ»ï Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ: úñÇÝ³Ï, »Ã» Ï³ÃáÉÇÏÝ»ñÇ åÝ¹Ù³Ùµª Ø³ñÇ³ÙÁ ÍÝí»É¿ ³é³Ýó ³¹³Ù³Ï³Ý Ù»ÕùÇ, ³å³ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ¿ ²ë ï í³Í³ÍÝÇ ³¹³Ù³Ï³Ý Ù»Õ-ùáí ÍÝáõÝ¹Á12:

ÆÝãå»ë ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý, ³ÛÝå»ë ¿É Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ²ë ï í³Í³ßáõÝãÁ Ñ³Ù³ñáõÙ¿ ê. Ðá·áõ Ý»ñßÝã³ÝùáÍ ·ñí³Í ·Çñù: Æ ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ³í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý å³ï Ï»ñ³óáõÙÝ»ñÇª ³é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ï³Ù øñÇë ïáëÇ ²ë ï í³Íáõ-Ã³Ý ÅË ïÙ³Ý, Ï³Ù ¿É Ý»ë ïáñ³Ï³Ý ·³Õ³÷³ñÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝÙ³Ý6: ²é³í»É íÇ×³Ñ³ñáõÙó ¿ Ø³ñÇ³ÙÇ Ñ» ï ÍÝÝ¹Û³Ý Ïáõëáõ ÃÛ³Ý Ñ³ñóÁ, áñÝ ³Ýí»ñ³å³Ñá-ñ»Ý ÁÝ¹áõÝíáõÙ¿ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý ºÏ»Õ»óáõ ÏáÕÙÇó: ²Ûë Ñ³ñóÁ ùÝÝ³ñÏí»É¿ ¹»é¨ë º÷»ëáëÇ ÅáÕáíÇó ³é³ç, ¨ ¹ñ³å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ í»ñ³·ñíáõÙ¿»Ï»Õ»ó³Ï³Ý Ñ³Ûñ»ñ Ð»ñáÝÇÙáëÇÝ ¨ ²ÙµñáëÇáëÇÝ: Ð³ñóÁ ùÝÝ³ñÏ»ÉÇë` µ³ËíáõÙ »Ýù »ñÏáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ¹Åí³ñáõ-Ã³Ý, ³ÛÝ ¿` ÇÝãå»ë Ù»ÏÝ»É øñÇë ïáëÇ ùáõñ»ñÇ ¨ »Õ-µ³ÛñÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ³í»ï³ñ³Ý³Ï³ÝÑ³Ù³ñÝ»ñÁ, ¨ ÇÝã-å»ë³ñ¹³ñ³óÝ»É ³Ûë ï»ë³Ï»ï Á¹³í³Ý³µ³Ý³Ï³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

²é³çÇÝÇ í»ñ³µ»ñÛ³É ËáëÉ ¿ Ð»ñáÝÇÙáëÁ` óáõÙó ï³Éáí, áñ »µñ³Û»ñ»ÝáõÙ §ùáõÛñ¦ ¨ §»Õµ³Ûñ¦ µ³é»ñÝ áõÝ»Ý ÁÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý ÇÙ³ë ï ¨ Ï³ñáÕ »Ý ÝßÝ³Ý³Ï»É ³Ù»Ý ³ë ï Ç×³ÝÇ ³½·³Ïó³Ï³Ý Ï³å: Î³ñ»ÉÇ ¿ »½ñ³-Ï³óÝ»É, áñ ¹ñ³Ýù »Õ»É »Ý Ø³ñÇ³ÙÇ ÙÇ áñ¨¿ùñáç Ï³Ù »Õµáñ ½³í³ÏÝ»ñÁ: ê³Ï³ÛÝ ³í»ÉÇ Ñ³ÙáÝ½Çã Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ù³ñí»É ³ÛÝ ï»ë³Ï»ï Á, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇª ²ë ï í³-Í³ÍÇÝÁ, ë ï Çå í³Í ÉÇÝ»Éáí ½ñÏí»É Çñ ÙÇ³Ï àñ¹áõó, áñ¹»·ñ»É¿ áÕç Ù³ñ¹ÏáõÃÛ³Ý½³í³ÏÝ»ñÇÝ¹0: ö³ë ï á-ñ»Ý ³Ûë ï»Õ ³é³ç¿ù³ßíáõÙ áñ¹»·ñáÕ ÙáÑ ·³Õ³÷³-ñÁ:

ºñÏñáñ¹ Ñ³ñóÇ í³é å³ßï å³ÝÝ »Ý Ñ³Ý¹Çë³-ÝáõÙ ²ÙµñáëÇáëÝ áõ àñÇ·»Ý»ëÁ: Ì»ñçÇÝë åÝ¹áõÙ¿, áñ øñÇë ïáëÇ ÍÝÝ¹ÇóÑ» ï á Ø³ñÇ³ÙÝ ÇÝùÁ ãÇ ó³ÝÏ³ó»É ³å ñ»É µáÉáñ Ï³Ý³Ýó ÝÙ³Ý ¨ áõÝ»Ý³É ³ÛÉ ½³í³ÏÝ»ñ (³Ûë ï»Õ Ñ³ñÏ ¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»É àñÇ·»Ý»ëÇ Ý³Ë³Ý-Ù³ËÝ¹ñáõÃÛáõÝÝ áõ éÇ·áñÇë ï³Ï³Ý Ñ³Û³óùÝ»ñÁ): ²í»ÉÇª ê. Ðá·áí Ñ³Ù³ïáõÙÁ ß»ß ï áõÙ¿ Ýñ³ »½³ÏÇ ÏÛ³ÝùÇ ï»ñ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛáõÝ ÉÇÝ»ÉÁ: ²Ûë ³éáõÙáí Ñ»-ï³ùñùñáõÃÛáõÝ¿ Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ ³ÛÝ ï»ë³Ï»ï Á, áñ §ÏáõëáõÃÛáõÝ¦ª ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë, ¨ Ø³ñÇ³ÙÇ ÏáõëáõÃÛáõ-ÝÁª Ñ³ï Ï³å»ë ÝßÝ³Ý³Ïáõù¿ ³ÝÓÝ³½áÑ, Ù³ùáõñ ¨ Ë»ÝÃ ÝíÇñáõÙ ³ßË³ñÑÇÝ, ÇÝãÝ áõÕÕ³ÏÇ µÝáñáß¿ ²ë ï í³Í³ÍÝÇÝ¹1: ²ÛÉ¿ Ø³ñÇ³ÙÇ §³Ý³ñ³ï ÑÕÇáõ-ÃÛ³Ý¦ Ñ³ñóÁ, áñÝ ³í»ÉÇ ³éÝãíáõÙ¿ Î³ÃáÉÇÏ, ù³Ý ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ñ»ï Ñ³Ï³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ: úñÇÝ³Ï, »Ã» Ï³ÃáÉÇÏÝ»ñÇ åÝ¹Ù³Ùµª Ø³ñÇ³ÙÁ ÍÝí»É¿ ³é³Ýó ³¹³Ù³Ï³Ý Ù»ÕùÇ, ³å³ Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ ÁÝ¹áõÝáõÙ¿ ²ë ï í³Í³ÍÝÇ ³¹³Ù³Ï³Ý Ù»Õ-ùáí ÍÝáõÝ¹Á12:

Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ¹³í³Ý³ÝùÇ ³ÝÏÛáõ-Ý³ù³ñÝ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ öñÏ³·áñÍáõÃÛ³Ý ÎÝï»ëáõ-ÃÛáõÝÁ Ï³Ù îÝûñÇÝáõÃÛáõÝÁ: öñÏ³·áñÍáõÃÛ³Ý Ëáñ-ÑáõñÁ ÑÇÙÝí³Í¿ Ë³ãÇ ËáñÑñ¹Ç íñ³: ²é³Ýó Ë³ãÇ ãÏ³ ÷ñÏáõÃÛáõÝ: ÀÝ¹Ñ³Ýñ³Ï³Ý, ³é³ù»É³Ï³Ý ºÏ»-Õ»óÇÝ, Ç ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝ µáÕáù³Ï³Ý-³í»ï³ñ³Ý³-Ï³ÝÝ»ñÇ, öñÏ³·áñÍáõÃÛ³Ý Ï»Ý ïñáÝáõÙ ¹ÝáõÙ¿ ÙÇ-³Ý·³ÙÇó ÙÇ ù³ÝÇ ·³Õ³÷³ñ` ¼áÑ³µ»ñáõÃÛáõÝ, öñ-Ï³·ÝáõÙ, Ð³ß ï»óáõÙ, ²ñ¹³ñ³óáõÙ, öáË³ÝáñÁ áõ-ÃÛáõÝ ¨ ø³íáõÃÛáõÝ: êñ³ÝóÇó ÛáõñÇ ù³ÝãÛáõñÇ µ³ó³-Ï³ÛáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ öñÏ³·áñÍáõÃÛáõÝÁ Ï³ï³ñÛ³É ã¿ñ ÉÇÝÇ, ù³Ý½Ç §Ç Ë³ãÇÝ ½Ù»Õë ëå³Ý»ñ¦13: ²é³ù»É³-Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ Ñ³í³ïáõÙ¿, áñ öñÏ³·áñÍáõÃÛáõÝÁ áã ÙÇ³ÛÝ µáÉáñÇ Ñ³Ù³ñ ³ñÛ³Ùµ ÷ñÏ³·ÇÝ í×³ñ»ÉÝ ¿ñ, ³ÛÉ¨, ÇÝãå»ë äáÕáë ³é³ùÛ³ÉÝ¿ ³ëáõÙ, §ÝáñÁ ³ñ³ñ³-ÍÇ¦ ë ï»ÕÍáõÙÁ:

²ÝÙÇç³å»ë öñÏ³·áñÍáõÃÛ³Ý ËáñÑñ¹Ç Ñ»ï »Ý Ï³å í³Í í³Ë×³Ý³µ³ÝáõÃÛ³Ý í»ñ³µ»ñÛ³É Ð³Û ²é³-ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ·³Õ³÷³ñÝ»ñÁ: Üß»Ýù, áñ Ã»ª ²ñ¨Ù ïÛ³Ý, Ã»ª ²ñ¨»É³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ Ñ³í³ïáõÙ »Ý ÐÇëáõëÇ Ù³ñÙÝáí Ñ³ñáõÃÛ³ÝÁ ¨ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý, áñ ÇÝã-å»ë ÷ñÏ³·áñÍáõÃÛ³Ý ËáñÑñáõñ¹Á Ñ»Ýí³Í¿ Ë³ãÇ ËáñÑñáõñ¹Ç íñ³, ³ÛÝå»ë¿É Ñ³Ý¹»ñÓÛ³É ÏÛ³ÝùÇ Ëáñ-ÑáõñÁ Ñ»Ýí³Í øñÇë ïáëÇ Ñ³ñáõÃÛ³Ý íñ³: Ð³Ý-¹»ñÓÛ³É ÏÛ³ÝùÇ í³ñ¹³å»ï áõÃÛáõÝÝ áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý Ï³å í³Í¿ øñÇë ïáëÇ ºñÏñáñ¹ ·³Ëë ï Ç Ñ»ï: ì³Ë×³-Ý³µ³Ý³Ï³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ñ³ñóáõÙ, ÇÝãåÇëÇù »Ý, ûñÇÝ³Ï, Ù»é»ÉÝ»ñÇ ³é³çÇÝ ¨ »ñÏñáñ¹ Ñ³ñáõÃÛáõÝÝ»-ñÁ, Ð³Ï³ùñÇë ïáëÇ ÍÝáõÝ¹Á, Ñ³½³ñ³ÙÛ³Ý, í»ñçÇÝ ¹³ï³ë ï³ÝÁ¨ ³ÛÉÝ, ³í³Ý¹³Ï³Ý µáÉáñ ùñÇë ï áÝ»³-Ï³Ý »Ï»Õ»óÇÝ»ñÁ Ñ³Ù³Ï³ñÍÇù »Ý: î³ñµ»ñáõÃÛáõÝ-Ý»ñÝ ³é³ç³ÝáõÙ »Ý Ñ»ï Ù³ÑáõÙ ÏÛ³ÝùÇ Ñ»ï Ï³å í³Í Ñ³ñó»ñáõÙ: Ð³Û ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ ï»ë³Ï»ï Ý ³ÛëËÝ¹ÇñÝ»ñÇ í»ñ³µ»ñÛ³É ·»ñ³½³Ýó ¿ µ³Ý³Ó¨»É ¶ñÇ·áñ î³Ã¨³óÇÝ: ÐÇÙÝ³Ï³Ý ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Î³ÃáÉÇÏ »Ï»Õ»óáõ Ñ»ï »Ý ¨ ³éÝãíáõÙ »Ý ù³í³ñ³ÝÇ ·³Õ³÷³ñÇÝ, áñÁ ÔáõÏ³ëÇ 16:19-31-Ç áõÕÕ³·ñ³Ï³Ý ï³ñµ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ ¿: Àëï ¶ñÇ·áñ î³Ã¨³óáõª ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ¹³ï³ë ï³ÝÇ ·³Õ³÷³ñÝ ³ÝÁÝ¹áõÝ»ÉÇ¿ ²é³ù»É³Ï³Ý »Ï»Õ»óáõ Ñ³Ù³ñ, ù³Ý½Ç ÙÇ³Ï ¹³ï³ë ï³ÝÁ ÉÇÝ»Éáõ¿ øñÇë ïáëÇ ºñÏñáñ¹ ·³Ëë ï Ç Å³Ù³Ý³Ï: Ø³ñ¹Ý áõÝÇ »ñ»ù ÏÛ³ÝùÇ Ï»Ý¹³ÝÇ ÏÛ³ÝùÇ, ÙÇçÇÝ ÏÛ³ÝùÇ (Ñá·áõ ¨ Ù³ñÙÝÇ µ³Å³ÝáõÙáí) ¨ í»ñçÇÝ ÏÛ³ÝùÇ (Ñá·áõ ¨ Ñ³ñáõÓÛ³É Ù³ñÙÝÇ ÙÇ³óáõ-Ùáí): ². ÎáñÝÃ³óÇÝ»ñÇ ÃÕÃáõÙ äáÕáë ³é³ùÛ³ÉÁ Ù³-Ñ³ó³ÍÝ»ñÇ Ñ» ï Ù³Ñáõ íÇ×³ÏÁ µÝáõÃ³·ñáõÙ¿ §ÝÝ-ç»óÛ³É¦ µ³éáí, ë³Ï³ÛÝ µáÉáñ ÝÝç»óÛ³Ý»ñÁ å»Ý, áñ åÇ ï Ç Ýáñá·í»Ý, ³ÛÉ Ýñ³ÝÙ, áñáÝù §ÝÝç»óÇÝ Ç øñÇë-ï áë¦14: ÜÙ³Ý³å»ë î³Ã¨³óÇÝ·ï ÝáõÙ¿, áñ Ï³Ý »ñ-Ïáõ Ì³Û³ÝÝ»ñ: êñ³ÝóÇó ³é³çÇÝÁ ÏáãíáõÙ¿ ²ç³ÏáÕÙ-

Ù³Ý, áõñ Ñ³í³ùíáõÙ »Ý µáÉáñ Ýñ³Ýù, áíù»ñ ·Ý³óÇÝ ÐÇëáõëÇ Ñ» ï¨Çó, »ñÏñáñ¹Å` Ò³Ë³ÏáÕÙÙ³Ý, áõñ Ñ³-í³ùíáõÙ »Ý µ³ñÇ ÉáõñÁ ãÁÝ¹áõÝáÕÝ»ñÁ, áñï»Õ ¿É ëå³ë»Éáõ »Ý ¶³Éáõë ïÇ ûñí³Ý:

---

1 ²Ù¹ Ù³ëÇÝ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ï»ë *È¨áÝÙ³Ý è. Ü., Ô³½³ñÙ³Ý ².*, Ð³Ù³ë ï³ÝÙ³Ùó ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ºÏ»Õ»óÇ, ºñ¨³Ý, 1999, ¿ç 35-52:

2 *ÂáõÃÇÏÙ³Ý ì.*, Ð³Ù ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ºÏ»Õ»óÇ, ²Ù»ñÇÏ³ÙÇ Ð³Ù ²í»ï³ñ³Ý³Ï³Ý ÀÝÏ»ñáõÃÙáõÝ, 1996, ¿ç 21:

3 î»ë *È¨áÝÙ³Ý è. Ü., Ô³½³ñÙ³Ý ².*, Ýßí. ³ßË., ¿ç 41-50:

4 ÜáõÙÝ ï»ÕáõÙ:

5 *ÂáõÃÇÏÙ³Ý ì.*, Ýßí. ³ßË., ¿ç 153-159:

6 ¶»ñ. î»ñ ¶*Ý»É»åë. ¶³É¿Ùù³ñÙ³Ý*, Ü³Ë³ï»ï ñù Ð³Ù ºÏ»Õ»-ó³·Çï áõÃÙ³Ý, ¸³ë³ËáëáõÃÙáõÝÝ»ñ úñÙ³ÝÙ³Ý ¨ ¸áõñÙ³Ý ³ñù»åÇëÏáåáëÝ»ñÇ, Î. äáÉÇë, 1915, ¿ç 34:

7 ì»ñ. *ÐáíÑ. Ø³ñ·³ñ»³Ý*, öñÏáõÃÙ³Ý Ìñ³·ÇñÁ, ´»Ùñáõà, 1987, ¿ç 547-549:

8 *Philip Schaff*. History of The Christian Church, vol 7, Massachusetts, 1996, pp. 82-83.

9 *î³ëÝ³å»ï Ù³Ý Â.*, Ø³ñÇ³Ù àõÕÕ³÷³é ºÏ»Õ»óáõ ÜÅ³ñÇÝ Ø»ç, ²ÝÃÇÉÇ³ë, 1996, ¿ç 19-20:

10 *î³ëÝ³å»ï Ù³Ý Â.*, ²ëï í³Í³ÍÝÇ Ø³ëÇÝ, ²ÝÃÇÉÇ³ë, 1996, ¿ç 538-540:

11 î»ë ÝáõÙÝ ï»ÕáõÙ:

12 *Ø³ÙÇÉÙ³Ý ê.*, §àëÏ»÷áñÇÏ¦ ÏñáÝ³Ï³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ Ñ³Ý-ñ³·Çï³ñ³Ý, ´Ñ³ïáñ, ê. ¾çÙÇ³ÍÇÝ, 1993, ¿ç 10:

13 *Ü. Ø. »åë. ê»ÃÙ³Ý*, ì³ñ¹³å»ï áõÃÙáõÝù Ð³ñ³å»ï³óÐ³-Ùáó, ìÇ»ÝÝ³, 1994, ¿ç 81, 501, 611-615:

14 î»ë ÝáõÙÝ ï»ÕáõÙ:

DIFFERENCIES OF BASIC THEOLOGICAL PRINCIPALS OF ARMENIAN APOSTOLIC AND EVANGELIC CHURCHES

ANNA OHANJANYAN

Summary

This article is a comparative analysis of some basic differences between the Armenian Apostolic and Armenian Evangelic Churches. It emphasizes the dogmatic aspect of both Churches and from this point simplifies and studies the reasons of Evangelic non-orthodox theological thought as well as its negative impacts on the society on the whole.
In the article it is in details analyzed dogmatic principles of the both Churches, such as Creed, innocent pregnancy, clerical hierarchy, etc. It is also approved the trueness and orthodoxy of Apostolic Church in comparison with the Evangelical Church, based mostly on the fact that being a brunch of European Reformation the latter must be a phenomenon aimed mostly against Roman-Catholic Church, than against Armenian Apostolic Church.

ÐÀÇËÈ×Èß ÎÑÍÎÂÍÛÕ ÁÎÃÎÑËÎÂÑÊÈÕ ÏÎÍßÒÈÉ ÀÐÌßÑÊÎÉ À Ï ÎÑÒÎËÜÑÊÎÉ È ÅÂÀÍÃÅËÈÉÑÊÎÉ ÖÅÐÊÂÎÉ

ÀÍÍÀ ÎÃÀÍÄÆÀÍß Í

Ðåçþì å

Äàííàÿ ñòàòüÿ ÿâëÿåòñÿ ñðàâíèòåëüíûì àíàëèçîì íåêîòîðûõ îñíîâíûõ îòëè÷èé òåîëîãàè÷ñêèõ äåñòèòëåí Àðìÿíñêîé Àïîñòîëüñêîé è Åâàíãåëèéñêîé Öåðêâåé. Â îñíîâíîì àêöåíòèðóåòñÿ äîãìàòèê÷åñêèé àñïåêò äàííûõ öåðêâåé, â ðàìêàõ êîòîðîãî ðàññìàòðèâàþòñÿ êàê ðåçîíû Åâàíãåëèéñêîé íåîðòîäîêñàëüíîé òåîëîãèè÷åñêîé ìûñëè, òàê è åãî íåêîòîðûå íåãàòèâíûå âëèÿíèÿ íà ñîöèóì âîîáùå.

Â ñòàòüå äåòàëüíî àíàëèçó ïîäâåðãàþòñÿ òàêèå äîãìàòèê÷åñêèå ïðèíöèïû îáðåòåíèÿ èñòèíû, êàê Ñèìâîë Âåðû, íåïîðî÷íîå çà÷àòèå, öåðêîâíàÿ èåðàðõèÿ è ò. ä. Äîêàçûâàåòñÿ òàêæå ïðàâîòà è îðòîäîêñàëüíîñòü Àïîñòîëüñêîé Öåðêâè ïî îòíîøåíèþ ê Åâàíãåëèéñêîé, â òîì ïëàíå, ÷òî Àðìÿíñêàÿ Åâàíãåëèéñêàÿ Öåðêîâü, êàê ðàçíîâèäíîñòü Åâðîïåéñêîé Ðåôîðìàöèè, ÿâëÿåòñÿ ôåíîìåíîì, íàïðàâëåííûì ñêîðåå ïðîòèâ Ðèìñêî-Êàòîëè÷åñêîé, ÷åì Àðìÿíñêîé Ïðàâîñëàâíîé Öåðêâè.

²Úê Ð²Ø²ðàôØ

ì²ð¸ºðºêÚ²Ü Ø. ØÇç³½·³ÛÇÝ Ù³ñ¹³ëÇñ³Ï³Ý
Çñ³íáõÝùÇ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÝáñÙ»ñÇ ³ñï³óáÉáõÙÁ
Þ³Ñ³ÙÇñ Þ³Ñ³ÙÇñÛ³ÝÇ §àñá·³ÛÃ ÷³é³ó¦ ·ñùáõÙ 4

Ð²ðàôÂÚàôÜÚ²Ü ². ü»ÙÇÝÇë ï³Ï³Ý ß³ñÅÙ³Ý
·Çï³ï»ë³Ï³Ý Ñ³Û»ó³Ï» ï Á 7

ä²äÆÎÚ²Ü ². úñÇÝ³ñ³ñ ÷³ë ï³ÃÕÃÇ ÷á÷áËáõ-
ÅÛáõÝÝ»ñáí ï³ñµ»ñ³ÏÁª Éñ³ÙßÙ³Ý Ï³ñáï 10

¸ºðÒÚ²Ü ¶. Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛáõÝÁ
áñå»ë³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÅÛ³Ý µ³Õ³¹ñÇã 14

Ð²ðàôÂÚàôÜÚ²Ü È. §¸Åí³ñ¦¹»é³Ñ³ëÝ»ñÇ í»ñ³-
¹³ë ï Ç³ñ³Ïáõ ÃÛ³Ý ¨ ÇÝùÝ³¹³ë ï Ç³ñ³ÏáõÃÛ³Ý
Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³½Ù³Í»ñåÙ³Ý ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ 16

²¸²ØÚ²Ü Î. ¼áñ³ÏáãÃ³ÛÇÝ ï³ñÇùÇ å³ï³ÝÇÝ»ñÇ
Çñ³í³·Çï³ÏóáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ 19

ì²Üºêú²Ü ì. ø³Õ³ù³Ï³Ý ¨ å»ï³Ï³Ý Ñ³Ýñ³ÛÇÝ
Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ (PR) Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ Éë³ñ³ÝÝ»ñÇ
ïÇå³µ³ÝáõÃÛáõÝÁ 23

Þ²Ðì º ð¸Ú²Ü ². ÈÇ¹»ñáõÃÛ³Ý »ñ¨áõÛÃÁ Ù³ÝÏ³í³ñ-
ÅáõÃÛ³Ý Ù»ç. Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÁÙµéÝáõÙÝ»ñÝ áõ á×»ñÁ 28

²êðÚ²Ü ê. ²Ýï ÇÏ ¹åñáó³Ï³Ý Ñé»ïáñ³Ï³Ý
Ñ³Ù³Ï³ñ·Á 32

²Úì²¼Ú²Ü Ü. ÊáñÑñ¹³ÛÇÝ è áõë³ëï³ÝÇù³Õ³-
ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ È»éÝ³ÛÇÝ Ô³ñ³µ³ÕáõÙ 1918–1921ÃÃ. ... 36

âÆ´àôÊâÚ²Ü ². èáõë³ëï³ÝÁ¨ ²ñ¨»É Û³Ý
Ð³Û³ëï³ÝÁ 20-ñ¹¹³ñ³ëÏ½µÇÝ 39

ê²Ð²ÎÚ²Ü È. ä³ïÙáõÃÛ³ÝÝå³ï³ÏÇ¨ÙÇçáóÇ ÷áË-
Ñ³ñ³µ»ñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ñ³ñóÁ Áëï ²é³ù»É¸³íñÇÃ»óáõ . 43

²ìºîÚ²Ü Ü. Øáï Çí³óÇ³Ý¨Ýñ³ ¹»ñÁ Ù»Ý»çÙ»ÝÃáõÙ . 47

Ø² Î-Ç ¿ç 50

ØºÈøàÜÚ²Ü ². î³ññ³Ï³Ý¹³ë³ñ³ÝÝ»ñáõÙ Ù³Ûñ»ÝÇ
É»½íÇ ù»ñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý áõëáõóÙ³ÝÙÇ ù³ÝÇÑ³ñó»ñ 51

²´²ÈÚ²Ü ². Ø³ÝÏ³í³ñÅ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý
ÏáõÉï áõñ³ÛÇ ¿áõÃÛáõÝÁ 55

ÀÊÎÏßÍ Ë. ÐÎëü ó÷èòåëÿ â ôîðì èðîâàíèè
îïòè ìàëüíîãî ïåäàãîãè÷åñêîãî êëèì àòà â êëàññå 57

ê²ð¶êÚ²Ü Ð. Øï³íáñ Ñ»ï³ÙÝ³ó ¹åñáó³Ï³ÝÝ»ñÇ
Ñá·»µ³Ý³Ï³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ 62

¶ºì àð¶Ú²Ü Ø. ´³ñáÛ³Ï³Ý å³ï Ï»ñ³óáõÙÝ»ñÇ
Ó¨³íáñÙ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ µ³ñáÛ³·Çï³Ï³Ý
½ñáõÛóÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ 65

ÌÓÑÈÍßÍ Ð. Ïåäàãîãèêà îáùåíèÿ êàê èíîâàöèÿ 67

ÄÀÍÈÅËßÍ À. Àíãëèéñêàÿ ëèòåðàòóðà â ïåðåâîäå
ðóññêîãî ïèñàòåëÿ ÑàìóëàÌàðøàêà 71

Ð²Îà´Ú²Ü ¶. ¸³ëÇÝ Ý»ñÏ³Û³óíáÕ ¹Ç¹³Ï ïÇÏ
å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ 73

Â²¸ºìàêÚ²Ü Â. Î³ñ³å»ï î»ñ-ØÏñïàÛ³ÝÁ 506Ã.
¸íÇÝÇ ÅáÕáíÇÙ³ëÇÝ 75

úÐ²ÜæÜÚ²Ü ². Ð³Û²é³ù»É³Ï³Ý¨²í»ï³ñ³Ý³-
Ï³Ý»Ï»Õ»óÇÝ»ñÇ³ëïí³Í³µ³Ý³Ï³ÝÁÙµéÝáõÙÝ»ñÇ
ï³ñµ»ñ³ÏÇã·Í»ñÁ 81

IN THE ISSUE

M. VARDERESYAN. "Reprezentation of Modern Norms of International Human Rights in Shahamir Shahamiryan's Book "The Decoy of Glory"" 4

H. HAROUTYUNYAN. "Scientific-Theoretical Aspect of Feminine Movement" 7

A. PAPIKYAN. "Legal Document with Amendments in Need of Development" 10

G. DERDZYAN. "Public Security Composite Part of National Security " 14

L. HAROUTYUNYAN. "Problem of Organizing System of Re-upbringing and Self-upbringing of Teenagers with Defficiencies" 16

K. ADAMYAN. "Conditions for Building Legal Awareness of Youth of Military Age" 19

V. VANESYAN. "Typology of Determined Audience of Political and Public Relations" 23

A. SHAHVERDYAN. "Modern Understanding and Styles of Leadership in Pedagogics" 28

S. ASRYAN. "Antique School Speech System" 32

N. AYVAZYAN. "Foreign Policy of Soviet Russia in Mountainous Karabakh in 1917-1921" 36

A. CHIBUKHCHYAN. "Russia and Eastern Armenia in the Beginning of the XX century" 39

L. SAHAKYAN. "The International Problem of Refugees" 43

N. AVETYAN. "Motivation and its Role in Management" .. 47

UN Page 50

A. MELKONYAN. "Some Questions of Teaching Grammar of Native Language in Junior Forms" 51

A. ABALYAN. "Essence of Culture of Pedagogy" 55

L. HAKOBYAN. "Role of Teacher in Process of Developing Favorable Pedagogical Atmosphere in Class" 57

H. SARGSYAN. "Psychological Peculiarities of Mentally Detarded Schoolchildren" 62

M. GEVORGYAN. "Peculiarities of Forming Ethical Ideas and Concepts during Ethical Conversation" 65

R. MOUSINYAN. "Communicative Pedagogy as New Branch of Science" 67

A. DANIELYAN. "English Literature in Translation of Russian Writer S. Marshak" 71

G. HAKOBYAN. "Lesson Didactic Requarements" 73

T. TADEVOSYAN. "Karapet Ter-Mkrtchyan on Council Of Dvin in 506" 75

A. OHANDJANYAN. "Differencies of Basic Theological Principals of Armenian Apostolic and Evangelic Churches" 81

§ì ² êÜ ² ð ¸ ² ðàôÂ º ² Ü¦

Ñ ³ Ý ¹ »ëÇ ï å ³ ·ñáõÃÛ ³ Ý Ñ ³ Ù ³ ñ
Ò»ñ ¹ ñ ³ Ù ³ Ï ³ Ý ÝíÇñ ³ ï íáõÃÛáõÝÝ»ñÁ
Ï ³ ñáÕ »ù Ï ³ ï ³ ñ»É ª
Ð ³ Û¿ ÏáÝáÙµ ³ ÝÏÇ ì ³ Ý ³ ÓáñÇ Ù ³ ëÝ ³ ×ÛáõÕ,
Ñ/Ñ 163138112228
ÐêÆÎ